

HÂTURUPA CHANDRIKA

WITH

THE DHÂTUPÂTHA OF PÂNINI

CONTAINING

ALL IRREGULAR AND NOTEWORTHY FORMS

BY

P. V. UPÂDHYE,

Formerly Assistant Master, Poona New English School.

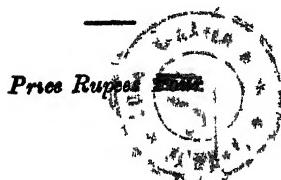
Second Edition.

BOMBAY

GOPAL NARAYEN & Co,

BOOKSELLERS & PUBLISHERS.

1927.

ALL RIGHTS RESERVED BY THE PUBLISHERS,
GOPAL NARAYEN & Co, BOOKSELLERS.
REGISTERED UNDER ACT XXV OF 1867

Printed by C S Deole at the Bombay Vaibhav Press,
Servants of India Society's Home, Sandhurst Road,
Girgaum, Bombay

AND

Published by D. V. Mulgaokar, Proprietor,
Gopal Narayen & Co., Booksellers, Kalbadevi,
Road, Bombay.

P R E F A C E .

The correct forms of a Sanskrit root in all its Tenses and Moods are not arrived at, as in other languages, by the simple process of applying directly the terminations to the root. In Sanskrit the Tenses and Moods being divided into two classes, viz the Conjugational and Non-conjugational ones, the root has to undergo, before the terminations are applied, peculiar modifications consequent on the division. The latter division entails the necessity of remembering whether the root is Set, Wet or Anit, while the former has necessitated the grouping of 2200 roots into ten classes and unless the student is able to tell the particular class to which each root belongs, he is at a loss to make up the correct conjugational forms. This is not all. He is further called upon to remember two different sets of conjugational terminations, as the ten classes are again divided into two groups. In the second group the terminations are divided into "strong" and "weak" ones, which occasions or precludes the necessity of gunating the vowels of roots. Moreover the main division of terminations into Parasmaipadi and Atmanepadi ones is to be attended to, as particular roots take particular terminations, while some take both and others change their proper "Pada" when used in particular senses or when preceded by certain prepositions. In addition, there are so many irregularities of the same root belonging to different conjugations, or of the root assuming or rejecting particular forms in particular cases or of the roots changing from Set, Wet and Anit into one or the other in different Non-conjugational Tenses and Moods, that the student is thoroughly overcome and his consequent abhorrence for the Sanskrit Grammar is the final result. The Sanskrit Grammar has reached to the dignity of a science and to arrive at a particular form, the mind has to follow a certain process of synthesis as is done in

Euclid To master, therefore, everything in this respect is a hard work of time. The study of Sanskrit has received a strong impetus from Dr Bhandarkar's works which have satisfied all the adequate requirements of Sanskrit students and his name is permanently connected with the Sanskrit language. I have had to admire him for framing and wording many rules from the difficult aphorisms in Siddhânta-Kaumudî, and I make ample and cordial acknowledgments to the learned Doctor for following him thoroughly while compiling this book.

There are already many books in which the subject of the Sanskrit 'verb' is treated of summarily. They do not fulfil the minute conditions though they satisfy some of the requirements of the students. There is only one useful work by Mr D. N. Gandhi which is solely devoted to the verb. But the plan and arrangement of the subject matter in some of the chapters admit of improvements, and Mr M. R. Kale has done much justice to them in his chapter on the "Conjugation of Verbs". He has however abridged in many places the treatment of some of the important parts of the Sanskrit verb, which he could not avoid as he has treated all the parts of the Sanskrit Grammar in one and the same book.

My chief object, therefore, in compiling the present "Dhâturupa-chandrikâ" has been to offer to the students of Sanskrit a production in which the plan and arrangement of the subject matter are intended to impart thorough clearness and facility of forms and to make the subject at once as complete and comprehensive as possible. In doing this I have chiefly drawn upon the "Siddhânta-Kaumudî". Here I take the opportunity of referring the students to the chapters on the second and third conjugations, on Perfect and Aorist, on Derivative verbs and the Particles, Gerund and Infinitives. The body of the work is divided into four Parts. The first Part treats of the first class

V

of conjugations, viz the first, fourth, sixth and tenth. The second Part deals with the second class of conjugations, viz the second, third, fifth, seventh, eighth, and ninth. Non-conjugational Tenses and Moods are considered in the third Part and the fourth Part entertains Derivative verbs, the Participles, Gerund and Infinitives. Where the same root belongs to different conjugations or assumes or rejects particular forms in particular cases, the forms given on pages 12—13—14—15, 21—22, 28—29—30, 35—36—37, 52—53—54—55—56—57—58, 103—104, 130—131, 141—142, 156—157—158, 172—173—174—175, will help the memory of the student to remember all irregularities at once, and the rules regarding them will be more familiar to him. Chapter XVIII provides a list of 2200 roots in the " Dhâtupâtha " by Pânini with almost all irregular and noteworthy forms. I hope this compilation will be found to be a practically useful and reliable guide in the study of Sanskrit verb.

In a work of this abstruse nature there might possibly be several defects and errors both of composition and typography and if the readers will do me the favour of pointing out the required corrections, additions, alterations, omissions, or improvements, I shall be very happy to give the suggestions my best consideration in the second edition.

BOMBAY
1st August 1900 }

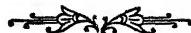
P. V. UPADHYE.

C O N T E N T S.

Chapter.		Page.
I	First Conjugation 5
II	Fourth Conjugation 24
III	Sixth Conjugation 32
IV	Tenth Conjugation 40
V	Second Conjugation 65
VI	Third Conjugation 105
VII	Fifth Conjugation 131
VIII	Seventh Conjugation 143
IX	Eighth Conjugation ..	158
X	Ninth Conjugation 164
XI	The Perfect 178
XII	The Aorist ...	230
XIII	The Futures 278
XIV	The Conditional & Benedictive Moods	287
XV	The Passive Voice & Impersonal Construction	298
XVI	The Derivative Verbs 309
XVII	The Participle, the Gerund and the Infinitive	350
XVIII	Dhatupatha 373

ABBREVIATIONS USED IN THE BOOK.

A.	Atmanepada.
Atm.	.	..	Atmanepada.
Aor.	Aorist
Bene.	Benedictive.
Caus.	Causal.
Denom		...	Denominative
Desid		..	Desiderative.
D.		..	Dual
Deri.	Derivatives.
Freq.	...		Frequentative
Ger.	...		Gerund.
Inf.	.	..	Infinitive
P.	...		Parasmaipada or Plural
Par.	.	..	Parasmaipada.
Pass.		..	Passive
P. P.		.	Past Passive Participle.
Pre. P.	Present Participle.
S.	Singular.
U.			Ubhayapada.
V. D.	.	..	Vedic.

DHATURUPACHANDRIKA.

TENSES AND MOODS.

1 There are six Tenses and four Moods in Sanskrit, which are technically termed the ten Lakaras (लकार) by Sanskrit grammarians

TENSES काला

लट् or भवती वृत्ति (Present वर्तमान)

Three kinds of Past Tense.

लङ् or ह्यस्तनी वृत्ति (Imperfect अनश्चतनभूत)

लिङ् or परोक्षावृत्ति (Perfect परोक्षभूत)

लुङ् or अथतनी वृत्ति (Aorist भूत)

Two kinds of Future Tense

लुङ् or अस्तनी वृत्ति (1st Future भविष्यत्)

लङ् or भविष्यती वृत्ति (2nd Future अनश्चतनभविष्यत्)

Besides these there is one—

लेट् The Vedic Subjunctive, (used only in the Vedas)

The terms “*Imperfect* and *Perfect*” are not used here in the sense in which they are taken in English They are mere technical terms here

MOODS अर्थ.

लोट् (Imperative आज्ञा)

विधिलिङ् or सप्तमी वृत्ति (Potential विधि)

आशीर्लिङ् or आशीर्वृत्ति (Benedictive आशी.)

लङ् or क्रियातिपत्ति (Conditional संकेत)

The nomenclature of the Tenses and Moods, viz लट्—लङ्—लिङ्—लुङ्, &c. as adopted by Panini is merely fanciful The terminology भवती—ह्यस्तनी, &c. as shown above is rational, but there too the names पञ्चमी and सप्तमी are quite artificial

2 With reference to certain peculiar modifications (विकरण) which the roots undergo before the Terminations of the two

Tenses "Present and Imperfect" and the two Moods "Imperative and Potential" Sanskrit verbs are divided into ten classes (गण) called Conjugations. Each class or conjugation is named by Sanskrit grammarians after the root it begins with; for instance, the First Conjugation is called वादि—II अदादि—III ज्ञात्यादि—IV दिवादि—V स्वादि—VI तुदादि—VII. रुधादि—VIII तनादि—IX ऋदादि and X चुरादि.

3 The characteristics (विकरण) of the ten classes or conjugations of verbs appear alone in the two Tenses and the two Moods, named above, and the Tenses and Moods in Sanskrit are, therefore, distinguished as Special or Conjugational (सार्वधातुक), and General or Non-conjugational (आर्धधातुक) Conjugational or Special Tenses and Moods

Tenses	{	Present वर्तमान	{	कालौ
		Imperfect अनव्यतनभूतः		
Moods	{	Imperative आज्ञा	{	अर्थौ
		Potential विधि		

Non-conjugational or General Tenses and Moods.

Tenses	{	Perfect परोक्षभूत	{	काला
		Aorist भूत.		
		1st Future भविष्यन्		
		2nd Future अनव्यतनभविष्यन्		
Moods	{	Benedictive आशी	{	अर्थौ
		Conditional सकेत		

The term सार्वधातुक is technically applied by Panini to the Personal Terminations of all Tenses and Moods with the exception of those of the Perfect and Benedictive, to the various characteristics (विकरण) of the nine conjugations except that of the 8th and to the terminations of the Present Participle Parasmaipada and Atmanepada. The characteristics of the 8th and 10th conjugations, the affixes added to make up the causal

base and certain denominations, the affixes स्य and तास् of the 2nd Future and conditional, the affix स of the desiderative, अ of the Passive and those of the Aorist, of past participles Active and Passive, of Infinitive and the Verbal Indeclinables &c are called आर्थधातुक

4. Verbs in Sanskrit are of two kinds, Primitive and Derivative

(a) Those roots which belong to the first nine conjugations (गणा) and a few of the tenth are Primitive verbs

(b) As regards Derivative verbs a new base^{*} is to be formed first from the root and then the terminations and the characteristics (विकरणः) of the ten conjugations are applied to it. The new base does not generally vary in the Conjucational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods

Those roots which belong to the tenth conjugation, the roots गुप्—धूप्—विद्ध्—पण्—पत्—कर् and कम्, the Causals (णिजन्तः), Desideratives (सञ्जन्तः), Frequentatives (यज्जन्तः), and Denominative (नामधातव) are Derivative verbs

(c) Every Derivative verb has six Tenses and four Moods as well as the Primitive one

5 Sanskrit verbs are conjugated in three Voices (प्रयोगः), the Active Voice (कर्तृप्रयोगः)—the Passive Voice (कर्मणप्रयोगः)—and the Impersonal construction (भावेप्रयोगः)

(a) Transitive verbs are used in the Active and Passive Voices

(b) Intransitive verbs are conjugated in the Active and Impersonal construction

6 Personal Terminations in Sanskrit are divided into two sets, one Parasmaipada and the other Atmānepada. Some roots

* The base (अग) of a root or a noun is that form which it take before the terminations are applied

are conjugated in one Pada only, either Parasmaipada or Atmanepada while some are conjugated in both the Padas

(a) Several roots, though Parasmaipada take Atmanepada Terminations and *vice versa* when preceded by certain prepositions (उपसर्गः) or when they change their meaning These will be noted down in their proper places

(b) Verbs are conjugated in three numbers.—singular—dual—and plural with three persons in each

(c) The general scheme of Personal Terminations, given in Sanskrit Grammars, is as follows —

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person (उत्तम पुरुष)	मि	व	म	इ	वहि	महि
2nd , , (मध्यमपुरुष)	सि	थ	थ	या	आथाम् धवम्	
3rd , , (प्रथमपुरुष)	ति	त	अन्ति	त	आताम् अन्त	

These general terminations undergo various modifications in different Tenses, Moods and Conjugations

7. The Personal Terminations as applied in the Conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) to all the ten conjugations (गणा) differ in some particulars, in consequence of which the ten conjugations (गणा) are grouped into two classes, the first including the 1st—4th—6th—10th, and the second, 2nd—3rd—5th—7th—8th and 9th

The base of the first group ends in ए while that of the second does not end in ए

Verbs in the ten conjugations (गणा) as shown in article (2) will in this book be conjugated in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) in the order of the 1st and 2nd class of conjugations Non-conjugational Tenses and Moods shall be treated in Part III

PART I.

FIRST CLASS OF CONJUGATIONS, (1st, 4th, 6th, and 10th)

The terminations as applied to the First class of conjugations in the conjugational Tenses and Moods are as follow —

लट् Present Tense.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S	D	P	S	D	P
1st Person	मि	व	म	इ	वहे	महे
2nd „	सि	थ	थ	से	इये	ध्वे
3rd „	ति	त	अन्ति	ते	इते	अन्ते
	लट् Imperfect Tense					
1st Person	अम्	व	म	इ	वहि	महि
2nd „	स्()	तम्	त	थास्()	इथाम्	ध्वम्
3rd „	त	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्ताम्
	लोट् Imperative Mood					
1st	आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
2nd*	none	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
3rd*	हु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्

The 2nd and 3rd person singular terminations Parasmaipada of the Imperative are optionally replaced by तात्* if the Imperative has a Bene dictive sense

विधिलिङ् Potential.

1st	ईय	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd	इस्()	इसम्	ईत	ईथास्()	ईयाथाम्	ईध्वम्
3rd	ईव	ईताम्	ईयु	ईत	ईयाताम्	ईरच्

CHAPTER I.

FIRST CONJUGATION

8 The characteristic (विकरण) of the first conjugation

Roots of the first or स्वादि class take अ in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) before the terminations are applied

* तुह्योस्तातड्हाशिष्यन्यतरस्याम्

9 The ending vowel (अन्त्यस्वर) of roots short or long and the penultimate short (उपान्त्यःहस्वस्वर) substitute their Guna* before the Vikarana अ of the first conjugation. The Guna of इ or ई is ए, of उ or ऊ is ओ, of क्त् or क्तूः is अर् and of ल्ल् is अल्.

10 ल्ल् or Present Tenses.

Terminations

Persons	Parasmaipada.			Atmanepada		
	S	D	P.	S	D	P
1st	मि	व	म	1st	इ	वहे
2nd	सि	थ	थ	2nd	से	इये
3rd	ति	त	अन्ति	3rd	ते	इते

(a) † The final अ of a base (अंग) is lengthened before any conjugational termination beginning with a semi-vowel, nasal, or the letter ए, ई or औ.

(b) ‡ When the final अ of a base is followed by अ, ए or ओ, the latter vowel is substituted for both

(c) § When इ-उ-ऋ-ल्ल् short or long follow अ or आ, the substitute for both is the corresponding Guna letter

ह (हर) I P A To take away

Parasmaipada			Atmanepada		
S	D	P	S	D	P
1st हरामि	हरावः	हराम	हरे	हरावहे	हरामहे
2nd हरसि	हरथ	हरथ	हरसे	हरथे	हरध्वे
3rd हरति	हरत	हरन्ति	हरते	हरते	हरन्ते

बोध् (बोध) I P A to know or understand					
1st	बोधामि	बोधाव	बोधामि	बोधे	बोधावहे
2nd	बोधसि	बोधथ	बोधथ	बोधसे	बोधथे
3rd	बोधति	बोधत	बोधन्ति	बोधते	बोधन्ते

* अवेङ्गण

† अतोऽवीर्धोऽयजि ।

‡ अतोऽगुणे ।

§ आद्वृण ।

नी (ने changed to नय्) I P A To lead or carry

1st नयामि	नयाव	नयाम	नये	नयावहे	नयामहे
2nd नयसि	नयथ	नयथ	नयसे	नयेथे	नयध्ये
3rd नयति	नयत	नयन्ति	नयते	नयेते	नयन्ते

The ending क् of ह् substitutes its Guna अर् and becomes इर् before the Vikarana अ of the first conjugation. Thus ह् (हर्)+अ+ति—त becomes हरति—हरत

Again हर् + अ + मि—व—म—वहे—महे=हरामि—हराव—हराम—हरावहे—हरामहे by (10 a)

हर् + अ + अन्ति—अन्ते=हरन्ति—हरन्त by (10 b)

हर् + अ + इ—इथे—इते=हंर—हरेथे—हरेते by (10 c)

The penultimate short उ of बुध् substitutes its Guna ओ, and becomes ओध् before the Vikarana अ

The final ई of नी substitutes its Guna ए, and becomes ने before the Vikarna अ. Thus नी changed to ने + अ + ति

(a)* When ए—ऐ—ओ—औ are followed by a vowel, अय्—आय्—अव्—आव् are respectively substituted for them

Thus ने + अ + ति=नय् + अ + ति=नयति

11 There are 2200 roots treated of by Panini, out of which 1079 belong to the न्यावि class. Some of these latter undergo peculiar changes and others take certain substitutes in the Conjugational Tenses and Moods before the conjugational sign is applied. These are as follows —

(a) The penultimate short vowel of the following roots is lengthened

† क्रम् (क्राम्) I P To walk or step, when Atmanepada, it does not lengthen its अ

आचम् (भाचाम्) I P to drink, चम् without आ does not lengthen its अ

कृम् (कळाम्) I P to be fatigued

* एचोयवायाव ।

† क्रम परस्मैपैषेषु ।

(b) * छिव् (छीव्) I. P to spit

(c) गुह्य† (गूह्) I P A To cover or keep secret

(d) ‡ When the penultimate र् or र् of a root is followed by a consonant, the vowels इ—उ—ऋ—ऋ preceding the र् or र् are lengthened

1st Conjugation

हृच्छ् (ह्रृच्छ्) To act dishonestly or to be crooked

मृच्छ् (मूर्च्छ् or मूर्छ्) To faint or swoon

स्फुर्च्छ् (स्फूर्च्छ्) To spread or forget

स्फुर्ज् (स्फूर्ज्) To thunder, to shine, to burst forth.

Parasmaipada

उर्व् (ऊर्व्)]

तूर्व् (तूर्व्)]

थूर्व् (थूर्व्)]

दूर्व् (दूर्व्)]

धूर्व् (धूर्व्)]

To kill

गुर्व् (गूर्व्) To try

पुर्व् (पूर्व्) To fill

1st Conjugation

उर्द् (ऊर्द्) To measure or play

कुर्द् (कूर्द्) To play

Atmanepada

खुर्द् (खूर्द्)]

गुर्द् (गूर्द्)]

To play.

(e) The vowel of मृज् takes Vriddhi, कृप् and कृप् become कल्प् and the स् of लस्ज् and सस्ज् is changed to ज्

मृज् § (मार्ज्) I P To sound

कृप् ‡ (कल्प्) I A. To be fit for

कृप् ‡ (कल्प्) I A To be able

लस्ज्*‡ (लङ्ज्) I.

A To blush

सस्ज् (सर्ज्) I.

P To become ready.

* छिवुक्षमृचमांशिति। Vartika on this is आडित्यमहितिवन्नव्यम्।

† अद्वयायागोह ॥ यह lengthens its उ in the Conjugational Tenses and Moods as well as before the strong terminations beginning with a vowel

‡ उपधायाच्च।

§ मृञ्जवृद्धि ॥ उपरपर ।

‡ कृपोरोल ॥

** स्तो. शुनाश्चु ॥ शालां जश्चाश्चि ॥.

The Vriddhi* of अ is आ, of इ or ई is ऐ, of उ or ऊ is औ, of ए or झू is आए, and of ऋ is आल्

(f) The following roots have आय् added on to them in the Conjugational Tenses and Moods.

गुप्त् † (गोपाय्) 1 P To defend or protect

धूप् (धूपाय्) 1 P To heat or to be heated

विच्छ् (विच्छाय्) 1 P To go or approach

पण् (पणाय्) 1 P To praise, but A. to bet, has पणते

पर् (पनाय्) 1 P To praise, but A. पनते

(g) The root कम् lengthens its vowel and has अय् added on to it before the conjugational sign

कम् § (कामय्) 1 A to desire

(h) † जहूत् has ईय् added on to it before the conjugational sign.

जहूत् (जहतीय्) 1 A to reproach, to pity, to go, to rival

(i) The following roots drop their nasal

रञ्ज् §§ (रञ्) 1 P A. To be dyed, to be pleased, to be in love with.

दंश्** (दश्) 1 P To bite or sting

सञ्ज् (सज्) 1 P To cling or adhere to

स्वञ्ज् (स्वज्) 1 A To embrace

(j) The following one adds a nasal जम् †† (जम्भ्) 1 A To yawn.

(k) The roots given below take the substitutes, as shown in the brackets, before the conjugational sign is applied

* द्विद्विरावेच् ।

† गुप्तधूपविच्छिपणिपनिभ्यआय ।

§ कमरिण्ड् ।

† जहतेरीयड् ।

§§ रञ्जेश्व ।

** दंशसञ्जस्यओशपि ।

†† रथिजभोराचि ॥

Parasmaipada.

पा* (पिक्) to drink	दृश्य (पद्मय्) to see.
ग्रा (जिग्र) to smell.	क्र (क्रच्छु) to go or got.
धमा (धम्) to blow	स्त (धाव्) to run
स्था (तिष्ठ) to stand	शाद् (शीघ्र्) to perish or decay.
ज्ञा (मन्) to learn or remember	सद् (सीद) to sit down, to be weary, to decay
वा (वच्छु) to give	गम् † (गच्छु) to go यम् (यच्छु) to check or stop

The root ‡ शाद् though Parasmaipadi becomes Atmanepadi in the conjugational Tenses and Moods.

(1) The following seven roots, though Desiderative in form are considered as Primitive ones These retain the same base in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods

- किर् (चिकित्स्) 1 P to cure
- बध् (बीमस्स) 1 A to lothe or feel disgust
- वात् (वीवांस्) 1 P A to make straight
- शान् (शीशांस्) 1 P A to sharpen or to whet
- मान् (मीमांस्) 1 A to seek knowledge
- तिष् (तितिष्ठ) 1 A to endure or suffer with courage.
- युप् (जुगप्त्) 1 A to censure
- The following are declined like the 5th Conjugation
- श्रुई (शृणु) P. to hear
- धिन्व** (धितु) P to delight or please
- कृण् (कृषु) P to kill or to go

* पाद्राभमास्थाप्नाशाण्हृदयर्तिसार्तिशाइसवा—
निष्पव्वजिग्रधमतिष्ठमनयच्छुपदयर्थधौशीयसीवा ॥
† इषुगमियमांछ ॥ छेच ॥
‡ शोदे शित ॥
§ अवः शृच ॥
** धिन्विकृण्वोरच ॥ अतोलोप ॥

The following roots add a penultimate nasal necessarily in the Conjugational Tenses and Moods —

Parasmaipada.

कहू (कंहू) to grieve

चहू (चंहू) to shine

विहू (विंहू) to split.

भिहू (भिंहू) to cut.

Atmanepada.

अहू (अंहू) to go

पिहू (पिंहू) to roll into a lump

गुहू (गुदू) to go or move

शिहू (शिंहू) to become white

The following add a penultimate nasal optionally —

Parasmaipada.

गृज् or गुंज् to roar

जर् or जंज् to fight

त्रख् or त्रंख् to go

दृह् or दृंह् to be firm, to grow

मुच् or मुंच् to go

म्लुच् or म्लुंच् to go

लख् or लंख् to go

धृज् or धृंज् to go or move

प्रज् or प्रंज् to go

धवज् or धवंज् to go

सुज् or सुंज् to cleanse or sound.

लुच् or लुच् to pluck

वख् or वंख् to go or move

क्षम् or स्मृत् to kill or injure

Atmanepada

गुज् or गुंज् to hum or buzz.

जन् or जंन् to yawn or gape.

श्वच् or शंच् to go or to be opened.

The following roots change their meanings in the Parasmaipada

Par

एज् to shine

कंच् to sound.

गुप् to protect

द्विवद् (द्वेवद्) to sound inarticulately

जन् or जंन् to copulate

नाय् to ask, to be master of, to harass

पण् to praise

Atm.

to shake

to bind.

to censure or conceal.

to melt

to gape

to bless

to bet

Par

मंच् to adorn

मंड् to decorate

सुङ् to shave

रुद् to strike

लुद् to wallow

लुद् to knock down

शल् to go, to run

हैङ् to surround, to attire

होङ् to go

Atm.
{ 1 to cheat
{ 2 to begin
{ 3 to censure
{ 4 to start
{ 5 to move quickly
{ to surround
{ to distract
{ to dress
to sink
to resist or torment
{ to oppose, to shine,
{ to suffer pain
to go or wallow
to shake, to agitate
to disregard
to disregard

Forms of third Person of Irregular verbs of the first
Conjugation

Roots

क्रम् A

क्रम् P

आचार् P

चम् P

ह्लम् P

षिव् P to spit

गुह् P.

—A

सुर्च्छ् P to faint

स्फुर्ज् P

मृज् P to be clean

कृप A to be able

कृप A to be fit for

गृप P to protect

धृप् P

Present Tenses, 3rd Person

क्रमते	क्रमेते	क्रमन्ते
क्रामति	क्रामत	क्रामन्ति
आचारमति	आचारमत	आचारमन्ति
चमति	चमत	चमन्ति
ह्लामति	ह्लामत	ह्लामन्ति
षीवति	षीवत	षीवन्ति
गुहति	गुहत	गुहन्ति
गूहते	गूहेते	गूहन्ते
मूर्च्छति	मूर्च्छेत	मूर्च्छन्ति
स्फुर्जति	स्फुर्जत	स्फुर्जन्ति
मार्जति	मार्जत	मार्जन्ति
कल्पते	कल्पेते	कल्पन्ते
"	"	"
गोपायति	गोपायत	गोपायन्ति
धृपायति	धृपायत	धृपायन्ति

Roots	Present Tenses, 3rd Person		
विच्छा P	विच्छायति	विच्छायत	विच्छायन्ति
पण् P	पणायति	पणायत	पणायन्ति
पण् A	पणते	पणेते	पणन्ते
पन् P	पनार्यात	पनायत	पनायन्ति
पन् A	पनते	पनेते	पनन्ते
काम् A	कामयते	कामयेते	कामयन्ते
ऋद् A	ऋतीयते	ऋतीयेते	ऋतीयन्ते
रज् P	रजति	रजत	रजन्ति
रज् A	रजते	रजेते	रजन्ते
दश् P	दशाति	दशत	दशन्ति
सज्ज् P	सजति	सजत	सजन्ति
स्वज्ज् A	स्वजते	स्वजेते	स्वजन्ते
जम् A	जम्भते	जम्भेते	जम्भन्ते
पा P	पिवति	पिवत	पिवन्ति
प्रा P	जिप्रति	जिप्रत	जिप्रान्ति
धम् P.	धमति	धमत	धमन्ति
स्था P	तिष्ठति	तिष्ठत	तिष्ठन्ति
मन् P	मनति	मनत	मनन्ति
षा P.	यच्छति	यच्छत	यच्छन्ति
दृश् P	पद्यति	पद्यत	पद्यन्ति
ऋ P	ऋच्छति	ऋच्छत	ऋच्छन्ति
स्त् P	धावति	धावत	धावन्ति
शद् P	becomes A in the Conjugational Tenses & Moods		
—A	शीयते	शीयेते	शीयन्ते
सद् P	सीदति	सीदत	सीदन्ति
गच् P	गच्छति	गच्छत	गच्छन्ति
यच् P	यच्छति	यच्छत	यच्छन्ति
कित् P to cure	चिकित्सति	चिकित्सत	चिकित्सन्ति
,, desire or live	केतति	केतत	केतन्ति
बध् A	बीभत्सते	बीभत्सेते	बीभत्सन्ते
शार् { To make } P	शीदांसति	शीदांसत	शीदांसन्ति
straight } A	शीदांसते	शीदांसेते	शीदांसन्ते

Roots.

दान् To cut	दानति	दानत	दानन्ति
दाने } A	दानते	दानेते	दानन्ते
शार् P	शीशांसति	शीशांसतः	शीशांसन्ति
—A	शीशांसते	शीशांसेते	शीशांसन्ते
मान् A	मीमांसते	मीमांसेते	मीमांसन्ते
तिज् A	तितिक्षते	तितिक्षेते	तितिक्षन्ते
गुप् A to censure	जुगुप्सते	जुगुप्सेते	जुगुप्सन्ते
गुप् A to conceal	गोपते	गोपेते	गोपन्ते
लस्ज् A	लङ्जते	लङ्जेते	लङ्जन्ते
सस्ज् P	सज्जति	सज्जत	सज्जन्ति
अह् A	अंहते	अंहेते	अंहन्ते
पिङ् To roll A	पिङ्डते	पिङ्डेते	पिङ्डन्ते
चिङ् "	चिङ्वते	चिङ्वेते	चिङ्वन्ते
कइ P	कंवति	कंवत	कंवन्ति
चइ P.	चंवति	चंवत	चंवन्ति
विङ् P.	विवति	विवत	विवन्ति
भिङ् P.	भिंवति	भिंदत	भिंदन्ति
शुद् P To purify	शुंठति	शुंठत	शुंठन्ति
श्रग् P	श्रंगति	श्रंगत	श्रंगन्ति
गुज् A	गोजते	गोजेते	गोजन्ते
	गुंजते	गुंजेते	गुंजन्ते
जभ् A	जभते	जभेते	जभन्ते
	जंभते	जंभेते	जंभन्ते
श्वच् P	श्वचते	श्वचेते	श्वचन्ते
	श्वेचते	श्वेचेते	श्वेचन्ते
गृज् P	गर्जति	गर्जत	गर्जन्ति
	गृंजति	गृंजत	गृंजन्ति
जज् P	जजति	जजत	जजन्ति
	जंजति	जंजत	जंजन्ति
त्रख् P	त्रखति	त्रखत	त्रखन्ति
	त्रखति	त्रंखत	त्रंखन्ति
त्रुप् P	त्रोपति	त्रोपत	त्रोपन्ति
	त्रुंपति	त्रुंपत	त्रुंपान्ति

Present Tenses, 3rd Person

दानति	दानत	दानन्ति
दानते	दानेते	दानन्ते
शीशांसति	शीशांसतः	शीशांसन्ति
शीशांसते	शीशांसेते	शीशांसन्ते
मीमांसते	मीमांसेते	मीमांसन्ते
तितिक्षते	तितिक्षेते	तितिक्षन्ते
जुगुप्सते	जुगुप्सेते	जुगुप्सन्ते
गोपते	गोपेते	गोपन्ते
लङ्जते	लङ्जेते	लङ्जन्ते
सज्जति	सज्जत	सज्जन्ति
अंहते	अंहेते	अंहन्ते
पिङ्डते	पिङ्डेते	पिङ्डन्ते
चिङ्वते	चिङ्वेते	चिङ्वन्ते
कंवति	कंवत	कंवन्ति
चंवति	चंवत	चंवन्ति
विवति	विवत	विवन्ति
भिंदति	भिंदत	भिंदन्ति
शुंठति	शुंठत	शुंठन्ति
श्रंगति	श्रंगत	श्रंगन्ति
गोजते	गोजेते	गोजन्ते
गुंजते	गुंजेते	गुंजन्ते
जभते	जभेते	जभन्ते
जंभते	जंभेते	जंभन्ते
श्वचते	श्वचेते	श्वचन्ते
श्वेचते	श्वेचेते	श्वेचन्ते
गर्जति	गर्जत	गर्जन्ति
गृंजति	गृंजत	गृंजन्ति
जजति	जजत	जजन्ति
जंजति	जंजत	जंजन्ति
त्रखति	त्रखत	त्रखन्ति
त्रंखति	त्रंखत	त्रंखन्ति
त्रोपति	त्रोपत	त्रोपन्ति
त्रुंपति	त्रुंपत	त्रुंपान्ति

Roots	Present Tenses, 3rd Person			
दृह् P	{ दर्हति दृहति	दर्हत दृहत	दर्हन्ति दृहन्ति	
धृज् P	{ धर्जति धृंजति	धर्जत धृंजत	धर्जन्ति धृंजन्ति	
ध्रज् P	{ ध्रजति धृजति	ध्रजत धृजत	ध्रजन्ति धृजन्ति	
ध्वज् P	{ ध्वजति धृवजति	ध्वजत धृवजत	ध्वजन्ति धृवजन्ति	
मुज् P	{ मोजति मुजति	मोजत मुजत	मोजन्ति मुजन्ति	
म्रुच् P	{ म्रोचति म्रुचति	म्रोचत म्रुचत	म्रोचन्ति म्रुचन्ति	
ग्लुच् P	{ ग्लोचति ग्लुचति	ग्लोचत ग्लुचत	ग्लोचन्ति ग्लुचन्ति	
लख् P	{ लखति लखति	लखत लंखत	लखन्ति लखन्ति	
लुच् P	{ लोचति लुचति	लोचत लुंचत	लोचन्ति लुचन्ति	
वख् P	{ वखति वंखति	वखत वंखत	वखन्ति वंखन्ति	
स्वभ् P	{ सर्भति स्वभति	सर्भत स्वंभत	सर्भन्ति स्वंभन्ति	

12 Roots of the first Conjugation which are conjugated in one Pada or the other when used in Particular senses or with Particular Prepositions prefixed to them

* क्रस् (क्राय) P To go, to approach, to traverse, to go up or ascend, to leap

क्रस्	{ A {	To go unobstructed,	.
उपक्रम्		To show energy for,	
पराक्रम्		To be developed in, or To be at home with a subject	

* वृत्तिसर्गतायनेतुक्रम । उपपराम्याम् । आड उद्धमने । वैपाइयिहरणे
ओपाम्याम् । समर्थाम्याम् । अनुपसर्गाद्वा ।

आक्राम् P To cover To go up or ascend

आक्रम् A "To rise" said of a luminary

विक्राम् P To split

विक्रम् A To walk or step

प्रक्राम् P To go

प्रक्रम् A To begin

उपक्राम् P To come

उपक्रम् A To begin

क्रीड़ा* P To play

अनुक्रीड़ा A To play

परिक्रीड़ा ,—, —

आक्रीड़ा ,—, —

संक्रीड़ा ,—, —

सक्रीड़ा P To make noise to creak or break.

चर् P To go or walk

उच्चर् When Transitive, A To transgress

उच्चर् When Intransitive P To go up

सचर् (When used with the Instrumental of a conveyance) A.
To go or pass

संगम्† (संगच्छ) A To join or unite with

‡ जि (जय) To conquer

विजि (विजय) A To be victorious

पराजि (पराजय) A To defeat

तप्§ P To shine

वितप् { A When intransitively used or with "a limb of the
रत्तप्" { body for its object

नी §§ (नय) P A

नी (नय) A = To instruct in or investigate

* क्रीडोऽनसंपरिभ्यश्च ।

† समोगसृच्छेयाम् ।

‡ विपराभ्यांजे ।

§ उद्दिभ्यांतप । स्वांगकर्मकाचेतिवन्नव्यम् ।

§§ संमाननोस्संजनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषुनिय

विनी (विनय्) A. To pay off as a debt or tribute, to spend or when the object is something else than “a part of the body”

उक्ति (उक्त्य्) A. To lift up.

उपनी (उपनय्) A. To invest with a sacred thread or to hire

यस्* (यच्छ) To check or stop

आयस् (आयच्छ) A. To spread, stretch, when Intransitive, or with “a limb of the body” or with something else than “a literary composition” for its object

संयस् (संयच्छ) A. To gather

उद्यस् (उद्यच्छ) A. To lift up, with something else than “a literary composition” for its object

उद्यम् (उद्यच्छ) P. To try hard, to learn, with “a literary composition” for its object

उपयस् (उपयच्छ) A. To marry

रस्† A. To sport

विरस् P. To stop

आरस् P. To rest

परिस्रम् P. To be pleased with

उपरस् P. A. To stop or desist, when Intransitively used

वद्‡ P. To speak

वद् A. To show proficiency in, to know, to toil or labour

उपवद् A. To conciliate or flatter

विवद् A. To differ or conflict

संप्रवद् A. To speak loudly and distinctly

सप्रवद् P. “To utter sound” as used in the case of beasts and birds

* आडोयमहत । समुदाहृभ्यो यमोऽयथे । उपादम् स्वीकरणे ।

† व्याङ् परिभ्यो रस् । विभाषाऽकर्मकात् ।

‡ भासनोपसभाषाज्ञानयत्नविमत्यपमंत्रेणेषुवद् । व्यक्तवाचां समुच्चारण ।
अनोरकर्मकात् विभाषा विग्रहापे ।

अनुवद् A. To imitate, when used intransitively and with respect to men only.

अनुवद् P To recapitulate when used transitively or with respect to inanimate or animate objects other than 'men.'

विप्रवद् P A To dispute or to be at variance with.

अपवद् A To reproach or revile

स्था* (तिष्ठ) P To stand

स्था (तिष्ठ) A To disclose one's intentions To accept as umpire

संस्था (संतिष्ठ) A to act up to one's word

अवस्था (अवतिष्ठ) A to remain

प्रस्था (प्रतिष्ठ) A to set out

विस्था (वितिष्ठ) A To stand apart. To remain stationary

आस्था (आतिष्ठ) A to declare solemnly, to assert confidently

उत्तिष्ठ P to get up

उत्तिष्ठ A To try, to aspire, to rise (used figuratively)

उपतिष्ठ A To worship or wait upon according to religious Mantras 2 To join or unite 3 To form friendship with 4 To lead to (as a way)

उपतिष्ठ P A to wait with the desire of getting something 2 To stand near when used intransitively

हृ (हर) P A to take away

अनुहर A to practise constantly

अनुहर P to resemble.

हैर (हृय) to call

आहृय P to call

सहृय A to call or invoke.

आहृय A to challenge

उपहृय „ „

निहृय A to call or invoke

विहृय „ „

* समवप्रविभ्य स्थ । आड प्रतिज्ञायामुपसङ्ख्यानम् । अकर्मकाच्च । प्रकाशनस्थेयख्यायोश्वउदोऽनूर्ध्वकर्मणि । उपान्मंत्रकरणे । उपाद्वपूजा सगति करणमित्रकरपथिवितिवाच्यम् ।

† हरतेर्गताच्छील्ये ।

‡ स्पर्धायामाड् । निसमुपविभ्योह्व ।

स्वृ (स्वर) *P* To sound

to praise, to go

संस्वर् A To roar

आस्वर् A. To utter a loud sound.

13 लङ् Imperfect tense अनव्यतनभूत
Terminations.

Persons	Parasm.			Atm.	
I.	अम्	व	म	इ	वहि
II	स् ()	तम्	त	थास् ()	इथाम्
III	त	ताम्	अन्	त	इताम्

14 The augment अ is prefixed to roots in the Imperfect, Aorist and Conditional

(a) This अ is replaced by आ in the case of roots beginning with a vowel, which when followed by इ—उ—ऋ short or long becomes ऐ—औ—आर respectively

(b) When a preposition (उपसर्ग) is prefixed to roots, the augment अ or आ of the Imperfect Tense comes between the preposition and the root, and then the following Sandhi rules have to be applied —

Similar vowels, followed by similar ones, substitute for both the same vowel lengthened *

When a dissimilar vowel follows इ, उ, ऋ, ऋ, short or long, ए, ओ, ऋ, ऋ, † are respectively substituted for them

15 ह (हर) 1 P. A

S	D	P.	S	D	P
I अहरम्	अहराव	अहराम्	I अहरे	अहरावहि	अहरामहि
II अहर	अहरतम्	अहरत्	II अहरथा	अहरेथाम्	अहरध्वम्
III अहरत्	अहरताम्	अहरन्	III. अहरत्	अहरेताम्	अहरन्त

* अक. सवर्णे दीर्घ ।

† इको यणचि ।

बुध (बोध्) P.		नी (नय्) A
S. D. P.	S. D. P.	
I अबोधम् अबोधाव अबोधाम् I अनये अनयावहि अनयामहि		
II अबोध अबोधतम् अबोधत् II अनयथा अनयथाम् अनयध्वम्		
III. अबोधत् अबोधताम् अबोधन् III अनयत अनयेताम् अनयन्त		
इख् 1 P To go or move		ईक्ष् 1 A. To see
S. D. P.	S. D. P.	
I ऐखम् ऐखाव ऐखाम् I ऐक्षे ऐक्षावहि ऐक्षामहि		
II ऐख ऐखतम् ऐखत् II ऐक्षथा ऐक्षेथाम् ऐक्षध्वम्		
III. ऐखद् ऐखताम् ऐखन् III ऐक्षत ऐक्षेताम् ऐक्षन्त		
ऊक् 1 P To sprinkle		ऊह् 1 A. To conjecture or reason
I औक्षम् औक्षाव औक्षाम् I औहे औहावहि औहामहि		
II औक्ष औक्षतम् औक्षत् II औहथा औहेथाम् औहध्वम्		
III. औक्षद् औक्षताम् औक्षन् III. औहत औहेताम् औहन्त		
ऋ (ऋच्छ) P.		ऋत् (ऋतीय) A
I आच्छम् आच्छाव आच्छाम् I आर्तिये आर्तियावहि आर्तियामहि		
II. आच्छ आच्छतम् आच्छत् II आर्तियथा आर्तियेथाम् आर्तियध्वम्		
III आच्छत् आच्छताम् आच्छन् III आर्तियत आर्तियेताम् आर्तियन्त		

In this Tense first comes the Augment + Root + Conjugational sign + Termination Thus —

अ + हर + अ + अम् — अन् — अन्त = अहरम् — अहरन् and अहरन्त, the base अहर being followed by अ the latter अ is substituted for both vowels by (10 b)

अ + हर + अ + व — म — वहि and महि = अहराव — अहराम — अहरावहि and अहरामहि, the अ of the base अहर being lengthened by (10a)

अ + हर + अ + इ — इथाम् and इताम् = अहरे — अहरेथाम् and अहरेताम् by (10c)

अ + बोध् (the substitute for बुध् by 9) + अ = अबोध is the base.

अ + ने (the substitute for नी by 9) + अ = अ + नय् (by 10d), + अ = अनय is the base.

आ + इक्ष + अ = ऐक्ष and not एक्ष as by (10 c)]
 आ + ईक्ष + अ = ऐक्ष ———, एक्ष ———,
 आ + उक्ष + अ = औक्ष ———, ओक्ष ———,
 आ + ऊह + अ = औह ———, ओह ———,
 आ + कृच्छ्र + अ = आच्छ्र ———, अच्छ्र ———,
 आ + कृत्तीय + अ = आर्तीय ———, अर्तीय ——— }
 is the
base
by (14a)

16. Forms of third person—(Imperfect Tense) of Irregular verbs of the 1st Conjugation.

Roots

Imperfect Tense 3rd person.

क्रम	A	अक्रमत्	अक्रमेताम्	अक्रमन्त
क्रम	P	अक्रामत्	अक्रामताम्	अक्रामन्
आचम्	P	आचामत्	आचामताम्	आचामन्
चम्	P	अचमत्	अचमताम्	अचमन्
कुम्	P	अकुमामत्	अकुमामताम्	अकुमामन्
षिव्	P	अष्टीवद्	अष्टीवताम्	अष्टीवन्
गृह्	{ A	अगृहत्	अगृहताम्	अगृहन्
		अगृहत	अगृहेताम्	अगृहन्त
मूर्च्छ	P	अमूर्च्छत्	अमूर्च्छेताम्	अमूर्च्छन्
स्फुर्ज	P	अस्फुर्जत्	अस्फुर्जेताम्	अस्फुर्जन्
मूज्	P	अमार्जत्	अमार्जताम्	अमार्जन्
क्लप्	A	अक्लपत्	अक्लपेताम्	अक्लपन्त
गृप्	P	अगोपायत्	अगोपायताम्	अगोपायन्
धूप्	P	अधूपायत्	अधूपायताम्	अधूपायन्
विच्छ	P	अविच्छायत्	अविच्छायताम्	अविच्छायन्
पण्	{ P	अपणायत्	अपणायताम्	अपणायन्
	A.	अपणत	अपणेताम्	अपणन्त
पर्	{ P	अपनायत्	अपनायताम्	अपनायन्
	A	अपनत	अपनेताम्	अपनन्त
कम्	A	अकामयत्	अकामयेताम्	अकामयन्त
ऋत्	A	आर्तीयत	आर्तीयेताम्	आर्तीयन्त
रञ्ज	{ P	अरञ्जत्	अरञ्जताम्	अरञ्जन्
	A.	अरञ्जत	अरञ्जेताम्	अरञ्जन्त
दंश्	P.	अदशत्	अदशेताम्	अदशन्

Roots	Imperfect	Tense	3rd person.
सञ्ज् P.	असञ्जत्	असञ्जताम्	असञ्जन्
स्वज् A	अस्वजत्	अस्वजेताम्	अस्वजन्त
जभ् A	अजभमत्	अजभमेताम्	अजभमन्त
पा P	अपिबैत्	अपिबताम्	अपिबन्
प्रा P	अजिग्रत्	अजिग्रताम्	अजिग्रन्
ध्मा P	अधमत्	अधमताम्	अधमन्
स्था P.	अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्
म्ना P	अमनत्	अमनताम्	अमनन्
दा P	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
दृश् P	अपश्यत्	अपश्यताम्	अपश्यन्
क्ष P	आच्छंत्	आच्छंताम्	आच्छन्
षु P.	अधावत्	अधावताम्	अधावन्
शद् A }	used as A in the Conj	Tenses and Moods	
शद् A }	अशीयत्	अशीयताम्	अशीयन्त
सद् P.	असीदित्	असीदिताम्	असीदन्
गम् P	अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्
यम् P	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
कित् P	अचिकित्सत्	अचिकित्सताम्	अचिकित्सन्
बध् A	अबीभत्सत्	अबीभत्सेताम्	अबीभत्सन्त
दान् { P A.	अदीदांसत्	अदीदांसताम्	अदीदांसन्
शान् { A.	अशीशासत्	अशीशांसेताम्	अशीशांसन्त
मान् A.	अमीमांसत्	अमीमांसेताम्	अमीमासन्त
तिज् A.	अतितिक्षत्	अतितिक्षेताम्	अतितिक्षन्त
युग् A	अज्ञुयुप्सत्	अज्ञुयुप्सेताम्	अज्ञुयुप्सन्त

17 लोद् Imperative Mood आज्ञार्थ

Terminations.

Parasmaipada				Atmanepada	
S	D	P	S	D	P.
I आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
II (none)	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
III तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्

ह (हर) I

Parasm			Atm.		
S	D	P	S	D	P
I. हराणि	हराव	हराम्	हरै	हरावहै	हरामहै
II हर	हरतम्	हरत्	हरस्व	हरेथाम्	हरध्वम्
III हरतु	हरताम्	हरन्तु	हरताम्	हरेताम्	हरन्ताम्
बुध् (बोध्)	P		नी (नय्)	A	
I बोधानि	बोधाव	बोधाम्	नयै	नयावहै	नयामहै
II बोध	बोधतम्	बोधत्	नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
III. बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्

हर+अ+आनि

18 When न follows क्त—र or श् in the same word or follows any vowels, semi-vowels (ल् excepted), and letters of the guttural or labial class with क्त—र or श् before them, it is changed to य्. It remains as न when it is at the end of a grammatical form, or when it is followed by a letter of the Dental class

Thus, हर+अ+आनि=हराणि. 2nd Person singular is हर+अ=हर as no termination follows

हर+अ+ऐ

(a) If अ or आ is followed by ए—ऐ—ओ—औ, the substitute for both is ऐ in the first two cases and औ in the last two. So

हर+अ+ऐ=हरै

हर+अ+इथाम्—इताम्=हरेथाम् and हरेताम् by (10 c)

हर+अ+अन्तु—अन्ताम्=हरन्तु and हरन्ताम् by (10 b)

बोध् (Substitute for बुध् by 9)+अ=बोध is the base

ने (substitute for नी by 9)+अ=नय् (by 10 d)+अ=नय
is the base

19 विधिलिङ् Potential Mood विद्यर्थ
Terminations.

Paras			Atm		
S	D.	P	S	D.	P
I. ईयम्	ईव	ईम्	ईय	ईवहि	ईमहि
II ईस् ()	ईतम्	ईत्	ईथा	ईयाथाम्	ईध्वम्
III ईत्	ईताम्	ईयु	ईत्	ईयाताम्	ईरन्

ह (हर) I.

Parasm.			Atm		
S	D.	P	S	D.	P
I. हरेयम्	हरेव	हरेम्	हरेय	हरेवाहि	हरेमहि
II. हरे	हरेतम्	हरेत	हरेथा	हरेयाथाम्	हरेध्वम्
III. हरेत्	हरेताम्	हरेयु	हरेत	हरेयाताम्	हरेनन्
बुध् (बोध्) P			नी (नय्) A.		
I. बोधेयम्	बोधेव	बोधेम्	नयेय	नयेवाहि	नयेमहि
II. बोधे	बोधेतम्	बोधेत्	नयेथा	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
III. बोधेत्	बोधेताम्	बोधेयु	नयेत्	नयेयाताम्	नयेनन्

CHAPTER II

20. Fourth Conjugation or दिवादि class

21 The characteristic of the Fourth Conjugation —Roots of the 4th or दिवादि class take य in the conjugational tenses and moods before the terminations are applied

22 The final ओ of roots of the 4th conjugation is dropped before the conjugational sign

23 लट् Present Tense वर्तमान

नृत्	4 P	To dance	युध्	4 A	to fight
S	D.	P	S.	D	P
I. नृत्यामि	नृत्याव	नृत्याम्	I. युध्ये	युध्यावहे	युध्यामहे
II. नृत्यासि	नृत्यथ	नृत्यथ	II. युध्यसे	युध्येथे	युध्यध्वे
III. नृत्यति	नृत्यत्	नृत्यन्ति	III. युध्यते	युध्येते	युध्यन्ते
सो 4 P To finish or destroy			जृ	4 P	To grow old
S	D	P	S	D	P
I. स्यामि	स्याव	स्याम्	I. जीर्यामि	जीर्याव	जीर्याम
II. स्यसि	स्यथ	स्यथ	II. जीर्यसि	जीर्यथ	जीर्यथ
III. स्यति	स्यत्	स्यन्ति	III. जीर्यति	जीर्यत	जीर्यन्ति

नृद् + य + मि = नृत्यामि — नृत्याव — नृत्याम by (10 a)

नृद् + य + अन्ति = नृत्यन्ति (10 b)

युध् + य + इ—इथे—इते = युध्ये—युध्येथे—युध्येते (10 c)

स् (from सो by 22) + य + ति = स्यति

जृ + य + ति

(a) When the long च्छ * of a root, whether penultimate or final, does not take Guna or Vriddhi substitute, it is changed to इर्, but if the च्छ follows a labial or व्, it is changed to उर्. The इ or उ of these is lengthened before a consonant.

Thus the च्छ of जृ does not take Guṇa or Vriddhi by any rule, and so becomes निर्, but as it is followed by the consonant य, the conjugational sign, the इ is lengthened, and the substitute for जृ is जीर्, जीर्+य+ति=जीर्यंति

24 One hundred and forty-four roots belong to the दिवादि class, out of which the following ones have irregular bases in the Conjugational Tenses and Moods —

(a) The penultimate अ of the following roots is lengthened

कम् (क्राम्)	To go	दम् (दाम्)	4 P To restrain To pacify
कम् (क्राम्)	To be fatigued	अम् (आम्)	To be weary
भ्रम् (भ्राम्)	To wander	क्षम् (क्षाम्)	To bear or forgive
शम् (शाम्)†	To be calm	मद् (माइ)	To be mad or intoxicated
तम् (ताम्)	To be fatigued or uneasy		

(b) Roots ending in र् † or व् when followed by a consonant lengthen their penultimate इ—उ—च्छ & ल्

दिव् (दीव्) 4 P To shine To play

सिव् (सीव्) 4 P To sew—To write To join

षिव् (षीव्) 1 & 4 P To spit

स्त्रिव् (स्त्रीव्) 4 P To go To become dry

(c) By 22 the following roots drop their ending ओ.

शो श् (श्) 4 P. To sharpen To make thin

* चक्तहस्तातो । उरणपर । हलिच । उदोष्टच्युर्वस्य । रपरत्वम् । हलिच
(रेफवकारान्तस्य धातोरुपधाया इको दीर्घस्याद्वलि)

† मशामष्टानांदीर्घ श्यनि ।

‡ रेफवकारान्तस्यधातोरुपधाया इकोदीर्घस्याद्वलि ।

§ औत श्यनि ।

ठो (छ) 4 P To cut.

सो (स) 4 P To finish or destroy.

दो (द) 4 P To cut To divide

(d) रञ्ज् drops its nasal in both the Padas and भ्रा॒ or भ्र॑स् when Parasmaipadi only, नन्* substitutes जा॑; the penultimate इ॑ of मिद्॑ takes Guna and the य॑ of व्यध्॑ Samprasarana (सप्रसारण) The substitute ‡ of य॑—व्॑—र्॑—ल्॑ for इ॑—उ॑—ऋ॑—र्॑ respectively is called संप्रसारण

रञ्ज् (रञ्ज्) 1st and 4th P A. To be dyed

भ्रश् or भ्रंस् 1 A. } To fall To decline
भ्रश् or भ्र॑स् 4 P } To melt

जन् (जा॑) 1 A To be born, to be produced

मिद् (मेद्) 4 P A To melt

व्यध् (विध्) 4 P. To hurt To pierce

(e) By 23 a.

ज़ा॑ (जीर्) 4 P To grow old

झ़ा॑ (झीर्) „ „

झृ॑ (झीर्) „ To tear or split

25 The following roots belong both to the 1st and to the 4th Conjugations

भ्राश्	1st	and	4th	A = To shine
--------	-----	-----	-----	--------------

भ्रास्	„		„	„
--------	---	--	---	---

भ्राश्	„		„	„
--------	---	--	---	---

काश्	„		„	„
------	---	--	---	---

डी	„		„	To fly
----	---	--	---	--------

भ्रम्	1 P	„		To wander
-------	-----	---	--	-----------

भ्रम्	or	भ्राम्	4 P	„
-------	----	--------	-----	---

क्लम् (क्लाश्)	1st	and	4th	P = To be fatigued
----------------	-----	-----	-----	--------------------

त्रस्	„		„	To tremble To fear
-------	---	--	---	--------------------

लघ्	„		„	To desire
-----	---	--	---	-----------

* जाजनोर्जा॑।

† मिदेष्टु॑।

} इयण्. संप्रसारणम् ॥

क्षीव्	1st	and	4th	P	To spit	To be drunk.
रिष्	"		"	"	To kill	To fail. To die.
षिव् (शीव्)	"		"	"	To spit	
सुर्क्ष्	"		"	"	To respect	To disregard.
स्त्रस्	"		"	"	To eject	To inhabit
हृष्	"		"	"	To be delighted.	
प्रिलिष् (श्लेष्)	1 P	To burn				
प्रिलिष्	4 P	To embrace		To join		
तिम् (तेम्)	1 P	To be wet				
तिम्	4 P	To make wet				
रुष् (रोष्)	1 P	To vex				
रुष्	4 P	To be angry				
यस्	1st and		4th	P	=To endeavour.	

सयस् *

But यस् belongs to the 4th conjugation alone when any other preposition except सम् is prefixed as

प्रयस्	4 P	To strive, to labour
सिध् (सेध्)	1 P.	To turn out auspiciously To intrust To interdict To restrain To drive off. To go
सिध्	4 P	To succeed
सह्	1 A {	To bear To endure
सह्	4 P {	
अंग् or अंस्	1 A {	To fall To decline.
अंग् or अंस्	4 P {	
रञ्ज् (रज्)	1st and	4th P A. To be coloured
शाप्	"	" " To curse To swear
बुध् (बोध्)	1st P A {	To know
	4 A {	
क्षिवद् (क्षेवद्)	{ 1 P =To sound inarticulately	
	{ 1 A =To melt	
तिवद्	4 P	To hum To whistle
शोच् (शोच्)	1 P	To bewail
शुच्	4 P A	To be afflicted To be wet

* यसोऽनुपसर्गात् संयसश्च।

क्रम् 1 A.		To walk
क्रम् (क्राम्) 1st and 4th P.		To step
क्षम् 1 A }		To endure
क्षम् (क्षाम्) 4 P }		To forgive
स्विद् (स्वेद्) 1 A	=To be greasy.	
स्विद् 4 P	=To perspire	
1 P }		To sound
अण् 4 A }		To breathe.

26 Forms of Present Tense 3rd Person of Irregular verbs
of the 4th conjugation —

Roots	Present Tense 3rd Person		
क्रम् 1 A	क्रमते	क्रमेते	क्रमन्ते
1 P	क्रामति	क्रामत	क्रामन्ति
4 P	क्राम्यति	क्राम्यत	क्राम्यन्ति
क्षम् 1 P	क्षामति	क्षामत	क्षामन्ति
4 P	क्षाम्यति	क्षाम्यत	क्षाम्यन्ति
भ्रम् 1 P	भ्रमति	भ्रमत	भ्रमन्ति
4 P	भ्रम्यति	भ्रम्यत	भ्रम्यन्ति
4 P.	भ्राम्यति	भ्राम्यत	भ्राम्यन्ति
शम् 4 P	शाम्यति	शाम्यत	शाम्यन्ति
तम् 4 P.	ताम्यति	ताम्यत	ताम्यन्ति
दम् 4 P	दाम्यति	दाम्यत	दाम्यन्ति
अम् „	आम्यति	आम्यत	आम्यन्ति
क्षम् { 1 A	क्षमते	क्षमेते	क्षमन्ते
{ 4 P	क्षाम्यति	क्षाम्यत	क्षाम्यन्ति
मद् „	मादति	मादत	मादन्ति
दीव् „	दीव्यति	दीव्यत	दीव्यन्ति
सिव् „	सीव्यति	सीव्यत	सीव्यन्ति
लिव् „	लीव्यति	लीव्यत	लीव्यन्ति
षिव् „	षीव्यति	षीव्यत	षीव्यन्ति
—१ „	षीवति	षीवत	षीवन्ति
शो 4 P	श्यति	श्यत	श्यन्ति
छो „	छ्यति	छ्यत	छ्यन्ति
सो „	स्यति	स्यत	स्यन्ति

Roots	Present tense 3rd Person			
दो 4 P.	दाते	दत्	दान्ति	
रज् 1 P	रजति	रजत्	रजन्ति	
रञ् 1 A	रजते	रजेते	रजन्ते	
— 4 P	रज्यति	रज्यत्	रज्यन्ति	
— 4 A	रज्यते	रज्येते	रज्यन्ते	
भ्रश् 1 A	भ्रशते	भ्रशेते	भ्रशन्ते	
भ्रंश् 4 P	भ्रश्यति	भ्रश्यत्	भ्रश्यन्ति	
भ्रस् 1 A	भ्रसते	भ्रसेते	भ्रसन्ते	
भ्रस् 4 P	भ्रस्थिति	भ्रस्थत्	भ्रस्थन्ति	
जन् 4 A	जायते	जायेते	जायन्ते	
विध् 4 P	विध्यति	विध्यत्	विध्यन्ति	
मिद् 4 P	मेयति	मेयत्	मेयन्ति	
मिद् 4 A	मेयते	मेयेते	मेयन्ते	
जी 4 P	जीर्यति	जीर्यत्	जीर्यन्ति	
जी 〃	जीर्यति	जीर्यत्	जीर्यन्ति	
दी 〃	दीर्यति	दीर्यत्	दीर्यन्ति	
आश 1 A	आशते	आशेते	आशन्ते	
आश 4 A	आश्यते	आश्येते	आश्यन्ते	
भ्लाश 1 A	भ्लाशते	भ्लाशेते	भ्लाशन्ते	
भ्लाश 4 A	भ्लाश्यते	भ्लाश्येते	भ्लाश्यन्ते	
आस 1 A	आसते	आसेते	आसन्ते	
आस 4 A	आस्यते	आस्येते	आस्यन्ते	
काश 1 A	काशते	काशेते	काशन्ते	
काश 4 A	काश्यते	काश्येते	काश्यन्ते	
डी 1 A	डयते	डयेते	डयन्ते	
डी 4 A	डोयते	डोयेते	डोयन्ते	
व्रस् 1 P.	व्रस्ति	व्रस्त्	व्रस्ति	
व्रस् 4 P.	व्रस्थिति	व्रस्थत्	व्रस्थन्ति	
लष् 1 P.	लषति	लषत्	लषन्ति	
लष् 4 P.	लघ्यति	लघ्यत्	लघ्यन्ति	
क्षीव 1 P.	क्षीवति	क्षीवत्	क्षीवन्ति	
क्षीव 4 P.	क्षीव्यति	क्षीव्यत्	क्षीव्यन्ति	
रेष् 1 P.	रेषति	रेषत्	रेषन्ति	
रिष् 4 P.	रिष्यति	रिष्यत्	रिष्यन्ति	

Roots	Present Tense 3rd Person			
सूक्ष्	1 P.	सूक्ष्मति	सूक्ष्मत	सूक्ष्मन्ति
	4 P.	सूक्ष्मयति	सूक्ष्मयत	सूक्ष्मयन्ति
स्नस्	1 P.	स्नसति	स्नसत	स्नसन्ति
	4 P.	स्नस्यति	स्नस्यत	स्नस्यन्ति
हृष्	1 P.	हृषति	हृषत	हृषन्ति
	4 P.	हृष्यति	हृष्यत	हृष्यन्ति
श्रिष्	1 P.	श्रेष्ठति	श्रेष्ठत	श्रेष्ठन्ति
	4 P.	श्रिष्टाति	श्रिष्टात	श्रिष्टान्ति
तिष्	1 P.	तेमति	तेमत	तेमन्ति
	4 P.	तिम्यति	तिम्यत	तिम्यन्ति
रुष्	1 P.	रोषति	रोषत	रोषन्ति
	4 P.	रुष्यति	रुष्यत	रुष्यन्ति
यस्	1 P.	यसति	यसत	यसन्ति
	4 P.	यस्यति	यस्यत	यस्यन्ति
सयस्	1 P.	संयसति	संयसत	संयसन्ति
	4 P.	संयस्यति	संयस्यत	संयस्यन्ति
प्रयस्	4 P.	प्रयस्यति	प्रयस्यत	प्रयस्यन्ति
सिष्	1 P.	सेधति	सेधत	सेधन्ति
	4 P.	सिध्यति	सिध्यत	सिध्यन्ति
शप्	1 P.	शपति	शपत	शपन्ति
	1 A.	शपते	शपते	शपन्ते
	4 P.	शाप्यति	शाप्यत	शाप्यन्ति
	4 A.	शाप्यते	शाप्यते	शाप्यन्ते
बुध्	1 P.	बोधति	बोधत	बोधन्ति
	1 A.	बोधते	बोधते	बोधन्ते
	4 A.	बुद्धयते	बुद्धयते	बुद्धयन्ते
क्षिवद्	1 P.	क्षेवदति	क्षेवदत	क्षेवदन्ति
	1 A.	क्षेवदते	क्षेवदते	क्षेवदन्ते
	4 P.	क्षिवद्यति	क्षिवद्यत	क्षिवद्यन्ति
शुच्	1 P.	शोचति	शोचत	शोचन्ति
	4 P.	शुच्यति	शुच्यत	शुच्यन्ति
	4 A.	शुच्यते	शुच्यते	शुच्यन्ते
स्वद्	1 A.	स्वेदते	स्वेदते	स्वेदन्ते
	4 P.	स्विद्यति	स्विद्यत	स्विद्यन्ति
अण्	1 P.	अणति	अणत	अणन्ति
	4 A.	अण्यते	अण्यते	अण्यन्ते

27. सेन्हू when it means "To prepare," "To be ready for" is Atmanepadi and अस् 4 P "To throw" with any preposition is both Parasmaipadi and Atmanepadi.

28. लङ् Imperfect Tense अनव्यतनभूत

S	D.	P
	वृत् 4 P.	
I अनृत्यम्	अनृत्याव	अनृत्याम्
II अनृत्य	अनृत्यतम्	अनृत्यत
III. अनृत्यत	अनृत्यताम्	अनृत्यत्न

		युध्यता	अयुध्यता
I	असुध्ये	असुध्यावहि	असुध्यामहि
II	असुध्यथा	असुध्येथास्	असुध्यध्वम्
III	असुध्यत	असुध्येतास्	असुध्यन्त

सो ४ P जू ४ P.

S	D	P	S	D	P.
I अस्यम्	अस्याव	अस्याम्	I अजीर्यम्	अजीर्याव	अजीर्याम्
II अस्य	अस्यतम्	अस्यत्	II. अजीर्य	अजीर्यतम्	अजीर्यत
III अस्यत्	अस्याताम्	अस्यन्	III अजीर्यत्	अजीर्यताम्	अजीर्यत्

२९ लोह Imperative Mood आज्ञार्थ

नृत् 4 P शुध् 4 A.

I. नृत्यानि	नृत्याव	नृत्याम्	I. युध्य	युध्यावहै	युध्यामहै
II. नृत्य	नृत्यतम्	नृत्यत	II. युध्यस्व	युध्येथाम्	युध्यध्यम्
III. नृत्यत्	नृत्यताम्	नृत्यन्तु	III. युध्यताम्	युध्येताम्	युध्यन्ताम्

सो ४ P. ज़ ४ P.

S.	D.	D.	S.	D.	P
I स्यानि	स्याव	स्याम	I जीर्याणि	जीर्यव	जीर्यम्
II स्य	स्यतम्	स्यत	II जीय	जीर्यतम्	जीर्यत
III. स्यत	स्यताम्	स्यन्तु	III जीर्यतु	जीर्यताम्	जीर्यत्तु

30 विधिलिङ् Potential Mood विद्यर्थ

नृत् 4 P			युध् 4 A.		
S.	D.	P	S.	D.	P.
I नृत्येयम्	नृत्येव	नृत्येम्	I युध्येय	युध्येवहि	युध्येमहि
II नृत्ये.	नृत्येतम्	नृत्येत्	II युध्येथा	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
III नृत्येत्	नृत्येताम्	नृत्येषु	III युध्येत्	युध्येयाताम्	युध्येन्त
सो 4 P			जु 4 P		
I स्येयम्	स्येव	स्येम्	I जीर्येयम्	जीर्येव	जीर्येम्
II स्ये	स्येतम्	स्येत्	II जीर्ये	जीर्येतम्	जीर्येत्
III स्येत्	स्येताम्	स्येषु	III जीर्येत्	जीर्येताम्	जीर्येयुः

CHAPTER III

31. Sixth Conjugation or तुदादि class

Characteristic of the 6th conjugation.—

अ is added on to the roots of the sixth or तुदादि class before the terminations in the conjugational Tenses and Moods Final vowel and penultimate short of roots of the 6th conjugation do not undergo Guna substitute as those of the 1st conjugation

32 The final इ or उ short or long, of roots of the sixth conjugation is changed to इय् or उव् respectively before the conjugational sign, as धि=धियति, कु=कुवते

33 The final अ (short) of roots of the sixth conjugation takes रि as its substitute, which is changed to रिय् before the conjugational sign, as, दृ—द्रियते

34 लद् Present Tense वर्तमान

दिश् P A To show.

Paras			Atm.		
S	D	P	S	D	P
I दिशामि	दिशाव	दिशाम्	दिशेहि	दिशावहे	दिशामहे
II दिशसि	दिशथ	दिशथ	दिशसे	दिशेथे	दिशाव्वे
III. दिशति	दिशत	दिशन्ति	दिशते	दिशेते	दिशन्ते

तृ (त्रु) 6 P to praise	कु (कुव्) 6 A to moan or cry
I तुवामि तुवाव तुवाम	कुवे कुवावहे कुवामहे
II तुवसि तुवथ तुवथ	कुवसे कुवेथे कुवध्वे
III तुवति तुवत तुवन्ति	कुवते कुवेते कुवन्ते
धि (धिष्) 6 P to have, to hold	द्वि (द्विय्) 6 A to worship, to regard
I धियामि धियाव धियाम	द्विये द्वियावहे द्वियामहे
II धियसि धियथ धियथ	द्वियसे द्वियेथे द्वियध्वे
III धियति धियत धियन्ति	द्वियते द्वियेते द्वियन्ते

35 The sixth or तुदादि class includes (167) roots

(a) These, noted below, are irregular in their bases in the conjugational Tenses and Moods

Those roots insert a nasal before the conjugational sign —

छृत (कृन्त्) 6 P to cut	लिप् (लिम्प्) 6 U to anoint, to smear
खिव् (खिन्त्) 6 P to be distressed, to be displeased, or offended	लप् (लम्प्) 6 U to rob, to plunder, to deprive of
पिश् (पित्) 6 P to form, to kindle, to light	विह् (विन्ह्) 6 U to get or obtain
मुच्* (मुञ्च्) 6 P to leave, to release	सिञ्च् (सिञ्च्) 6 U to sprinkle

(b) The following ones insert a nasal optionally —

उभ् or (उम्भ्) 6 P to confine, कर्फ् (करम्फ्) 6 P to kill, to fill with, to cover over

(c) By 32

कु (कुव्) 6 A to sound	धु (धुव्) 6 P to shake,
कृ (कुव्) 6 A to moan or cry	तु (त्रु) 6 P to praise
धि (धिष्) 6 P to have, to hold	पि (पिष्) 6 P to go or shake
	रि (रिष्) 6 P to go or move

* शेषुचार्दीनाम् ।

(d) By 33

दृ (द्रिय्) 6 A to worship,
to regard

पृ (प्रिय्) 6 A to be busy

मृ (म्रिय्) 6 A to die

धृ (ध्रिय्) 6 A to be, to
remain, to hold

(e) By (23 a).

कृ (किर्) 6 P to scatter. गृ (गिर्) 6 P to swallow.

गृ becomes गिल् also, the र् being changed to ल् optionally in
the special Tenses

(f) The roots प्रचूर्, व्रश्च्, व्यच् and भ्रस्ज् take Samprasarana
प्रचूर् (पृचूर्) 6 P to ask व्यच् (विच्) 6 P to cheat, to pervade
व्रश्च् (वश्च्) 6 P to cut भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U to fry

(g) The स् of भ्रस्ज् and मस्ज् is changed to ज्

भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U. to fry. मस्ज् (मज्ज्) 6 P to bathe.

(h) इष् has इच्छ् इष् (इच्छ्) 6 P to wish.

36 The following roots belong both to the 1st and 6th
conjugations —

कुर् { 1 P to divide.
कुर् { 6 P to envelop.

तुङ् { 1 P to go
तुङ् { 6 P to dive, to collect.

तुप् 1 & 6 P to kill

तुच् { 1 A. to cheat
तुच् { 6 U. to leave, to release.

तुप् 1 & 6 P to kill

तुद् { 1 A to return, to ex-
change
तुद् { 6 P to strike against.

तुम्प् 1 & 6 P to kill

तुर्ण { 1 A to move to & fro.
तुर्ण { 6 P. to whirl.

सद् 1 & 6 P to sit down

तुण् { 1 A to roll, to whirl,
to take, to receive.
तुण् { 6 P to roll.

कृष् 1 P & 6 U to plough,

तुङ् 1 U. & 6 P. to tear, or
kill.

to draw.

मिष् { 1 P to wet, to sprinkle
मिष् { 6 P to open the eyes,
to look at

लुद् { 1 P to stir, to churn.
लुद् { 6 P to cover, to adhere.

37. The following roots belong to the 4th and 6th
conjugations

* अचिविभाषा।

गुर्	$\left\{ \begin{array}{l} 4 \text{ A to kill} \\ 6 \text{ A to make an effort} \end{array} \right.$		क्षिप्	$\left\{ \begin{array}{l} 4 \text{ P & 6 U to throw} \\ 4 \text{ P to confound} \end{array} \right.$
लभ्	$\left\{ \begin{array}{l} 4 \text{ P to covet, to be} \\ \text{perplexed} \end{array} \right.$		लप्	$\left\{ \begin{array}{l} 6 \text{ U to take away, to rob} \\ \text{to plunder, to deprive of} \end{array} \right.$
सृज्	$\left\{ \begin{array}{l} 6 \text{ P to perplex} \\ 4 \text{ A to let loose or send} \\ \text{forth} \end{array} \right.$		लिङ्	$\left\{ \begin{array}{l} 4 \text{ U to become small} \\ 6 \text{ P to go, to hurt} \end{array} \right.$
	$\left\{ \begin{array}{l} 6 \text{ P to create} \end{array} \right.$			

38 Forms of present Tense, 3rd person of irregular verbs of the 6th conjugation

Roots		Present	Tense 3rd	Person
कृत्	P	कृन्तति	कृन्तत	कृन्तन्ति
सिन्द्	P	सिन्दति	सिन्दत	सिन्दन्ति
पिश्	P	पिशति	पिशत	पिशन्ति
मुच्	$\left\{ \begin{array}{l} P \\ A \end{array} \right.$	मुचति मुचते	मुचत. मुचते	मुचन्ति मुचन्ते
लिप्	$\left\{ \begin{array}{l} P \\ A \end{array} \right.$	लिम्पति लिम्पते	लिम्पत लिम्पते	लिम्पन्ति लिम्पन्ते
लुप्	$\left\{ \begin{array}{l} P \\ A \end{array} \right.$	लुंपति लुंपते	लुंपत. लुंपते	लुम्पन्ति लुम्पन्ते
विन्द्	$\left\{ \begin{array}{l} P \\ A. \end{array} \right.$	विन्दति विन्दते	विन्दत विन्दते	विन्दन्ति विन्दन्ते
सिच्	$\left\{ \begin{array}{l} P \\ A. \end{array} \right.$	सिच्चति सिच्चते	सिच्चत सिच्चते	सिच्चन्ति सिच्चन्ते
उभ्	P	उभति	उभत	उभन्ति
ऋक्	P	ऋकति	ऋकत	ऋकन्ति
कुव् or कू	A	कुवते	कुवते	कुवन्ते
त्रु	P	त्रुवति	त्रुवत	त्रुवन्ति
धु	P	धुवति	धुवत	धुवन्ति
धिं	P	धियति	धियत	धियन्ति
पिं	P	पियति	पियत	पियन्ति
रि	P	रियति	रियत	रियन्ति

Roots	Present	Tense	3rd person.
द्	A द्रियते	द्रियेते	द्रियन्ते
म्	A म्रियते	म्रियेते	म्रियन्ते
ध्	A ध्रियते	ध्रियेते	ध्रियन्ते
क्	P किरति	किरत	किरन्ति
गृ P {	G गिरति गृलति	गिरत गिलत	गिरन्ति गिलन्ति
पृच्छ्	P पृच्छति	पृच्छत	पृच्छन्ति
वृश्व-	P वृश्वति	वृश्वत	वृश्वन्ति
व्यच्-	P विचति	विचत	विचन्ति
भृस्ज् {	P भृजति A भृजते	भृजत भृजते	भृजन्ति भृजन्ते
मस्ज्	P मज्जति	मज्जत	मज्जन्ति
इष्	P इच्छति	इच्छत	इच्छन्ति
छुर् {	1 P छोरति 6 P छुरति	छोरत छुरत	छोरन्ति छुरन्ति
तुप् {	1 P तोपति 6 P तुपति	तोपत तुपत	तोपन्ति तुपन्ति
बुप् {	1 P ब्रोपति 6 P बुपति	ब्रोपत बुपत	ब्रोपन्ति बुपन्ति
बुंप् 1 P {	बुपति	बुपत	बुंपन्ति
— 6 P {			
सद् 1 P {	सीदति	सीदत	सीदन्ति
— 6 P {			
कृष् {	1 P कर्षति 6 P कृषति 6 A कृषते	कर्षत कृषत कृषते	कर्षन्ति कृषन्ति कृषन्ते
घुर् {	1 A घोटते 6 P घुटति	घोटेते घुटत	घोटन्ते घुटन्ति
घुर्ण् {	1 A घुणते 6 P घुणति	घुणेते घुणत	घुणन्ते घुणन्ति
घुण् {	1 A घोणते 6 P घुणति	घोणेते घुणत	घोणन्ते घुणन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person
तुड्	१ P तोडति	तोडत	तोडन्ति
	१ A तोडते	तोडते	तोडन्ते
	६ P तुडति	तुडत	तुडन्ति
यर्	४ A युर्यते	युर्यते	युर्यन्ते
	६ A युरते	युरते	युरन्ते
लभ्	४ P. लुभ्यति	लुभ्यत	लुभ्यन्ति
	६ P लुभति	लुभत	लुभन्ति
सृज्	४ A सृज्यते	सृज्यते	सृज्यन्ते
	६ P सृजति	सृजत	सृजन्ति
क्षिप्	४ P क्षिप्यति	क्षिप्यत	क्षिप्यन्ति
	६ P क्षिपति	क्षिपत	क्षिपान्ति
	६ A क्षिपते	क्षिपते	क्षिपन्ते
लिश्	४ P लिश्यति	लिश्यत	लिश्यन्ति
	४ A लिश्यते	लिश्यते	लिश्यन्ते
	६ P लिशति	लिशत	लिशन्ति

39 Roots of the 6th Conjugation that change their Pada when certain prepositions are prefixed to them or when used in particular senses

कृ (किर)^a ६ P to scatter.

अपकिर्, to scatter, is Parasm

अपस्किर्, to throw up, to scratch for making an abode or for maintenance, is Atm

† गृ (गिर) ६ P to swallow

अवगिर् ६ A to swallow, to drink, &c

संगिर् ६ A to promise, to proclaim.

संगिर् ६ P to swallow.

* अपाच्चतुष्पाच्छुकुनिष्वालेसने । VI 3 142 अपाकिरते सुहस्यात् ।
सुहपिहर्षादिष्वेववक्तव्य । Sid Kau.

† अवाद्यम् । सम प्रतिज्ञाने । I 3 51-०२

प्रच्छु (पृच्छु) 6 P to ask

आपृच्छा 6 A to take leave of, to bid adieu to
सपृच्छा 6 A to ascertain (used transitively)

1 विज्ञ 6 P to enter

निविड़ ६ A to enter

अभिनिविग्र ६ A to enter

‡ द्वितीय 6 P A to throw

अभिष्टिप् to throw up }
 अतिष्टिप् to throw out } are Parasm
 प्रतिष्टिप् to throw back }

40 लङ् Imperfect
दिशा P A to show

	S.	D.	P
1st	अदिशम्	अदिशाव	अदिशाम्
2nd	अदिश	अदिशतम्	अदिशत
3rd	अदिशत्	अदिशताम्	अदिशन्
		Atm	
	S	D.	P
1st	अदिशे	अदिशावहि	अदिशामहि
2nd	अदिशथा	अदिशेष्याम्	अदिशध्यम्
3rd	अदिशत्	अदिशेताम्	अदिशन्त
		न् (लव्) P	
1st	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम
2nd	अनुव	अनुवतम्	अनुवत
3rd	अनुवत्	अनुवताम्	अनुवन्

* अदि वप्तव्यो । Vartik

+ वैरिज्ञ I 3, 17

अभिप्रायतिभ्य क्षिप । I 3 80

कु (कुव्) A

6st	अकुवे	अकुवावहि	अकुवामहि
2nd.	अकुवथा	अकुवेथाम्	अकुवध्वम्
3rd	अकुवत	अकुवेताम्	अकुवन्त

धि (धिय्) P

1st	अधियम्	अधियाव	अधियाम
2nd	अधिय	अधियतम्	अधियत
3rd	अधियत्	अधियताम्	अधियत्

ट (द्रिय्) A

1st.	अद्रिये	अद्रियावहि	अद्रियामहि
2nd.	अद्रियथा	अद्रियेथाम्	अद्रियध्वम्
3rd	अद्रियत	अद्रियेताम्	अद्रियन्त

41 लोट् *Imperative Mood*

दिश्

Parasm

Atm

S	D	P.	S	D	P.
1st दिशानि	दिशाव	दिशाम	दिशौ	दिशावहै	दिशामहै
2nd दिश	दिशतम्	दिशत	दिशस्व	दिशेथाम्	दिशध्वम्
3rd दिशतु	दिशताम्	दिशन्तु	दिशताम्	दिशेताम्	दिशन्ताम्

न् (नुव्) P

1st. नुवानि	नुवाव	नुवाम	कुवै	कुवावहै	कुवामहै
2nd नुव	नुवतम्	नुवत	कुवस्व	कुवेथाम्	कुवध्वम्
3rd नुवतु	नुवताम्	नुवन्तु	कुवताम्	कुवेताम्	कुवन्ताम्

धि (धिय्) P

ट (द्रिय्) A

1st. धियानि	धियाव	धियाम	द्रियै	द्रियावहै	द्रियामहै
2nd धिय	धियतम्	धियत	द्रियस्व	द्रियेथाम्	द्रियध्वम्
3rd धियतु	धियताम्	धियन्तु	द्रियताम्	द्रियेताम्	द्रियन्ताम्

दिश् P A

	<i>Parasm</i>			<i>Atm.</i>
1st	दि॒शे॒यम्	दि॒शे॒व	दि॒शे॒म	दि॒शे॒य दि॒शे॒वहि दि॒शे॒महि
2nd	दि॒शे	दि॒शे॒तम्	दि॒शे॒त	दि॒शे॒था दि॒शे॒याथाम् दि॒शे॒ध्वम्
3rd	दि॒शे॒त	दि॒शे॒ताम्	दि॒शे॒यु	दि॒शे॒त दि॒शे॒याताम् दि॒शे॒रन्
कु (कुव्) Parasm			कु (कुव्) Atm	
1st	कु॒वे॒यम्	कु॒वे॒व	कु॒वे॒म	कु॒वे॒य कु॒वे॒वहि कु॒वे॒महि
2nd	कु॒वे	कु॒वे॒तम्	कु॒वे॒त	कु॒वे॒था कु॒वे॒याथाम् कु॒वे॒ध्वम्
3rd	कु॒वे॒त	कु॒वे॒ताम्	कु॒वे॒यु	कु॒वे॒त कु॒वे॒याताम् कु॒वे॒रन्
धि (धिय्) Parasm			द्वि (द्विय्) Atm	
	S	D	P	S D P.
1st	धि॒ये॒यम्	धि॒ये॒व	धि॒ये॒म	द्वि॒ये॒य द्वि॒ये॒वहि द्वि॒ये॒महि
2nd	धि॒ये	धि॒ये॒तम्	धि॒ये॒त	द्वि॒ये॒था द्वि॒ये॒याथाम् द्वि॒ये॒ध्वम्
3rd	धि॒ये॒त	धि॒ये॒ताम्	धि॒ये॒यु	द्वि॒ये॒त द्वि॒ये॒याताम् द्वि॒ये॒रन्

CHAPTER IV

Tenth Conjugation or चुरादि class.

43 The characteristic of the Tenth Conjugation —

Roots of the Tenth Conj = e चुरादि class take अय in the Conjugational Tenses and Moods before the terminations are applied

44 The penultimate short vowel, except in certain roots, takes its Guna substitute, and

45 The ending vowels and the penultimate अ, except in certain roots, substitute their Vridddhi before the अय of the Tenth Conjugation

46.

लृ *Present Tense.*

बुश् (घोष्) 10 P. A To proclaim

Parasm

	S.	D	P
1st	घोषयामि	घोषयाव	घोषयाम
2nd	घोषयसि	घोषयथ	घोषयथ
3rd	घोषयति	घोषयत	घोषयन्ति

Atm.

	S	D.	P
1st.	घोषये	घोषयावहे	घोषयामहे
2nd	घोषयसे	घोषयेथे	घोषयध्वे
3rd	घोषयते	घोषयेते	घोषयन्ते

स्पृह् 10 P. A to desire

Parasm

1st	स्पृहयामि	स्पृहयाव	स्पृहयाम
2nd	स्पृहयसि	स्पृहयथ	स्पृहयथ
3rd	स्पृहयति	स्पृहयत	स्पृहयन्ति

Atm.

1st	स्पृहये	स्पृहयावहे	स्पृहयामहे
2nd	स्पृहयसे	स्पृहयेथे	स्पृहयध्वे
3rd	स्पृहयते	स्पृहयेते	स्पृहयन्ते

कथ् 10 P. A to tell

Parasm

1st	कथयामि	कथयाव	कथयाम
2nd.	कथयसि	कथयथ	कथयथ
3rd.	कथयति	कथयत	कथयन्ति

Atm.

1st	कथये	कथयावहे	कथयामहे
2nd.	कथयसे	कथयेथे	कथयध्वे
3rd.	कथयते	कथयेते	कथयन्ते

क्षल् (क्षाल्) 10 P. A. to wash

Parasm

1st	क्षालयामि	क्षालयाव	क्षालयाम
2nd	क्षालयसि	क्षालयथ	क्षालयथ
3rd	क्षालयति	क्षालयत	क्षालयन्ति

Atm

1st	क्षालये	क्षालयावहे	क्षालयामहे
2nd.	क्षालयसे	क्षालयेथे	क्षालयध्वे
3rd.	क्षालयते	क्षालयेते	क्षालयन्ते

कृत् (कीर्त्) 10 P. A. to celebrate, to praise.

Parasm.

	S	D _o	P.
1st.	कीर्तयामि	कीर्तयाव	कीर्तयाम
2nd.	कीर्तयसि	कीर्तयथ	कीर्तयथ
3rd	कीर्तयति	कीर्तयत	कीर्तयन्ति

Atm

	S.	D	P
1st	कीर्तये	कीर्तयावहे	कीर्तयामहे
2nd	कीर्तयसे	कीर्तयेथे	कीर्तयध्वे
3rd.	कीर्तयते	कीर्तयेते	कीर्तयन्ते

स्पृह्, it may be observed, does not take Guna

कथ् does not lengthen its penultimate अ, whereas क्षल् does it and the च्छ of कृत् substitutes इर् which being followed by a consonant becomes ईर् by (23 a)

47 Roots (464) belong to the चुरादि class. The following are irregular in their bases in the Conjugational Tenses and Moods.

(a) Roots, the penultimate short vowel of which does not undergo Guna substitute

कुर् 10 A to astonish, to cheat	पुर् in the senses of "to grind, to speak and to shine" becomes पार्
पुर् 10 U to bind together, to be in contact with	स्फुर् 10 U to break open, to burst into view
सृग् 10 A to seek	
स्पृन् 10 U to wish, to long for, to envy	

(b) Roots the penultimate अ of which does not take Vriddhi substitute

कथ् 10 U to tell, to show, to describe	भद्र् 10 U to speak, to censure
क्षप् 10 U to send or throw, to miss	मह् 10 U to increase, to revere, to delight
गल् { 10 U to filter 10 A to flow	रच् 10 U to arrange, to compose, to decorate
गण् 10 U to count, regard or consider, to attribute to.	रस् 10 U to taste, to feel or perceive, to love
घट् 10 U to kill, to collect together, to shine, to grind, or pound, to cheat	रह् 10 U to quit or abandon
तप् 10 U to grind, or pound, to cheat	जल् 10 U to be loose, to be weak, to relax, to hurt
चह् 10 U to be wicked, to cheat, to be haughty, to pound, or grind	सम् 10 U to be agitated
प्रथ् 10 U to proclaim, to publish	त्रप् 10 U to hurt, to wound
बद् 10 U to till, to divide, to surround, to tie	शढ् 10 P to finish, to leave unfinished, to go or move, to be idle, to deceive, to speak ill or well of
वर् 10 U to ask for, to choose, to seek, to get	स्तन् 10 U to thunder, to sound, to groan, to sigh
	स्यम् { 10 U to go 10 A to reflect
	स्वर् 10 U to find fault, to reprove.

(c) Roots, the penultimate अ of which takes Vriddhi optionally in particular senses

कल् 10 U (कलयति—ते) to utter a sound, to count, to put on, to know, to regard, to be influenced by, to perform, to go, to furnish with, to urge on	श्रथ् 10 U (आथयति—ते,) to hurt or kill, to loosen
— 10 P (कालयति) to proclaim the time, to push on, to carry off, to collect, to cast	लज् 10 P (लजयति) to seem or appear, to shine
पट् 10 U (पटयति—ते) to string or weave, to envelop or surround	— 10 P (लज—लाजयति) to cover or conceal
— (पाटयति—ते) to tear asunder, to pierce, to eradicate, to pluck out, to shine, to speak	लड् 10 P (लडयति) to throw, to blame, to loll the tongue, to harass
बल् 10 U (बलयति—ते) to live	— 10 U (लाडयति—ते) to fondle, to annoy
— 10 A (बालयते) to describe	लङ् 10 U (लङ्यति—ते) to fondle, to loll the tongue, to desire
व्यय् 10 U (व्यययति—ते) to go or move, to expend	— 10 U (लालयति—ते) to fondle, to desire
— 10 U (व्याययति—ते,) to throw, to drive	वस् 10 U (वसयति—ते,) to scent, to perfume
श्रव् 10 U (श्रथयति—ते,) to make efforts, to be busy, to be weak, to be glad	— 10 U (वासयति—ते,) to cut off, to love, to take, to kill, to offer
	श्वर् 10 U (श्वठ—शाटयति—ते) to speak ill, to go or move, to adorn

(d) The following roots take the substitute shown in the brackets

ज्ञा (ज्ञाप्) 10 U. to direct, धू (धूत्) 10 U to shake.

वा (वाप्) 10 U to go, to be happy, to worship

(e) The following roots of the 10th conjugation are exclusively Atmanepadi

अर्थ् to request, to obtain, to desire, to strive	चित् (चेत्) to perceive, to know, to regain consciousness, to aim at, to long for, to be anxious about, to resolve upon, to shine, to be regarded as, to remind of, to teach, to comprehend
कुत्स् to abuse, to revile	दित् to suffer pain or lament
कुह् (कुहयते) to astonish, to deceive	हिक् to hurt or kill
कृण् to close, to contract	मत् to hold consultation, to advise, to charm, to mutter
मद् to please	सृग् to seek, to hunt, to strive after, to investigate, to beg of one, to visit
वन् (वाल्) to describe	यश् to honour, to worship
तज् to threaten, &c	युज् (योज्) to censure
डिप् (डेप्) to gather	विद् (वेद्) to tell, to declare, to feel, to dwell
तूण् to fill up	शल् (शाल्) to praise
निष्क् to weigh or measure	स्पर्ज् to touch, to unite, to embrace
भन्त् to threaten, to reproach, to deride	
भू (भावय्) to obtain, to gain	
धूण् to confide, to fear, to hope	
शाल् (शाल्) to praise	
गंभ् to injure, to ask, to go, to adorn	
गल् to flow	

(f) The following ones are exclusively Parasmaipadi,

सिद् (सेच) to divide, to join, to abandon	त्रि (ज्ञाय्) to grow old
लज् (लजयति) to seem, &c	शङ् to finish, &c
जल् (जाल्) to cover, to screen	ह्लृ (ह्लाप्) to speak, to creak
लङ् to throw, &c	हप् (हाप्) to speak, to creak.
अर्च् to worship, to praise	अर्हि to honour, to worship

48 Roots belonging optionally to the First or Tenth Conjugation

अङ्कु	{ 1 A to move in a curve 10 U to count or mark, to brand, to walk	गङ्गा 1 P 10 U to sound or roar
अर्च 1 U	{ to worship, to	गङ्गा 1 U to blame
- 10 A	{ praise	10 A to reproach
अर्वा	{ 1 P to deserve 10 P to honour or worship	{ 1 P to trickle, to drop down, to vanish, to swallow
कण्ठ 1 U	{ to be anxious, to miss or remember	10 U (गङ्गा) to filter.
- 10 U.	{ with regret	10 A to flow
कण्ठ	{ 1 U to be glad or proud	{ 1 A to swallow, to seize, to destroy
कण्ठ	{ 10 U to protect, to unhusk	1 P or U (भास्त्र) to swallow
कलू	{ 1 A to count, to sound 10 U to utter a sound, to proclaim time, &c.	गङ्गाहृ 1 U { to gamble, to receive
क्रक्कु 1 P	to cry or weep, to howl or yell, to call out piteously to any one, to exclaim, to neigh, or roar	{ 1 A to be busy or united with, to reach, to happen
- 10 U.	to cry out continuously, to roar, to rave	10 U (घट्ट) to kill, &c.
क्षप्	{ 1 U to fast 10 U (क्षप्) to send or throw, to miss	घट्ट 1 A { to shake, to touch, to stroke, to speak spitefully, to disturb.
घृ (घर)	{ 1 P to sprinkle, - (घर) 10 U { to wet	घोष् (घोष) 1 P. { to proclaim, to sound, to
चारू	{ 1 P to cover, to break, to rain 10 U (चारू) to kill, to pierce	- 10 U { praise, to fill with cries
चप्	{ 1 P to console 10 U (चप्) to grind, &c	तुला (तोला) 1 P. 10 U. to weigh, to ponder, to lift up, to support, to compare, to match, to despise, to suspect, to put to test, to counterbalance, to attain
चर्व	{ 1 P. to chew, to suck up, - 10 U { to taste	दिव् (देव) 1 P To torment 10 U To ask, to beg

चूर् 1 P } —10 U }	to be wicked, &c	धूप् 1 P. (धूपायति) To heat, or to be heated
चिद् (चेद्) 1 P } —10 U }	to send out as a servant	—10 U (धूपयति-ते) To incense, to make fra- grant, to shine to speak
चुंब् 1 P } —10 U }	to kiss, to touch softly, to graze	1 P To act, to dance, to injure
छार् 1 U } —10 U छार् }	to cover to hide, to keep secret	नद् } 10 U (नाद) To drop, to fall,to shine,to injure
ज्रि (ज्यू) } 1 P to conquer — ज्ञाय् } 10 P to grow old		पद् } 1 P To go or move 10 U (पद्-पाद) To string, to split, &c
जल् 1 P to be rich, to hide or cover, to encircle, to be sharp, to be cold		पण् } 1 A To go, to move, 10 U To heap
—10 P (जाल्) to cover or screen		पथ् } 1 P To go, to move 10 U (पाथ्) to throw
तर्ज् 1 P } to threaten, to cen- —10 A } sure, to deride		पिण्ड 1 A. } To roll into a ball, —10 U } to join, to heap
तंस् 1 P } to decorate —10 U }		1 P to go, to move 10U to go, to be strong, to dwell, to hurt, to give, to take
तिज् (तेज्) } 1 A to endure 10 U to sharpen or (whet, to excite		मह् 1 P. } To respect, to re- vere, to delight, —10 U (मह्) } to aggrandize
प्रथ् 1 A To increase (wealth), to spread abroad (as fame or rumour), to become famous, to arise, to occur to mind		मार्ग् 1 P } To seek, to hunt —10 U } after, to strive
—10 U (प्रथ्) to proclaim, to manifest, to increase, to dis- close, to spend, to throw		—10 U } after, to solicit, to trace out
बल् } 1 U To breathe, to hoard grain, to give, to hurt, to speak, to see, to live		सुज् or सुज् 1 P } To purify — 10 U } to sound
10 A (बाल्) To describe (बल्) To live		सुह् (मोह्) } 1 A To rejoice 10 U To mix } to purify

पक्ष 1 P } To side with, —10 U } To accept, to seize	मूल् } 1 U To take root, to be firm 10 U To plant, to germinate
भज् 1 A To spare, to assign, to accept, to resort to, to practise, to enjoy, to wait upon, to worship, to select —10 U (भाज्) To cook, to give	
भद् } 1 P to foster, to hire, to receive wages 10 U (भद्) To speak or converse	मोत्तु } 1 P To release, to un- tie, to hurl, to 10 U shed,to extract
भड् 1 A To chide, to mock, to speak, to joke —10 U To make fortunate, to cheat	
भूष 1 P } To adorn, to over- —10 U } spread	प्रश्न् } 1 P To rub, to heap to hurt or kill 10 U To heap,to smear, to mix, to speak dis- tinctly
महृ 1 P } To adorn —10 U }	
—1 A To dress, to surround, to distribute.	यन् 1 U } To restrain, to —10 U. } fasten, to compel
रुद्(रोट्) 1 A } to resist, to —10 U } shine,to speak, to suffer pain	संध् } 1 U to go, hasten, 10 U to shine, to speak
लभ् } 1 A to observe. 10 U. to notice,to see, to denote, to define, to aim at, to think	
लग् 1 P to stick, to touch, to have an effect on, to be- come united, to happen im- mediately, to detain —10 U (लाग्) to taste, to obtain,	रस् 1 P To roar, to yell, to cry out, to scream, to tinkle, to sing —10 U To taste, &c.
	रक् 1 P } To quit or 10 U. (रक्) } abandon
	लल् } 1 U to play, to frolic 10 U (ललयति-ते) } fondle, to desire.
	उण्ड् 1 P } to throw up, to —10 U } speak
	वज् } 1 P to go, to move, to roam about 10 U (वाज्) to trim,to feather an arrow,to go
	वद् } 1 P to surround 10 U (वद्) to till, &c
	विभट् } 1 P to divide or 10 U } share

लज्	1 P to traduce, to roast or fry	वीस्	1 P } to injure or kill 10 U }
—	10 U to endure or kill, to give, to speak, to shine, to be strong, to dwell, to be manifest	शद्	1 P to cheat, to hurt, to suffer pain 10 P (शद्) to finish, &c.
लिंग्	1 P. to go or move 10 U to paint, to inflect a noun according to its gender	शल्	1 A to shape, to cover. 1 P. to go, to run fast. 10 A (शाल्) to praise,
लघ्	1 P to adorn 10 U to hurt, to rob, to plunder	शीक्	1 A to wet, to sprinkle, to move gently
लोक्	1 A to see 10 U to speak, to shine.	शील्	1 P. & 10 A to be angry, to wet, to be patient, to speak, to shine. 1 P to contemplate, to worship, to do
लड्	1 P to play —1 P & 10 P (लड्यति) to throw, to blame, to loll the tongue, to harass	शील्	10 U to worship, to exercise, to study, to wear, to go to
—	—10 U (लाड्यति) to fondle, to annoy	शुद्र (शोद्)	1 P to be hindered, to limp, to resist 10 U to be idle or lazy
बल्	1 A to be pre-eminent, to cover, to kill, to speak, to give 10 U to speak, to shine	शुण्ड	1 P to purify, to be —10 U to come dry
वेल्	1 P to go, to be wanton, to shake 10 U to count the time	शुध्	1 U to be purified, to purify
व्यय्	1 U to move, to go 10 U. (व्यय्) to go, to expend, to bestow —10 U (व्याय् or व्याप्). to throw or cast, to drive	अण्	1 P } (आण्) to bestow —10 U } upon
ब्रण्	1 P to sound 10 U to hurt, to wound	शम्ब्	1 P to go 10 P to collect, to heap together
		सीक्	1 A to sprinkle, to go 1 P & 10 U to be impatient, to be patient, to touch
		सद्	1 A to strike, to hurt, to pour out, to deposit, to distil, to throw away

सूद् 10 U. to excite, to strike,
to cook, to pour out, to
promise, to assent

स्कंद् 1 P to jump, to rise, to
fall, to burst, to perish, to
ooze, to emit, to go, to be-
come dry

— 10 U to collect.

स्तेप् { 1 A. to ooze
10 U to send, to throw

स्फण्ड् or **स्फुण्ड्** { 1 P to open,
to expand 10 U to joke

स्फण्ड् 1 P { to laugh at
— 10 U { to joke with

स्फुण्ड् { 1 A to open or expand
— { 10 U to joke

स्यम् 1 P { to sound, to shout
— 10 U { to go.

— 10 A to reflect

स्वद् { 1 A to be liked, to
task, to please, to
sweeten 10 U (**स्वाद्**) to taste,
to sweeten

सम्ब्र { 1 P to go
10 U to collect

हिक् 1 U to make an inarticu-
late sound, to hiccup
— 10 A to hurt or kill

49 Roots belonging optionally to the Fourth or Tenth conjugation

उर् 4 A to fill, to satisfy

— 10 U to fill, to blow (as a
couchshell), to cover, to
draw (as a bow,) to spend
(time), to load with gift,
to fulfil, to intensify

सग् 4 P { to seek, to hunt, to
examine, to strive
— 10 A. { after, to beg

शाम् (**शाम्**) 4 P to grow calm,
to cease, to come to an end,
to be quelled, to desist, to
destroy

— 10 U (**शाम्**) to show, to
look at

स्त्रप् 4 P { to heap up, to
erect — 10 U {

50 The following ones belong to the Sixth and Tenth conjugations

चर्च् 6 P to discuss, to besmear,
to abuse, to menace, to hurt

— 10 U to read over or study

रुज् 6 P to break to pieces,
to afflict, to pain, to bend.

— 10 U to hurt or kill

51. Roots belonging to the First, Fourth and Tenth conju-
gations.

खृ॑ 1 P (गोपायति) to protect	— 4 P (दीव्) to shine, to play with dice, to rejoice, to be drunk, to be sleepy, to wish for, to squander, to deal in, to bet
— 1 A (गोपते) to conceal, (जुहुपस्ते) to censure, to shun	मद् 1 P to be proud, to be poor.
— 4 P. to be confused.	— 4 P (माह्) to be drunk or mad, to be glad, to enjoy supreme felicity
— 10 U (गोपयति—ते) to speak, to shine	— 10 A to please, to gratify (मादयते).
जस्॑ 4 P to set free, to be exhausted, to go.	मिद् (मेद्) 1 A 4 U 10 U to melt, to be greasy or fat, to love
— 1 P 10 P (जास्) to hurt or injure, to despise	सृष् (सर्ष्) 1 U to sprinkle, to endure
तप्॑ 1 P (transitive) to heat, to learn, to hurt, to pain.	सृष् 4 U 10 U to suffer, to pardon, to permit, to forget or neglect
— (intrans) to shine, to be hot, to suffer pain, to undergo penance	लप् 1 U } to wish, to long — 4 U } for
तप्॑ 4 A to be powerful or heated	— 10 U to be eager for
— 10 U (ताप्) to heat or torment	लुद् 1 A to oppose, to shine, to suffer pain
चस्॑ 1 & 4 P to tremble, to fear, to run away	— 1 P to wallow, to plunder
— 10 U to go, to oppose, to hold, to seize (च्रासयति—ते)	— 4 P to roll
दस्॑ (दंस्) 1 P } to bite, to see, — 10 U } to shine	— 10 U to speak, to shine
— 4 P to throw up, to decay, to perish	बृत् (वर्त्) 1 A (but P also in the Aorist, 2nd future and Conditional) to be, to happen, to live on, to revolve, to be occupied in, to behave, to act up to, to have the sense of, to tend
दिव् (देव्) 1 P 10 U to cause to lament, to vex	— 4 A to divide
— 10 A to lament, to vex.	— 10 U to shine

52 Root belonging to the First, Sixth, and Tenth conjugations

तिल् (तेल्) 1 P. to go	लद् (लोट्) 1 P. To strike
— 6 P & 10 U to be greasy, to besmear	— 1 A To go, to wallow, to oppose
चल् 1 P to move	लद् 6 P To wallow, to agitate
— 6 P to sport	— 10 U To rob, to plunder
चल् 10 P to foster चालयति—ते	विच्छृं 1 P विच्छृंति { to go or
जुष् 1 P } To think, to exa- mine, to hurt, to — 10 U } be satisfied	6 P विच्छायति } move
6 A to like, to be pleased, to frequent, to resort to, to choose, to possess, to happen to	— 10 U विच्छयति—ते To shine or speak
धु 6 A to be, to remain, to resolve upon	स्फुट् 1 U 6 P To burst open, to split, to blossom, to disperse, to burst into view
धु 1 P 10 U to hold or bear, to support or sustain To possess or keep, to assume, to wear, to restrain, to suffer, to assign, to owe, to practise, to cite, to preserve	— 10 U (स्फुटयति—ते) To break open, To burst into view.
लज् 6 A To be ashamed	पुद् 6 P To embrace, to intertwine
— 1 P To blame	— 10 U (उटयति—ते) To be in contact with, to fasten (पोटयति—ते) To grind, to speak, to shine
— 10 P. To seem, to conceal.	— 1 P To grind, to rub

53 The root डिप् belongs to the 4th, 6th and 10th conjugations

डिप् 4, 6 & 10 P to throw, to direct, to send

डिप् 10 A to heap together

54 Roots Present Tense 3rd Person

कल् 10 U {	कलयति	कलयते	कलयन्ति
— 10 P	कालयति	कालयते	कालयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
पट् 10 U {	पट्यति	पट्यत	पट्यन्ति
	पट्यते	पट्येते	पट्यन्ते
	पाट्यति	पाट्यत.	पाट्यन्ति
	पाट्यते	पाट्येते	पाट्यन्ते
बल् 10 U {	बल्यति	बल्यत	बल्यन्ति
	बल्यते	बल्येते	बल्यन्ते
बल् 10 A	बाल्यते	बाल्येते	बाल्यन्ते
लज् 10 P {	लज्यति	लज्यत	लज्यन्ति
	लाज्यति	लाज्यत	लाज्यन्ति
लड् 10 P	लड्यति	लड्यत	लड्यन्ति
लड् 10 U {	लाड्यति	लाड्यत	लाड्यन्ति
	लाड्यते	लाड्येते	लाड्यन्ते
लल् 10 U {	लल्यति	लल्यत	लल्यन्ति
	लल्यते	लल्येते	लल्यन्ते
	लाल्यति	लाल्यत	लाल्यन्ति
	लाल्यते	लाल्येते	लाल्यन्ते
वस् 10 U {	वस्यति	वस्यत	वस्यन्ति
	वस्यते	वस्येते	वस्यन्ते
	वास्यति	वास्यत	वास्यन्ति
	वास्यते	वास्येते	वास्यन्ते
व्यय् 10 U {	व्ययति	व्ययत	व्ययन्ति
	व्ययते	व्ययेते	व्ययन्ते
	व्याययति	व्याययत	व्याययन्ति
	व्याययते	व्याययेते	व्याययन्ते
	व्यापयति	व्यापयत	व्यापयन्ति
	व्यापयते	व्यापयेते	व्यापयन्ते
अथ् 10 U {	अथयति	अथयत	अथयन्ति
	अथयते	अथयेते	अथयन्ते
	आथयति	आथयत	आथयन्ति
	आथयते	आथयेते	आथयन्ते
श्वद् 10 U {	श्वट्यति	श्वट्यत	श्वट्यन्ति
	श्वट्यते	श्वट्येते	श्वट्यन्ते
	श्वाट्यति	श्वाट्यत	श्वाट्यन्ति
	श्वाट्यते	श्वाट्येते	श्वाट्यन्ते
ज्ञा 10 U {	ज्ञापयति	ज्ञापयत	ज्ञापयन्ति
	ज्ञापयते	ज्ञापयेते	ज्ञापयन्ते

Roots		Present	Tense	3rd Person
वा 10 U	{	वापयति वापयते	वापयत वापयेते	वापयन्ति वापयन्ते
धू 10 U	{	धूनयति धूनयते	धूनयत धूनयेते	धूनयन्ति धूनयन्ते
अर्थ् 10 A		अर्थयते	अर्थयेते	अर्थयन्ते
कुत्स्	,	कुत्सयते	कुत्सयेते	कुत्सयन्ते
कुह्	,	कुहयते	कुहयेते	कुहयन्ते
कूण्	,	कूणयते	कूणयेते	कूणयन्ते
गर्ह्	,	गर्हयते	गर्हयेते	गर्हयन्ते
गंध्	,	गंधयते	गंधयेते	गंधयन्ते
गल्	,	गलयते	गलयेते	गलयन्ते
चेत्	,	चेतयते	चेतयेते	चेतयन्ते
बाल्	,	बालयते	बालयेते	बालयन्ते
तर्ज्	,	तर्जयते	तर्जयेते	तर्जयन्ते
देष्	,	देषयते	देषयेते	देषयन्ते
तूण्	,	तूणयते	तूणयेते	तूणयन्ते
निष्क्	,	निष्कयते	निष्कयेते	निष्कयन्ते
भर्त्स्	,	भर्त्सयते	भर्त्सयेते	भर्त्सयन्ते
भा॒	,	भावयते	भावयेते	भावयन्ते
श्रूण्	,	श्रूणयते	श्रूणयेते	श्रूणयन्ते
शाल्	,	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
हिक्	,	हिकयते	हिकयेते	हिकयन्ते
मंत्र्	,	मंत्रयते	मंत्रयेते	मंत्रयन्ते
यक्ष्	,	यक्षयते	यक्षयेते	यक्षयन्ते
योज्	,	योजयते	योजयेते	योजयन्ते
वेद्	,	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते
शाल्	,	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
स्पर्श्	,	स्पर्शयते	स्पर्शयेते	स्पर्शयन्ते
रेच् 10 P		रेचयति	रेचयत	रेचयन्ति
जाल्	,	जालयति	जालयत-	जालयन्ति
अर्च्	,	अर्चयति	अर्चयत-	अर्चयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ज्ञि 10 P.	ज्ञायथति	ज्ञायथतः	ज्ञायन्ति
शद् "	शठयति	शठयत	शठयन्ति
ह्नप् "	ह्नापयति	ह्नापयत	ह्नापयन्ति
हप् "	हापयति	हापयत	हापयन्ति
अहूं "	अर्हयति	अर्हयत	अर्हयन्ति
पूर् 4 A	पूर्यते	पूर्यते	पूर्यन्ते
पूर् 10 U. {	पूरयति पूरयते	पूरयत पूरयते	पूरयन्ति पूरयन्ते
सृग् 4 P {	सृगयति	सृगयत	सृगयन्ति
—10 A {	सृगयते	सृगयते	सृगयन्ते
शम् 4 P	शाम्यति	शाम्यत	शाम्यन्ति
—10 U {	शामयति शामयते	शामयत शामयते	शामयन्ति शामयन्ते
स्तूप् 4 P.	स्तूपयति	स्तूपयत	स्तूपयन्ति
स्तूप् 10 U {	स्तूपयति स्तूपयते	स्तूपयत स्तूपयते	स्तूपयन्ति स्तूपयन्ते
चर्च् 6 P	चर्चति	चर्चत	चर्चन्ति
चर्च् 10 U {	चर्चयति चर्चयते	चर्चयत चर्चयते	चर्चयन्ति चर्चयन्ते
रुज् 6 P	रुजति	रुजत	रुजन्ति
रुज् 10 U. {	रोजयति रोजयते	रोजयत रोजयते	रोजयन्ति रोजयन्ते
तप् 1 P	तपति	तपत-	तपन्ति
—4 A	तप्यते	तप्यते	तप्यन्ते
—10 U {	तापयति तापयते	तापयत तापयते	तापयन्ति तापयन्ते
गृप् 1 P	गोपायति	गोपायत	गोपायन्ति
—1 A	गोपते	गोपते	गोपन्ते
—4 P	गुप्यति	गुप्यत	गुप्यन्ति
गृप् 10 U. {	गोपयति गोपयते	गोपयत गोपयते	गोपयन्ति गोपयन्ते
व्रस् 1 P	व्रसति	व्रसत	व्रसन्ति
—4 P.	व्रस्थति	व्रस्थत	व्रस्थन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person
—10 P { दृष्ट् 4 P. दृष्ट् 1 P.	त्रासयति दृस्यति दृसति	त्रासयत्. दृस्यत् दृसत्	त्रासयन्ति दृस्यन्ति दृसन्ति
—10 U { देव् 1 P. देव् 4 P.	दंसयति दंसयते	दंसयत् दंसयेते	दंसयन्ति दंसयन्ते
—10 U { मद् 1 P. मद् 4 P. मद् 10 A	देवति दीव्यति देवयति	देवत् दीव्यत् देवयत्	देवन्ति दीव्यन्ति देवयन्ति
मिद् 1 A { मिद् 4 U	मदति मायति मादयते	मदत् मायत् मादयेते	मदन्ति मायन्ति मादयन्ते
—10 U { सृष्ट् 1 U	मेदयति मेदयते	मेदयत् मेदयते	मेदयन्ति मेदयन्ते
—4 U { मर्षत् 1 U	मर्षति मर्षते	मर्षत् मर्षते	मर्षन्ति मर्षन्ते
—4 U { लष् 1 U	मृष्यति मृष्यते	मृष्यत् मृष्यते	मृष्यन्ति मृष्यन्ते
—10 U { लष् 10 U	मर्षयति लप्यते	मर्षयत् लप्यते	मर्षयन्ति लप्यन्ते
लट् 1 A { लट् 1 P. लट् 4 P.	लोटते लोटाति लुट्याति	लोटेते लोटत् लुट्यत्	लोटन्ते लोटन्ति लुट्यन्ति
—10 U {	लोटयति लोटयते	लोटयत् लोटयेते	लोटयन्ति लोटयन्ते

Roots	Present	Tense	3rd Person.
तिल् 1 P 6 P {	तेलति तिलति	तेलत	तेलन्ति
— 10 U {	तेलयति तेलयते	तेलयत	तेलयन्ति
चल् 1 P 6 P { 10 P {	चलति ” चालयति	चलत	चलन्ति ” चालयन्ति
जोष् 1 P — 10 U. {	जोषति जोषयति जोषयते	जोषत	जोषन्ति जोषयन्ति जोषयन्ते
धृ 6 A 1 P {	ध्रियते धरति	ध्रियते धरत	ध्रियन्ते धरन्ति
— 10 U {	धारयति धारयते	धारयत	धारयन्ति
लज् 6 A 1 P {	लजते लजति	लजते लजत	लजन्ते लजन्ति
— 10 P {	लजयति लाजयति	लजयत	लजयन्ति लाजयन्ति
विच्छ् 1 P 6 P {	विच्छति विच्छायति	विच्छत	विच्छन्ति विच्छायन्ति
— 10 U {	विच्छयति विच्छयते	विच्छयत	विच्छयन्ति विच्छयन्ते
स्फुट् 6 P	स्फुटति	स्फुटत	स्फुटन्ति
— 1 U {	स्फोटति स्फोटते	स्फोटत	स्फोटन्ति स्फोटन्ते
— 10 U {	स्फुटयति स्फुटयते	स्फुटयत	स्फुटयन्ति स्फुटयन्ते
पोट् 1 P	पोटति	पोटत	पोटन्ति
— 6 P	उटति	उटत	उटन्ति
— 10 U {	पुटयति पुटयते	पुटयत	पुटयन्ति पुटयन्ते
डिप् 4 P — 6 P	डिप्यति डिपति	डिप्यत	डिप्यन्ति डिपन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
— 10 U {	डेपयति डेपयते	डेपयत डेपयते	डेपयन्ति डेपयन्ते
55.	लङ् Imperfect Tense	अनश्वतनभूत	
S	धुष् To proclaim		
		<i>Parasmaipada</i>	
	S	D	P.
1st	अघोषयम्	अघोषयाव	अघोषयाम
2nd.	अघोषय	अघोषयतम्	अघोषयत
3rd	अघोषयत्	अघोषयताम्	अघोषयन्
		<i>Atmanepada</i>	
1st	अघोषये	अघोषयावहि	अघोषयामहि
2nd	अघोषयथा	अघोषयेथाम्	अघोषयध्वम्
3rd	अघोषयत्	अघोषयेताम्	अघोषयन्त
	स्पृश् To desire		
		<i>Parasmaipada</i>	
1st	अस्पृहयम्	अस्पृहयाव	अस्पृहयाम
2nd	अस्पृहय	अस्पृहयतम्	अस्पृहयत
3rd	अस्पृहयत्	अस्पृहयताम्	अस्पृहयन्
		<i>Atmanepada</i>	
1st	अस्पृहये	अस्पृहयावहि	अस्पृहयामहि
2nd	अस्पृहयथा	अस्पृहयेथाम्	अस्पृहयध्वम्
3rd.	अस्पृहयत्	अस्पृहयेताम्	अस्पृहयन्त
	कथ् To tell		
		<i>Parasmaipada</i>	
1st	अकथयम्	अकथयाव	अकथयाम
2nd	अकथय	अकथयतम्	अकथयत
3rd	अकथयत्	अकथयताम्	अकथयन्
		<i>Atmanepada</i>	
1st	अकथये	अकथयावहि	अकथयामहि
2nd	अकथयथा	अकथयेथाम्	अकथयध्वम्
3rd	अकथयत्	अकथयेताम्	अकथयन्त

क्षल् (क्षाल्) to wash

Parasmaipada

S

D.

P.

1st
2nd.
3rd.

अक्षालयम्
अक्षालय
अक्षालयत्

अक्षालयाव
अक्षालयतम्
अक्षालयताम्

अक्षालयाम
अक्षालयत
अक्षालयन्

Atm.

1st.
2nd.
3rd.

अक्षालये
अक्षालयथा
अक्षालयत

अक्षालयावहि
अक्षालयेथाम्
अक्षालयेताम्

अक्षालयामहि
अक्षालयध्वम्
अक्षालयन्त

कृत् (कीर्त्) *Parasmaipada*

1st.
2nd.
3rd.

अकीर्तयम्
अकीर्तय
अकीर्तयत्

अकीर्तयाव
अकीर्तयतम्
अकीर्तयताम्

अकीर्तयाम
अकीर्तयत
अकीर्तयन्

Atmanepada.

1st
2nd.
3rd.

अकीर्त्ये
अकीर्तयथा
अकीर्तयत

अकीर्तयावहि
अकीर्तयेथाम्
अकीर्तयेताम्

अकीर्तयामहि
अकीर्तयध्वम्
अकीर्तयन्त

(66)

लोट्

Imperative Mood आज्ञार्थ

घुष्

Parasm.

1st
2nd.
3rd

घोषयाणि
घोषय
घोषयतु

घोषयाव
घोषयतम्
घोषयताम्

घोषयाम
घोषयत
घोषयन्तु

Atm.

1st.
2nd.
3rd.

घोषयै
घोषयस्व
घोषयताम्

घोषयावहै
घोषयेथाम्
घोषयेताम्

घोषयामहै
घोषयध्वम्
घोषयन्ताम्

	स्पृह् <i>Parasmaipada</i>		
	S.	D	P.
1st.	स्पृहयाणि	स्पृहयाव	स्पृहयाम
2nd	स्पृहय	स्पृहयतम्	स्पृहयते
3rd	स्पृहयतु	स्पृहयताम्	स्पृहयन्तु
	<i>Atmanepada</i>		
1st.	स्पृहयै	स्पृहयावहै	स्पृहयामहै
2nd	स्पृहयस्व	स्पृहयेथाम्	स्पृहयध्वम्
3rd.	स्पृहयताम्	स्पृहयेताम्	स्पृहयन्ताम्
	<i>कथ् Parasmaipada.</i>		
1st	कथयाणि	कथयाव	कथयाम
2nd	कथय	कथयतम्	कथयत
3rd	कथयतु	कथयताम्	कथयन्तु
	<i>Atmanepada</i>		
1st	कथयै	कर्थयावहै	कथयामहै
2nd	कथयस्व	कथयेथाम्	कथयध्वम्
3rd	कथयताम्	कथयेताम्	कथयन्ताम्
	क्षल् (क्षाल्)		
	<i>Parasmaipada</i>		
1st	क्षालयाणि	क्षालयाव	क्षालयाम
2nd	क्षालय	क्षालयतम्	क्षालयत
3rd	क्षालयतु	क्षालयताम्	क्षालयन्तु
	<i>Atmanepada</i>		
1st	क्षालयै	क्षालयावहै	क्षालयामहै
2nd	क्षालयस्व	क्षालयेथाम्	क्षालयध्वम्
3rd	क्षालयताम्	क्षालयेताम्	क्षालयन्ताम्
	कृत् (कीर्त्)		
	<i>Parasmaipada</i>		
1st	कीर्तयाणि	कीर्तयाव	कीर्तयाम
2nd.	कीर्तय	कीर्तयतम्	कीर्तयत
3rd	कीर्तयतु	कीर्तयताम्	कीर्तयन्तु

Atmanepada

S	D	P
1st कीर्तयै	कीर्त्यावै	कीर्त्यामै
2nd. कीर्तयस्व	कीर्तयेश्व	कीर्तयध्वम्
3rd कीर्तयताम्	कीर्तयेताम्	कीर्तयन्ताम्

67 विधिलिङ्गं Potential Mood. विध्यर्थः.

घुष्

Parasmaipada

1st घोषयेयम्	घोषयेव	घोषयेम
2nd घोषये-	घोषयेतम्	घोषयेत
3rd घोषयेत्	घोषयेताम्	घोषयेतुः

Aitmanepada

1st घोषयेय	घोषयेवहि	घोषयेमहि
2nd घोषयेथा	घोषयेयाथाम्	घोषयेध्वम्
3rd घोषयेत	घोषयेयाताम्	घोषयेरन्

स्पृह—*Parasmaipada.*

1st स्पृहयेयम्	स्पृहयेव	स्पृहयेम
2nd स्पृहये	स्पृहयेतम्	स्पृहयेत
3rd स्पृहयेत्	स्पृहयेताम्	स्पृहयेतुः

Aitmanepada

1st स्पृहयेय	स्पृहयेवहि	स्पृहयेमहि
2nd स्पृहयेथा	स्पृहयेयाथाम्	स्पृहयेध्वम्
3rd स्पृहयेत	स्पृहयेयाताम्	स्पृहयेरन्

कथ—*Parasmaipada.*

1st कथयेयम्	कथयेव	कथयेम
2nd. कथये	कथयेतम्	कथयेत
3rd कथयेत्	कथयेताम्	कथयेतुः

Atmanepada

S.	D	P
1st. कथयेय	कथयेवहि	कथयेमहि
2nd. कथयेथा	कथयेयाथाम्	कथयेध्वम्
3rd. कथयेत	कथयेयाताम्	कथयेरन्
	क्षल् (क्षाल्)	

Parasmaipada

1st.	क्षालयेयम्	क्षालयेव	क्षालयेम
2nd.	क्षालये	क्षालयेतम्	क्षालयेत
3rd	क्षालयेत्	क्षालयेताम्	क्षालयेषु

Atmanepada

1st	क्षालयेय	क्षालयेवहि	क्षालयेमहि
2nd.	क्षालयेथा	क्षालयेयाथाम्	क्षालयेध्वम्
3rd	क्षालयेत्	क्षालयेयाताम्	क्षालयेरन्

कृत (कीर्ति) *Parasmaipada*

1st.	कीर्तयेयम्	कीर्तयेव	कीर्तयेम
2nd.	कीर्तये-	कीर्तयेतम्	कीर्तयेत
3rd	कीर्तयेत्	कीर्तयेताम्	कीर्तयेषु

Atmanepada.

1st	कीर्तयेय	कीर्तयेवहि	कीर्तयेमहि
2nd	कीर्तयेथा	कीर्तयेयाथाम्	कीर्तयेध्वम्
3rd.	कीर्तयेत्	कीर्तयेयाताम्	कीर्तयेरन्

PART II.

Second class of conjugations (2nd, 3rd, 5th, 7th, 8th and 9th).

68. The set of Terminations as applied to the roots of the Second class of conjugations differs in some particulars from that of the First class and is as follows —

Terminations

लट् Present Tense

Parasmaipada

Atmanepada

	S	D	P.	S.	D	P
1st Person	मि	व	म	ए	वहे	महे
2nd „	सि	थ	थ	से	आथे	धवे
3rd „	ति	त	अन्ति	ते	आते	अते

Parasmaipada लट् Imperfect Tense Atmanspada.

	S	D	P	S	D	P
1st Person	अम्	व	म	इ	वहि	महि
2nd „	स्	तम्	त	था	आथाम्	धवम्
3rd „	त	ताम्	अन्	त	आताम्	अतम्

लोट् Imperative Mood

	S.	D	P.	S.	D	P.
1st Person	आनि	आव	आम्	ऐ	आवहै	आमहै
2nd „	हि	तम्	त	स्व	आथाम्	धवम्
3rd „	हु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्

विधिलिङ् Potential.

1st Person	याम्	याव	याम्	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd „	या	यातम्	यात	ईथा:	ईयाथाम्	ईधवम्
3rd „	याद्	याताम्	यु	ईत	ईयाताम्	ईरत्

It will be seen that the 1st Person singular Atmanepada termination is ए instead of इ, the vowel इ appearing in इथे-इते, and इथाम्-इताम् the 2nd and 3rd Person dual terminations of the Present, Imperfect and Imperative Mood, is replaced by आ and त् in अन्ते, अन्त and अन्ताम् the third person plural terminations, is dropped.

The Parasmaipada Terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, and those of the Imperative Mood with the exception of the second person singular are the same as those applied to the roots of the First class of conjugations. The set of Potential Terminations is replaced by one quite different.

The Parasmaipada Terminations however undergo certain modifications in respect to some conjugations which are noted below.

(a) The third person plural termination as appended to the roots of the 3rd conjugation and to the roots शास्-जक् चकास्-दरिद्रा and जाग् all of the 2nd conjugation loses its त् in Parasmaipada, the अन्ति and अन्तु of the Present Tense and Imperative Mood become therefore अति and अतु.

(b) अन् The Parasmaipada termination of the Imperfect Tense third person plural is replaced by उस् necessarily in the case of roots विद्-शास्-जक् चकास् दरिद्रा and जाग् and optionally in the case of roots of the 2nd conjugation ending in आ and the root द्विष् 2 P A 'to hate'.

(c) हि is the Imperative 2nd Person singular Parasmaipada termination in the second class of conjugation.

This हि is changed to षि in the case of roots whose base ends in any consonant except a nasal or a semi-vowel and the root हु 3 P to sacrifice.

हि is dropped in the 5th conjugation when the root ends in a vowel and in the 8th in all cases.

हि replaced by आन in the case of roots ending in a consonant in the 9th conjugation.

The following forms are irregular —

Roots		2nd Person Imperative
अस्	2 P to be	एधि
चकास्	„ - to shine	चकाच्छि or चकाधि
वश्	„ - to wish	वाङ्गि
शास्	„ - to govern	शाधि
हन्	„ - to kill	जाहि
दा	3 P to give	देहि
धा	„ - to hold	धोहि
हा	„ - to abandon	जहाहि-जहीहि-जहिहि

(69) These terminations are divided into two classes, "strong" and "weak"

(a) मि-सि-ति, अम-स-त, आनि—आव—आम and तु of the Parasmaipada and ऐ, आवहै—आमहै of the Atmanepada terminations are strong

(b) the rest are weak

(70) The final vowel and the penultimate short of the base substitute their Guna (गुण) before strong terminations

CHAPTER V

Second Conjugation or अदादि Class

(71) Roots of the Second or अदादि class take no विकरण and terminations are therefore directly applied to them

(72) Roots ending in आ have no peculiarities except that the form of the Imperfect third person plural is made up by adding उस् optionally, before which the final vowel is dropped. (Exception—the root दरिश्चा to be poor)

पा 2nd conj. Parasm to protect, to rule, to be aware of

Present

	S	D	P	S	D	P
1st Person	पामि	पाव	पाम	अपाम्	अपाव	अपाम्
2nd „	पासि	पाथ	पाथ	अपा	अपातम्	अपात
3rd „	पाति	पात	पान्ति	अपात्	अपातम्	अपान् or अपु

Imperative

1st Person	पानि	पाव	पाम	पायाम्	पायाव	पायाम्
2nd „	पाहि	पातम्	पात	पाया	पायातम्	पायात
3rd „	पातु	पाताम्	पान्तु	पायात्	पायाताम्	पायु

(a) The following roots are similarly conjugated

ख्या 2 P To tell or declare, to communicate with,

दा „ To cut

प्रा „ To fill,

प्सा „ To eat,

द्रा „ To run away, To sleep, To make haste,
to be ashamed

भा „ To seem, to appear, to be, to exist, to
show one's self, to shine

रा „ To give, to grant, to bestow

ला „ To give, to take

वा „ To blow, to go or move, to hurt or injure.

आ „ To cook, to sweat,

स्ता „ To bathe

या „ To go or walk, to invade, to set out for,
to depart, to vanish, to last, to happen, to
be reduced to any state, to undertake, to
have carnal intercourse with, to request, to
discover, to behave.

मा 2 P To measure, to limit, to compare with, to
be comprised in, to prepare or arrange, to
infer or conclude, to build, to display, to
sound.

(b) The root दरिद्रा changes its final vowel to इ before consonantal weak terminations and drops it before the weak terminations beginning with a vowel

दरिद्रा P to be poor.

Present.

	S	D	P
1st Person	दरिद्रामि	दरिद्रिव	दरिद्रिम
2nd ,,	हरिद्रासि	दरिद्रिथ	दरिद्रिथ
3rd ,,	दरिद्राति	दरिद्रित	दरिद्रति

Imperfect.

1st Person	अदरिद्राम्	अदरिद्रिव	अदरिद्रिम
2nd ,,	अदरिद्रा	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3rd ,,	अदरिद्रात्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रु

Imperative

1st	दरिद्राणि	दरिद्राव	दरिद्राम
2nd	दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रित
3rd	दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रतु

Potential.

1st ,,	दरिद्रियाम्	दरिद्रियाव	दरिद्रियाम
2nd ,,	दरिद्रिया	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3rd ,,	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियु

For the forms दरिद्रति—दरिद्रतु and अदरिद्रु see (68 a) and (68 b)

(73) Roots ending in इ or उ, short or long, change their final to इय् or उय् when followed by a vowel weak termination

इ with अधी to 'study,' Atm

Present

	S	D.	P
1st Person	अधीये	अधीवहे	अधीमहे
2nd ,,	अधीषे	अधीयाथे	अधीध्वे
3rd ,,	अधीते	अधीयाते	अधीयते

Imperfect			P
	S	D	
1st Person	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2nd „	अध्यैथा	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3rd „	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत
Imperative			
1st „	अध्यै	अध्ययावहै	अध्ययामहै
2nd „	अधीष्व	अधीयाथाम्	अधीध्वम्
3rd „	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्
Potential			
1st „	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि
2nd „	अधीयीथा	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
3rd „	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

In the case of अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत the root इ is changed to इय्, the इ of the latter together with the augment आ of the Imperfect being changed to ऐ by (14 a) we have अधि + आ + इय् + इ—आथाम्, आताम् and अत = अध्य् + ऐ य् + इ—आथाम्, आताम् and अत, = अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत. In the case of Imperative 1st Person the terminations being strong, इ is gunated to ए which is then changed to अय्.

Exception —The root इ to go 2 P. In this case इ is changed to य् and not to इय् by the above rule

इ 2 P. to go

Present			Imperative			P.
	S.	D.	P.	S.	D.	
1st Person	एमि	इव.	इम्	अयानि	अयाव	अयाम्
2nd „	एषि	इथ	इथ	इहि	इतम्	इत
3rd „	एति	इत	यन्ति	एतु	इताम्	यन्तु
Imperfect			Potential			
1st „	आयम्	ऐव	ऐम्	इयाम्	इयाव	इयाम्
2nd „	ऐ	ऐतम्	ऐत	इया	इयातम्	इयात
3rd „	ऐत्	ऐताम्	आयन्	इयात्	इयाताम्	इयु-

Here इ¹ is changed to ए before strong terminations and with the augment अ॒ of the Imperfect is changed to ऐ॑. Before vowel weak terminations इ is changed to य and not to इय् by the general rule.

ई॑ 2 P To go, to shine, to pervade, to desire, to throw, to eat, to become pregnant

Present.			Imperative		
S	D.	P	S	D	P
1st Person एमि	ई॒व	ई॒म	अयानि	अयाव	अयाम
2nd „, एषि	ई॒थ	ई॒थ	ई॒हि	ई॒तम्	ई॒त
3rd „, एति	ई॒त	ईयन्ति	एतु	ई॒ताम्	ईयन्तु
Imperfect			Potential		
1st Person आयम्	ऐ॒व	ऐ॒म	ई॒याम्	ई॒याव	ई॒याम
2nd „, ए॒	ऐ॒तम्	ऐ॒त	ई॒या	ई॒यातम्	ई॒यात
3rd „, ऐ॒त	ऐ॒ताम्	आयन्	ई॒यात्	ई॒याताम्	ई॒यु
ई॒ 2 P To go, &c same as ई॒					
Present			Imperative		
1st Person वेमि	वी॒व	वी॒म	वयानि	वयाव	वयाम
2nd „, वेषि	वी॒थ	वी॒थ	वी॒हि	वी॒तम्	वी॒त
3rd „, वेति	वी॒त	वियन्ति	वेतु	वी॒ताम्	वियन्तु
Imperfect			Potential		
1st Person अवयम्	अवी॒व	अवी॒म	वी॒याम्	वी॒याव	वी॒याम
2nd „, अवे॒	अवी॒तम्	अवी॒त	वी॒या	वी॒यातम्	वी॒यात
3rd „, अवेत्-द्	अवी॒ताम्	अवियन्	वी॒यात्	वी॒याताम्	वी॒यु

The third person Imperfect plural is optionally अव्यन् by some, and the singular is अवेत् or अवेद् by the following rule

(74) The final consonant of a word or form except a nasal is changed to the first or third of its class Under the same circumstances ए॑ is changed to द् or त्

दीधी 2 A To shine, to seem or appear, (restricted to Vedic language).

	Present		
	S	D	P
1st Person	दीधिये	दीधीवहे	दीधीमहे
2nd ,,"	दीधीषे	दीधियाथे	दीधीध्वे
3rd ,,"	दीधीते	दीधियाते	दीधियते
	Imperfect		
1st Person	अदीधियि	अदीधीवहि	अदीधीमहि
2nd ,,"	अदीधीथा	अदीधियाथाम्	अदीधीध्वम्
3rd ,,"	अदीधीत	अदीधियाताम्	अदीधियत
	Imperative		
1st ,,"	दीधयै	दीधयावहै	दीधयामहै
2nd ,,"	दीधीष्व	दीधियाथाम्	दीधीध्वम्
3rd ,,"	दीधीताम्	दीधियाताम्	दीधियताम्
	Potential		
1st ,,"	दीधियीय	दीधियीवहि	दीधियीमहि
2nd ,,"	दीधियीथा	दीधियीयाथाम्	दीधियीध्वम्
3rd ,,"	दीधियीत	दीधियीयाताम्	दीधियीरन्

वेवी 2 A. To go, &c same as वी or इ (restricted to Vedic language)

	Present			Imperative		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वेविये	वेवीवहे	वेवीमहे	वेवयै	वेवयावहै	वेवयामहै
2nd ,,"	वेवीये	वेवियाथे	वेवीध्वे	वेवीष्व	वेवियाथाम्	वेवीध्वम्
3rd ,,"	वेवीते	वेवियाते	वेवियते	वेवीताम्	वेवियाताम्	वेवियताम्
	Imperfect.					
	S.	D.	P.			
1st Person	अवेवियि	अवेवीवहि	अवेवीमहि			
2nd ,,"	अवेवीथा	अवेवियाथाम्	अवेवीध्वम्			
3rd ,,"	अवेवीत	अवेवियाताम्	अवेवियत			

Potential.

	S.	D.	P
1st Person	वैवियीय	वैवियीवहि	वैवियीमहि
2nd „	वैवियीथा	वैवियीयाथाम्	वैवियीध्वम्
3rd „	वैवियीत	वैवियीयाताम्	वैवियीरम्

Exception —The root शी 2 A “to lie down or sleep” is an exception to Rule 73 Its final vowel is gunated before all the personal terminations, and र is prefixed to the termination of the third person plural

शी 2 A. To lie down, to sleep

Present Imperative.

	S.	D.	P	S.	D.	P
1st Person.	शये	शेवहे	शेमहे	शये	शयावहे	शयामहे
2nd ,	शेषे	शयाथे	शेष्वे	शेष्व	शयाथाम्	शेष्वम्
3rd „	शेते	शयाते	शेते	शेताम्	शयाताम्	शेताम्

Imperfect Potential

1st Person	अशयि	अशेवहि	अशेमहि	शयीय	शयीवहि	शयीमहि
2nd ,	अशेथा	अशयाथाम्	अशेध्वम्	शयीथा	शयीयाथाम्	शयीध्वम्
3rd „	अशेत	अशयाताम्	अशेत	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

(75) Roots ending in (short) उ change it to औ before a consonantal strong termination

The root ह्लु being Atm , there are only three strong terminations, but they begin with a vowel and the above rule does not apply, while rule 73 does and उ is changed to उव before vowel weak terminations

ह्लु 2 A To conceal, to take away, to rob

Present. Imperative

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	ह्लुवे	ह्लुवहे	ह्लुमहे	ह्लैवे	ह्लवावहै	ह्लवामहै
2nd „	ह्लुषे	ह्लुवाथे	ह्लुष्वे	ह्लृष्व	ह्लुवाथाम्	ह्लृष्वम्
3rd „	ह्लुते	ह्लुवाते	ह्लुवते	ह्लुताम्	ह्लुवाताम्	ह्लुवताम्

Imperfect.

	S	D	P
1st Person	अहुवि	अहुवहि	अहुमहि
2nd „	अहुथा	अहुवाथाम्	अहुध्वम्
3rd „	अहुत्	अहुवाताम्	अहुवत्

Potential.

1st Person	हुवीय	हुवीविहि	हुवीमहि
2nd „	हुवीथा	हुवीयाथाम्	हुवीध्वम्
3rd „	हुवीत्	हुवीयाताम्	हुवीरच्

यु 2 P To join, to unite, to mix

Present Imperative

	S.	D	P	S.	D	P
1st Person	यौमि	युव	युम्	यवानि	यवाव	यवाम
2nd „	यौषि	युथ	युथ	युहि	युतम्	युत
3rd „	यौति	युत	युवन्ति	यौतु	युताम्	युवन्तु

Imperfect

	S	D	P
1st Person	अयवम्	अयुव	अयुम्
2nd „	अयौ	अयुतम्	अयुत
3rd „	अयौत्	अयुताम्	अयुवन्

Potential

1st „	युयाम्	युयाव	युयाम
2nd „	युया	युयातम्	युयात
3rd „	युयात्	युयाताम्	युयु

यु is changed to यौ before consonantal strong terminations मि—स—ति—स—त् and यु and to यो and then to यव्, उ taking its Guna before vowel strong terminations Before vowel weak terminations उ is changed to उव् and hence the forms युवन्ति—युवन्तु and अयुवन्.

(a) The following roots are to be similarly conjugated

ऊ 2 P. To hum or coo (as a bee)

श्व—To sneeze, to cough

शृङ्—To whet or sharpen

यु—To advance towards, to attack or assail

त्रु—To praise or commend, to roar or cry, to sound or shout

सु—To possess power or supremacy

स्तु—To drip or trickle, to flow or stream

(b) The ending उ of the root **ऊर्ण** takes its Vriddhi substitute optionally before the Parasmaipada consonantal strong terminations of the Present Tense and Imperative Mood

ऊर्ण 2 U To cover or hide, to surround

Parasmaipada

Present

		S	D	P
1st	Person	ऊर्णौमि } ऊर्णौमि }	ऊर्ण॑व	ऊर्ण॑म
2nd	„	ऊर्णौषि } ऊर्णौषि }	ऊर्ण॑थ	ऊर्ण॑थ
3rd	„	ऊर्णौति } ऊर्णौति }	ऊर्ण॑त	ऊर्ण॑वन्ति

Imperfect.

1st	Person	और्णवम्	और्ण॑व	और्ण॑म
2nd	„	और्ण॑	और्ण॑तम्	और्ण॑त
3rd	„	और्ण॑त्	और्ण॑ताम्	और्ण॑वन्

Imperative

1st	„	ऊर्णवानि	ऊर्ण॑वाव	ऊर्ण॑वाम
2nd	„	ऊर्ण॑हि	ऊर्ण॑तम्	ऊर्ण॑त
3rd	„	ऊर्ण॑तु } ऊर्ण॑तु }	ऊर्ण॑ताम्	ऊर्ण॑वन्तु

Potential

		S.	D.	P
1st	„	ऊर्ण्याम्	ऊर्ण्याव	ऊर्ण्याम्
2nd	„	उर्ण्या	ऊर्ण्यात्	ऊर्ण्यात्
3rd	„	ऊर्ण्यात्	ऊर्ण्याताम्	ऊर्ण्यु

Atmanepada

Present

1st Person		ऊर्ण्ये	ऊर्णवहे	ऊर्णमहे
2nd	„	ऊर्णी	ऊर्णवाथे	ऊर्णव्वे
3rd	„	ऊर्णति	ऊर्णवाते	ऊर्णवते

Imperfect

1st Person		और्ण्यवि	और्णवहि	और्णमहि
2nd	„	और्ण्यथा	और्णवाथाम्	और्णव्वम्
3rd	„	और्णत	और्णवाताम्	और्णवत

Imperative

1st	„	ऊर्णवै	ऊर्णवावहै	ऊर्णवामहै
2nd	„	ऊर्णव्व	ऊर्णवाथाम्	ऊर्णव्वम्
3rd	„	ऊर्णताम्	ऊर्णवाताम्	ऊर्णवताम्

Potential

1st	„	ऊर्णवीय	ऊर्णवीवहि	ऊर्णवीमहि
2nd	„	ऊर्णवीथा	ऊर्णवीयाथाम्	ऊर्णवीध्वम्
3rd	,	ऊर्णवीत	ऊर्णवीयाताम्	ऊर्णवीरन्

उ is changed to उव् before vowel weak terminations

(c) After स्तु, त्रु, and रु, the consonantal terminations have the augment ऊ optionally prefixed to them

स्तु 2 U To praise, to celebrate or praise in song, to worship by hymns

Parasmaipada.

Present

	S.	D	P
1st Person	{ स्तैमि स्तवीमि	स्तुव स्तुवीव	स्तुम स्तुवीम

		S	D	P
2nd	”	{ स्तौषि स्तवीषि	स्तुथ स्तुवीथ	स्तुथ स्तुवीथ
3rd	”	{ स्तौति स्तवीति	स्तुत स्तुवीत	स्तुवन्ति

Imperfect

1st Person		{ अस्तवम् अस्तवाव	अस्तुव अस्तुवीव	अस्तुम अस्तुवीम
2nd	”	{ अस्तौ अस्तवी	अस्तुतम् अस्तुवीतम्	अस्तुत अस्तुवीत
3rd	”	{ अस्तौत् अस्तवीत्	अस्तुताम् अस्तुवीताम्	अस्तुतन् अस्तुवन्

Imperative

1st	”	स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम
2nd	”	{ स्तुहि स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुवीतम्	स्तुत स्तुवीत
3rd	”	{ स्तौतु स्तवीतु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुतन्तु स्तुवन्तु

Potential

1st	”	{ स्तुयाम् स्तुवीयाम्	स्तुयाव स्तुवीयाव	स्तुयाम स्तुवीयाम
2nd	”	{ स्तुया स्तुवीया	स्तुयातम् स्तुवीयातम्	स्तुयात स्तुवीयात
3rd	”	{ स्तुयात् स्तुवीयात्	स्तुयाताम् स्तुवीयाताम्	स्तुय स्तुवीयु

*Atmanepada**Present*

		S	D	P.
1st Person		{ स्तुवे स्तुषे	स्तुवहे स्तुवीषहे	स्तुमहे स्तुवीमहे
2nd	”	{ स्तुषे स्तुवीषे	स्तुवाथे	स्तुध्वे स्तुवीध्वे
3rd	”	{ स्तुते स्तुवीते	स्तुवाते	स्तुवते

Imperfect

	S.	D	P.
1st Person	{ अस्तुवि	अस्तुवहि अन्तुविहि	अस्तुमाहि अस्तुरीमाहि
2nd „	{ अस्तुथा अस्तुविथा.	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम् अस्तुवीध्वम्
3rd „	{ अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुवाताम्	अस्तुवत

Imperative

1st „	स्तवै	स्तवावहै	स्तवामहै
2nd „	{ स्तुष्व स्तुवीष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
3rd „	{ स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवाताम्	स्तुवताम्

Potential.

1st „	स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि
2nd „	स्तुवीथा	स्तुवीयाथाम्	स्तुवीध्वम्
3rd „	स्तुवीत	स्तुवीयाताम्	स्तुवीरच्

To roots रु 2 P To cry, howl, scream, yell, shout or roar, to hum, and नु 2 P to go, to grow, to kill, are to be conjugated like स्तु

(d) After ब्रू the consonantal strong terminations have the augment ई necessarily prefixed to them They thus become ईमि, ईषि, ईति, ई, ईत् and ईतु Before all these terminations the final ऊ takes its Guna and is then changed to अ॒ as it does before the remaining strong terminations Besides there are five irregular forms of the Present Tense, for the 2nd Person singular and dual, and all numbers of the 3rd Person which are noted below

In the Non-conjugational Tenses, this root is defective and its forms are made up from वच्.

ब्रू २ U To speak

Parasmaipada

Present

	S	D	P
1st Pirs	ब्रवीमि	ब्रूव	ब्रूम
2nd ,,	ब्रवीषि	ब्रूथ	ब्रूथ
3rd ,,	ब्रवीति	ब्रूत्	ब्रूवन्ति

Imperative

	S.	D	P
	ब्रवाणि	ब्रवाव	ब्रवाम
	ब्रूहि	ब्रूतम्	ब्रूत्
	ब्रवीतु	ब्रूताम्	ब्रूवन्तु

Imperfect

1st ,,	अब्रवम्	अब्रूव	अब्रूम
2nd ,,	अब्रवी	अब्रूतम्	अब्रूत्
3rd ,,	अब्रवीत्	अब्रूताम्	अब्रूवन्

Potential

	ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम्
	ब्रूया	ब्रूयातम्	ब्रूयात्
	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयु

Atmanepada

Present

1st Person	ब्रूवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे
2nd ,,	ब्रूषे	ब्रूवाथे	ब्रूधे
3rd ,,	ब्रूते	ब्रूवाते	ब्रूवते

Imperative

	ब्रैवे	ब्रवावहै	ब्रवामहै
	ब्रूष्व	ब्रूवाथाम्	ब्रूध्वम्
	ब्रूताम्	ब्रूवाताम्	ब्रूवताम्

Imperfect

S.	D	P	
1st ,,	अब्रुवि	अब्रूवहि	अब्रूमहि
2nd ,,	अब्रूथा	अब्रूवाथाम्	अब्रूध्वम्
3rd ,,	अब्रूत्	अब्रूवाताम्	अब्रूवन्

Potential

	S.	D	P
	ब्रुवीय	ब्रुवीवहि	ब्रुवीमहि
	ब्रुवीथा	ब्रुवीयाथाम्	ब्रुवीध्वम्
	ब्रुवीत्	ब्रुवीयाताम्	ब्रुवीरन्

(e) The ending अ of the root सू २ A “To beget or bring forth” does not take Guna before the strong terminations ए—आवहै—आमहै of the Imperative

सू २ A To beget or bring forth

Present

1st Person	सुवे	सूवहे	सूमहे
2nd ,,	सूषे	सूवाथे	सूधे
3rd ,,	सूते	सूवाते	सूवते

Imperative

	S.	D	P
	सुवै	सुवावहै	सुवामहै
	सूध्व	सुवाथाम्	सूध्वम्
	सूताम्	सुवाताम्	सुवताम्

		Imperfect		
		S	D	P
1st	Person	अहुवि	असुवहि	असूमहि
2nd	,	असूथा	असुवाथाम्	असुध्वम्
3rd	,	असूत	असुवाताम्	असुवत
		Potential		
1st	,	सुवीय	सुवीवहि	सुवीमहि
2nd	,	सुवीथा	सुवीथाम्	सुवीध्वम्
3rd	,	सुवीत	सुवीयाताम्	सुवीरच

(76) By (68 a and b) अति—अनु—and उस् are the third person plural terminations of the Present Tense, Imperative Mood, and Imperfect Tense to be appended to the root जागृ, the ending vowel taking its Guna before उस्

(77) The second and third person singular terminations of the Imperfect are dropped after a consonant

जागृ 2 P To be awake or watchful, To sit up,					
Present			Imperative		
S	D	P	S	D	P
1st Person जागर्मि जागृव जागृम्			जागराणि	जागराव	जागराम्
2nd „ जागर्षि जागृथ जागृथ			जागृहि	जागृतम्	जागृत्
3rd „ जागर्ति जागृत जागृति			जागृतु	जागृताम्	जागृतु
Imperfect.					
S		D.		P	
1st „ अजागरम्		अजागृव		अजागृम्	
2nd „ अजाग		अजागृतम्		अजागृत्	
3rd „ अजाग		अजागृताम्		अजागरु	
Potential					
1st „ जागृयाम्		जागृयाव		जागृयाम्	
2nd „ जागृया		जागृयातम्		जागृयात्	
3rd „ जागृयात्		जागृयाताम्		जागृय्	

अ + जागृ + स or त = अजागर + स or त the latter being dropped by 77, अजागृ = अजाग only remains

(78) In the case of the roots रुद्—स्वप्—धृत्—अन् and जङ्ग्, the terminations beginning with any consonant except अ have the augment इ or अ prefixed to them

(a) The second and third person singular terminations (त् and त्) of the Imperfect, as appended to the roots mentioned above have the augment इ or अ prefixed to them

(b) For जङ्ग् see (68 a and b)

रुद् 2 P To cry, weep, lament or mourn, to shed tears, to howl, roar or scream

	Present			Imperative		
	S	D	P	S	D.	P
1st Person	रोदिमि	रुदिव	रुदिम	रोदानि	रोदाव	रोदाम
2nd „	रोदिषि	रुदिथ	रुदिथ	रुदिहि	रुदितम्	रुदित
3rd „	रोदिति	रुदित	रुदिति	रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु
	Imperfect					
1st Person	अरोदम्		अरुदिव	अरुदिम		
2nd „	अरोदी		अरुदितम्	अरुदित		
3rd „	अरोदीत्		अरुदिताम्	अरुदन्		
	Potential.					
1st Person	रुद्याम्		रुद्याव	रुद्याम		
2nd „	रुद्या		रुद्यातम्	रुद्यात		
3rd „	रुद्यात्		रुद्याताम्	रुद्यु		
	स्वप् 2 P To sleep					

	Present			Imperative		
	S	D	P	S	D.	P
1st Person	स्वपिमि	स्वपिव	स्वपिम	स्वपानि	स्वपाव	स्वपाम
2nd „	स्वपिषि	स्वपिथ	स्वपिथ	स्वपिहि	स्वपितम्	स्वपित
3rd „	स्वपिति	स्वपित	स्वपन्ति	स्वपितु	स्वपिताम्	स्वपन्तु
	Imperfect					
1st „	अस्वपम्	अस्वपिव	अस्वपिम	अस्वपानि	अस्वपाव	अस्वपाम
2nd „	अस्वपी	अस्वपितम्	अस्वपित	अस्वपिहि	अस्वपितम्	अस्वपित
3rd „	अस्वपीत्	अस्वपिताम्	अस्वपन्	अस्वपितु	अस्वपिताम्	अस्वपन्तु

Potential.					
	S	D	P		
1st „	स्वप्याम्	स्वप्याव्	स्वप्याम्		
2nd „	स्वप्या	स्वप्यातम्	स्वप्यात्		
3rd „	स्वप्यात्	स्वप्याताम्	स्वप्यु		
	अन् २ P To breathe				
	Present				
1st Person	श्वसिमि	श्वसिव्	श्वसिम्		
2nd „	श्वसिषि	श्वसिथ	श्वसिथ		
3rd „	श्वसिति	श्वसित्	श्वसन्ति		
	Imperfect				
1st „	अश्वसम्	अश्वसिव्	अश्वसिम्		
2nd „	अश्वसीं {	अश्वसितम्	अश्वसित्		
3rd „	अश्वसं {	अश्वसिताम्	अश्वसन्		
	Imperative				
1st „	श्वसानि	श्वसाव्	श्वसाम्		
2nd „	श्वसिहि	श्वसितम्	श्वसित्		
3rd „	श्वसितु	श्वसिताम्	श्वसन्तु		
	Potential				
1st „	श्वस्याम्	श्वस्याव्	श्वस्याम्		
2nd „	श्वस्या	श्वस्यातम्	श्वस्यात्		
3rd „	श्वस्यात्	श्वस्याताम्	श्वस्यु		
	अन् २ P To breathe				
	Present				
	S	D	P	S	D
1st	अनिमि	अनिव	अनिम	अनान	अनाव
2nd	अनिषि	अनिथ	अनिथ	अनिहि	अनितम्
3rd	अनिति	अनित	अनन्ति	अनितु	अनिताम्
	Imperfect				
1st	आनम्	आनिव	आनिम	अन्याम्	अन्याव
2nd	आनीं {	आनितम्	आनिति	अन्या	अन्यातम्
3rd	आनीत् {	आनिताम्	आनन्	अन्यात्	अन्याताम्
	Imperative				
	S	D	P	S	D
1st	आनम्	आनिव	आनिम	अन्याम्	अन्याम्
2nd	आनीं {	आनितम्	आनिति	अन्या	अन्यातम्
3rd	आनीत् {	आनिताम्	आनन्	अन्यात्	अन्याताम्

जक्ष्॒ 2 P To eat, to consume, to destroy

Present *Imperative*

	S	D.	P	S	D	P
1st	जक्षिमि	जक्षिव	जक्षिम	जक्षाणि	जक्षाव	जक्षाम
2nd	जक्षिषि	जक्षिथ	जक्षिथ	जक्षिहि	जक्षितम्	जक्षित
3rd	जक्षिति	जक्षित	जक्षति	जक्षितु	जक्षिताम्	जक्षतु

Imperfect

	S	D	P.
1st	अजक्षम्	अजक्षिव	अजक्षिम
2nd	{ अजक्षी अजक्ष	अजक्षितम्	अजक्षित
3rd	{ अजक्षीत अजक्षत्	अजक्षिताम्	अजम्

Potential

1st	जक्षाम्	जक्षाव	जक्षाम
2nd	जक्षा	जक्षातम्	जक्षात
3rd	जक्षात्	जक्षाताम्	जक्षु

For the forms जक्षति—जक्षतु and अजम् see (68 a & 68 b)

Most of the remaining roots ending in a consonant are irregular. Several phonetic changes take place while applying the terminations to the roots, which will be noted down in their proper places

चक्ष्॒ 2 A (To speak, say or tell, to see or perceive, to abandon or leave) obeys the following Sandhi rules

(79) * The स् or क्, occurring as the first member of a conjunct consonant, is dropped when the latter is at the end of a word or followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel

(80) † द् or श् before स् becomes क्

* स्को सयोगायोरन्तेच VIII 2. 29.

† पढो क सि VIII 2. 41.

(81) When Dentals are compounded with Linguals, the Linguals are substituted for the corresponding Dentals

(82) † A consonant except a nasal or a semi-vowel, followed by the third or fourth letter of a class, substitutes the third one of its class. It takes the place of **q** in such cases.

(83) † When स्, not being at the end of a word and forming a part of a substitute or a termination, follows a vowel except अ or आ, a semi-vowel, a letter of the guttural class or ह्, it becomes श् रामेश्वर—सुपिसौ and हरिस्तत्र are examples

चक्र 2 A To speak, to see

<i>Present</i>				<i>Imperative.</i>		
S.	D	P	S	D	P	
1st Person चक्षे	चक्ष्वहे	चक्षमहे	चक्षै	चक्षावहे	चक्षामहे	
2nd „	चक्ष	चक्षाथे	चक्षव	चक्षाथाम्	चक्षवाम्	
3rd „	चक्षे	चक्षाते	चक्षाम्	चक्षाताम्	चक्षताम्	

Imperative

	S	D,	P.
1st Person	अचक्षि	अचक्षवहि	अचक्षमहि
2nd „	अचष्टा	अचक्षाथाम्	अचड्हम्
3rd „	अचष्ट	अचक्षाताम्	अचक्षत्

Potential

1st „	चक्षीय	चक्षीवहि	चक्षीमहि
3rd „	चक्षीथा	चक्षीयाथाम्	चक्षीधाम्
3rd „	चक्षीत्	चक्षीयाताम्	चक्षीरत्

चक्षु+से—स्व=चक्षु+से—स्व by (79)=**चक्षु+से—स्व** by (80)
=चक्षु+षे—स्व by (83)=**चक्षुषे** and **चक्षुष्व** second person singulars,
 Present Tense and Imperative Mood

४ द्वनादृ VIII. 4 41

† झला जगू झशि VIII 4 53.

अपदान्तस्य मूर्धन्य । इष्को । आदेश प्रत्येययो । VIII 3.55.57.59

चक्ष्+धे—धवम्=चष्+धे—धवम् by (79)=चड्+धे—धवम् by (82)=चड्+हे—हवम्=चङ्गहे—अचङ्गहवम् and चङ्गहवम् by (81)

चक्ष्+ते—था,—त,—ताम्=चष्+ते, था, त, ताम् by (79)=चष्+टे, ठा, ट, टाम्, (81)=चटे,—चष्टा, अचट, चटाम्

वच् 2 P (To speak or say, to relate or describe, to tell or communicate, to name or call) In conjugational tenses this root is said to be defective in the third person plural by some, in the whole plural by others, or in the third person plural of the Present Tense only

(84) * च् followed by a hard consonant is changed to क् and by any soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्

वच् 2 P to speak

Present *Imperative*

	S	D.	P	S	D	P
1st Person	वच्मि	वच्व	वच्म	वचानि	वचाव	वचाम
2nd „	वक्षि	वक्थ	वक्थ	वक्षिधि	वक्ताम्	वक्त
3rd „	वक्ति	वक्त	+	वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु

Imperfect

	S	D	P
1st Person	अवचम्	अवच्व	अवच्म
2nd „	अवक्—ग्	अवक्त	अवक्त
3rd „	अवक्—ग्	अवक्ताम्	अवचन्

Potential

1st Person	वच्याम्	वच्याव	वच्याम
2nd „	वच्या	वच्यात्	वच्यात्
3rd „	वच्यात्	वच्याताम्	वच्यु

वच्+सि=वक्+सि by (84)=वक्+षि=वक्षि by (83), but in the second person singular Imperfect the termination is स् and we have अवच्+स्=अवक्+स् by (84)

¹ चो कु । VIII 2 30 खरिच । VIII 4 55

स् being dropped by (77) अवक् is changed to अवक्त्र or अवक्त्र by (74)

वच्+थ.—थ—ति—त—तम्—ताम्—तु=वक्थ , वक्थ, वक्ति, वक्त
वक्तम्, वक्ताम् and वक्तु by (84)

वच् ends in a consonant, which is not a nasal or a semi-vowel and has therefore धि for its second person singular Imperative वच् + धि = वधिष्य by (84)

अवच्+त् third person singular Imperfect, त् being dropped by (77) अवक् or अवग् by (74)

पूछ 2 A To come in contact with
Present *Imperative*

	S	D	P	S	D	P
1st Person	पृच्छे	पृच्छहे	पृच्छमहे	पर्वै	पर्चावहे	पर्चामहे
2nd „	पृक्षे	पृचाथे	पृग्धवे	पृक्षव	पृचाथाम	पृग्धवम
3rd „	पृक्ते	पृचाते	पृचते	पृक्ताम	पृचाताम	पृचताम

Imperfect

	S.	D	P.
1st Person	अपृच्चि	अपृच्चवहि	अपृच्चमहि
2nd „	अपृक्था	अपृच्चाथाम्	अपृच्चवस्मि
3rd ..	अपृक्त	अपृच्चाताम्	अपृच्चत

Potential

1st „	पृच्छीय	पृच्छीवहि	पृच्छीमहि
2nd „	पृच्छीथा	पृच्छीयाथाम्	पृच्छीध्वम्
3rd „	पृच्छीत्	पृच्छीयाताम्	पृच्छीरन्

पृच्छा+से—स्व=पृक्ष+से—स्व by (84) पृक्ष+वे—व्व=पृक्षे, पृक्षव्
by (83), पृच्छा+ध्वे—ध्वम्=पृग्ध्वे—पृग्ध्वम् by (84)

(85) ज् followed by a hard consonant becomes क्, and by a soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्

વૃજ 2 A To avoid, to abandon

<i>Present</i>	<i>Imperative.</i>
----------------	--------------------

	S	D	P	S	D	P
1st Person	दृजे	दृज्वहे	दृज्महे	वर्जी	वर्जावहै	वर्जामहै
2nd „	दृक्षे	दृजाथे	दृग्ध्वे	दृक्ष्व	दृजाथाम्	दृग्ध्वम्
3rd „	दृत्तो	दृजाते	दृजते	दृक्ताम्	दृजाताम्	दृजताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवृजि	अवृजवहि	अवृजमहि
2nd „	अवृकथा	अवृजाथाम्	अवृग्धवम्
3rd „	अवृक्त	अवृजाताम्	अवृजत

Potential.

1st „	दृजीय	दृजविहि	दृजीमहि
2nd „	दृजीथा	दृजीयाथाम्	दृजीधवम्
3rd „	दृजीत	दृजीयाताम्	दृजीरत

वृज् + से—स्व = वृक्ष + से—स्व by (85) and by (83) वृक्षे—वृक्षव—
वृज् + एव, एवम् = वृग्धवे, वृग्धवम् by (85)

निज् 2 A. To wash, to purify, to cleanse

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	निजे	निज्जहे	निजमहे
2nd „	निक्षे	निजाथे	निरधवे
3rd „	निक्ते	निजाते	निजते

Imperative.

1st „	निजै	निजावहै	निजामहै
2nd „	निक्षव	निजाथाम्	निरधवम्
3rd „	निक्ताम्	निजाताम्	निजताम्

Imperfect.

1st „	अनिंजि	अनिंजवहि	अनिंजमहि
2nd „	अनिंकथा:	अनिंजाथाम्	अनिंग्धवम्
3rd „	अनिंक्त	अनिंजाताम्	अनिंजत

Potential.

1st „	निजीय	निजीवहि	निजीमहि
2nd „	निजीथा	निजीयाथाम्	निजीधवम्
3rd „	निजीत	निजीयाताम्	निजीरत

The following roots are similarly conjugated —

पिञ् 2 A. To tinge, to dye, to touch, to adore, to sound,
to join.

पूज् 2 A To come in contact with, to touch

वृज् 2 A To abandon

हिंज् } 2A To tinkle or rattle, to roar, sound or bellow,
पिंज् } to make an inarticulate sound

(a) Exception वृज् To wash off, to cleanse. This root substitutes Vridhhi for its penultimate ज् necessarily when followed by strong terminations and optionally before weak terminations beginning with a vowel. Therefore the base is मार्ज् before मि—सि—ति, अम्—सु—त्. आनि, आव, आम; हु, and सृज् and मार्ज् before अन्ति, अन् and अन्तु.

(b) सृज् substitutes ष् for ज् ; e becomes सृष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing

सृज् 2 P. To wash off, to cleanse.

Present

	S	D.	P
1st Person	मार्जिम्	सृज्व	सृज्म
2nd „	मार्क्षि	सृष्ट	सृष्ट
3rd „	मार्ष्टि	सृष्ट	मार्जन्ति—सृजन्ति

Imperfect

1st Person	अमार्जम्	असृज्व	असृज्म
2nd „	अमार्ट्टैर्	असृष्टम्	असृष्ट
3rd „	अमार्ट्टैर्	असृष्टाम्	अमार्जन्—असृजन्

Imperative

1st Person	मार्जानि	मार्जाव	मार्जाम्
2nd „	सृड्हि	सृष्टम्	सृष्ट
3rd „	माष्टु	सृष्टाम्	मार्जन्तु—सृजन्तु

Potential.

1st Person	सृज्याम्	सृज्याव	सृज्याम्
2nd „	सृज्या	सृज्यातम्	सृज्यात
3rd „	सृज्याद्	सृज्याताम्	सृज्यु.

सृज् + सि = मार्ज् + सि by (85 a) = मार्ष् + सि by (85 b) = मार्क् + सि by (80) = मार्ह् + षि by (83) = मार्क्षि.

मृज्ज+थ, थ ति, त, तम्, त & ताम्=मृष्ट+थ, थ, ति, त, तम्, त and ताम् by (85 b) Here linguals are compounded with dentals and by (81) we have मृष्ट, मृष्ट, मार्ष्टि, मृष्ट, मृष्टम्, मृष्ट, मृष्टाम् &c

अमृज्ज+स् and त्=अमार्ज्ज+स् and त् by (85 a)=अमार्ष्ट+स् and त् by (85 b) and स् and त् being dropped by (77) we have अमार्दि—अमार्दि by (74).

मृज्ज+धि Second person singular Imperative=मृष्ट+धि by (85 b)=मृष्ट+धि by (82)=मृष्ट+हि by (81)=मृष्टि.

(86) * After the roots इङ्ग् and इङ्ग्, the terminations beginning with स् or धव with the exception of the Imperfect second person plural, have the augment इ prefixed to them

इङ्ग् 2 A To praise, to implore or request.

Present

	S	D.	P
1st Person	इङ्गे	इङ्गुहे	इङ्ग्नहे
2nd „	इङ्गिषे	इङ्गाथे	इङ्गिधवे
3rd „	इङ्गे	इङ्गाते	इङ्गते

Imperative

1st Person	इङ्गै	इङ्गावहै	इङ्गामहै
2nd „	इङ्गिष्व	इङ्गाथाम्	इङ्गिधवम्
3rd „	इङ्गाम्	इङ्गाताम्	इङ्गताम्

Imperfect.

	S	D.	P.
1st Person	ऐङ्गि	ऐङ्गुहि	ऐङ्ग्नहि
2nd „	ऐङ्गाठा	ऐङ्गाथाम्	ऐङ्गिधवम्
3rd „	ऐङ्गे	ऐङ्गाताम्	ऐङ्गत

Potential.

1st Person	ईङ्गीय	ईङ्गीवहि	ईङ्गीमहि
2nd „	ईङ्गीथा	ईङ्गीयाथाम्	ईङ्गीधवम्
3rd „	ईङ्गीत	ईङ्गीयाताम्	ईङ्गीरच्

* ईशा से VII । 2 । 77 ईंडजनोर्ध्वेच VII 2 78.

(87) * A consonant except a nasal or a semi-vowel followed by a hard consonant, substitutes the first letter of its class

ईङ्ग+ते, था:, त, ताम्=ईङ्ग+ते, था, त, and ताम् by (87), and ईड्डे, ऐङ्गा, ऐङ्ग and ईट्टाम् by (81).

आ+ईङ्ग+धम्=ऐङ्ग+धम् by (14 a)=ऐङ्ग+त्तम् by (81)=ऐट्टाम्

(88) After अद् 2 P to eat, the terminations स् and त् of the second and third person singular of the Imperfect tense have the augment अ prefixed to them

अद् 2 P To eat or devour, to destroy

Present			Imperative		
S	D	P	S	D	P
1st Person अद्धि	अद्ध	अद्धा	अदानि	अदाव	अदाम्
2nd „ अस्ति	अस्थ	अस्थ	अस्ति	अन्नम्	अन्न
3rd „ अति	अत्	अदन्ति	अत्	अत्ताम्	अदन्तु

Imperfect			Potential		
S	D	P	S	D	P
1st Person आदम्	आद्ध	आद्धा	अद्याम्	अद्याव	अद्याम्
2nd „ आद्	आत्तम्	आत्त	अद्या	अद्यात्तम्	अद्यात्
3rd „ आदत्	आत्ताम्	आदत्	अद्यात्	अद्याताम्	अद्य

अद्+सि—थ—ति=अत्+सि—थ—ति by (87), अस्ति then अस्थ, अति, आ+अद्+स्—त्=आ+अद्+अस्—अत् (88)=आद्, आदत्

(89) † Roots ending in ट् change it to त् or visarga optionally in the Imperfect second person singular

Thus the root विद् 2 P. "To know" has अवेद्+स्=अवे by (89 and 77) and अवेद् or अवेत् by (74 and 77)

(90) Besides this, the root विद् has optional forms for the Present Tense and Imperative Mood Those of the Present Tense are made up by adding the terminations of the Perfect and those of the Imperative mood by the corresponding forms of

* खर्च VIII । 4. 55.

† दश VIII. 2. 75। खर्चसानयोर्विसर्जनीय VIII 3. 15.

"कृ 8 U. to do" added to विदा^m. Refer to the chapters on the Perfect and the 8th conjugation

विद् 2 P To know, understand, ascertain or discover, to feel or experience, to consider or look upon

Present

	S	D	P.
1st Person	{ वेदि वेद्	विद् विद्	विद्य विद्य
2nd ,	{ वेति वेत्थ	वित्थ विद्युथ	वित्थ विद्
3rd ,	{ वेत्ति वेद्	वित्तं विद्युत्	विदन्ति विद्यु

Imperfect

1st Person	अवेदम्	अविद्	अविद्य
2nd ,	{ अवे अवेत्-अवेद्	अवित्तम्	अवित्त
3rd ,	अवेत् or अवेद्	अवित्ताम्	अविद्यु

Imperative

	S	D	P
1st Person	{ वेदानि विदांकरवाणि	वेदाव विदाकरवाव	वेदाम् विदांकरवाम्
2nd ,	{ विद्धि विदाकुरु	विच्छ विदाकुरुतम्	विच्छ विदांकुरुत
3rd ,	{ वेत्तु विदाकरोतु	विच्छाम् विदाकुरुताम्	विदन्तु विदांकुरुवन्तु

Potential

1st Person	विद्याम्	विद्याव	विद्याम
2nd ,	विद्या	विद्यातम्	विद्यात
3rd ,	विद्यात्	विद्याताम्	विद्युः

अ+विद्+उस् Imperfect third person plural is अविद्यु by (68 b), and इ is changed to त् by (87) in very many cases.

(91) The root हन् drops its final consonant and becomes ह before a weak termination beginning with any consonant

except a nasal or a semi-vowel, and drops its penultimate अ before a vowel weak termination i.e it stands as हन्, the ह of which changing to न्, the base becomes न् *

(92) फ़ म् or न् occurring in the body of a word is changed into an Anuswara when followed by a consonant except a nasal or a semi-vowel. This Anuswara, followed by any consonant except श्, ष्, स् and त्, is changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

It follows that म् or न् when in the middle of a word is necessarily changed into an Anuswara before श्, ष्, स् and त्.

हन् 2 P (sometimes A) To kill, to destroy

Parasmaipada

<i>Present</i>			<i>Imperative</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person हन्मि	हन्व	हन्म	हनानि	हनाव	हनाम
2nd „ हंसि	हथ	हथ	जहि	हतम्	हत
3rd „ हन्ति	हत	घन्ति	हन्तु	हताम्	घन्तु
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
1st Person अहन्म्	अहन्व	अहन्म	हन्याम्	हन्याव	हन्याम
2nd „ अहन्	अहतम्	अहत	हन्या	हन्यातम्	हन्यात
3rd „ अहन्	अहतम्	अघन्त	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

Atmanepada

<i>Present</i>			<i>Imperative.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person हने	हन्वहे	हन्महे	हनै	हनावहै	हनामहै
2nd „ हसे	घाथे	हध्वे	हस्व	घाथाम्	हध्वम्
3rd „ हते	घ्राते	घ्रते	हताम्	घ्राताम्	घ्रताम्
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
1st Person अघ्नि		अहन्वहि		अहन्महि	
2nd „ अहथा		अघ्नाथाम्		अहध्वम्	
3rd „ अहत		अघ्नाताम्		अघ्नताम्	

* अनुदात्तोपदेशवन्तितनोत्यादीनामनुनासिकलोपे इलि क्षिति VI. 4. 37.

अद्वोपेत्त. VI 4. 134 । होहन्निर्णन्नेषु VII 3 54

‡ नश्रापदान्त इलि ॥ अनुस्वारस्ययिपरस्वर्ण । वापदान्तस्य ।

Potential

1st Person	ग्रीय	ग्रीवाहि	ग्रीमहि
2nd „	ग्रीथा	ग्रीयाथाम्	ग्रीध्वम्
3rd „	ग्रीत	ग्रीयाताम्	ग्रीरन्

इर् 2 A To go or move

*Present**Imperative*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st इरे	ईर्वहे	ईर्महे	ईरै	ईरावहै	ईरामहै
2nd इर्ये	ईरथ्ये	ईर्ध्ये	ईर्यै	ईरथाम्	ईर्ध्वम्
3rd इर्ते	ईरते	ईरते	ईर्तम्	ईराताम्	ईरताम्

*Imperfect**Potential*

1st ऐरि	ऐरवहि	ऐर्महि	ईरीय	ईरविहि	ईरीमहि
2nd ऐर्या	ऐराथाम्	ऐर्ध्वम्	ईरीथा	ईरियाथाम्	ईरीध्वम्
3rd ऐर्ता	ऐराथाम्	ऐरत	ईरीत	ईरियाथाम्	ईरिरन्

(98) The final श् or शु of roots and the ending consonant of the roots ब्रश्, भ्रश्, सृश्, मृश्, यज्, राज् and आज् is changed to ष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel, or by nothing *

इश् † 2 A To rule, to be master of, to command

*Present**Imperative*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st इशो	ईश्वहे	ईश्महे	ईशौ	ईशावहै	ईशामहै
2nd इशिषे	ईशाथे	ईशिध्वे	ईशिष्व	ईशाथाम्	ईशिध्वम्
3rd इष्टे	ईशाते	ईशते	ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्

*Imperfect**Potential*

1st ऐशि	ऐश्वहि	ऐश्महि	ईशीय	ईशीवहि	ईशीमहि
2nd ऐष्टा.	ऐशाथाम्	ऐज्ञ्वम्	ईशीथा	ईशीयाथाम्	ईशीध्वम्
3rd ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

For the forms ईशिषे, ईशिध्वे, ईशिष्व and ईशिध्वम् see (86)
 ईश् + ते—था = ईश् + ते—था by (98) = ईश् + टे—ठा = ईटे,—ऐष्टा by
 (14 a and 81)

* वश्वप्रस्त्रसुजम्यजराजप्राजच्छशा ४ VIII 2 36

† ईश से VII 2. 77 ईडजनोर्वे च VII 2 78

$\text{ईष} + \text{ध्वम्} = \text{ईङ्} + \text{ध्वम्}$ by (82) = $\text{ईङ्} + \text{द्वम्}$ (81), and by (14a)
we have ऐङ्द्वम्

वर्ग 2 A. To go, to command

Present

	S	D.	P
1st	कशे	कश्वहे	कश्महे
2nd	कक्षे	कशाथे	कइङ्हे
3rd	कष्टे	कशाते	कशत

Imperative

	S	D.	P
	कशै	कशावहै	कशामहै
	कक्ष्व	कशाथाम्	कइङ्हाम्
	कष्टाम्	कशाताम्	कशताम्

Imperfect.

1st	अकशि	अकश्वहि	अकश्महि
2nd	अकक्षा	अकशाथाम्	अकइङ्हाम्
3rd	अकष्ट	अकशाताम्	अकशत

Potential

कशीय	कशीवहि	कशीमहि
कशीथा	कशीयाथाम्	कशीिंवम्
कशीत	कशीयाताम्	कशीरन्

कश् + से—स्व = कश् + से—स्व by (93) = कक्ष् + से—स्व by (80)
= कक्ष् + षे—स्व by (83) = कक्षे—कक्षत्

कष्टे—कष्टाम्—अकष्टा and अकष्ट by (93 and 81) कइङ्हे—
कइङ्हाम् by (93—82 and 81)

(94) * The व of वर्ग 2 P “To wish” takes संप्रसारण before
weak terminations

वर्ग 2 P To wish

Present

वश्यम्	उश्व	उश्म
वाश्यि	उष्ट	उष्ट
वाष्टि	उष्ट	उशन्ति

Imperative

वशानि	वशाव	वशाम्
उड्हि	उष्टम्	उष्ट
वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु

Imperfect

S	D.	P
अवश्यम्	औश्व	औश्म
अवद्व-इ	औष्टम्	औष्ट
अवद्व-इ	औष्टाम्	औशन्

Potential

S.	D.	P
उश्याम्	उश्याव	उश्याम्
उश्या	उश्यातम्	उश्यात
उश्यात्	उश्याताम्	उश्यात्

वाश्यि by (93, 80 and 83), वाष्टि—उष्ट &c by (93 and 81), अवद्व—
अवद्व by (74), उड्हि by (93, 94, 82 and 81)

* प्रहिज्यावयिव्यधिविच्चतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीना डितिच । VI. : 38

द्विष् 2 U To hate, to dislike

Parasmaipada

<i>Present</i>			<i>Imperative</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
देप्ति	द्विष्व	द्विष्मः	देषाणि	देषाव	देषाम्
देक्षि	द्विति	द्विष्ट	द्विष्टु	द्विष्टम्	द्विष्ट
देष्टि	द्विष्ट	द्विष्मन्ति	द्वेष्टु	द्विष्टाम्	द्विष्टन्तु

<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
अदेष्म्	अद्विष्व	अद्विष्म	द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम्
अदेद्-इ	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	द्विष्या	द्विष्यातम्	द्विष्यात
अदेद्-इ	अद्विष्टाम्	{ अद्विष्टन् अद्विष्टु	द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्यु-

<i>Atmanepada</i>			<i>Imperative</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
द्विषे	द्विष्वहे	द्विष्महे	द्वै	देषावहै	देषामहै
द्विक्षे	द्विषाथे	द्विष्वहे	द्विक्ष्व	देषाथाम्	द्विष्वहम्
द्विष्टे	द्विष्पते	द्विष्टते	द्विष्टाम्	देषाताम्	द्विष्टाम्

<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
अद्विष्पि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि	द्विषीय	द्विषीवहि	द्विषीमहि
अद्विष्टा	अद्विषाथाम्	अद्विष्वहम्	द्विषीथा	द्विषीयाथाम्	द्विषीधम्
अद्विष्ट	अद्विषाताम्	अद्विष्टत	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीर्च

For अद्विष्टन् and अद्विष्टु see (68 b)

(95) *अस् 2 P (A) "To be" loses its अ and remains as स् before the weak terminations

(a) † अस् loses its स् before a termination beginning with स्

(b) § After अस्, the terminations स् and त् of the 2nd and 3rd person singular of the Imperfect have the augment इ prefixed to them.

* श्वेतरल्लोप VI 4 III

† नासस्योलोप VII 4 50.

§ अस्तिस्तिचोड्युक्ते VII 3 96.

(96) * स्, followed by a termination beginning with ध् is dropped

अस् to be

Parasmaipada

Present

	S	D	P	S	D	P
1st Person	अस्मि	स्व	स्म	असानि	असाव	असाम
2nd „	असि	स्थ	स्थ	एधि	स्तम्	स्त
3rd „	अस्ति	स्त	सन्ति	अस्तु	स्ताम्	सन्तु
<i>Imperfect</i>						
1st Person	आसम्	आस्व	आस्म	स्याम्	स्याव	स्याम
2nd „	आसी	आस्तम्	आस्त	स्या	स्यातम्	स्यात
3rd „	आसीत्	आस्ताम्	आसन्	स्याद्	स्याताम्	स्यु.

Atmanepada

Present

	S.	D.	P.
1st Person	हे	स्वहे	स्महे
2nd „	से	साथे	ध्वे
3rd „	स्ते	साते	सते

Imperfect

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आसमहि
2nd „	आस्था	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential

	S.	D.	P.
1st Person	सीय	सीवहि	सीमहि
2nd „	सीथा	सीयाथाम्	सीध्वम्
3rd „	सीत	सीयाताम्	सीरन्

असि (by 95 a), से and स्व by (95 and 95 a), आसी and आसीत् by (95 b) हे and एधि are irregular by (ह एति VII. 4. 52, and ध्वनोद्दावभ्यासलोपश्च VI 4 119), ध्वे and ध्वम् by (95 and 96)

आस् 2 A To sit

Present.

	S.	D	P	S.	D	P.
1st Person	आसे	आस्वहे	आस्महे	आसै	आसावहै	आसामहै
2nd „	आसे	आसाथे	आध्वे	आस्त्व	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्ते	आसाते	आसते	आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्

Imperfect

	S	D	P
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्था	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential

1st Person	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2nd „	आसीथा	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3rd „	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

आध्वे and आध्वम् by (96)

कस् or कंस् 2 A To go, to destroy

Present

	S.	D	P.	S.	D	P.
1st Person	कसे	कस्वहे	कस्महे	कसै	कसावहै	कसामहै
2nd „	कस्से	कसाथे	कध्वे	कस्त्व	कसाथाम्	कध्वम्
3rd „	कस्ते	कसाते	कसते	कस्ताम्	कसाताम्	कसताम्

	S	D	P
1st Person	अकसि	अकस्वहि	अकस्महि
2nd „	अकस्था	अकसाथाम्	अकध्वम्
3rd „	अकस्त	अकसाताम्	अकसत

Potential

	S	D	P
1st Person	कसीय	कसीवहि	कसीमहि
2nd „	कसीथा	कसीयाथाम्	कसीध्वम्
3rd „	कसीत	कसीयाताम्	कसीरन्

कध्वे—कध्वम्—अकध्वम् by (96)

The forms of कंस् are the same as those given above with an Anuswára on each form

वस् 2 A “To wear or put on” should be similarly conjugated
 (97) * Roots ending in स् change it to त् or द् before त् and optionally before स् †, the 3rd and 2nd person singular terminations of the Imperfect

(98) ‡ The penultimate आ of शास् 2 P “to instruct, to rule” is changed to इ before weak terminations beginning with consonants

चकास् 2 P To shine, to be prosperous

Present

	S.	D	P
1st Person	चकास्मि	चकास्व	चकास्म
2nd „	चकास्ति	चकास्थ	चकास्थ
3rd „	चकास्ति	चकास्त	चकास्ति

Imperative

1st Person	चकासानि	चकासाव	चकासाम
2nd „	चकाद्धिधि	चकास्तम्	चकास्त
3rd „	चकास्तु	चकास्ताम्	चकास्तु

Imperfect

1st Person	अचकास्म	अचकास्व	अचकास्म
2nd „	{ अचका	अचकास्तम्	अचकास्त
3rd „	{ अचकात्-द्	अचकास्ताम्	अचकास्तु

Potential

1st Person	चकास्याम्	चकास्याव	चकास्याम
2nd „	चकास्या	चकास्यातम्	चकास्यात
3rd „	चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्यु

* तिष्णनस्ते VIII 2 73

† सिपि धातोरुर्वा VIII 2 74.

‡ शास् इद्वद्वलो VI. 4. 34.

For चकासति and चकासतु see (68 a), and for अचकासु, see (68 b), for चकाद्वि and चकाधि see (68 c), अचका, अचकात् and अचकाद् by (97)

शास् 2 P To instruct, to rule

Present *Imperative*

S	D.	P	S	D.	P
---	----	---	---	----	---

1st Person	शास्मि	शिष्व	शिष्म	शासानि	शासाव	शासाम्
2nd ,,	शास्ति	शिष्ट	शिष्ट	शाधि	शिष्टम्	शिष्ट
3rd ,,	शास्ति	शिष्ट	शासति	शास्तु	शिष्टाम्	शास्तु

Imperfect

S	D	P
---	---	---

1st Person	अशासम्	अशिष्व	अशिष्म
2nd ,,	{ अशा { अशात्-द्	अशिष्टम्	अशिष्ट
3rd ,,	अशात्-द्	अशिष्टाम्	अशास्तु

Potential.

1st Person	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम
2nd ,,	शिष्या	शिष्यातम्	शिष्यात
3rd ,,	शिष्यात्	शिष्याताम्	शिष्यु

शासति-शासतु by (68 a), अशास्तु (68 b), शाधि (68 c), अशा, अशात् and अशाद् (by 97), and शिष्व, शिष्म &c by (98).

(99) * Roots ending in त् and roots, beginning with त् and ending in त्, change the त् to द् and त् respectively when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing

(100) † The initial त् or थ् of a termination following the 4th letter of a class is changed to ध्

(101) ‡ द् or र् followed by द् or र् respectively is dropped and the preceding vowel, if short, is made long

* होठ VIII 2 31 ददिर्घतोर्ध VIII 2. 32

† जपस्तथौर्बेऽय VIII 2 40.

‡ होठे लोप VIII. 3 13 दलोपे पूर्वस्य तीर्थोण्ण VI 3 III

(102) * Roots beginning with द्, ग्, घ्, झ् and ending with the fourth letter of a class or त्, change the द्, ग्, घ्, झ् to भ्, घ्, त्, ध् respectively when followed by स्, त् or nothing

दिह् 2 U To anoint, to defile, to increase

Parasmaipada

Present

Imperative

	S.	D.	P	S.	D.	P
1st Person	देहि	दिह्	दिहा	देहानि	देहाव	देहाम
2nd ,,	धेक्षि	दिग्धि	दिग्धि	दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध
3rd ,,	देविधि	दिग्धि	दिहन्ति	देवधु	दिग्धाम्	दिहन्तु

Imperfect

	S	D	P
1st Person	अदेहम्	अदिह्	अदिहा
2nd ,,"	अधेक्—ग्	अदिग्धम्	अदिग्ध
3rd ,,"	अधेक—ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्

Potential

1st Person	दिह्याम्	दिह्याव	दिह्याम
2nd ,,"	दिहा	दिहातम्	दिह्यात
3rd ,,"	दिहात्	दिह्याताम्	दिह्यु

Atmanepada.

Present.

Imperative.

	S	D.	P.
1st Person	दिहे	दिह्वे	देहामहै
2nd ,,"	धिक्षे	दिहाते	धिग्धवे
3rd ,,"	दिग्धे	दिहते	दिग्धाम् दिहाताम् दिहताम्

Imperfect

	S	D.	P
1st Person	अदिहि	अदिह्वि	अदिहाहि
2nd ,,"	अदिग्धा	अदिहाथाम्	अधिग्धवम्
3rd ,,"	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

* एकाचो वशोभष्यः ज्ञपन्तस्य स्यो VIII. 2 37.

Potential.

S.	D.	P.
1st Person दिहीय	दिहीवहि	दिहीमहि
2nd „ दिहीथा	दिहीयाथाम्	दिहीवम्
3rd „ दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

दिह्+सि=देह+सि by (70),=देह्+सि by (99),=धेघ्+सि by (102),=धेक्ष+सि by (87),=धेक्ष+षि by (83),=धेक्षि Forms अधेक्ष, धिक्षे, धिग्वे, धिक्षव, धिग्वम्, and अधिग्वम् to be similarly formed

दिह्+थ and त =दिघ्+थ and त by (99),=दिघ्+ध by (100),=दिग्+ध by (82),=in both cases दिग्ध

दुह् 2 U To milk, to drain a thing of its contents, to yield or grant, to enjoy

Parasmaipada

Present			Imperative		
S	D	P	S	D	P
1st Person दोहि	दुहू	दुहू	दोहानि	दोहाव	दोहाम
2nd „ धोक्षि	दुग्ध	दुग्ध	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
3rd „ दोग्धि	दुग्ध	दुहन्ति	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु

Imperfect.

1st Per अदोहम्	अदुहू	अदुहू	दुहाम्	दुह्याव	दुह्याम्
2nd „ अधोक्ष-ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	दुहा	दुह्यातम्	दुह्यात
3rd „ अधोक्ष-ग्	अदुग्धाम्	अदुहन्त्	दुह्यात	दुह्याताम्	दुह्यु

Atmanepada

Present			Imperative		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person दुहे	दुहहे	दुहहे	दोहै	दोहावहै	दोहामहै
2nd „ धुक्षे	दुहाये	दुग्धवे	धुक्षव	दुहाथाम्	धुग्धवम्
3rd „ दुग्धे	दुहते	दुहते	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Imperfect

S.	D.	P.
1st Person अदुहि	अदुहृहि	अदुहाहि
2nd „ अदुग्धा-	अदुहाथाम्	अधुग्धवम्
3rd „ अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Potential

	S.	D.	P.
1st Person	दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि
2nd „	दुहीथा	दुहीयथाम्	दुहीध्वम्
3rd „	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरथ
दुह + सि = दोह + सि by (70), = दोध + सि by (99), = धोध + सि by (102), = धोक्ष + सि by (87), = धोक्ष + षि by (83) = धोक्षि.			

Form अधोक्ष—ग्, धुक्षे, धुग्धवे, धुक्षव, धुग्धवम् and अधुग्धवम् to be similarly formed

दुह + थ, and त = दुध + थ and त by (99), = दुध + ध by (100) in both cases = दुग्ध by (82)

लिह् To lick, to taste or sip

*Parasmaipada**Present*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	लेहि	लिह्	लिह्स	लेहानि	लेहाव	लेहाम
2nd	लेक्षि	लीठ	लीठि	लीहि	लीठम्	लीठ
3rd	लेहि	लीठ	लिहन्ति	लेहु	लीढाम्	लिहन्तु

Imperfect

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	अलेहम्	अलिह्	अलिह्स	लिहाम्	लिहाव	लिहाम
2nd	अलेद्भु	अलीठम्	अलीठि	लिहा	लिहातम्	लिहात
3rd	अलेद्भु	अलीढाम्	अलिहन्	लिहात्	लिहाताम्	लिह्यु

*Atmanepada**Present*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	लिहे	लिह्वे	लिह्वहे	लेहै	लेहावहै	लेहामहै
2nd	लिक्षे	लिहाथे	लीढ़े	लिह्व	लिहाथाम्	लीढ़म्
3rd	लीठ	लिहाते	लिहते	लीढाम्	लिहाताम्	लिहताम्

Imperfect

	S.	D.	P.
1st Person	अलिहि	अलिह्वहि	अलिहामहि
2nd „	अलीढा-	अलिहाथाम्	अलीढ़म्
3rd „	अलीठ	अलिहाताम्	अलिहत

Potential

S	D	P
1st Person लिहीय	लिहीवहि	लिहीमहि
2nd „ लिहीथा	लिहीयाथाश्	लिहीध्वम्
3rd „ लिहीत	लिहीयाताश्	लिहीरन्

लिह्+सि=लेह्+सि by (70),=लेद्+सि by (99),=लेक्+सि by (80),=लेक्+षि by (83),=लेक्षि. लिखे and लिक्ष्य to be similarly formed

लिह्+य and त =लिह्+ठ by (81),=लीढ़. by (101), लीढ़, लेहु, लेठि, लीढि, &c to be similarly formed

(103) Roots belonging to the 1st and 2nd conjugations

कस् 1 P. To go, to approach	तु (नव्) 1 A. to go
कस् or कंस् 2 A. To go or destroy	तु 2 P. To praise, &c
दुह् (दोह्) 1 P. To hurt, pain, or destress	पा (पिच्), 1 P. To drink, to kiss, to inhale
दुह् 2 U. To milk, &c	पा 2 P. To Protect
	रु (रव्), 1 A. To go or move, to hurt
	रु 2 P. To cry, &c

(a) Those that belong to the 1st, 2nd, and 10th conjugations.

ईर् 1 P } To go, move or shake, to raise one's voice,
2 A } to retire, to agitate, to rise or spring from

ईर् 10 U To agitate, to throw, to excite, to prompt, to produce, to pronounce, to proclaim, to say, to move, to attract to elevate, to employ, to revive

सूज् (मार्ज्) 1 P. To sound.

सूज् (मार्ज्) 2 P and 10 U } To wash off, to sweep clean,
10 U } to rub, to deck, to purify.

शिङ् 1 A }
2 A } To tinkle or rattle, to roar, to sound, to bellow
10 U }

(b) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

आस् 2 A To sit, &c 4 P to enclose or border

इ (अय्) 1 U To go, 2 P To go, to retire, to arrive, &c.

इ ————— 4 A To come, appear, run, wander, request

इ 2 P To go, to show, to pervade, 4 A To go

कु (कव्) 1 A To sound 2 P to hum or coo

कु (कुव्) 6 A To moan, groan or cry, &c

पिञ् 2 A To tinge or dye, to touch, to adore, to sound

10 U To give, to take, to shine, To be powerful, &c

वस् 1 P To dwell, to inhabit, to live, to stay

2 A To dress, to wear, to put on

4 P To be straight, to be firm, to fix

10 U (वास्) or (वस्) (see 47 c).

वा 2 P To blow, to go or move, to hurt or injure

4 P To be dried up, to dry, to be extinguished

वा (वाप्) 10 U To go or move, to be happy,

दृ 2 A } 4 A } To beget or bring forth

सू (सुव्) 6 P To excite or incite, to impel

(104) The following roots change their proper Pada with the prepositions prefixed as shown in each case

इ 2 P To go

अधि+इ=अधी 2 A To study, to learn by heart

This root takes the Parasmaipada terminations in the causal, as **अध्यापयति** He teaches

शृण् 2 P To whet or sharpen.

* **संशृण्** 2 A To whet or sharpen, as **शशं संशृण्ते** he whets his weapon,

तु 2 P To praise

† **आनु** 2 A To praise, **आनुते** he praises

* सम क्षयुब. । 1 3. 65

† अङ्गिनुपच्छयो Vartika.

विद् 2 P To know or understand.

* संविद् meaning “to recognize” or used intransitively in the sense of “To know or be aware of” is Atmanepadi. This root adds र् to द् optionally in the third person plural as संविदते or संविद्रते

शास् 2 P To teach or rule.

आशास् 2 A when meaning “to give a blessing,” “to desire or wish,” “to praise,” and “to order” In the last sense it is also Parasmarapada

प्रशास् 2 A meaning ‘ To pray, ask, or seek for ’

हन् 2 P. To kill

आहन् 2 A when intransitively used or with “ a limb of one’s own body ” for its object, as स्वशिर आहते, but परस्य शिर आहन्ति

(105)	Roots.	Present	Tense 3rd	Person.
कस्	1 P	कसति	कसत	कसन्ति
कस्	2 A	कसते	कसाते	कसते
कंस्	2 A	कंसते	कंसाते	कंसते
दुह्	1 P	दोहति	दोहत	दोहन्ति
दुह्	2 P. 2 A.	दोऽग्निध दुःधे	दुःध दुहाते	दुहन्ति दुहते
न	1 A	नवते	नवेते	नवन्ते
न	2 P	नौति	नुत	नुवन्ति
पा	1 P	पिबति	पिबत	पिबन्ति
पा	2 P	पाति	पात	पान्ति
रु	1 A	रवते	रवेते	रवन्ते
रु	2 P	रौति रवीति	रुत रुवीत	रुवन्ति
ईर्	1 P	ईरति	ईरत-	ईरन्ति
ईर्	2 A	ईर्ते	ईराते	ईरते

* विदिप्रच्छस्वरतीनामुपसर्व्यानम् Vartuk I वेत्तेविभाषा VII. 1 7

Roots	Present	Tense	3rd	Person
इर् 10 U	{ इरयति इरयते	इरयत	इरयन्ति	इरयन्ते
मृज् 1 P	मार्जति	मार्जत	मार्जन्ति	
मृज् 2 P	मार्जते	मृष्ट	मृजन्ति-मार्जन्ति	
मृज् 10 U	{ मार्जयति मार्जयते	मार्जयत	मार्जयन्ति	मार्जयन्ते
शिज् 1 A.	शिजते	शिजेते	शिजन्ते	
शिज् 2 A.	शिक्ते	शिजाते	शिजते	
शिज् 10 U	{ शिजयति शिजयते	शिजयत	शिजयन्ति	शिजयन्ते
आस् 2 A.	आस्ते	आसाते	आसते	
आस् 4 P	आस्यति	आस्यत	आस्यन्ति	
अ 1 U	{ अयति अयते	अयत	अयन्ति	अयन्ते
इ 2 P	एति	इत	यन्ति	
इ 4 A.	इयते	इयेते	इयन्ते	
ई 2 P	एति	ईत	ईयन्ति	
ई 4 A.	ईयते	ईयेते	ईयन्ते	
कु 1 A.	कवते	कवेते	कवन्ते	
कु 2 P.	कौति	कुत	कुवन्ति	
कु 6 A.	कुवते	कुवेते	कुवन्ते	
पिज् 2 A.	पिक्ते	पिंजाते	पिजते	
पिज् 10 U	{ पिंजयति पिंजयते	पिंजयत	पिजयन्ति	पिजयन्ते
वस् 1 P	वसति	वसत	वसन्ति	
वस् 2 A.	वस्ते	वसाते	वसते	
वस् 4 P	वस्यति	वस्यत	वस्यन्ति	
वस् 10 U	see Page 53			
वा 2 P	वाति	वात	वान्ति	
वा 10 U	see page 54			
सू 2 A.	सूते	सुवाते	सुवते	
सू 4 A.	सूयते	सूयेते	सूयन्ते	
सू 6 P	सुवाति	सुवत	सुवन्ति	

CHAPTER VI

Third Conjugation or ज्ञुहोत्यादि class.

(106) * Roots of the third or ज्ञुहोत्यादि class form their base by reduplication

(107). † अन् the Parasmaipada termination of the Imperfect third person plural is replaced by उस् in the third conjugation

(108) ‡ The ending इ, उ and औ, short or long, of roots of the third conjugation take their Guna substitute, and the ending आ is dropped before उस् of the Imperfect

Rules of Reduplication

(109) § Roots consisting of one vowel reduplicate : repeat or double the initial vowel, if any, or the initial consonant together with the following vowel Thus इख् becomes इइख् and उख् becomes उउख्

(110). || In the case of roots consisting of two or more vowels the consonant following the initial vowel is reduplicated instead of the initial vowel

(a) × Roots with an initial vowel and च, इ, ई, as the first member of a conjunct consonant following it, reduplicate the second member of a conjunct consonant Thus ऊण् becomes ऊण्णु, च being repeated instead of ई

(111) §§ Roots with an initial conjunct consonant reduplicate the first member of it only with the following vowel Thus हुर् becomes हुहुर्

* श्लौ VI 1 10

† सिजम्यस्तविविभ्यश्च III 4 109

‡ ज्ञुसि च VII 3 83 and उस्य पदान्तात् VI 1 96

§ एकाचेष्टे प्रथमस्य VI 1 1

|| अजदिद्वितीयस्य VI I 2

× नन्दा सयोगाद्य VI. 1 3

§§ हलादि-शेष VII 4 60

Roots	Present	Tense	3rd	Person
इर् 10 U	{ इरयति इरयते	इरयतः इरयते	इरयन्ति इरयन्ते	
मूज् 1 P	मार्जति	मार्जत	मार्जन्ति	
मूज् 2 P	मार्दि	मूष्ट	मूजन्ति-मार्जन्ति	
मूज् 10 U	{ मार्जयति मार्जयते	मार्जयत मार्जयते	मार्जयन्ति मार्जयन्ते	
शिंज् 1 A	शिजते	शिजेते	शिजन्ते	
शिंज् 2 A	शिक्ते	शिजाते	शिजते	
शिंज् 10 U.	{ शिनयति शिनयते	शिजयत शिजयते	शिजयन्ति शिजयन्ते	
आस् 2 A	आस्ते	आसाते	आसते	
आस् 4 P.	आस्यति	आस्यत	आस्यन्ति	
अ 1 U	{ अयति अयते	अयत अयेते	अयन्ति अयन्ते	
अ 2 P	एति	इतः	यन्ति	
अ 4 A.	इयते	इयेते	इयन्ति	
अ 2 P.	एति	ईत	इयन्ति	
अ 4 A.	ईयते	ईयेते	ईयन्ते	
कु 1 A	कवते	कवेते	कवन्ते	
कु 2 P.	कौति	कुत	कुवन्ति	
कु 6 A.	कुवते	कुवेते	कुवन्ते	
पिंज् 2 A	पिक्ते	पिजाते	पिजते	
पिन् 10 U	{ पिंजयति पिनयते	पिजयत पिजयते	पिजयन्ति पिजयन्ते	
वस् 1 P	वसति	वसत	वसन्ति	
वस् 2 A	वस्ते	वसाते	वसते	
वस् 4 P	वस्यति	वस्यत	वस्यन्ति	
वस् 10 U	see Page 53			
वा 2 P	वाति	वात	वान्ति	
वा 10 U	see page 54.			
सु 2 A	सूते	सुवाते	सुवते	
सु 4 A	सूयते	सूयेते	सूयन्ते	
सु 6 P.	सुवति	सुवत	सुवन्ति	

CHAPTER VI

Third Conjugation or जुहोत्यादि class.

(106) * Roots of the third or जुहोत्यादि class form their base by reduplication

(107). † अन् the Parasmaipada termination of the Imperfect third person plural is replaced by उस् in the third conjugation

(108) ‡ The ending इ, उ and औ, short or long, of roots of the third conjugation take their Guna substitute, and the ending आ is dropped before उस् of the Imperfect

Rules of Reduplication

(109) § Roots consisting of one vowel reduplicate : repeat or double the initial vowel, if any, or the initial consonant together with the following vowel. Thus इख् becomes इइख् and एष् becomes एएष्

(110). || In the case of roots consisting of two or more vowels the consonant following the initial vowel is reduplicated instead of the initial vowel

(a) × Roots with an initial vowel and न, इ, ई, as the first member of a conjunct consonant following it, reduplicate the second member of a conjunct consonant. Thus ऊर्णु becomes ऊर्णन्, न being repeated instead of ई

(111) §§ Roots with an initial conjunct consonant reduplicate the first member of it only with the following vowel. Thus दुरु becomes दुरु॒

* सौ VI 1 10

† सिजम्यस्तविदिभ्यश्च III 4. 109

‡ जुसि च VII 3 83 and उस्य पदान्तात् VI 1 96.

§ एकाचोद्वे प्रथमस्य VI 1 1

|| अजदिर्द्वितीयस्य VI 1 2

× नन्दा॒ सयोगादय VI 1 3

§§ हलादि शोष VII 4 60

(a) * Roots with an initial conjunct consonant, the first member of which is a sibilant and the second a hard consonant, reduplicate the second member with the following vowel. Thus स्पन्त् becomes पस्पन्त्.

(112) † The syllable so reduplicated or repeated is called "the reduplicative syllable". Thus the first इ in इष्टेष्, ए in एष्टेष्, and हु in हुद्धुहु is the reduplicative syllable.

(113) ‡ In the reduplicative syllable, a radical hard or soft aspirate i.e. the second or fourth letter of a class is replaced by its corresponding hard or soft unaspirate i.e. the first or third letter of the class. Thus स्फूर्द् becomes षुस्फूर्द् and then षुस्फूर्द्, धिन्व, फण्-भञ् become दिधिन्व, पफण् and बभञ्.

(114) § A guttural is replaced by its corresponding palatal and ऽ् is changed to ञ्. Thus कुर्, खिद्, गद् वृष् and हिस् become चुकुप्, छिखिद् and then चिखिद्, जगद्, ज्ञुवृष् and then ज्ञवृष्, and जिहिस्.

(115) || A reduplicative long vowel becomes short, and अ् is replaced by अ. Thus बाध् becomes बाबाध् by (109), and then बबाध्, भाष्—बभाष्, मृ—ममृ—बमृ

(116) × If the reduplicative syllable be अ् only, it is lengthened.

(117) §§ Roots beginning with ऋ् and those beginning with अ् and ending with two consonants and the root अज् 5. A. "to pervade" take न् after the reduplicative syllable ऋच्—आनच्, अर्च—आनर्च् and अज्—आनज्.

* शार्वी खय VII 4 6.

† पुर्वोऽप्यास VI 2 4.

‡ अप्यसे चर्च VIII 4 54 (झशा जशा । खया चरा । प्रकृति जश्वा प्रकृतिजश्वर)

§ कुहोश्च VII 4 62

|| द्रस्व VII 4. 59 and उरत् VII 4 66.

× अत आदे VII 4. 70.

§§ तस्मान्तुइद्विल VII 4. 71 and अङ्गेतेश्व VII. 4 72

(118) *The reduplicative इ and उ are changed to इय् and उव् respectively before a dissimilar vowel. Thus उउष्—becomes उओष् before a strong termination and then to उवोष्.

(119) The reduplicative ए—ऐ and ओ—औ becomes इ and उ respectively. Thus खेल्—खेषेल् by (109), छेषेल् by (114), चेषेल् by (113), and चिषेल् by (119) प्रोथ्-प्रोप्रथ्

There are 25 roots of the third conjugation, some of them are irregular in their bases from a change in the reduplicative syllable and their ending vowels, while others such as घृ, हृ, क्त् (used in the classic language also), स्त्, भस्, तुर्, विष्, धन्, जन् and गा are restricted to the Vedas. The irregularities are noted with each root.

(120) †The roots मा 3 A, हा 3 A to go, and गा 3 P. change the vowel in the reduplicative syllable to ई. Their final vowel is changed to ई before consonantal weak terminations and dropped before vowel weak ones, while it is retained before strong terminations.

मा 3 A To measure, to sound

Present

	S	D	P
1st Person	मिमे	मिमीवहे	मिमीमहे
2nd „	मिमीषे	मिमाथे	मिमीधवे
3rd „	मिमीते	मिमाते	मिमते

Imperative

1st Person	मिमै	मिमावहै	मिमामहे
2nd „	मिमीष्व	मिमाथाश्	मिमीधवश्
3rd „	मिमीताश्	मिमाताश्	मिमताश्

* अभ्यासस्यासवर्णे VI. 4 78

† भृत्यामित् VII 4 75. ई हल्ययो III 4. 113 श्राव्यस्त्यगो रात् VI 4. 112.

Imperfect.

	S	D	P
1st Person	अमिमि	अमिमीवहि	अमिमीमहि
2nd „	अमिमीथा	अभिमाथाम्	अमिमीध्वम्
3rd „	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत

Potential

1st Person	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
2nd „	मिमीथा	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3rd „	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

मा by (109) मामा,—by (115) ममा,—by (120) मिमा before strong terminations, मिम् and मिमी are the bases before vowel and consonantal weak ones

हा 3 A To go or move, to get or attain

Present

1st Person	जिहे	जिहीवहे	जिहीमहे
2nd „	जिहीषे	जिहाये	जिहीध्वे
3rd „	जिहीते	जिहाते	जिहते

Imperative

1st Person	जिहै	जिहावहै	जिहामहै
2nd „	जिहीष्व	जिहाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीताम्	जिहाताम्	जिहताम्

Imperfect

1st Person	अजिहि	अजिहीवहि	अजिहीमहि
2nd „	अजिहीथा	अजिहाथाम्	अजिहीध्वम्
3rd „	अजिहीत	अजिहाताम्	अजिहत

Potential

1st Person	जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि
2nd „	जिहीथा	जिहीयाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीत	जिहीयाताम्	जिहीरन्

हा by (109) हाहा,—by (115) हहा,—by (114) जहा, by (120) जिहा before strong terminations, जिह् and जिही are the bases before vowel and consonantal weak ones

गा 3 P To praise or sing, to go

Present

	S	D	P
1st Person	जिगामि	जिगीव	जिगीम
2nd „	जिगासि	जिगीथ	जिगीथ
3rd „	जिगाति	जिगीत	जिगति

Imperative

1st Person	जिगानि	जिगाव	जिगाम
2nd „	जिगीहि	जिगीतम्	जिगीत
3rd „	जिगातु	जिगीताम्	जिगतु

Imperfect

1st Person	अजिगाम्	अजिगीव	अजिगीम
2nd „	अजिगा	अजिगीतम्	अजिगीत
3rd „	अजिगात्	अजिगीताम्	अजिय्

Potential

1st Person	जिगीयाम्	जिगीयाव	जिगीयाम
2nd „	जिगीया	जिगीयातम्	जिगीयात
3rd „	जिगीयात्	जिगीयाताम्	जिगीयु

गा by (109) गागा,—by (115) गगा,—by (114) जगा, by (120) जिगा before strong terminations, जिग् and जिगी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

(121) * The ending आ of हा 3 P “to abandon” is changed to ई or इ before consonantal weak terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, Imperative Mood, and it is dropped before vowel weak terminations and those of the Potential Mood. The ending आ is optionally retained in the Imperative second person singular, and the अ in the reduplicative syllable is not changed to इ like that of हा A to go’

हा 3 P To leave or abandon, to omit or disregard

Present

S.	D.	P
{ जहामि	जहीव जहिव	जहीम जहिम

* जहोतेश्व VI 4 116 लोपेण्व VI 4 118 आ च हौ VI 4 117.

S.	D	P
{ जहासि	जहीथ जहिथ	जहीथ जहिथ
{ जहाति	जहीत जहित	जहाति

Imperative

जहानि	जहाव	जहाम
{ जहाहि—जहिहि	जहीतम्	जहीत
{ जहीहि	जहितम्	जहित
{ जहातु	जहीतात्	जहतु
	जहिताम्	

Imperfect

{ अजहाम्	अजहीव	अजहीम
{ अजहा	अजहीतम्	अजहीत
{ अजहात्	अजहितम्	अजहित
	अजहीताम्	अजहु
	अजहिताम्	

Potential

जहाम्	जहाव	जहाम
जह्या-	जह्यातम्	जह्यात
जह्यात्	जह्याताम्	जह्यु

हा by (109) हाहा,—by (115) हहा,—by (114) जहा, by (121) जहा—जहि—जही and जहु are the bases.

(122) * The roots दा and धा assume the forms of दद् and दध् respectively by dropping the ending आ before the weak terminations दध् of धा before स्, ध्, त्, and श् becomes धत्. The Parasmaipadi Imperative singulars are देहि and धेहि. respectively

* आतोलोप इटि च VI 4. 64

दधस्तथेश्व VIII, 2. 38.

दा ३ उ To give.

Parasmaipada

Present

		S	D	P
1st	Person	ददामि	दद	दद्य
2nd	„	ददासि	दन्थ	दन्थ
3rd	„	ददाति	दत्	ददति

Imperative

1st	Person	ददानि	ददाव	ददाम
2nd	„	देहि	दन्थ	दन्थ
3rd	„	ददातु	दन्ताम्	ददतु

Imperfect.

1st	Person	अददाम्	अदद्य	अदद्या
2nd	„	अददा	अदत्थ	अदत्थ
3rd	„	अददात्	अदत्ताम्	अदद्दु

Potential

1st	Person	दद्याम्	दद्याव	दद्याम
2nd	„	दद्या	दद्याताम्	दद्यात
3rd	„	दद्यात्	दद्याताम्	दद्यः

Atmanepada

Present.

1st	Person	ददे	दद्यहे	दद्यहे
2nd	„	दस्ते	ददाथे	दद्धे
3rd	„	दत्ते	ददाते	ददते

Imperative.

1st	Person	ददै	ददावहै	ददामहै
2nd	„	दत्थ	ददाथाम्	दद्धुम्
3rd	„	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Imperfect

1st	Person	अददि	अदद्यहि	अदद्याहि
2nd	„	अदत्था	अदत्थाम्	अदत्थुम्
3rd	„	अदत्	अददाताम्	अददत

Potential

		S	D.	P
1st	Person	ददीय	ददीवहि	ददीमहि
2nd	"	ददीथा	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3rd	"	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा 3 U To hold, to maintain, to put, to do.

*Parasmaipada**Present.*

1st	Person	दधामि	दध्व	दध्म
2nd	"	दधासि	धत्थ	धत्थ
3rd	"	दधाति	धत्त	धधति

Imperative

1st	Person	दधानि	दधाव	दधाम
2nd	"	धेहि	धत्तम्	धत्त
3rd	"	दधातु	धत्ताम्	दधतु

Imperfect

1st	Person	अदधाम्	अदध्व	अदध्म
2nd	"	अदधा	अधत्तम्	अधत्त
3rd	"	अदधात्	अधत्ताम्	अदधु-

Potential

1st	Person	दध्याम्	दध्याव	दध्याम
2nd	"	दध्या	दध्यातम्	दध्यात
3rd	"	दध्यात्	दध्याताम्	दध्यु-

*Atmanepada.**Present**Imperative*

	S	D	P	S	D	P
1st Person	दधे	दध्वहे	दध्महे	दधै	दधावहै	दधामहै
2nd ,,	दध्वे	दधाते	धद्वे	धत्व	दधाथाम्	धद्वम्
3rd ,,	धत्ते	दधाते	दधते	धत्तम्	दधाताम्	दधताम्

Imperfect.

	S	D.	P.
1st Person	अदधि	अदध्वहि	अदध्माहि
2nd ,,	अधत्था	अदधाथाम्	अधद्धुम्
3rd ,,	अधत्	अदधाताम्	अदधत्
	<i>Potential</i>		
1st Person	दधीय	दधीवहि	दधीमाहि
2nd ,,	दधीथा	दधीयथाम्	दधीध्वम्
3rd ,,	दधीत्	दधीयाताम्	दधीरन्

कि 3 P To know

Present

1st Person	चिकेमि	चिकिव	चिकिम
2nd ,,	चिकेषि	चिकिथ	चिकिथ
3rd ,,	चिकेति	चिकित	चिक्यति

Imperative.

1st Person	चिकयानि	चिकयाव	चिकयाम
2nd ,,	चिकिहि	चिकितम्	चिकित
3rd ,,	चिकेतु	चिकिताम्	चिक्यतु

Imperfect

1st Person	अचिकयम्	अचिकिव	अचिकिम
2nd ,,	अचिके	अचिकितम्	अचिकित
3rd ,,	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिक्यु

Potential

1st Person	चिकियाम्	चिकियाव	चिकियाम
2nd ,,	चिकिया	चिकियातम्	चिकियात
3rd ,,	चिकियात्	चिकियाताम्	चिकियु

कि by (109), किकि,—by (114) चिकि is the base चिक्यति and चिक्यतु by (14 b), and अचिक्यु by (108), the इ of कि taking Guna

(123) * Roots ending in इ or ई and not preceded by a conjunct consonant change इ or ई to य् before a vowel weak termination when the base consists of more than one syllable

* एरनेकाचोउसयोगपूर्वस्य VI 4 82

(124) * The इ of भी is optionally shortened when followed by consonantal weak terminations.

भी 3 P. to fear, to be afraid of

Present

	S	D.	P
1st Person	विभेमि	{ विभीव विभिव	विभीम विभिम्
2nd ,,	विभेषि	{ विभीथ विभिथ.	विभीथ विभिथ
3rd ,,	विभेति	{ विभीत विभित	विभ्यति

Imperative

1st Person	विभयानि	विभयाव	विभयाम
2nd ,,"	{ विभीहि विभिहि	विभीतम् विभितम्	विभीत विभित
3rd ,,"	{ विभेतु	विभीताम् विभिताम्	विभ्यतु

Imperfect

1st Person	अविभयम्	{ अविभीव अविभिव	अविभीम अविभिम
2nd ,,"	अविभे	{ अविभीतम् अविभितम्	अविभीत अविभित
3rd ,,"	अविभेद	{ अविभीताम् अविभिताम्	अविभ्यु.

Potential

1st Person	{ विभीयाम् विभियाम्	विभीयाव	विभीयाम
2nd ,,"	{ विभीया विभिया	विभीयातम्	विभीयात
3rd ,,"	{ विभीयात् विभियात्	विभीयाताम् विभियाताम्	विभीयु विभियु

भी by (109) भीभी —by (110) वीभी,—by (115) विभी is the base

अविभयु. by (108), the ई of भी taking its Guna before उस्, विभी+अति and अतु=विभ्यति and विभ्यतु by (123), the base विभी consisting of two syllables and the ई of भी not being preceded by a conjunct consonant

ह्री 3 P. to blush, to be ashamed

Present

	S	D	P
1st Person	जिहेमि	जिहीव	जिहीमि.
2nd „	जिहेषि	जिहीथ	जिहीथ
3rd „	जिहेति	जिहीत	जिहियति

Imperative

1st Person	जिहयाणि	जिहयाव	जिहयाम
2nd „	जिहींहि	जिहीतम्	जिहीत
3rd „	जिहेतु	जिहीताम्	जिहियतु

Imperfect.

1st Person	अनिहयम्	अजिहीव	अनिहीम
2nd „	अनिहे	अनिहीतम्	अनिहीत
3rd „	अनिहेत्	अनिहीताम्	अनिहयु

Potential

1st „	जिहीयाम्	जिहीयाव	जिहीयाम
2nd „	जिहीया-	जिहीयातम्	जिहीयात
3rd „	जिहीयात्	जिहीयाताम्	जिहीयु-

ही by (111) ह्रीही,—by (114) जीही,—by (115) जिही is the base

जिही+अति and अतु=जिहियति and जिहियतु, the ई of ही is preceded by ह् a conjunct consonant and is not therefore changed to य् by (123) but to इय् by (73)

अनिहयु by (108), the ई of ही taking its Guna before उस्.

(125) * In the case of the root ह् 3 P. “to sacrifice” the Imperative second person singular termination is थि instead of हि

* हुङ्गल्म्येहोर्धि VI. 4 10.

(a) हु * changes its vowel to व् when followed by a vowel weak termination, and not to उव् by (73)

हु 3 P. to sacrifice, to eat

Present

	S	D	P
1st Person	जुहोमि	जुहुव	जुहम
2nd „	जुहोषि	जुहुथ	जुहुथ
3rd „	जुहोति	जुहुत	जुहुति

Imperative

1st Person	जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम
2nd „	जुहोषि	जुहतम्	जुहुत
3rd „	जुहोतु	जुहुताम्	जुहुतु

Imperfect

1st Person	अजुहवम्	अजुहुव	अजुहम्
2nd „	अजुहो	अजुहुतम्	अजुहुत
3rd „	अजुहोत्	अजुहुताम्	अजुहुतु

Potential

1st Person	जुहयाम्	जुहयाव	जुहयाम
2nd „	जुहया	जुहयातम्	जुहयात
3rd „	जुहयात्	जुहयाताम्	जुहयु

हु by (109) हुहु,—by (114) जुहु is the base

अजुहु by (108) the उ of हु taking its Guna before उस्.

(126) † The root इ॒ 3 P “to go” changes its vowel in the reduplicative syllable to इ॑. By (118) this इ॑ is changed to इ॒य् (इ॑ being followed by इ॒ a dissimilatory vowel) and the base becomes इ॒य्॑.

इ॒ (mostly used in the Veda) 3 P To go

Present

1st Person	इयमि	इय॒व	इय॒म
2nd „	इयषि	इय॒थ	इय॒थ
3rd „	इयति	इय॒त	इय॒ति

* हुश्चुवो सावधातुके VI 4 87

† अनिपिप्त्योऽप्त्य VII 4 77

Imperative.

	S.	D.	P
1st Person	इयराणि	इयराव	इयराम
2nd „	इयृहि	इयृतम्	इयृत
3rd „	इयर्तु	इयृताम्	इयृतु

Imperfect

1st Person	ऐयरम्	ऐयृव	ऐयृम्
2nd „	ऐयः	ऐयृतम्	ऐयृत
3rd „	ऐय	ऐयृताम्	ऐयृह

Potential.

1st Person	इयृयाम्	इयृयाव	इयृयाम
2nd „	इयृया	इयृयातम्	इयृयात
3rd „	इयृयात्	इयृयाताम्	इयृयु

ऋ by (109) ऋक्,—by (115) अऋ,—by (126) इऋ,—by
118) इयृ is the base.

ऐयरम् by (14 a), इयति and इयनु by (14 b) and ऐयह by (108).
सु 3 P. To go.

Present

1st Person	ससर्वि	ससृव	ससृम
2nd „	ससर्वे	ससृथ	ससृथ
3rd „	ससर्वं	ससृत	ससृति

Imperfect

1st Person	ससराणि	ससराव	ससराम
2nd „	ससृहि	ससृतम्	ससृत
3rd „	ससर्तु	ससृताम्	ससृतु

Imperfect

1st Person.	अससरम्	अससृव	अससृम
2nd „	असस	अससृतम्	अससृत
3rd „	असस.	अससृताम्	अससृहः

Potential

1st Person	ससृयाम्	ससृयाव	ससृयाम
2nd „	ससृया	ससृयातम्	ससृयात
3rd „	ससृयात्	ससृयाताम्	ससृयु

पू by (109) and सूस्त्, =by (115) सत् is the base सन्नाति and सन्नतु by (14 b) and अससरु by (108)

(127)* The roots वृ 3 P. "to sprinkle, to shine," हृ 3 P "to take by force," पू or पृ 3 P "to fill," and भृ 3 U "to support or bear," change their vowel in the reduplicative syllable to इ

वृ 3 P to sprinkle or shine

Present

	S.	D.	P.
1st Person	जिघर्मि	जिघृष्व	जिघृम्.
2nd ,,	जिघर्षि	जिघृथ	जिघृथ
3rd ,,	जिघर्ति	जिघृत्	जिघृति

Imperative

1st Person	जिघराणि	जिघराव	जिघराम
2nd ,,	जिघृहि	जिघृतम्	जिघृत
3rd ,,	जिघर्तु	जिघृताम्	जिघृतु

Imperfect.

1st Person	अजिघरम्	अजिघृष्व	अजिघृम्
2nd ,,	अजिघः	अजिघृतम्	अजिघृत
3rd ,,	अजिघ	अजिघृताम्	अजिघरु.

Potential

1st Person	जिघृयाम्	जिघृयाव	जिघृयाम
2nd ,,	जिघृया-	जिघृयातम्	जिघृयात
3rd ,,	जिघृयात्	जिघृयाताम्	जिघृयु.

वृ by (109) पृष्ठृ, by (115) घघृ,—by (113) गघृ,—by (114) अघृ, and by (127) जिघृ is the base.

हृ 3 P "to take by force"

Present

1st Person	जिहर्मि	जिहृव-	जिहृम्.
2nd ,,	जिहर्षि	जिहृथ	जिहृथ
3rd ,,	जिहर्ति	जिहृत	जिहृति

* बहुल छन्दसि VII. 4. 78 अर्तिपित्योश्च VII. 4. 77 भुञ्जामित् VII.
4. 76

Imperative

	S.	D.	P.
1st Person	जिहराणि	जिहराव	जिहराम
2nd „	जिहाहि	जिहतम्	जिहत
3rd „	जिहर्तु	जिहताम्	जिहतु

Imperfect

1st Person	अजिहरम्	अजिहव	अजिहम्
2nd „	अजिह	अजिहतम्	अजिहत
3rd „	अजिह	अजिहताम्	अजिहरु

Potential

1st Person	जिहयाम्	जिहयाव	जिहयाम्
2nd „	जिहया	जिहयातम्	जिहयात
3rd „	जिहयात्	जिहयाताम्	जिहयुः

ह by (109) हह, by (115) हह,—by (114) जह and by

(127) जिह is the base.

पृ 3 P To fill, to sustain, to bring or carry over, to deliver from

Present

1st Person	पिष्ठिं	पिष्टवः	पिष्टम्
2nd „	पिष्ठिं	पिष्टथ	पिष्टथ
3rd „	पिष्ठिं	पिष्टत	पिष्टति

Imperfect.

1st Person	पिष्ठरणि	पिष्ठराव	पिष्ठराम्
2nd „	पिष्टहि	पिष्टतम्	पिष्टत
3rd „	पिष्टर्तु	पिष्टताम्	पिष्टतु

Imperfect.

1st Person	अपिष्ठरम्	अपिष्टव	अपिष्टम्
2nd „	अपिष्प	अपिष्टतम्	अपिष्टत
3rd „	अपिष्पः	अपिष्टताम्	अपिष्टः

Potential.

1st Person	पिष्टयाम्	पिष्टयाव	पिष्टयाम्
2nd „	पिष्टया	पिष्टयातम्	पिष्टयात
3rd „	पिष्टयात्	पिष्टयाताम्	पिष्टयुः

पृ by (109) पृष्ठ,—by (115) पृष्ट, and by (127) पिष्ट is the base

पृ 3 P. To fill, to gratify (as hopes), to blow (as couch or flute), to refresh, to rear

Present.

	S	D.	P.
1st Person	पिपर्मि	पिपूर्व	पिपुर्म
2nd „	पिपर्षि	पिपूर्थ	पिपूर्थ
3rd „	पिपर्ति	पिपूर्तः	पिपुरति

Imperative

1st Person	पिपराणि	पिपराव	पिपराम
2nd „	पिपूर्हि	पिपूर्तम्	पिपूर्त
3rd „	पिपर्तु	पिपूर्ताम्	पिपुरतु

Imperfect

1st Person	अपिपरम्	अपिपूर्व	अपिपुर्म
2nd „	अपिप	अपिपूर्तम्	अपिपूर्त
3rd „	अपिप	अपिपूर्ताम्	अपिपरु

Potential

1st Person	पिपूर्याम्	पिपूर्याव	पिपूर्याम
2nd „	पिपूर्या	पिपूर्यातम्	पिपूर्यात
3rd „	पिपूर्यात्	पिपूर्याताम्	पिपूर्या

पृ by (109) पृष्ठ,—by (115) पृष्ट, by (127) पिष्ट=पिपर् before the strong by (70) and पिपुर् and पिपुर by (23a) before the consonantal and vowel weak terminations are the bases.

भृ 3 U to fill; to support, to pervade

Parasmaipada

Present

	S	D.	P.		S	D.	P.
1st Person	विभर्मि	विभृत्	विभृम्	विभराणि	विभराव	विभराम	
2nd „	विभर्षि	विभृथः	विभृथ	विभृहि	विभृतम्	विभृत	
3rd „	विभर्ति	विभृत्	विभ्रति	विभर्तु	विभृताम्	विभ्रतु	

Imperfect.

	S	D.	P
1st Person	अविभरम्	अविभृव	अविभृम्
2nd „	अविभ	अविभृतम्	अविभृत्
3rd „	अविभ	अविभृताम्	अविभरु

Potential.

1st Person	विभृयाम्	विभृयाव	विभृयाम्
2nd „	विभृया	विभृयातम्	विभृयात्
3rd „	विभृयात्	विभृयाताम्	विभृयु

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	विभ्रे	विभृवहे	विभृमहे
2nd „	विभृषे	विभ्राथे	विभृध्वे
3rd „	विभृते	विभ्राते	विभ्रते

Imperative

1st Person	विभरै	विभरावहै	विभरामहै
2nd „	विभृत्व	विभ्राथाम्	विभृध्वम्
3rd „	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्

Imperfect

1st Person	अविभ्रि	अविभृवहि	अविभृमहि
2nd „	अविभृथा	अविभ्राथाम्	अविभृध्वम्
3rd „	अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत

Potential.

1st Person	विश्रीय	विश्रीवहि	विश्रीमहि
2nd „	विश्रीथा	विश्रीयाथाम्	विश्रीध्वम्
3rd „	विश्रीत	विश्रीयाताम्	विश्रीरन्

भृ by (109) भृत्,—by (115) भभृ,—by (113) वभृ, by (127) विभृ, विभर् before the strong, विभृ before consonantal weak and विभ्र् before the vowel weak terminations are the bases अविभरु by (108).

(128) * In the third conjugation, the penultimate short vowel does not take its Guna substitute before a strong termination beginning with a vowel

* नाम्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके V.II 3 87.

(129) * The vowel of the reduplicative syllable of निष्ठ्, विष्ठ् and विष् takes its Guna substitute before all personal terminations, विष् follows the general rules of reduplication.

निष् 3 U To cleanse, to purify

Parasmaipada

Present

	S	D.	P
1st Person	नेनेज्मि	नेनिष्व	नेनिज्मः
2nd ,,	नेनेक्षि	नेनिक्थः	नेनिक्थ
3rd ,,	नेनेक्ति	नेनिक्तत	नेनिज्ति

Imperative.

1st Person	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम
2nd ,,	नेनिग्धि	नेनिक्तम्	नेनिक्त
3rd ,,	नेनेक्तु	नेनिक्ताम्	नेनिज्तु

Imperfect

1st Person	अनेनिज्म्	अनेनिष्व	अनेनिज्मः
2nd ,,	अनेनेष्ट्-ग्	अनेनिक्तम्	अनेनिक्त
3rd ,,	अनेनेष्ट्-ग्	अनेनिक्ताम्	अनेनिज्तु

Potential

1st Person	नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम
2nd ,,	नेनिज्या-	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात
3rd ,,	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्यु

Atmanepada.

Present

1st Person	नेनिजे	नेनिष्वहे	नेनिज्महे
2nd ,,	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्धवे
3rd ,,	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजते

Imperative

1st Person	नेनिजै	नेनिजावहै	नेनिजामहै
2nd ,,	नेनिक्ष्व	नेनिजाथाम्	नेनिग्धवम्
3rd ,,	नेनिक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्

* गिजा त्रयाणा शुण श्लौ VII 4. 75

Imperfect

	S	D.	P
1st Person	अनेनिजि	अनेनिज्वहि	अनेनिजमहि
2nd „	अनेनिक्षा	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्धवम्
3rd „	अनेनिक्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत

Potential

1st Person	नेनिजीय	नेनिजीवहि	नेनिजीमहि
2nd „	नेनिजीथा	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
3rd „	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरत

निज् by (109) निनिज्—by (129) नेनिज्—by (70) नेनेज्,¹⁸ the base before the strong terminations, but by (128) नेनिज् is the base before आनि—आव—आम and ऐ—आवहै—आमहै though the terminations are strong

नेनेश्च—नेनिश्च and नेनिश्व (85 and 83), नेनिज् is changed to नेनिक् or नेनिग् by (85)

विज् 3 U To separate, to divide, to distinguish.

*Parasmaipada**Present*

1st Person	वेवेज्मि	वेविज्व	वेविज्म.
2nd „	वेवेश्चि	वेविक्थ	वेविक्थ
3rd „	वेवेन्ति	वेविक्त	वेविजति

Imperative.

1st Person	वेविजानि	वेविजाव	वेविजाम
2nd „	वेविरिधि	वेविक्तम्	वेविक्त
3rd „	वेवेक्तु	वेविक्ताम्	वेविज्ञातु

Imperfect.

1st Person	अवेविज्म्	अवेविज्व	अवेविज्म
2nd „	अवेवेक्ष-ग्	अवेविक्तम्	अवेविक्त
3rd „	अवेवेक्ष-ग्	अवेविक्ताम्	अवेविज्ञ

Potential.

1st Person	वेविज्याम्	वेविज्याव	वेविज्याम
2nd „	वेविज्या	वेविज्यातम्	वेविज्यात
3rd „	वेविज्यात	वेविज्याताम्	वेविज्यु

*Atmanepada**Present.*

	S.	D	P
1st Person	वेविजे	वेविज्वहे	वेविज्महे
2nd ,,"	वेविक्षे	वेविजाथे	वेविग्ध्वे
3rd ,,"	वेविक्षते	वेविजाते	वेविजते

Imperative

1st Person	वेविजै	वेविजावहै	वेविजामहै
2nd ,,"	वेविक्षव	वेविजाथाम्	वेविग्ध्वम्
3rd ,,"	वेविक्षताम्	वेविजाताम्	वेविजताम्

Imperfect.

1st Person	अवेविजि	अवेविज्वहि	अवेविज्महि
2nd ,,"	अवेविक्षथा	अवेविजाथाम्	अवेविग्ध्वम्
2rd ,,"	अवेविक्त	अवेविजाताम्	अवेविजताम्

Potential

1st Person	वेविजीय	वेविजीवहि	वेविजीमहि
2nd ,,"	वेविजीथा	वेविजीयाथाम्	वेविजीध्वम्
3rd ,,"	वेविजीत	वेविजीयाताम्	वेविजीरन्

विज् by (109) विविज्,—by (129) वेविज्,—by (128) वेविज् is the base before आनि-आव-आम and ऐ-आवहै-आमहै though the terminations are strong

विष् 3 U To surround, to pervade, to embrace.

Parasmaipada.

Present			Imperfective.		
S.	D	P.	S.	D	P.
1st वेवेषि	वेविष्व	वेविष्म	1st वेविषाणि	वेविषाव	वेविषाम
2nd वेवेष्टि	वेविष्ट	वेविष्टु	2nd वेविष्टुः	वेविष्टम्	वेविष्ट
3rd वेवेष्टि	वेविष्ट	वेविष्टाति	3rd वेवेष्टु	वेविष्टाम्	वेविष्टतु

Imperfect

	S.	D	P.
1st Person	अवेविष्म	अवेविष्व	अवेविष्म
2nd ,,"	अवेवेद्व्	अवेविष्टम्	अवेविष्ट
3rd ,,"	अवेवेद्व्	अवेविष्टाम्	अवेविष्टुः

Potential

		S.	D.	P
1st	Person	वेविष्याम्	वेविष्याव	वेविष्याम
2nd	"	वेविष्या	वेविष्यात्	वेविष्यात्
3rd	"	वेविष्यात्	वेविष्याताम्	वेविष्यु

*Atmanepada**Present*

1st	Person	वेविषे	वेविष्वहे	वेविष्महे
2nd	"	वेविष्के	वेविषाथे	वेविष्डहे
3rd	"	वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते

Imperative

1st	Person	वेविषै	वेविषावहे	वेविषामहे
2nd	"	वेविष्व	वेविषाथाम्	वेविष्डह्वम्
3rd	"	वेविष्टाम्	वेविषाताम्	वेविषताम्

Imperfect

1st	Person	अवेविषि	अवेविष्वहि	अवेविष्माहि
2nd	"	अवेविष्टाः	अवेविषाथाम्	अवेविष्डह्वम्
3rd	"	अवेविष्ट	अवेविषाताम्	अवेविषत

Potential

1st	Person	वेविषीय	वेविषीवहि	वेविषीमहि
2nd	"	वेविषीथा	वेविषीयाथाम्	वेविषीध्वम्
3rd	"	वेविषीत	वेविषीयाताम्	वेविषीरन्

वेवेक्षि—वेविष्के and वेविष्व by (80 and 83), वेविष्ट —वेविष्टः
&c by (81), वेविष्डु—वेविष्डहे—वेविष्डह्वम्,—by (82 and 81)

*धिष् 3 P To sound**Present*

1st	Person	दिधेभि	दिधिषग	दिधिष्म
2nd	"	दिधेक्षि	दिधिष्ट	दिधिष्ट
3rd	"	दिधेष्टि	दिधिष्ट	दिधिष्टति

Imperative.

1st	Person	दिधिषाणि	दिधिषाव	दिधिषाम
2nd	"	दिधिष्डु	दिधिष्टम्	दिधिष्ट
3rd	"	दिधेष्टु	दिधिष्टाम्	दिधिष्टतु

Imperfect

	S.	D	P.
1st Person	अदिधिष्म्	अदिधिष्व	अदिधिष्म्
2nd „	अदिधेद्-इ-	अदिधिष्टम्	अदिधिष्ट
3rd „	अदिधेद्-ह्	अदिधिष्टाम्	अदिधिष्ठु

Potential

1st Person	दिधिष्याम्	दिधिष्याव	दिधिष्याम
2nd „	दिधिष्या	दिधिष्यातम्	दिधिष्यात
3rd „	दिधिष्यात्	दिधिष्याताम्	दिधिष्यु

धिष्ट—(by 109), दिष्ट by (113)—दि of दिष्ट does not take Guna like the vowel of the reduplicative syllable of निज—विज—and विष्

धन् 3 P. to bear fruit

Present

1st Person	दधन्मि	दधन्व	दधन्म
2nd „	दधसि	दधन्थ	दधन्थ
3rd „	दधन्ति	दधन्त	दधनति

Imperative

1st Person	दधनानि	दधनाव	दधनाम
2nd „	दधहि	दधन्तम्	दधन्त
3rd „	दधन्तु	दधन्ताम्	दधन्तु

Imperfect

1st Person	अदधनम्	अदधन्व	अदधन्म
2nd „	अदधन्	अदधन्तम्	अदधन्त
3rd „	अदधन्	अदधन्ताम्	अदधन्तु

Potential.

1st Person	दधन्याम्	दधन्याव	दधन्याम
2nd „	दधन्या	दधन्यातम्	दधन्यात
3rd „	दधन्यात्	दधन्याताम्	दधन्यु

दधसि and दधहि by (92), अदधन् by (77), धन् by (109)
धधन्—by (113) दधन् is the base

(130) * जन् drops its final and lengthens its vowel : e. becomes जा before weak terminations beginning with any consonant except a nasal or semi-vowel. But this change is optional in the case of terminations of the Potential Mood before which the root takes reduplication optionally. Before vowel weak terminations, it drops its penultimate necessarily and the two consonants combine and form ज्ञ.

जन् 3 P to be produced.

Present

	S	D	P
1st Person	जजान्मि	जजन्व	जजन्म
2nd „	जजंसि	जजाथ	जजाथ
3rd „	जजन्ति	जजात	जजति

Imperative

1st Person	जजनानि	जजनाव	जजनाम
2nd „	जजाहि	जजातम्	जजात
3rd „	जजन्तु	जजाताम्	जजतु

Imperfect.

1st Person	अजजन्म	अजजन्व	अजजन्म
2nd „	अजजन्	अजजातम्	अजजात
3rd „	अजजन्	अजजाताम्	अजजतु

Potential.

1st Person	{ जजन्याम् जजायाम्	जजन्याव जजायाव	जजन्याम जजायाम
2nd „	{ जजन्या॑ जजाया॑	जजन्यातम् जजायातम्	जजन्यात जजायात
3rd „	{ जजन्यात् जजायात्	जजन्याताम् जजायाताम्	जजन्यु जजायु

* जनसनखना सन्द्वलो VI 4. 42 ये विभाषा VI 4 43 गमहन-
जनखनधसा लोप क्रित्यनाडि. VI 4 98

	S	D	P.
1st Person	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्याम्} \\ \text{जायाम्} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्याव} \\ \text{जायाव} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्याम्} \\ \text{जायाम्} \end{array} \right.$
2nd „	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्या} \\ \text{जाया} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्यातम्} \\ \text{जायातम्} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्यात्} \\ \text{जायात्} \end{array} \right.$
3rd „	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्यात्} \\ \text{जायात्} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्याताम्} \\ \text{जायाताम्} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{जन्युः} \\ \text{जायुः} \end{array} \right.$

तुर् 3 P To make haste or run.

Present

1st Person	तुतोर्मि	तुत्वं	तुर्मः
2nd „	तुतोर्षि	तुत्वर्थं	तुत्वर्थं
3rd „	तुतोर्ति	तुत्वृत्	तुत्वरति

Imperative

1st Person	तुत्तुराणि	तुत्तुराव	तुत्तुराम्
2nd „	तुत्तुर्हि	तुत्तुर्तम्	तुत्तुर्त
3rd „	तुत्तोर्तु	तुत्तुर्ताम्	तुत्तुरतु

Imperfect.

1st Person	अतुत्तुरम्	अतुत्वं	अतुत्वम्
2nd „	अतुतो	अतुत्वर्तम्	अतुत्वत्
3rd „	अतुतो	अतुत्वर्ताम्	अतुत्वताम्

Potential

1st Person	तुत्तूर्याम्	तुत्तूर्यविं	तुत्तूर्याम्
2nd „	तुत्तूर्या	तुत्तूर्यातम्	तुत्तूर्यात
3rd „	तुत्तूर्यात्	तुत्तूर्याताम्	तुत्तूर्यत्

The त of तुर् is lengthened before consonantal weak terminations by the last aphorism of (23 a) and is gunated before strong ones except before vowel strong terminations by (70 and 128).

(131)* The roots घस् and भस् lose their penultimate when followed by consonantal weak terminations

* वसिभसोहलि च VI. 4 100.

भस् 3 P. To shine or revile.

Present

	S	D	P
1st Person	वभस्मि	वभस्व	वभस्म
2nd ,	वभस्सि	वभध	वभध
3rd ,	वभस्ति	वभध	वभस्ति

Imperative

1st Person	वभसानि	वभसाव	वभसाम
2nd ,	वभिथ	वभधम्	वभध
3rd ,	वभस्तु	वभधाम्	वभस्तु

Imperfect

1st Person	अवभसम्	अवभस्व	अवभस्म
2nd ,	अवभ	अवभयम्	अवभय
3rd ,	अवभ	अवधाम्	अवधु

Potential

1st Person	वप्स्याम्	वप्स्याव	वप्स्याम
2nd ,	वप्स्या	वप्स्यातम्	वप्स्यात
3rd ,	वप्स्यात्	वप्स्याताम्	वप्स्यु

भस् by (109) भभस् —by (113) वभस् is the base वभस्+व = वभस्+व by this=वप्स्+व by (87)=वप्स्व

वभस्+थ =वभस्+थ by this rule, =वभस्+ध by (100), =वम्+ध by (96), =वव्+ध by (82), वध

(132) Roots belonging to the 1st and 3rd conjugations

धन	{ 1 P to sound 3 P to bear fruit	ह { 3 P to take by force 1 U to take away, to rob
भस्	{ 1 P to eat 3 P to shine or revile	to cure, to captivate, to obtain, to possess, to surpass, to marry, to divide, to cast, to accept, to offer
भृ	{ 1 U to fall, to support, 3 U to fear, to possess,	1 P { to go or move, 3 P { to approach, to assail, to slip away from, to blow (as wind), to flow.

to wear, to experience (joy or sorrow), to confer, to remember, to hire, to bring, to transport

(a) The following roots belong to the conjugations shown below —

गा	1 A	{ to go, to come to any state
	2 A	{ to praise or sing.
	3 P	
मा	2 P	{
	3 A	{ to measure, &c
	4 P	{
दा	1 P	{ to give or grant
	2 P	{ to cut.
	4 P	{ to bind
	3 U	{ to give, to offer, to yield, to present, to pay, to deliver over, to give in marriage, to return, to sacrifice or surrender
जन्	3 P	{ to be produced to born, to grow or spring up.
	1 A	{ to happen, to be possible, to be destined for anything
कुर	3 P	{ to hurry or hasten, to run,
	6 U	{ to overcome, to go or injure.

(133) दा ३ U to give, &c

आदा in the sense of "taking or accepting" is Atmanepadi, but in the sense of "opening" it is Parasmaipadi,

(134)

Roots Present tense 3rd Person.

धन्	{	1 P	धनति	धनत	धनन्ति
		3 P	दधन्ति	दधन्त	दधनन्ति
भस्	{	1 P	भसति	भसत	भसन्ति
		3 P	बभास्ति	बब्ध	बप्सति
भर्	{	1 U	भरति	भरत	भरन्ति
			भरते	भरेते	भरन्ते
	{	3 U	विभर्ति	विभृत	विभ्रति
			विभृते	विभ्राते	विभ्रते
हर्	{	1 U	{ हरति	हरत	हरन्ति
			{ हरते	हरेते	हरन्ते
	{	3 P	जिहति	जिहृत	जिहति
सर्	{	1 P	{ सरति	सरत	सरन्ति
			{ धावति	धावत	धावन्ति
	{	3 P.	ससर्ति	ससर्त	सस्रति

3rd Person, Present Tense

मा	{	2 P माति	माति	मान्ति
		3 P मिमाते	मिमाते	मिमते
		4 A मीयते	मीयते	मीयन्ते
दा	{	1 P यच्छति	यच्छत	यच्छन्ति
		2 P दानि	दान	दान्ति
		4 P दायति	दायत	दायन्ति
	{	3 U { ददाति	दन्त	ददाते
		दत्ते	ददाते	ददते
जन्	{	3 P जज्ञति	जज्ञात	जज्ञति
		4 A जायते	जायते	जायन्ते
तुर्	{	3 P तुरतेर्ति	तुरूर्त	तुरराति
		6 V { तुरगति	तुरत	तुरन्ति
		तुरते	तुरते	तुरन्ते

CHAPTER VII

Fifth conjugation or स्वादि class

(135)* The characteristic of the Fifth conjugation —Roots of the Fifth or स्वादि class take तु in the Conjugational Tenses before the terminations are applied

(136)† In the case of the roots of the 5th conjugation ending in a vowel (a) the उ of तु is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with त् and म्, (b) it is changed to त् before a vowel weak termination, and (c) हि the Parasmaipada termination of the 2nd person singular of the Imperative is dropped

(137) ‡ When the root ends in the consonant, the उ of तु is changed to तव् before a vowel weak termination.

* स्वादिभ्य श्रु III 1 73

† (a) लोपश्चास्यान्यनगस्या ख्वो VI 4. 107

(b) हप्त्रवो सार्वधातुके VI 4 87

(c) उतश्च प्रत्यादसयेगपर्वात् VI 4 107

‡ अचिन्तुभुवायेरियडुबडौ VI 4. 77

(138)

Paradigms

चि॒ ५ U to collect, to gain, to heap up, to cover.

*Parasmaipada**Present*

	S.	D	P
1st Person	चिनोमि	{ चिनुव चिन्व	चिनुम चिन्म
2nd „	चिनोषि	चिनुथ	चिनुथ
3rd „	चिनोति	चिनुत	चिन्वन्ति

Imperative.

1st Person	चिनवानि	चिनवाम	चिनवाम
2nd „	चिनु	चिनुतम्	चिनुत
3rd „	चिनोतु	चिनुताम्	चिन्वन्तु

Imperfect

1st Person	अचिनवम्	{ अचिनुव अचिन्व	अचिनुम अचिन्म
2nd „	अचिनो	अचिनुतम्	अचिनुत
3rd „	अचिनोत्	अचिनुताम्	अचिन्वन्

Potential

1st Person	चिनुयाम्	चिनुयाव	चिनुयाम
2nd „	चिनुया	चिनुयातम्	चिनुयात
3rd „	चिनुयात्	चिनुयाताम्	चिनुयु

*Atmanepada**Present*

	S.	D.	P
1st Person	चिन्वे	{ चिनुवहे चिन्वहे	चिनुमहे चिन्महे
2nd „	चिनुषे	चिन्वाथे	चिनुध्वे
3rd „	चिनुते	चिन्वाते	चिन्वते

Imperative

1st Person	चिनवै	चिनवावहै	चिनवामहै
2nd „	चिनुष्व	चिन्वाथाम्	चिनुध्वम्
3rd „	चिनुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्

Imperfect

	S.	D.	P.
1st Person	अचिन्वि	{ अचिनुवहि अचिन्वहि	अचिनुमहि अचिन्महि
2nd „	अचिनुथा	अचिन्वाथास्	अचिनुध्वस्
3rd „	अचिनुत्	अचिन्वातास्	अचिन्वत्

Potential

1st Person	चिन्वीय	चिन्वीवहि	चिन्वीमहि
2nd „	चिन्वीथा	चिन्वीयाथास्	चिन्वीध्वस्
3rd „	चिन्वीत्	चिन्वीयातास्	चिन्वीरत्

वि+नु=चिनु is the base, but by (70) it becomes चिनो before the strong and चिन्त् by (136 b) before the vowel weak terminations.

By (136 a) there are two forms चिनुव, चिन्व, &c and by (136 c) चिनु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood

(a) The following roots are to be similarly conjugated
सि 5 U. To bind, to ensnare

शि „, To whet, to excite, to be attentive, to be sharp

मि „, Rarely used in the classical literature
To throw or scatter, to build, to measure, to establish, to observe

(Vedic) To fix in the earth

हि 5. P To send forth, to shoot, to discharge, to excite or urge, to promote, to gratify; to go or proceed.

क्षि „, To destroy or diminish, to kill, to spend (as time)

ति 5 P. To hurt

चिरि „, { (used only in the Veda) To kill, injure
जिरि „, { or hurt

तु or धूं उ To shake , to blow away , to kindle , to treat roughly, to free oneself from, to resist

Parasmaipada

Present

		S	D	P.
1st Person		धुनोमि	{ धुनुव धुन्व	धुनुम धुन्म
2nd ,		धुनोषि	धुनुथ	धुनुथ
3rd ,		धुनोति	धुनुत	धुन्वन्ति

Imperative.

1st Person		धुनवानि	धुनवाव	धुनवाम
2nd ,		धुलु	धुनुतम्	धुनुत
3rd ,		धुनोतु	धुनुताम्	धुन्वन्तु

Imperfect.

1st Person		अधुनवम्	{ अधुनुव अधुन्व	अधुनुम अधुन्म
2nd ,		अधुनो	अधुनुतम्	अधुनुत
3rd ,		अधुनोत्	अधुनुताम्	अधुन्वन्त

Potential.

1st Person		धुन्याम्	धुन्याव	धुन्याम
2nd ,		धुन्या	धुन्यातम्	धुन्यात
3rd ,		धुन्यात्	धुन्याताम्	धुन्यु

Atmanepada.

Present.

1st Person		धुन्वे	{ धुनुवहे धुन्वहे	धुनुमहे धुन्महे
2nd ,		धुनुषे	धुन्वाथे	धुनुध्वे
3rd ,		धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते

Imperative.

1st Person		धुनवै	धुनवावहै	धुनवामहै
2nd ,		धुनुष्व	धुन्वाथाम्	धुनुध्वम्
3rd ,		धुनुताम्	धुन्वाताम्	धुन्वताम्

Imperfect

	S	D	P
1st Person	अधुन्वि	{ अधुनुवहि अधुन्वाहि	अधुनमहि अधुन्महि
2nd ,,	अधुनुथा	अधुन्वाथाम्	अधुनुध्वम्
3rd ,,	अधुनुत्	अधुन्वाताम्	अधुन्वत्

Potential

1st Person	धुन्वीय	धुन्वीवहि	धुन्वीमहि
2nd ,,	धुन्वीथा	धुन्वीयाथाम्	धुन्वीध्वम्
3rd ,,	धुन्वीत्	धुन्वीयाताम्	धुन्वीरन्

धु+नु=धुन् is the base, but by (70) it becomes धुनो before the strong and धुन् by (136 b) before the vowel weak terminations. By (136 a) there are two forms धुनुव, धुन्व, &c and by (136 c) धुरु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(b) The following roots are to be similarly conjugated
 धु ५ U To extract juice, to perform a Soma sacrifice,
 to bathe, to churn

हु ५ P To torment, to burn.

धु same as हु

स्तु ५ U To spread, to scatter, to cover, to kill

*Parasmaipada.**Present*

	S	D	P.
1st Person	स्तृणोमि	{ स्तृणुव स्तृणव	स्तृणम् स्तृणम्
2nd ,,	स्तृणोषि	स्तृणुथ	स्तृणुथ
3rd ,,	स्तृणोति	स्तृणुत्	स्तृणवन्ति

Imperative

1st Person	स्तृणवानि	स्तृणवाव	स्तृणवाम्
2nd ,,	स्तृणु	स्तृणुतम्	स्तृणुत
3rd ,,	स्तृणोतु	स्तृणुताम्	स्तृणवन्तु

Imperfect.

	S	D.	P.
1st Person	अस्तृणवम्	{ अस्तृणव अस्तृणव	अस्तृणम् अस्तृणम्
2nd ,	अस्तुणो	अस्तृणतम्	अस्तृणत
3rd ,	अस्तृणोत्	अस्तृणताम्	अस्तृणवन्

Potential.

1st Person	स्तृणयाम्	स्तृणयाव	स्तृणयाम
2nd ,	स्तृणया	स्तृणयातम्	स्तृणयात
3rd ,	स्तृणयात्	स्तृणयाताम्	स्तृणयु

*Atmanepada**Present*

1st Person	स्तृणवे	{ स्तृणवहे स्तृणवहे	स्तृणमहे स्तृणमहे
2nd ,	स्तृणवे	स्तृणवाथे	स्तृणववे
3rd ,	स्तृणते	स्तृणवाते	स्तृणवते

Imperative

1st Person	स्तृणवै	स्तृणवावहै	स्तृणवामहै
2nd ,	स्तृणव्य	स्तृणवाथाम्	स्तृणध्वम्
3rd ,	स्तृणताम्	स्तृणवाताम्	स्तृणवताम्

Imperfect

1st Person	अस्तृणिव	{ अस्तृणवहि अस्तृणवहि	अस्तृणमहि अस्तृणमहि
2nd ,	अस्तृणथा	अस्तृणवाथाम्	अस्तृणध्वम्
3rd ,	अस्तृणत	अस्तृणवाताम्	अस्तृणवत

Potential

1st Person	स्तृणवीय	स्तृणवीवहि	स्तृणवीमहि
2nd ,	स्तृणवीथा	स्तृणवीयाथाम्	स्तृणवीध्वम्
3rd ,	स्तृणवीत्	स्तृणवीयाताम्	स्तृणवीरन्

(c) Roots to be similarly conjugated

कृ 5 U To hurt, injure or kill

दृ „ To choose, to choose in marriage or woo

पृ 5 P. To please, to be pleased or delighted.

स्वृ „ To deliver or extricate from, to gratify, to grant,
to protect, to live.

स्वृ „ To please; to protect, to live

हृ „ To hurt or kill

शक् ५ to be able, to bear or endure to be powerful.

Present

	S.	D	P.
1st Person	शक्नोमि	शक्नुव	शक्नुम
2nd „	शक्नोषि	शक्नुथ	शक्नुथ
3rd „	शक्नोति	शक्नुत	शक्नुवन्ति
<i>Imperative</i>			
1st Person	शक्नवानि	शक्नवाव	शक्नवाम
2nd „	शक्नुहि	शक्नुतम्	शक्नुत
3rd „	शक्नोतु	शक्नुताम्	शक्नुवन्तु
<i>Imperfect</i>			
1st Person	अशक्नवम्	अशक्नुव	अशक्नुम
2nd „	अशक्नो	अशक्नुतम्	अशक्नुत
3rd „	अशक्नोत्	अशक्नुताम्	अशक्नुवन्त्
<i>Potential</i>			
1st Person	शक्नयाम्	शक्नुयाव	शक्नयाम
2nd „	शक्नुया	शक्नुयातम्	शक्नुयात
3rd „	शक्नयात्	शक्नुयाताम्	शक्नुय

शक्+नु=शक्नु is the base, by (70) it becomes शक्नो before the strong and शक्नुव् by (137) before the vowel weak terminations

(d) Roots to be similarly conjugated

आप् ५ P To obtain, to reach, to pervade, to undergo

राध् ५ P To propitiate or please, to accomplish or achieve,
to prepare, to injure or kill

साध् „ To accomplish, to finish; to conquer

तिक्ष् . To go or attack, to wound, to seek, to injure or
kill, to challenge This root is also written
as **तिग्** or **तिघ्**.

सच् ५ P. To hurt, injure, or kill, to accept, to support or bear

धृ „ To be bold or proud, to dare or venture

दृ } „ To hurt, injure or kill, to deceive or cheat, to go.
दंध् } „ To flourish, to increase, to satisfy, to accomplish.

तृप् „ To please to be pleased or satisfied

अह् } „ To pervade
अंह् } „ To pervade

दृश् „ To hurt, injure or kill, to go or lead, to protect.

दाश् „ To hurt injure or kill

अज् ५ A To pervade, to get or obtain, to heap,
 (Vedic) To master or be able

Present

	S	D	P
1st Person	अज्ञुवे	अज्ञुवहे	अज्ञुमहे
2nd „	अज्ञुषे	अज्ञुवाये	अज्ञुध्वे
3rd „	अज्ञुते	अज्ञुवाते	अज्ञुवते

Imperative

1st Person	अज्ञन्वै	अज्ञन्वावहै	अज्ञन्वामहै
2nd „	अज्ञुध्व	अज्ञुवाथाम्	अज्ञुध्वम्
3rd „	अज्ञुताम्	अज्ञुवाताम्	अज्ञुवताम्

Imperfect

1st Person	आज्ञुवि	आज्ञुवहि	आज्ञुमहि
2nd „	आज्ञुथा	आज्ञुवाथाम्	आज्ञुध्वम्
3rd „	आज्ञुत	आज्ञुवाताम्	आज्ञुवताम्

Potential

1st Person	अज्ञुवीय	अज्ञुवीवहि	अज्ञुवीमहि
2nd „	अज्ञुवीथा	अज्ञुवीयाथाम्	अज्ञुवीध्वम्
3rd „	अज्ञुवीत	अज्ञुवीयाताम्	अज्ञुवीरन्

Before vowel weak terminations अज्ञु becomes अज्ञुव् by (137).

(e) स्पृष् (३ A To ascend , to attack , to ooze) is to be similarly conjugated

(139). Roots belonging to the 1st, 5th and 10th conjugations.

अह् or अंह् 1 A }
10 U } To go or approach , to set out,

अह् 1 P To compose , to celebrate , to prepare
5 P. To pervade.

अह् is also a defective verb preserved only in five forms (आत्मा, आहश् , आह, आहत् and आहु) To say, speak, or mention, (see page 77 d)

चि 1 A To detest , to revenge
10 U To fear , to honour , to observe
5 U To collect or gather

दम् or देम् 1 P } To injure , to deceive , to go
5 }
10 U To impel , to kill

10 A To collect or arrange

दाश् 1 U } To give or grant, to offer an oblation
10U }

5 P To hurt or kill

धृ 1 P. } To offend or hurt , to defy, to violate or outrage
10 U } (as a woman)

5 P To be bold or proud

(a) Those that belong to the 4th and 5th conjugations

शक् 5 P To be able , to bear or endure , to be powerful

4 U to be able , to give , to aid , to know (mostly Vedic in these senses)

रह् 5 P To kill ; to go , to protect

4 P (Vedic) To go or flow , to reach or attain , to go away.

राश् 5 P To accomplish , to finish

4 P To be favourable, to be accomplished, to propitiate,
to prosper, to be ready , to kill

साध 5 P To accomplish, to conquer.

4 P To be accomplished

(b) Those belonging to the 1st and 5th conjugations

स्पृ 1 P. To remember

5 P To please to protect to live

तिक्ष्ण } 5 P To go, &c **तिक्ष्ण** 1 A. To go or move

श्रृं १ P To go or move

5 P. To hear or listen, to learn or study.

(c) The following roots belong optionally to the conjugations shown below —

S 1 U To go or move 1 P , 2 P To possess supremacy.
S 5 U To extract juice

5 U To extract juice

g 1 P To go or move 4 A To be afflicted or pained.

5 P To torment &c.

S-1 P To go or move, to rise

3 P (mostly used in the Veda.)

5 P To injure, hurt or kill; to attack

5 P To hurt or kill 6 A. to respect to apply to desire

g 1P To sprinkle 10 U To wet or moisten

3 P } To sprinkle, to shine
5 U }

**ପ୍ରେସ୍ 1 P
10 U** } To kindle or light up To please or gladden

10 A. To be satisfied.

4 P { To become satisfied or pleased

5 P. } To become satisfied
6 P. } To please or gratify

6 P (To please or gratify

(140) **শু (শু 5 P To hear)**

संग् P. when transitively used

संजू A when used intransitively

(141) Roots Third person Present Tense.

अह्	{ 1 A 10 U	अहते	अहेते	अहन्ते
		अंहयति	अहयत	अंहयन्ति
		अंहयते	अंहयेते	अंहयन्ते
अह्	{ 1 U 10 U	अहति	अहत	अहन्ति
		अहते	अहेते	अहन्ते
	{ 5 P defective	अहयति	अहयत	अहयन्ति
	आह	अहाति	अहृत	अहृवन्ति
चि	{ 1 A 10 U	चयते	चयेते	चयन्ते
		चाययति	चाययत	चाययन्ति
	{ 5 U चिनोति	चाययते	चाययेते	चाययन्ते
		चिनुते	चिनुत	चिन्वन्ति
दभ् or दंभ्	{ 1 P 5 P	दभति	दभत	दभन्ति
		दंभति	दभत	दभाति
	{ 10 U दभयति	दभयति	दभनुत	दभनुवन्ति
		दभयते	दभयत	दभयन्ति
दाश्	{ 1 U 10 U	दाशति	दाशत	दाशन्ति
		दाशते	दाशेते	दाशन्ते
	{ 5 P दाश्रोति	दाशयति	दाशयत:	दाशयन्ति
		दाशयते	दाशयेते	दाशयन्ते
धर्ष्	{ 1 P 10 U	धर्षति	धर्षत	धर्षन्ति
		धर्षयति	धर्षयत	धर्षयन्ति
	{ 5 P धृष्णोति	धर्षयते	धर्षयेते	धर्षयन्ते
		धृष्णुत	धृष्णुत	धृष्णुवन्ति
शक्	{ 5 P 4 U	शक्नोति	शक्त	शक्नुवन्ति
		शक्नयति	शक्यत	शक्यन्ति
	{ 4 U शक्यते	शक्यते	शक्यत	शक्यन्ते
		शक्यत	शक्यत	शक्यन्ति
दध्	{ 5 P	दध्नोति	दध्नत	दध्नुवन्ति
	{ 4 P	दध्यति	दध्यत	दध्यन्ति
राध्	{ 5 P	राध्नोति	राध्नुत	राध्नुवन्ति
	{ 4 P.	राध्यति	राध्यत	राध्यन्ति

Roots	3rd Person Present Tense			
साध्	{ 5 P	साधोति	साधुत	साधुवन्ति
	{ 4 P	साधयति	साध्यतः	साध्यन्ति
स्मृ	{ 1 P	स्मरति	स्मरत	स्मरन्ति
	{ 5 P	स्मृणोति	स्मृणुत	स्मृणवन्ति
तिक्	{ 1 A	तेकते	तेकेते	तेकन्ते
	{ 5 P	तिक्ष्णोति	तिक्ष्णुत्	तिक्ष्णवन्ति
श्रु	{ 1 P.	श्रवति	श्रवत	श्रवन्ति
	{ 5 P	शृणोति	शृणुत	शृणवन्ति
सु	{ 1 P.	सवति	सवत	सवन्ति
	{ 2 P	सौति	सुत	सुवन्ति
	{ 5 U.	सुनोति	सुनुत	सुन्वन्ति
द्व	{ 1 P	दवति	दवत	दवन्ति
	{ 5 P	दुनोति	दुनुत	दुन्वन्ति
	{ 4 A	दूयते	दूयते	दूयन्त
क्र	{ 1 P	क्रच्छ्रति	क्रच्छ्रत	क्रच्छ्रन्ति
	{ 3 P	इयान्ति	इयृत	इयान्ति
	{ 5 P	कर्मणोति	कर्मणुत	कर्मणवन्ति
द्र	{ 5 P	दृणोति	दृणुत	दृणवन्ति
	{ 6 A	द्रियते	द्रियते	द्रियन्ते
घ	{ 1 P-	घरति	घरत	घरन्ति
	10 U	घारयति	घारयत	घारयन्ति
	{ 3 P	घारयते	घारयते	घारयन्ते
	{ 5 U	जिघाति	जिघृत	जिघ्राति
त्रृप्	{ 1 P	तृष्णोति	तृष्णुत	तृष्णवन्ति
	{ 10 U	तर्पति	तर्पत	तर्पन्ति
	{ 4 P	तर्पयति	तर्पयत	तर्पयन्ति
	{ 5 P	तर्पयते	तर्पयते	तर्पयन्ते
	{ 6 P	तृप्राति	तृमुत	तृप्रान्ति
	{	तृपति	तृपत	तृपन्ति

CHAPTER VIII

Seventh Conjugation or रुधादि Class

(142) * Roots of the seventh or रुधादि class form their base by inserting न between the radical vowel and the final consonant

(143) † The अ of this न is dropped before weak terminations. न् is then changed to the nasal of that class to which the following letter belongs

(144) ‡ The radical nasal of a root is dropped in this conjugation

(145) रिच्छ 7 U To empty or evacuate to separate or divide, to deprive of to give up.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P
1st Person	रिणच्छ	रिच्छव	रिच्छम्
2nd „	रिणक्षि	रिद्धक्ष	रिद्धक्ष
3rd „	रिणक्ति	रिङ्क्ते	रिच्छन्ति

Imperative.

1st Person	रिणच्छानि	रिणच्छाव	रिणच्छाम्
2nd „	रिद्धग्नि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त
3rd „	रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिच्छन्तु

Imperfect.

1st Person	अरिणच्छम्	अरिच्छव	अरिच्छम्
2nd „	अरिणक्ष-ग्	अरिङ्क्षम्	अरिक्त
3rd „	अरिणक्त-ग्	अरिङ्क्तम्	अरिच्छन्तु

Potential

1st Person	रिच्छयाम्	रिच्छयाव	रिच्छ्याम्
2nd „	रिच्छया	रिच्छयातम्	रिच्छ्यात
3rd „	रिच्छयात्	रिच्छयाताम्	रिच्छ्यु

* रुधादिम्य श्वम् III-1 78

† श्वान्नालोप VI 4-111

‡ श्वान्नलोप VI-4-23

*Atmanepada**Present*

	S	D	P
1st Person	रिञ्चे	रिञ्चवहे	रिञ्चमहे
2nd ,	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्क्षावे
3rd ,	रिङ्के	रिञ्चाते	रिञ्चते

Imperative

1st Person	रिणचै	रिणचावहै	रिणचामहै
2nd ,	रिङ्क्षव	रिञ्चाथाम्	रिङ्क्षावम्
3rd ,	रिङ्काम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Imperfect

1st Person	अरिञ्चि	अरिञ्चवहि	अरिञ्चमहि
2nd ,	अरिङ्कथा	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्कावम्
3rd ,	अरिङ्के	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चताम्

Potential.

1st Person	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2nd ,	रिञ्चीथा	रिञ्चीपाथाम्	रिञ्चीपावम्
3rd ,	रिञ्चीत	रिञ्चीपाताम्	रिञ्चीप्रत

रिच्+मि=रिणच्+मि by (142) =रिणचिम् रिच्+सि=रिणच्

+सि by (113) =रिणक्+सि by (84), =रिणक्+मि by (83) =रिणाक्षि

अरिणक्ष-ग् by (77 and 74) रिङ्क्-गि and रिङ्क्-म् by (143) and 84

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

तञ्च् 7 P To contract or shrink

षृच् 7 P To bring into contact with, to join,
to mix, to touch, to satisfy, to satiate to augment
(Vedic) to give bountifully

वृच् 7 P To choose

विच् 7 U To separate, to distinguish, to deprive of

(146) अञ्जन् 7 P To anoint, to make clear,
to show, to go, To shine, to honour, to decorate,

Present

1st Person	अनजिम्	अञ्जव	अञ्जम्
2nd ,	अनाक्षि	अञ्जव्य	अञ्जव्य
3rd ,	अनाक्ति	अञ्ज	अञ्जन्ति

Imperative

	S.	D	P
1st Person	अनजानि	अनजाव	अनजाम
2nd „	अद्विधि	अद्वृम्	अद्वृम्
3rd „ .	अनन्तु	अन्नाम्	अन्नन्तु

Imperfect

1st Person	आनजस्	आञ्ज्य	आञ्जम्
2nd „	आनकू-ग्	आङ्कम्	आङ्क
3rd „	आनकू-ग् .	आङ्काम्	आङ्कन्

Potential

1st Person	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याव	अञ्ज्याम
2nd „	अञ्ज्या	अञ्ज्यातम्	अञ्ज्यात
3rd „	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्यु-

यज् 7 U. To join , to yoke , to furnish , to use or employ , to apply , to appoint , to direct , to prepare , to give , to adhere , to insert , to think upon

*Parasmaipada**Present*

	S	D	P
1st Person	युनजिम्	युञ्जव	युञ्जम्
2nd „	युनाक्षि	युञ्कथ	युञ्कथ
3rd „	युनाक्ति	युञ्क	युञ्जन्ति

Imperative

1st Person	युनजानि	युनजाव	युनजाम
2nd „	युञ्क्षिधि	युञ्कम्	युञ्क
3rd „	युनन्तु	युञ्काम्	युञ्जन्तु

Imperfect.

1st Person	अयुनजम्	अयुञ्जव	अयुञ्जम्
2nd „	अयुनकू-ग्	अयुङ्कम्	अयुङ्क
3rd „	अयुनकू-ग् .	अयुङ्काम्	अयुञ्जन्

Potential.

1st Person	युञ्ज्याम्	युञ्ज्याव	युञ्ज्याम
2nd „	युञ्ज्याः	युञ्ज्यातम्	युञ्ज्यात
3rd „	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः

*Aitmanepada**Present*

		S.	D	P
1st	Person	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्जमहे
2nd	"	युञ्ज्ये	युञ्जाते	युञ्ज्यते
3rd	"	युञ्जे	युञ्जाते	युञ्जते

Imperative

1st	Person	युनजै	युनजावहे	युनजामहे
2nd	"	युनज्वय	युञ्जाथाम्	युनज्वयम्
3rd	"	युञ्जाम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Imperfect.

1st	Person	अयुञ्जिन	अयुञ्ज्यवहि	अयुञ्जमहि
2nd	"	अयुन्ज्यथा	अयुञ्जाथाम्	अयुन्ज्यवयम्
3rd	"	अयुञ्जे	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जताम्

Potential.

1st	Person	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2nd	"	युञ्जीथा	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीधवम्
3rd	"	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated

भञ्ज् 7 P To break, to devastate, to frustrate, to arrest or check, to defeat.

सुञ्ज् 7 A To eat, to enjoy, to rule, (P) to protect, to endure, to pass time.

चिञ् 7 P. To shake, to tremble with fear, to be afraid, to be afflicted

वृञ् 7 P To avoid, to choose, to atone for, to efface, to purify, to remove, to give; to hurt, injure, or kill.

(147) **कृत** 7 P To spin, to surround, to attire

Present.

		S	D	P
1st	Person	कृणाशि	कृन्द	कृन्दा
2nd	"	कृणस्यि	कृन्थ	कृन्त्य
3rd	"	कृणत्ति	कृन्त	कृन्दन्ति

Imperative.

	S	D	P
1st Person	कृणदानि	कृणदाव	कृणदाम
2nd ,	कृन्दि	कृन्तम्	कृन्त
3rd ,	कृणतु	कृन्ताम्	कृन्दन्तु

Imperfect.

1st Person	अकृणदम्	अकृन्द	अकृन्दा
2nd ,	अकृणत्-इ	अकृन्तम्	अकृन्त
3rd ,	अकृणत्-इ	अकृन्ताम्	अकृन्दन्

Potential

1st Person	कृन्याम्	कृन्याव	कृन्याम
2nd ,	कृन्या	कृन्यातम्	कृन्यात
3rd ,	कृन्यात्	कृन्याताम्	कृन्यः

कृत+मि=कृणत+मि by (142 and 18)=कृणइ+मि by the following rule.

(148) A consonant except a nasal, followed by a soft consonant or the initial vowel of a word, takes the third consonant of its class as its substitute

कृन्द्व by (143 and the last portion of 18) न् being followed by a letter of the Dental class is not changed to ण्.

कृन्दन्ति—कृणदानि, &c by (148)

अकृणत्-इ by (77 and 74)

(149) उन्त् 7 P To wet or moisten, to bathe, to flow.

Present.

	S.	D.	P
1st Person	उनद्वि	उन्दू	उन्द्वः
2nd ,	उनास्ति	उन्त्था	उन्थ
3rd ,	उनति	उन्तः	उन्दन्ति

Imperative.

1st Person	उनदानि	उनदाव	उनदाम
2nd ,	उनिद्वि	उन्तम्	उन्त
3rd ,	उनतु	उन्ताम्	उन्दन्तु

Imperfect

	S.	D.	P.
1st Person	औनदम्	औन्दू	औन्द्वा
2nd ,	औन -औनत्-द्	औन्तम्	औन्त
3rd ,	औनत्-द्	औन्ताम्	औन्दन्

Potential

1st Person	उन्याम्	उन्याव	उन्याम
2nd ,	उन्या	उन्यातम्	उन्यात
3rd ,	उन्यात्	उन्याताम्	उन्यु

औनदम्, &c by (14 a) औन by (89),
उन्यत्सि by (87); औनत्-द् by (77) and (74)

सिद्ध 7 U to break, to dig, to displace, to violate to remove,
to interrupt, to change; to expand; to scatter

*Parasmaipada.**Present.*

	S	D	P
1st Person	भिनद्वि	भिन्दू	भिन्द्वा
2nd ,	भिनत्सि	भिन्थ	भिन्थ
3rd ,	भिनत्ति	भिन्त्	भिन्दन्ति

Imperative

1st Person	भिनदानि	भिनदाव	भिनदाम
2nd ,	भिन्दि	भिन्तम्	भिन्त
3rd ,	भिनतु	भिन्ताम्	भिन्दन्तु

Imperfect

1st Person	अभिनदम्	अभिन्दू	अभिन्द्वा
2nd ,	अभिन	{	
	अभिनत्-द्	अभिन्तम्	अभिन्त
3rd ,	अभिनत्-द्	अभिन्ताम्	अभिन्दन्

Potential.

1st Person	भिन्याम्	भिन्याव	भिन्याम
2nd ,	भिन्या	भिन्यातम्	भिन्यात
3rd ,	भिन्यात्	भिन्याताम्	भिन्यु

भिनत्सि by (87); अभिनः by (89), अभिनत्-द् by (77 and 74).

*Atmanepada**Present*

		S	D	P.
1st	Person	भिन्दे	भिन्दहे	भिन्दाहे
2nd	"	भिन्त्से	भिन्दाथे	भिन्दू
3rd	"	भिन्ते	भिन्दाते	भिन्दते

Imperative

1st	Person	भिन्दै	भिन्दावहै	भिन्दामहै
2nd	"	भिन्त्सव	भिन्दाथाम्	भिन्दूध्वम्
3rd	"	भिन्ताम्	भिन्दाताम्	भिन्दताम्

Imperfect.

1st	Person	अभिन्दि	आभिन्दहि	अभिन्दाहि
2nd	"	अभिन्त्याः	अभिन्दाथाम्	अभिन्दूध्वम्
3rd	"	अभिन्त्त	अभिन्दाताम्	अभिन्दत

Potential

1st	Person	भिन्दीय	भिन्दीवहि	भिन्दीमहि
2nd	"	भिन्दीथा	भिन्दीयथाम्	भिन्दीध्वम्
3rd	"	भिन्दीत	भिन्दीयाताम्	भिन्दीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

छुट् 7 U To pond, to trample upon, to strike against, to crush; to move or be agitated

खिट् 7 A To suffer pain, to be afflicted, to feel tired, to be exhausted

ठिट् 7 U To cut, to lop off, to hew, to mow, to tear; to pierce; to break; to rend, to split; to divide, to disturb, to destroy, to deprive of

झृट् 7 P To play, to shine, to vomit

तुट् 7 U To cleave, to split, to destroy, to kill; to set free; to disregard

विट् 7 A To know or understand, to regard; to meet with, to reflect, to examine.

(150) * A consonant except a nasal, a semi-vowel or ह्, preceded by any consonant and followed by a homogeneous one (viz a consonant belonging to the same class and requiring an equal effort to pronounce it) is optionally dropped.

(151) इन्ध॑ 7 A To kindle, to light, to set on fire

Present

		S	D	P.
1st	Person	इन्धे	इन्धवहे	इन्धमहे
2nd	"	इन्से	इन्धाथे	इन्द्रे-इन्धे
3rd	"	इन्द्रे-इन्धे	इन्धाते	इन्धते

Imperative

1st	Person	इन्धै	इन्धावहै	इन्धामहै
2nd	"	इन्स्व	इन्धाथाम्	इन्द्रम्-इन्धम्
3rd	"	इन्द्राम्-इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्

Imperfect

1st	Person	ऐन्धि	ऐन्धवहि	ऐन्धमहि
2nd	"	ऐन्द्रा-ऐन्धा	ऐन्धाथाम्	ऐन्द्रम्-ऐन्धम्
3rd	"	ऐन्द्र-ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

Potential.

1st	Person	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि
2nd	"	इन्धीथा	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
3rd	"	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

इन्से by (87), इन्धे or इन्द्रे by (150), ध् being followed by र् and preceded by न् is optionally dropped In the third person singular the termination ते is homogeneous to ध् and hence two forms

इन्धे by (142)

रुध॑ 7 U To obstruct, to preserve, to close, to confine, to besiege, to obscure, to oppress

रुध् 7 U.

Parasmaipada

Present

	S	D	P
1st Person	रुणद्धिम्	रुन्धव	रुन्धम्
2nd „	रुणत्सि	रुन्द्व-रुन्ध	रुन्द्व-रुन्ध
3rd „	रुणद्वि-रुणधि	रुन्द्व-रुन्ध	रुन्धन्ति

Imperative.

1st Person	रुणधानि	रुणधाव	रुणधाम्
2nd „	रुन्द्वि-रुणधि	रुन्द्वम्-रुन्धम्	रुन्द्व-रुन्ध
3rd „	रुणद्व-रुणधु	रुन्द्वाम्-रुन्धाम्	रुन्धन्तु

Imperfect

1st Person	अरुणधम्	अरुन्धव	अरुन्धम्
2nd „	अरुणत् द्	अरुन्द्वम् } अरुन्धम् }	अरुन्द्व } अरुन्ध }
3rd „	अरुणत् द्	अरुन्द्वाम् }	अरुन्धन् } अरुन्धाम् }

Potential.

1st Person	रुन्धयाम्	रुन्धयाव	रुन्धयाम्
2nd „	रुन्धया	रुन्धयातम्	रुन्धयात
3rd „	रुन्धयात्	रुन्धयाताम्	रुन्धयु

Atmanepada.

Present.

	S	D	P
1st Person	रुन्धे	रुन्धवहे	रुन्धमहे
2nd „	रुन्त्से	रुन्धाथे	रुन्द्वै-रुन्धे
3rd „	रुन्द्वे-रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperative

1st Person	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै
2nd „	रुन्त्सव	रुन्धाथाम्	रुन्द्वम्
3rd „	रुन्द्वाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Imperfect

	S	D	P
1st Person	अरुन्धि	अरुन्धवहि	अरुन्धमहि
2nd ,,	अरुन्दा॒	अरुन्धाथा॒म्	अरुन्धवम्
3rd ,,	अरुन्द-अरुन्ध	अरुन्धताम्	अरुन्धत

Potential

1st Person	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
2nd ,,	रुन्धीथा॒	रुन्धीयाथा॒म्	रुन्धीधवम्
3rd ,,	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरत्

रुन्ध् + थ or ति = रुन्ध् + थ or रुणध् + ति = रुन्ध् + ध or रुणध् + धि by (100) = रुन्द् + ध or रुणद् + धि by (82) = रुन्द्व. or रुणद्वि. or optionally रुन्ध or रुणधि by (150)

(152) पिण् 7 P To pound, to grind, to pulverize, to crush, to hurt, to injure or kill.

Present

	S.	D.	P
1st Person	पिनमि	पिष्व	पिष्म
2nd ,,	पिनक्षि	पिष्टु	पिष्टु
3rd ,,	पिनटि	पिष्ट	पिष्निति

Imperative

1st Person	पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम्
2nd ,,	पिष्टु	पिष्टम्	पिष्ट
3rd ,,	पिनषु	पिष्टाम्	पिष्टन्तु

Imperfect

1st Person	अपिनषम्	अपिष्व	अपिष्म
2nd ,,	अपिनद्-द्	अपिष्टम्	अपिष्ट
3rd ,,	अपिनद्-द्	अपिष्टाम्	अपिष्टन्

Potential.

1st Person	पिष्याम्	पिष्याव	पिष्याम्
2nd ,,	पिष्याः	पिष्यातम्	पिष्यात
3rd ,,	पिष्यात्	पिष्याताम्	पिष्युः

पिष्ठ+व = पिष्व by (143 & 92), पिनाशि by (142, 80 and 83)

पिष्ट and पिनष्टि by (81), पिनशाणि by (142 and 18).

पिष्ठ+धि = पिष्ट् + धि by (143) = पिष्ट्+ धि by (82)
= पिष्ट्+दि by (81) = पिष्ट्

अपिनद्-इ (77 and 74)

(a) शिष् (P to leave a remainder, to distinguish or discriminate,) is to be similarly conjugated

(153) हिंस् 7 P To hurt, injure or kill, to afflict or torment.

Present

		S.	D	P
1st	Person	हिनस्मि	हिस्व	हिस्म
2nd	"	हिनास्ते	हिस्थ	हिस्थ
3rd	"	हिनस्ति	हिस्त	हिसन्ति

Imperative

1st	Person	हिनसामि	हिनसाव	हिनसाम
2nd	"	हिन्धि	हिंस्तम्	हिंस्त
3rd	"	हिनस्तु	हिस्ताम्	हिसन्तु

Imperfect.

1st	Person	अहिनस्मि	अहिस्व	अहिस्म
2nd	"	अहिन्	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3rd	"	अहिनद्-इ	अहिंस्ताम्	अहिसन्

Potential

1st	Person	हिस्याम्	हिस्याव	हिस्याम
2nd	"	हिस्या-	हिंस्यातम्	हिंस्यात
3rd	"	हिस्याद्	हिंस्याताम्	हिंस्यु

हिस्+व=हिंस्व by (141, 143, and 92), हिन्धि by (96)

अहिन-अहिनद्-इ by (97)

(154) * In the case of the root तृह्, इ is added to न when it is followed by the consonantal strong terminations

The base of तृह् therefore is तृणेह् before consonantal strong terminations, तृणाह् before vowel strong and तृंह् before weak terminations

* तृणह् इम् VII 3 12

तृह् 7 P. to hurt, injure or kill

Present.

		S.	D.	P
1st	Person	तृणोऽपि	तृह्व-	तृह्वः
2nd	"	तृणोऽस्ति	तृणद	तृणद
3rd	"	तृणेदि	तृणद	तृणन्ति

Imperative.

1st	Person	तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम
2nd	"	तृणिद	तृणदम्	तृणद
3rd	"	तृणेहु	तृणदाम्	तृणन्तु

Imperfect.

1st	Person	अतृणहम्	अतृंह्व	अतृंह्वा
2nd	"	अतृणेद् इ	अतृणदम्	अतृणद
3rd	"	अतृणेद् इ	अतृणदाम्	अतृणन्तु

Potential.

1st	Person	तृह्वाम्	तृंह्वाव	तृंह्वाम्
2nd	"	तृह्वा	तृंह्वातम्	तृंह्वात
3rd	"	तृह्वात्	तृंह्वाताम्	तृंह्वः

तृह् + सि = तृणेह् + सि by (154) = तृणेह् + सि by (99), तृणेक् + सि by 80 = तृणेक्षि by (83.)

तृह् + ति = तृणेह् + ति by (154) = तृणेद् + ति by (99) = तृणेह् + धि by (100) = तृणेह् + दि by (81) = तृणेदि by (101) .

तृह् + धि = तृनद् + धि by (143) = तृनद् + धि by (99) = तृणेह् + धि by (143) = तृणेद् + दि by (81) = तृणिद by (101)

(155) Roots belonging to the 1st, 7th and 10th conjugations

चृद् 1 P } 10 U } To kindle. 7 P To play, &c.

पिष् 1 P } 10 U } To go or move 7 P To pound, &c.

रिच् 1 P } 10 P } To divide, separate 7 U To empty, &c.
To leave, to join or mix.

शिष् 1 P To hurt, injure or kill 7 P To distinguish, &c
10 U To leave a remainder

हिंसा
1 I
7 P
10 U } To hurt, injure or kill

(1) Those that belong to 1st & 7th conjugations.

मिद्
7 I
U } To break, &c तंचृतज् 1 P To go 7 P contract.

रुद्
7 I
U } To cleave, &c रुध् 1 P To grow or germinate
7 U To obstruct, &c

(b) Those belonging to the 1st, 2nd, 7th & 10th conjugations

पृच्
1 I P } To touch, 2 A To touch
10 U } To oppose. 7 P To bring into contact

वृज्
1 I P } To avoid, to abandon, to exclude, to cut to
10 U } pieces, to deprive of

2 A To avoid 7 P To avoid, to choose, &c.

(c) Roots belonging to the 6th and 7th conjugations.

कृत् 6 P To cut, to destroy 7 P To spin, &c

भुज् 6 P To bend or curve 7 U To eat, &c.

(d) The following roots belong optionally to the conjugations shown below —

विच्
3 I
7 U } To separate, &c

भज् 7 P To break, &c 10 U To brighten, to shine, to speak.

स्विद् 6 P afflict 4 7 A To suffer pain, &c.

त्वद्
6 P }
7 P } To hurt,
10 U } To injure or kill

विज् 3 U. To separate, &c 6 A. 7. U To shake or tremble

युज् 1 P To join 4 A To concentrate the mind

10 U. To join, to censure 7 U To unite, &c

विद् 2 P. To know, &c. 4 A To be, to happen.

6 U To get or obtain 7 A To know, &c

10 A To tell or declare, to feel or experience, to dwell

Roots			Third Person Present Tense,		
छृद्	1 P	छर्दति	छर्दत	छर्दन्ति	
	7 P	छृणन्ति	छृन्त	छृन्दन्ति	
	10 U	छर्दयति	छर्दयत	छर्दयन्ति	
		छर्दयते	छर्दयते	छर्दयन्ते	
पेष्	1 P	पेषति	पेषत	पेषन्ति	
	7 P	पिनष्टि	पिष्ट	पिषन्ति	
	10 U	पेषयति	पेषयत	पेषयन्ति	
		पेषयते	पेषयते	पेषयन्ते	
रेच्	1 P	रेचाति	रेचत	रेचन्ति	
	7 U	रिणक्ति	रिङ्क	रिण्वन्ति	
		रिङ्के	रिण्वते	रिण्वते	
	10 P	रेचयति	रेचयत	रेचयन्ति	
शेष्	1 P	शेषति	शेषत	शेषन्ति	
	7 P	शिनष्टि	शिष्ट	शिषन्ति	
	10 U	शेषयति	शेषयत	शेषयन्ति	
		शेषयते	शेषयते	शेषयन्ते	
हिस्	1 P	हिसति	हिसत	हिसन्ति	
	7 P	हिनस्ति	हिस्त	हिसन्ति	
	10 U	हिसयति	हिसयत	हिसयन्ति	
		हिसयते	हिसयते	हिसयन्ते	
भिद्	1 P	भिदति	भिदत	भिदन्ति	
	7 U	भिनति	भिन्त	भिन्दन्ति	
		भिन्ते	भिन्दाते	भिन्दते	
तंच्	1 P	तंचति	तंचत	तंचन्ति	
	7 P	तनक्ति	तङ्क	तञ्चन्ति	
तृद्	1 P	तर्दति	तर्दत	तर्दन्ति	
	7 U	तृणन्ति	तृन्त	तृन्दन्ति	
		तृन्ते	तृन्दाते	तृन्दते	
रोध	1 P	रोधति	रोधत	रोधन्ति	

Forms

Third Person Present Tense

रुध् 7 U	रुणद्वि } रुणवि }	रुन्ध } रुन्धे }	रुन्धन्ति
.	.	रुन्धाते	रुन्धते
पृच् 1 P	पर्चति	पर्चत	पर्चन्ति
2 A	पृक्ते	पृचाते	पृचते
7 P	पृणक्ति	पृङ्क	पृच्नन्ति
10 U	पर्चयति पर्चयते	पर्चयत पर्चयेते	पर्चयन्ति पर्चयन्ते
वृज् 1 P	वर्जति	वर्जत	वर्जन्ति
2 A	वृक्ते	वृजाते	वृजते
7 P	वृणक्ति	वृङ्क	वृज्ञन्ति
10 U	वर्जयति वर्जयते	वर्जयत वर्जयेते	वर्जयन्ति वर्जयन्ते
कृत् 6 P	कृतति	कृतत-	कृतन्ति
7 P	कृणत्ति	कृन्त	कृन्धन्ति
भुज् 6 P	भुजति	भुजत	भुजन्ति
7 P	भुनक्ति	भुङ्क-	भुञ्जन्ति
.	भुङ्के	भुञ्जाते	भुञ्जते
विच् 3 U	वेवेकि वेविक्ते	वेविक्तः वेविजाते	वेविजति वेविजते
7 U	विनक्ति विक्ले	विङ्क	विश्वन्ति विश्वते
भंज् 7 P	भनक्ति	भङ्क	भञ्जन्ति
10 U	भंजयति भंजयते	भंजयत भंजयेते	भंजयन्ति भंजयन्ते
सिद् 4 A	सिद्यते	सिद्येते	सिद्यन्ते
6 P	सिद्वाति	सिद्वत	सिद्वन्ति
7 A	सिन्दते	सिन्दाते	सिन्दते
तृह् 6 P	तृहति	तृहतः	तृहन्ति

Roots	Third Person Present Tense		
तृ० 7 P	तृणोष्टि	तृण्ठ	तृ॒हन्ति
10 U	तर्हयति	तर्हयत	तर्हयन्ति
	तर्हयते	तर्हयेते	तर्हयन्ते
शुज् 1 P	योजाति	योजत	योजन्ति
4 A	शुज्यते	शुज्येते	शुज्यन्ते
7 U	शुनक्ति	शुङ्क	शुञ्जन्ति
	शुङ्के	शुञ्जाते	शुञ्जते
10 U	योजयति	योजयत	योजयन्ति
	योजयते	योजयेते	योजयन्ते
विद् 2 P	{ वेत्ति वेद् }	विच्छ विदत्तु	विदन्ति विदु
4 A	विद्यते	विद्येते	विद्यन्ते
6 U	विदाति	विदत	विदन्ति
	विद्धते	विद्धते	विद्धन्ते
7 A	विन्ते	विन्दाते	विन्दते
10 A	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते

(157) The following roots change their proper Pada in the senses noted below —

भुज्* is Parasmaipadī in the sense of "protecting" only

युज् † with प्र, उप or any preposition beginning or ending with a vowel is Atmanepadī, except with reference to sacrificial vessels

CHAPTER IX.

Eighth Conjugation or तनादि Class

(158) ‡ Roots of the Eighth conjugation beginning with तन and the roots क्ष take उ before the terminations in the conjugational tenses

* भुजोऽनवने ॥ 1 3 66

† प्रोपाभ्या युजेरयज्ञपात्रेषु ॥. 1 3 64, स्वराद्यन्तोपसर्गादिति वक्तव्यम् Vartika.

‡ तनादिक्षम्यउ ॥ III, I 79.

(159) * Vिकारण उ is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with म् and श् and necessarily † before म्-व् and श् ‡ of the Potential in the case of the root कृ “to do ”

(160) § कृ to do 8th conj. U. becomes कुर् before the weak terminations.

(161) ** हि the second person singular Parasmaipada termination is dropped in the 8th conjugation

(162) तन् 8 U To stretch, to spread, to perform , to compose, to bend, to weave, to last, to emboss,

Parasmaipada.

Present.

	S.	D	P.
1st Person	तनोमि	तनुष { तन्व {	तनुम { तन्म {
2nd „	तनोषि	तनुथ	तनुथ
3rd „	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति

Imperative

1st Person	तनवानि	तनवाव	तनवाम
2nd „	तनु	तनुतम्	तनुत
3rd „	तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अतनवम्	अतनुव { अतन्व {	अतनुम
2nd „	अतनो	अतनुतम्	अतनुत
3rd „	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्त

* लोपधास्यान्तरस्या स्वो ॥ VI 4 107.

† नित्य करोते ॥ VI 4 108.

‡ ये च ॥ VI 4 109

§ अतउत्सावधातुके ॥ VI. 4 110

**हुश्वत्रो सावधातुके ॥ VI 4 87

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम्
2nd „	तनुया	तनुयातम्	तनुयात
3rd „	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	तन्वे	तनुवहे { तन्वहे }	तनुमहे { तन्महे }
2nd „	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
3rd „	तनुते	तन्वाते	तन्वते

Imperative.

1st Person	तनवै	तनवावहै	तनवामहै
2nd „	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
3rd „	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Imperfect.

1st Person	अतन्वि	अतनुवहि { अतन्वहि }	अतनुमहि { अतन्महि }
2nd „	अतनुथा	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
3rd „	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Potential.

1st Person	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
2nd „	तन्वीथा	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
3rd „	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

(a) The following roots are to be similarly conjugated:

क्षण् 8 U=To go.

श्वण् or श्विण् 8 U To hurt, injure or kill.

शृण् 8 P—To shine or burn.

रुण् 8 U=To graze.

मन् 8 A=To think, to consider, to honour, to know or understand, to consent to, to intend, to devise, to appear.

वन् ८ U = To beg or ask, to conquer, to possess. Vedic—to like or love, to wish, to prepare, to hurt

सत्र ८ U To love or like, to honour, to obtain, to bestow,

(163) कु ८ U To do, to manufacture, to build, to produce, to compose to perform, to obey, to place, to appoint

Parasmaipada

Present

	S	D	P
1st Person	करोमि	कुर्व	कुर्म
2nd ,,	करोषि	कुरुथ	कुरुथ
3rd ,	करोति	कुरुत	कुर्वन्ति

Imperative

1st Person	करवामि	करवाव	करवाम
2nd ,,"	कुरु	कुरुतम्	कुरुत
3rd ,,"	करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु

Imperfect

1st Person	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म
2nd ,,"	अकरो	अकुरुतम्	अकुरुत
3rd ,,"	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्

Potential

1st Person	कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम
2nd ,,"	कुर्या	कुर्यातम्	कुर्यात
3rd ,,"	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्याः

Atmanepada.

Present.

1st Person	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2nd ,,"	कुरुषे	कुर्वाथे	कुरुध्वये
3rd ,,"	कुरुते	कुर्वते	कुर्वते

Imperative

1st Person	करवै	करवावहे	करवामहे
2nd ,,"	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
3rd ,,"	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वताम्

Imperfect.

1st Person	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2nd „	अकुरुथा	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
3rd „	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत

Potential.

1st Person	कुर्वाय	कुर्वीवहि	कुर्वामहि
2nd „	कुर्वथा	कुर्वायाथाम्	कुर्वाध्वम्
3rd „	कुर्वत	कुर्वायाताम्	कुर्वारन्

करोमि—करापि by (158 and 70), कुर्व — कुर्म — कुर्याम् by (159 and 160,) कुरु by (161)

(164) The following roots belong to the conjugations shown below —

घृण्	1 P	A = To seize
	8 U }	P = To shine, to burn.
सन्	1 P	To love &c
	8 U }	
कु	5 U	= To hurt, injure or kill
	8 U	= To do &c
तच्	1 P	To confide, to help, to pain, to be harmless,
	10 U }	to sound
	8 U	= To stretch, &c.
वन्	1 P	To favour, to hurt, to sound, to confide in
	10 U }	
	8 U	= To beg, &c.
मन्	1 P	To be proud, to worship
	10 A }	
	4 A	= To think, &c
	8 A }	

(165) Roots 3rd Person Present Tense.

घृण्	1 A	घृणते	घृणेते	घृणन्ते
	8 P.	घृणाति	घृणत	घृणन्ति

Roots	3rd Person	Present	Tense
सन् 1 P	सनाति	सनत्	सनान्ति
8 U	सनोति	सनुत्	सन्वन्ति
	सनुते	सन्वाते	सन्वते
कृ 5 U.	कृणोति	कृणत्	कृणवन्ति
	कृणुते	कृण्वाते	कृण्वते
8 U	करोति	कुरुत्	कुर्वन्ति
	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते
तन् 1 P	तनाति	तनत्	तनान्ति
8 U	तनोति	तनुत्	तन्वन्ति
	तनुते	तन्वाते	तन्वते
10 U	तानयति	तानयत्	तानयन्ति
	तानयते	तानयेते	तानयन्ते
1 P } वन् 8 U } 10 U }	The same as above (कृ being substituted for त्)		
मन् 1 P	मनति	मनत्	मनान्ति
4 A.	मन्यते	मन्येते	मन्यन्ते
8 A.	मनुते	मन्वाते	मन्वते
10 A.	मानयते	मानयेते	मानयन्ते

(166) The root कृ “to do” by itself and उपकृ in the sense of “doing good to” are used in both the Padas * पराकृ, * अनुकृ and विकृ in the sense of “affecting” only are always Parasmaipadi. कृ with the following prepositions and in the following senses is always

† Atmanepadi

‡ अधिकृ “to bear, forgive or overpower.”

§ विकृ “to utter sounds” or intransitively used.

* अनुपराम्या कृन (परस्मैपद) 1 3 79.

† गधनावलेपणसेवनसाहस्रिक्यप्रातियत्प्रकथनेपयोगेषु कृन ॥ 1. 3. 32.

‡ अथे प्रहसने 1 3 33.

§ वे शब्दकर्मण 1 3 34 अकर्मकाच्च 1 3. 5.

- उक्तु “to do an injury to”
 उदाकु “to overcome, blame or censure.”
 उपकु “to serve”
 प्रकु “to outrage, to reside, to apply or use”
 उपस्कु “to prepare or cook.”
-

CHAPTER X

Ninth Conjugation or क्रयादि Class.

(167) * ना is added on to roots of the Ninth or क्रयादि class in the conjugational tenses before the terminations are applied

(168) † ई is substituted for आ of ना viz ना becomes नी before consonantal weak terminations

(169) ‡ ना drops its आ before vowel weak terminations

(170) § The penultimate न् of a root, ending in a consonant and not marked with a mute इ is dropped before the strong and weak terminations

Roots of the Ninth conjugation are not distinguished by a mute इ and hence the penultimate nasal is invariably dropped

(171) §§ ग् and the 21 roots, that follow it, shorten their final vowel in the conjugational tenses, while श्री-श्री and क्षि do it optionally.

* क्रयादिभ्य श्रा ॥ III 1 81

† ई हल्यधो ॥ III 4 113

‡ श्रायास्तयोरात VI 4 112.

§ आनिदिता हल उपथाया छुट्टिं ॥ VI 4. 24.

इत्येतदित्सङ्गक येषा नास्तितेषाहलन्तानामङ्गानामुपधायानस्थलोप

स्यात्किणितिभितिचप्रत्ययेपे ॥

§§ व्यादिनान्हस्व ॥ VII 3 80

(172)* हि the Imperative 2nd person singular Parasmaipada termination is replaced by आन before which the vikarana नी is omitted, in the case of roots of the 9th conjugation ending in a consonant

(173) क्री ९ U To buy, to barter, to win

Parasmaipada.

Present

	S	D	P
1st Person	क्रीणामि	क्रीणीव	क्रीणीम
2nd ,,"	क्रीणासि	क्रीणीथ	क्रीणीथ
3rd ,,"	क्रीणाति	क्रीणीत	क्रीणन्ति

Imperative.

1st Person	क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम
2nd ,,"	क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत
3rd ,,"	क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु

Imperfect

1st Person	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम
2nd ,,"	अक्रीणा	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत
3rd ,,"	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्

Potential

1st Person	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम
2nd ,,"	क्रीणीया	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात
3rd ,,"	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयु

Atmanepada.

Present

1st Person	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे
2nd ,,"	क्रीणीषे	क्रीणाथे	क्रीणाध्वे
3rd ,,"	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

* हलश्च शानज्ज्ञौ ॥ III. 1 83.

Imperative.

		S.	D	P.
1st	Person	क्रीणे	क्रीणावहै	क्रीणामहै
2nd	„	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीष्वम्
3rd	„	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणिताम्

Imperfect

1st	Person	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2nd	„	अक्रीणीथा	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीष्वम्
3rd	„	अक्रीणित	अक्रीणाताम्	अक्रीणित

Potential.

1st	Person	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2nd	„	क्रीणीथा	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीष्वम्
3rd	„	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated

प्री 9 U=To please or be pleased, to show kindness to, to be cheerful.

स्त्री 9 P=To go or move

श्री 9 P=To fear

मी 9 U=To hurt, to lessen, to alter, to transgress, to disappear, to stray

री 9 U=To go or move, to hurt, to howl.

ली 9 P=To adhere, to melt.

झी 9 P=To go or move, to support, to choose.

झी 9 P=To choose

भी 9 U=To cook.

सि 9 U=To fasten or ensnare

क्षि 9 P=To destroy, to diminish, to kill, to spend time.

यु 9 U=To fasten, to worship; to acquire.

स्कु 9 U=To jump, to raise, to cover, to approach

वृ 9 U=To choose a boon, to choose in marriage; to solicit; to conceal, to surround, to restrain, to oppose, to love; to adore.

(173 B) त्री ७ P To choose.

Present

	S	D	P.
1st Person	{ त्रीणामि त्रिणामि	त्रीणीव त्रिणीव	त्रीणीम् त्रिणीम्
2nd „	{ त्रीणासि त्रिणासि	त्रीणीथ त्रिणीथ	त्रीणीथ त्रिणीथ
3rd „	{ त्रीणाति त्रिणाति	त्रीणीतः त्रिणीतः	त्रीणन्ति त्रिणन्ति

Imperative.

1st Person	{ त्रीणानि त्रिणानि	त्रीणाव त्रिणाव	त्रीणाम त्रिणाम
2nd „	{ त्रीणीहि त्रिणीहि	त्रीणीतम् त्रिणीतम्	त्रीणीत त्रिणीत
3rd „	{ त्रीणातु त्रिणातु	त्रीणीताम् त्रिणीताम्	त्रिणन्तु त्रिणन्तु

Imperfect.

1st Person	{ अत्रीणाम् अत्रिणाम्	अत्रीणीव अत्रिणीव	अत्रीणीम् अत्रिणीम्
2nd „	{ अत्रीणा अत्रिणा	अत्रीणीतम् अत्रिणीतम्	अत्रीणीत अत्रिणीत
3rd „	{ अत्रीणात् अत्रिणात्	अत्रीणीताम् अत्रिणीताम्	अत्रीणन् अत्रिणन्

Potential.

1st Person	{ त्रीणीयाम् त्रिणीयाम्	त्रीणीयाव त्रिणीयाव	त्रीणीयाम त्रिणीयाम
2nd	{ त्रीणीया त्रिणीया	त्रीणीयातम् त्रिणीयातम्	त्रीणीयात त्रिणीयात
3rd	{ त्रीणीयात् त्रिणीयात्	त्रीणीयाताम् त्रिणीयाताम्	त्रीणीयु त्रिणीयु

त्री and त्रिणी are to be similarly conjugated

(174) q 9 U. To purify , to winnow ; to expiate , to discriminate , to devise , to become clear or pure.

पू ७ U.

Present

	S.	D	P
1st	पुनामि	पुर्नाव	पुर्नीम
2nd	पुनासि	पुर्नीथ	पुर्नीथ
3rd	पुनाति	पुर्नीत	पुर्नन्ति

Imperative

1st	पुनानि	पुर्नाव	पुर्नाम
2nd	पुर्नीहि	पुर्नीतम्	पुर्नीत
3rd	पुनातु	पुर्नीताम्	पुर्नन्तु

Imperfect

1st	अपुनाम्	अपुर्नीव	अपुर्नीम
2nd	अपुना:	अपुर्नीतम्	अपुर्नीत
3rd	अपुनात्	अपुर्नीताम्	अपुनन्

Potential

1st	पुनीयाम्	पुनीयाव	पुनीयाम
2nd	पुनीया	पुनीयातम्	पुनीयात
3rd	पुनीयात्	पुनीयाताम्	पुनीयु

*Atmanepada**Present*

1st	उने	पुनीवहे	पुनीमहे
2nd	पुनीषे	उनाथे	पुनीध्वे
3rd	पुनीते	उनाते	उनते

Imperative

1st	उनै	पुनावहै	पुनामहै
2nd	पुनीष्व	उनाथाम्	पुनीध्वम्
3rd	पुनीताम्	उनाताम्	उनताम्

Imperfect

1st	अपुनि	अपुर्नीवहि	अपुर्नीमहि
2nd	अपुर्नीथा	अपुनाथाम्	अपुर्नीध्वम्
3rd	अपुर्नीत	अपुनाताम्	अपुनत

Potential.

1st	उनीय	उनीवहि	उनीमहि
2nd	उनीथा.	उनीयाथाम्	उनीध्वम्
3rd	उनीत	उनीयाताम्	उनीरन्

प् is shortened into उ according to (171)

(a) Roots to be similarly conjugated

ल् 9 U=To cut, to lop off, to pluck, to reap, to destroy

ध् 9 U=To shake, to blow away, to kindle, to treat roughly, to resist

ऋ 9 P=To go or move

ऋ 9 U=To hurt, injure or kill

ग् 9 P=To utter a sound, to invoke, to announce, to speak, to praise

ज् 9 } To grow old, to wear out, to decay

भ् 9 P=To burst or break asunder, to split, to open

प् 9 P=To fill, &c.

भ् 9 P=To bear or support, to fry, to blame, to bend

म् 9 P=To hurt, injure or kill

व् 9 U=To choose, &c

घ् 9 P=To tear asunder, to hurt, injure or kill

स् 9 U=To cover, to strew, &c

(175) बन्ध् 9 P=To bind, to wear, to attract, to build, to compose, to produce, to strike as a root

Present

1st	बन्धामि	बन्धीव	बन्धीम
2nd	बन्धासि	बन्धीथ	बन्धीथ
3rd	बन्धाति	बन्धीत	बन्धन्ति

Imperative

1st	बन्धानि	बन्धाव	बन्धाव
2nd	बन्धान	बन्धीतम्	बन्धीत
3rd	बन्धातु	बन्धीताम्	बन्धन्तु

Imperfect.

1st	अवधार्	अवधीव	अवधीम्
2nd	अवधा	अवधीतम्	अवधीत
3rd	अवधात्	अवधीताम्	अवधन्

Potential

1st	वधीयाम्	वधीयाव	वधीयाम्
2nd	वधीया	वधीयातम्	वधीयात्
3rd	वधीयात्	वधीयाताम्	वधीयु

वन्त् appears as वथ् throughout by (170),
वधान by (172)

(a) Roots to be similarly conjugated

कुच् 9 P = To suffer pain, to cling to, to hurt,

मंथ् 9 P } To fasten, to arrange, to write,
} To produce, to strew with,

मंथ् 9 P To churn, to agitate, to shake, to crush, to
oppress, to hurt, to destroy.

श्रुत् To loosen or liberate, to delight repeatedly.

(176) * The Vikarana ना-नी-न् as appended to the root
क्षुभ् is not changed to ण

क्षुश् 9 P To shake, to be agitated; to stumble

Present

1st Person	क्षुभ्नामि	क्षुभ्नीव	क्षुभ्नीम्
2nd "	क्षुभ्नासि	क्षुभ्नीथ	क्षुभ्नीथ
3rd ,	क्षुभ्नाति	क्षुभ्नीत	क्षुभ्नन्ति

Imperative

1st Person	क्षुभ्नानि	क्षुभ्नाव	क्षुभ्नाम
2nd ,	क्षुभान	क्षुभ्नीतम्	क्षुभ्नीत
3rd ,	क्षुभ्नात्	क्षुभ्नीताम्	क्षुभ्नन्तु

* क्षुप्रदिक्षुच VIII 4 39

Imperfect

	S	D.	P
1st Person	अशुभ्नाम्	अशुभ्नीव	अशुभ्नीम्
2nd „	अशुभ्ना-	अशुभ्नीतम्	अशुभ्नीत
3rd „	अशुभ्नात्	अशुभ्नीताम्	अशुभ्नन्

Potential

1st Person	शुभ्नीयाम्	शुभ्नीयाव	शुभ्नीयाम्
2nd „	शुभ्नीया-	शुभ्नीयातम्	शुभ्नीयात
3rd „	शुभ्नीयात्	शुभ्नीयाताम्	शुभ्नीयु

(a) Roots to be similarly conjugated.

तुभ् 9 P = To hurt, injure, or kill.

खच् „ „ To come forth, to purify, to be born again

मृइ „ „ To be pleased, to trample upon, to dash to pieces
to kill, to pound, to overcome.

गुध् „ „ To be angry

अज् „ „ To eat or consume, to taste or enjoy

क्लिङ् „ „ To torment or afflict, to suffer or feel pain

हष् „ „ To cause to move quickly, to let fly; to cast;
to escape, to smite, to impel or urge.

कुष् „ „ To tear or retract, to test, to shine.

पुष् „ „ To nourish, to support, to thrive

प्रुष् „ „ To become wet, to pour out, to fill.

पुष् „ „ To burn, to singe, to sear.

मुष „ „ To steal, to ravish, to dispel, to captivate;
to surpass.

विष् „ „ To separate, to disjoin

ध्रस् or उध्रस् 9 P To throw up.

(177) *If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ which is a substitute for य or ए by way of Sam-prasāraṇa, the short इ or उ is lengthened

* हल VI 4 2

(178) The vowel following a Sumprasārana is dropped.

(179) The roots उद्या and अ॒ take Samprasārana and त्री
takes ज्ञा as its substitute in the conjugational tenses

ज्या becomes जि by this rule, आ being dropped by (178) जि then becomes जी by (177) and is again shortened into जि by (171)

ज्या (जि) १ P=To overpower, to oppress, to grow old

गृह् (गृह्) 9 U To take, to catch, to capture, to captivate,
to win over, to please, to perceive, to buy

ज्ञा (जा) , U To know, to learn, to ascertain, to regard,
to act

(180) Roots		Third Person Present Tense			
धु or ध्	1 U	धवति	धवत	धवन्ति	
	5 U	धवते	धवेते	धवन्ते	
	6 P	धुनोति	धुनुत	धुन्वन्ति	
	9 U	धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते	
	10 U	धुवति	धुवत	धुवन्ति	
	3 P	धुनाति	धुनीत	धुनन्ति	
	6 A	धुनीते	धुनाते	धुनते	
	5 P	धूण्यति	धूनयत	धूनयन्ति	
	9 P	धूण्यते	धूनयेते	धूनयन्ते	
	10 U	पिपर्ति	पिपृत	पिप्रति	
पृ	3 P	प्रियते	प्रियेते	प्रियन्ते	
	5 P	पृणोति	पृणुत	पृणवन्ति	
	9 P	पृणाति	पृणीति	पृणन्ति	
	10 U	पारयति	पारयतः	पारयन्ति	
		पारयते	पारयेते	पारयन्ते	
ज्	1 P	जरति	जरत	जरन्ति	
	4 P	जीर्यति	जीर्यत	जीर्यन्ति	

* ग्रहिज्यावयिव्यधिविचतिवृश्निभृज्जनीना डिति च VI. 1 16

+ ज्ञानोर्जा VII 3 79

Roots		Third Person Present Tense		
ज्	9 P 10 U	जृणाति जारयति जारयते	जृणीत जारयत जारयेते	जृणन्ति जारयन्ति जारयन्ते
इष्	1 U to go 4 P to move 6 P to wish 9 P to let fly	एषति एषते इष्यति इच्छति इष्णाति	एषत एषेते इष्यत इच्छत इष्णीत	एषन्ति एषन्ते इष्यन्ति इच्छन्ति इष्णन्ति
क्षि	1 P 5 P 6 P to abide, to go	क्षयति क्षिणोति क्षियति	क्षयत क्षिणुत क्षियत	क्षयन्ति क्षिणवन्ति क्षियन्ति
यु	2 P 3 P to separate 9 U 10 A to censure	यौति युयोति युनाति युनीते यावयते	युत युशुत युनीत युनाते यावयेते	युवन्ति युय्यति युनन्ति युनते यावयन्ते
वृ	1 U 5 U 9 U 10 U	वरति वरते वृणोति वृणुते वृणाति वृणीते वरयति वरयते	वरत वरेते वृणुत वृणवाते वृणीत वृणाते वरयन्ति वरयेते	वरन्ति वरन्ते वृणवन्ति वृणवते वृणन्ति वृणते वरयन्ति वरयन्ते
क्र	6 P to scatter 9 U	किरति कृणाति कृणीति	किरत कृणीत कृणाते	किरन्ति कृणन्ति कृणते
	10 A to know, to inform	कारयते	कारयेते	कारयन्ते

Roots		Third Person	Present	Tense
गृ 6 P to spit, to swallow	{	गिरति गिलति	गिरत गिलत	गिरन्ति गिलन्ति
9 P to speak		वृणाति	वृणीत	वृणन्ति
10 to make known, to teach	{	गारयते	गारयेते	गारयन्ते
पू 3 P		पिपर्ति	पिपूर्त	पिपुरति
9 P		पृणाति	पृणीत	पृणन्ति
विष 1 P to sprinkle	वेषति	वेषत	वेषन्ति	
3 U	वेवेष्टि वेविष्टि	वेविष्ट	वेविषति	वेविषते
9 P to separate	वेष्णाति	वेष्णाते	वेष्णते	वेष्णन्ति
प्री 4 A	प्रीयते	प्रीयेते	प्रीयन्ते	
9 U	प्रीणाति प्रीणीते	प्रीणीत	प्रीणाते	प्रीणन्ति प्रीणते
10 U	प्रीणयति प्रीणयते	प्रीणयत	प्रीणयेते	प्रीणयन्ति प्रीणयन्ते
मी 4 A to die	मीयते	मीयेते	मीयन्ते	
9 U	मीनाति मीनीते	मीनीत	मीनाते	मीनन्ति मीनते
10 U to go, to understand	माययति माययते	माययत	माययेते	माययन्ति माययन्ते
ज्ञा 9 P	जिनाति	जिनीत	जिनन्ति	
भ्र 1 P	भ्रहति	भ्रहत	भ्रहन्ति	
9 U	भृह्णाति भृह्णीते	भृह्णीत	भृह्णाते	भृह्णन्ति
10 U	भ्राह्यति भ्राह्यते	भ्राह्यत	भ्राह्येते	भ्राह्यन्ति भ्राह्यन्ते
ज्ञा 9 U	जानाति जानीते	जानीत	जानाते	जानन्ति
स्कु 5 U	स्कुनोति स्कुनुते	स्कुनुत	स्कुन्वते	स्कुन्वन्ति

Roots	Third Person	Present	Tense
स्कु 9 U	स्कुनाति स्कुनीते	स्कुनीत स्कुनाते	स्कुनान्ति स्कुनते
उध्र or उध्रस् 9 P	उध्रस्नाति उध्रासयति	उध्रस्नाति उध्रासयत	उध्रस्नन्ति उध्रासयन्ति
मृड 6 P	मृडति	मृडत	मृडन्ति
9 P	मृडनाति	मृडनीति	मृडनन्ति

(181) झ़, री, ब्री, तुझ् and हिंज् belong to the 4th and 9th conjugations, and पू, हू, ली, युध्, क्षुभ्, मूष्, पुष् and मुष् to the 1st, 4th and 9th ones

(182) श्रय्, मंथ्, कुथ्, and तुष् belong to the 1st and 9th and अथ्, भंथ्, खच्, and ग्रह् to the 1st, 9th and 10th conjugations

(183)* सि, द्वा, अग् and स्कु, स्तम्भ्, स्तुम्भ् स्तक्म्भ्, स्कुम्भ् (the last four roots meaning “to obstruct or stop”) belong to the 5th and 9th conjugations.

(184) Parasmaipada and Atmanepada

† क्री 9 U to buy.

परिक्री to buy, to repay, or return, to hire
 (with instr or dat of the price) }
 विक्री to sell, to barter or exchange }
 अवक्री to purchase, to hire, to bribe } Atmanepadi

‡ ज्ञा 9 U to know

ज्ञा by itself and अनुज्ञा “to permit,” take either pada. संज्ञा “to remember, to think of” is Parasmaipadi.

ज्ञा with the following prepositions and in the following senses is always Atmanepadi.

संज्ञा=To know, to live in harmony, to agree to,
 to watch; to appoint, to look for.

* स्तन्मुस्तुन्मुस्कन्मुस्कन्मुस्कुञ्च्य शुश्रे ॥

† परिवेश्य क्रिय (1 3 18)

‡ अपह्रते ज (1 3 44)

अपज्ञा=To deny or conceal.

प्रज्ञा=To know, to find out, to discern

प्रतिज्ञा=To promise, to assert, to adduce, to own, to confirm,
to approve, to observe, to remember with regret

The desiderative of ज्ञा is always Atmanepadi.

PART III

Non-Conjugational Tenses and Moods

(185) Out of the six Tenses and four Moods in Sanskrit, two tenses and two moods have been treated of in Part I with reference to the 1st, 4th, 6th, and 10th conjugations, and in Part II with reference to the 2nd, 3rd, 5th, 7th 8th and 9th ones. This division of verbs into 10 conjugations disappears in the remaining tenses and moods hence the term "Non-conjugational Tenses and Moods"

In treating the Non-conjugational Tenses and Moods, roots are, however, divided into three groups, called Set (स इदः e with इ), Wet (वा इदः e with or without इ), and Anit (अन् इदः e. without इ)

† Set roots take the augment ग before all A'rdhadhatuka or non-conjugational terminations which begin with any consonant except य्. Wet roots admit इ optionally, while Anit roots do not take it

Set, Wet, and Anit roots undergo certain modifications in special cases which will be noted down in their proper places

(186)‡ Monosyllabic roots ending in long ऊ and long औ are set

* सप्रतिभ्यामनाध्याने (1 3 46)

† आर्ववातुकस्येष्वलादे ॥ 7 2 35

‡ ऊदृढन्तैयैति रुक्षपुशीस्तुतुक्षुश्चिदीद्यथिभि ॥

वृद्धवृत्तभ्याच्चिनैकाचोऽजन्तेषुनिहता सृता ॥ सि कौ

Exception — सू 2nd and 4th conj. A ‘to give birth to’ and शू 5th and 9th conj P A ‘to shake’ are Wet

(a) All other monosyllabic roots ending in a vowel are Amit.

Exception — यु (2nd conj) रु—क्षु—शी—स्तु—तु—शु—चि—डी—चि—रु (9th conj A) and वृ (5th conj U) are Set सू is Wet

(187) Most of the roots ending in a consonant and all derived roots are Set

(a) The roots enumerated in the following Kārikās are the only Amit ones The roots तृप्—दृप्—स्विद्—पद—सिध्—शुध—मन्—उष—त्रिलृ when belonging to the 4th conjugation and the roots वस् 1 P, निज् 3 U, विज् 3 U, शक् 5 P, are Amit, out of these तृप् when belonging to the 1 5 6 P 10 U and दृप् to 1. 6. P 10 U conjugations are Wet, and the remaining when not of the 4th conjugation are Set विद् 6. P. A ‘to get’ is Amit according to चाक्र, दोर्ग and others and is seen in the Bhāshya It is Set in the opinion of व्याघ्रमूति and others रज्—मस्ज्—अद—पद—तुरु—शुध—चुष—उष and शिष् are Amit in the opinion of व्याघ्रमूति and others, but are not said to be so in the Pātanjali Mahābhāshya.

शक् पच् सुचि रिच् वच् विच् । सिच् प्रचिद् त्यज् निजिर् भज ॥

भज्ज् सुज् भ्रस्ज् मस्जि यज् युज् रज् ।

रज् विजिर् स्वजिज् सज्ज् सुज ॥ १ ॥

अद् शुह् खिद् छिद् तुदि नुद । पद भिद् वियतिर् विनद् ॥

शद् सदी विवदिति स्फान्दि । हदी कुद् क्षुधि दुध्यती ॥ २ ॥

वन्धिर् युधि रुधी राधि । न्यध् शुध साधि सिध्यती ॥

मन्य हन्नाप् क्षिप् छुपि तप् । तिपस्तप्यति दृप्यती ॥ ३ ॥

लिप् लुप् वप् शाप् स्वप् स्पषि यम् । रभ् लभ् गम् नम् यमो रमिः ॥

कुशिर् दशि दिशि दृश् मृश् । रिश् रुश् लिश् विश् स्पृश् कृषि ॥ ४ ॥

त्विष् तुष् द्विष् दुष् पुष्प पिष् विष् । शिष् शुष् क्षिष्यतयो धसि ॥

वसतिर् दह् दिहि दुहो । नह् मिह् रुह् लिह् वहिस्तथा ॥ ५ ॥

अनुदाना हलन्तेषु धातवो द्वयधिकं शतम् ॥
 तुदादौ मतभेदेन स्थितौ यौ च चुरादिषु ॥ ६ ॥
 तृपृ दृषी तौ वारयितुं दयना निर्देश आदृत ॥
 स्विद्यपयौ सिध्यबुध्यौ मन्यपुष्याश्लिष दयना ॥ ७ ॥
 वासि शपा लुका यौतिर्निर्दिष्टोऽन्यनिवृत्तये ॥
 णिजिर विनिर शक्तु इति सानुबन्धा अमी तथा ॥ ८ ॥
 विन्दविश्वाद्रदौर्गादेरिष्टो भाष्येपि दृश्यते ॥
 व्याघ्रभूत्यादयस्त्वेन नेह पेहुरिति स्थितम् ॥ ९ ॥
 रञ्जिमस्ती अदिपदी तुद् शुध् शुषि पुषि शिषि ॥
 भाष्यातुक्ता न वेहोक्ता व्याघ्रभूत्यादिसमते ॥ १० ॥ सि० कौ०

* (b) The following are Wet roots —

आक्षितक्षी खक्षी तज्ज्वरश्वज्जी तज्जि मार्जति ॥
 मार्ष्टि क्षिदि स्यन्दि सिध् रध् । युप्त्रपृष्ठप् रूप क्षिशि ॥ १ ॥
 क्षाम्यति क्षमते नश्यत्यश्नुते श्वहि गाहि च ॥
 श्वृ तुहृ तुहृ तुहा श्वहा स्त्रहि स्त्रिहिस्तथा ॥ २ ॥
 स्त्रुश्यतिर्वहतीत्येते व्रिशद्वावधिकौ स्त्रनौ ।
 धातवो हि वधैर्वृद्धास्तेष्वाज्जिर्षुडि सेद् स्मृत ॥ ३ ॥

CHAPTER XI

The Perfect ^{१.८} लिद् or परोक्षावृत्ति

(188) The Perfect or “The Remote Past Tense” is of two kinds, one is called the Reduplicative Perfect and the other the Periphrastic Perfect. Some roots take exclusively the former and some the latter, while there are others which take either

¹ This Karika and the others marked with an asterisk for some of the varieties of the Aorist have been composed by the learned Shastri Mr Vithal Dhondadeo Joshi of Palgarh now working as the head corrector in the Gujarathi Press in Bombay. My heart-felt thanks are due to him for the kind help I received at his hands from time to time for this compilation.

(a) The Reduplicative Perfect —All primitive or monosyllabic roots beginning with अ, आ, or short इ, उ, औ or with any consonant and the roots अच्छु, and ऊर्जु take the Reduplicative Perfect

(b) The Periphrastic Perfect —All primitive roots of more than one syllable except * ऊर्जु, all roots beginning with long ई-ऊ or औ or prosodically long vowel + a short vowel followed by a conjunct consonant except तक्षच्छु, roots beginning with ए and ओ, all derived roots such as those of the 10th conjugation, causals, desideratives and others, and the roots : दय्—अय्—कास् and आस् take the Periphrastic Perfect

(c) § The roots दृष्टि—विद्—जागृ—भी—ही—हृ—हु and दरिक्रा admit of both the perfects

The Reduplicative perfect

(189) Terminations

Parasm			Atm		
S	D	P	S	D.	P.
1** अ	व	म	६६५८	वहे	महे
2 थ	अथुस्	अ	से	आथे	इवे
3 अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

* ऊर्णेतिराम् नेतिवाच्यम् ॥

† इजादेर्गुरुमतोऽनृच्छु ॥ 3 1 36

‡ दयायासश्च ॥ 3 1 37

§ उषविदजागृष्योऽन्यतरस्याम् ॥ 3 1 53

भी—हीभृहुवाश्लुवच्च ॥ 3, 1 39

** परस्पैपदाना णलतुसुस्यलघुसंगत्वमा ॥ 3, 4 82

णल् (अ)—अतुस्—उस् }
थल् (थ)—अथुस्—अ } are the Parasmaipada.
णल् (अ)—व —म } terminations of the Perfect.

§§ लिटस्नझयोरोश्चिरेच ॥ 3 4 81. The Atmanepada terminations are the same as those of the Present Tense of the 2nd class of conjugations with ए and इरे for ते and अते of the third person.

(a) Three terminations थ—व—म in the Parasmaipada, and four वहे—महे—से and द्वे in the Atmanepada are capable of admitting the augment इ.

Rules regarding the augment इ in the Perfect

1. All Set roots admit इ as usual
2. The Wet root सू admits इ necessarily but the roots सूँ and धु do it optionally before थ and necessarily before व and म
3. All other Wet Roots take इ optionally as usual.
4. * Anit roots कु—स्त्र—भृ—वृ—स्तु—हु—षु—and श्वु do not admit इ in the perfect as usual वृ† however takes इ optionally before थ कु with सम्-परि or उप is also an exception, see 197
5. ‡ Anit roots ending in short क्त admit इ necessarily before व—म or वहे—महे—से and द्वे but not before थ
Exception —The root क्त 1 and 3 conj. P. ‘to go’—see (194 and 197)
6. Anit roots with a final vowel except short क्त or having an अ in them take इ optionally before थ and necessarily before व—म or वहे—महे—से and द्वे
7. All other Anit roots take इ necessarily in the perfect

(b)§ When the 2nd person plural terminations षीवम्—धवम् and द्वे of the Benedictive, Aorist and Perfect follow a vowel except अ or आ or follow य—व—र—ल—or ह, the धु is changed to हु necessarily in the absence of the intermediate इ and optionally when the intermediate इ is preceded by any vowel except अ or आ or the consonants य—व—र—ल or ह

* कृस्मृवृस्तुद्वृश्वुबोलिटि ॥ 7 2 13

† बभूथाततन्यजगृम्भववर्थेति निगमे । 7 3 64

‡ अजन्तोऽकारवान्दवायस्तास्यनिदूयलिवेडयम् ।

ऋहन्दर्दृद्वृत्यानिदू काद्यनो लिटि सेद् भवेत् ॥

§ इण षीवलद्विट्योङ्गात् ॥ 8 3 78 विभाषेष ॥ 8 3 89

(190) The root is * reduplicated according to the rules of reduplication in Chapter VI

(191) The Parasmaipada singulars are strong, all other terminations are weak

(a) The penultimate short of roots takes Guna before the strong terminations and the final vowel and penultimate अ † take Vṛiddhi necessarily before the अ of the third person singular and optionally before the अ of the first person singular Parasmaipada. Before the अ of the 2nd person singular Parasmaipada, the final vowel of roots takes Guna and the penultimate अ remains the same

(192) Irregularities regarding Guna or Vridhi.

(1) मृज् [see 85 (a)]

(2) The vowel of विद् is not gunated before the affix आय् which is strong, see (212).

(3) The अ of जाग् takes Guna before any सार्वधातुक or आर्धधातुक affix except वि, चिण् (इ), णल् (अ 1st and 3rd pers sing Perfect) or one distinguished by a mute फ् (see 212)

(4) The final vowel of दीर्घी and वेदी and the intermediate इ do not take Guna or Vridhi, (see 210 and 211)

मृज् (Wet) 1 2 P 'to cleanse, to purify, to deck'

S	D	P
1 ममार्ज्	मसृजिव-मसृज्व-ममार्जिव	मसृजिम-मसृज्म ममार्जिम
2 ममार्जिथ-ममार्ष	मसृजथु-ममार्ज्यु	मसृज-ममार्ज
3 ममार्ज्	मसृजतु-ममार्जतु	मसृज्जु-ममार्जु

* लिटिधातोरनभ्यासस्य VI 1 8

† अनउपधायाः ॥ VII 2. 116

णलत्तमेवा ॥ VII 1 91

1 मृजेविद्धि. ॥ VII. 2 114.

3 जाप्रोऽविचिण्णलङ्कित्सु VII. 3 85.

4 दीर्घीवेदीटाम् I. I. 6.

(193) Irregularities regarding reduplication of certain roots in the Perfect

- 1 दिगि (substitute for दे in the perfect) does not admit of reduplication
- 2 ज्ञि is changed to ज्ञि, and च्वि is optionally changed to क्षि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative
- 3 हि is changed to शि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist
- 4 ह् of हन् is changed to घ् after its reduplicative syllable
- 5 In the case of कृ with सम्, कृ is reduplicated with सु
- 6 The reduplicative इ of the root इ 2. P. 'to go' is lengthened before vowel weak terminations.
- 7 The root अज्ञ् 5 A 'to pervade' inserts त् after the reduplicative syllable. अज्ञ् 9. P 'to eat' is regular
- 8 The roots भी—ही—भू and ह् have their bases reduplicated as in the 3rd conjugation before आम् and the auxiliary verb to be appended
- 9 The त् of reduplicative भु of the root भू is replaced by अ. For दिगि—see under 195

- 2 सन्त्रिटोर्ज ॥ VII. 3. 57.
विभाषाचे ॥ VII. 3. 58.
- 3 हेरचडि VII. 3. 56.
- 4 अभ्यासाच्च ॥ VII. 3. 55
- 5 सस्कृ ॥
- ० दीर्घ इण किति । VII. 4. 69
- 7 अद्वैतेश्व । VII. 4. 72.
- 8 भीहीभृहवाशुवच्च ॥ III. 3. 39
- 9 भवतेर । VII. 4. 73.

जि (Anit) 1. P. 'to conquer, to win, to excel '

	S.	D.	P.
1	जिगाय-जिगय	जिग्नियव	जिग्नियम्
2	जिग्नियथ-जिग्नेथ	जिग्नयशु	जिग्नय
3	जिगाय	जिग्नयतु	जिग्नयु

चि (Anit) 5 P. A ' to collect. '

Parasmaipada

1	{ चिकाय-चिकय	चिकियव	चिकियभ
2	{ चिकियथ-चिकेथ	चिकयशुः	चिक्य
3	{ चिकाय-चिचाय	चिकयतु	चिक्षु
		चिचयतु	चिच्यु

Atmanepada.

1	{ चिक्ये	चिकियवहे	चिकियमहे
2	{ चिकिये	चिक्याथे	चिकियध्ये— ^{हृष्टे}
3	{ चिक्ये	चिक्याते	चिकियरे
	{ चिच्ये	चिच्याते	चिचियरे

हि (Anit) 5 P. to throw, to grow, to go

1	जिधाय—जिधय	जिधियव	जिधियम्
2	जिधयिथ—जिधेथ	जिधयशु	जिधय
3	जिधाय	जिधयतु	जिधयु.

For हन—see under (199).

For कृ with सम—see under (197)

इ (Anit) 2 P ' to go '

1	इयाय—इयय	ईयिव	ईयिम
2	इयायिथ—इयेथ	ईययशु	ईय
3	इयाय	ईययतु	ईयु

अग् (Set) 9 P 'to eat'

1	आश	आशिच	आशिम
2	आशिथ	आशथु	आश
3	आश	आशतु	आशु

अग् (Wet) 5 A 'to pervade'

1	आनशे	आनशिवहे	आनशिमहे
2	आनशिष्ये-आनक्षे	आनशाथे	आनशिष्ये-आनद्धवे
3	आनशे	आनशाते	आनशिरे

For भी—ही—मृ and हु see (214).

For मृ see section (195).

(194) Peculiarities regarding the augment इ before श.

1 The augment इ is weak in the case of the roots विज् 7 conj

P. Hence the form is विविनिथ instead of विवेनिथ
विज् (Anit) 3 P has विवेनिथ.

2 कु with सम्, and the roots अह्—ऋ and व्ये admit इ necessarily before श. The forms are सज्जस्करिथ—आदिय or नघसिथ—आरिथ and विद्ययिथ

3 The termination थ, as applied to गा which is substitute for इ with आधि and the verbs of the कुटादि class (: e कुर्—एद्—कुच्—यज्—यड्—ठिप्—छुर्—स्फुट्—टुट्—लुट्—
टइ—एड्—तुड्—स्फुर्—यर्—न्—ध—क्ष and a few more not important) is weak.

4 The roots द्वुह्—सुह्—स्तुह् and स्त्रिह् change their ह् to व् or इ before a consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing. The forms therefore are as follows.

1 विजइट् || 1. 2. 2

2 इडत्यर्तिन्यनीम् || VII. 2 66

3 गाङ्गकुटादभ्योऽजिणिडित् || 1. 2 1

4 वादुहमुहण्यहणिहाम् 8 2 33

2nd Person Sing.

हुद्रोहिथ	सुमोहिथ	सुष्णोहिथ	सिष्णोहिथ
हुद्रोढ	सुमोढ	सुष्णोढ	सिष्णोढ
हुद्रोग्ध	सुमोग्ध	सुष्णोग्ध	सिष्णोग्ध

हुद्रोह् + थ = हुद्रोह् + थ = हुद्रोग्ध + थ by (100) हुद्रोग्ध by (82)
 हुद्रोह् + थ = हुद्रोढ + थ = हुद्रोढ + ध by (100) = हुद्रोह् + ह् by (81)
 = हुद्रोढ by (101)

- 5 The roots मस्ज् and नज् take त् as their penultimate when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. The second person singular forms are therefore ममज्जिथ or ममद्वक्थ and नेशिथ or ननंष्ट
- 6 The roots सह् and वह् substitute ओ for their अ when ह् is dropped, hence उवह् + थ = उवह् + थ by 99, = उवह् + ध by (100) = उवह् + ठ by 81 = उवठ by (101) and by this rule उवोढ.
- The other form is उवहिथ

- 7 The ह् of नह् is changed to ध् before a consonant except a nasal or a semi-vowel ननह् + थ = ननध् + थ = ननथ् + ध् by (100) = ननद्ध् by (82)

- 8 Anit roots having ञ् for their penultimate change it to र् optionally before a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel
 सञ् and दञ् become therefore सञ् and दञ् before थ

The roots सृञ् and दृञ् take इ optionally before थ, when they do not take इ the forms are ससञ्च and ददञ् by (93). In the other case they are ससञ्जिथ and ददशिथ

5 मस्जिनशोर्क्षिलि (मस्जेरन्त्यानपुर्वोनुम्बाच्य) 7 1 60

6 सहिवहोरोदवर्णस्य 16 3. 112

7 नहोष ॥ VIII 2 65

8 अबुदाचतस्यचदुपधस्यान्यतरस्याम् ॥ VI 1. 59

विभाषासुजिद्गो ॥ VII 2. 65

सुजिद्गोशोर्क्षिल्यमकिति ॥ VI 1 58

The Wet roots तृप् and दृप् have the following forms.

तत्पिंथ	दत्पिंथ	} 2nd Person sing.
तत्पर्थ	दत्पर्थ	
तत्प्रथ	दत्प्रथ	

9 वृ 5 P takes इ optionally before थ as ववर्थ (वेरे) ववरिथ
is used in common speech.

10. The augment इ is optionally weak in the case of ऊर्णु.

ऊर्णुविथ or ऊर्णुनविथ

विज् (Anit) 3 P. A. 'to divide, to distinguish '

Parasmaipada.

S.	D.	P
1 विवेज	विविजिव	विविजिम
2 विवेजिथ	विविजथुः-	विविज
3 विवेज	विविजतु	विविज्ञु

Atmanepada.

1 विविजे	विविजिवहे	विविजिमहे
2 विविजिषे	विविजाथे	विविजिधे
3 विविजे	विविजाते	विविजिरे

विज् (Set) 7 P 'to tremble, to fear, to be distressed,' has the same forms as those of विज् 3. P विविजिथ being substituted for विवेजिथ 2nd person singular. विज् (set) 6 A 'to tremble' has the same forms as those of विज् 3. A

For कृ with सम—क्र—अद्—व्ये—see 197, 195 and 200.

कुद् (Set) 6 P. 'to be crooked '

S	D	P.
1 चुकोट	चुकुटिव	चुकुटिम
2 चुकुटिथ	चुकुटथु	चुकुट
3 चुकोट	चुकुटतु	चुकुट्टुः

9 अभृथाततन्यजगृम्भवर्थेतिनिगमे ॥ VII 2 64.

10 विभाषोणों ॥ 1 2. 3.

स्फूर्—दुर्—लुर्—स्फुर—तू and धू have their 2nd Person singular उस्फुटिथ—तुश्फुटिथ—लुश्फुटिथ—उस्फुरिथ—तुश्फुरिथ and दुश्फुविथ.

दुह् (Wet) 4. P 'to hate, to seek, to hurt.'

	S.	D	P.
1	दुद्रोह	दुद्रुहिव-दुद्रुह्न	दुद्रुहिम-दुद्रुह्न
2	दुद्रोहिथ्	{ दुद्रोढ-दुद्रोग्ध	दुद्रुहथु
3	दुद्रोह	दुद्रुहतु	दुद्रुहः

सुह् (Wet) 4 P 'to faint, to be foolish'

1	सुमोह	सुसुहिव—सुसुह्न	सुसुहिम—सुसुह्न
2	सुमोहिथ्	{ सुसुहथु	सुसुह
3	सुमोह	सुसुहतु	सुसुहः

सुह् (Wet) 4 P 'to vomit'

1	सुष्णोह	सुष्णुहिव—सुष्णुह्न	सुष्णुहिम—सुष्णुह्न
2	सुष्णोहिथ्	सुष्णुहथु	सुष्णुह
3	सुष्णोढ-सुष्णोग्ध		

सुष्णोह

सुष्णुहतुः

सुष्णुह

सिह् (Wet) 4. P 'to feel affection for'

1	सिष्णोह	सिष्णिहिव-सिष्णिह्न	सिष्णिहिम-सिष्णिह्न
2	सिष्णोहिथ्	सिष्णिहथु	सिष्णिह
3	सिष्णोढ-सिष्णोग्ध		

सञ् (Anit) 4 A 'to be abandoned '

6. P to leave or create

Parasmaipada.

1	ससर्ज	सस्वजिव	सस्वजिम
2	ससर्जिथ—ससर्ष	सस्वजथुः	सस्वज
3	ससर्ज	सस्वजतु	सस्वज्ञ

Atmanepada

	S.	D	P.
1	सस्त्रजे	सस्त्रजिवहे	सस्त्रजिमहे
2	सस्त्रजिषे	सस्त्रजाथे	सस्त्रजिध्वे
4	सस्त्रजे	सस्त्रजाते	सस्त्रजिरे

दृश् (Anit) 1 P 'to see'

1	दृदर्श	ददृशिव	ददृशिम
2	ददृशिथ—दद्रष्ट	ददृशथु	ददृश
3	ददर्श	ददृशतु	ददृशु

तृप् (Anit) 4 P 'to be pleased'

1	ततर्प	ततुपिव	ततुपिम
2	ततर्पिथ—तत्रप्थ	ततुपथु	ततुप
3	ततर्प	ततुपतु	ततुपु

दृग् (Anit) 4 P 'to be proud' is to be similarly conjugated. When तृप् and दृप् are Wet, viz. when they are not of the 4th conjugation, they have two forms each for the dual and plural of the 1st person and three forms for the 2nd Person singular, these are

ततुपिव or ततुपव, ततुपिम—ततुप्म, ततर्पिथ—ततर्प्य तत्रप्थ.

ददृपिव—ददृपव, ददृपिम—ददृप्म, ददृपिथ—ददृप्य—ददृप्थ

मस्ज् (Anit) 6 P 'to sink into, to bathe, to despond'

1	ममज्ज	ममज्जिव	ममज्जिम
2	ममज्जिथ—ममडक्थ	मयज्जथु	ममज्ज
3	ममज्ज	ममज्जतु	ममज्जु

Roots वृ—वह, नह and नग् see 197 (b), 200, 201 and 201 (b)

ऊर्णु (Set) 2 P A 'to cover'.

Parasmaipada

1	ऊर्णनाव—ऊर्णनव	ऊर्णनुविव	ऊर्णनुविम
2	ऊर्णनुविथ—ऊर्णनविथ	ऊर्णनुवथुः	ऊर्णनुव
3	ऊर्णनाव	ऊर्णनुवतुः	ऊर्णनुवुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
ऊर्णुवे	ऊर्णुविवहे	ऊर्णुविमहे
ऊर्णुविषे	ऊर्णुवाधे	ऊर्णुविध्वे-दे
ऊर्णुवे	ऊर्णुवाते	ऊर्णुविरे

(195) Note the following substitutes —

- 1 The roots शृ—शृप—विच्छृ—पण—पन preserve optionally their आय्, so do the verbs वृत् and कम् their ईय् and अय् respectively before the terminations of the non-conjugational tenses and moods.
- 2 The roots अस् and ब्रू have no forms for the non conjugational tenses, and घस् is wanting in the Perfect and Benedictive अस्. and ब्रू substitute भू and वच् respectively. अस् forms its reduplicated Perfect regularly when it is an auxiliary verb
- 3 भू takes ए, viz becomes भूत् before vowel terminations in the Aorist and Perfect
- 4 The roots दे 'to protect,' and इ with अधि 'to study,' substitute दिग्मि and गा necessarily in the perfect, and ते 'to weave,' चक्ष 'to speak,' and अइ 'to eat' substitute optionally वच्, ख्या or कशा and घस् respectively ख्या and कशा take both P and A terminations and are necessary substitutes in the remaining non-conjugational tenses and moods For घस् see section 199 and page 192

1 आयदयआर्थातुके वा ॥ ३ १ ३१.

2 अस्तेत् ॥ २ ४. ५२

3 भूतेप्रातुदलिटो ६ ४ ८८

4 दयतेदिग्मि लिटि ॥ ७ ४ ९

गाढ़ लिटि ॥ २ ४ ४९

वेत्रोवयि ॥ २ ४ ४१

चक्षिड रख्यान् ॥ वा लिटि ॥ २ ४. ५४ — २ ६ ५५.

लिक्षन्यतरस्याम् ॥ २. ४ ४९

- 5 एयाय् 'to grow' substitutes एी in the Perfect and Frequentative.
- 6 दी 'to decay' inserts य् viz becomes दीय् before vowel weak terminations.
- 7 अज् 'to go, to throw' substitutes वी before the terminations of the non-conjugational tenses and moods but optionally before consonantal terminations beginning with any consonant except य्
- 8 अन्ध् and अन्ध् 9 P दम् 5 P. and स्वज्ज् 1 A drop their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect

9 रथ् inserts न् before ध् when a vowel follows.

For गुप्—धृप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत् and कम् see 212.

For बच् see 200

अस् (Set) 'to be' an auxiliary verb

Parasmaipada

S	D.	P
1 आस	आसिव	आसिम
2 आसिथ	आसथु	आस
3 भास	आसतु	आसु

Atmanepada.

1 आसे	आसिवहे	आसिमहे
2 आसिषे	आसाये	आसिध्ये
3 आसे	आसाते	आसिरे

5 लिङ्डघडोश्च 6 1. 29

6 दीडोयुडचि द्विति ॥ 6 4 63

7 अजेन्यवन्यपो ॥ वलादावार्धधातुकेवद्यते ॥ 2. 4 56.

8 अन्यिग्रन्थिदभिस्वजीनालिट कित्ववेति व्याकरणान्तरम्

9 रघिजभोराचि 7 1. 61

भू (Set) 1 P A 'to be, to become'

Parasmaipada.

S	D	P
1 बभूव	बभूविव	बभूविम
2 बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
3 बभूव	बभूवतु	बभूतु

Atmanepada

1 बभूवे	बभूविवहे	बभूविमहे
2 बभूविषे	बभूवाये	बभूविष्वे-हे
3 बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

भू becomes भूत् by the 3rd of this rule. When reduplicated it becomes भूभूव-भूभूव् and भूभूव् by 1⁹3 and then बभूव्

दे (Amit) 1. A. 'to protect.'

1 दिग्ये	दिग्यिवहे	दिग्यिमहे
2 दिग्यिषे	दिग्याये	दिग्यिष्वे-हे
3 दिग्ये	दिग्याते	दिग्यिरे

इ with अधि (Amit) 2. A. 'to study, to think'

1 अधिजगे	अधिजगिवहे	अधिजगिमहे
2 अधिजगिषे	अधिजगाये	अधिजगिष्वे
3 अधिजगे	अधिजगाते	अधिजगिरे

For वे See 200

चक्ष् (Set) 'to speak'

Parasmaipada

1 चरस्यौ-चक्षौ	चरस्यव-चक्षिशव	चरस्यिम-चक्षिशम
2 चरस्यिथ-चरस्याथ } चक्षिथ-चक्षाथ }	चरस्यथु-चक्षश्यु.	चरस्य-चक्षश
3 चरस्यौ चक्षौ	चरस्यतु-चक्षतु	चरस्यु-चक्ष्यु

* See 1⁹3

† See 196

Atmanepada.

S

D

P

1 चचक्षे	चचक्षिवहे	चचक्षिमहे
चख्ये-चक्षो	चख्यिवहे-चक्षिवहे	चख्यिमहे-चक्षिमहे
2 चचक्षिषे	चचक्षाथे	चचक्षिषे
चख्यषे-चक्षिषे	चख्याते-चक्षाथे	चख्यिष्वे-चक्षिष्वे
3 चचक्षे	चचक्षाते	चचक्षिरे
चख्ये-चक्षो	चख्याते-चक्षाते	चख्यरे-चक्षिरे
अद् (Anit) 2 P 'to eat'		

1 आद—जघास—जघस	आदिव—जक्षिव	आदिम—जक्षिम
2 आदिथ—जघासिथ	आदिशु—जक्षिशु	आद—जक्ष
3 आद—जघास	आदतु—जक्षतु	आदु—जक्षु

प्याय् (Set 1 A) 'to grow, to increase'

1 पिष्ये	पिष्यिवहे	पिष्यिमहे
2 पिष्यिषे	पिष्याथे	पिष्यिष्वे-ह्वे
3 पिष्ये	पिष्याते	पिष्यिरे

दी (Anit) 4 A 'to perish, to decay'

1 दिदीये	दिदीयिवहे	दिदीयिमहे
2 दिदीयिषे	दिदीयाथे	दिदीयिष्वे-ह्वे
3 दिदीये	दिदीयाते	दिदीयिरे

अज् (Set) 1 P 'to go, to drive'

1 विवाय—विवय	विविव—आजिव	विविम—आजिम
2 विविथ—विवेथ	विव्यथु	विव्य
3 आजिथ		

3 विवाय विव्यतु विव्यु

For अन्थ्—ग्रन्थ् and दम् see 20¹

स्वज्ज् (Anit) 1 A 'to embrace, to encircle.'

1 सस्वज्जे—सस्वजे	सस्वज्जिवहे—सस्वजिमहे	सस्वज्जिवहे—सस्वजिमहे
2 सस्वज्जिषे—सस्वजिषे	सस्वज्जाथे—सस्वजाथे	सस्वज्जिष्वे—सस्वजिष्वे
8 सस्वज्जे—सस्वजे	सस्वज्जाते—सस्वजाते	सस्वज्जिरे—सस्वजिरे

For रथ्—see 20 (b)

(196) * Roots with a final आ take औ instead of अ as the termination of the first and third person singular Parasmasipada and drop आ before the vowel weak terminations and the intermediate ह

Exception — रुया is a substitute for चक्र and hence it is wanting in the non-conjugational tenses and moods, and the forms derived from it are substitutes for चक्र

(a) † The roots मी-मि and दी substitute आ for their final vowel in the gerund in ए and before any Guna or Vridhi making termination. This change is optional in the case of the root ली. For दी see page 192

(b) ‡ Roots ending in ए, ऐ and ओ substitute आ for them in the non-conjugational tenses

Exception — The final ए of रुये is not replaced by आ in the perfect. For वे, ह्वे and द्वे see pages 201 and 191

या (Anit) 2 'to go.'

	S.	D.	P
1	ययौ	ययिव	ययिम
2	ययिथ-ययाथ	ययथु	यय
	ययौ	ययतु	ययुः

मी (Anit) 9. P A. 'to destroy'

मि (Anit) 5 P A. 'to scatter'

Parasmaipada

1	ममौ	मिम्निव	मिम्निम
2	ममाथ ममिथ	मिम्नथु	मिम्न
3	ममौ	मिम्नतु	मिम्नु

* आतऔ णल 7 1 34.

आतोलेपइटि च 6. 4 64.

† मीनातिमिनोतिदीडा ल्यपिच 6 1 50.

विभाषा लीयते 6. 1. 51.

‡ आदेच्च उपदेशेऽशिति ॥ 6 1 45.

न ब्यो लिटि 6. 1 46.

Atmanepada

S.	D.	P
1 सिन्धे	सिन्धिवहे	मिन्धिमहे
2 सिन्धिषे	सिन्धाथे	मिन्धिधेहे-हे
3 सिन्धे	सिन्धाते	मिन्धिरे
ली (Anit) 1 P	'to liquify'	9 P 'to adhere to, to melt'
1 लिलाय-लिलय	लिलिव	लिलिम
ललौ		
2 लिलेथ-लिलिथ	लिल्यथु	लिल्य
ललाथ-ललिथ		
3 लिलाय-ललौ	लिल्यतु	लिल्यु
ली (Anit) 4. A	'to adhere to.'	
1 लिल्ये	लिलियवे	लिलियमहे
2 लिलिषे	लिल्याथे	लिलिधेहे-हे
3 लिल्ये	लिल्याते	लिलिरे
धे (Anit) 1 P	'to drink.'	
1 दधौ	दधिव	दधिम
2 दधिथ-दधाथ	दधथु	दध
3 दधौ	दधतु	दधुः
मे (Anit) 1. A	'to exchange'	is to be similarly conjugated.
रलै (Anit) 1. P	'to be languid, to fade'.	
1 जगलौ	जग्गिव	जग्गिम
2 जग्गिथ-जग्गाथ	जग्गल्यु	जग्गल
3 जगलौ	जग्गलतु	जग्गलु
कै-क्षै गै-त्रै-दै-धै पै-मै-इै-अै	प्यै-म्यै-इयै-अयै	and स्तै to be similarly conjugated
सो (Anit) 4. P.	'to finish.'	
1 ससौ	ससिव	ससिम
2 ससिथ-ससाथ	ससथु	सस
3 ससौ	ससतुः	ससुः
शो, दो and छो		are to be similarly conjugated.

(197) * The roots अच्छु-क् and those ending in long क्, the root जाग् and the roots ending in short क् preceded by a conjunct consonant change their vowel to अ॒ before the weak terminations of the perfect य्, इ् and त् do it optionally and shorten the vowel when they do not take Guna. अच्छु takes the Reduplicative Perfect, क् admits इ necessarily before थ, and जाग् takes both Perfects क् †with सम्-परि and उप meaning 'to decorate or collect , or ‡with उप in the senses of 'to alter the quality of a thing without destroying it, to prepare or to supply what is implied ' has स् prefixed to it, and since क् is now preceded by a conjunct consonant, it takes Guna and the root becomes an exception.

अच्छु (Set) 6 P 'to become hard, to go, to fail in faculties '

S.	D.	P
1 आनच्छु	आनच्छिव	आनच्छिम
2 आनच्छिथ	आनच्छिथु	आनच्छृ
3 आनच्छु	आनच्छितु	आनच्छु

क् (Anit) 1 P 'to go, to get ' 3 P. 'to go '

1 आर	आरिव	आरिम
2 आरिथ	आरथु	आर
3 आर	आरतु	आरु

सू (Set) 9 P. A 'to cover, to spread

Parasmaipada

1 तस्तार—तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम
2 तस्तरिथ	तस्तरशु	तस्तर
3 तस्तार	तस्तरतु	तस्तरु

* अच्छुत्यृताम् ॥ 7 4 11

अतश्च सयोगदेहिणा ॥ 7 4. 10

शृङ्खला नहस्वो वा ॥ 7. 4 12

† संपर्युपेष्य करौती भूषणे ॥ समवाये च ॥ 6 1 138

‡ उपात्रानियत्वैकृतवाक्याध्याहरेषु च ॥ 6 1. 139

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे
2	तस्तरिथे	तस्तराये	तस्तरिथे-हे
3	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे
शृ (Set) 9 P 'to tear asunder, to kill '			
1	शशार—शशर	शशारिव—शाश्रिव	शशारिम—शाश्रिम
2	शशारिथ	शशरथु—शश्रथु	शशर—शश्र
3	शशार	शशरतु—शश्रतु	शशरु—शश्रु
इ (Set) 9 P 'to tear, to fear '			
1	ददार—ददर	ददरिव—दद्रिव	ददरिम—दद्रिम
2	ददारिथ	ददरथु—दद्रथु	ददर—दद्र
3	ददार	ददरतु—दद्रतु	ददरु—दद्रु
पृ 3 9 P 'to fill '			
1	पपार—पपर	पपरिव—पप्रिव	पपरिम—पप्रिम
2	पपरिथ	पपरथु—पप्रथु	पपर—पप्र
3	पपार	पपरतु—पप्रतु	पपरु—पप्रु
For जागृ see (212)			
स्मृ (Amit) 1. P. 'to remember, '			
1	सस्मार—सस्मर	सस्मरिव	सस्मरिम
2	सस्मर्थ	सस्मरथु	सस्मर
3	सस्मार	सस्मरतु	सस्मरु
(a) स्वृ (Wet) 1. P. 'to sound, to pain '			
1	सस्वार—सस्वर	सस्वरिव*	सस्वरिम*
2	सस्वरिथ—सस्वर्थ	सस्वरथु.	सस्वर
3	सस्वार	सस्वरतु	सस्वरु.

* See 189 a (2).

(b) कृ-सृ-भृ &c see 189 a (4).

कृ (Amit) 8 P. A. 'to do'

Parasmaipada.

S.	D	P
1 चकार—चकर	चक्रव	चक्रम
2 चकर्थ	चक्रयु	चक्र
3 चकार	चक्रतु	चक्र

Atmanepada

1 चक्रे	चक्रवहे	चक्रमहे
2 चक्रेषे	चक्राथे	चक्रद्वे
3 चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

सृ (Amit) 1. P. 'to go'

1 ससार—ससर	ससृव	ससृम
2 ससर्थ	ससृथु	ससृ
3 ससार	ससृतु	ससृ

शु (Amit) 5 P. 'to hear'

1 शुश्राव-शुश्रव	शुश्रव	शुश्रम
2 शुश्रोथ	शुश्रवशु.	शुश्रव
3 शुश्राव	शुश्रवतु	शुश्रवतु

भृ 1 P. A. 'to support'

Parasmaipada

1 बभार—बभर	बभृव	बभृम
2 बभर्थ	बभ्रयु	बभ्र
3 बभार	बभ्रतु.	बभ्र

Atmanepada.

1 बभे	बभृवहे	बभृमहे
2 बभृषे	बभ्राथे	बभृद्वे
3 बभे	बभ्राते	बभ्रिरे

For भृ 3. P. A. 'to hold' see Periphrastic Perfect.

इ॒ (Set) 5 P A 'to choose'

	S	D	P
1	वदार—वदर	वद्वव	वद्वम्
2	ववर्थ (वेदे) { ववरिथ } ववरिथ	वव्रथु	वव्र
3	वदार	वव्रतु	वव्रुः

इ॒ (Set) 9 A 'to worship '

1	वव्रे	वद्ववहे	वद्वमहे
2	वव्रषे	वव्राथे	वव्रुद्धे
3	वव्रे	वव्राते	वव्रिरे

इ॑ is Amit when it belongs to the 1st conjugation
स्तु (Amit) 2 P. A 'to praise '

Parasmaipada

1	हुष्टाव—हुष्टव	हुष्टव	हुष्टम्
2	हुष्टोथ	हुष्टवथु	हुष्टव
3	हुष्टाव	हुष्टवतु	हुष्टवु

Atmaneypada

1	हुष्टवे	हुष्टवहे	हुष्टमहे
2	हुष्टवे	हुष्टवथे	हुष्टद्धे
3	हुष्टवे	हुष्टवाते	हुष्टविरे

इ॑ (Amit) 1 P 'to melt, to flow '

1	दुद्राव—दुद्रव	दुद्रव	दुद्रम्
2	दुद्रोथ	दुद्रवथु	दुद्रव
3	दुद्राव	दुद्रवतु	दुद्रवु

स्तु (Amit) 1 P 'to flow, to ooze '

1	सुस्राव—सुस्रव	सुस्रव	सुस्रम्
2	सुस्रोथ	सुस्रवथु	सुस्रव
3	सुस्राव	सुस्रवतु	सुस्रवुः

कु with सत् (Amit) 8 U 'to perform ceremony over a person,
to adorn to refine.'

Parasmaipada

S

D.

P

1 सञ्चस्कार—सञ्चस्कर	सञ्चस्करिव	सञ्चस्करिम्
2 सञ्चस्करिथ	सञ्चस्करथु	सञ्चस्कर
3 सञ्चस्कार	सञ्चस्करतु	सञ्चस्करु

Atmanepada

1 सञ्चस्करे	सञ्चस्करिवहे	सञ्चस्करिमहे
2 सञ्चस्करिषे	सञ्चस्कराथे	सञ्चस्करिध्वे-हे
3 सञ्चस्करे	सञ्चस्कराते	सञ्चस्करिरे

198 *The ending म् of roots is changed to न् when followed by म् or व्.

क्षम् (Wet) 1 A 4 P 'to endure, to forgive'

Parasmaipada

1 चक्षाम—चक्षम	चक्षमिव-चक्षणव	चक्षमिम-चक्षणम्
2 चक्षमिथ—चक्षन्थ	चक्षमथु	चक्षम
3 चक्षाम	चक्षमतु	चक्षमुः

Atmanepada

1 चक्षमे	चक्षमिवहे-चक्षणवहे	चक्षमिमहे-चक्षणमहे
2 चक्षमिषे-चक्षसे	चक्षमाथे	चक्षमिध्वे-चक्षन्ध्वे
3 चक्षमे	चक्षमाते	चक्षमिरे

(199) The roots गम्—हन्—जन्—खन् and घस् drop the radical vowel before weak terminations beginning with a vowel except before the augment अ in the 2nd variety of the Aorist, गम्—खन्, and घस् are regular. घस् after dropping अ becomes श् by 87 and 83, इ+ए making ई उ in जन् after dropping अ becomes झ् by 81, and झ+ञ् makes ञ्.

गम् (Amit) 1 P. 'to go'

1 जगाम—जगम	जग्मिव	जग्मिम
2 जगमिथ—जगन्थ	जग्मथु	जग्म
3 जगाम	जग्मतु	जग्मु

* म्बोश्च ॥ VIII 2 65

हन् (Anit) 2 P 'to kill'

S.	D.	P
----	----	---

1 जघान—जघन	जग्निव	जग्निम्
2 जघनिथ—जघन्थ	जग्नथु	जग्न
3 जघन	जग्नतु	जग्नु

जन् (Set) 4 A 'to be born'

1 जन्ने	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
2 जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिधवे
3 जन्ने	जज्ञाते	जज्ञिरे

खन् (Set). P A. 'to dig up.'

Parasmaipada

1 चखान—चखन	चखिनव	चखिनम
2 चखनिथ	चखनथु	चखन
3 चखान	चखनतु	चखनु

Aitareyapada

1 चखने	चखिनवहे	चखिनमहे
2 चखिनषे	चखनाथे	चखिनधवे
3 चखने	चखनाते	चखिनरे

For घस् see under 195

(200) *When य्, उ्, ए, ल्, are changed to इ, उ, अ, ल respectively, the vowel so substituted is called Samprasārana

When both the members of a conjunct consonant admit of Samprasārana, the second semi-vowel only takes it

If a Samprasārana is followed by another vowel, the Samprāsārana is substituted for both

Before the weak terminations of the Perfect, Samprasārana takes place both in the reduplicative syllable and the semi-vowel of the root, but before the strong ones in the reduplicative syllable only.

* इन्यणं सप्रसारणम् । 1 1 45

न सप्रसारणो सप्रसारणम् । 6 1 37

सप्रसारणाच्च । 6 1 108

*The roots त्रश्च्-प्रच्छ् and भ्रस्ज् do not take Samprasārana in the Perfect

† The roots व्यथ् and द्युत् take Samprasārana in the reduplicative syllable only before the strong as well as the weak terminations of the Perfect निः takes Samprasārana optionally in the Perfect and Frequentative

‡ The roots वच्—स्वप्-यज्—वप्—वह्—वस्—वे—व्ये—वहे—वह् and निः take Samprasārana before the weak terminations of the Perfect, Benedictive, Passive forms, Participle and Gerund, while the roots § यन्—ज्या—वप् (substitute for वे)—व्यथ्—वश्—वच् undergo the same change as above and also before the weak terminations of the conjugational tenses and Frequentative त्रश्च्-प्रच्छ् and भ्रस्ज् do the same except in the Perfect.

वच् (Amit) 1 P (also Atm in non-conj tenses) to speak
(Including the substitute of ब्रू).

Parasmaipada.

S	D.	P.
1 उवाच-उवच	ऊचिव	ऊचिम
2 उवचिथ-उवकथ	ऊचशु	ऊच
3 उवाच	ऊचतु.	ऊतु

Atmanepada.

1	ऊचै	ऊचिवहे	ऊचिमहे
2	ऊचिषे	ऊचाश्ये	ऊचिष्वे
3	ऊचे	ऊचाते	ऊचिरे

* लिद्यभ्यासस्योभयेषाम् । 6 1 17

† व्यथेलिटि । 7 4 68

द्युतिस्वाप्यो सप्रसारणम् । 7 4 97

‡ वचिस्वपियजादीना किति । 6. 1 16.

§ ग्रहिज्यावयिव्यधिविविच्चनिवृश्चनिपृच्छनिभृज्जतीना द्विति च 6 1 16.

स्वप् (Anit) 2 P 'to sleep.'

	S.	D	P.
1	सुष्वाप—सुष्वप	सुषुपिव	सुषुपिम
2	सुष्वपिथ—सुष्वप्थ	सुषुपथु	सुषुप
3	सुष्वाप	सुषुपतु	सुषुप

यज् (Anit) 2 P A 'worship, to sacrifice, to consecrate,
to bestow'

Parasmaipada

1	इयाज—इयज	ईजिव	ईजिम
2	इयाजिथ—इयष्ठ	ईजिशु	ईज
3	इयाज	ईजतु	ईजु

Atmanepada

1	ईजे	ईजिवहे	ईजिमहे
2	ईजिषे	ईजाथे	ईजिध्वे
3	ईजे	ईजाते	ईजिरे

वप् (Anit) 1 P. A 'to sow, to throw (as dice), to beget
to shave, to weave'

Parasmaipada.

1	उवाप—उवप	ऊरिव	ऊपिम
2	उवपिथ—उवप्थ	ऊपथु	ऊप
3	उवाप	ऊपतु.	ऊए

Atmanepada

1	ऊपे	ऊपिवहे	ऊपिमहे
2	ऊपिषे	ऊपाथे	ऊपिध्वे
3	ऊपे	ऊपाते	ऊपिरे

वन् (Anit) 1 P A 'to blow, to carry,' &c.

Parasmaipada

1	उवाह—उवह	ऊहिव	ऊहिम
2	उवहिथ—उवोढ	ऊहथु	ऊह
3	उवाह	ऊहतु	ऊहः

Atmanepada

S.	D.	P.
1 ऊहे	ऊहिवहे	ऊहिमहे
2 ऊहिषे	ऊहाये	ऊहिध्वे-द्वे
3 ऊहे	ऊहाते	ऊहिरे
	वस् (Anit) 1. P. 'to dwell '	
1 उवास—उवस	ऊषिव	ऊषिम
2 उवासिथ—उवस्थ	ऊषथु	ऊष
3 उवास	ऊषतुः	ऊषुः
	वे (Anit) 1 P. A. 'to weave, to sew '	

* वे substitutes वय् optionally in the Perfect ग् of वय् does not take Sāmprasarana in the Perfect ग् of वय् takes व् as its substitute optionally before the weak terminations of the Perfect वय् is Set and it admits इ necessarily before थ

Parasmaipada

1 उवाय-उवय	ऊयिव-ऊविव	ऊयिम-ऊविम
2 उवायिथ	ऊयथु-ऊवथु	ऊय-ऊव
3 उवाय	ऊयतु-ऊवतुः	ऊयुः-ऊदु

Atmanepada

1 ऊये-ऊवे	ऊयिवहे-ऊविवहे	ऊयिमहे-ऊविमहे
2 ऊयेषे-ऊविषे	ऊयाधे-ऊवाधे	ऊयिध्वे-द्वे-ऊविध्वे-द्वे
3 ऊये-ऊवे	ऊयाते-ऊवाते	ऊयिरे-ऊविरे

According to 196 (b) वे has the following forms

Parasmaipada

1 ववौ	वविव	वविम
2 ववाथ-वविथ	ववथु	वव
3 ववौ	ववतु	वतु

Atmanepada

1 ववे	वविवहे	वविमहे
2 वविषे	ववाये	वविध्वे-द्वे
3 ववे	ववाते	वविरे

* वेओवयि ॥ II 4 41

लिट वयोप ॥ VI 1 38

वश्रास्यान्यतरस्या किति ॥ VI, 1 39

[†] व्ये (Anit) 1 P A 'to cover, to sew'

The final ए of व्ये is not replaced by आ in the Perfect व्ये admits of इ necessarily before थ

The modified base of व्ये is विव्यय् before the strong, and विवि before the weak terminations, the ई of final वी in the latter case changing to य् by virtue of rule 123

Parasmaipada

S	D.	P
1 विव्याय-विव्यय	विव्यिव	विव्यिम
2 विव्ययिथ	विव्यथु	विव्य
3 विव्याय	विव्यतु	विव्यु

Atmanepada

1 विव्ये	विव्यिवहे	विव्यिमहे
2 विव्यिषे	विव्याये	विव्यिष्वे-हे
3 विव्ये	विव्याते	विव्यिरे

ह्वे (Anit) 1, P A 'to call'

† ह्वे takes Samprasarana when it is to be reduplicated

Parasmaipada

1 जुहाव-जुहव	जुहुविव	जुहुविम
2 जुहोथ-जुहुविश	जुहुवशु	जुहुव
3 जुहाव	जुहुवतु	जुहुवु

Atmanepada

1 जुहवे	जुहुविवहे	जुहुविमहे
2 जुहुविषे	जुहुवाये	जुहुविष्वे-हे
3 जुहवे	जुहुवाते	जुहुविरे

वद् (Set) 1 P. 'to speak'

1 उवाद-उवद	ऊदिव	ऊदिम
2 उवदिथ	ऊदयु	ऊद
3 उवाद	ऊदतु	ऊदु

* न व्यो लिटि VI. 1. 46 || इडत्यार्तिव्ययतीनाम् VII 1 66.

† अग्नस्तस्थ च । VI 1 33

* न्वि takes Samprasarana optionally in the Perfect and Frequentative.

न्वि (Set) 1 P 'to grow, to swell, to prosper, to approach ?'

S	D.	P
१ { शिश्वाय-शिश्वय शुशाव-शुशव	शिश्वियिव शुशुविव	शिश्वियम शुशुविम
२ { शिश्विथ शुशुविथ	शिश्वियथु शुशुवथु	शिश्विय शुशुव
३ { शिश्वाय शुशाव	शिश्वियतु शुशुवतु	शिश्वियु शुशुवु

ग्रह् (Set) 9 P. A 'to take'

Parasmaipada

१ जग्राह--जग्रह	जग्रहिव	जग्रहिम
२ जग्रहिथ	जग्रहथु	जग्रह
३ जग्राह	जग्रहतु	जग्रह

Atmanepada

१ जग्रहे	जग्रहवहे	जग्रहिमहे
२ जग्रहिषे	जग्रहथे	जग्रहिध्वेषे
३ जग्रहे	जग्रहते	जग्रहिरे

ज्या (Anit) 9 P 'to become old, to decay'

१ जिज्यौ	जिज्यिव	जिज्यिम
२ जिज्यिथ-जिज्याथ	जिज्यथु	जिज्य
३ जिज्यौ	जिज्यतु	जिज्युः

व्यर्थ् (Anit) 4 P. 'to strike'

१ विव्याध-विव्यध	विविधिव	विविधिम
२ विव्यधिथ-विव्यद्ध	विविधथु	विविध
३ विव्याध	विविधतु-	विविधु

वश् (Set) 2 P 'to wish.'

१ उवशा-उवश	ऊशिव	ऊशिम
२ उवशिथ	ऊशथु	ऊश
३ उवश	ऊशतु-	ऊशु-

व्यच् (Set) 6 P. 'to deceive'

S	D	P
1 विव्याच्च—विव्यच्च	विविचिव	विविच्चिम
2 विव्यच्चिथ	विविच्चथु	विविच्च
3 विव्याच्च	विविच्चतु	विविच्चु

The following roots do not take Samprasarana in the Perfect
त्रश् (Wet) 6 P 'to cut, to tear, to wound'

1 वत्रश्च	वत्रश्चिव-वत्रश्च्च	वत्रश्चिम-वत्रश्च्चम
2 वत्रश्चिथ-वत्रष्ठ	वत्रश्चथु	वत्रश्च
3 वत्रश्च	वत्रश्चतु	वत्रश्चु

प्रच्छ् (Amit) 6 P 'to ask.'

1 पप्रच्छ	पप्रच्छिव	पप्रच्छिम
2 पप्रच्छिथ-पप्रष्ट	पप्रच्छथु	पप्रच्छ
3 पप्रच्छ	पप्रच्छतु	पप्रच्छु

अर्सन् (Amit) 6 P A 'to fry'

Parasmaipada

1 वभर्ज—वभ्रज्ज	वभर्जिव--वभ्रजिव	वभर्जिम—वभ्रजिम
2 वभर्जिथ-वभर्ष } वभ्रजिनथ-वभ्रष } वभर्जिथ-वभ्रष } वभर्जिथ-वभ्रष } वभर्जिथ-वभ्रष }	वभर्जिथु -वभ्रजिथु	वभर्ज—वभ्रज्ज
3 वभर्ज—वभ्रज्ज	वभर्जतु —वभ्रजज्ञतु	वभर्जु -वभ्रज्जु

Atmanepada

1 चभर्जे—वभ्रज्जे	चभर्जिवहे—वभ्रजिवहे	चभर्जिमहे—वभ्रजिमहे
2 चभर्जिषे-वभ्रजिषे	चभर्जिथे—वभ्रजिथे	चभर्जिध्वे—वभ्रजिध्वे
3 चभर्जे—वभ्रज्जे	चभर्जिते—वभ्रजिते	चभर्जिरे—वभ्रजिरे

*व्यथ् (Set) 1 A 'to be uneasy, to fear'

1 विव्यथे	विव्यथिवहे	विव्यथिमहे
2 विव्यथिषे	विव्यथाथे	विव्यथिध्वे
3 विव्यथे	विव्यथाते	विव्यथिरे

शुत् (Set) 1 A. 'to shine'

1 दिशुते	दिशुतिवहे	दिशुतिमहे
2 दिशुतिषे	दिशुतिथे	दिशुतिध्वे
3 दिशुते	दिशुताते	दिशुतिरे

* व्यथोलिटि । VII 4 68.

(201)* When a root having an अ between two simple consonants does not change its reduplicative syllable, the अ is changed to औ and the reduplicative syllable dropped when followed by the weak terminations of the Perfect. When the अ of the 2nd person singular Parasmaipada takes the augment वा् अ् optionally, the above change takes place only when it takes अ् and not when it does† not. The following Amit and Wet roots answer all the conditions in the rule.

(a) *Anit Roots*

शक् 5 P. 'to be able'

S	D	P
१ शाशाक—शाशक	शोकिव	शेकिम
२ शोकिथ—शाशक्थ	शोकथु	शेक
३ शाशाक	शोकतु	शेकु

पच् १. P A 'to cook'

Parasmaipada.

१ पपाच—पपच	पेचिव	पेचिम
२ पेचिथ—पपक्थ†	पेचथु.	पेच
३ पपाच	पेचतु	पेचु

Aimanepada

१ पेचे	पेचिवहे	पेचिमहे
२ पेचिषे	पेचाथे	पेचिध्वे
३ पेचे	पेचाते	पेचिरे

शद् १. ६ P 'to decay, to cut'

१ शाशाद—शाशद	शोदिव	शेदिम
२ शोदिथ—शाश्थ†	शोदयुः	शद
३ शाशाद	शोदतु	शेदु

* अनएकहल्मण्येऽनदेशादेलिटि ॥ VI 4 121

थलि च सेटि ॥ VI 4 120

† by (84)

पद् 4 A 'to go '

	S	D	P
1	पेदे	पेदिवहे	पेदिमहे
2	पेदिषे	पेदाथे	पेदिध्वे
3	पेदे	पेदाते	पेदिरे
	सद् 1 6 P. 'to be weary' 'to wither'		
1	ससाद—ससद	सेदिव	सेदिम
2	सेदिथ—ससत्थ*	सेदथु	सेद
3	ससाद	सेदतु	सेद्धु

मन् 4 A 'to think '

1	मेने	मेनिवहे	मेनिमहे
2	मेनिषे	मेनाथे	मेनिध्वे
3	मेने	मेनाते	मेनिरे

तप् 1. P. 'to heat' 'shine,' 4 A 'to be powerful'

Parasmaipada.

1	तताप—ततप	तेपिव	तेपिम
2	तेपिथ—ततप्य	तेपथुः	तेप
3	तताप	तेपतु	तेषु

Atmanepada.

1	तेपे	तेपिवहे	तेपिमहे
2	तेपिषे	तेपाथे	तेपिध्वे
3	तेपे	तेपाते	तेपिरे

शप् 1 4 P A 'to swear or curse '

Parasmaipada

1	शशाप—शशप	शोपिव	शोपिम
2	शोपिथ—शशप्थ	शोपथु	शोप
3	शशाप	शोपतु	शोषु

Atmanepada

1	शेपे	शोपिवहे	शोपिमहे
2	शोपिषे	शोपाथे	शोपिध्वे
3	शेपे	शोपाते	शोपिरे

यभ् 1. P 'to cohabit or copulate.'

S	D	P
1 ययाभ—ययभ	येभिव	येभिम
2 येभिथ—ययव्यः ⁴	येभथु.	येभ
3 ययाभ	येभतु	येभु

रभ् 1 A 'to begin'

1 रेभे	रेभिवहे	रेभिमहे
2 रेभिषे	रेभाथे	रेभिष्वे
3 रेभे	रेभाते	रेभिरे

नभ् 1 P 'to bow'

1 ननाम—ननम	नेमिव	नेमिम
2 नेमिथ—ननन्थ†	नेमथु	नेम
3 ननाम	नेमतु	नेस्तु

लभ् 1 A 'to get'

1 लेभे	लेभिवहे	लेभिमहे
2 लेभिषे	लेभाथे	लेभिष्वे
3 लेभे	लेभाते	लेभिरे

यस् 1 P 'to restrain.'

1 ययाम—ययम	येमिव	येमिम
2 येमिथ—ययन्थ‡	येमथु	येम
3 ययाम	येमतु	येस्तु

रस् 1 A 'to play'

1 रेमे	रेमिवहे	रेमिमहे
2 रेमिषे	रेमाथे	रेमिष्वे
3 रेमे	रेमाते	रेमिरे

दह् 1 P 'to burn'

1 ददाह—ददह	देहिव	देहिम
2 देहिथ—ददग्ध†	देहथु	देह
3 ददाह	देहतु	देहृ.

* ययभ् + थ = ययभ् + ध by (100), = ययव्य + ध by (82) = ययःध

† by (92)

‡ ददह् + थ = ददग्ध् = थ by (99), = ददग्ध् + ध, by (100) = ददग् +

ध by (82), = ददग्ध

नद् 4 P A. 'to bind, to dress or arm oneself'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 ननाह—ननह	नेहिव	नेहिम
2 नेहिथ—ननद्ध	नेहथुः	नेह
3 ननाह	नेहतु	नेहु
<i>Atmanepada</i>		
1 नेहे	नेहिवहे	नेहिमहे
2 नेहिषे	नेहाथे	नेहिध्वे-हे
3 नेहे	नेहाते	नेहिरे

(b) *Wet Roots*

रध 4 P 'to kill, to subdue, to cook' inserts ने before a vowel
Hence there are only two forms by the above rule, viz. रेध्व
and रेधम्.

1 ररन्ध	ररन्धिव-रेध्व	ररन्धिम-रेधम्
2 ररन्धिथ-ररन्ध	ररन्धथु	ररन्ध
3 ररन्ध	ररन्धतु	ररन्धु

नग् 4 P. 'to vanish'.

1 ननाश—ननश	नेशिव—नेश्व	नेशिम—नेश्म
2 नेशिथ—ननंष	नेशाथु	नेश
3 ननाश	नेशतु	नेशु

Exceptions to Rule (201)

* (1) The roots दद् and शस्

दद् (Set) 1 A 'to give, to present'

S.	D.	P.
1 दददे	दददिवहे	दददिमहे
2 दददिषे	दददाथे	दददिध्वे
3 दददे	दददाते	दददिरे

शस् (Set) 1. P 'to kill '

1 शशास—शशस	शशासिव	शशसिम
2 शशसिथ	शशसथु	शशस
3 शशास	शशसतु	शशसु

* न शसददवादिगुणानाम् VI. 4 126

(2) The roots ज्ञ् and द्य् for which see 199 and 211 respectively

(3) The roots of the 10th conjugation take the Periphrastic Perfect and therefore though some of the roots answer the conditions of this rule they do not follow it

(4) Roots beginning with व and the roots having an अ from a Guna change

वम् (Set) 1 P ' to vomit, to emit, to reject '

S	D	P
---	---	---

१ ववाम—ववम्	ववमिव	ववमिम्
२ ववामिथ	ववमथुः	ववम्
३ ववाम	ववमतु	ववम्तु

Counter-exception—The Anit roots वच्—वप्—वस्—वद् and the Set roots वद् and वग् for all of which see section 200.

* (5) The roots तृ—फल्—भज्—त्रप् and राघ् meaning 'to kill' or अपराध् 'to offend' though not fulfilling the conditions of the rule, drop their reduplicative syllable and change the अ or आ to ए necessarily

तृ (Set) 1 P ' to cross, to swim '

१ ततार—ततर	तेरिच	तेरिम्
२ तेरिथ	तेरथु	तेर
३ ततार	तेरतु	तेरु

फल् (Set) 1 P ' to bear or yield fruit, to succeed, to burst open'

१ पफाल—पफल	फेलिव	फेलिम्
२ फेलिथ	फेलथु	फेल
३ पफाल	फेलतु	फेलु

भज् (Anit) 1 P A. 'worship '

Parasmaipada.

१ वभाज—वभज	भेजिव	भेजिम्
२ भेजिथ—वभक्थ	भेजथु	भेज
३ वभाज	भेजतु	भेजु

* तृफलभजत्रपथ ॥ VI. 4 122 राघोहिसायाम् VI. 4 123.

Atmanepada.

S.

D

P.

1 भेजे	भेजिवहे	भोजिमहे
2 भेजिये	भेजाथे	भोजिध्वे
3 भेजे	भेजाते	भोजिरे
त्रप् (Wet) 1	A. 'to be ashamed'	
1 त्रेपे	त्रेपिवहे—त्रेप्वहे	त्रेपिमहे—त्रेप्महे
2 त्रेपिषे—त्रेप्से	त्रेपाथे	त्रेपिध्वे—त्रेप्धवे
3 त्रेपे	त्रेपाते	त्रेपिरे

अपराध् (Amit) 4 5. P 'to offend'.

1 अपरराध	अपरेधिव	अपरेधिम
2 अपरेधिथ	अपरेधथु	अपरेध
3 अपरराध	अपरेधतु	अपरेधु

राध् 'to kill' has these same forms dropping the prepositi
अप all through

But राध् 4 P 'to grow' & 5. P 'to accomplish' has the
following forms

1 राध	राधिव	राधिम
2 राधिथ	राधथु	राध
3 राध	राधतु	राधुः

(6) * The roots जृ—भ्रम्—त्रस्—कण्—राज्—आज्—आश्—
भ्लाश्—स्प्रस् and स्वन् undergo the above changes optionally

जृ (Set) 4 P. 'to become old'.

1 जजार—जजर	जजरिव—जेरिव	जजरिम—जेरिम
2 जजरिथ—जेरिथ	जजरथु—जेरथु	जजर—जेर
3 जजार	जजरतु—जेरतु	जजरु—जेरुः

भ्रम् (Set) 1 P 'to roam about,'

4 P 'to be unsteady'

1 बधाम—बधम	बधमिव—भेदिव	बधमिम—भेदिम
2 बधमिथ—भेदिथ	बधमथु—भेदमथु	बधम—भेद
3 बधाम	बधमतु—भेदमतु	बधसु—भेदुः

वा जृत्रम्भुत्वसाम् VI. 4 124 फणा च सतानाम् ॥ VI 4 125.

त्रस् (Set) 1 4. P 'to fear'

S

D.

P.

1 तत्रास—तत्रस	तत्रसिव—त्रेसिव	तत्रसिम—त्रेसिम
2 तत्रमिथ—त्रेसिथ	तत्रसथु—त्रेसथु	तत्रस—त्रेस
3 तत्रास	तत्रसतु—त्रेसतु	तत्रसु—त्रेसु
	फण् (Set) 1 P. 'to go'	
1 पकाण—पकण	पकणिव—फेणिव	पकणिम—फेणिम
2 पकणिथ केणिथ	पकणथु—फेणथु	पकण—फेण
3 पकाण	पकणतु—फेणतु	पकणु—फेणु

राज् (Set) 1 P A 'to shine'

Parasmaipada

1 रराज	रराजिव—रेजिव	रराजिम—रेजिम
2 रराजिथे—रेजिथ	रराजथु—रेजथु	रराज—रेज
3 रराज	रराजतु—रेजतु	रराजु—रेजु

Atmanepada

1 रराजे—रेजे	रराजिवहे—रेजिवहे	रराजिमहे—रेजिमहे
2 रराजिषे—रेजिषे	रराजाथे—रेजाथे	रराजिधे—रेजिधे
3 रराजे—रेजे	रराजाते—रेजाते	रराजिरे—रेजिरे

भ्राज् (Set) 1 A 'to shine'

Parasmaipada

1 बभ्राजे—भ्रेजे	बभ्राजिवहे—भ्रेजिवहे	बभ्राजिमहे—भ्रेजिमहे
2 बभ्राजिषे—भ्रेजिषे	बभ्राजाथे—भ्रेजाथे	बभ्राजिधे—भ्रेजिधे
3 बभ्राजे—भ्रेजे	बभ्राजाते—भ्रेजाते	बभ्राजिरे—भ्रेजिरे

ब्राश् (Set) 1 A 'to shine'

Atmanepada

1 बभ्राशे—भ्रेशे	बभ्राशिवहे—भ्रेशिवहे	बभ्राशिमहे—भ्रेशिमहे
2 बभ्राशिषे—भ्रेशिषे	बभ्राशाथे—भ्रेशाथे	बभ्राशिधे—भ्रेशिधे
3 बभ्राशे—भ्रेशे	बभ्राशाते—भ्रेशाते	बभ्राशिरे—भ्रेशिरे

झ्लाश् (Set) 1. A 'to shine'

1 बझ्लाशे—झ्लेशे	बझ्लाशिवहे—झ्लेशिवहे	बझ्लाशिमहे—झ्लेशिमहे
2 बझ्लाशिषे—झ्लेशिषे	बझ्लाशाथे—झ्लेशाथे	बझ्लाशिधे—झ्लेशिधे
3 बझ्लाशे—झ्लेशे	बझ्लाशाते—झ्लेशाते	बझ्लाशिरे—झ्लेशिरे

स्यम् (Set) 1. P ‘to cry aloud, to shout’

S D P

1	सस्याम—सस्यम	सस्यमिव—स्येमिव	सस्यमिम—स्येमिम
2	सस्यमिथ—स्येमिथ	सस्यमथु—स्येमथु	सस्यम—स्येम
3	सस्याम	सस्यमतु—स्येमतु	सस्यमु—स्येमु

स्वन् (Set) 1 P ‘to sound, to hum, to sing’

1	सस्वान—सस्वन	सस्वनिव—स्वेनिव	सस्वानिम—स्वेनिम
2	सस्वनिथ—स्वेनिथ	सस्वनथु—स्वेनथु	सस्वन—स्वेन
3	सस्वान	सस्वनतु—स्वेनतु	सस्वतु—स्वेन

(7) When अन्थ्, ग्रन्थ् and दम्भ् drop their nasal according to १५८, they drop their reduplicative syllable and change the अ to ए before the strong as well as the weak terminations of the perfect

श्रन्थ् (Set) 9 P ‘to loosen, to gladden, to lie’

1	शश्रन्थ—अथ	शश्रन्थिव—अथिव	शश्रन्थिम—अथिम
2	शश्रन्थिथ—अथिथ	शश्रन्थयु—अथेयु	शश्रन्थ—अथ
3	शश्रन्थ—अथ	शश्रन्थतु—अथतु.	शश्रन्थु—अथु

ग्रन्थ् (Set) 9 P ‘to fasten, to arrange’

1	जग्रन्थ—ग्रेथ	जग्रन्थिव—ग्रेथिव	जग्रन्थिम—ग्रेथिम
2	जग्रन्थिथ—ग्रेथिथ	जग्रन्थयु—ग्रेथेयु	जग्रन्थ—ग्रेथ
3	जग्रन्थ—ग्रेथ	जग्रन्थतु—ग्रेथतु	जग्रन्थु—ग्रेथु

दम्भ् (Set) 5 P ‘to deceive’

1	ददम्भ—देभ	ददम्भिव—देभिव	ददम्भिम—देभिम
2	ददम्भिथ—देभिथ	ददम्भयु—देभयु	ददम्भ—देभ
3	ददम्भ—देभ	ददम्भतु—देभतु	ददम्भु—देभु

202 The roots छूऽ् and तूऽ् insert इ optionally before the non-conjugational termination से of the 2nd person singular Atmanepada in the Perfect. See Chapter on ‘Future’

छूऽ् (Set) 7 U ‘to play, to shine’

Parasmaipada

1	चच्छर्द	चच्छूऽदिव	चच्छूऽदिम
2	चच्छर्दिथ	चच्छूऽदथु	चच्छूऽद
3	चच्छर्द	चच्छूऽदतु	चच्छूऽदु

Atmanepada

S.	D.	P.
1 चच्छृदे	चच्छृदिवहे	चच्छृदिमहे
2 चच्छृदिषे-चच्छृत्से	चच्छृदाये	चच्छृदिध्वे
3 चच्छृदे	चच्छृदाते	चच्छृदिरे

त्रुऽ=A 2nd person singular ततुदिषे or तत्से

(a) च्छ preceded by a short vowel takes च् necessarily

(203) SET ROOTS ENDING IN A VOWEL

For roots ending in long ऊ and औ see भू and स्तू under 195 and 197, and for ब्रू see वच् Page 201

पू 1. A 6. U 'to purify.'

Parasmarpada

1 उपाव—उपव	उपुविव	उपुविम
2 उपविथ	उपुवशुः	उपुव
3 उपाव	उपुवतु	उपुव्वु

Atmanepada

1 उपुवे	उपुविवहे	उपुविमहे
2 उपुविषे	उपुवाये	उपुविध्वे-त्वे
3 उपुवे	उपुवाते	उपुविरे

द्वा and द्वौ to be similarly conjugated

रु (Set) 2 P 'to cry, to sound ' 1 A 'to go '

Parasmarpada

1 रुराव—रुरव	रुरुविव	रुरुविम
2 रुरविथ	रुरुवशु	रुरुव
3 रुराव	रुरुवतु	रुरुव्वु.

Atmanepāda

1 रुरवे	रुरुविवहे	रुरुविमहे
2 रुरविषे	रुरुवाये	रुरुविध्वे-त्वे
3 रुरवे	रुरुवाते	रुरुविरे

यु—श्णु—स्तु—तु and श्वु to be similarly conjugated

शी (Set) 2. A 'to sleep '

S.	D.	P.
1 शिश्ये	शिश्यवहे	शिश्यमहे
2 शिश्याथे	शिश्याथे	शिश्यध्वे-हैं
3 शिश्ये	शिश्याते	शिश्यरे

डी 1 4 A. 'to fly ' to be similarly conjugated.

श्री (Set) 1. P. A 'to resort to, to serve '

Parasmaipada

1 शिश्राय—शिश्रय	शिश्रियिव	शिश्रियिम
2 शिश्रियिथ	शिश्रियथु	शिश्रिय
3 शिश्राय	शिश्रियतु	शिश्रियु

Atmanepada

1 शिश्रिये	शिश्रियवहे	शिश्रियमहे
2 शिश्रियिथे	शिश्रियाथे	शिश्रियध्वे-हैं
3 शिश्रिये	शिश्रियाते	शिश्रियरे

For श्वि and श्व see pages 205 & 198

204 WET ROOTS ENDING IN A VOWEL

For स्त्रि see page 196

द्रू (Wet) 2 4 A 'to give birth to'

1 सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे
2 सुषुविधे	सुषुवाथे	सुषुविध्वे-हैं
3 सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे

धू (Wet) 5. 9 P A 'to shake '

Parasmaipada

1 दुधाव—दुधव	दुधुविव	दुधुविम
2 दुधविथ—दुधोथ	दुधुवथु	दुधुव
3 दुधाव	दुधुवतु	दुधुवु

Atmanepada.

1 दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे
2 दुधुविधे	दुधुवाथे	दुधुविध्वे-हैं
3 दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे

205 ANIT ROOTS ENDING IN A VOWEL

For roots ending in आ, औ, ए—ऐ and ओ see या-स्यु-ऐ-ग्ले and सो, pages-193-194 and 198

इ (Amit) 1 P 'to go'

S.

D.

P.

1	इयाय—इयय	इयिव	इयिम
2	इयपिथ—इयेथ	इयथु	इय
3	इयाय	इयतु	इयु

For इ 2 P -हि-चि-जि-see page 183 and इ with अधि and मि see pages 191 & 194

क्षि (Amit) 1. 'P. to decay.'

Parasmaipada

1	चिक्षाय—चिक्षय	चिक्षियिव	चिक्षियिम
2	चिक्षियिथ—चिक्षेथ	चिक्षियथु	चिक्षिय
3	चिक्षाय	चिक्षियतु	चिक्षियु

स्मि (Amit) 1 A 'to smile'

Atmanepada

1	सिभिये	सिभियिवहे	सिभियिमहे
2	सिभियिषे	सिभियाथे	सिभियिधवे-हैं
3	सिभिये	सिभियाते	सिभियिरे

सि 5 9 P A 'to tie' is to be similarly conjugated

नी (Amit) 1 P. A 'to lead'

Parasmaipada

1	निनाय—निनय	निनियव	निनियम
2	निनायिथ—निनेथ	निन्यथु	निन्य
3	निनाय	निन्यतु	निन्यु

Atmanepada.

1	निन्ये	निनियवहे	निनियमहे
2	निनियषे	निन्याथे	निनियिधवे-हैं
3	निन्ये	निन्याते	निनियरे

वी 2 P 'to go, to pervade' to be similarly conjugated

See दी under 195, ली and मी under 196 and दीधी-ही and भी under Periphrastic Perfect

क्री (Amit) १. P. A. 'to buy'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 चिक्राय-चिक्रय	चिक्रियिव	चिक्रियिम
2 चिक्रियथ-चिक्रेथ	चिक्रियथु	चिक्रिय
3 चिक्राय	चिक्रियतु	चिक्रियुं

Atmanepada

1 चिक्रिये	चिक्रियवहे	चिक्रियमहे
2 चिक्रियिषे	चिक्रियाथे	चिक्रियध्वे-हे
3 चिक्रिये	चिक्रियाते	चिक्रियिरे

श्री—श्री—श्री to be similarly conjugated

कु १ A २ P 'to hum,' ६. A 'to moan'

Parasmaipada.

1 चुकाव—चुकव	चुकुविव	चुकुविम
2 चुकविथ-चुकोथ	चुकुवथु	चुकुव
3 चुकाव	चुकुवतु	चुकुद्वः

Atmanepada

1 चुकुवे	चुकुविवहे	चुकुविमहे
2 चुकुविषे	चुकुवाथे	चुकुविध्वे-हे
3 चुकुवे	चुकुवाते	चुकुविरे

The roots शु—धु—दु—तु—हु and शु to be similarly conjugated.

For हु—शु—सु—हु see 197 (b) and हु under Periphrastic Perfect, and ऊर्जा under (194)

स्फु (Amit) १ P. A. 'to leap, to cover, to rise.'

Parasmaipada

1 चुस्काव—चुस्कव	चुस्कुविव	चुस्कुविम
2 चुस्कविथ-चुस्कोथ	चुस्कुवथु	चुस्कुव
3 चुस्काव	चुस्कुवतु	चुस्कुद्वः

Atmanepada

1 चुस्कुवे	चुस्कुविवहे	चुस्कुविमहे
2 चुस्कुविषे	चुस्कुवाथे	चुस्कुविध्वे-हे
3 चुस्कुवे	चुस्कुवाते	चुस्कुविरे

शु P and न्हु—ज्यु—च्यु—मु and फ्लु all A. to be similarly conjugated.

(206) SET ROOTS ENDING IN A CONSONANT

Most of the Set roots having certain irregularities in the Perfect have already been conjugated We will now direct our attention to the regular ones

अंक् (Set) 1 A 'to mark '

S.	D.	P.
1 आनंके	आनंकिवे	आनंकिमहे
2 आनकिषे	आनंकाथे	आनकिध्वे
3 आनके	आनकाते	आनकिरे

अर्द् (Set) 1 P. ' to deserve '

1 आनह्	आनहिव	आनहिम
2 आनहिथ	आनहितु	आनहं
3 आनह्	आनहितु	आनहुं

अट् (Set) 1 P ' to wander '

1 आट	आटिव	आटिम
2 आटिथ	आटथु	आट
3 आट	आटतु	आटु

अण् (Set) 4 A 'to breathe'

1 आणे	आणिवे	आणिमहे
2 आणिषे	आणाथे	आणिध्वे
3 आणे	आणाते	आणिरे

इष् (Set) 4 P 'to go' 6 P 'to wish' 9 P 'to repeat'

1 इयेष	ईषिव	ईषिम
2 इयेषिथ	ईषिथु	ईष
3 इयेष	ईषितु	ईषु

उख् (Set) 1 P 'to go'

1 उखोस	ऊखिव	ऊखिम
2 उखोसिथ	ऊखथु	ऊख
3 उखोस	ऊखतु	ऊखु

क्षण् (Set) 8 P. A 'to go'

Parasmaipada

1 आनृणी	आनृणिव	आनृणिम
2 आनृणिथ	आनृणथु	आनृण
3 आनृणी	आनृणतु	आनृणु

Atmanepada

S	D	P
1 आनृणे	आनृणिवहे	आनृणिमहे
2 आनृणिषे	आनृणाथे	आनृणिध्वे
3 आनृणे	आनृणाते	आनृणिरे
वेष् (Set) 1 A 'to tremble'		
1 विंवये	विवेपिवहे	विवेपिमहे
2 विवपिषे	विवेपाथे	विवेपिध्वे
3 विवये	विवेपाते	विवेपिरे
लोक् (Set) 1 A 'to see'		
1 लुलोके	लुलोकिवहे	लुलोकिमहे
2 लुलोकिषे	लुलोकाथे	लुलोकिध्वे
3 लुलोके	लुलोकाते	लुलोकिरे
दौक् (Set) 1 A 'to approach', 'to go'		
1 डुडौके	डुडौकिवहे	डुडौकिमहे
2 डुडौकिषे	डुडौकाथे	डुडौकिध्वे
3 डुडौके	डुडौकाते	डुडौकिरे
वस् (Set) 2 A 'to wear'		
1 ववसे	ववसिवहे	ववसिमहे
2 ववसिषे	ववसाथे	ववसिध्वे
3 ववसे	ववसाते	ववसिरे
लिख् (Set) 6 P 'to write'		
1 लिलेख	लिलिखिव	लिलिखिम
2 लिलेखिथ	लिलिखथु	लिलिख
3 लिलेख	लिलिखतु	लिलिखु
कङ्कश् (Set) 4 A 'to be afflicted'		
1 चिक्किशे	चिक्किशिवहे	चिक्किशिमहे
2 चिक्किशिषे	चिक्किशाथे	चिक्किशिध्वे
3 चिक्किशे	चिक्किशाते	चिक्किशिरे
स्फुट् (Set) 6 P. 'to burst'		
1 उस्फोट	उस्फुटिव	उस्फुटिम
2 उस्फोटिथ	उस्फुटथु-	उस्फुट
3 उस्फोट	उस्फुटतु-	उस्फुटु-

शुभ् (Set) 1 A 'to be agitated'

S.	D	P
1 चुक्षुभे	चुक्षुभिवहे	चुक्षुभिमहे
2 चुक्षुभिवे	चुक्षुभाथे	चुक्षुभिध्वे
3 चुक्षुभे	चुक्षुभाते	चुक्षुभिरे

तृष् (Set) 4 P 'to be thirsty'

1 ततर्प	तत्रिष्व	तत्रिष्म
2 ततर्षिथ	तत्रष्टु	तत्रष्ट
3 ततर्प	तत्रष्टु	तत्रष्टु

पृच् (Set) 2 A 'to touch'

1 पपृच्वे	पपृच्विवहे	पपृच्विमहे
2 पपृच्विषे	पपृच्वाथे	पपृच्विध्वे
3 पपृच्वे	पपृच्वाते	पपृच्विरे

(207) WET ROOTS ENDING IN A CONSONANT

अञ्ज् 1 5 P 'to pervade'

1 आनक्ष	आनक्षिव-आनक्ष्व	आनक्षिम-आनक्ष्म
2 आनक्षिथ-आनष्ट	आनक्षथु	आनक्ष
3 आनक्ष	आनक्षतु	आनक्षु

तञ्ज् 1. 5. 'to cut, to make thin'

1 ततक्ष	ततक्षिव-ततक्ष्व	ततक्षिम-ततक्ष्म
2 ततक्षिथ-ततक्ष्ट	ततक्षथु	ततक्ष
3 ततक्ष	ततक्षतु	ततक्षु

तञ्च् to be similarly conjugated with त्व being substituted for त

तञ्च् 7 P 'to contract,' 'to shrink'

1 ततञ्च	ततञ्चिव-ततञ्च्व	ततञ्चिम-ततञ्च्म
2 ततञ्चिथ-ततञ्च्कथ	ततञ्चथु	ततञ्च
3 ततञ्च	ततञ्चतु	ततञ्चु

तञ्ज् to be similarly conjugated

अञ्ज् 7 P 'to anoint, to make clear, to go'

1 आनञ्ज	आनञ्जिव आनञ्ज्व	आनञ्जिम-आनञ्ज्म
2 आनञ्जिथ-आनञ्ज्कथ	आनञ्जथु	आनञ्ज
3 आनञ्ज	आनञ्जतु	आनञ्जु

क्लिंद् 4 P 'to become wet '

S

D.

P

1	चिक्केद	चिक्किदिव-चिक्किद्व	चिक्किदिम चिक्किद्वा
2	चिक्केदिथ-चिक्केत्थ	चिक्किदथु	चिक्किद
3	चिक्केद	चिक्किदतु	चिक्किदु

स्थन्द् 1 A 'to ooze, to run '

1	सस्यन्दे	सस्यन्दिवहे-सस्यन्द्वहे	सस्यन्दिमहे-सस्यन्द्वाहे
2	सस्यन्दिषे-सस्यन्त्से	सस्यन्दाथे	सस्यन्दिध्वे
3	सस्यन्दे	सस्यन्दाते	सस्यन्दिरे

क्लिंग् 9 P 'to torment, to distress' to be similarly conjugated,
2nd person singular चिक्केशि॒थ or चिक्केषि॒ष्ट

सिष् 1 P 'to turn out auspiciously, to ordain '

1	सिषेध	सिषिधिव-सिषिध्व	सिषिधिम-सिषिध्म
2	सिषेधिथ-सिषेद्व	सिषिधथु	सिषिध
3	सिषेध	सिषिधतु	सिषिधु

क्लृप् 1 A 'to be fit for, to be able '

1	चक्कुपे	चक्कुपिवहे-चक्कुप्वहे	चक्कुपिमहे-चक्कुप्पमहे
2	चक्कुपिषे-चक्कुप्से	चक्कुपाथे	चक्कुपिध्वे-चक्कुप्पध्वे
3	चक्कुपे	चक्कुपाते	चक्कुपिरे

यग् 1 A 'to take or seize '

1	जगृहे	जगृहिवहे-जगृह्वहे	जगृहिमहे जगृह्वहे
2	जगृहिषे-जगृक्षे	जगृहाथे	जगृहिध्वे-ह्वे-जगृह्वे
3	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

गाह् 1. A. 'to bathe '

1	जगाहे	जगाहिवहे-जगाह्वहे	जगाहिमहे-जगाह्वहे
2	जगाहिषे-जघाक्षे	जगाहाथे	जगाहिध्वे-ह्वे-जघाह्वे
3	जगाहे	जगाहाते	जगाहिरे

जघृक्षे and जघाक्षे by 99-102-80-83

जघृह्वे and जघाह्वे by 99-102-81-101

यह् 1 P A. 'to cover, to hide.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 जुगूह	जुयहिव-जुयह्व	जुयहिम-जुयह्वा
2 जुगूहिथ-जुगोढ़	जुयहथु	जुयह
3 जुगूह	जुयहतु	जुयह

Atmanepada

1 जुयहे	जुयहिवहे-जुयह्वहे	जुयहिमहे-जुयह्वहे
2 जुयहिषे-जुघुक्षे	जुयहाथे	जुयहिभवे-द्वे, जुघुद्वे
3 जुगूहे	जुयहाते	जुयहिरे

जुगोढ़ by 99-100-81 and 101. जुगूह by (11 C.)

जुघुक्षे by 99-102-80-83 जुघुद्वे by 99-102-81-101

तृह् 6. P. 'to kill'.

1 तरुह	तरुहिव-तरुह्व	तरुहिम-तरुह्वा
2 तरुहिथ-तरुंड	तरुहथु	तरुह
3 तरुह	तरुहतु	तरुह

त्रह् 6. P. 'to kill'

1 तरह	तरुहिव-तरुह्व	तरुहिम-तरुह्वा
2 तरहिथ-तरडे	तरुहथु	तरुह
3 तरह	तरुहतु	तरुह

तरुंड-तरडे by 99-100, 81 and 101

स्त्रह् to be similarly conjugated with स्तु being substituted for त् त्रह् or त्रह् 6 P 'to work, to labour, to grow' are to be similarly conjugated

For सूज्-अग्-स्व-क्षम-व्रश्च-ब्रप् see sections 192-193-197 (a)-198-200-201 exception 5, for रथ् and नज् section 201 (b), for तृष्ट-दृह्-सुह्-निह् and स्तुह् section 194, for सू and ध् section 204, and see युप् under Periphrastic Perfect

(208) ANIT ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

भुज् 7 P 'to govern, to protect' A 'to eat, to enjoy.'

6. P. 'to bend, to curve.'

Parasmaipada

S	D.	P
1 बुभोज	बुभुजिव	बुभुजिम
2 बुभोजिथ	बुभुजथु	बुभुज
3 बुभोज	बुभुजतु	बुभुज्ञु
<i>Atmanepada</i>		
1 बुभुज	बुभुजिवहे	बुभुजिमहे
2 बुभुजिषे	बुभुजाथे	बुभुजिध्वे
3 बुभुजे	बुभुजाते	बुभुजिरे

विच् 7 P A. 'to divide '

Parasmaipada

S	D.	P
1 विवेच	विविच्चिव	विविच्चिम
2 विवेचिथ	विविच्चिशु	विविच्चि
3 विवेच	विविच्चतु	विविच्चु
<i>Atmanepada</i>		
1 विविच्चे	विविच्चिवहे	विविच्चिमहे
2 विविच्चिषे	विविच्चाथे	विविच्चिध्वे
3 विविच्चे	विविच्चाते	विविच्चिरे

Anit roots having इ or उ for their penultimate are to similarly conjugated

छिद् 7 P A ' to cut, to split '

Parasmaipada

S	D.	P
1 चिच्छेद	चिच्छिदिव	चिच्छिदिम
2 चिच्छेदिथ	चिच्छिदशु	चिच्छिद
3 चिच्छेद	चिच्छिदतु	चिच्छिदु
<i>Atmanepada</i>		
1 चिच्छिदे	चिच्छिदिवहे	चिच्छिदिमहे
2 चिच्छादिषे	चिच्छिदाथे	चिच्छिदिध्वे
3 चिच्छिदे	चिच्छिदाते	चिच्छिदिरे
छुप् 6 P. ' to touch '		
1 चुच्छोप	चुच्छुपिव	चुच्छुपिम
2 चुच्छोपिथ	चुच्छुपथु	चुच्छुप
3 चुच्छोप	चुच्छुपतु	चुच्छुपु

त्यज् 1. P 'abandon '

S.	D.	P
1 तत्याज—तत्यज	तत्यजिव	तत्यजिम
2 तत्यजिथ—तत्यकथ	तत्यजशुः	तत्यज
4 तत्याज	तत्यजतु	तत्यजुः

For चिच्छेद see 202 (a).

रज्ज् 1 4 P A 'to dye, to be attached to '

Parasmaipada

1 ररञ्ज	ररञ्जिव	ररञ्जिम
2 ररञ्जिथ-ररञ्जकथ	ररञ्जशु	ररञ्ज
3 ररञ्ज	ररञ्जतु	ररञ्जुः

Atmanepada

1 ररञ्जे	ररञ्जिवहे	ररञ्जिमहे
2 ररञ्जिषे	ररञ्जाथे	ररञ्जिष्वे
3 ररञ्जे	ररञ्जाते	ररञ्जिरे

भञ्ज्-सज्ज्-स्कन्द्-बन्ध् and दंड् to be similarly conjugate
 स्कन्द् 2 Singular चस्कन्दिथ or चस्कन्त्य, बन्ध्—बवन्धिथ or बवन्त्
 and दश्—ददशिथ-ददष्ट

हट् 1. A. 'to excrete '

1 जहदे	जहदिचहे	जहदिमहे
2 जहदिषे	जहदाथे	जहदिष्वे
3 जहदे	जहदाते	जहदिरे

साध् 5 P. 'to finish. '

1 ससाध	ससाधिव	ससाधिम
2 ससाधिथ	ससाधशु.	ससाध
3 ससाध	ससाधतु	ससाधुः

कृष् 1 P 6 U 'to plough, to drag along '

Parasmaipada.

1 चकर्ष	चक्रिव	चक्रिम
2 चकर्षिथ	चक्रपशु	चक्रप
3 चकर्ष	चक्रपतुः	चक्रपुः

Atmanepada.

S	D	P
1 चक्षुे	चक्षिवहे	चक्षिमहे
2 चक्षिष्वे	चक्षिष्वे	चक्षिष्वे
3 चक्षिरे	चक्षिते	चक्षिरे
सृप्-मृश्-स्पृश् to be similarly conjugated		
For विज्-मस्ज्-सृज्-दृष्-तृप्-and दृप् see 194.		
For स्वज्ज्-अइ-घस् see 195.		
For हन्-गम् see 199.		
For वच्-प्रच्छ्-प्रस्ज्-यज्-यध्-वप्-स्वप्-वस् and वह् see 200.		
For भज् and राध् see 201 Exception 5.		
For शक्-पच्-पह्-शह्-सह्-सत्-तप्-शप्-यभ्-रभ्-लभ्-नय्-थम्-रम्-दह् and नह् see 201		

THE PERIPHRASTIC PERFECT.

(209) The Periphrastic Perfect is formed by affixing आम् to the root and then appending the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of भु or अस् after both Parasmaipada as well as Atmanepada verbs, or by adding the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of कु after Parasmaipada verbs and the Reduplicate Perfect Atmanepada forms of कु after Atmanepada verbs.

(210) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the आम् of the Periphrastic Perfect except that of विह्, दीधी and वेवी

इन्य् (Set) 7 A 'to kindle, to shine'

1	इधांचक्रे	इधांचक्रवहे	इधांचक्रमहे
	इधामास	इधामासिव	इधामासम
	इधावभूव	इधांवभूविव	इधावभूविम
2	इधांचक्रषे	इधांचक्राथे	इधांचक्रहे
	इधामासिथ	इधामासशु	इधामास
	इधावभूविथ	इधांवभूवशु	इधांवभूव
3	इधांचक्रे	इधांचक्रते	इधांचक्रिरे
	इधामास	इधामासतु	इधामासु
	इधावभूव	इधांवभूवतु	इधांवभूवु

1st Person Singular

ईङ् Set 2 A to praise

ईडांचके or ईडामास or ईडावभूव &c

ईङ् Set 10 U to praise

ईडयांचकार-चकर-चक्रे ईडयामास ईडयांवभूव &c

ऊळु Set 1 P to sprinkle

उक्षाचकार-चकर उक्षामास उक्षांवभूव &c.

ऊळु Set 1 A to reason

उहाचके उहामास उहांवभूव &c

ऊनु Set 10 U to deduct

ऊनयाचकार-चकर-चक्रे ऊनयामास ऊनयांवभूव &c

ऋ Set 9 P to go.

अरांचकार-चकर अरामास अरावभूव &c

एधु Set 1 A to grow

एधांचके एधामास एधांवभूव &c

ओखु Set 1 P to adorn

ओखांचकार-चकर ओखामास ओखांवभूव &c

चुरु Set. 10 U to steal

चोरयाचकार-चकर-चक्रे चोरयामास चोरयांवभूव &c.

(211) दयु (Set) 1 A to pity

दयांचके or दयामास or दयावभूव &c

अयु (Set) 1 A to go

अयाचके अयामास अयांवभूव &c

कासु Set 1 A to cough

कासाचके कासामास कासावभूव &c

आसु (Set) 2 A to sit

आसाचके आसामास आसावभूव &c.

दीध्री (Anit) 2 A. to shine

दीध्याचके दीध्यामास दीध्यावभूव &c.

वेशी (Anit) 2 A to go

वेव्याचके वेव्यामास वेव्यांवभूव &c.

(212) उष् (Set) 1 P 'to burn'

S	D.	P
१ उवोष	ऊषिव	ऊषिम
२ उवोषिथ	ऊषयु	ऊष
३ उवोष	ऊषतु	ऊषु

चिद् (Set) 2 P to know

१ विवेद्	विविदिव	विविदिम्
२ विवेदिथ	विविदथु	विविद
३ विवेद्	विविदतु	विविदु

जागृ (Set) 2 P 'to be awake'

१ जजागार-जजागर	जजागरिव	जजागरिम्
२ जजागरिथ	जजागरथु	जजागर
३ जजागार	जजागरतु	जजागरु

दरिद्रा (Set) 2 P 'to be poor'

१ ददरिद्रौ	ददरिद्रिव	ददरिद्रिम्
२ ददरिद्रिथ } ३ ददरिद्राथ }	ददरिद्रथु	ददरिद्र
३ ददरिद्रौ	ददरिद्रतु	ददरिद्हुः

The other forms of उष्-विद्-जागृ and दरिद्रा are as follow —

1st Person Singular

उष्—ओषांचकार—चकर or ओषामास or ओषांबभूव &c.

विद्—विदांचकार—चकर विदामास विदांबभूव &c

जागृ—जागरांचकार—चकर जागरामास जागराबभूव &c.

दरिद्रा—दरिद्रांचकार—चकर दरिद्रामास दरिद्रांबभूव &c.

(213) शुण् (Wet) 1 P. 'to protect.'

१ जुगोप	जुयपिव	जुयपिम्
२ जुगोपिथ } ३ जुगोप्थ }	जुयपथु	जुयप
३ जुगोप	जुयपतु	जुयपुः

धूप् (Set) 1. P 'to heat'

१ दुधूप	दुधूपिव	दुधूपिम्
२ दुधूपिथ	दुधूपथु	दुधूप
३ दुधूप	दुधूपतु	दुधूपुः

विच्छू (Set) 6 P 'to go'

S.	D.	P.
1 विविच्छु	विविच्छिव	विविच्छिम
2 विविच्छिथ	विविच्छथु	विविच्छ
3 विविच्छु	विविच्छतु	विविच्छु

पण् or पन् (Set) 1 P 'to praise'

A when without आय्

1 पेणे	पेणिवदे	पेणिमहे
2 पेणिषे	पेणाथे	पेणिध्वे
3 पेणे	पेणाते	पेणिरे

पन् has the same forms, न् being put for ण्

ऋत् (Set) 1 A 'to censure'

P when without ईय्

1 आनर्त	आनृतिव	आनृतिम
2 आनर्तिथ	आनृतथु	आनृत
3 आनर्त	आनृततु	आनृतु

कम् (Set) 1 A 'to love, to wish'

1 चकमे	चकमिवहे	चकमिमहे
2 चकमिषे	चकमाथे	चकमिध्वे
3 चकमे	चकमाते	चकमिरे

The other forms of गुप्—धूप्—विच्छू—पण्—पन्—ऋत् and कम् are as follow —

1st Person Singular

गुप्—गोपायांचकार—चकर or गोपायामास or गोपायावभूव	&c.		
धूप्—धूपायाचकार—चकर	धूपायामास	धूपायावभूव	&c
विच्छू—विच्छायाचकार—चकर	विच्छायामास	विच्छायावभूव	&c
पण्—पणायांचकार—चकर	पणायामास	पणायावभूव	&c
ऋत्—ऋतीयाचक्रे	ऋतीयामास	ऋतीयावभूव	&c
कम्—कामयाचक्रे	कामयामास	कामयावभूव	&c

(214) भी (Anit) 3. P 'to fear'

1 विभाय—विभय	विभिव	विभिम
2 विभयिथ—विभेथ	विभयतुः	विभ्य
3 विभाय	विभयतु	विभ्यतुः

नहीं (Amit) 3. P. 'to blush.'

	S.	D.	P.
1	जिन्हाय—जिन्हय	जिन्हियिव	जिन्हियिम
2	जिन्हयिथ—जिन्हेथ	जिन्हियथु	जिन्हिय
3	जिन्हाय	जिन्हियतु	जिन्हियु

For भृ see 197 (b).

हु (Amit) 3. P. 'to sacrifice.'

1	जुहाव—जुहव	जुहुविव	जुहुविम
2	जुहाविथ—जुहोथ	जुहुवयु	जुहुव
3	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

The other forms of भी—नहीं—भी and हु—are as follow —

1st Person Singular

भी—	विभयाचकार—चकर	विभयामास	विभयावभूव &c
नहीं—	जिन्हयाचकार—चकर	जिन्हयामास	जिन्हयावभूव &c
भृ—	विभराचकार—चकर-चक्रे	विभरामास	विभरावभूव &c
हु—	जुहवाचकार—चकर	जुहवामास	जुहवावभूव &c

CHAPTER XII

The Aorist *e* लुद् or अद्यतनीवृत्ति

215 The personal terminations in the Aorist undergo certain peculiarities and it may, therefore, be classified into the Radical Aorist and the Sibilant Aorist. In the Radical Aorist the terminations are added immediately to the root or to a base prepared by the addition of अ to the root, while in the Sibilant Aorist स् or सिंश् or स् is prefixed to the terminations before adding them to the root.

There are thus seven varieties in the Aorist out of which the 1st and the 6th ones are Parasmaipadi only.

Parasmaipada

The Parasmaipada Terminations of II and III varieties are the same as those of the Imperfect Tense (लङ्). For the VII variety they are the same, but स् is prefixed to them; for the terminations साव—साम—सम् and सन् see sections 10.(a) and 10.(b).

The Parasmaipada Terminations of the remaining varieties viz. for I, IV, V, and VI ones are the same as those of the Imperfect Tense with उस् for अन् as the third person plural termination. But in IV variety स्, in V इष् (this इ, it will be remembered, is the same इ which Set roots take, see section 185) and in VI सिष् are prefixed to the terminations. The second and third person singular terminations for IV and VI varieties are सी and सीत् and for V variety ई and ईत्.

Atmanepada.

The Atmanepada Terminations for II and III Varieties are the same as those applied to the roots of the first class of conjugations but the 4th, 5th and 7th varieties take those for the second class of conjugations with the exception of the third person plural termination for VII variety which has न् prefixed to the final त

स्-इष् and स् are to be prefixed to the terminations in IV, V, and VII varieties सि the first person singular termination for VII variety is irregular

There are thus three varieties of the Radical Aorist viz I, II and III, and four Varieties of the Sibilant Aorist, viz IV, V, VI and VII

(216) The following are the Sets of terminations for the seven varieties

First variety (only Parasmaipadi)

	S	D.	P
1	अम्	व	म
2	स्	तम्	त
3	त्	ताम्	उस्

Second and Third Varieties.

Parasmaipada.

	S	D.	P
1	अम्	व	म
2	स्	तम्	त
3	त्	ताम्	अन्

Atmanepada.

	S.	D.	P
1	इ	वहि	महि
2	थास्	इथास्	ध्वस्
3	त	इताम्	अन्त

Fourth Variety.

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 सम्	स्व	स्म
2 सी	स्तम्	स्त
3 सीत्	स्ताम्	स्तु

Atmanepada

S.	D.	P.
1 स्ति	स्वहि	स्महि
2 स्था	साथाम्	ध्वम्
3 स्त	साताम्	सत

Fifth Variety.

1 इष्म	इष्व	इष्म	1 इषि	इष्वहि	इष्महि
2 ई	ईष्म	ईष्ट	2 ईष्ठा	ईषाथाम्	ईध्वम्
3 ईत्	ईष्टाम्	ईषु	3 ईष्ट	ईषाताम्	ईपत

Sixth variety.

Only Parasmaipada

1 सिष्म	सिष्व	सिष्म
2 सी	सिष्टम्	सिष्ट
3 सीत्	सिष्टाम्	सिषुः

Seventh Variety.

1 सम्	साव	साम	1 स्ति	सावहि	सामहि
2 स	सत्म्	सत	2 सथा	साथाम्	सध्वम्
3 सत्	सताम्	सत्	3 सत	साताम्	सन्त

(217) Some of the Set, Wet, and Anit roots take either of I, II, III, VI, and VII varieties exclusively, some optionally, while, others take certain varieties in the Parasmaipada only. In the Atmanepada, they take the 4th or the 5th variety according as they are Anit or Set, or if they are Wet they take both varieties. These will be noted down further on. But as a general rule Anit roots take the fourth variety, Set roots the fifth, and Wet roots take both viz 4th and 5th varieties.

(218)* The augment अ or आ is prefixed to the roots in this tense as in the Imperfect. See section 14 and 14 (a)

* लृ-लृ-लृक्ष्वद्वात् VI 4. 71. आडजादीनाम् VI 4. 102.

FIRST VARIETY

(219) The ending आ of a root is dropped before उत् and the root भू takes अन् instead of उत् in the third person plural as in the Imperfect

(220) The roots enumerated in the following Kankas belong to the First variety.

*गातिरधीगिणादेशो तिष्ठतिर्थतियच्छती ।
ददाति पिबतिर्थधौ लुगष्टाना सिच सदा ॥ १ ॥
जिग्रतिर्थयतिश्वैव स्यतिच्छवती स्यतिस्तथा ।
सिचोलुगवा तु पंचाना परस्मैपदिना लुडि ॥ २ ॥

The roots इ (2. P. to go), स्था, दो (4 P to cut), दा (1 P to give), दा (3 P A to give), पा (1 P to drink), भू (1 P to be) and धा (3. P A to hold) take the First Variety necessarily, and the roots ग्रा (3 P to smell), घे (1 P to drink), शो, छो, and सो assuming the forms of शा, छा, and सा in virtue of rule 196 (b) belong to this variety optionally. The root इ substitutes गाऽः in the Aorist. The root दे (1 A to protect) though belonging to the भु † verbs is omitted since it is Atmanepadi, and the root घे (1 P to drink) is excluded from the भु verbs which belong to this variety necessarily, only because it is included among those that belong optionally भु becomes भूत्, see section 195 (3)

* चिल लुडि III 1 43. च्छे मिच्छ III 1 44

गातिस्थाषुपाभूय सिच परस्मैपदेषु II 4 77

विभाषा ग्राहेदशाच्छास II 4 78

§ इणोगालुडि II 4 51

† दा धा छवदाप I. 1. 20

दा (3 P A), धा (3 P A), दा (1. P. to give),

दो (4. P to cut), दे (1. A to protect) and

घे (1 P to drink) are called भु verbs.

इ (2 P to go)

S.	D	P.
1 अगाम्	अगाव	अगाम
2 अगा	अगातम्	अगात
3 अगात्	अगाताम्	अयु

The forms of इ with अधि 'to remember' would be अःयगाव—अद्यगाव—अद्यगाम, &c

स्था, दा (1st and 3rd conj) पा, धा, ग्रा, and दो, घे, शो, छो, and सो assuming the forms of दा—पा—शा—छा—and सा are to be similarly conjugated.

The forms of छो would be अच्छाम्—अच्छाव—अच्छाम, &c and not अछाम—अछाव—अछाम See 202 (a)

भू (1 P. to be)

1 अभूवम्	अभूव	अभूम
2 अभू	अभूतम्	अभूत
3 अभूत्	अभूताम्	अभूवन

(221) The roots ग्रा, छा, शो and सो take VI variety also

(222) घे takes III and VI varieties

(223) दा—धा—स्था and इ with अधि take IV variety in the Atmanepada *

(224) भू when Atmanepadi takes V variety.

SECOND VARIETY

(225) In the second variety अ is added on to the roots before the terminations are applied. It is dropped before अम—अव and अन्त and lengthened before व—म—वाहि and माहि, see section 19 (a and b)

(226) This अ is weak and the radical vowels, as a general rule, do not take Guna or Vridhi substitute

* Exception —Roots ending in ए short or long and the ए of वृंग take Guna before the affix अ of the Second Variety.

* ऋद्वशोऽपि युणः VII 4 16

(227) This Variety is Parasmaipadi but in the case of the roots अ॒ with सम् 3 conj , स्था (स्थू) the substitute of वक्ष् , वच् (वोच्) (substitute of चू), अस् (अस्थू) with परि 4 conj and * लिप् , सिच् and हैं (हूँ), it is Atmanepadi also

(228) The following irregularities regarding certain substitutes are to be carefully remembered

- (a) The roots स्था and हैं [which is to be considered as a root ending in आ by virtue of rule 196 (b)] drop the final आ before the weak affix अ of the second variety
- (b) The roots वच् admits the augment उ before the affix अ । e becomes वोच् . In the same way पत् takes प् and अस् 'to throw' श् , and become पत् and अस्थ् respectively
- (c) In the case of the root शास् , इ is substituted for the penultimate आ before the affix अ । e it becomes शिस् the स् of which becomes प् as it is preceded by इ The substitute for शास् is therefore शिष्
- (d) अ is substituted for the final इ of the root नि before the affix अ

(229)† The penultimate nasal of a root is, as a general rule, dropped when the root is followed by a* weak termination Hence in the second Variety the roots श्रंग्—4 P स्तम्—ग्लुञ्च्—
हुन्द्—स्कन्द्—स्यन्द्—श्रंग् 1 A —सस्—धवस्—धंस् and कम् drop their nasal

आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् III 1. 54

- (a) आतोलोपडिति च VI 4 64.
 - (b) पत् पुम् VI 4 19 अस्यतेस्थुक् VII 4 17
 - (c) शास इद्डहलो VI 4 34
शासिवसिधसीना च VIII 3 60
 - (d) श्यतेर VII 4. 18
- अनिदिता हल उपवाया किंति VI 4 24

(230) The roots which are conjugated in this Variety are here grouped into three karikas and they are easier to be remembered than long lists. The first karika comprises the roots which take the second Variety necessarily. The second gives the optional ones and the third is the list of roots which are all Atmanepadi but when they take the second Variety, they become Parasmaipadi.

(a) Necessary roots of the Second Variety

*Of these roots लिप्—सिच्—and है and the roots मुच् and लुप् take the fourth variety in the Atmanepada, the roots शक् and विद् which are said by some to be Set take both the fourth or fifth in the Atmanepada and विष् 3 P A ‘to occupy’ take the seventh variety in the Atmanepada

पत् 1 P — 1st Person	अपसम्	अपसाव	अपसाम
+ है (ह) 1 P —	, अहम्	अह्वाव	अह्वाम
, 1 A	अहे	अह्वावहि	अह्वामहि

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्

† है A 3rd per sing Fourth Variety अह्वास्त

वच् (वोच्) 2 P 1st P.	अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम
2 A			
(substitute of ब्रू),	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
शास् 2 P „	अशिषम्	अशिषाव	अशिषाम
ख्या (ख्य) 2 P „	अख्यम्	अख्याव	अख्याम
A „	अख्ये	अख्यावहि	अख्यामहि
क्त् 3 P „	आरम्	आराव	आराम
,, with सम् A „	समारे	समारावहि	समारामहि
स् 3 P. „	असरम्	असराव	असराम
अस् 4 P „	आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम
,, with परि A „	पर्यास्थे	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
*सिच् 6 P „	असिचम्	असिचाव	असिचाम
A „	असिचे	असिचावहि	असिचामहि
+लिप् 6 P „	अलिपम्	अलिपाव	अलिपाम
A „	अलिपे	अलिपावहि	अलिपामहि
Roots 3rd Per sing		Roots 3rd Pers Sing	
1 P		4 P	
स्प्र्	अत्पत्	ठिवद्	अद्विवत्
गम्	अगमत्	सिध्	असिधत्
घस्	अघसद्	क्षुध्	अक्षुधत्
3 P		शुध्	अशुधत्
ई विष्	अविषत्	कुध्	अकुधत्
4 P		युध्	अयुधत्
उच्	औचत्	कृध्	आर्धत्
लुट्	अलुटत्	रध्	अरधत्
स्विद्	अस्विदत्	डिप्	अडिपत्
मिद्	अमिदत्	कुप्	अकुपत्
मद्	अमदत्	युप्	अयुपत्
क्लिद्	अक्लिदत्	युप्	अयुपत्

* सिच् A 3rd per. sing. Fourth Variety असिक्त.

+ लिप् A 3rd per sing. Fourth Variety अलिप

ई विष् A 3rd per sing. Seventh Variety—अविक्षत

Roots	3rd P Sing		Roots	3rd P Sing
	4 P			4 P
रूप्	अरुपत्		रिष्	अरिष्ट
लुप्	अलुपद्		रुष्	अरुषद्
त्रुभ्	अत्रुभत्		प्लुष्	अप्लुषद्
लभ्	अलुभत्		व्युष्	अव्युषत्
नभ्	अनन्भत्		श्वष्	अश्वषत्
क्ष्वभ्	अक्ष्वभत्		तस्	अतसत्
शम्	अंशमत्		दस्	अदसत्
तम्	अतमत्		यस्	अयसत्
क्लम्	अक्लमत्		जस्	अजसत्
श्रम्	अश्रमत्		मस्	अमसत्
दम्	अदमत्		मुस्	अमुसत्
प्रम्	अप्रमत्		विस्	अविसत्
क्षम्	अक्षमत्		कुस्	अकुसत्
नश्	अनशत्		दुस्	अदुसत्
भृश्	अभृशत्		वस्	अवसत्
भ्रंग्	अभ्रंगत्		दुह्	अदुहत्
वृश्	अवृशत्		मुह्	अमुहत्
कृश्	अकृशत्		स्विह्	अस्विहत्
तृष्	अतृष्ट		स्तुह्	अस्तुहत्
तुष्	अतुष्ट		शिश्	अशिशत्
दुष्	अदुष्ट			5 P
उष्	अउष्ट		शक्	अशकत्
हृष्	अहृष्ट		आप्	आपत्

* लुण् A 3rd per sing Fourth Variety—अलुप,

§ शक् 4 A 3rd per sing TV Variety अशक्त. V Variety

अशक्ति

Roots	3rd P Sing	Roots	3rd P Sing
	6 P		6 P
* लुच्	अमुचत्	सद्	असदत्
† विद्	अविदत्		7. P
लुप्	अलुपत्	पिष्	अपिषत्
शद्	अशदत्	शिष्	अशिषत्

(b) Optional roots of the 2nd Variety

विर्वुच्म्लुच्मुच्चलुच्चिर्गुच्चिर्वृशि स्फुदश्युतच्युति श्रुति ।
 स्कन्दिर शुपिर वृहिश्वैव तुहिर दुहिरहिस्तथा ।
 अथोभयपदीद्वन्द्वर बुधिश्वभादय स्मृता ॥
 रौतिनिजिर विजिश्वैव जृतृपदृप श्लिष्टुचिस्तथा ।
 स्तम्भुश्वविद् रिच्युज्ञभिद्विद् छृदक्षुद्वरुद्वरुधादय ॥
 सतविश्वस्वेषु ये वै परस्मैपदिनो यदा
 तदा लुड्यद् विकरणा विकल्पेन भवन्ति हि ॥

Of these 37 roots, 23 are Set, 2 Wet, and 12 Anit roots
 Their other forms made up in the fourth, fifth, or both varieties
 are given under each root.

Set Roots

These roots take the second and fifth varieties विधि takes the
 third also

Roots	Variety	3rd sing	Roots	Variety	3rd Sing
	1 P			1 P.	
विद्—II	अवदत्	ग्लुच्—II	अग्लुचत्		
V	अविदीत्	V	अग्लोचीत्		
III	अशिष्यित्	ग्लुञ्च्—II	अग्लुञ्चीत्		
मुच्—II	अमुचत्	स्फुद्—II	अस्फुटत्		
V	अम्लोचीत्	V	अस्फोटीत्		
म्लुच्—II	अम्लुचत्	श्युत—II	अश्युतत्		
V	अम्लोचीत्	V	अश्योतीत्		
मुच्—II	अमुचत्				
V	अम्लोचीत्				

* मुच् A 3rd per sing Fourth Variety अमुक्त

† विद् A 3rd person sing IV Variety अवित् V Variety
 अवेदिष्ट.

Roots	Variety	3 sing	Roots	Variety	3 sing.
	1 P			4. P	
च्युत्—II		अच्युत्	जृ—II		अजरत्
	V	अच्योतीत्		V	अजारीत्
श्रुत्—II		अश्रुत्	शुच्—II P		अशुच्
	V	अश्रोतीत्		V P	अशोचीत्
षुष्—II		अषुष्		V A	अशोचिष्ट
	V	अघोषीत्		5 9 P	
वृह्—II		अवृहत्	स्तम्—II		अस्तमत्
	V	अवर्हीत्		V	अस्तम्भीत्
तुह्—II		अतुहत्		7 P A	
	V	अतोहीत्	छृद्—II P		अच्छृदत्
उह्—II		औहत्		V P	अच्छर्दीत्
	V	औहीत्		V A	अच्छर्दिष्ट
दुह् to kill II		अदुहत्	दुद्—II P		अतुदत्
	V	अदोहीत्		V P	अतर्दीति
	1 P A			V A	अतीदिष्ट
बुन्द्—II P		अबुन्दत्			
	V P	अबुन्दीत्			
	V A	अबुन्दिष्ट			
बुध् II P		अबुधत्			
	V P	अबोधीत्			
	V A	अबोधिष्ट			
	2. P				
रुद्—II		अरुदत्	दृप्—II P		अदृपत्
	V	अरोदीत्		IV P	अव्राप्सीत् *or अताप्सीत्
				V P	अदर्पीति
			दृप्—II P		अदृपत्
				IV P	अद्राप्सीत् or अदाप्सीत्
				V P	अदर्पीति

Wet Roots

These roots take the second, fourth and fifth varieties.

Roots Variety 3 sing.

4. P.

त्रप्—II P अत्रपत्

IV P अव्राप्सीत् *or अताप्सीत्

V P अदर्पीति

दृप्—II P अदृपत्

IV P अद्राप्सीत् or अदाप्सीत्

V P अदर्पीति

Amit Root

These roots take the second and fourth varieties द्वितीय in the sense of 'to stick' takes the second, and when it means 'to embrace', it takes the seventh variety

Roots Variety 3 sing
1 P

स्कन्द—II अस्कदत्
IV अस्कान्तसीत्

दृश्— II अदर्शत्
IV अद्राक्षीत्

3 P

निज्—II P अनिजत्
IV P अनैक्षीत्
IV A अनिक्त

विज्—II P अविजत्
IV P अवैक्षीत्
IV A अविक्त

4 P

शिष्—II अशिषत्
VII अशिष्यत्

7. P A

रिच्—II P अरिचत्
IV P अरैक्षीत्
IV A अरिक्त

Roots Variety 3 sing
7 P A

विच्—II P अविचत्
IV P अवैक्षीत्
IV A अविक्त

यज्—II P अयुजत्
IV P अयैक्षीत्
IV A अयुक्त

भिद्—II P अभिदत्
IV P अभैत्सीत्
IV A अभिक्त

छिद्—II P अच्छिदत्
IV P अच्छैत्सीत्
IV A अच्छिक्त

क्षुद्—II P अक्षुदत्
IV P अक्षौत्सीत्
IV A अक्षुक्त

रुद्—II P अरुधत्
IV P अरौत्सीत्
IV A अरुद्ध

(c) Roots Parasmaipadi only in the Second Variety.

रुच् बुद्धुदलद्दु लुद्यत् विनवृत् मिद्दिविद्यन्दि स्विद् वृथि शृष्टि ।

कूप्युभ्युभतुभ् भंशिनभी संसुध्वस् भ्रशिस्तथा ॥

अंसुम्मस्त् प्रथमके रुचोहे पञ्चविंशति ।

आत्मनेपदिनी नित्यं लुडीयन्तु विभाषया ।

यदा परमैपदिनी तदाद्विकरणा स्यता ॥

These roots though Atmanepadi are conjugated in the Parasmaipada in the II Variety In the Atmanepada all of these

roots except स्थन्द् and कूप् take the fifth variety as they are Set. The roots स्थन्द् and कूप् are Wet and they therefore take both the fourth and fifth varieties.

Set Roots.

Roots Variety 3 sing.
1. A.

रुच्—IIP	अरुचत्
VA	अरोचिष्ट
घुट्—IIP	अघुटत्
VA	अघोटिष्ट
रुट्—IIP	अरुटत्
VA	अरोटिष्ट
लुट्—IIP	अलुटत्
VA	अलोटिष्ट
लुठ्—IIP	अलुठत्
VA	अलोठिष्ट
युत्—IIP	अयुतत्
VA	अयोतिष्ट
श्वित्—IIP	अश्वितत्
VA	अश्वेतिष्ट
वृत्—IIP	अवृतत्
VA	अवर्तिष्ट
मिद्—IIP	अमिदत्
VA	अमेदिष्ट
क्षिवद्—IIP	अक्षिवदत्
VA	अक्षेविष्ट
स्विद्—IIP	अस्विदत्
VA	अस्वेदिष्ट
वृध्—IIP	अवृधत्
VA	अवर्धिष्ट
गृध्—IIP	अगृधत्
VA	अशार्धिष्ट

Roots Variety 3 sing
1 A.

शुभ्—IIP	अशुभत्
VA	अशोभिष्ट
शुभ्—IIP	अशुभत्
VA	अक्षोभिष्ट
तुभ्—IIP	अतुभत्
VA	अतोभिष्ट
चंड्—IIP	अचंडत्
VA	अचंडिष्ट
नभ्—IIP	अनभत्
VA	अनभिष्ट
नंस्—IIP	अन्सत्
VA	अन्सिष्ट
ध्वस्—IIP	अध्वसत्
VA	अध्वसिष्ट
भ्रग्—II P	अभ्रात्
VA	अभ्राशिष्ट
धंस्—II P	अधंसत्
VA	अधंसिष्ट
स्नभ्—II P	अस्नभत्
VA	अस्नभिष्ट

Wet Roots.

स्थन्द्—II P	अस्थदत्
IV A	अस्यन्त
VA	अस्यंदिष्ट
कूप्—II P	अकूपत्
IV A	अकूप
VA	अक्लिष्ट

THIRD VARIETY

(231) The Aorist forms of roots of the tenth conjugation, causals, and certain denominatives are made up in the Third Variety.

Exception —(a)* अि 1. P A ; हु 1 P , सु 1 P (if expressing the agent) and the root कर् † 1 A. when it does not take अ॒र् , take this variety in the primitive form necessarily The ending इ and उ of these roots is changed to इ॒र् and उ॒र् before the augment अ of the third variety, and the root कर् , though Set, does not take V variety

(b)‡ The roots षे and न्वि 1 P take this variety optionally The root षे assuming the form of धा by virtue of 196 (b) drops its आ after reduplication and the root न्वि takes Samprasārana optionally in the Aorist of the causal, viz it is to be taken as श्वु For the other forms of षे see I and VI varieties and for those of न्वि II and V varieties

(232) This variety is both Parasmaipadi and Atmanepadi, the terminations are the same as those of II variety, before which अ is added on to the roots as in the second variety

(233) The root is reduplicated in the Third variety

(234) अि 1 P A ‘ to depend upon ’ , ‘ to serve ’

Parasmaipada

S	D	P.
1 अशिश्रियम्	अशिश्रियाव्	अशिश्रियाम्
2 अशिश्रिय	अशिश्रियतम्	अशिश्रियत्
3 अशिश्रियत्	अशिश्रियताम्	अशिश्रियत्

Atmanepada.

1 अशिश्रिये	अशिश्रियावहि	अशिश्रियामहि
2 अशिश्रियथा	अशिश्रियेथाम्	अशिश्रियध्वम्
3 अशिश्रियत्	अशिश्रियेताम्	अशिश्रियन्त

* णिश्चद्वस्तुभ्य कर्तरि चद्व III 1 48

† कमेश्चलेश्वद् वक्तव्य ॥

‡ विभाषा खेद्यो III 1. 49.

हु॑ 1 P so run	सू॑ 1 P to drop	धे॑ 1 P	ज्वि॑ 1 P to swell
to be wet.	to go	to drink	to go, to grow
1 अहुद्वृवम्	1 असुम्भृवम्	1 अदधम्	1 अशिश्वियम्
2 अदुद्वृव	2 असुम्भृव	2 अदध	2 अशिश्विय
3 अदुद्वृवत्	3 असुम्भृवत्	3 अदधत्	3 अशिश्वियत्
वित्ति॑ 1 P			

Causal (श्वायथति-ते) कम्॑ 1 A ‘to wish’

1 अशिश्वयम् or अशूश्वयम्	1 अचीकमे or अचकमे
2 अशिश्वय ,,, अशूश्वय.	2 अचीकमथा ,,, अचकमथा
3 अशिश्वयत् ,,, अशूश्वयत्	3 अचीकमत् ,,, अचकमत्

(235) To form the Aorist of roots of the tenth conjugation and causals, the following rules are to be attended to —

(a) The Víkarana अय of the tenth conjugation and causals to be added to the primitive root is dropped but the vowel changes are to be retained

(b)* Roots with a penultimate short अ retain it optionally and with a long अ shorten it See (237)

Exception — The roots कृप्—स्पृह्—गृह्—and सृग् There are अदन्त roots and not roots ending in consonants See section (238)

†(c) The penultimate long vowel is shortened (ए, ऐ and ओ, औ are shortened to इ and उ respectively)

§ Exception, (1) Roots called (a) अदन्त viz those written in the Dhátupátha as ending in अ, the root (b) शास्, the roots (c) marked with अ, and the roots (d) from which a vowel has been dropped, do not shorten their penultimate vowel in this variety See sections 238, 239, 240 and 241

* (b) उर्क्षत् VII 4 7.

उपधायाश्च VII 1 108

† (c) णौ चङ्गयुपधाया न्हस्व VII 4 1.

᳍ नाग्लेपिशास्त्रृदिताम् VII 4 2

Exception (2)—The roots भ्राज्—भ्रास्—भाष्—दीप्—जीव्—मील् and पीड् shorten their penultimate vowel optionally in this variety See section 242

Exception (3)—The roots कण्—रण्—भण्—अण्—लुप्—हेद्—है—चण्—लुह्—लुप्—चण् and लुह् do the same in the Aorist of the causal See section 243

(d) Then the root is reduplicated

(e) If the reduplicative syllable be followed by a short or a prosodically short syllable, इ is substituted for अ in the reduplicative syllable.

Exception (1)—In the case of the roots स्मृ—हृ—त्वर—प्रथ्—ब्रह्—स्तृ and स्पर्, the अ in the Reduplicative syllable is retained See section 244

Exception (2)—The अ in the reduplicative syllable of वेष् and चेष् is changed to इ optionally See section 245.

Exception (3)—Roots ending in उ short or long substitute उ for इ in the reduplicative syllable if it be not followed by a letter of the labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ See section 246

Exception (4)—The roots शु-शु-हु-प्तु-प्तु and च्यु do it optionally See section 247

(f) * The vowel of the Reduplicative syllable is lengthened, if it is short and not prosodically long.

(2) भ्राज भ्रास भाष दीप जीव मील पीडामन्यतरस्याम् VII. 4. 3

(3) काण्यादीना वेति वक्तव्यम्

(d) चडि VI 1. 11.

(e) सन्वल्लघुनि चद् पेरेऽग्लोपे VII 4. 93.

सन्यत, VII 4. 79

(1) अत्स्मृदृत्वरप्रथम्बद्धस्तृस्पश्याम् VII 4. 95

(2) विभाषा वेण्टिचेष्टये. VII 4. 96

(3) ओ पुयण्ज्यरे VII. 4. 80

(4) स्वति शृणोति द्रवति प्रवति प्लवति च्यवतीना वा VII 4. 81

* वीर्णोलघौ. VII. 4. 94

(236) तुल् 10 P. A to weigh
Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अतूतुलम्	अतूतुलाव	अतूतुलाम्
2 अतूतुल	अतूतुलतम्	अतूतुलत
3 अतूतुलत्	अतूतुलताम्	अतूतुलत्
	<i>Atmanepada.</i>	
1 अतूतुले	अतूतुलावहि	अतूतुलामहि
2 अतूतुलथा	अतूतुलेथाथ	अतूतुलध्वम्
3 अतूतुलत	अतूतुलेताम्	अतूतुलन्त

तुल्—तोलय् is the base, by (a) we have तोल्, by (c) तुल्, by (d) हुतुल्, by (f) तूतुल्, by adding अ, the termination त and the temporal augment we have अतूतुलत्

भू 1 P to be (causal भावयति-ते)

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अबीभवम्	अबीभवाव	अबीभवाम्
2 अबीभव	अबीभवतम्	अबीभवत
3 अबीभवत्	अबीभवताम्	अबीभवत्
	<i>Atmanepada</i>	
1 अबीभवे	अबीभवावहि	अबीभवामहि
2 अबीभवथा	अबीभवेथाथ	अबीभवध्वम्
3 अबीभवत	अबीभवेताम्	अबीभवन्त

भावय् the causal base of भू, by (a) भाव्, by (c) भव्, by (d) बभव्, by (e) विभव्; and by (f) वीभव्

'स्पन्द्' 1 A 'to throb' (causal स्पन्दयति-ते)

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अपस्पन्दम्	अपस्पन्दाव	अपस्पन्दाम्
2 अपस्पन्द	अपस्पन्दतम्	अपस्पन्दत
3 अपस्पन्दत्	अपस्पन्दताम्	अपस्पन्दत्
	<i>Atmanepada</i>	
1 अपस्पन्दे	अपस्पन्दावहि	अपस्पन्दामहि
2 अपस्पन्दथा	अपस्पन्देथाथ	अपस्पन्दध्वम्
3 अपस्पन्दत	अपस्पन्देताम्	अपस्पन्दन्त

From स्पन्दय् by (a) स्पन्द्, and by (d) पस्पन्द्

स्वल् १ P 'to stumble' (causal स्वलयति-ते.)

Parasmaipada.

S	D.	P.
१ अचिस्स्वलम्	अचिस्स्वलाव	अचिस्स्वलाम्
अचिस्स्वल	अचिस्स्वलतम्	अचिस्स्वलत
३ अचिस्स्वलत्	अचिस्स्वलताम्	अचिस्स्वलत्
	<i>Atmanepada</i>	
१ अचिस्स्वले	अचिस्स्वलावहि	अचिस्स्वलामहि
२ अचिस्स्वलथा	अचिस्स्वलेथाम्	अचिस्स्वलेथम्
३ अचिस्स्वलत	अचिस्स्वलेताम्	अचिस्स्वलन्त

From स्वलय् by (a) स्वल्, by (d) चस्स्वल्, by (c) चिस्स्वल्

(237) Illustration of 235 (b)

वृत् १. A to be (वर्तयति-ते) ३ sing अवीर्वत् or अववर्तत्

पृथ् १० P A (पर्ययति-ते) ३ sing अपीपृथत् or अपपर्यत्

कृत् १० P A to celebrate: (कीर्तयति-ते) ३ sing अचीकृतत्

or अचिकीर्तत्

(238) The Illustration of Exception 1 to 235 (c)

(a)

The following roots of the tenth conjugation are called अदन्त since they are written as ending in अ in the Dhātupātha. They are therefore such roots as have a consonant for their penultimate. They are not roots ending in a consonant as they appear to be and the penultimate long vowel which appears after अय् is dropped, is not shortened. Also they do not undergo the vowel changes noted in (235 e and f) viz no इ is substituted for अ in the Reduplicative syllable and its vowel is not lengthened.

धेक्-वल्क्-अक्-विष्क् have their forms as अदधेकत्—अष्वलकत्—आञ्चकत्—अविविष्कत् सुख्—दुख् have असुसुखत्, &c सृग्—भंग् have अमसृगत्—आञ्जगत् रच्-सूच् have अररचत्—असुसूचत् लज् has अललजत् पद्-वट्-पुद्-कृद्-खेट्-खोट्-क्षोट्-have अपुपटत्—अचुकूटत्, &c शट्-शट्-have अशशटत्, &c खेड्-दण्ड्-have आचि-सेडत्—अददण्डत् गण्-युण्-कुण्-वण्-कर्ण्-वर्ण्-पर्ण्-have अजुयुणत्—अवव्रणत्—अपपर्णत्, for गण्—see (250 b), पत्-वात्-कर्त्-केत्—

सकेत् have अवबातद्-अचिकेतत्-अससकेतत् पत् has अपीपतद्-त
or अपपतद्-त कथ्-अथ्-अर्थ-तुत्य् have अचकथत्-अशश्वथत्
आर्तथत्-अतुतुत्यत् गद्-पद्-छद्-छेद् have अपपदत्-अचच्छदत्-
अचिच्छेदत् अंध्-has आन्धत्. ऊन्-धन्-स्तन्-स्तेन्-have औननद्.
अतिस्तेनद् &c क्षण्-कृप्-रूप् have अचकृपत्, &c भाम्-साम्-ग्राम्-
संग्राम्-गोम्-स्तोम्-have अवभामत्-अससामत्-अजग्रामत्-अससंग्रामत्
अज्ञगोमत्-अतुस्तोमत् लाभ्-has अललाभत्, व्यय्-has अवव्ययत्;
वर्-स्वर्-सार्-कुमार्-पार्-श्वर्-वीर्-तीर्-कत्-सत्- चित्— सूत्— मृष्-
छिद्— मिश्-have अच्छुकुमारत्—अससत्—अपपारत्—अतितीरत्—अश्व-
श्वरत्—अविवीरत् &c कल्—काल्—आंदोल—शील—वेल—पल्लू—
स्थूल—प्रेसोल—have अचकालत्—अविवेलत्—आन्दोलत्—अपिमेसोलत्—
अतुस्थूलत्, &c गर्व has अजगर्वत् पष्-गवेष्-क्षक् have अरस्क्षत् &c
अंस्-रस्-वस्-भाज्-सभाज्-वास्-निवास् have आंससत्—अवभाजत् &c
चह्-मह्-रह्-कुह्-स्पृह्-and गृह् have अच्छुकुहत्—अपस्पृहत्—अजगृहत् &c.

(239) Exception to 1 335 (c)

(b)

शास् 2 P

S	D	P
1 अशशासम्	अशशासाव	अशशासाम
2 अशशास्	अशशासतम्	अशशासत
3 अशशासत्	अशशासताम्	अशशासत्

(240) Exception 1 to 235 (c)

(c)

The following roots are marked with क्ष in the Dhátupátha. These do not shorten their penultimate vowel in the Aorist of the causal, viz. in the Third variety

चक्रास् 2 P, वाश् 4 A, तुह् 8 P, लोक्-लोच् 10 U, Parasmaipada roots of the 1st conjugation, viz कब्, कीड्, निड्, पिस्; हुड्, हुइ्, खाइ्, द्राघ्-ध्राघ-राघ-लाघ-शाघ-शुघ्, केल्-खेल्-चेल्-पेल्-फेल्-वेल्-शेल्-क्षेल्, मेथ्, घेट्, मेड्, रेव्, पेम्, ओघ्, ओण्-शोण्-ओण्-श्लोण्, तोड्-रोड्-लोट्, धोर्, यौट्-रौद्, रौड् and शौद्.

Atmanepadi roots of the 1st conjugation

जुत्-युद्-हौक्, टिक्-तिक्, विर्, तिप्-स्तिप्, लोक्-श्लोक्, लोच्
 द्राघ्-धाघ्-राघ्-लाघ्-श्लाघ्, भाज्, द्राह्-ध्राह्-वाह्, गाध्-नाध्-वाध्,
 ताष्, शाल्, काश्-भाश्-भ्लाश्, कास्-नास्-आस् (242) रास्,
 द्राह्-वाह्, टीक्-तीक्-शीक्-सीक्, हीव्-क्षीव्, चीभ्-शीभ्, द्रेह्-
 धेह्-रेह्-सेह्, भेज्-रेज्, हेह्; वेथ्, केप्-गेप्-ग्लेप्-तेप्-मेप्-रेप्-
 लेप्-वेप्-स्तेप्, रेव्, रेम्, खेव्-गेव्-ग्लेव्-तेव्-देव्-मेव्-सेव्, गेष्-
 ग्लेष्-जेष्-नेष्-पेष्-प्रेष्-वेष्-रेष्-हेष्-हेष्, जेह्-वेह् and वेह्

The following are the roots of the 1st conjugation, both the padas, मिश्, मिद्; चीव्, प्रोथ्, होइ्, याच्, राज्, नाश्, चाश्, दाश्,
 दास्, माह्, सेह्, एज्, रेद्; ग्लेह्, ग्लेड्, वेण्, नेइ, मेध्, वेच, एष्-भेष्-
 अेष् and झेष्

(241) Exception 1 to 235 c

(d)

मालयति (from माला)

S	D	P
1 अममालय्	अममालाव	अममालाम
2 अममाल	अममालतम्	अममालत
3 अममालत्	अममालताम्	अममालच्

This is an illustration of the root the vowel of which has been dropped

(242) Illustration of Exception 2 to 235 c

आज् 1- A (आजयति-ते,) to shine 3 Sing अविभ्रजत् or अबभ्राजत्
 भास् 1 A (भासयति-ते,) to shine 3 अबीभसत् or अबभासत्
 भाष् 1 A (भाषयति-ते) to speak 3 अबीभषत् or अबभाषत्
 दीप् 4 A (दीपयति-ते) to lighten 3 अविदीपत् or अदीदिपत्
 जीव् 1 P (जीवयति-ते) to live 3 अजीजिवत् or अजिजीवत्
 मील् 1 P. (मीलयति-ते) 'to wink, to fade ' 3 अमीमिलत् or अमिमिलत्
 पीड् 10 P A (पीडयति-ते) to give pain 3 अपीपिडत् or अविपीडत्

(243) Illustration of Exception 3 to 235 c

कण् 1 P (काणयति-ते) to sound 3 अचीकणत् or अचकाणत्
 रण् 1 P (राणयति-ते) to sound 3 अरीरणत् or अरराणत्
 भण् 1 P (भाणयति-ते) to sound 3 अबीभणत् or अबभाणत्

अण् 10 P A (आणयति—ते) to give 3 आशेश्राणत् or अशभ्राणत्
 लुप् 6 P A (लोपयति—ते) to cut 3 अलुलुपत् or अलुलोपत्
 हेद् 1 A (हेटयति—ते) to hinder 3 अजीहेटत् or अजिहेटत्

* The root हेत् takes Samprasarana in the Causal, Desiderative and in this variety हु—हुहु—छहु—ज्ञहव्—ज्ञहव्—ज्ञहव्, अज्ञहवत् or अज्ञहावत्.

वण् 1 P (वाणयति—ते) to sound 3 अवीवणत् or अववाणत्
 लुद् 1 4 P 10 U (लोटयति—ते) 3 अलुलुटत् or अलुलोटत्
 लप् 4 P (लोपयति—ते) to perplex 3 अलुलुपत् or अलुलोपत्
 चण् 1 P (चाणयति—ते) to move, hurt 3 अचीचणत् or अचचाणत्
 लुद् 1 A to resist 6 P to wallow (लोटयति—ते) 3 अलुलुटत् or अलुलोटत्.

(244) Illustration of Exception (1) to 235 (e)

स्मृ 1 P to remember (स्मारयति—ते)—अस्मरत्

इ॒ 9 P to tear (दारयति—ते)—अददरत्

त्वर् 1 A to hasten (त्वरयति—ते)—अतत्वरत्

प्रथ् 10 P A to publish (प्रा-प्रथयति—ते)—अप्रथत्

ब्रद् 1 A to grind (ब्रदयति—ते)—अमब्रदत्

स्तृ 9 P A to cover (स्तारयति—ते)—अतस्तरत्

स्पग् 1 P A to obstruct } (स्पाशयति—ते)—अपस्पशत्
 10 A to take }

(245) Illustration of Exception 4 to 235 (e .)

वेष्ट् 1 A (वेष्टयति—ते) to surround 3 अववेष्टत् or अविवेष्टत्

चेष्ट् 1 A (चेष्टयति—ते) to act, to be busy 3 अचचेष्टत् or अचिचेष्टत्

(246) Exception 3 to 235 (e)

The roots हु—हु—स्तु—तु—ध—दू—तु—यु—क्षु—क्षण—कु—सु— and स्तु substitute उ for इ in the Reduplicative syllable

The forms therefore are—अज्ञहवत्—त, अज्ञहवत्—त, अतुष्टवद् त, अनूनवद्—त, अदूधवत्—त or अदूधवत्—त, अदूदवत्—त अतूतवत्—त, अदूदवत्—त, अचुक्षवत्—त, अचुक्षवत्—त, अचूक्षवत्—त, असूसवत्—त & असूष्णवत्—त.

* हृ सप्रसारणम् VI 1. 32.

The Reduplicative syllable of रु—यु—लू—पू—भू and च्यु 1. A. 'to go' does not change its इ to उ, as it is here followed by a letter of a labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ.

The forms therefore are—अरीरवत्—अयीयवत्—अलीलवत्—अपीपवत्—अबीभवत्—and अजिज्यवत्—त

(247) Illustration of Exception 4 to 235 (e)

मृ 1. P. (स्रावयति—ते) to go 3 असिस्रावत् or असुस्रावत्

श्रु 1. P (श्रावयति—ते) to hear 3 अशिश्रवत् or अशुश्रवत्

हु 1. P (द्रावयति—ते) to go 3 अद्विद्रवत् or अदुद्रवत्

पु 1. A. (प्रावयति—ते) to go 3 अपिप्रवत् or अभुप्रवत्

पु 1. A (प्रावयति—ते) to go 3 अपिहुवत् or अपुप्रवत्

च्यु 1. A (च्यावयति—ते) to go 3 अच्चिच्यवत् or अचुच्यवत्

(248) Roots with initial vowels reduplicate the following consonant and add इ to it in the reduplicative syllable आदयति—ते (causal of अद् to eat), आइ—अइ—आदिर् and then आदित्-त,

According to article 110 (a) उन्द्, अर्द् and others form औन्दिदत् and आजिहत्

(249) The roots अंक्, अग्, अध् अंस्, ऊर् and अर्थ् have for the Aorist of their causal the forms आञ्चकत्—त, आञ्जगत्-त, आन्दधत्—त, अंससद्-त, औननत्—त and आर्तथत् See article 238

(250) The root स्था* substitutes इ necessarily for the penultimate vowel, and ग्राँ† does it optionally. स्था (causal स्थापयति—ते) by 235 (a) स्थाप्, by this rule स्थिप्, by 235 (d) तिष्ठिप्—अतिष्ठिपत् ग्रा (causal ग्रापयति—ते), by 235 (a) ग्राप्, by this rule as well as by 235 (e) ग्रिप् or ग्रप्, by 235 (d) जिग्रिप् or जग्रप्, by 235 (e) जिग्रप्, and so there are two bases जिग्रिप् and जिग्रप्—अजिग्रिपत् or अजिग्रपत्

* निष्ठेतेति VII 4 5

† जिग्रतेर्वा VII 4 6

*(a) In the case of पा 'to drink' the penultimate vowel is dropped, and हि is added to the reduplicative syllable पा (causal पाययति-ते), by 235(a) पाय, by 235(c) पश्य, by 235(d) पप्य, by this rule पप्य and पीच्य—अपीच्यत् पा 'to protect' is regular in its causal Aorist form as अपीपलत्

†(b) The root गण् takes इ or अ in the reduplicative syllable गण् (causal गणयति-ते), by 235 (a) गण्, by 235 (d) जगण्, by this rule जीगण् or जगण्, अजीगणत् or अजगणत्

‡(c) The ह of the Reduplicative syllable of हि 5 P 'to go' is not changed to ध् in this variety. The form therefore is—हि (causal हाययति-ते)—हाय्—हय्—जहय्—जिहय्—जीहय्—अजीहयत्

§(d) स्वप् takes Samprasaranam in this form necessarily, and श्वि takes it optionally in this variety and the causal Desiderative.

स्वप्—सुप्—सुषुप्—सूषुप्—असूषुपत्

श्वि—श्वु—शाव्—शव्—शशाव्—शुशव्—शूशव्—अश्वशवत्
श्वि (causal श्वाययति-ते), श्वाय्—श्वय्—शश्वय्—शिश्वय्—
अश्वश्वयत्

+ (e) The root स्फुर् substitutes आ optionally for the penultimate vowel स्फुर् (causal स्फोरयति-ते) by 235 (a) स्फोर्, by 235 (b) स्फुर्, by this rule स्फार् optionally. So there are two bases पुस्फुर् and पुस्फर्—अपुस्फुरत् or अपुस्फरत्.

* लोप पिबतेरीञ्चाभ्यासस्य VII. 4 4.

† ई चगण VII 4 97

‡ है रचडि VII 3 56

§ श्वेषश्वडि VI. 1. 18 णौ च सश्वङ्गो VI 1 31

+ चिस्फरोणीं VI. 1 54.

(f) The causal Aorist of इ with अधि 'to study' is अध्यापिष्ठ or अध्यजीगपत्, of इ with अधि 'to remember' is अध्यजिगमत्, of शुत् is अदिशुत्, of ऊर्णु is और्णनवत्, and of इर्ष्य् is ऐर्ष्यत् or देर्ष्ययत्

SIXTH VARIETY (only Parasmaipadi)

The 6th and 7th varieties are treated here before the 4th and 5th ones, it being more advantageous to do so

(251) In this Variety terminations are directly applied to the roots.

(252) Necessary and Optional roots of VI variety —

१ यमादेशोयच्छतिश्व रमि.पर्याद्युपादिक ।
नम्मीनातिभिनोतिश्वऽदन्तैजन्तश्व धातव ॥
नित्यं सक्रिसाचिटश्वैर्षा लुडिज्ञेया मनीषिभि ॥ १ ॥
लिनातिज्ञप्रतिपेदशो छयतिस्यतविच धातव
ज्ञैसग्वेदसिच्चौचाल परस्मैपदिन सृता ॥ २ ॥

The roots यम्, रम् with परि—आ—वि and उप and the roots नम्, मी ९ P 'to kill,' मि ५ P to throw, and the roots ending in आ, ए, ऐ, and ओ take the sixth variety necessarily in the Parasmaipada. The root ली ९ P 'to adhere,' and the roots ब्रा, धे, शो, छो and सो take this variety optionally

(253) The roots रम्, मि ५ A, मी ९ A, take the fourth variety in the Atmanepada, and ली ९ P takes it in the Parasmaipada

(a) For ब्रा, शो, छो and सो see section 221 (page 234)

(b) For धे see section 222 and third variety

(c) For the roots शो ४ P to cut, दा १ P वा ३ P पा १. P. 'to drink' स्था and धा ३ P See section 220

* णौ च सश्वडे II 4 51 द्युतिस्वाप्यो सप्तसारणम् VII 4. 47.
बुद्धजोलुडे 1 3 91

† यमरमनमाता सक् च VII 2. 73.
विभाषा ब्रथेदशाच्छास II 4 78.

(d) The roots द्वा ३ A स्था १. A. and घा ३. A. take the fourth variety in the Atmanepada

(254) The root के १. U ‘to weave’ ध्ये १ U ‘to cover,’ हा ३ P to go, हा ३ A to abandon, and ज्ञा ९ U ‘to know’ take the sixth variety according to section (252) in the Parasmaipada, but in the Atmanepada they take the fourth variety

(255) The roots गा and र्है ‘to go,’ क्रै and के to protect, मे to return or exchange, प्यै to grow, all of the 1st conjugation, and the roots मा ३ ४ to measure, though ending in आ, ए and ऐ, do not belong to this variety, as all of these are Atmanepadi roots They take the fourth variety being Anit

(256) The root ह्नै takes the second variety in both the Padas (see page 235) Besides it takes the fourth variety in the Atmanepada.

(257) For स्था see exception to section 196. It takes the second variety necessarily See section 228 (a)

(258) The root दरिका drops its आ optionally in the Aorist taking the sixth variety when it retains this आ, and the fifth one when it is dropped

(259) Most of the Parasmaipadi roots ending in vowels that take this variety are given here

The roots ज्या ९ P, द्वा, पा to protect, प्रा, प्सा, भा, मा, बा, रा, ला, वा, आ, औ, all of the 2nd conj and the roots ध्मा, झा, कै, क्षै, गै, न्है, दै ध्यै, म्लै, ऐ, and स्त्यै, all of the 1st conjugation take the sixth variety

यम् १ P. to restrain.

S.	D.	P.
1 अयंसिष्म्	अयसिष्व	अयंसिष्म्
2 अयसी	अयसिष्म्	अयसिष्म्
3 अयंसीत्	अयंसिष्टाम्	अयसिषुः

Roots	Variety 3 sing
आरम्	1 P — VI आरंसीत्
रम्	1 A — IV अरस्त्
नम्	1 P — VI अनसीत्
मि 5 मी 9	P } — VI अमासीत्
मि 5 मी 9	A } — IV अमास्त्
ली 9	P — VI अलासीत्
ली 9	P — IV अलैषीत्
धे	1 P — II अधात् — VI अधासीत् — III अदधत्
दा 3	P — I अदात्
दा 3	A — IV अदित्
धा 3	P — I अधात्
धा 3	A — IV अधित्

Roots	Variety 3 sing
स्था	1 P — I अस्थात्
स्था	1 A — IV अस्थित्
वे	1 P — VI अवासीत्
वे	1 A — IV अवास्त्
व्ये	1 P — VI अव्यासीत्
व्ये	1 A — IV अव्यास्त्
ज्ञा	9 P — VI अज्ञासीत्
ज्ञा	9 A — IV अज्ञास्त्
हा	3 P — VI अहासीत्
हा	3 A — IV अहास्त्
कै	1 P — VI अकासीत्
दरिद्रा	2 P — VI अदरिद्रासीत् — V अदरिद्रीत्
है (ह्व)	1 P, II अहृत् 1 A II अहृत् 1 A IV अह्वास्त्

SEVENTH VARIETY.

(260) The radical vowels do not undergo Guna or Vriddhi substitute in this variety

(261) Necessary and Optional roots of VII variety

* कुशिस्त्वचिर्दिशिदिहि दुहोऽप्तिष्मेहती रिशि ।
रुशोरुहिलिश्यतिश्व लिशतिर्विशतिलिहि ॥
एतेवेदाधिकवश लुडि निन्यक्षयोगिन ॥ १ ॥
निष्कुषि = र्भित्कृषि क्षिश्वातिर्विषयहिर्णहि ।
तुहिवृहा सृश्वृही श्लिष्यतिश्व सृहिसृशि ॥
लुडिक्षयोगिनो वैते धातवस्तु चतुर्देश ॥ २ ॥

* शल इगुपधादनिट क्स III. 1 45

न दृश III 1 48

सृशमृशक्षतृपद्वाच्छ्ले सिज्वावाच्य ।

Anit roots ending in क्-ष्-स्- or ह् with a penultimate इ-उ-क् or ल्, take the seventh variety दृश् is an exception, it takes II and IV varieties Such of the Wet roots as answer the above rule take this variety optionally Fourteen of the Anit roots take this variety necessarily, and fourteen others including also some of the Wet roots take it optionally

(262) Of the optional roots विष् takes II variety in the Parasmaipada, and VII in the Atmanepada, श्लिष् when it means 'to embrace' takes VII variety, but when meaning 'to cling' it takes II one, the roots कृष्, मृश्, and स्पृश् being Anit take IV variety also, and the remaining roots viz निष्कृष्—हिंश्—युह्—गृह्—दृह्—वृह्—वह् and स्तृह् when they are Set take V variety, and when Anit they take VII variety instead of IV one, as they end in श्-ष्-स् or ह्

(263)* The root दुह्—दिह्—लिह् and युह् when followed by the Atmanepada terminations with an initial consonant of the dental class viz. by the terminations सावहि—सथा—सध्वम् and सत drop optionally the स or सा and take only वहि—था—ध्वम् and त as their terminations in this variety

Necessary Roots

लिह् 2 'to taste'

Parasmaipada

S	D	P
1 अलिक्षम्	अलिक्षाव	अलिक्षाम
2 अलिक्ष	अलिक्षतम्	अलिक्षत
3 अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्
<i>Atmanepada</i>		
1 अलिक्षि	अलिक्षावहि-अलिह्वहि	अलिक्षामहि
2 अलिक्षथा-अलीढा	अलिक्षाथाम्	अलिक्षध्वम्-अलीह्वम्
3 अलिक्षत-अलीढ	अलिक्षताम्	अलिक्षन्त

* लुग्वा दुहविहालिहयहामात्मनेपदे दन्त्ये VII 3 73

A.	1 Dual.	2 Sing	2 Plural	3 Sing
दुह्—अधुक्षावहि		अधुक्षथा	अधुक्षधमम्	अधुक्षत्
अदुह्वहि		अदुधा	अधुधम्	अदुध्
दिह्—अधिक्षावहि		अधिक्षथा	अधिक्षधमम्	अधिक्षत्
आदिह्वहि		अदिग्धा	अधिग्धम्	अदिग्ध
युह्—अयुक्षावहि		अयुक्षथा	अयुक्षधमम्	अयुक्षत्
अयुह्वहि		अयूढा	अयूढम्	अयूढ

Roots	Variety	3 sing	Roots	Variety	3 sing
कुश्	1 P—VII	अकुक्षत्	कृष्	6 P—IV	अकार्क्षीत्
विश्	1 P—,,	अत्विक्षत्			अक्राक्षीत्
	1 A—,,	अत्विक्षत्		A—IV	अकृष्ट
दिश्	6 P—,,	अदिक्षत्	क्लिश्	9 P—VII	अक्लिक्षत्
	6 A—,,	आदिक्षत्		—V	
दिव्	2 P—,,	अधिक्षत्	विश्	3 A—VII	आविक्षत्
	2 A—,,	अधिक्षत्		3 P—II	अविष्ट
दुह्	2 P—,,	अधुक्षत्	युह्	1 P—VII	अयुक्षत्
	2 A—,,	अधुक्षत्		1 A—VII	अयुक्षत्
द्विष्	2 P—,,	अद्विक्षत्			अगृह
	2 A—,,	अद्विक्षत्		1 P—V	असूहीत्
मिह्	1. P—,,	अमिक्षत्		1 A—V	अगूहिष्ट
रिश्	6 P—,,	अरिक्षत्	युह्	1 A—VII	अयूक्षत्
रुश्	6 P—,,	अरुक्षत्			अगाहीष्ट
रुह्	1 P—,,	अरुक्षत्		1 A—V	
लिङ्	4. A—,,	अलिक्षत्	तुह्	6 P—VII	अतुक्षत्
लिश्	6. P—,,	अलिक्षत्			अतहीत्
विश्	6 P—,,	अविक्षत्		6 P—VII	अभृक्षत्
					अबहीत्
			सृश्	6 P—VII	असृक्षत्
					अस्माक्षीत्
			वृह्	6 P—VII	अवृक्षत्
					अवहीत्
			श्लिष्	4 P—	
		Optional Roots			अश्लिष्ट
निष्कुश्	9 P—VII	निरक्षत्	श्लिष्	4 P	
	V	अकोषीत्			अश्लिष्ट
कृष्	1 P—VII	अकृक्षत्	to embrace	—VII	अश्लिष्ट
कृष्	6. P—VII	अकृक्षत्	स्त्रह्	6 P—VII	अस्त्रृक्षत्
	6 A—VII	अकृक्षत्			अस्तहीत्
			स्पृश्	6 P—VII	अस्पृक्षत्
					अस्पाक्षीत्
					अस्पाक्षीत्

FOURTH VARIETY.

(264) Anit roots take IV variety necessarily and Wet ones optionally. The exceptional peculiarities are noted further on

(265) The radical vowel takes its Vridhi substitute in the Parasmaipada

(266)* In the Atmanepada the penultimate इ—उ—ऋ—
ल short or long, and the final ऋ of a root remain the same, while
the ending इ or उ short or long takes Guna

(267)† Anit roots change their penultimate ऋ to त् optionally.

(268)‡ स् is dropped when it is preceded and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. It is also dropped when preceded by a short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel

(269)§ The ending स् of a root when followed by any termination, beginning with स् and belonging to the non-conjugational tenses and moods, takes त् as its substitute

Anit Roots.

(270) Anit roots with the exception of those belonging to I, II, III and VI varieties must take IV variety necessarily. Some of the Anit roots that take the other varieties optionally or in the Parasmaipada only have their other or Atmanepada forms made up in this variety

The following Karikas enumerate the necessary and optional roots of the fourth variety

* लिङ्गसिचावात्मनेपदेषु 1. 2 11 उच्च 1 2 12

† अनुदातस्य चटुपघस्यान्यतरस्याम् VI. 1. 59.

‡ ज्ञलोङ्गलि VIII. 2. 26. नहस्वादङ्गात् VIII. 2. 27.

§ सः स्वार्थधातुके VII. 4 49.

यच्चर्मजिभुजीध्रस्तिर्यज्जरञ्जि स्विद्गुदिर्दुदि ।
 क्षिप्तपवप्नाप् नहिवही ह्येते द्विपदिन स्मृता ॥ १ ॥
 पृच्छतिस्त्यजतिश्वैव भञ्जमस्त्ररुज् सञ्जस्तजिस्तथा ।
 बन्धाती राध्ययि साधिश्चलुप्स्वप्यभ् दश्वसिर्दाहि ॥
 एते सप्तदशैव स्यु परस्मैपदि धातव ॥ २ ॥
 स्वञ्ज्र हद्युध्ययुधिमनी तेपते रभतेलाभि ।
 वयवियौविनच्चैव ह्यात्मनेपदि धातव ॥
 ब्रयश्वत्वारिंशदेते निर्यंसिचिभवन्ति हि ॥ ३ ॥
 रिच्चिवज्जनिजिर्यज्जविजिर् क्षुद्धिइभिद्धस्कर्द्धशि ॥
 स्पृशस्त्रक्षस्त्रुचिचिगमी लिपिर्लिपियमीरमि ॥
 लुडि सिज् यागिनो वै ते एकविंशति धातव ॥ ४ ॥

Note —The roots मन् 4 A - चुध् 4 A - विद् 4 7 A.-and वस् 1 P. are Anit and take IV variety but विद् 2 P - मन् 8 A -and वस् 2 P are Set and take V variety only चुध् 1 P and वस् 4 P though Set take II variety exclusively चुध् 1st conjugation takes V variety in both the padas, and विद् 6 U being considered by some as a Wet root ought to take IV and V varieties, but it takes II variety in the Parasmaipada and V in the Atmanepada

The root गम* takes II and IV varieties, and यम् VI and IV ones यम्† meaning “to marry” and गम् drop their nasal optionally in the Atmanepada fourth variety यम्‡ meaning “to make known the faults of others” and हनॄ§ do the same necessarily वध् §§ is substituted for हन् in the Parasmaipada necessarily and optionally in the Atmanepada The substitute वध् ** takes *V variety, and its vowel does not take Vridddhi

* वा गम 1 2 13

† विभाषोपयमने 1 2 16 ‡ यमो गन्धने 1 2 15

§ हन भिन्न 1 2 14

§§ लुडि च II 4. 43

आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् II 4. 44

** जनिवध्योऽन्य्य VII 3 35

The Optional Roots

रिच्चविच्चनिनिर्युज्जविजिर क्षुद्र छिद्र भिद्र रुध रुक्तं रिद्वृशि take II and IV varieties, स्पृश—स्पृश् and कृष् IV and VII, and रम् IV and VI varieties The roots लुप् and सुच् 6th conjugation take II variety in the Parasmaipada and IV one in the Atmanepada The roots सिच् and लिप् 6th conjugation do the same in the Atmanepada but take II variety not only in the Parasmaipada but in the Atmanepada also *

(271) The root पद् substitutes इ necessarily for the termination स्त्, the third person singular of the Aorist It is optionally so substituted in the case of the roots † दीप्—जन्—व—पूर—ताय् and प्याय्.

मन् 4. A.

• S	P.
-----	----

1 अमसि	अमस्महि
2 अमस्था	अमन्ध्वम्
3 अमस्त	* अमसत्

दुध् 4 A

1 अभुत्सि	अभुत्स्महि
2 अभुद्वा	अभुद्ध्वम्
3 अभुद्व }
अबोधि }	अभुत्सत्

वस् 1 P *

1 अवात्सम्	अवात्सम्
2 अवात्सी	अवात्त
3 अवात्सीत्	अवात्सु

विद् 4 7 A

1 अवित्सि	अवित्स्महि
2 अवित्था	अविद्ध्वम्
3 अवित्त	अवित्सत्

गम् 1 A

1 समगंसि	समगस्महि
2 समगंस्था	समगन्ध्वम्
3 समगस्त	समगसत्

गम् 1 A

S	P
---	---

1 समगसि	समगस्महि
2 समगथा	समगध्वम्
3 समगत	समगसत्
- यम् to make known
1 उदायसि	उदायस्महि
2 उदायथा	उदायध्वम्
3 उदायत	उदायसत्

हन् A

1 आहसि	आहस्महि
2 आहथा	आहध्वम्
3 आहत	आहसत्

यम् 1 A to marry

1 उपायसि	उपायस्महि
2 उपायथा	उपायन्ध्वम्
3 उपायस्त	उपायसत्
1 उपायसि	उपायस्महि
2 उपायथो	उपायध्वम्
3 उपायत	उपायसत्

* चिणते पद III 1. 60

† दीपजनवृधपूरीतायिप्यायिम्योन्यतरस्याम् III 1 61

नद् 4. U

Parasmaipada

S. D. P.

- 1 अनात्सम् अनात्स्वं अनात्स्म
- 2 अनात्सी अनाद्वस् अनाद्व
3. अनात्सीत् अनाद्वाम् अनात्सु

बन्ध् 9 P

S.

D.

P

- 1 अभान्त्सम् अभान्त्स्वं
2. अभान्त्सी अभान्द्वाम्
- 3 अभान्त्सीत् अभान्द्वाम्

Roots Variety 3 Sing

- पच् I P—IV अपाक्षीत्
 A—,, अपक्त
 भज् I P—,, अभाक्षीत्
 A—,, अभक्त
 शूज् 6 P }—,, अभौक्षीत्
 7 P }—,,
 7 A—,, अभुक्त
 अस्त् 6 P—,, अभार्क्षीत् }
 अभ्राक्षीत् }
 A—,, अभर्त् }
 अभ्रष् }
 यज् I P—,, अयाक्षीत्
 A—,, अयष्ट
 रज् 1 P—,, अराद्क्षीत्
 A—,, अरङ्कत
 नद् 4 P—,, अनात्सीत्
 A—,, अनद्व
 चह् 1 P—,, अवाक्षीत्
 A—,, अवोढ

Atmanepada

S. D. P.

- 1 अनत्सि अनत्स्वहि अनत्स्महि
- 2 अनद्वा अनत्साथाम् अनद्वूम्
3. अनद्व अनत्साताम् अनत्सत

P

- अभान्त्सम्
 अभान्द्व
 अभान्त्सु

Roots Variety 3 Sing.

- खिद् 6 P—IV अखैत्सीत्
 4 A }—,, अस्वित्
 7 A }—,,
 तुइ 6 P „ अतौत्सीत्
 A. „ अहुत्
 तुइ 6. P.—,, अनौत्सीत्
 A—,, अनुत्
 क्षिप् 4 P }—,, अक्षैप्सीत्
 6 P }—,,
 6 A—,, अक्षित्
 तप् 1 P—,, अताप्सीत् ●
 4 A—,, अतप्
 वप् 1 P—,, अवाप्सीत्
 A—,, अवप्
 शप् 1 P—,, अशाप्सीत्
 A—,, अशप्
 वस् 4. P—II अवसत्
 दह 1 P—IV अधाक्षीत्
 स्वजज् 1 A—,, अस्वद्वक्त
 हह् 1 A.—,, अहत्

Roots	Variety	S.	Sing.	Roots	Variety	S.	Sing,
प्रच्छ् ६	P —,,	अप्राक्षीत्		बुध् ४	A —IV	अबुद्ध् {	
त्यज् १	P —,,	अत्याक्षीत्				अबोधि }	
भञ्ज् ७	P —,,	अभाइक्षीत्		बुध् १	P — II	अबुधत्	
मस्त् ६	P —,,	अमाइक्षीत्			१ P.—V	अवोधीत्	
रुच् ६	P —,,	अरोक्षीत्			१ A —V	अबोधिष्ठ	
सञ्ज् १	P —,,	असाइक्षीत्		बुध् ४	A —IV	असुद्ध	
सञ्ज् ६	P —,,	अस्नाक्षीत्		मन् ४	A —,,	अमस्त	
बन्ध् ९	P —,,	अभान्तसीत्		मन् ३	A —V	अमनेष्ट	
राध् ४	P } ५ P },,	अरात्सीत्		तिर् I	A —IV	अतिस	
व्यध् ४	P —,,	अव्यात्सीत्		रश् I	A —,,	अरव्ध	
साध् ५	P —,,	असात्सीत्		लभ् I	A —,,	अलव्ध	
छुप् ६	P —,,	अच्छौप्सीत्		पद् ४	A —,,	अपादि	
स्वप् २	P —,,	अस्वाप्सीत्		विद् ४	A } ७. A } —	अविच्च	
यश् १.	P —,,	अयाप्सीत्		विद् २.	P —V	अवेदीत्	
दैश् १	P —,,	अदाक्षीत्		विद् ६	P —II	अविदत्	
वस् १	P —,,	अवात्सीत्			६ A —IV	अवित्त	
वस् २	P —V	अवासष्ट			६ A.—V	अवेदिष्ठ	

Most of the Anit roots ending in vowels have been given here with their noteworthy exceptions in each case

(272) Anit roots ending in आ and those in ए—ऐ and ओ according to 196 (b)

● For Parasmaipada roots of this description see VI variety.

ली ९ P assuming the form of ला by virtue of 196 (a) takes IV and VI varieties

Atmanepadi Roots such as घै—घै—झै—मे (all 1st conj) and the root मा 3rd and 4th conj take IV variety only मा -nd Parasmaipada takes VI variety

Roots belonging to both the padas such as वे—व्ये-(१ U), मि ५ U मी, ज्ञा ९ U and हा ३ U take VI variety in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

Exception (1) —The roots दा 1 U धा and स्था take the first variety in the Parasmaipada, and 4th in the Atmanepada हे 1 A. takes IV variety

Exception (2) —The root हे takes II in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada

The root रुद्या which is a substitute for चक्ष्‍त्र takes II variety only

(273)⁴ The vowel of the roots स्था and गु verbs viz दा 3-धा—दा 1-दो-दे and धे (See page 233) takes इ as its substitute, and as it is weak, it does not take Guna or Vriddhi.

Roots Variety		3 sing
ली 9 P—VI	अलासीत्	
IV	अलैषीत्	
प्यै 1 A—IV	अप्यास्त	
त्रै „ „	अत्रास्त	
र्खै „ „	अर्खास्त	
मे „ „ } 3 A—„ }	अमास्त	
मा 4 A—„ }		
मा 2 P—V1	अमासीत्	
ज्ञा 9 P—VI	अज्ञासीत्	
ि 9 A—IV	अज्ञास्त	
हा 3 P—VI	अहासीत्	
3 A—IV	अहास्त	
दा 1 P—I	अदात्	
1 A—IV } 5 P—VI }	अदित्	
हे 1 A—„ }	आदित्	

Roots Variety		3 sing
हे 1. P—VI	अवासीत्	
1 A—IV	अवास्त	
व्ये 1 P—VI	अव्यासीत्	
1 A—IV	अव्यास्त	
मि 5 P } 9 P } -V1	अमासीत्	
मी 9 A } 9 A } -IV	अमास्त	
धा 3 P—I	अधात्	
3 A—IV	अधित्	
स्था 1 P 1	अस्थात्	
1 A IV	अस्थित्	
हे 1 A IV	अहास्त	
For the other forms of हे and रुद्या see the second variety.		

(274) Amit Roots ending in इ.

The roots इ 1 P. to go, कि 1, 5 P, धि 6 P. to hold, and हि 5 P, the root स्मि 1 A and the roots चि 5, जि 1, and सि 5 9. to lie, (all both the padas) take IV variety.

* स्पाव्योरच्चि 1 2 17

Exception — The roots श्रि and श्वि are Set, but श्रि takes III variety exclusively, and श्वि takes II, III and V varieties. The roots इ 2 P and इ with अधि 'to remember' take II variety, but इ with अधि 2 A, 'to study' takes IV variety. In the last case गा is * optionally substituted in the Aorist and the Conditional. The terminations to be applied to this † गा and to the verbs of the कुटादि class are weak with the exception of those of the Causal, the अ of the Perfect and the affix चित्. Again the vowel of this गा takes इ as its substitute according to the following rule.

(275) ‡ The vowel of the धु verbs, मा, स्था—गा—पा—हा and सो takes इ as its substitute when followed by the consonantal weak terminations.

इ with अधि 'to study.'

2 Atmanepada

S	D.	P			
1 अध्यगीषि	अध्यगीषवहि	अध्यगीषमहि			
2 अध्यगीष्टा	अध्यगीषाथाम्	अध्यगीष्टुम्			
3 अध्यगीष्ट	अध्यगीषाताम्	अध्यगीष्टत			
1 अध्यैषि	अध्यैषवहि	अध्यैषमहि			
2 अध्यैष्टा	अध्यैषाथाम्	अध्यैष्टुम्			
3 अध्यैष्ट	अध्यैषाताम्	अध्यैष्टत			
Roots	Variety	3 Sing	Roots	Variety	3 Sing
इ 1 P — IV		ऐषीत्	जि 1 P — IV		अजैषीत्
श्रि 1 P } —			„ — A — „		अजैष्ट
श्वि 5 P } —		अक्षैषीत्	श्वि 5 P — „		असैषीत्
धि 6 P — „		अधैषीत्	„ A — „		असैष्ट
हि 5 P — „		अहैषीत्	श्रि — „	see page 243	
स्मि 1. A — „		अस्मेष्ट	श्वि — „	see pages 239 and 244	
चि 5 P — „		अचैषीत्	इ 2 P		
„ — A. — „		अचैष्ट	इ with अधि		
			to remember		} see page 234.

* विभाषा छुड्लडो II 4. 50

† गाङ्कुटादिभ्योऽन्तिनित् 1. 2. 1.

‡ धुमास्थागापाजहातिसा हलि VI. 4. 66.

(276) Anit Roots ending in ई

The roots भी—ही (3 conj), क्षी—री—क्षी (9), वी 2, ई 1, 2 and ली 1 (all Parasmaipadi) the roots मी—प्री—पी—धी—दी—री—ली and ई all of the 4th conjugation Atmanepada, and the roots श्री—प्री—क्षी (9), and नी 1, both the padas, take IV variety.

Exception —शी 2 A and डी 1 4 A are Set and take V variety For मि—मी and ली 9 P see 196 (a) and page 255

Roots	Variety	3 Sing	Roots	Variety	3 Sing
भी 3 P	—IV	अभैषीत्	री 4 A	—IV	अरेष्ट
ही 3 P	—,,	अन्हैषीत्	ली 4 A	—,,	अलेष्ट
क्षी 9 P	—,,	अक्षैषीत्	ई 4 A	—,,	ऐष्ट
री 9 P	—,,	अरैषीत्	श्री 9 P	—,,	अशैषीत्
क्षी 9 P	—,,	अक्षैषीत्	श्री 9 A	—,,	अभेष्ट
वी 2. P	—,,	अवैषीत्	प्री 9 P	—,,	अप्रैषीत्
ई 2 P	{	ऐषीत्	प्री 9 A	—,,	अप्रेष्ट
ई 1 P	{—,,		क्षी 9 P	—,,	अक्षैषीत्
ली 1 P	—,,	अलैषीत्	क्षी 9 A	—,,	अक्षेष्ट
मी 4 A	—,,	अमेष्ट	नी 1 P	—,,	अनैषीत्
प्री	—,,	अप्रेष्ट	नी 1 A	—,,	अनेष्ट -
पी	—,,	अपेष्ट	शी 2 A	—V	अशयिष्ट
धी	—,,	अधेष्ट	डी 1 A	{—,,	अडयिष्ट
दी	—,,	अदास्त्	डी 4 A	{—,,	
		see 196 (a)			

(277) Anit Roots ending in उ

The roots कु—तु—गु (2 conj), हु 3 and दु 5 (all Parasmaipadi), हु 2, प्लु—मु—ज्ञु—ए—हु—च्यु and कु all of 1st conj Atmanepadi, and शु—घु (5), गु and स्कु (9) of both the padas take IV variety.

* Exception (1) The Anit Roots दु and गु take III variety exclusively

* णाश्रेष्टस्तुभ्य कर्तरिच्छा III 1. 48.

* Exception (2) The Anit Roots स्तु 2 and स्तु 5 U take IV variety in the Atmanepada and V variety in the Parasmaipada

† Exception (3). The Anit Root स्तु 1, 2 Parasmaipada takes IV and V varieties

Exception (4) The roots शु—रु—क्षण—दु—क्षु and स्तु are Set and therefore take V variety The root स्तु and क्रम् ‡ take IV variety in the Atmanepada and V in the Parasmaipada

(277 a) शु 6 P and क्रु 6 A 'to sound' belong to कुटाक्षि class and the vowel therefore does not take Guna See 274

Roots Variety 3 Sing.

कु 2 P — IV	अकौषीत्
तु 2 P — „	अतौषीत्
शु 2 P — „	अयौषीत्
दु 3 P — „	अहौषीत्
कु 5 P — „	अदौषीत्
लु 2. A.— „	अहोष्ट
स्तु 1 A — „	अस्तोष्ट
प्र „ — „	अप्रोष्ट
ज्यु „ — „	अज्योष्ट
यु „ — „	अगोष्ट
ङु „ — „	अडोष्ट
च्यु „ — „	अच्योष्ट
कु „ — „	अकोष्ट
शु 5 P — „	अशौषीत्
शु 5 A — „	अओष्ट
रु 2 P — V	अरवीत्
क्षण 2 P — „	अक्षणवीत्
तु 2 P — „	अनावीत्
क्षु 2 P — „	अक्षावीत्

Roots Variety 3 Sing.

धु 5 P. — IV	अधौषीत्
धु 5 A — „	अधोष्ट
तु 9 P. — „	अयौषीत्
तु 9 A — „	अयोष्ट
स्तु 9 P — „	अस्कौषीत्
स्तु 9 A. — „	अस्कोष्ट
दु 1 P { „	See page 244.
स्तु 1. P { „	
स्तु 2 P — V	अस्तावीत्
स्तु 2 A — IV	अस्तोष्ट
स्तु 5 P — V	असावीत्
स्तु 5 A — IV	असोष्ट
स्तु 1 P { „	
स्तु 2 P { IV	असौषीत्
„ „ V	असावीत्
यु 2 P. — „	अयावीत्
स्तु 2. P — V	अस्नावीत्
स्तु 2 A — IV	अस्नोष्ट
कु 6 A — IV	अकुत्
यु 6 P — IV	अयुषीत्

* स्तुस्तुधूञ्य परस्मैपदेषु VII 2. 72.

† See † page 176.

‡ स्तुक्षमोरनाम्नेपदनिमित्ते VII 2. 36.

(278) Amit Roots ending in क्

The roots पृ 3-सृ-स्मृ-हृ (all 1 P), the roots मृ-धृ-दृ-पृ (all 6. A), and the roots भृ 1 3, कृ 5 8 हृ-धृ-कृ (all 1 U) take IV variety

Exception (1) The root कृ 3 P takes II variety

Exception (2) * Roots with a final क् which is preceded by a conjunct consonant take IV or V variety in the Atmanepada
The root स्तृ 5 U is a root of this kind

Roots	Variety	3 Sing	Roots	Variety	3 Sing
पृ 3 P — IV		अपार्षीत्	भृ 1 A }	IV	अभृत्
सृ 1. P — „		असार्षीत्	भृ 3 A }		
स्मृ 1. P — „		अस्मार्षीद्	कृ 5 P }		, अकार्षीत्
हृ 1. P — „		अहार्षीत्	कृ 8 P }		
मृ 6 A — „		अमृत	कृ 5 A }		
धृ „ — „		अधृत	कृ 8 A }		, अकृत
दृ „ — „		अदृत	हृ 1 P — „		अहार्षीत्
पृ „ — „		अपृत	हृ 1 A — „		अहृत
भृ 1 P — „ }		अभृत	धृ 1 P — „		अधृत
भृ 3 P — „ }		अभृत्	धृ 1 A — „		अधृत्
			कृ 1 P — „		आर्षीत्

स्तृ 5 Parasm 4th Variety.

S. D. P.

1	अस्तार्षम्	अस्तार्द्व	अस्तार्ष्म
2	अस्तार्षी	अस्तार्द्वम्	अस्तार्द्व
3	अस्तार्षीत्	अस्तार्द्वम्	अस्तार्दु

स्तृ 5 Atm. 4th Variety.

1	अस्तृषि	अस्तृष्वहि	अस्तृष्महि
2	अस्तृथा	अस्तृष्वाथाम्	अस्तृष्व (द्व) म्
3	अस्तृत	अस्तृष्वाताम्	अस्तृष्वत

* कृतश्रसयोगाद् VII 2. 43

For the Atmanepadi forms of the 5th Variety See section 286

SET ROOTS

(279)¹ वृ 9 A, वृ 5 U, and roots ending in long वृ take IV or V variety in the Atmanepada

वृ 9 5 A 4th Variety

1	अवृषि	अवृष्वहि	अवृष्महि
2	अवृथा	अवृपाथाम्	अवृद्धम्
3	अवृत	अवृपाताम्	अवृपत

वृ 9 A 4th Variety

S P.

1	अवृषि	अवृष्महि
2	अवृष्टि	अवृद्धम्
3	अवृष्ट	अवृपत

सृ 9 A 4th Variety

S P

1	अस्तीषि	अस्तीर्ष्महि
2	अस्तीष्टि	अस्तीद्धम्
3	अस्तीष्ट	अस्तीपत

For वूर् and स्तीर् See section 23 (a).

† क्रम 1 conj is Amit when Atmanepadi.

S D P.

1	अक्रंसि	अक्रस्वहि	अक्रस्महि
2	अक्रंस्था	अक्रसाथाम्	अक्रन्धम्
3	अक्रंस्त	अक्रसाताम्	अक्रसत

WET ROOTS.

(280) Of Wet roots तज्ज्—तज्ज—मुज्—व्रश्च—व्रप्—गाह—
तुह्—अक्ष—तक्ष—तवक्ष—सिध् 1 P and अश् 5 A — युप् 1 P and
क्षम् 1 A take IV or V variety The roots हिद्* रध्—नश्—तुह्—
मुह्—सिह्—स्तुह् and सिध्—युप्—क्षम् (when these three roots
are of the 4th conjugation) take II variety necessarily. अश्
9 P and युप् 1 A being Set take only V variety The roots हिग्—
तुप्—द्यन्द् and क्षप् take II, IV and V, and the roots हिग्—
गृह्—युह्—तुह्—स्तुह् and वृह् take VII and V varieties The
root अज्ज् † takes V variety only

* लिङ्गसिचेऽरामनेपेद्यु VII. 2 42.

† See exception 4 to section 277.

‡ अज्जे. सिचि VII 2 71

गाहू 1 A 4th variety

S.	D	P	S.	Variety	3 Sing	Roots	Variety	3 Sing
1 अधाक्षि	अधाक्षवहि	अधाक्षमहि	तञ्च् 7 P — IV	अताक्षीत्		त्वश् 1. P — IV	अत्वाक्षीत्	
2 अगाहा	अधाक्षाथाम्	अधाहम्	तञ्च् 7 P — IV	अताक्षीत्		त्वश् V	अत्वक्षीत्	
3 अगाह	अधाक्षाथाम्	अधाहत्				अश् 5 A — IV	आष्ट	
	5th variety					अश् V	आशिष्ट	
1 अगाहिषि	अगाहिष्वहि	अगाहिष्महि				अश् 9 P — V	आशीत्	
2 अगाहिष्टा	अगाहिषाथाम्	अगाहिष्व-द्व-म्				युप् I. P — IV	अगोप्सीत्	
3 अगाहिष्ट	अगाहिषाताम्	अगाहिष्पत				युप् V	अगोपीत्	
Roots Variety	3 Sing	Roots Variety	3 Sing					
तञ्च् 7 P — IV	अताक्षीत्	त्वश् 1. P — IV	अत्वाक्षीत्					
	V		V					
तञ्च् 7 P — IV	अताक्षीत्	अश् 5 A — IV	आष्ट					
	V		V					
सृज् 1 P } IV	अमाक्षीत्	अश् 9 P — V	आशीत्					
2 P }		युप् I. P — IV	अगोप्सीत्					
	V		V					
ब्रश्च् 6 P — IV	अब्राक्षीत्	युप् 4 P — II	अयुपत्					
	V	युप् 1 A — V	अज्युयप्सिष्ट					
ब्रप् 1 A — IV	अब्रप्त	क्षम् 1 A — IV	अक्षस्त					
	V		V					
तृह् 6 P — IV	अत्राह्नीत्	क्षम् 4 P — II	अक्षमत्					
	V	सिध् 1 P — IV	असेत्सीत्					
अश् 1 P — IV } V	आक्षीत्		V					
तञ्च् 1 P } IV	अताक्षीत्	अश् 7 P — V	आज्जीत्					
तञ्च् 5 P } IV		For the forms of other roots						
	V	see the varieties concerned						

(281) The roots सृ 1 U, * खू 5 9 U, and सू 2 4 A are Wet. They therefore take both IV and V varieties, with the exception of द्व् which does not take IV variety in the Parasmaipada

* See section 186.

Roots	Variety	3	Sing	Roots	Variety	3	Sing
स्व्	1 P — IV	अस्वार्षीत्		धू	५ A } —	V	अधविष्ट
	V	अस्वारीत्		धू	९ A }		
स्व्	1 A — IV	अस्वृत्				IV	अधोष्ट
	V	अस्वरिष्ट					
धू	५ P } V	अधावीत्		स्व्	२ A }	IV	असोष्ट
धू	९ P }			स्व्	४. A }		
	IV	no form				V	असाविष्ट

FIFTH VARIETY

(282) Set roots with the exception of those that are restricted to I, II, III, IV, VI, and VII varieties take V variety necessarily. The optional roots or the roots taking other varieties in the Parasmaipada only, have their other or Atmanepada forms made up in this variety

Parasmaipada

(283)* The ending vowel short or long of a root, the penultimate † अ of roots ending in र् or ल्, and the radical ‡ vowel of वद् and वज् take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada

(284) य् when 2 conj		भू ९ o P — V अधावीत्	
S	P	A —,,	अधविष्ट
1 अयाविष्म	अयाविष्म		
2 अयावी	अयाविष्ट		
3 अयावीत्	अयाविषु		
Roots	Variety	3	Sing
रु	2 P — V	अरावीत्	
क्षण्	2 P —,,	अक्षणावीत्	
शी	2 A —,,	अशयिष्ट	
लु	2 P —,,	अनावीत्	
क्षु	2 P —,,	अक्षावीत्	
डी	14. A —,,	अडयिष्ट	
दरिद्रा	2 P —,,	अदरिद्रीत्	
			स्तु when Parasmaipada.
			S P
		1 अस्ताविष्म	अस्ताविष्म
		2 अस्तावी	अस्ताविष्ट
		3 अस्तावीत्	अस्ताविषु
		स्तु when Parasmaipadi.	
		See exception 4 to Section 277	
		S	P
		1 अस्ताविष्म	अस्ताविष्म
		2 अस्तावी	अस्ताविष्ट
		3 अस्तावीत्	अस्ताविषु

* सिचि चूदि परस्मैपदेषु VII 2 1

† अतोलाजतस्य VII 2 2.

‡ वदवजहलनतस्याच VII 2 3

स्तु when Parasmaipadi		त्रिं १. P takes Guna instead of Vriddhi See exception to section 290	
S	P	S	P
1 असाविष्म्	असाविष्म्	1 अश्वयिष्म्	अश्वयिष्म्
2 असावी	असाविष्ट	2 अश्वयी	अश्वयिष्ट
3 असावीत्	असाविषु	3 अश्वयीत्	अश्वयिषु

वृ५ P and वृ९ P 5th Variety

S	D	P
1 अवारिष्म्	अवारिष्व	अवारिष्म्
2 अवारी	अवारिष्ट	अवारिष्ट
3 अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिषुः

वृ५ A and वृ९ A 5th Variety

1 अवरि (री) षि	अवरि (री) ष्वहि	अवरि (री) ष्महि
2 अवरि (री) ष्टा	अवरि (री) पाथाम्	अवरि (री) ष्व-द्वम्
3 अवरि (री) ष्ट	अवरि (री) पाताम्	अवरि (री) पत

(285) *The intermediate इ is optionally lengthened in the case of वृ९ and roots ending in long ऋ before the terminations of the non-conjugational tenses and moods except those of the Perfect. It is necessarily lengthened in the case of the root ग्रह† under the same circumstances. But it is not at all lengthened before the Parasmaipada terminations of V variety. Hence Parasmaipada forms of वृ९ are only अवारिष्म्, &c

(286) The root स्तु९ 5th conjugation takes V variety optionally in the Atmanepada. See exception 2 to section 278

स्तु९ A		
S	D.	P
1 अस्तरिष्पि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि
2 अस्तरिष्टा	अस्तरिष्टाम्	अस्तरिष्व-द्वम्
3 अस्तरिष्ट	अस्तरिष्टाम्	अस्तरिष्टत

* वृत्तोवा VII 2 38

† ग्रहोऽलिटिकीर्व VII 5 37

सिचि च परस्मैपदेषु VII 2. 40.

स्तु ९ उ

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अस्तारिष्म्	अस्तारिष्व	अस्तारिष्म
2 अस्तारी	अस्तारिष्म्	अस्तारिष्ट
3 अस्तारिव	अस्तारिष्टाम्	अस्तारिषु
<i>Atmanepada</i>		
1 अस्तरि-री-षि	अस्तरि-री-ष्वहि	अस्तरि-री-ष्महि
2 अस्तरि-री-ष्टा	अस्तरि-री-षाथाम्	अस्तरि-री-ध्वद्वम्
3 अस्तरि-री-ष्ट	अस्तरि-री-षाताम्	अस्तरि-री-षत

(287) *Vnndhi* is optionally substituted for the final of ऊर्णु in the Parasmaipada.

ऊर्णु २ P.

S.	P.	S.	P.
1 और्णविष्म्	और्णविष्म	1 और्णविष्म्	और्णविष्म
2 और्णवी	और्णविष्ट	2 और्णवी*	और्णविष्ट
3 और्णवीत्	और्णविषु	3 और्णवीत्	और्णविषु.

(288) *The intermediate इ is optionally weak in the case of the root ऊर्णु Hence one base is और्णव when the final उ of ऊर्णु takes Guna and the other base is और्णव् as उ is changed to उव् before the terminations of V variety in this case specially

ऊर्णु २ A.

S.	D.	P.
1 और्णविषि	और्णविष्वहि	और्णविष्महि
2 और्णवी	और्णविषाथाम्	और्णविष्वद्वम्
3 और्णविष्ट	और्णविषाताम्	और्णविषत

* ऊर्णोत्तेर्विभाषा VII ३ ९०

विभाषोर्णो १, २, ३

ऊर्णू २ U

Parasmaipada.

- S.
1 और्णुविषम्
2 और्णुवी
3 और्णुवीत्

- P.
और्णुविष्म
और्णुविष्ट
और्णुविषु

(289) वट् १ P A

Atmanepada

S	P
1 और्णुविषि	और्णुविष्महि
2 और्णुविषा	और्णुविष्व-द्वम्
3 और्णुविष्ट	और्णुविष्त

- 1 अवादिष्म
2 अवादी
3 अवादीत्

- अवादिष्म
अवादिष्ट
अवादिषु

1 अवदिष्पि	अवदिष्महि
2 अवदिष्टा	अवदिष्वम्
3 अवदिष्ट	अवदिष्त

Note—अ is not lengthened in the Atmanepada.

झल् १ P. to move (ending in ल्)

1 अह्लालिष्म	अह्लालिष्व	अह्लालिष्म
2 अह्लाली	अह्लालिष्ट्	अह्लालिष्ट्
3 अह्लालीत्	अह्लालिष्टाम्	अह्लालिष्टु

The roots क्षल्—गल्—चल्—ज्वल्—दल्—फल्—स्वल्—हुल् are to be similarly conjugated कल् is Atmanepadi and so it has अकलिष्ट् and not अकालिष्ट्

क्षर् १. P to drop.

(ending in र्)

S.

D

P

1 अक्षारिष्म	अक्षारिष्व	अक्षारिष्म
2 अक्षारी	अक्षारिष्ट्	अक्षारिष्ट्
3 अक्षारीत्	अक्षारिष्टाम्	अक्षारिष्टु

The root चर्—ज्वर्—सर्, &c are to be similarly conjugated त्वर् is A and so it has अत्वरिष्ट्.

त्रज् १. P to go

1 अत्राजिष्म	अत्राजिष्व	अत्राजिष्म
2 अत्राजी	अत्राजिष्ट्	अत्राजिष्ट्
3 अत्राजीत्	अत्राजिष्टाम्	अत्राजिष्टु-

(290)* The penultimate अ of roots beginning with a consonant and ending in any simple consonant except र् and ल् take Vriddhi optionally

ग्र 1 P to speak

S	D	P
---	---	---

- 1 अग-गादिष्म
- 2 अग-गादी
- 3 अग-गादौत्

The roots कण्—कण्—फेण्—भण्, कस्—त्रस्—लस्—शस्, खन्—धन्—सन्—स्तन्—स्वन्, सद्—नद्—मद्—रद्, नप्—लप्, नद्—पद्—पद्, वश्, वच् and शश् are to be similarly conjugated. The roots सद्—लष्—ठद्—झश् and तन् are to be so conjugated in the Parasmaipada but the अ is not lengthened in the Atmanepada forms

Exception —† Roots ending in ह—म—य, the roots क्षण्—वस्—जायु, the roots क्षन्—धन्—इल्—अर्द् to kill (all 10 U) and the roots marked with a mute ए viz कख् 1 P, कश्—रण्—लग्—सग्—स्तग् and ह्वग् (all 1. P), कट्—चद् (1 P), चत् 1 P कथ् 1 P. पथ्—मथ् (1 P), चद् 1 U and हस्—नहस् (1. P) and the root श्वि do not take Vriddhi, but take Guna

मह् 1 P to revere.

क्षम् 1 A

S	P.
---	----

S	P
---	---

- 1 अमहिष्म
 - 2 अमही
 - 3 अमहौत्
- मह् 1 is to be similarly conjugated

- 1 अक्षमिषि
- 2 अक्षमिष्टा
- 3 अक्षमिष्ट

स्यम् 1 P to sound.

- 1 अग्रहीष्म
- 2 अग्रही
- 3 अग्रहौत्

- 1 अस्यमिष्म
- 2 अस्वमी
- 3 अस्यमीत्

वम् 1 is to be similarly conjugated

व्यय् 1 P to go.

- 1 अग्रहीषि
 - 2 अग्रहीष्टा
 - 3 अग्रहीष्ट
- For the lengthening of इ
see section 285

- 1 अव्ययिष्म
- 2 अव्ययी
- 3 अव्ययीत्

* अनोहलदेलघो VII 2 7

† हयन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् VII 2 5.

व्यय	1 A	to go	क्रम्	is Set when Parasmaipadi, see Exception 4 to section 277
S	P		S	P
१ अव्ययिषि	अव्ययिष्महि		१ अक्रमिष्म्	अक्रमिष्म
२ अव्ययिष्ठा	अव्ययि-८व-द्वृम्		२ अक्रमी	अक्रामिष्ट
३ अव्ययिष्ट	अव्ययिष्टत		३ अक्रमीत्	अक्रमिष्टु
Roots	Variety	3 sing	Roots	Variety
अस्	२ P — V	अश्वसीत्	कथ्	१ P — V
जाग्	२ P —,,	अजागरीत्	मथ्	१ P —,,
कर्	१ P —,,	अकर्सीत्	इस्	१ P —,,
*ऊन्	१० P —,,	औनयीत्		
	१० A —,,	औनयिष्ट		
*ध्वन्	१० P —,,	अध्वनयीत्		
	१० A —,,	अध्वनयिष्ट		
इल्	१० P —,,	ऐलयीत्		
	१० A —,,	ऐलयिष्ट		
आर्द्	१० P —,,	आर्दयीत्		
	१० A —,,	आर्दयिष्ट		
(291)	The penultimate radical vowel takes Guna in the Parasmaipada			

कुष् ९. P		
S	D.	P
१ अकोषिष्म्	अकोषिष्व	अकोषिष्म
२ अकोषी	अकोषिष्म्	अकोषिष्ट
३ अकोषीत्	अकोषिष्टाम्	अकोषिष्टु
<i>Atmanepada</i>		

(292) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute in V variety in the Atmanepada

(292a) The root विज् ३ U is Anit and take II and IV varieties विज् ६ A and ७ P is Set and takes V variety only, but the intermediate इ is weak in this case and the penultimate इ of विज् does not therefore take Guna

* नोनयति-व्वनयत्येलयत्यद्यतिष्य III 1 51

विज् 6 A. 7 P.

Parasmaipada

S. P.

- 1 अविजिष्म् अविजिष्म
 2 अविजी अविजिष्ट
 3 अविजीत् अविजिषु

Atmanepada.

S. P.

- 1 अविजिषि अविजिष्महि
 2 अविजिष्टा अविजिष्वम्
 3 अविजिष्ट अविजिष्टत

(293) The roots * तन्-सन्-क्षण्--क्षिण्-कण्-तृण्-घृण्-वन् (all 8 U) and सन् 8 A take optionally in the Atmanepada as the 2nd and 3rd person singular termination त and थास् for इष्ट and इष्टा and in this case they drop their nasal

8 U P. 3 Sing. A 3 Sing. A 2 Sing.

तन्—	अता-तनीत्,	अतनिष्ट-अतत् ,	अतनिष्टा-अतथा
क्षण्--	अक्षणीत्,	अक्षणिष्ट-अक्षत्,	अक्षणिष्टा-अक्षथा-
क्षिण्-	अक्षेणीत्,	अक्षेणिष्ट-अक्षित् ,	अक्षेणिष्टा-अक्षिथा-
कण्-	आर्णीत्,	आर्णिष्ट-आर्ते ,	आर्णिष्टा-आर्था
तृण्--	अतर्णीत्,	अतर्णिष्ट-अतर्ते ,	अतर्णिष्टा—अतर्था
घृण्—	अघर्णीत्,	अघर्णिष्ट-अघर्ते	अघर्णिष्टा-अघर्था
वन्—	अवा-वनीत्,	अवनिष्ट-अवत् ,	अवनिष्टा-अवथा
मन् 8 A—	अमा-मनीत्,	अमनिष्ट-अमत्,	अमनिष्टा—अमथा
सन् 8 U—	असा-सनीत्,	असनिष्ट-असात् ,	असनिष्टा-असाथा

(294) †The vowel of सन् is lengthened before त and था- (the optional substitutes of इष्ट and इष्टा according to 293) after dropping its न्. The forms are therefore असाथा and असात् instead of असथा and असत्

(295) The root गुप् is Wet, and as it retains its आयु् optionally (see 1^{2.5}) it has three forms —

गुप् 1 P

4 th Variety

S. P.

- 1 अगौप्सम् अगौप्सम्
 2 अगौप्सी अगौप्स्त
 3 अगौप्सीत् अगौप्सु

गुप् 1 P

5th Variety

S. P.

- 1 अगोपिष्म् अगोपिष्म
 2 अगोपी अगोपिष्ट
 3 अगोपीत् अगोपिषु

* तनाद्विष्यस्तथासो II 4 79

† जनसनखनासञ्जलो VI 4 42

यूप् 1 P.

S	D	P.
1 अगोपायिषम्	अगोपायिष्व	अगोपायिष्म
2 अगोपार्थी	अगोपायिष्टम्	अगोपायिष्ट
3 अगोपार्थीत्	अगोपायिष्टाम्	अगोपायिष्टु

(296) अज्ज् is a Wet root but it admits इ necessarily in the Aorist (see section 280)

S	D	P.
1 आज्जिषम्	आज्जिष्व	आज्जिष्म
2 आज्जीर्णी	आज्जिष्टम्	आज्जिष्ट
3 आज्जीर्णीत्	आज्जिष्टाम्	आज्जिष्टु

(297) For हन् see page 299

Paras		Atma	
S.	P.	S	P
1 अवधिषम्	अवधिष्म	1 आवधिषि	आवधिष्महि
2 अवधीर्णी	अवधिष्ट	2 आवधिष्टा	आवधिष्टवम्
3 अवधीर्णीत्	अवधिष्टु	3 आवधिष्ट	आवधिष्टत

(298) See section 271 regarding the following —

1st sing	2nd sing.	3rd sing
दीप् ४ A — अदीपिषि	अदीपिष्टा	अदीपिष्ट—अदीपि
जन् „ — अजनिषि	अजनिष्टा	अजनिष्ट—अजनि
कुर् „ — being Anit takes the fourth variety, see page 260		
पूर् „ — अपूरिषि	अपूरिष्टा	अपूरिष्ट—अपूरि
तात् „ — अतायिषि	अतायिष्टा	अतायिष्ट—अतायि
प्याय् „ — अप्यायिषि	अप्यायिष्टा	अप्यायिष्ट—अप्यायि

(299) The roots मृज् and क्षम् are Wet and take IV and V varieties (See section 280) These are omitted through oversight in the karikas of the optional roots of the fourth variety. —

मृज् 1 2 P

4th variety		5th variety	
S	P	S	P
1 अमार्क्षम्	अमार्क्षम्	1 अमार्जिषम्	अमार्जिष्म
2 अमार्क्षीर्णी	अमार्क्षीर्णी	2 अमार्जीर्णी	अमार्जिष्ट
3 अमार्क्षीर्णीत्	अमार्क्षीर्णीत्	3 अमार्जीर्णीत्	अमार्जिष्टु

क्षम् 1 A,
4th Variety

S	D	P
1 अक्षंसि	अक्षंस्वहि	अक्षंस्महि
2 अक्षंस्था	अक्षंसाथाम्	अक्षंन्दव्यम्
3 अक्षंस्त	अक्षंसाताम्	अक्षंसत्

For the forms of the 5th variety see exception to section 290.
क्षम् 4. P takes second variety, see page 238 and section 280

CHAPTER XIII.

The Simple and Periphrastic Futures.

(A) The Simple Future i e लुट् or व्यस्तनीवृत्ति

(300) The final vowel and the penultimate short of roots take Guna

(301) Terminations

<i>Parasmaipada</i>			<i>Atmanepada</i>		
S	D.	P	S	D.	P
1 स्यामि	स्याव	स्याम	1 स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2 स्यासि	स्यथ	स्यथ	2 स्यसे	स्येथे	स्यध्वे
3 स्यति	स्यत	स्यन्ति	3 स्यते	स्येते	स्यन्ते

(302) For the change of स् to त् in the case of roots ending in स्, for that of penultimate च् to र् optionally, for lengthening the augment इ in the case of the roots मह्—द्, and roots ending in long च् and for the change of अ or आ to ओ॒ in the case of सह् and घह् see sections 269—¹⁹⁴—285—and ¹⁹⁴—₆.

ANIT ROOTS

(303) Amit roots do not take इ

* Exception (1) —Roots with afinal च् and the roots हच् admit इ in the Future and Conditional

† Exception (2) —गम् in the Parasmaipada takes इ in the Future, Conditional and Desiderative गम् (substitute for इ 2 P.)

* उद्धनो ख्य VII 2 70.

† गमरिटप्रस्पैष्वेतु VII 2 58

to go and इ with अधि 'to remember') does the same in the Desiderative.

(304) The root दरिद्रा drops its आ before non-conjugational terminations.

* The roots दीधी and वेची drop their final vowel before श् and इ.

(305) For मि—मी—दी see 196 (a), for दे—दो—दै 196 (b) and for मर्ज् 194

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
जा 9 P	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यति
A	ज्ञास्ये	ज्ञास्यसे	ज्ञास्यते
इ 1 P.	एष्यामि	एष्यसि	एष्यति
इ with अधि	अधेष्ये	अधेष्यसे	अधेष्यते
नी 1 P	नेष्यामि	नेष्यसि	नेष्यति
A	नेष्ये	नेष्यसे	नेष्यते
शु 5 P	ओष्यामि	ओष्यसि	ओष्यति
A.	संओष्ये	संओष्यसे	संओष्यते
दे 1 A	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
दो 4 P.	दास्यामि	दास्यसि	दास्यति
कै 1 P.	{		
मि or मी 5 P	मास्यामि	मास्यसि	मास्यति
A.	मास्ये	मास्यसे	मास्यते
दी 4 A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
ली 9 P.	लेष्यामि	लेष्यसि	लेष्यति
A	लेष्ये	लेष्यसे	लेष्यते
	लास्ये	लास्यसे	लास्यते
दरिद्रा 2 P	दरिद्रिष्यामि	दरिद्रिष्यसि	दरिद्रिष्यति
दीधी 2 A	दीधिष्ये	दीधिष्यसे	दीधिष्यते
वेची 2 A.	वेविष्ये	वेविष्यसे	वेविष्यते

* यीवर्णयोदीधीवेव्यो VII 4. 53.

कु to do

Parasmaipada			Atmanepada		
S	D	P.	S	D	P.
१ करिष्यामि	करिष्याव	करिष्याम	१ करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
२ करिष्यसि	करिष्यथ	करिष्यथ	२ करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
३ करिष्यति	करिष्यत	करिष्यन्ति	३ करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

वृ ९ ५ P The same as कु P with रि lengthened optionally, and व for क, as वरिष्यामि or वरीष्यामि

वृ ९ A The same as कु A with रि lengthened optionally and व for क, as वरिष्ये or वरीष्ये.

Roots	1st sing	2nd sing	3rd sing
शक् ५ P	शक्षयामि	शक्षयसि	शक्षयति
पच् १ P	पक्षयामि	पक्षयसि	पक्षयति
A	पक्ष्ये	पक्ष्यसे	पक्ष्यते
मुच् ६ P	मोक्षयामि	मोक्षयसि	मोक्षयति
A	मोक्ष्ये	मोक्ष्यसे	मोक्ष्यते
सिच् ६ P	सेक्षयामि	सेक्षयसि	सेक्षयति
A	सेक्ष्ये	सेक्ष्यसे	सेक्ष्यते
प्रच्छ् ६ P	प्रक्षयामि	प्रक्षयसि	प्रक्षयति
त्यज् १ P	त्यक्षयामि	त्यक्षयसि	त्यक्षयति
मस्ज् ६ P	मद्दक्षयामि	मद्दक्षयसि	मद्दक्षयति
विज् ३ P	वेक्षयामि	वेक्षयसि	वेक्षयति
A	वेक्ष्ये	वेक्ष्यसे	वेक्ष्यते
विज् ६ A	विजिष्ये	विजिष्यसे	विजिष्यते
विज् ७ P	विजिष्यामि	विजिष्यसि	विजिष्यति
सृज् ६ P.	स्रक्षयामि	स्रक्षयसि	स्रक्षयति
अद् २ P	अत्स्यामि	अत्स्यसि	अत्स्यति
विद् ४ ७ P	वेत्स्ये	वेत्स्यसे	वेत्स्यते
विद् ७ P	वेदिष्यामि	वेदिष्यसि	वेदिष्यति
विद् ६ P. } A }	वेत्स्यामि वेत्स्ये-वेदिष्ये	वेत्स्यसि वेत्स्यसे-वेदिष्यसे	वेत्स्यति वेत्स्यते-वेदिष्यते
कुध् ४ P	क्रोत्स्यामि	क्रोत्स्यसि	क्रोत्स्यति
बुध् ४ A.	भोत्स्ये	भोत्स्यसे	भोत्स्यते

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
बृध्	१ P	बोधिष्यामि	बोधिष्यसि	बोधिष्यति
बृथ्	१ A	बोधिष्ये	बोधिष्यसे	बोधिष्यते
बन्ध्	९ P	भन्त्स्यामि	भन्त्स्यसि	भन्त्स्यति
मन्	४ A	मस्ये	मस्यसे	मस्यते
मन्	८ A	मनिष्ये	मनिष्यसे	मनिष्यते
हन्	२ P	हनिष्यामि	हनिष्यसि	हनिष्यति
आप्	५ P	आप्स्यामि	आप्स्यसि	आप्स्यति
त्रप्	४ P	तर्पिष्यामि	तर्पिष्यसि	तर्पिष्यति
		तप्स्यामि	तप्स्यसि	तप्स्यति
		त्रप्स्यामि	त्रप्स्यसि	त्रप्स्यति
दृप्	४ P	The same as above with द for त, and द्र for त्र		
लूप्	६ P	लोप्स्यामि	लोप्स्यसि	लोप्स्यति
	A	लोप्स्ये	लोप्स्यसे	लोप्स्यते
लूप्	४ P	लोपिष्यामि	लोपिष्यसि	लोपिष्यति
सृप्	१ P	सप्स्यामि	सप्स्यसि	सप्स्यति
		स्रप्स्यामि	स्रप्स्यसि	स्रप्स्यति
रथ्	१ A	रप्स्ये	रप्स्यसे	रप्स्यते
गम्	१ P	गमिष्यामि	गमिष्यसि	गमिष्यति
नस्	१ P	नस्यामि	नंस्यसि	नस्यति
दृश्	१ P	द्रक्ष्यामि	द्रक्ष्यसि	द्रक्ष्यति
सृश्	६ P.	मर्श्यामि	मर्श्यसि	मर्श्यति
		ब्रक्ष्यामि	ब्रक्ष्यसि	ब्रक्ष्यति
स्पृश्	६ P	The same as above with स्प for म and स्प्र for अ		
कृष्	१६ P	The same as above with क for म and क्र for अ		
उष्	४ P.	पोक्ष्यामि	पोक्ष्यसि	पोक्ष्यति
१ } ९ }	P	पोषिष्यामि	पोषिष्यसि	पोषिष्यति
वस्	१ P	वत्स्यामि	वत्स्यसि	वत्स्यति
	२ A	वसिष्ये	वसिष्यसे	वसिष्यते
दध्	१ P	धक्ष्यामि	धक्ष्यसि	धक्ष्यति
नह्	४ P	नत्स्यामि	नत्स्यसि	नत्स्यति
	A	नत्स्ये	नत्स्यसे	नत्स्यते

SET ROOTS

(306) Set roots admit \bar{s}

Exception (1) - *The roots वृत्, वृध् and काय् though Atmanepadi become optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, in which case they do not take ए before the Parasmaipada terminations

Exception (2) - The roots कृत्—कृत्—कृद्—रुद् and कृत् admit इ optionally before any non-conjugational termination beginning with स except in the Aorist.

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
वृद्	1 A	वर्तिष्ये	वर्तिष्यसे	वर्तिष्यते
	P	वस्त्यामि	वत्स्यसि	वत्स्यति
वृध्	1 P			
	A	वधिष्ये "	"	"
शृध्	1 A	शर्धिष्ये	शर्धिष्यसे	शर्धिष्यते
	P	शस्त्यामि	शस्त्यसि	शस्त्यति
कृत्	6 P	कर्तिष्यामि	कर्तिष्यसि	कर्तिष्यति
		कत्स्यामि	कत्स्यसि	कत्स्यति
चृत्	6 P	The same as above with च for क		
चृद्	7 P	छर्दिष्यामि	छर्दिष्यसि	छर्दिष्यते
	A	छत्स्यामि	छत्स्यसि	छत्स्यति
A		छर्विष्ये	छर्विष्यसे	छर्विष्यते
		छत्स्ये	छत्स्यसे	छत्स्यते
तृद्	7 P A.	The same as above with त for छ		
वृत्	4 P	The same as कृत् with न for क		
भ्र	9 P	य्रहीष्यामि	य्रहीष्यसि	य्रहीष्यति
	A	य्रहीष्ये	य्रहीष्यसे	य्रहीष्यते

(307) See section 186 (a), (1-2-7), 274, 288, and last portion of 277 regarding the following —

* वृद्धम्. स्यसनो. I 3 92

नवरभ्यश्वतर्थ्य VII 3 59

† सेऽसिच्छ्रुतचतुर्दशवदन्त वII ३.५७.

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
यु	२ P	यविष्यामि	यविष्यसि	यविष्यति
यु	१ P.	योष्यामि	योष्यासि	योष्यति
	A	योष्ये	योष्यसे	योष्यते
रु	{			
क्षु		2 P	The forms are the same as यु 2 P with र—क्षण क्र—न and क्ष for य	
लु				
लु				
शी	२ A	शविष्ये	शविष्यसे	शविष्यते
ही	१ A	The same as शी with ह for श		
भि	१ P	अविष्यामि	अविष्यासि	अविष्यति
	A.	अविष्ये	अविष्यसे	अविष्यते
ऋ	२ P	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यति
	A	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्यते
	२ P	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यति
		ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्यते
अज्	१ P	अजिष्यामि	अजिष्यसि	अजिष्यति
		वेष्यामि	वेष्यसि	वेष्यति
कु	६ A	कुष्ये	कुष्यसे	कुष्यते
कु	६ P	कुटिष्यामि	कुटिष्यसि	कुटिष्यति
स्फूर्	” ” {	The same as above with स्फू and त्रु		
त्रु	” ” {	for कु		
स्फूर्	” ”	स्फूरिष्यामि	स्फूरिष्यसि	स्फूरिष्यति
भू	१ P	भविष्यामि	भविष्यसि	भविष्यति
	A	भविष्ये	भविष्यसे	भविष्यते
ग	६ P	गरि-रीष्यामि	गरि-रीष्यासि	गरि-रीष्यति
		गलि-लीष्यामि	गलि-लीष्यासि	गलि-लीष्यति
वू	२ P	वक्ष्यामि	वक्ष्यसि	वक्ष्यति
	A	वक्ष्ये	वक्ष्यसे	वक्ष्यते

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
धू	1 P	धूपिष्यामि	धूपिष्यसि	धूपिष्यति
		धूपायिष्यामि	धूपायिष्यसि	धूपायिष्यति
विच्छृ	6 P	विच्छिष्यामि	विच्छिष्यसि	विच्छिष्यति
		विच्छायिष्यामि	विच्छायिष्यसि	विच्छायिष्यति
पण्	1 A	पणिष्ये	पणिष्यसे	पणिष्यते
	P	पणायिष्यामि	पणायिष्यसि	पणायिष्यति
पन्	1 A	The same as above with न for ण		
क्रृत्	1 A	क्रतीयिष्ये	क्रतीयिष्यसे	क्रतीयिष्यते
		अर्तिष्यामि	अर्तिष्यसि	अर्तिष्यति
कम्	1 A	कमिष्ये	कमिष्यसे	कमिष्यते
		कामयिष्ये	कामयिष्यसे	कामयिष्यते

WET ROOTS.

(308) Wet roots admit इ optionally

' The roots स्पन्द् and कृप् follow exception (1) to 304

(309) For नश् See 1⁹‡

सू	2 4 A	सोष्ये	सोष्यसे	सोष्यते
		सविष्ये	सविष्यसे	सविष्यते
धू	5 9 P	धोष्यामि	धोष्यसि	धोष्यति
	A	धविष्यामि	धविष्यसि	धविष्यति
		धोष्ये	धोष्यसे	धोष्यते
		धविष्ये	धविष्यसे	धविष्यते
तद्वच्	7 P	तद्वक्ष्यामि	तद्वक्ष्यसि	तद्वक्ष्यति
		तंचिष्यामि	तंचिष्यसि	तंचिष्यति
मृज्	2 P	मार्ज्यामि	मार्ज्यसि	मार्ज्यति
		मार्जिष्यामि	मार्जिष्यसि	मार्जिष्यति
क्लिं	4 P	क्लेष्यामि	क्लेष्यसि	क्लेष्यति
		क्लेदिष्यामि	क्लेदिष्यसि	क्लेदिष्यति
रथ्	4 P	रत्स्यामि	रत्स्यसि	रत्स्यति
		रघिष्यामि	रघिष्यसि	रघिष्यति

* तासिच्चकृप VII 2 60

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
गृप् 1 P	गोप्त्यामि	गोप्त्यसि	गोप्त्यति
	गोपिष्यामि	गोपिष्यसि	गोपिष्यति
	गोपायिष्यामि	गोपायिष्यसि	गोपायिष्यति
नश् 4 P	नक्ष्यामि	नक्ष्यसि	नक्ष्यति
	नशिष्यामि	नशिष्यसि	नशिष्यति
गृह् 1 A	घक्ष्ये	घक्ष्यसे	घक्ष्यते
	गर्हिष्ये	गर्हिष्यसे	गर्हिष्यते
गाह् 1 A	घाक्ष्ये	घाक्ष्यसे	घाक्ष्यते
	गाहिष्ये	गाहिष्यसे	गाहिष्यते
द्रुह् 4 P	द्रोक्ष्यामि	द्रोक्ष्यसि	द्रोक्ष्यति
	द्रोहिष्यामि	द्रोहिष्यसि	द्रोहिष्यति
स्यन्द् 1 A	स्थन्दिष्ये	स्थन्दिष्यसे	स्थन्दिष्यते
	स्यन्तस्ये	स्यन्तस्यसे	स्यन्तस्यते
P	स्यन्तस्यामि	स्यन्तस्यसि	स्यन्तस्यति
कूप् 1 A	कल्पिष्ये	कल्पिष्यसे	कल्पिष्यते
	कल्पस्ये	कल्पस्यसे	कल्पस्यते
P	कल्पस्यामि	कल्पस्यसि	कल्पस्यति

(B) PERIPHRASTIC FUTURE i.e. लट् or भविष्यतीवृत्तिः

(310) Terminations

Paramarpada.

Atmanepada

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 तास्मि	तास्व	तास्म	1 ताहे	तास्वहे	तास्महे
2 तासि	तास्थ	तास्थ	2 तासे	तासाथे	ताध्वे
3 ता	तारौ	तार	3 ता	तारौ	तारः

(311) Set, Wet, and Anit roots take the augment इ according to the nature of the root

Exception — The roots *इष्—सह—लभ—रुष् and रिष्, though Set, take इ optionally when followed by any non-conjugational termination beginning with त्.

(312) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the terminations are applied.

(313) The root † कूप is optionally Parasmaipadi in the two Futures, Conditional and Desiderative, in which case it does not take इ before the Parasmaipadi terminations

कू to do

Parasmaipada			Atmanepada		
S	D	P	S	D.	P.
1 कर्ता॑स्मि	कर्ता॑स्व	कर्ता॑स्म	1 कृत॑हि॒	कर्ता॑स्वहे॒	कर्ता॑स्महे॒
2 कर्ता॑सि॒	कर्ता॑स्थ॒	कर्ता॑स्थ॒	2 कर्ता॑से॒	कर्ता॑साथे॒	कर्ता॑ध्वे॒
3 कर्ता॑	कर्ता॑रौ॒	कर्ता॑रौ॒	3 कर्ता॑	कर्ता॑रौ॒	कर्ता॑रौ॒
1st sing		2nd sing		3rd sing	
इष् 6 P.	एषितास्मि॒	एषितासि॒	एषिता॒		
	एष्टास्मि॒	एष्टासि॒	एष्टा॒		
सह 1 A	सहिताहे॒	सहितासे॒	सहिता॒		
	सोढाहे॒	सोढासे॒	सोढा॒		
लभ 4 6 P	लोभितास्मि॒	लोभितासि॒	लोभिता॒		
	लोब्धास्मि॒	लोब्धासि॒	लोब्धा॒		
रुष् 1 4 P	रोषितास्मि॒	रोषितासि॒	रोषिता॒		
	रोष्टास्मि॒	रोष्टासि॒	रोष्टा॒		
रिष् „	The same as above with रे॑ for रो॑				
कूप 1 A	कल्पिताहे॒	कल्पितासे॒	कल्पिता॒		
	कल्पाहे॒	कल्पासे॒	कल्पा॒		
P	कल्पास्मि॒	कल्पासि॒	कल्पा॒		

¹ नीषहल्लभस्वरिष्व VII 2 48

† छुटि॑ च कूपा॑. I 3. 93

CHAPTER XIV.

CONDITIONAL AND BENEDICTIVE MOODS

(A) CONDITIONAL i.e. लङ् or क्रियातिपत्ति

(314) Terminations

*Parasmaipada**Atmanepada*

	S	D	P	S	D	P
1	स्यम्	स्याव	स्याम्	1	स्ये	स्यावहि
2	स्य	स्यतम्	स्यत्	2	स्यथा	स्येथाम्
3	स्यत्	स्यताम्	स्यन्	3	स्यत	स्येताम्

(315) अ is to prefixed to the roots in this Mood.

(316) गा (the optional substitute of इ with अधि 'to study') is changed to गी here See exception to section 274

(317) For वृत्—वृथ्—वृथ्—स्यन्द—कूप्—कृत्—चृत्—चृद्—तृत् and नृत् see section 306.

कृ to do

Parasmaipada

	S	D	P
1	अकरिष्यम्	अकरिष्याव	अकरिष्याम्
2	अकरिष्य	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत्
3	अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्

Atmanepada

1	अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि
2	अकरिष्यथा	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
3	अकरिष्यत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त

इ with अधि 'to study'

Atmanepada

1	अध्यगीष्ये	अध्यगीष्यावहि	अध्यगीष्यामहि
2	अध्यगीष्यथा	अध्यगीष्येथाम्	अध्यगीष्यध्वम्
3	अध्यगीष्यत	अध्यगीष्येताम्	अध्यगीष्यन्त

Atmanepada

1	अध्यैष्ये	अध्यैष्यावहि	अध्यैष्यामहि
2	अध्यैष्यथा	अध्यैष्येथाम्	अध्यैष्यध्वम्
3	अध्यैष्यत	अध्यैष्येताम्	अध्यैष्यन्त

Roots	3 Sing		Roots	3 Sing
वृत्	P — अवर्त्स्यत्	{	चृत्	P — अचर्त्स्यत्
	A — अवर्तिष्यत्			— अचर्तिष्यत्
वृध्	P — अवर्त्स्यत्	{	छृद्	P — अच्छत्स्यत्
	A — अवर्धिष्यत्			P — अच्छदिष्यत्
शृध्	P — अशन्त्स्यत्	{		A — अशुद्धिष्यत्
	A — अशाधिष्यत्			
स्यन्द्	P — अस्यन्त्स्यत्	{	त्रृद्	P — अतत्स्यद्
	A — अस्यन्दिष्यत्			— अतादिष्यत्
	A — अस्यन्त्स्यत्			
क्लृप्	P — अकल्पस्यत्	{	A — अतस्यत्	
	A — अकल्पिष्यत्			— अतर्दिष्यत्
	A — अकल्पस्यत्			
कृत्	P — अकर्त्स्यत्		नृत्	P — अनत्स्यत्
	— अकर्तिष्यत्			— अनार्तिष्यत्

(B) THE BENEDICTIVE MOOD : ० आशीर्लिङ्ग

(318) Terminations.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S	D.	P	S	D	P
1 यासम्	यास्व	यास्म	1 सीय	सीवहि	सीमहि
2 या	यास्तम्	यास्त	2 सीष्टा	सीयास्थाम्	सीध्वम्
3 यात्	यास्ताम्	यासु	3 सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

The भ् of सीध्वम् is to be changed to द् by 189 (b), page 180.

(319) The Parasmaipada terminations are weak except in the case of roots ending in short कृ which is preceded by a conjunct consonant and the roots जाग् and कृ 1 3 P.

(320) The Atmanepada terminations are the strong except in the case of Amit roots and roots ending in कृ short or long when the terminations do not take इ, viz., the ending कृ short or long of roots whether Set, Wet or Amit when they admit इ and the final vowels and the penultimate short of roots of all Set roots except गृह् 4 A. the penultimate vowel of Wet roots कृप् and गृह्.

when they take इ and the final of सू and धू with or without इ and the ending इ—ई and उ of Anit roots take Guna in the Atmanepada Benedictive See sections 333 a, 334 and 335.

Parasmaipada.

(321) The Parasmaipada terminations of the Benedictive begin with उ and Set roots do not, therefore, take the augment त् (see section 185) Hence all roots whether Set, Wet or Anit do not take the augment त् in the Benedictive Parasmaipada.

Roots ending in vowels.

(322) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [see 196 (b)] and not preceded by a conjunct consonant retain the final आ before the terminations

Exception (1) —Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ and preceded by a conjunct consonant change the final आ to ए*—optionally The root दरिद्रा drops its आ before the terminations ; the forms are दरिद्रासम्—दरिद्रास्व, &c

* Exception (2) —the त्वयि verbs दा—धा (3 U) दा 1. P.—दो—दे—धे (see page 233) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा 3 P to abandon and सौ change the ending आ to ए necessarily.

Exception (3)—The roots वे—व्ये—ह्वे and ज्या take Samprasārana and lengthen the vowel in the Benedictive and before the य of the Passive, viz वे and ह्वे substitute ऊ for वे, while व्ये and ज्या substitute ई for ये and या The base, therefore, in each case becomes ऊ—ह्वी—वी and जी.

(323) †The ending इ and उ of roots are lengthened before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive, as ची and धू from चि and धु

* वान्यस्यसयोगदे VI 4 68.

† एलिङ्क VI 4. 67.

‡ अकृत्सार्वधातुकयोर्ध्वं VII. 4. 25

Exception (1).—The root वृ॒ '2 P.' is not lengthened when it takes a preposition.

Exception (2)—The root श्वि takes Samprasārana and lengthens the vowel in the Benedictive, and before the य of the Passive, the base becomes श्वू.

Exception (3)—For मि or मी 5. 9 U. and दी and ली 4. A see 196 (a).

(324) Roots ending in त् च् change it to रि, but if the च् be preceded by a conjunct consonant, it takes Guna before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada and the य of the Passive, as क्रि from कृ, and स्मर् from स्मृ. The roots जाग् and चू॑ 1 3 P take Guna.

(325) Roots ending in long च् change it to ईर् but if the च् follows a labial or व् it is changed to ऊर् before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive, as स्तीर् and वूर् from स्तृ and वृ.

Roots ending in Consonants.

(326) The roots वच्—स्वप्—यज्—वप्—वह्—वस्—वद्—यह्—वध्—वग्—यच्—व्रश्—प्रच्छ् and भ्रस्ज् take Samprasārana in the Parasmaipada only and before the य of the Passive

(327) The roots दिव्—सिव्—षिव् and लिच् lengthen their penultimate इ before the terminations of the Benedictive and before the य of the Passive See (246)

(328) † The roots जन्—सन् and सत् optionally substitute आ for the final न् and the root ऊर् § when with a preposition shortens its penultimate before the Parasmaipada terminations of the Benedictive and the य of the Passive.

* एतेलिंडि VII 4. 24

- † रिद्धशयमिल्लभु । VII. 4. 28.

युणोर्मिसयोगाद्यो । VII 4. 29.

‡ ये विभाषा VI. 4. 43

श्री उपसर्गाद्वयस्व ऊहते VII. 4. 23.

(329) The अय् of the Tenth Conjugation and Causals and the Denominative य् are dropped in the Benedictive Parasmaipada and retained in the Atmanepada. But it is to be remembered that those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vṛidhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and moods undergo the same change in the Benedictive and before the य् of the Passive.

(330) The roots ज्ञा—वा—प्री and ध् (all 10 U) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—प्रिण and धत् in the Benedictive and before the य् of the Passive

(331) The penultimate nasal of the following Parasmaipadi roots is dropped in the Benedictive and before the य् of the Passive —

अञ्च् meaning 'to go'—वञ्च्—कुञ्च्—लञ्च्—सञ्ज्—स्कन्द्—
तुम्प्—दंश् and शंस् (all 1. P) रञ्ज् 1 4 P —मन्थ् 1 9 P.—
अंश् 4. P —दम्भ् 5. P —स्कम्भ् and स्तम्भ् 5. 9 P —तुंह् 6 7 P—
अञ्ज्—भञ्ज्—उन्द्—तञ्च्—and तञ्ज् (all 7. P) and ग्रन्थ्—अन्ध्—
बन्ध् (all 9 P)

Exceptions —

(a) The root अञ्च् meaning 'to worship' does not drop its nasal.

(b) The penultimate nasal of all Atmanepada roots and that of the following Parasmaipada ones is invariably retained in the Benedictive and before the य् of the Passive —

तंक् and काक्ष् (1 P)—लिंग्—लघ् (1 P.)—उङ्ह् 6 P. and
वाह् 1 P —खंज् and शज् (1 P), लंद्—कुंद्—लंद्—मंद्—बुंद्—कंद्—
—कृंद्—क्लिंद्—निंद्—नंद्—मंथ्—and चंद् (all 1 P) यंह् 6 P—
तुव्—धिन्द् (1 P) and हिस् 7 P.

(332) The root जम् 1 A takes a nasal in the Benedictive and in the Passive, as जम्बिषीय—जम्बिषीवहि, जंभ्यते, &c.

Atmanepada.

(333) Set Roots take इ necessarily

Exception — Roots ending in long च्छ and the root त् ९ A. ५. U take इ optionally in the Atmanepada Benedictive. This intermediate इ is not *lengthened in the Benedictive as in the Perfect, see section 285.

(a) In the case of Set roots, final vowels, penultimate short of roots and the ending long च्छ of roots, when they take इ, take their Guna substitute in the Atmanepada Benedictive except the root शुर् ४ A शुर् lengthens its penultimate instead of taking Guna.

When roots ending in long च्छ do not take इ, it is changed to ई, or to ऊ if a labial or इ precedes

(334) Anit roots do not take इ.

Exception — Roots ending in short च्छ preceded by a conjunct consonant admit इ optionally.

(a) Final इ—ई—उ and final च्छ preceded by a conjunct consonant when it admits इ take their Guna substitute, while roots ending आ—ए—ऐ—ओ [observe 196 (b)] roots ending in च्छ not preceded by a conjunct consonant and also in च्छ preceded by a conjunct consonant but when it does not take इ remain unchanged च्छ and स्त्रि are the instances

(335) Wet roots take इ optionally

(a) All Set roots ending in long च्छ and the root त् ९ A. ५. U, all Anit roots ending in short च्छ preceded by a conjunct consonant and the Wet roots क्लप्—यूह्—यूह्—स्वृ (all १ A), सू २ ४ A and भू ५ ९ U take इ optionally in the Atmanepada Benedictive

The roots सू and भू take Guna with or without इ. The roots वृ—क्लप्—यूह् and स्वृ take Guna when with इ and remain

unchanged when without इ, while the root यहू lengthens its vowel instead of taking Guna when it takes इ and remains unchanged when without इ

(336) Observe 195 (1—4—7), 11 (c and l), 98, 24 (a), 277 (a), 288 and exception 2 to 306, regarding the following युर्—धूप्—विच्छू—पण्—पन्—कृत्—कम्—चक्र्—अच्—यहू—कित्—बध्—दाव्—शाव्—मान्—तिज्—युप् (1 A)—शास्—कृत् (कीर्ति) कु 6 A ऊर्णु—छूद्—रुद्—कू (कुव्)—हत् (वध्)—हा 1 A and पा 2 P to “ protect ”

(337) पा 2 P ‘ to protect ’

S	D	P.
1 पायासम्	पायास्व	पायासम्
2 पाया	पायास्तम्	पायास्त
3 पायात्	पायास्ताम्	पायासु.

Conjugate similarly भा—या—वा—कै—क्षै—शो—छो and दै

हा 3 A ‘ to go ’

1 हासीय	हासीवहि	हासीमहि
2 हासीष्टा	हासीयास्थाम्	हासीध्वम्
3 हासीष्ट	हासीयास्ताम्	हासीरव्

Conjugate similarly मा 3. 4 A —दा—धा (3 A)—दे—मे—त्रै—यै—and इयै, also मि or मी 5. 9 A दी and ली 4 A
धमा 1 P ‘ to blow ’

1 धमा—धमेयास्म्	धमा—धमेयास्व	धमा—धमेयासम्
2 धमा—धमेया.	धमा—धमेयास्तम्	धमा—धमेयास्त
3 धमा—धमेयात्	धमा—धमेयास्ताम्	धमा—धमेयासु.

Conjugate similarly द्रा—ज्ञा—९ U द्रा—प्रा—प्सा—स्ता—आ—शा—उलै—६यै—म्लै—भ्रै and स्त्यै

दा 1 P ‘ to give ’

1 देयासम्	देयास्व	देयास्म
2 देया	देयास्तम्	देयास्त
3 देयात्	देयास्ताम्	देयासु

Conjugate similarly दा—धा (3 P) दो—दे—धे—मा 2 P.
स्था—गै—पा to drink—हा 3 P to abandon and सो.

	ज्या १ P.			दरिद्रा २ P.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.	
१ जीयासम्	जीयास्व	जीयास्मि	१ दरिद्रासम्	दरिद्रास्व	दरिद्रास्मि	
२ जीया	जीयास्तम्	जीयास्ति	२ दरिद्रा	दरिद्रास्तम्	दरिद्रास्ति	
३ जीयात्	जीयास्ताम्	जीयाषु	३ दरिद्रात्	दरिद्रास्ताम्	दरिद्राषु	
			ज्ञा १० P. A.			

Parasmaipada.

S.	D.	P.	S.	P.
१ ज्ञाप्यासम्	ज्ञाप्यास्व	ज्ञाप्यास्मि	१ ज्ञापयिषीय	ज्ञापयिषीमहि
२ ज्ञाप्या	ज्ञाप्यास्तम्	ज्ञाप्यास्ति	२ ज्ञापयिषीष्टा	ज्ञापयिषीध्वम्
३ ज्ञाप्यात्	ज्ञाप्यास्ताम्	ज्ञाप्याषु	३ ज्ञापयिषीष्ट	ज्ञापयिषीरन्
			वा 10 U to be similarly conjugated.	

Roots ३ S ३ D ३ P.

वे १	P—ऊयात्	ऊयास्ताम्	ऊयाषु
	A—वासीष्ट	वासीयास्ताम्	वासीरन्
वे १	P—वीयात्	वीयास्ताम्	वीयाषुः
	A—व्यासीष्ट	व्यासीयास्ताम्	व्यासीरन्
हे १	P—हूयात्	हूयास्ताम्	हूयाषुः
	P—ह्वासीष्ट	ह्वासीयास्ताम्	ह्वासीरन्
चि ५	P—चीयात्	चीयास्ताम्	चीयाषु
	A—चेषीष्ट	चेषीयास्ताम्	चेषीरन्
इ with उद्—उदियात्		उदियास्ताम्	उदियाषु
चि १	P—शूयात्	शूयास्ताम्	शूयाषु
मि } ५.९	P—मीयात्	मीयास्ताम्	मीयाषु
मी } १०	A—मासीष्ट	मासीयास्ताम्	मासीरन्
दी ४	A—दासीष्ट	दासीयास्ताम्	दासीरन्
ली ४	,,—लेषीष्ट	लेषीयास्ताम्	लेषीरन्
	,,—लासीष्ट	लासीयास्ताम्	लासीरन्
शी २	,,—शयिषीष्ट	शयिषीयास्ताम्	शयिषीरन्
प्री १०	P—प्रीण्यात्	प्रीण्यास्ताम्	प्रीण्याषु
	A—प्रीणयिषीष्ट	प्रीणयिषीयास्ताम्	प्रीणयिषीरन्
इ with अधि } २ A to study	-अध्ययीष्ट	अध्ययीयास्ताम्	अध्ययीरन्

Roots 2 P to remember	3 S.	3. D.	3 P
	इ with अधि } — स्मृति इ	अधीयात्	अधीयात्ताम्
स्तु 2	P — स्तुयात्	स्तूयास्ताम्	स्तुयासुः
	A — स्तोषीष्ट	स्तोषीयास्ताम्	स्तोषीरन्
स्तु 2 4	A — सविषीष्ट	सविषीयास्ताम्	सविषीरन्
	A — सोषीष्ट	सोषीयास्ताम्	सोषीरन्
धू 5 9	P — धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः
	A — धविषीष्ट	धविषीयास्ताम्	धविषीरन्
	A — धोषीष्ट	धोषीयास्ताम्	धोषीरन्
भू 10	P — भाव्यात्	भाव्यास्ताम्	भाव्यासुः
	A — भावयिषीष्ट	भावयिषीयास्ताम्	भावयिषीरन्
कु 6	” — कुषीष्ट	कुषीयास्ताम्	कुषीरन्
कु 6	” — कुविषीष्ट	कुविषीयास्ताम्	कुविषीरन्
धू 10	P — धून्यात्	धून्यास्ताम्	धून्यासुः
	A — धूनयिषीष्ट	धूनयिषीयास्ताम्	धूनयिषीरन्
ऊर्ण 2	P — ऊर्णयात्	ऊर्णयास्ताम्	ऊर्णयासुः
	A — ऊर्णविषीष्ट	ऊर्णविषीयास्ताम्	ऊर्णविषीरन्
	A — ऊर्णविषीष्ट	ऊर्णविषीयास्ताम्	ऊर्णविषीरन्
क्र 8	P — क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः
	A — कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
क्र 13	P — अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः
स्मृ 1	P — स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः
जागृ 2	P — जागर्यात्	जागर्यास्ताम्	जागर्यासुः
क्र with सम् A — सम्पूर्णीष्ट		सम्पूर्णीयास्ताम्	सम्पूर्णीरन्
	स्वृ 1	स्वर्यात्	स्वर्यासुः
	A — स्वरिषीष्ट	स्वरिषीयास्ताम्	स्वरिषीरन्
	” — स्वषीष्ट	स्वषीयास्ताम्	स्वषीरन्
धृ 10	P — धार्यात्	धार्यास्ताम्	धार्यासुः
	A — धारयिषीष्ट	धारयिषीयास्ताम्	धारयिषीरन्
स्तृ 9	P — स्तीर्यात्	स्तीर्यास्ताम्	स्तीर्यासुः
	A — स्तरिषीष्ट	स्तरिषीयास्ताम्	स्तरिषीरन्
	” — स्तीषीष्ट	स्तीषीयास्ताम्	स्तीषीरन्
वृ 9	P — वूर्यात्	वूर्यास्ताम्	वूर्यासुः
	A — वरिषीष्ट	वरिषीयास्ताम्	वरिषीरन्
	” — वूर्षीष्ट	वूर्षीयास्ताम्	वूर्षीरन्

Roots ending in consonant.

Roots.		3rd Person Sing.		Roots		3rd Person Sing.
वच्	2	P — उच्चात्		वह्	1 P —	उह्यात्
		A — वक्षीष्ट			A —	वक्षीष्ट
स्वप्	2	P — सुप्यात्		वस्	1 P —	उस्यात्
यज्	1	P — इज्यात्		वद्	1 P —	उद्यात्
		A — यक्षीष्ट			A —	वदिषीष्ट
वध्	1	P — उध्याद्		ग्रह्	9 P —	गृह्याद्
		A — वध्सीष्ट			A —	माहिषीष्ट
व्यध्	4	P — विध्यात्		क्षल्लं	10 P —	क्षाल्यात्
वश्	2	P — उश्यात्			A —	क्षालयीष्ट
व्यच्	6	P — विच्यात्		धृष्	10 P —	धर्यात्
व्रश्	"	" — वृश्यात्			A —	धर्षयीष्ट
प्रच्छ	"	" — पृच्छ्यात्		अञ्जच्	1 P } —	अच्यात्
		A — प्रक्षीष्ट		to go		
अस्ज्	6	P — भृज्यात्		अञ्च 1 P } —		अञ्ज्यात्
		A — भक्षीष्ट		to worship		
		A — भक्षीष्ट		वञ्च् 1 P —		वच्यात्
विव्	4	P — दीव्यात्		कुञ्च् 1 P —		कुच्याद्
सिव्	"	" — सीव्यात्		लुञ्च् 1 P —		लुच्यात्
षिव्	"	" — षीव्यात्		सञ्ज् 1 P —		सज्यात्
स्त्रिव्	"	" — स्त्रीव्यात्		स्कन्द् 1 P —		स्कद्यात्
यर्	4	A — गूरिषीष्ट		तुम्प् 1 P —		तुप्यात्
सत्	8	A — सनिषीष्ट		दंश् 1 P —		दश्यात्
		P — सायात्		शंस् 1 P —		शस्यात्
		P — सन्यात्		रञ्ज् 1 4 P —		रज्यात्
खन्	1	A — खनिषीष्ट		मन्थ् 1 9 P —		मध्यात्
		P — खायात्		भश् 4 P —		भ्रूयात्
		P — खन्यात्		दम्भ् 5 P —		दभ्यात्
ऊह्	1	A — ऊहिषीष्ट		स्कम्भ् 5 9 P —		स्कभ्यात्
		P — उह्यात्		तुङ् 6 7 P —		तुह्यात्
		P — सम्हात्		स्तम्भ् 5 9 P —		स्तभ्यात्
कथ्	10	P — कथ्यात्		अञ्ज् 7 P —		अज्यात्
		A — कथयीष्ट		भञ्ज् „ „ —		भज्यात्

Roots	3rd Person Sing.	Roots	3rd Person Sing.
उन्द् „ „	उद्यात्	युष् 1 P	गोपाय्यात्
तञ्च् „ „	तच्यात्		गुप्यात्
तञ्ज् „ „	तज्यात्	धूप् „ „	धूपाय्यात्
अन्थ् 9 P	अथ्यात्		धूप्यात्
अन्थ् „ „	अथ्यात्	विच्छ 6 P	विच्छाय्यात्
बन्ध् „ „	बध्यात्		विच्छियात्
जभ् 1 A	जन्मिषीष्ट	पण् 1 P	पणाय्यात्
अज् 1 P	वीयात्		पणिषीष्ट
यह् 1 P	यह्यात्	पन् 1 P	पनाय्यात्
	ग्रहिषीष्ट		पनिषीष्ट
	शुक्षीष्ट	कृत् 1 „	कृतीयिषीष्ट
हन् 2 P	वध्यात्	1 P	कृत्यात्
	वधिषीष्ट	कम् 1 A	कमिषीष्ट
शास् 2 P	शिव्यात्		कामयिषीष्ट
कृत् 10 P	कीर्त्यात्	कित् 1 P	चिकित्स्यात्
	कीर्तिषीष्ट		चिकित्सिषीष्ट
छट् 7 P	छृयात्	बध् 1 „	बिभासिषीष्ट
	छर्दिषीष्ट	दाव् 1 P	दिवास्यात्
तृद् 7 P	तृयात्		दिदासिषीष्ट
	तृदिषीष्ट	जाव् 1 P	शीशांस्यात्
	तृत्सीष्ट		शीशांसिषीष्ट
	ख्यायात्	माव् 1 „	मिमासिषीष्ट
	ख्येयात्	तिष् „ „	तितिक्षिषीष्ट
चक्ष्. 2 P	कशायात्		जयुप्तिषीष्ट
	कशेयात्		
A	ख्यासीष्ट		
	कशासीष्ट		
	कशासीष्ट		

CHAPTER XV

THE PASSIVE VOICE AND THE IMPERSONAL CONSTRUCTION

(338) The Passive and Impersonal forms are formed in one and the same manner from all roots of the ten classes without any conjugational distinction. They, however, differ in their formation in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods. The roots also undergo certain peculiarities before they take the terminations.

(a) CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS

(339) The Passive and Impersonal forms in the Conjugational Tenses and Moods are made up by adding य to the original root and then applying the Atmanepada terminations, whether the root is Parasmaipadि or Atmanepadि in the Active.

(340) This य is weak, viz no Guna or Vriddhi substitute takes place before it.

Exception—Roots of the tenth conjugation capable of taking Guna or Vriddhi substitute in the Active Voice, do the same in the Passive. Also the roots ज्ञा—वा—धू and प्री (all 10th conjugation) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—धून् and प्रीण् before the य of the Passive.

Note the following radical peculiarities.

(341) Of roots ending in आ, the धु verbs viz दा—धा (3. U) दा 1. P. दो—दे—ये—(see page 233 and see 196 (b) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा to abandon and सो { see page 264 and see 196 (b) } change the ending आ to ई before the य of the Passive. The ending आ of other roots and the आ to be substituted in the case of roots ending in ए—ओ and ऐ [196 (b)] remain unchanged.

(342) Observe exception 3 to section 322 regarding वे व्ये—ह्ये and ज्या in the Passive also दरिका drops its आ before य.

(343) Roots ending in short इ and उ, in क्त preceded by a simple or conjunct consonant and roots ending in long न्त take

the same changes which they undergo before the Parasmaipada terminations of the Benedictive See sections 323, 324 and 325

The root शी substitutes अय् for its vowel before weak terminations beginning with य and the roots क्त् १ ३ P. and जाय् take Guna.

(344) Of roots ending in consonants, those mentioned in section 326 and 331 take Samprasārana and drop their nasal before the य of the Passive also. तन् optionally substitutes आ for its final

(345) Of Atmanepadi roots having a penultimate nasal only इन्य् ७ Conj—स्यन्—स्यस्—स्यम् and सञ्ज् all १ Conj drop their nasal before the य of the Passive

(346) Observe Sections 98, 327, 328, 195 (1-4-7) and 11 (e) regarding शास्—दिव्—सिव्—षिव्—सिव्—जन्—सन्—खन् and ऊन् with सम्, युप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—क्तत्—चक्ष्—अज्—किव्—वध्—दान्—शान्—मान्—तिज् and गुप् (1 A)

(347) Roots Passive Pre 3 sing

दा	3	U	
दा	1	P	
द्वौ	4	P	—दीयते
द्वे	1	A	
धा	3	U	
धे	1	P	—धीयते
मा	2	3	4
स्था	1	U	—स्थीयते
गै	1	P	—गीयते
पा	1	P	—पीयते
पा	2	P	—पायते
हा	3	P	—हीयते
हा	3	A	—हायते
सो	4	P	—सीयते
क्षौ	1	P	—क्षायते
ध्मा	1	P	—ध्मायते
दरिद्रा ²	P		—दरिद्रते
ज्या	9	P	—जीयते

Roots		3rd Sing
स्तु	2	U — स्तूयते
भू	10	U — भाव्यते
भ्र	10	U — भृत्यते
कु	8	U — क्रियते
क्त	13	P — अर्थते
स्मृ	1	P — स्मर्यते
जाय	2	P — जागर्यते
धृ	10	U — धार्यते
स्तृ	9	P — स्तीर्यते
वृ	9	P — वृद्यते
चुर	10	U — चार्यते
क्षल	10	U — क्षाल्यते
कथ	10	U — कथ्यते
क्रत	10	U — कीर्यते
धृष्	10	U — धर्यते
वच्	10	U — उच्यते
स्वप्	2	P — स्वप्यते

Roots		3rd Person Sing	Roots		3rd Person Sing.
वे	1	U — ऊयते	यज्	1	U — इज्यते
व्ये	1	U — वीयते	वप्	"	— उप्यते
द्वे	1	U — द्वृयते	वह्	"	— उह्यते
जा	10	U — ज्ञाप्यते	वस्	1	— उध्यते
वा	10	U — वाप्यते	वद्	1	U — उद्यते
चि	5	U — चीयते	यह्	9	U — यह्यते
क्षि	1	P — ज्ञयते	व्यध्	4	P — विध्यते
शी	2	A — शायते	वश्	2	P — उश्यते
प्री	10	U — प्रीप्यते	व्यच्	6	P — विच्यते
ब्रश्	6	U — बृश्यते	रज्	1	4 P — रज्यते
प्रच्छ्	"	" — पृच्छ्यते	दम्	5	P — दभ्यते
भ्रस्	"	" — भूज्यते	तुह्	6	7 P — तुह्यते
दिव्	4	P — दीव्यते	अज्	7	P — अज्यते
सिव्	"	" — सीव्यते	भञ्ज्	"	" — भञ्यते
षिव्	"	" — षीव्यते	उन्द्	"	" — उद्यते
सिव्	"	" — सीव्यते	तञ्च	"	" — तच्यते
खर्	"	" — खर्यते	तञ्ज्	"	" — तज्यते
सन्	8	U — सन्यते	यन्थ्	9	P — ग्रथ्यते
खन्	1	U — खन्यते	अन्थ्	"	" — अथ्यते
जन्	4	A — जन्यते	बन्ध्	"	" — बध्यते
तन्	8	U — तन्यते	स्कन्ध्	5	9 P — स्कभ्यते
ऊह with सम्	"	" — सम्मुह्यते	स्तम्भ्	"	" — स्तभ्यते
अञ्च्	1	P — अच्यते	इन्ध्	7	A — इध्यते
वञ्च्	"	" — वच्यते	स्यन्ध्	1	" — स्यद्यते
कुञ्च्	"	" — कुच्यते	संस्	"	" — स्रस्यते
लुञ्च्	"	" — लुच्यते	सम्भ्	"	" — स्रभ्यते
सञ्ज्	"	" — सज्यते	स्वञ्ज्	"	" — स्वज्यते
स्कन्द्	"	" — स्कयते	अज्	1	P — वीयते
दंश्	"	" — दृश्यते	शास्	2	P — शिष्यते
शंस्	"	" — शास्यते	षुप्	1	P — गोपाय्यते
			धूप्	"	" — गुप्यते
					" — धूपाय्यते
					" — धूप्यते
			विच्छ	6	P — विच्छाय्यते
					" — विच्छ्यते

Roots	3rd Person Sing	Roots	3rd Person Sing
पण् 1 P	— पणायते	ऋ "	— ऋतीयते
	पण्यते		ऋत्यते
पन् 1 P	— पनायते	कम् "	— कम्यते
	पन्यते		काम्यते

NON CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(1) THE PERFECT.

(348) The Passive of the Reduplicated Perfect is formed by affixing the Atmanepadia terminations to every root whether it is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active as गम्—जग्मे यज्—इजे, भिद्—विभिदे, अज्ज्—आनजे.

(349) The Periphrastic Perfect of the Passive is formed by affixing आस् to the root, and then appending the Atmanepada forms of three auxiliary verbs अस्-कृ and भू whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi, as कथ्—कथयांचक्रे—बभूवे—कथयामासे

(2) THE AORIST

(350) The first and sixth varieties are exclusively Parasmaipadi All the roots belonging to them are Anit except the roots भू which is Set भू therefore takes Atmanepadi forms of the fifth variety in the Passive and Impersonal of the Aorist, and all the rest take those of the fourth variety.

(a) The Atmanepadi forms of the second and third varieties are not used in the Passive and Impersonal of the Aorist Consequently roots belonging to them take the Atmanepadi forms of the fourth, fifth or seventh varieties in the Passive and Impersonal of the Aorist according as they are Anit or Set,

(b) The Passive and Impersonal forms of the fourth, fifth and seventh varieties of the Aorist are simply formed by appending the Atmanepada terminations to the prepared base

The Third Person Singular.

(351) The third person singular of the Aorist Passive and Impersonal of all roots except तप् 1 P and 4 A is made up by prefixing to the root the augment and adding to it the termination इ instead of स्त or सत् The root तप् in the sense of “ to repent ” and in the reciprocal Passive too does not take इ

(352) Before the Passive इ of the third person singular of the Aorist, the root takes the following changes —

- (a) The penultimate short of roots takes its Guna before the Passive इ
- (b) Set roots ending in म् and the roots वध् and जन् do not lengthen the penultimate vowel before the Passive इ
- (c) The final vowels and the penultimate अ of Anit roots ending in म् viz of गम्—नम्—यम् and रम्, final of root जाग् and the penultimate अ of चम् with आ-कम् and वम् though these roots are Set, take Vriddhi before the Passive इ.
- (d) Roots ending in आ and in ए-ऐ and ओ [see section 196 (b)] take य् before the Passive इ.
- (e) The roots रम्—रथ्—जम् and the root लभ् when with a preposition insert a nasal necessarily before the Passive इ
- (f) The root लभ् when without a preposition and the root भज् insert a nasal optionally and lengthen their अ when no nasal is inserted before the Passive इ

(353) The Passive and Impersonal forms of the Aorist of roots ending in a vowel, of roots ending in अय् (roots of the tenth class, Denominative, &c) and of roots हन्-यह् and दृश् are optionally formed by adding इ to the root even when it is Anit except in the third person singular, and then appending the Atmanepada terminations of the fifth Aorist, before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third

person singular of the Passive and Impersonal Aorist इ 'to go' substitutes गा.

(354) Roots of the tenth conjugation drop अय् optionally in the Non-conjugational Tenses and Moods except in the Perfect

When अय् is dropped, the penultimate अ of roots of the nature of कथ्—गण्—रच्—प्रथ्, &c is optionally lengthened in the Passive of the Non-Conjugational Tenses and Moods

(3) THE TWO FUTURES, THE CONDITIONAL, AND THE BENEDICTIVE

(355) The Passive and the Impersonal forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive are formed simply by appending the Atmanepada terminations to the prepared base, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active

(356) The Passive and Impersonal forms of the two Futures, the Conditional, and the Benedictive of roots ending in vowels and of roots अह्—दृश् and हन् may optionally be formed by adding इ to the root even when it is Amit and then appending the Atmanepada terminations of the corresponding tenses and moods before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third person singular of the Passive and Impersonal Aorist

Passive Aorist

(357)	Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
इ 2 P		अगायिषि	अगायिष्टा	अगायि
		अगीषि	अगीथा	
स्था 1 U		अस्थायिषि	अस्थायिष्टा	अस्थायि
		अस्थिषि	अस्थिथा.	
दा 1 U				
दा 1 P				
द्वौ 4 P		अदायिषि	अदायिष्टा.	अदायि
द्वै 4 A		अदिषि	अदिथा.	

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
धा 3 U	{	अधायिषि	अधायिष्टा	अधायि
धे 1 P	{	अधिषि	अधिथा	
भू 1 U		अभाविषि	अभाविष्टा	अभावि
		अभविषि	अभविष्टा	
पा 1. 2 P		अपायिषि	अपायिष्टा.	अपायि
		अपासि	अपाथा	
ग्रा 1 P		अग्रायिषि	अग्रायिष्टा.	अग्रायि
		अग्रासि	अग्राथा	
सो 4 P		असायिषि	असायिष्टा	असायि
		असासि	असाथा	
नी 1 U		अनायिषि	अनायिष्टा	अनायि
		अनेषि	अनेष्टा	
ग्लै 1 P		अग्लायिषि	अग्लायिष्टा	अग्लायि
		अग्लासि	अग्लाथा.	
स्तु 2 U		अस्ताविषि	अताविष्टा	अस्तावि
		अस्तोषि	अस्तोष्टा	
स्तु 5 U		अस्तारिषि	अस्तारिष्टा.	अस्तारि
		अस्तृषि	अस्तृथा.	
		अस्तरिषि	अस्तरिष्टा	
भू with अनु 1 P	अन्वभाविषि	अन्वभाविष्टा	अन्वभावि	
	अन्वभविषि	अन्वभविष्टा		
पच् 1 U—अपक्षि		अपक्था	अपाचि	
रिच् 7 U—अरिक्षि		अरिक्था.	अरेचि	
मुच् 6 U—अमुक्षि		अमुक्था	अमोचि	
सूज् 4 A 6 P—असूक्षि		असूष्टा	असर्जि	
पद् 1 P—अपटि		अपटिष्टा	अपाठि	
चित् „ „—अचेतिषि		अचेतिष्टा	अचेति	
ज्ञेष् 6 A—अज्ञोषिषि		अज्ञोषिष्टा	अज्ञोषि	
कृत् 6 P—अकृतिषि		अकृतिष्टा	अकृति	
दिग् 6 U—अदिक्षि		अदिक्षथा	अदेशि	
रुद् 6 P—अरुषि		अरुक्षथा	अरोशि	
युह् 1 U—अयुक्षि	अगृहिषि	अयुक्ष्टाः	अगूहि	
		अगृहिष्टा·		
		अगृहादा.		

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
कारथ् Caus of कृ		अकारयिषि	अकारयिष्टा	अकारि
		अकारिषि	अकारिष्टा	
भाव् Caus of भू		अभावयिषि	अभावयिष्टा	अभावि
		अभाविषि	अभाविष्टा	
चुर् 10	U—	अचोरयिषि	अचोरयिष्टा	अचोरि
		अचोरिषि	अचोरिष्टा	
हन् 2	P—	अघानिषि	अघानिष्टा	अघानि
		अहसि	अहथा {	
		अवधिषि	अवधिष्टा }	अवधि
मन् 9	U—	अमाहिषि	अमाहिष्टा	अमाहि
		अमहीषि	अमहीष्टा	
दृश् 1	P—	अदर्शिषि	अदर्शिष्टा	अदर्शि
		अदृक्षि	अदृष्टा	
आचम् „	,—	आचमिषि	आचमिष्टा	आचामि
कम् 1	A—	अकामयिषि	अकामयिष्टा	अकामि
		अकामिषि	अकामिष्टा	
वम् 1	P—	अवमिषि	अवमिष्टा	अवामि
गम् „	,—	अर्गसि	अर्गस्था	अगामि
		अगसि	अगथा	
* नम् „	,—	अनसि	अनंस्था	अनामि
यम् „	,—	अयंसि	अयंस्था	अयामि
रम् 1	A—	अरंसि	अरस्था	अरामि
जन् 4	A—	अजनिषि	अजनिष्टा	अजनि
जाय् 2	P—	अजागरिषि	अजागरिष्टा	अजागारि
रभ् 1	A—	अरप्सि	अरव्धा	अरम्पि
रध् 4	P—	अरविषि	अरविष्टा	अरंधि
		—अरस्ति	अरस्ता	
जभ् 1	A—	अजप्सि	अजब्धा:	अजामि
मज्ज् 7	P—	अभक्षि	अभंक्था	अभंजि-अभाजि
लभ् 1	A—	अलप्सि	अलब्धा	अलंभि-अलामि

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
लभ् with उप or प्रा }	उपालप्सि प्रालप्सि	उपालब्धा प्रालब्धा	उपालभि प्रालंभि
सृज् 1 2 P—अमार्जिषि	अमार्जिष्टा	अमार्जिनि	
	असृक्षि	असृष्टा.	
शय् 1 P	अगोपायिषि अगोपिषि अगुप्ति	अगोपायिष्टा अगोपिष्टा अगुप्ता	अगोपायि अगोपि अगुप्ति
शम् 4 P	अशमिषि	अशमिष्टा.	अशमि
शम् 10 A	अशामिषि	अशामिष्टा. अशामयिषि	अशामि

Passive Future.

नी 1 U	नायिष्ये नेष्ये नायिताहे नेताहे	नायिष्यसे नेष्यसे नायितासे नेतासे	नायिष्यते नेष्यते नायिता नेता
दा 1 P 3 U	दायिष्ये दास्ये दायिताहे दाताहे	दायिष्यसे दास्यसे दायितासे दातासे	दायिष्यते दास्यते दायिता दाता
भू Causal	भावयिष्ये भाविष्ये भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्यसे भाविष्यसे भावयितासे भावितासे	भावयिष्यते भाविष्यते भावयिता भाविता
दिग् 6 U	देक्ष्ये देष्टाहे	देक्ष्यसे देष्टासे	देक्ष्यते देष्टा
शम् Causal	शामिष्ये शमिष्ये शामयिष्ये शामिताहे शामिताहे शामयिताहे	शामिष्यसे शमिष्यसे शामयिष्यसे शामितासे शामितासे शामयितासे	शामिष्यते शमिष्यते शामयिष्यते शामिता शमिता शामयिता

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
हन्	2 P	घानिष्ये	घानिष्यसे	घानिष्यते
		हनिष्ये	हनिष्यसे	हनिष्यते
		घानिताहे	घानितासे	घानिता
		हन्ताहे	हन्तासे	हन्ता
अह्	9 U	प्राहिष्ये	प्राहिष्यसे	प्राहिष्यते
		प्रहीष्ये	प्रहीष्यसे	प्रहीष्यते
		प्राहिताहे	प्राहितासे	प्राहिता
		प्रहीताहे	प्रहीतासे	प्रहीता
दृश्	1 P	दर्शिष्ये	दर्शिष्यसे	दर्शिष्यते
		द्रक्ष्ये	द्रक्ष्यसे	द्रक्ष्यते
		दर्शिताहे	दर्शितासे	दर्शिता
		द्रष्टाहे	द्रष्टासे	द्रष्टा

Passive Conditional.

नी	1 U	अनायिष्ये	अनायिष्यथा	अनायिष्यत
		अनेष्ये	अनेष्यथा	अनेष्यत
दा	1 P	अदायिष्ये	अदायिष्यथा	अदायिष्यत
	3 U	अदास्ये	अदास्यथा	अदास्यत
भू Causal		अभावयिष्ये	अभावयिष्यथा	अभावयिष्यत
		अभाविष्ये	अभाविष्यथा	अभाविष्यत
शम् Causal		अशामिष्ये	अशामिष्यथा	अशामिष्यत
		अशमिष्ये	अशमिष्यथा	अशमिष्यत
		अशमयिष्ये	अशमयिष्यथा	अशमयिष्यत
हन्	2 P	अघानिष्ये	अघानिष्यथा	अघानिष्यत
		अहनिष्ये	अहनिष्यथा	अहनिष्यत
अह्	9 U	अग्राहिष्ये	अग्राहिष्यथा	अग्राहिष्यत
		अग्रहीष्ये	अग्रहीष्यथा	अग्रहीष्यत
दृश्	1 P	अदर्शिष्ये	अदर्शिष्यथा	अदर्शिष्यत
		अद्रक्ष्ये	अद्रक्ष्यथा	अद्रक्ष्यत

Passive Benedictive.

नी	1 U	नायिषीष्य	नायिषीष्टा.	नायिषीष्ट
		नेषीष्य	नेषीष्टा.	नेषीष्ट

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
श 1 P } दायिषीय 3 U } दासीय	दायिषीष्टा दासीष्टा	दायिषीष्ट दासीष्ट	
भू Causal	भावयिषीय भाविषीय	भावयिषीष्टा भाविषीष्टा	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट
शम् Causal	शामिषीय शमिषीय शमयिषीय	शामिषीष्टा शमिषीष्टा शमयिषीष्टा	शामिषीष्ट शमिषीष्ट शमयिषीष्ट
हन् 2 P	घानिषीय वधिषीय	घानिषीष्टा वधिषीष्टा	घानिषीष्ट वधिषीष्ट
ग्रह् 9 U	ग्राहिषीय ग्रहीषीय	ग्राहिषीष्टा ग्रहीषीष्टा	ग्राहिषीष्ट ग्रहीषीष्ट
दृश् 1 P	दर्शिषीय दृक्षीय	दर्शिषीष्टा दृक्षीष्टा	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

बुध्

*Present**Imperfect*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे	अबुध्ये	अबुध्यावहि	अबुध्यामहि
2 बुध्यसे	बुध्येये	बुध्यत्वे	अबुध्यथा	अबुध्येथाम्	अबुध्यध्वम्
3 बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते	अबुध्यत	अबुध्येताम्	अबुध्यध्त

*Imperative**Potential.*

1 बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे	बुध्येय	बुध्येवहि	बुध्येमहि
2 बुध्यस्व	बुध्येथाम्	बुध्यध्वम्	बुध्येथा	बुध्येयाथाम्	बुध्येध्वम्
3 बुध्यताम्	बुध्येताम्	बुध्यन्ताम्	बुध्येत	बुध्येयाताम्	बुध्येरत्

*Perfect.**Aorist.*

1 बुबुधे	बुबुधिवहे	बुबुधिमहे	अबोधिषि	अबोधिष्वहि	अबोधिष्महि
2 बुबुधिषे	बुबुधाथे	बुबुधिध्वे	अबोधिष्टा	अबोधिषाथाम्	अबोधिष्वं
3 बुबुधे	बुबुधाते	बुबुधिरे	अबोधि	अबोधिषाताम्	अबोधिषत्

1st Future.

S.	D.	P
1 बोधिताहे	बोधितास्वहे	बोधितास्महे
2 बोधितासे	बोधितासाथे	बोधितांस्धवे
3 बोधिता	बोधितारौ	बोधितार

2nd Future

1 बोधिष्ये	बोधिष्यावहे	बोधिष्यामहे
2 बोधिष्यसे	बोधिष्येथे	बोधिष्याधवे
3 बोधिष्यते	बोधिष्येते	बोधिष्यन्ते

Conditional

1 अबोधिष्ये	अबोधिष्यावहि	अबोधिष्यामहि
2 अबेधिष्यथा-	अबोधिष्येथाम्	अबेधिष्याधवम्
3 अबोधिष्यत	अबोधिष्येताम्	अबोधिष्यन्त

Benedictive.

1 बोधिषीय	बोधिषीवहि	बोधिषीमहि
2 बोधिषीषा	बोधिषीयास्थाम्	बोधिषीधवम्
3 बोधिषीष	बोधिषीयास्ताम्	बोधिषीरन्

PART IV.

This part treats of the Derivative verbs [See section 4 b and c] and the Participles, Gerunds, and Infinitives

CHAPTER XVI

(a) Causals (णिजन्ता).

(358) Any root belonging to the ten Conjugational classes may take a Causal form conjugated in all the tenses and moods of the three voices. This form conveys the sense that a person or thing causes another person or thing to perform the action or to undergo the state denoted by the root

(359) The Causal base is made up by apprending अय् to the root before the terminations are applied and making the same vowel changes as before the अय् of the tenth conjugation. The Causal of roots of the 10th class is the same as the primitive

(360) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [See 196 (b)] and the roots कृ 1 3 P—क्री 3 P—हूँ 9 P—री 4 A 9 P—कर्तृ—
1. A—क्षमाय् 1 A—क्षी 9 U—जि 1 P—सि 5 U—सी 9 U
“to destroy”—दी 4 A—इ 2 A “to study,” स्मि in the sense
of “to astonish” and वी 2 P when meaning “to cause to con-
ceive,” add on the augment त् before अय्

(a) The य् of कर्तृ and क्षमाय् is dropped by the rule ‘त् or य् is dropped before any consonant except य्’ The root दरिका drops its final and does not take the augment त्. The roots क्षै आ or आै ‘to cook’ and ज्ञा shorten their आ necessarily before ए and रलै and ल्ला do it optionally when not preceded by a preposition. The vowel of चि 5 10 U is optionally changed to आ. चि 10 U is मित् viz it requires the penultimate vowel to be short, consequently the optional forms are चापयति-ते, चपयति-ते, regular ones being चापयति-ते, and चपयति-ते. The roots स्मि 1 A, and वी 2 P in usual senses of “to smile” and “to go, to pervade,” &c are regular, as स्माययति “he causes a smile by,” शाययति “he causes to go.” &c

(361) The roots शो—छो—सो—है—व्ये—वे—सै 1 P “to waste away” and पा 1 P “to drink” take the augment त् instead of त् before अय्

(362) The root पा 2 P “to protect” and ला 2 P when meaning “to melt” add ल् before अय्

(363) The root बं 2 P. and बै 1 P when meaning “to shake or tremble” take the augment ज् before अय्

The roots ला 2. P—बै 1 P in the senses other than those noted above and बा 2 P also form their Causal regularly.

(364) The roots प्री and घ् add न् before अय्

The root ली 4 A 9 P as used in different senses and the root भी 3 P become लाप्-लाय्-लाल्-लीन् and भाप्-भाय् and भीघ् before अय्.

(365) The final vowels take Vriddhi substitute before अय्, as क्षायय् from क्षि 1. ५ P and क्षी १ P, धावय् from धु ५ U. and धू ६ P, and कारय् from कृ ८ U and कु ६ P.

Exception (1) —The roots जागृ २ P स्तु १ P in the sense of ‘to cause to long for, to regret’ हृ १ P when meaning ‘to fear’ नृ १ P. meaning ‘to guide’ and नृ ४ P., and the roots चृ—क्षी—कु—री take Guna substitute instead of Vriddhi.

Exception (2) —The roots दीर्घी and वेवी drop their final before अय्. The root हृ २ P with प्रति “to understand” is regular, but हृ २ P “to go” and हृ २ P with अथि ‘to remember’ substitute गम् in the Causal हृ २ P with अथि “to study” substitutes गा optionally in the Causal, Desiderative and in the third person of the Aorist.

Exception (3) —आ is necessarily substituted for the vowels of क्री—ही—जी—मि—मी to destroy—दी—and for those of सिम् if the effect is produced by the agent, सिम् if the import is not a spiritual topic, and ली १ P if it means ‘to deceive, defeat or worship’. आ is optionally substituted for the vowels of चि and स्तुर् and for those of भी if the effect is produced by the agent, and वी if it means ‘to cause to conceive’.

(366) The penultimate श is changed to its Vriddhi substitute before अय्, as खनय् from खन् १ U, छादय् from छन् १ U

Exception (1) —Roots ending in अश् (except कम् १ A—अश् १ P—चम् १ P—शम् ४ P. ‘to see,’ and यश् १ P when it does not mean ‘to eat’) and the following roots which are marked as मिम् in the Dhatupatha (Catalogue of Sanskrit verbs) do not change their vowel.—

अङ्ग—चङ्ग १ P ‘to be satisfied,’—and स्तङ्ग, कङ्ग १ P अग्—कग्—रग्—लग्—सग्—स्तग्—हग् and हङ्ग (all १ P),—घट् १ A—वट् and भट् १ P in the sense of ‘to speak’—and नट् १ P ‘to dance’,—गट् १ P. लट् १. “to loll the tongue,” forms लडयति, in the sense of ‘fondle’ लाडयति, हट् १ P.

'to surround' forms हृदयति, हैङ् 1 A. 'to disgrace' forms हैङ्गयति, कण्-रण्-फण् (1. P 'to go')—चण्-शण्-श्रण् (1 P. 'to give')—व्यथ्—प्रथ् (1 A),—अथ्—कनथ्—क्रथ्—कुथ् (1 P to kill),—ब्रह् 1 A, स्वद् 1 A, 'to discomfit'—छद् 10 U 'to live, to be strong'—and मद् 4 P 'to rejoice, to be poor' all these form the Causal as स्वदयति—छदयति—मदयति in the limited senses noted here Otherwise they form छादयति—मादयति स्वद् with अव or परि forms as अवस्वादयति, परिस्वादयति,—चन् 1 P 'to kill'—वन् with a preposition—धवन् 1 P to sound,—स्वद् 1 P. 'to deck' and चन् 4 A, क्रन् 1 A 'to pity,' रम् 1 A क्रम्—गम् (1 P),—त्वर् 1 A —ज्वर् 1 P—ज्वल्—हृल्—हृल् when with prepositions and चन् meaning 'to quake' retain their vowels, otherwise these lengthen their vowels,—दृष् 1 A 'to go or kill,' प्रस् 1 A 'to spread' and कनस् 'to be crooked or to shine'

Exception (2) —The roots वन्—वम्—नम्—ज्वल्—हृल्—हृल्—धवन् and चन् lengthen their अ optionally when not preceded by a preposition

(367) The roots रम्—लभ्—जभ् (1 A) and रध् 4 P insert a nasal before their final, as लम्भयति-ते.

The root हन् forms its Causal घातयति-ते and शाद् if the meaning be not 'to go' forms शातयति-ते, 'he causes to fall' शादयति-ते 'he causes to go'

(368) Penultimate short vowel takes Guna substitute before अय, as तेपय from तिप् 1 A, तोदय from तुद् 6 U, तर्षय from तुर् 4 P and कलय from कुप् 1 A

Exceptions —स्फुर 6 P substitutes आ optionally, सृज् takes Vriddhi, गुह् and दुर् 4 P lengthen their उ and सिध् substitutes आ in the Causal if the import be not a spiritual topic, as साधयति 'he accomplishes or prepares,' सेधयति 'he makes perfect' as used of sacred rites only

(369) स्फाय् 1. A. changes its य् to व् in the Causal, and भ्रस्ज् assumes two forms भर्ज् and अर्ज्.

The root रुह् optionally substitutes र् for रु in the Causal.

(370) Observe 195 (1—7) regarding शुष्, धूष्, &c. and अज् 1. P. 'to go'

(371) Causal bases are generally conjugated in both the Padas

Exception (1) —The Causals of roots having the sense of 'to swallow or to move' and of the following roots are conjugated in the Parasmaipada only —इर्ष्य—गर्व—ज्वर—नन्द—ठल् (all 1 P), किंद 1 U, गल्म्—जन्म—जम्—रम् and व्यध् (all 1 A), आस—इ with अधि 'to study' (2 A), शु and रुद् (2 P), कुर्य—क्षुध् and नश् (all 4 P), खिद्—युध्—तुध् and शुज् (all 4 A) हृष—ऐव्र् and भ्रम् (all 1 4 P); विज् 6. 7. A लज् and लस्ज् (6 A)

The following roots have the sense of 'to swallow or to move':—

क्षर्—खाद्—खेल्—गल्—चम्—चल्—हृ—सु—वेल्—वेप् (all 1 P)
कंप्—शस्—चेष्ट—पु (1 A), खु 5 U, जश्च and प्सा (2 P), लिह 2 U, गु 6 P, तृण् 8 U and अग् 9. P

Exception (2) —The Causals of दम् and नृत् (4. P)—यस् 1 4. P. with आ—घे—पा—and वस् (1. P.)—रुच् 1 A and वद् with आभि are conjugated in the Atmanepada.

372.

Roots.	3rd Person Sing	Roots	3rd Person Sing
दा	— दापयति-ते	जि	— जापयति-ते
घे	— धापयते only.	मि, मी	— मापयति-ते
गै	— गापयति-ते	मी 4 A	— माययति-ते
दो	— दापयति-ते	दी	— दापयति-ते
क्ष	— अर्पयति-ते	इ with अधि	
क्षी	— क्रेपयति-ते	to study अःयापयति only	
डी	— डेपयति-ते	स्मि P	— स्माययति only
क्नृय्	— कनोपयति-ते	स्मि A	— स्मापयते
क्षमाय्	— क्षमापयति-ते	वी	— वाययति-ते
क्री	— क्रापयति-ते		— वापयति-ते

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दरिद्रा	— दरिद्र्यति-ते	धू	— धूनयति-ते
क्षै	— क्षपयति-ते	ठी 4. A 9 P	{ लापयति-ते
आ, अै	— अपयति-ते		लाययति-ते
ज्ञा	— ज्ञपयति-ते		लालयति-ते
ग्लै	— ग्लापयति-ते	भी	लीनयति-ते
	— ग्लपयति-ते		भा॒यति only.
	— ग्रंग्लापयति-ते only		— भा॒पयते only
स्त्रा	— स्त्रापयति-ते	जागृ	— भी॒षयते only
	— स्त्रपयति-ते	स्मृ 1 P to regret	— जागरयति-ते
	— उपस्त्रापयति-ते only	usually	— स्मरयति only.
चि 5 U	चापयति-ते	इ 9 P to fear	— स्मारयति-ते
10 U	चाययति-ते		— दरयति-ते
	चृपयति-ते	usually	— दारयति-ते
शो	शाययति-ते	नृ 9 P to gwde	— नरयति-ते
छो	छाययति-ते		— नारयति-ते
सो	साययति-ते	जृ 4 P	— जरयति-ते
ह्वें	ह्वाययति-ते	जृ 1 9 P	— जारयति-ते
व्ये	व्याययति-ते	द्विधि	— द्विधयति-ते
वे	वाययति-ते	वैवी	— वैवयति-ते
सै	साययति-ते	इ with प्रति	— प्रत्याययति-ते
पा 1 P	पाययते only	इ 2 P to go	— गमयति-ते
पा 2 P	— पालयति-ते	इ with अधि to remember	{ अधिगमयति
ला 2 P 'to melt'	लालयति-ते	क्रम्	— क्रमयति-ते
वा 2 P बै 1 P to shake	वाजयति-ते	क्रम् with सक्रामयति-ते	
ला 2 P.	— लापयति-ते	सम् or उत् उक्कामयति-ते	
वा 2 P. बै 1 P.	वापयति-ते	(according to some)	
प्री	— प्रीणयति-ते	कुम्	— कुमयति only.
		दम्	— दमयते only.
		भ्रम्	— भ्रमयति (also

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
अम्	— भ्रामयति in the opinion of some)	नम्	— नमयति-ते
रम्	— रमयति only		— नामयति-ते
अभ्	— अभयति-ते (also आभयति-ते)	ज्वल्	— ('उक्तमयति-ते only)
कम्	— कामयति-ते	ह्ल	— ज्वलयति-ते
अम्	— आमयति-ते		— ज्वालयति-ते
चम्	— चामयति only.		— (प्रज्वलयति-ते only)
शम् to see	— निशामयति-ते	ह्लू	— ह्लयति only
to be calm	— शमयति-ते		— ह्लालयति only
यम्	— यामयति-ते		— (विह्लयति) only.
यम् with आ	आयामयते only	ह्लू	— ह्लालयति-ते
यम् with नि } {	नियमयति-ते		— (प्रह्लालयति-ते only)
नि } { - in the opinion of some		ध्वन्	— ध्वनयति-ते
हेद् to surround	{ हिडयति-ते	चल्	— ध्वानयति-ते
हेड् to disgrace	{ —हेडयति-ते		— चलयति only
स्वद्	— स्वदयति-ते		— चालयति only.
स्वद् with अव or परि }	अवस्वादयति-ते	रम्	— रमयति-ते
अव or परि }	परिस्वादयति-ते	लभ्	— लम्भयति-ते
छद् to live, to be strong }	छादयति-ते	जम्	— जमयति-ते
In other senses—	छादयति-ते	रध्	— रन्धयति-ते
मद् to rejoice, to be poor }	मदयति-ते	हत्	— घातयति-ते
In other senses—	मादयति-ते	शद्	— शातयति-ते
वन्	— वानयति-ते	स्फुर	— स्फारयति-ते
	— वनयति-ते		— स्फोरयति-ते
वम्	— वामयति-ते	मृज्	— मार्जयति-ते
	— वमयति-ते	गुह	— गृहयति-ते
	— (उद्भमयति-ते only)	दृष्	— दूषयति-ते
		सिद्ध् 4 P	— साधयति-ते
			— संधयति-ते
			causes to ascertain the truth)

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्फाय् १	A — स्फाययति-न्ते	— गोपयनि-ते	
ब्रस्ज्	— ब्रज्यति-ते	अज्	— वाययति-ते
	— भर्जयति-ते	यस् with आ	— आयासंयते only
रुद्	— रोहयति-ते	रुच्	— रोचयते only
	— रोपयति-ते	वद् } with अभि }	— अभिवादयते only
युप् १ P.—	गोपययति-ते		

(373) When the causal base is conjugated in the Active Voice, the अय (with the final अ dropped) is retained in the non-conjugational Tenses and Moods except in the Aorist and Parasmaipada Benedictive. For the Aorist of Causals see the Third Variety अय् is necessarily dropped in the conjugational Tenses and Moods of the Passive Causal and optionally in the two Futures, the Conditional, the Benedictive and the Aorist of the Passive.

(374) The following are the forms of कोपय्, the Causal base of the verb कुप्, conjugated in the Tenses and Moods of the three voices

ACTIVE VOICE.

Conjugational Tenses and Moods.

Present

Parasmaipada			Atmanepada		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
१ कोपयामि	कोपयाव	कोपयाम	१ कोपये	कोपयावहे	कोपयामहे
२ कोपयति	कोपयथ.	कोपयथ	२ कोपयसे	कोपयेथे	कोपयध्वे
३ कोपयति	कोपयत	कोपयन्ति	३ कोपयते	कोपयेते	कोपयन्ते

Imperfect

Parasmaipada.

S.	D.	P.
----	----	----

१ अकोपयम्	अकोपयाव	अकोपयाम
२ अकोपय	अकोपयतम्	अकोपयत
३ अकोपयत्	अकोपयतम्	अकोपयन्

Atmanepada

S.	D.	P.
1 अकोपये	अकोपयावहि	अकोपयामहि
2 अकोपयथा०	अकोपयेथाम्	अकोपयध्वम्
3 अकोपयत	अकोपयेताम्	अकोपयन्त

*Imperative.**Parasmaipada*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोपयानि	कोपयाव	कोपयाम	1 कोपयै	कोपयावहि	कोपयामहि
2 कोपय	कोपयतम्	कोपयत	2 कोपयस्व	कोपयेथाम्	कोपयध्वम्
3 कोपयतु	कोपयताम्	कोपयन्तु	3 कोपयताम्	कोपयेताम्	कोपयन्ताम्

Potential.

1 कोपयेयम्	कोपयेव	कोपयेम	1 कोपयेय	कोपयेवहि	कोपयेमहि
2 कोपये	कोपयेतम्	कोपयेत	2 कोपयेस्व	कोपयेथाम्	कोपयध्वम्
3 कोपयेत्	कोपयेताम्	कोपयेयु	3 कोपयेत	कोपयेयताम्	कोपयेरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

*Perfect.**Parasmaipada*

S.	D.	P.
1 *कोपयांचकार-चकर	कोपयाचक्रव	कोपयांचक्रम
2 कोपयांचकर्थ	कोपयांचक्रथु	कोपयाचक्र
3 कोपयाचकार	कोपयाचक्रतु	कोपयाचक्रु

Atmanepada

1 *कोपयांचक्रे	कोपयाचक्रवहे	कोपयांचक्रमहे
2 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राथे	कोपयांचक्रद्वे
3 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

1st Future

Parasmaipada

1 कोपयितास्मि	कोपयितास्व	कोपयितास्म
2 कोपयितासि	कोपयितास्थ	कोपयितास्थ
3 कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितार

* also कोपयामास, कोपयावभूव, &c

Atmanepada

S.	D.	P.
1 कोपयिताहे	कोपयितास्वहे	कोपयितास्महे
2 कोपयितासे	कोपयितासाथे	कोपयिताध्वे
3 कोपयिता	कोपयितासौ	कोपयितार
	2nd Future	

Parasmaipada

1 कोपयिष्यामि	कोपयिष्याव	कोपयिष्याम
2 कोपयिष्यसि	कोपयिष्यथ	कोपयिष्यथ
3 कोपयिष्यति	कोपयिष्यत	कोपयिष्यन्ति

Atmanepada

1 कोपयिष्ये	कोपयिष्यावहे	कोपयिष्यामहे
2 कोपयिष्यसे	कोपयिष्ययेथे	कोपयिष्यध्वे
3 कोपयिष्यते	कोपयिष्ययेते	कोपयिष्यन्ते

Conditional,

Parasmaipada

1 अकोपयिष्यम्	अकोपयिष्याव	अकोपयिष्याम
2 अकोपयिष्य	अकोपयिष्यतम्	अकोपयिष्यत
3 अकोपयिष्यत्	अकोपयिष्यताम्	अकोपयिष्यन्

Atmanepada.

1 अकोपयिष्ये	अकोपयिष्यावहि	अकोपयिष्यामहि
2 अकोपयिष्यथा	अकोपयिष्ययेथाम्	अकोपयिष्यध्वम्
3 अकोपयिष्यत	अकोपयिष्ययेताम्	अकोपयिष्यन्त

Aorist.

Parasm

S

D.

P.

Atm.

S

D.

P.

1 अचूकुपम्	अचूकुपाव	अचूकुपाम	अचूकुपे	अचूकुपावहि	अचूकुपामहि
2 अचूकुपः	अचूकुपतम्	अचूकुपत	अचूकुपथा	अचूकुपथाम्	अचूकुपध्वम्
3 अचूकुपत्	अचूकुपताम्	अचूकुपत्	अचूकुपत	अचूकुपताम्	अचूकुपन्त

Benedictive.

Parasmaipada.

S.	D.	P
1 कोप्यासम्	कोप्यास्व	कोप्यास्म
2 कोप्याः	कोप्यास्तम्	कोप्यास्त
3 कोप्यात्	कोप्यास्ताम्	कोप्यासु

Atmanepada.

1 कोपयिषीय	कोपयिषीवहि	कोपयिषीमहि
2 कोपयिषीष्टा	कोपयिषीयास्थाम्	कोपयिषी-ध्व-द्वम्
3 कोपयिषीष्ट	कोपयिषीयास्ताम्	कोपयिषीरन्

Passive Voice.

Conjugational Tenses and Moods.

Present			Imperfect.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोप्ये	कोप्यावहे	काप्यामहे	अकोप्ये	अकोप्यावहि	अकोप्यामहि
2 कोप्यसे	कोप्येथे	कोप्यध्वे	अकोप्यथा	अकोप्येथाम्	अकोप्यध्वम्
3 कोप्यते	कोप्येते	कोप्यन्ते	अकोप्यत	अकोप्येताम्	अकोप्यन्त

Imperative.

Potential.

1 कोप्यै	कोप्यावहै	कोप्यामहै	कोप्येय	कोप्येवहि	कोप्येमहि
2 कोप्यस्व	कोप्येथाम्	कोप्यध्वम्	कोप्येथा	कोप्येयाथाम्	कोप्येध्वम्
3 कोप्यताम्	कोप्येताम्	कोप्यन्ताम्	कोप्येत	कोप्येयताम्	कोप्येरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods

Perfect.

S.	D.	P.
1 कोपयाचक्रे	कोपयाचकृवहे	कोपयाचकृमहे
2 कोपयांचकृषे	कोपयांचकाथे	कोपयांचकृष्वे
3 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

The other forms are कोपयामासे—कोपयांबभूते, &c.

The forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive of the Passive do not differ from those of the Atmanepada Active. Other optional forms are as follow —

1st Future

S

D

P

2nd Future.

S.

D.

P.

1 कोपिताहे कोपितास्वहे	कोपितास्महे	1 कोपिष्ये कोपिष्यावहे	कोपिष्यास्महे
2 कोपितासे कोपितासाथे	कोपिताध्वे	2 कोपिष्यसे कोपिष्यथे	कोपिष्यध्वे
3 कोपिता कोपितारौ	कोपितारः	3 कोपिष्यते कोपिष्यते	कोपिष्यन्ते

Conditional

S

D.

P.

1 अकोपिष्ये	अकोपिष्यावहि	अकोपिष्यास्माहे
2 अकोपिष्यथा	अकोपिष्यथाम्	अकोपिष्यध्वम्
3 अकोपिष्यत	अकोपिष्यताम्	अकोपिष्यन्तत्

Benedictive

1 कोपिषीय	कोपिषीवहि	कोपिषीमाहे
2 कोपिषीष्टा	कोपिषीयास्थाम्	कोपिषीध्वम्
3 कोपिषीष्ट	कोपिषीयास्ताम्	कोपिषीरन्

Aorist.

1 अकोपयिषि	अकोपयिष्वाहि	अकोपयिष्माहि
अकोपिषि	अकोपिष्वाहि	अकोपिष्माहि
2 अकोपयिष्टा	अकोपयिषाथाम्	अकोपयिष्वाम्
अकोपिष्टा	अकोपिषाथाम्	अकोपिष्वाम्
3 अकोपि	अकोपयिषाताम्	अकोपयिष्वत्
	अकोपिषाताम्	अकापिषेत्

(b) Desideratives (सञ्चन्ता).

(375) Any root belonging to the ten Conjugational classes as well as any Causal base may have a Desiderative form, conjugated in all the Tenses and Moods of the three voices. This

form conveys the sense that a person or thing wishes to perform the action or is about to undergo the state indicated by the Desiderative form, as द्वृष्टोधिष्ठति 'he wishes to know' from द्वृष्ट्, and कळें विपत्तिष्ठति 'the bank is about to fall down'

(376) To form a Desiderative base, the root is first reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI) and then the termination स् is added on to it in the Non-conjugational Tenses and Moods In the Conjugational Tenses and Moods अ is added to स्.

(a) Roots beginning with a vowel reduplicate the following consonant with इ added on to it, or where necessary they first undergo the vowel changes required by section (381) and then take their reduplication, as अटिटिष्ठति, ईचिक्षिष्ठति अरिरिष्ठति अर्चिचिष्ठति, आणिष्ठति प्रतीष्ठिष्ठति, अधीष्ठिष्ठति from the roots अइ, ईश्व, क्त, अर्च, क्तण्, इ 2 P. with अधि, and with प्रति

(b) The अ of the reduplicative syllable is changed to इ, and the characteristic स् of the Desiderative becomes ष् by rule 83, but the स् of a primitive root remains unchanged when the Desiderative स् is changed to ष्. When the latter remains unchanged the primitive स् becomes ष्, as सिननिष्ठति-ते or सिषासति-ते from सन्. The root स्तु is an exception, it forms तुष्टुष्ठति. Other examples are सिसीष्ठति, सिस्मयिष्ठते, उसूष्ठति, तिटासति, सिष्टत्सति from the roots सि, स्मि, सु, स्था and सद्

(377) The Desiderative base takes the same terminations of Parasmaipada or Atmanepada or both as the primitive root does

Exception—The roots ज्ञा—शु—स्म— and दृश् are conjugated in the Atmanepada in the Desiderative ज्ञा with अनु, शु with प्रति or आ and the root स्म 6 A. take Parasmaipada terminations. The roots क्लृप्—वृद्—दृर्—गृथ् and स्यन्द् may optionally form their Desiderative in the Parasmaipada See exception 3 to section 378 (a and b)

Roots	3rd Sing	Roots	3rd Sing
ज्ञा ९ U—	जिज्ञासति-ते	श्रु with प्रति {	प्रतिशृशृष्टिति
ज्ञा with अनु—	अनुजिज्ञासति	“ आ } आशृशृष्टिति	
श्रु ५ P—	शुशृष्टते	स्वृ १ P—	सुस्वर्षते

स्वृ , , —	दिव्यक्षते
स्वृ ६ A—	सुसूषिति

(378) Amit, Set, and Wet roots have certain peculiarities in the Desiderative which are as follow —

Amit roots do not take इ before स्

Exception (1) —दृ—धृ (6 A)—स्मि १ A—प्रच्छ ६ P—क्ष
१ ३ P—take इ necessarily before स्, as दिव्यरिषते—दिव्यरिषते—सिस्म-
यिषते,—पिपुच्छिष्टपति and अरिरिषाति

Exception (2),—The root धस्ज् ६ U, and भृ takes इ optionally before स्, as विभ्रक्षात्-ते, विभर्क्षति-ते, विभ्रजिष्टति-ते, विभर्जिष्टति-ते,
विभारिषति-ते or भुभृषति-ते

Exception (3) —The root गम् takes इ in the Parasmaripada and rejects it in the Atmanepada, as जिगमिषति, संजिगसते

(a) Set Roots take इ before स्

Exception (1)—Roots ending in long ऊ and the following roots do not take इ before स् पू९ U is regular, and the intermediate इ is not lengthened in the case of कृ and गृ

Root	3rd Sing	Roots	3rd Sing
पू॑ - A—	पिपविष्टते	क्षण २ P—	चुक्षणृष्टिति
पू॑ ९ U—	पुपूषति-ते	“ , , P—	सच्चुक्षणृष्टते
कृ॒ ६ P—	चिक्करिषति	स्वृ , , —	सुस्वृष्टति
गृ॒ ६ P—	जिगरिषति	उ , , —	लुनृष्टति
	जिगलिषति		
मह् ९ U—	जिघृक्षति—ते	“ , , P—	आनुनृष्टते
रु॒ २ P—	रुरृषति	श्रु , , P—	चुक्षृष्टति

Exception (2) —Roots in long ऊ and the following roots take इ optionally before स्—यु९ U is regular.

Roots	3rd Sing	Roots	3rd Sing.
गृ 9 P	जिगरिषति	ऊर्जा 2 U	अर्णुविषति-ते
	जिगरीषति		अर्णुनविषति-ते
	जिगर्षिति	ऋू 4 5 P	अर्द्धिषति
वृ 9 A } वृ 5 U }	विवरिषति-ते		ईर्सति
	विवरीषति-ते	सत्र 8 U	सिसनिषति-ते
	द्वृर्षिति-ते		सिषासति-ते
यु 2 P	युशूषति	तत्र 8 U	तितंसति
	यियविषति		तितासति
यु 9 U	युशूषति-ते		तितनिषति
श्वि 9 U	श्वश्रीषति-ते	पत् 1 P	पित्सति
	श्वश्रिषति-ते		पिपतिषति
दंभ् 5 P	धिप्सति	छत् 6 P	चिकतिषति
	धीप्सति		चिकृत्सति
	दिवभिषति	चृत् 6 P	चिचर्तिषति
ज्ञप् 10 U	जिज्ञपयिषति-ते	छृद् 7 U	चिच्छदिषति-ते
	ज्ञीप्सति-ते		चिच्छत्सति-ते
दरिद्रा 2 P	दिवरिद्रासति	तृद् 7 U	तितदेषति-ते
	दिदरिद्रिषति		तितुत्सति-ते
ऊर्जा 2 U	ऊर्जनूषति-ते	चृत् १४ P	निनर्तिषति
	ऊर्जनूषति-ते		निवृत्सति

Exception (3) — The roots वृत्—वृथ् and शृथ् take इ in the Atmanepada and reject it in the Parasmaipada, but the root ऋत् takes it in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as विवर्तिषते or विवृत्सति, विवर्धिषते or विवृत्सासति, शिशार्धिषते or शिशृत्सति चिक्रमिषति or चिक्रंसते

(6) Wet roots take इ optionally before स्

Exception (1) — The roots यह्—ध् and सु 2 4. A. do not take इ as लुघुक्षति-ते, द्वृशूषति-ते, सुसूषते.

Exception (2) — अञ्ज् 7. P and अञ् 5 A. take इ necessarily, as अंजिनिषति, अशिशिषते.

* Exception (3).—The roots स्यन्द् and कूप् take इ optionally in the Atmanepada and altogether reject it in the Parasmaipada, as सिस्यदिष्टते or सिस्यंत्सते, सिस्यंत्साति चिकलिष्टते or चिकूप्सते, चिकूलसति

(379) Roots ending in इव् take इ optionally before स्, and this final इव् is changed to य् when the स् is unaugmented

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दिव् 4 P	दिदेविष्टति —दुद्युष्टति	सिद् 4 P	सिसेविष्टति सुस्सृष्टति
क्षिव् 1 4 P	चिक्षेविष्टति चुश्यूष्टति	षिद् 1 4 P	तिष्ठेविष्टति टिष्ठविष्टति तुष्ट्यूष्टति दुष्ट्यूष्टनि

(380) The Desiderative characteristic स् is considered to be weak when it does not take the augment इ.

(381) Special rules regarding radical vowel changes in the Desiderative.

(a) The ending इ and उ of a root is lengthened and the ending ऋ and ऋ् are changed to ईर्, or to ऊर् if a lalial precedes when the स् of the Desiderative is weak or unaugmented, as चिकीष्टति—द्यूष्टति-ते—चिकीर्षति-ते—पुर्षोष्टति—बुध्यूष्टति-ते—सुमूर्षति—तिर्तीर्षति from क्षि 1 5 P, शु 5 U, रु, ५.८ U. पृ ३ P, भृ १ ३ U, मृ 6 A. and तृ 1 P

(b) But when the स् of the Desiderative is strong viz. augmented the final इ—उ and ऋ short or long take their Guna substitute,

Roots	3rd sing	Roots	3rd sing.
श्वि 1 P	शिश्वायिष्टति	यु 2 P.	यियविष्टति
शी 1. 4. A	डिडयिष्टते	पू 1. A.	पिपविष्टते
शी 2 A	शिश्यायिष्टते	हृ 6. A	दिदरिष्टते
		तृ 1. P.	तितरिष्टति

(c) The penultimate short ऋ and लु of roots, and the penultimate short इ and उ of roots beginning with vowels take their Guna substitute before the augmented स् and remain unchanged before the unaugmented one, एषिषिष्टति औषिषिष्टति—विवर्तिष्टते—चिकलिष्टते from इष् 4 6 9 P उष् 1 P. वृ० 1 A and कृप् 1 A Also विवृत्सति and चिकृप्सति when the स् is unaugmented

(d) But the penultimate short इ and उ of such roots as begin with consonants and end with any except श् or व् take Guna optionally and the penultimate इ of roots in इव् does it necessarily when the स् of the Desiderative is strong, viz augmented and the same vowels remain unchanged when it is unaugmented as पिपिष्टति or पिपेष्टति from पिश् 6. P, चुकोषिष्टति or चुकुषिष्टति from कुप् 4 P. but दिदेविष्टति only, from दिव् 4 P. But चिक्षिष्टसति-ते and चुक्षिष्टसति from क्षिप् 4 P. 6 U and क्रुध् 4 P. as स् is unaugmented the roots being Anit

Exception —The roots रुद्—विद् 2 P and मुष् 9. P do not take Guna, as रुरादिष्टति—विविदिष्टति and मुमुषिष्टति

विद् 6 U is also Set but it forms the Desiderative as विविदि-ष्टति-ते or विवेदिष्टति-ते or विवित्सति-ते विद् 4 7 A is Anit and has विवित्सति-ते The root मुष् 4 P has मुमुषिष्टति or मुमोषिष्टति.

(e) Roots ending in ए—ऐ and ओ except मे 1 A —दो 4 P.—दे 1 A. धे 1. P (for which see section 382 a) change their final vowel to आ before the स् of the Desiderative, as चिक्षा-सति and चिच्छासति from क्षै and छौ

(f) The penultimate vowel of हृ and गृ (which is a substitute for इ 2 P and इ with अधि 'to remember' or 'to study') is lengthened before the unaugmented स्. गृ, though Anit takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as Par. जिगमिष्टति and Atm. जिगासते. इ with अधि P. 'to remember' forms अधीषिष्टति इ with

अथि A 'to study' has अधिनिगांसते The Passive Present of इ and इ with अथि 'to remember' are जिगांस्यते and अधिनिगांस्यते इ with प्रति 'to understand' is regular, as प्रतीषिषाति हन् has जिधासति, (see 1²3) The अ of the root गम् 'to go' when it is not a substitute for इ, is not lengthened in the Atmanepada, the forms are जिगमिषति Par and जिगंसते Atm

(382) Irregularities regarding re duplication and vowel changes of certain roots in the Desiderative

The roots आ॒५ P, ज्ञा॒१० U and कृ॒४ ५ P do not take reduplication and their vowel is changed to long ē before the unaugmented स्, as ईप्सति, शीप्सति-ते or जिज्ञप्यिषति-ते, ईत्संति or अर्द्धिषिषाति

(a) The following roots too reject reduplication and substitute short इ for their vowel when the स् is unaugmented राध् when it means "to kill" does the same, but otherwise it is regular Such of the following roots as end in a vowel add त् to the Desiderative स्.

Roots	3 Sing	Roots	3rd Sing
मि॑५ U मी॑९ U	{—मित्सति-ते	दो॑४ P दा॑१ P	{—दित्सति
But मी॑ 4 A has मिमीषते		दे॑ १ A	—दित्सते
मा॑२ P	—मित्सति	दा॑३ U	—दित्सति-ते
3-4 A	—मित्सते	धे॑१ P	—वित्साति
मे॑१ A	—मित्सते	धा॑३ U	—वित्सति-ते
रभ्॑१ A	—रित्सते	पत्॑१ P	—पित्सति
लभ्॑१ A	—लित्सते	पद्॑४ A	—पित्सते
शक्॑५ P	—शिक्षति	राध्॑ to kill	—रित्सति
शक्॑४ U	—शिक्षति-ते or शिशकिषति-ते	otherwise	—रिरात्सति

(b) The root दम्॑५ P does not take reduplication and substitutes इ or ई in which case it is considered as दभ्. The forms are विप्सति or धीप्सति or दिद्धिषिषति

(383) The root सुच् ६ U , when intransitive, takes Guna optionally and does not take reduplication when it takes Guna, as मोक्षते or सुसुक्षते When transitive it forms its Desiderative सुसुक्षति.

(384) The roots अ—स्वय—प्रच्छ—युत and हे take Sampra-sārana, as जिघृक्षति—ते, सुषुप्ति, विधृच्छिष्टति and दिघुतिष्टते or दिघो-तिष्टते, ज्ञहूषति—ते.

(385) Observe 193 (2—3), 194 (5—7), 195 (1—4—7) and 85 (a) regarding the following —

Roots	3rd Sing	Roots	3rd Sing
जि १ P	—जिगीषति	विच्छ् १ P	—विविच्छिष्टति
चि ५ U	—चिकीषति—ते		विविच्छायिषति
	चिच्चीषति—ते	पण् १ P	—पिपणायिषति
हि ५ P	—जिधीषति	A	पिपणिषते
मर्स् ६ P	—मिमक्षति	पन् १ P	—पिपनायिषति
नश् ४ P	—निनक्षति	A	पिपनिषते
	निनशिषति	कट् १ A	अर्तितिष्टति
नह् ४ P	—निनत्सति—ते		कृतितीयिषते
शुप् १ P	—जुगोपायिषति	कम् १ A	चिकमिषते
	जुगोपिषति		चिकामायिषते
	जुगुपिषति	अद् २ P	जिघत्सति
	जुगुप्तति	अज् १ P	अजिजिषति
१ A	—जुगोपिषते		विवीषति
	जुगुपिषते	मृज् १ २ P	मिमार्जिषति
धूप् ६ P	—हुधूपिषति		मिमृक्षति
	दुधूपायिषति		

(386) The roots चिकित्स—बीभत्स, &c shown in section 11 (1) are only Desiderative in form but they do not convey a Desiderative sense for which new Desiderative bases must be prepared. See the following forms.

Roots	3 Sing.	Roots	3rd Sing.
चिकित्स्	—चिकित्सिष्टि-ते	शीशांस्	—शीशासिष्टि-ते
दीदांस्	—दीदासिष्टि-ते	मीमांस्	—मीमांसिष्टे
बीभत्स्	—बीभत्सिष्टे	तितिथ्	—तितिथिष्टे

ज्ञुयप्त् —ज्ञुयप्तिष्टे

(387) ईर्ष्य् 1 P forms ईर्ष्ययिष्टि or ईर्ष्ययिष्टि viz third consonant also is doubled

(388) Roots of the 10th conjugation form their Desiderative according to the general rules, but it is to be remembered that those roots of the 10th conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the Conjugational Tenses and Moods, undergo the same change in the Desiderative. The roots ज्ञा, वा, पी, and धू all (10 U) retain their substitutes ज्ञाएः, वाएः, पीएः and धूएः in the Desiderative. Also remember exceptions 3 and 4 to section 235 (e), regarding vowels of Reduplication in the case of roots ending in उ short or long

Roots	3 Sing	Roots	3 Sing
ज्ञा 10 U	जिज्ञापयिष्टि-ते	कथ् 10 U	चिकथयिष्टि-ते
यु 10 A	यियावयिष्टे	विद् 10 A	विवेदयिष्टे
धू 10 U	विभावयिष्टि-ते	चुर् 10 U	चुचोरयिष्टि-ते
धृ , „	द्वधूनयिष्टि-ते	सृष् , „	सिमर्षयिष्टि-ते
वृ „ „	विवारयिष्टि-ते	स्पृह् , „	पिस्पृहयिष्टि-ते
जृ „ „	जिजारयिष्टि-ते	आंदोल् „	आदुदोलयिष्टि-ते
क्षत्र् „ „	चिक्षालयिष्टि-ते		

(389) Causals also may be conjugated in the Desiderative. Observe exception 3 and 4 to section 235 (e) and their illustrations in sections 246 and 247 regarding vowels of reduplication in the case of roots ending in उ short or long. The following are the examples --

Roots	3rd Sing	Roots	3rd Sing
पू Causal	पिपावयिषति-ते	श्रु Cuas.	शिश्रावयिषति-ते
भू "	विभावयिषति-ते	द्वु "	शुभ्रावयिषति-ते
मृ I A	मिमावयिषति-ते	द्वु "	दिद्रावयिषति-ते
सु Caus	यियावयिषति-ते	प्रु "	दुद्रावयिषति-ते
रु "	रिरावयिषति-ते	प्रु "	पिप्रावयिषति-ते
लू "	लिलावयिषति-ते	प्लु "	एप्रावयिषति-ते
ज्ञु ,	जिज्ञावयिषति-ते	प्लु "	पिप्लावयिषति-ते
उन "	उनावयिषति-ते	उन "	एप्लावयिषति-ते
ब्रु "	सिस्त्रावयिषति-ते	च्यु "	चिच्च्यावयिषति-ते
	सुस्त्रावयिषति-ते		चुच्च्यावयिषति-ते

(390) Note the following Desiderative forms derived from the Causals of the roots —

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्वप् Caus	सुख्वापयिषति-ते	शिख् Caus.	शिश्वाययिषति-ते
सिध् "	सिषेधयिषति-ते		शुशावयिषति-ते
स्विद् "	सिस्वेदयिषति-ते	हें "	जुहावयिषति-ते
सह् "	सिसाहयिषति-ते	स्फुर् "	पुरफारयिषति-ते
इ with } अधिजिगापयिषति ते			पुस्फोरयिषति-ते
अधि to study } " अध्यापिपयिषति-ते		श्वु "	जुक्षावयिषति-ते

Conjugation of the Desiderative Base.

Conjugational Tenses and Moods.

(391) In the Active Voice, the Desiderative base takes अ and then it is conjugated like the base of a root of the 6th class. In the Passive ए is added to the base and it is then conjugated like an ordinary Passive verb.

(3rd Singular.)

Tenses	Parasmaipada	Atmanepada.	Passive
Present—	चुच्चोरयिषति	चुच्चोरयिषते	चुच्चोरयिष्यते
Imperfect—	अचुच्चोरयिषत्	अचुच्चोरयिषत्	अचुच्चोरयिष्यत्
Imperative—	चुच्चोरयिष्टु	चुच्चोरयिषताम्	चुच्चोरयिष्यताम्
Potential—	चुच्चोरयिषेत्	चुच्चोरयिषेत्	चुच्चोरयिष्येत्

Non-Conjugational Tenses and Moods

(392) The Perfect is formed according to section 209.

The terminations of the Fifth Variety are used for the Aorist. In the two Futures and the Atmanepada Benedictive, the base takes the intermediate इ before the terminations are applied

The Conditional and the Parasmaipada Benedictive are formed from the base in the usual way

In the Passive the forms of all the Tenses and Moods are made up in the usual way with the exception of the Third Person Singular Aorist which is made up by the termination इ.

(3rd Singular).

Tenses	Par	Atm.	Passive
Perfect	चुचोरयिषांचकार	चुचोरयिषांचके	चुचोरयिषाचक्रे
	चुचोरयिषामास	चुचोरयिषामास	चुचोरयिषामासे
	चुचोरयिषावभूव	चुचोरयिषावभूव	चुचोरयिषावभूवे
Simple } Future }	चुचोरयिषिष्यति	चुचोरयिषिष्यते	चुचोरयिषिष्यते
Peri ,,"	चुचोरयिषिता	चुचोरयिषिता	चुचोरयिषिता
Conditional—अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत्
Aorist— अचुचोरयिषीत्	अचुचोरयिषेष्टि	अचुचोरयिषेष्टि	अचुचोरयिषेष्टि
Benedictive—चुचोरयिष्यात्	चुचोरयिषिष्याष्टि	चुचोरयिषिष्याष्टि	चुचोरयिषिष्याष्टि

(c) The Frequentative (यडन्ता)

(393) *The Frequentative is formed from monosyllabic roots of the first nine classes, beginning with any consonant

Exceptions —The roots मूळ—मूळ and सूळ (all 10 U.) though belonging to the 10th class, and the roots अङ्ग—क्ष 1 3 P. अङ्ग 5. A and ऊङ्ग though beginning with a vowel, take Frequentative forms.

(394) The Frequentative imports repetition or intensity of the action or state expressed by the root from which it is derived; as चेक्रीयते 'he does repeatedly or intensely' from the root क्रे

* धातोरेकाचो हलादे क्रियासमिहरे यद् III 1 21

स्फृच्छृच्छिसृच्यत्यर्थगूणोत्तिभ्यायेद् वाच्य ।

Exception (1) :—⁴ The Frequentative of roots implying motion does not import the usual sense but shows tortuous motion, as वात्रज्यते 'he walks crookedly' from the roots व्रज् 'to walk'

Exception (2) —[†] The Frequentative of the roots लुप्—सद् चर्—जप्—जभ्—दह्—दश्—भञ्ज् and पृष्ठ does not express the usual sense but imports censure, as लोलुप्यते 'he cuts clumsily' from लुप् to cut

(395) The Frequentative Base is of two kinds. Both follow the same peculiar rules of reduplication. One base is called Atmanepada Frequentative (यडन्त) since it is conjugated in the Atmanepada only, in which case the root takes ष before reduplication. The other base is called Parasmaipada Frequentative (यइ लुगन्त) which rejects ष and is conjugated in the Parasmaipada only, as Atm Freq base is बोध्य and Par Freq Base बोभ्य from the root भू.

(396) The Frequentative Base is reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI) There are, however, certain special rules of reduplication and vowel changes which are equally applicable to both the Atmanepada and Parasmaipada Frequentative. They are as follow —

- (a) If a root begins with a vowel the following consonant is reduplicated, as अट्—अद्य—अटद्य,—अश्—अद्य—अशश्य—so also अराय and ऊर्णोन्य from क्त् and ऊर्ण्. Other optional forms of क्त् are अर्ति or अरियति or अरीयति see (d) below.
- (b) The vowel इ or उ in the reduplicative syllable takes Guna substitute, as भू—भूय—भुभूय—बुभूय—बोभूय, नी—नीय—नीनीय—निनीय—নেনীয়, মিদ্—ভিয—মিভিয—বিভিয—বেভিয, তুষ্ট—তুয—তুতুয—তোতুয, দা—দীয—দিদীয—দেদীয, ধে—ধীয—ধিধীয—দিধীয—দেধীয

* नित्य कैटिल्ये गतौ III. 1 23.

† उपसदचरजपजभदहदशमङ्गभ्योभाचगर्हयाम् III I 24

- (c) The अ in the reduplicative syllable is changed to आ, as अटात्य and अज्ञात्य from अट् and अज्, पच्-पंच्य-पपच्य—पापच्य, स्मृ—स्मर्य—स्समर्य—सासमर्य,
- (d) The अ of the reduplicative syllable of a root having a penultimate short कृ, or कृ which is the result of Samprasārana, is not lengthened, but the syllable री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant in the Atmanepada Frequentative Base ली is under the same circumstances inserted in the reduplicative base of the root कूप्. In the case of Parasmaipada Frequentative Base, the letter र् or the syllable री or रि� is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant, if the root ends in short कृ or has a short कृ for its penultimate क् or लि or ली is likewise inserted in the Parasmaipada Frequentative base of the root कूप्. Examples —वृत्—वृत्य—ववृत्य—वरीवृत्य प्रच्छु-पृच्छ्य-पपृच्छ्य, परीपृच्छ्य कूप्—कूप्य—चकूप्य—चलीकूप्य चृत्—नृत्य—ननृत्य—नरीनृत्य Par Freq Bases of the roots कृ—वृत् and कूप् being कृ—चक्—चक्वि or चरिक् or चरीक्, वृत्—वनृत्—वर्वृत् or वरीवृत् or वरीवृत् कूप्—चकूप्—चलकूप् or चालकूप् or चलीकूप्
- (e) The अ of the Reduplicative syllable of a root ending in a nasal and the अ of the roots चर्, फल्, जप्, जभ्, दह्, दंग्, भञ्ज् and पञ् 1st conj ‘to restrain’ is not lengthened and Anusvara or the nasal of that class to which the first radical consonant belongs is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant except in the case of roots whose final radical nasal is changed or dropped before the य of the Frequentative Base. The roots चर् and फल् after inserting a nasal change the

अ of the following syllable to उ Examples —चर—
 चर्य—चचर्य—चंचर्य—चचुर्य or चञ्चुर्य, चचूर्य or चञ्चूर्य—
 फल—फल्य—फफल्य—पफल्य—पफल्य—पफुल्य or पम्फुल्य,
 पफूल्य or पम्फूल्य भ्रम्—भ्रम्य—बभ्रम्य यम्—यम्य—
 ययम्य जप्-जप्य-जजप्य दह्—दह्या—ददह्या जन्-जन्य-
 जजन्य but when जन् becomes जाय the Atm Freq.
 base is जाजाय

- (f) The अ of the reduplicative syllable of the roots वञ्च्
 P '1 to go,' संस्-धस्-भंस्-कस्-पत्-पद् and स्कन्द्
 is not lengthened and नी is inserted between the
 vowel अ of the reduplicative syllable and the first
 radical consonant

वञ्च्	—	वच्य	—	वनीवच्य
संस्	—	सस्य	—	सनीसस्य
धवस्	—	धवस्य	—	धवनीधवस्य
भस्	—	भस्य	—	भनीभस्य
कस्	—	कस्य	—	कनीकस्य
पत्	—	पत्य	—	पनीपत्य
पद्	—	पद्य	—	पनीपद्य
स्कन्द्	—	स्कद्य	—	स्कनास्कद्य

'The Atmanepada Frequentative.'

(397) To form the Atmanepada Frequentative Base, the syllable य is added to the root, as भू—भूय नी—नीय. भिद्—भिद्य.

(398) Note the following radical vowel changes before य.

- (a) Final इ and उ are lengthened , as श्रि—श्रीय दु—दूय.
- (b) Final क्त preceded by a simple consonant substituted long री and that preceded by a conjunct consonant takes Guna, as कृ—क्रीय स्मृ—स्मर्य
- (c) Final long ञ् becomes ईर्, or ऊर् if a labial or व् precedes , as कृ—कीर्य, पृ—पूर्य

- (d) Of roots ending in आ, the चु verbs *viz.* दा—धा (3 U) दा 1 P दो—दे—ये and the roots मा—स्था—गै—पा to drink, हा to abandon and सो and the roots श्रा and धमा change the final आ to ई '—he final आ of other roots remains unchanged and the final ए—ए and ओ except that of the roots र्ये and ह्वे are changed to आ The root ज्या substitutes long ई, and व्ये and ह्वे substitute ई and ऊ for ये and वे Examples, दा—दीय धे—धीय गै—गीय सो—सीय but ढो—छाय ग्लै—ग्लाय ज्ञा—ज्ञाय, श्रा—श्रीय धमा—धमीय व्ये—वीय ह्वे—हूय
- (e) The roots व्यच्—व्यध्—स्थस्—स्वप्—ग्रह—प्रच्छ—प्रस्त् and ब्रञ्च् take Samprasārana , as व्यच्—विच्य, ग्रह—ग्रह्य The roots यज्—वच्—वप्—वह—वस्—वद् and वग् do not take Samprasārana यज्—यज्य
- (f) The roots शास् and प्याय् become शिष् and पी , as शास्—शिष्य. प्याय्—पीय.
- (g) The roots दिव्—सिव्—षिव् and सिव् lengthen their penultimate, as दिव्—दीव्य सिव्—सीव्य &c
- (h) A penultimate nasal is generally dropped Observe section 331 (a and b) Examples शंस्—शस्य But नन्द्—नन्द्य.
- Conjugation of the Atmanepada Frequentative Base
- (399) In the Active Voice the base is conjugated like the base of a root of the 4th class in Atmanepada in the Conjugational Tenses and Moods In the Non-conjugational Tenses and Moods and in all the tenses of the Passive, the base drops its ending अ when the final ए is preceded by a vowel, but when this ए is preceded by a consonant, ए itself is dropped, as बोध्य becomes बोध्, and बोऽनुःय becomes बोऽनुय् The base thus obtained in each case does not undergo any more changes, and the Non-conjugational Tenses and Moods and all the Tenses of the Passive are formed exactly in the same way as described in section 392

(399a) Forms of 3rd singular of Atmanepada Frequentative Active and Passive of the roots भू and तुष्ट् are given below —

(3rd singular)

Tenses	Atm Freq Active	Atm Freq Passive
Present	बोभूयते	बोभूयते
Imperfect	अबोभूयत	अबोभूयत
Imperative	बोभूयताम्	बोभूयताम्
Potential	बोभूयेत	बोभूयेत
Perfect	बोभूयामास	बोभूयामासे
	बोभूयाचकार	बोभूयाचक्रे
	बोभूयावभूव	बोभूयावभूवे
Aorist 1st sing	अबोभूयिषि	like Atmanepada
,, 3rd ,,	अबोभूयिष्ट	अबोभूयि
Simple Future	बोभूयिष्यते	{ like Atmanepada
Peri ,,	बोभूयिता	
Conditional	अबोभूयिष्यत	
Benedictive	बोभूयिषीष्ट	
Present	बोतुष्ट्यते	{ like Atmanepada
Imperfect	अबोतुष्ट्यत	
Imperative	बोतुष्ट्यताम्	
Potential	बोतुष्ट्येत	
Perfect	बोतुष्ट्यामास	बोतुष्ट्यामासे
	बोतुष्ट्याचकार	बोतुष्ट्याचक्रे
	बोतुष्ट्यावभूव	बोतुष्ट्यावभूवे
Aorist 1st sing	अबोतुष्टिषि	like Atmanepada
,, 3rd ,,	अबोतुष्टिष्ट	अबोतुष्टि
Simple Future	बोतुष्टिष्यते	{ like Atmanepada
Peri ,,	बोतुष्टिता	
Conditional	अबोतुष्टिष्यत	
Benedictive	बोतुष्टिषीष्ट	

Formation and conjugation of the Parasmaipada
Frequentative Base

(400) To form the Parasmaipada Frequentative Base, the root is simply reduplicated according to the general and special

rules of reduplication (see Chapter VI and also section 396 of this Chapter) and the base thus obtained is conjugated like the special base of a root of the 3rd class in the conjugational Tenses and Moods इ is optionally prefixed to the strong terminations beginning with a consonant viz before मि—सि—ति of the Present, स् and त् of the Imperfect, and कु of the Imperative Before this इ the penultimate short vowel does not take Guna substitute Examples —बोभोति or बोभवीति from भू, बेमेति or बेभिदीति from भिद्, वर्वात्ति or वरिवात्ति or वरीवात्ति or वद्यतीति or वरिवृत्तीति or वरदिवृत्तीति from वृत् चर्कात्ति or चरिकात्ति or चरीकात्ति or चर्करीति or चरिकरीति or चरीकरीति from कु to do.

The forms of the root भू are given below, the base is बोभव् before the strong and बोभू before the weak terminations

Present.

S.	D.	P.
1 बोभोमि बोभवोमि	} बोभूवः	बोभूम्
2 बोभोषि बोभवीषि	} बोभूथ	बोभूथ
3 बोभोति बोभवीति	} बोभूत	बोभूति

Imperfect

S.	D.	P.
अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम्
अबोभो अबोभवी	} अबोभूतम्	अबोभूत
अबोभोत् अबोभवीत्	} अबोभूताम्	अबोभूतु

Imperative.

1 बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम्
2 बोभूहि	बोभूनम्	बोभूत
3 बोभोत् बोभवीत्	} बोभूताम्	बोभुवतु

Potential.

बोभ्याम्	बोभ्याव	बोभ्याम्
बोभ्या	बोभ्यातम्	बोभ्यात
बोभ्यात्	बोभ्याताम्	बोभ्यु

In the Non-conjugational tenses and moods, the base takes the Set terminations The augment इ is always prefixed except in the Benedictive, as Perfect बोभवाचकार-बोभाव, Aorist अबो-भूवीत् or अबोभोत् or अबोभवीत् or अबोभूत् or अबोभावीत्, Simple Future बोभविष्यति, Peri Future बोभविता, Conditional अबोभविष्यत् and Benedictive बोभयात्.

As this form of the Frequentative is of rare occurrence in literature and is mostly confined to the Veda, only the general formation is indicated here.

(401) Irregular Frequentative Bases

Roots	Atm	Freq.	Parasm	Fre
चर्	चञ्चूर्यते		चञ्चुरीति	
	चञ्चूर्यते		चञ्चूर्ति	
फल्	पम्कुल्यते		पम्कुलीति	
	पंकुल्यते		पंकुलिति	
गृ	जेगिल्यते		जागर्ति	
श्वि	शेश्वीयते		शेश्वीयति	
	शोश्वूयते		शोश्वेति	
जन्	जञ्जन्यते		जञ्जनीति	
	जंजन्यते		जजन्ति	
हन्	जेहीयते		जहृनीति	
	जंघन्यते		जहृन्ति	
शी	शाश्ययते		शेश्यीति	
	शोश्येति			
खन्	चहृन्यते		चहृनीति	
	चंखन्यते		चहृन्ति	
	चाखायते			
द्वित्	देवुत्यते		देवुतीति	
			देवोति	
ऋ	अरार्यते		अरार्ति	
			अरियति	
चाय्	चेकीयते		चेक्यीति	
			चेकेति	
सन्	ससन्यते		ससनीति	
	सासायते		संसन्ति	

(d) Denominatives (नामधातव)

(402) Verbs derived from nominal bases are called Denominatives. These are formed either by merely adding to nouns the characteristic signs of the tenses and moods and the personal terminations or by deriving a base by means of affixes such as क्यद्-क्यड्-क्यष्-यक्-काम्यच्-णिङ् or णिच् (see sections from 403 to 407 and from 415 to 418), and then adding to a base thus prepared the characteristic marks and the personal terminations. These verbs are used in various senses but they commonly import that a person or thing behaves or looks upon or wishes for or resembles a person or thing denoted by the noun. Denominatives are rarely used and hence only their general nature is indicated here.

(403) Verbal bases are formed from nouns without the addition of any affix, in which case the nouns are to be taken as Parasmaipadi roots of the 1st class in the conjugational tenses and as ordinary Set roots in the non-conjugational ones. These verbal bases import that a person or thing behaves like that which is denoted by the noun.

(404) The penultimate vowel of a noun ending in a nasal is lengthened

पथिन् 'a road'—पथीनति it serves as a road.

राजन् 'a king'—राजानति he behaves like a king.

The final अ of a noun is dropped before the conjugational sign अ.

क 'Brahmadeo'—काति he behaves like Brahmadeo.

अ 'Vishnu'—अति he acts like Vishnu

Final vowels take the same vowel changes which a root of the 1st class has to undergo

बि 'a bird'—बयति he behaves like a bird

ओ 'Lakshmi'—अयति she acts like Lakshmi.

सू 'the earth'—भवति he behaves like the earth.

पितृ 'a father'—पितरति he behaves like a father

माला 'a garland'—मालाति it is like a garland

(405) A nominal verb may be derived by adding the affix य to the noun. The base so derived is conjugated in the Parasmaipada only to convey the notion that a person wishes for or looks upon another person or thing as that which is expressed by the noun. In some instances this verbal base imports a different meaning. See section 409 and 410

(406) When the base so derived is conjugated in the Atmanepada only, it conveys the notion of behaving like that which is expressed by the noun (see section 411) In a few instances, this base conveys a different meaning (see Section 413) In the case of verbal bases from भूता—मन्द—पण्डित—सुमनस्—उन्मनस् &c. the notion of becoming like that which is denoted by the adjective is expressed. See section 411 (a)

(407) The affix य is also added to लोहित, रथाम्, हुस्त, हर्ष गर्व, सुख, सूच्छा, निद्रा, कृपा, धूम and करुणा and to words ending in the affix आ to convey the idea of 'becoming like that which is denoted by the noun or adjective '

The verbal bases derived from these are conjugated in both the Padas in the opinion of Panini but the Parasmaipadi forms of the words except लोहित are strongly objected to by both the Bhâshyakâr and Vârtikâr. लोहित has both the forms of लोहितायति-ते 'becomes red' पटपटायते 'utters the sound pat-pat.' For other forms see section 412

(408) The affix य is not added to nouns ending in म् and to indeclinables कमिच्छति or स्वरिच्छति he longs for heaven.

(409) Illustration of section 405.

Final अ or आ is changed to ई.

पुत्र 'a son'—पुत्रीयति he wishes for a son.

—छात्रम् पुत्रीयति he looks upon his pupil as his son.

प्रासाद् 'a palace'—प्रासादीयति he looks upon (his hut) as a palace.

कुटी ' a hut'—कुटीयति he looks upon (his palace) as a hut.
Final त् or तु is lengthened.

कवि 'a poet'—कवीयति he wishes for a poet.

विष्णु 'Vishnu'—विष्णूयति he looks upon (the Brahmin) as
Vishnu

Final क is changed to री.

दातृ 'a donor'— दात्रीयति he wishes to have a donor

Final ओ or औ is changed to अ॒ or आ॑

गो 'a cow'—गव्यति he wishes for a cow

नौ 'a boat'—नाव्यति he wishes for a boat

Final न् is dropped and the preceding अ is changed to ए

राजन् 'a king' राजीयति he wishes for a king

Other final consonants remain unchanged.

वाच ' a word ' वाच्यति he wishes for words.

समिधु ' fuel '—समिध्यति he wishes for holy fuel.

The penultimate इ or उ of nouns ending in र् or रः is generally lengthened.

गिरु 'speech'—गीर्यन्ति he wishes for words

पर 'a town'—पर्यंति he wishes to have a fortress

दिव 'heaven'—दीव्यति he wishes for heaven.

(410) Illustration of section 406.

Final ȝ is lengthened

कृष्ण 'Krishna'—कृष्णायते he behaves like Krishna

The अस of अप्सरस् and ओजस् is changed to आ

अप्सरा 'an Apsaras'—अप्सरायते 'she behaves like an Apsaras.'

ओजस् 'mighty power'—ओजायते he acts like one who is very powerful.

The *sing* of other nouns in *sing* is changed to *any* optionally.

विद्वस् 'a learned man'—विद्यायते } he acts like a learned
विद्यमन्ते man

यज्ञस 'fame'

—यशायते
यशस्यते

he behaves like one
who is famous.

Feminine nouns except those having a penultimate क् substitute a masculine base generally

कुमारी 'a girl'—कुमारायते he acts like a girl
 हरिणी 'a deer'—हरितायते she behaves like a female deer
 युवती 'a maiden'—युवायते he acts like a maiden
 पाचिका 'a female cook'—पाचिकायते she acts like a female cook
 मद्रिका 'a female inhabitant of Madra' } मद्रिकायते she acts like female inhabitant of Madra
 रसिका 'a female possessed of taste' } रसिकायते she acts like a female possessed of taste

सपत्नी 'a co-wife'—सपत्नायते }
 सपनीयते }
 सपतियते } she acts like a co-wife.

(411) Note the following Denominatives from the adjectives —

भृश 'frequent'—भृशायते it becomes frequent
 मन्द 'slow'—मन्दायते he becomes slow
 पण्डित 'learned'—पण्डितायते he pretends to be learned.
 उमनस् 'generous minded'—उमनायते he becomes well-disposed.
 उन्मनस् 'agitated, uneasy'—उन्मनायते he becomes agitated or uneasy

(412) Observe section 407 regarding the following, but as only their *Atmanepada* forms are allowed by both the *Bhāshyakār* and *Vārtikkār*, their *Parasmaipada* forms are not given here

- श्याम 'black'—श्यामायते it becomes black
- दुख 'pain'—दुखायते he suffers pain.
- हर्ष 'delight'—हर्षायते he feels delighted.
- गर्व 'pride'—गर्वायते he becomes proud.
- सुख 'happiness'—सुखायते he feels happy.
- मृच्छा 'swoon'—मृच्छायते he feels fainted.
- निद्रा 'sleep'—निद्रायते he feels sleepy.
- कृपा 'kindness'—कृपायते he feels kind.
- धूम 'smoke'—धूमायते it becomes smoky or foggy
- करुणा 'pity'—करुणायते it becomes pitiable.

(413) The following Denominative forms convey a different meaning —

अभ्र 'a cloud'—अभ्रायते it produces clouds

उष्मन् 'heat'—उष्मायते it produces heat

कण्व 'sin'—कण्वायते he commits sin

कलह 'quarrel'—कलहायते he picks out a quarrel

कष्ट 'hardship'—कष्टायते he intends mischief

कुच्छु 'a difficulty'—कुच्छायते he has a wicked design

गहन 'distress'—गहनायते—he becomes distressed

दुर्दिन 'a cloudy day'—दुर्दिनायते the day becomes cloudy.

नीहार 'fog'—नीहारायते the day becomes misty.

फेन 'foam'—फेनायते it becomes frothy

बाष्प 'tears'—बाष्पायते he sheds tears

रोमन्थ 'ruminating' रोमथायते he is ruminating

शब्द 'a word' शब्दायते he makes a noise

सत्र 'sin'—सत्रायते he intends fraud

सुदिन 'a fair day' सुदिनायते it becomes a fine day.

सुख 'happiness'—सुखायते he enjoys happiness

मनस् with अभि—अभिमनायते (अभिमनाभवति) he becomes pleased

अलीक—अलीकायते (अलीकं वेदयते) he is deceived

अस्त्र—अस्त्रायते (अस्त्रं वेदयते) he sheds tears

स्वप्न with उत्—उत्स्वप्नायते (स्वप्नोद्वेगं वेदयते) he dreams through uneasiness.

ऊष्म—उष्मायते (उष्माणसुद्धमाति) (the sun) sends forth heat.

ऊपर—ऊपरायते (ऊपर इवाच्चरति) he acts like a salt-desert viz gives no room for the production of desires.

ओजस्—ओजायते (ओजस्वानिवाच्चरति) he shows strength or acts like a strong man

कक्ष—कक्षायते (कक्षं पृष्ठं चिकीर्षति) he intends to do a wicked action

कृपण—कृपणायते (कृपणं वेदयते) he becomes wretched.

चपल—चपलायते (चपलं भवति) he trembles

मनस् with दुर्—दुर्मनायते (दुर्मनाभवति) he becomes sad or vexed.

दोला—दोलायते (दोलामारोहति) he fluctuates or becomes uneasy
 वृहत्—वृहायते (वृहद् भवति) he becomes great
 मद्र—मद्रायते (मद्रं भवति) he becomes glad
 मेध—मेधायते (मेध करोति) it becomes cloudy
 मनस् with वि—विमनायते (विमनाभवति) he becomes sad
 शीघ्र—शीघ्रायते (शीघ्रभवति) he becomes quick
 स्वप्न—स्वप्नायते (स्वप्नं वेदयते) he dreams.

(414) स् or अस् is inserted between any nominal base and the affix या to express the sense of ' wishing ardently ' for that which is expressed by the noun These Denominatives are conjugated in the Parasmaipada only

मधु 'honey'—मधुस्यति } he wishes ardently for honey.
 —मध्यस्यति }

दधि 'curds'—दधिस्यति } he wishes ardently for curds.
 —दध्यस्यति }

अश्व 'a horse'—अश्वस्यति—(the mare) longs for the horse

वृष 'an ox'—वृषस्यति—(the cow) longs for the ox.

क्षीर 'milk'—क्षीरस्यति he wishes to drink milk

लवण 'salt'—लवणस्यति (the camel) desires for licking salt.

Note also the following —

अश्वीयति he wishes for a horse

वृषीयति he wishss for an ox.

लवणीयति he wishes for salt.

लवण्यति he*seasons (the mangoes) with salt

क्षीरीयति he wishes for milk

(415) There are 52 roots given in the Dhâtupâtha under the head of कण्डुदिगण ' These are really speaking Denominatives, but are considered by some as roots of the 11th conjugation. These take the sign य (यक्) before which the final अ, if any, is dropped* These roots are given here in an alphabetical order

अगद P—नीरोगत्वे अगद्यति he is healthy

अंबर P—सभरणे अबर्यति he maintains

अरर P—आराकर्मणि अर्यति he works with an awl

असु P } उपतापे असूयति-ते he is distressed
अस् U }

इरस् P } इरज् P } इर् A }	ईर्याद्याश् } ईर्यते }	इरस्यति } इरज्यति } ईर्यते }	he is jealous } or angry }
---------------------------------	---------------------------	------------------------------------	-------------------------------

इला P—विलासे इलायति he sports or is merry

इषुध P—शरधारणे इषुध्यति it contains arrows

उरस् P—बलार्थ उरस्यति he is strong

उषस् P—प्रभातीभावे उषस्यति it dawns

एला P—विलासे एलायति he sports or is merry

कण्डू U—गान्धविर्घणे कण्डूयति-ते he rubs gently.

कुषुभ्यति he throws

केला } खेला }	P—विलासे } खेलायति }	केलायति } खेलायति }	he sports or is } merry }
------------------	-------------------------	------------------------	------------------------------

गद्दद P—वाहस्खलते गद्यति he stammers

चरण P—गतौ चरण्यति he goes

चुरण P—चौर्ये चुरण्यति he steals

तन्तस् P—दुखे तन्तस्यति he is distressed

तरुण P—गतौ तरुण्यति he goes

तिरस् P—भन्तधौं तिरस्यति he disappears

तुरुण P—त्वरायां तुरुण्यति he is swift

दुख P—दुखे दुख्यति he is distressed

द्रवस् P—परिताप-	द्रवस्यति he troubles himself,
परिचरणयोः	he waits upon.

पम्पस् P—दुखे पम्पस्यति he is distressed

पयस् P—प्रसृतौ पयस्यति it flows or spreads

भिषज् P—चिकित्सायाम् भिषज्यति he cures

भिष्णज् P—उपसेवायाम् भिष्णज्यति he serves or worships

भुरण P—धारणपोषणयो भुरण्यति he supports or nourishes

मगध P—परिवेष्टने,	मगध्यति he surrounds, or he
नीचदास्येच ,	becomes a slave.

मन्तु P	{ अपराधे, रोषेच	मन्तुयति } he offends or becomes
मन्तु A	{	मन्तुयते } angry
मही A	—पूजायाम्	महीयते he is highly respected
मेधा P	—आशुग्रहणे	मेधायति he understands quickly.
रेखा P	—श्लाघासादनयो	रेखायति he praises or vexes
लाट P	—जीवने	लाव्यति he lives
लिट P	—अल्पकुत्सनयो	लिल्यति he thinks lightly of or he reproaches
लेख	{ P विलासे, } लेख्यति } he sports or wavers	
लेखा	{ सखलनेच } लेखायति }	
लेद्	{ P—धौत्ये, पूर्वभावे, } लेक्ष्यति } he deceives, is first,	
लोद्	{ स्वप्ने, दीप्तौच } लोक्यति } sleeps or shines	
लेला P	—दीप्तौ	लेलायति he shines
बरण P	—गतौ	बरण्यति he goes
बल्गु P	—पूजामाधुर्ययो	बल्गूयति he worships or appears lovely
वेद P	—धौत्येस्वप्नेच	वेदयति he deceives or sleeps
सपर P	—पूजायाम्	सपर्यति he worships
सुख P	—सुखे	सुख्यति he feels happy
संभूयस् P	—प्रभूतभावे	संभूयस्याति it increases or becomes abundant
सवर P	—संभरणे	संवर्यति he maintains
हणी A	—रोषणे,	हणीयते he becomes angry or feels
	लज्जायांच	ashamed

(416) Denominatives are formed by the affix काम्य and they are conjugated in the Parasmaipada only. They express the idea of wishing for that which is indicated by the noun.

पुत्र 'a son'—पुत्रकाम्यति he wishes for a son

यशस् 'fame'—यशस्काम्यति he wishes for fame

(417) Some verbal bases are formed by the addition of the affix णिङ् viz by adding इ to the noun and conjugating it in the

Atmanepada only Others are formed by means of the affix गिन्च् viz by adding इ to the noun and conjugating it in the Parasmaipada only आपि is substituted for इ in this case when Denominatives are formed from the nouns सत्य—अर्थ and वेद. Both of these bases are conjugated like roots of the 10th class When added to a feminine base, the corresponding masculine base is substituted for it These Denominatives convey various meanings

(a) Atmanepada bases

* पुच्छ with उत्-उत्पुच्छयते (पुच्छसृदस्यति) (the dog) lifts up the tail.

पुच्छ with परि—परिपुच्छयते (पुच्छंपर्यस्यति) the dog moves the
पुच्छ with वि—विपुच्छयते (पुच्छव्यस्यति) tail to and fro

भाण्ड with सम्—संभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) he heaps together the vessels

चीवर with सम्—सञ्चीवरयते (चीवराणर्यज्यति परिधन्ते वा) (the mendicant) procures or wears bark-garments

(b) Parasmaipada bases

† मुण्ड—मुण्डयति (मुण्डकरोति) he shaves (Manavaka)

मिश्र—मिश्रयति (मिश्रकरोति) he mixes

श्रुक्षण—श्रुक्षणयति (श्रुक्षणकरोति) वस्त्रं वस्त्रं he prepares cloth of a very thin thread

लवण—लवणयति (लवणंकरोति) he seasons (mangoes) with salt.

ब्रत—ब्रतयति (ब्रतंकरोति) पयं he makes a vow of living upon milk only

* वस्त्र with सम्—सवस्त्रयति (वस्त्रेण समाच्छादयति) he clothes himself with a garment.

* पुच्छभाण्डचीवराणिङ्गृ III 1 20.

† मुण्डमिश्रश्लक्षणलवणब्रतवस्त्रहलकुलमुत्तृमेत्योगिन्च III 1 21

हल—हल्यति (हलि गृह्णाति) he uses a large plough.

कल—कल्पति (कलि गृह्णाति) he picks a quarrel

कृत—कृत्यति (कर्तं गृह्णाति) he takes the die called ‘krīta’

तूस्त—तूस्तयति (तूस्तकरोति) he ties the hair into a braid

* सत्य—सत्यपयति (सत्यमाचषेकरोति वा) he declares as true-
ratifies his bargain or contract

श्रु अर्थ—अर्थापयति (अर्थमाचषे) he explains (the meaning)

वेद—वेदापयति (वेदमाचषे) he imparts knowledge

(418) The affix पिच् is further added in the following
cases —

अनुकूल—अनुकूलयति (अनुकूलं करोति) he conciliates

तूल with अनु—अनुतूलयति (तूलेनानुतूलयणाति) he rubs with cotton

लोम with अनु—अनुलोमयति (लोमान्यनुमाणि) he rubs with the hair

हस्त with अप—अपहस्तयति (हस्तेनापसरयति) he abandons

सेना with अभि—अभिषेणयति (सेनयाभियाति) he attacks with
an army

चूर्ण with अव—अवचूर्णयति (चूर्णं रवधंसते) he reduces to powder

आकुल—आकुलयति (आकुलकरोति) he becomes agitated

आविल—आविलयति (आविलं करोति) it stains

उक्तलाप—उक्तलापयति (उक्तलापकरोति) it causes to spread plumage

उदग्र—उदग्रयति (उदग्रं करोति) he displays prominently

उद्धूल—उद्धूलयति (उद्धूलकरोति) he reduces the thing to powder

वीणा with उप—उपवीणयति (वीणयोपगायति) he sings on a lute

श्लोक with उप—उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) he praises in
verses.

उद्धुल—उद्धुलयति (उद्धुलकरोति) he shakes up the body

कदर्थ—कदर्थयति (कदर्थकरोति) he teases

शुब्र } कनयति } अल्पकरोति } it lessens
अल्प } यवयति } {

* सत्यस्य आपुगर्भेषु ।

श्रु अर्थवेद्योरप्यापुवक्तव्य ॥

कलंक—कलकयति (कलकरोति) it defames him
 कवल—कवलयति (कवलंकरोति) he devours
 छश—क्रशयति (क्रशकरोति) it makes him thin
 युरु—गरयति (युरुकरोति) the pupil honours (his master)
 चिह्न—चिह्नयति (चिह्नकरोति) it makes a mark (on the body)
 छिद्र—छिद्रयति (छिद्रंकरोति) the (drug) perforates the metal
 जड—जडयति (जडंकरोति) the cold benumbs (his hand)
 जर्जर—जर्जरयति (जर्जरकरोति) it makes him disabled
 तपस्—तपस्यति (तपश्चरति) he practises penance
 तिमिर--तिमिरयति (तिमिरंकरोति) it becomes dark
 तिरस्—तिरयति (तिर करोति) he conceals (his objects)
 तुच्छ—तुच्छयति (तुच्छंकरोति) he despises him
 तुला—तुलयति (तुलामारोहति) he becomes like him
 त्वच—त्वचयति (त्वचंगृह्णाति) he peels off the skin
 दूर } दवयति } दूरंकरोति } he removes it,
 } दूरयति } दूरमतति } it goes far off
 दृढ } द्रवयति } दृढंकरोति } he makes it firm
 बाढ } साधयति } बाढंकरोति }
 दीर्घ—द्राघयति (दीर्घकरोति) it lengthens (the period)
 नमस्—नमस्यति (नम पूजाकरोति) he bows down to
 पवित्र—पवित्रयति (पवित्रंकरोति) he purifies
 प्रकट—प्रकटयति (प्रकटंकरोति) he makes it manifest
 प्रयुण—प्रयुणयति (प्रयुणंकरोति) he makes the cane straight
 प्रतिकूल—प्रतिकूलयति (प्रतिकूलंकरोति) he opposes
 पुशु—प्रथयति (पुशुमाच्छेकरोतिवा) he declares it publicly
 प्रमाण—प्रमाणयति (प्रमाणकरोति) he regards it as an authority.
 मलिन—मलिनयति (मलिनंकरोति) he makes it dirty.
 सुद्रा—सुद्रयति (सुद्राकरोति) he makes an impression with a seal

मृदु—म्रदयति (मृदुंकरोति) he makes it soft

रूप—स्त्रपयति (स्त्रपेश्यति) he sees the form

बर्ण—वर्णयति (वर्णगृह्णाति) it is dyed

वितथ—वितथयति (वितथकरोति) he makes it false

तूस्त with वि—वितूस्तयति (तूस्तानि विद्धति) he combs the matted hair

पाश with वि—विपाशयति (पाशविमुच्चति) he loosens the snare
(419) Note the following Denominatives —

अधरयति अधर—(अधरंकरोति) he excels his competitor

—अधरायते (अधरीभवति) he is defeated

अशनायति अशन—(अशनमिच्छति बुझुक्षया) he is extremely hungry.

—अशनीयति (अशनमिच्छति) he wishes to eat (at the proper time)

उत्क—उत्कयति (उत्करोति) it makes him uneasy

—उत्कायते (उत्कीभवति) he longs for success

उत्सुक—उत्सुकयति (उत्सुकंकरोति) it makes him anxious

—उत्सुकायते (उत्सुकीभवति) he becomes anxious or uneasy

उदक—उदन्यति (उदकमिच्छति पिपासया) he is extremely thirsty.

—उदकीयति (उदकमिच्छति) he wishes to drink water.

चित्र—चित्रयति (चित्रंकरोति) it makes (the scene) variegated
he regards the scene as wonderful.

—चित्रीयते (चित्रमाश्र्वय करोति) it becomes an object of wonder.

चिरम्—चिरयति (चिरंकरोति) he delays

—चिरायते (चिर इवाचरति) he delays.

तरल—तरलयति (तरलंकरोति) he causes it to shake

—तरलायते (तरलंभवति) it moves to and fro.

तीव्र—तीव्रयति (तीव्रंकरोति) it strengthens.

—तीव्रायते (तीव्रवेदयते) he suffers sharp pain.

धन—धनायति (धनमिच्छतिगर्देन) he covets wealth
 —धनीयति (धनमिच्छति) he wishes to be wealthy.
 प्रतीप—प्रतीपयति (प्रतीपमाचरति करोतिवा) he becomes hostile to me, he reverses
 —प्रतीपायते (प्रतीपवेदयते) he is opposed to me, he dislikes me
 मडल—मडलयति (मडलकरोति) it turns round
 —मडलायते (मडलीभवति) it forms a circle
 मद—मंदयति (मदकरोति) it makes him weak
 —मंदायते (मदभवति) he delays
 शिथिल—शिथिलयति (शिथिलंकरोति) it slackens the speed.
 —शिथिलायते (शिथिल भवति) it becomes loose.

CHAPTER XVII.

THE PARTICIPLES, THE GERUND AND THE INFINITIVE

(420) There are two kinds of affixes in Sanskrit, technically termed Krit or Primary, and Taddhita or Secondary affixes by means of which primary or secondary nouns are derived from roots and derivative verbal bases or from the primary nominal bases, as कर्तुं and बोधयितुं are derived from the root कृ to do, by means of the Krit affix तु and कर्तुत्व by the Taddhita affix त्व from the primary nominal base कर्तुं

The Participles, the Gerund, and the Infinitive are the only primary nouns given in this work.

1 PARTICIPLES

(a) Participles of the Present Tense.

(421) To form the Present Active Participle, the affix अत् or त् [see section 10 (b)] is added, when the root takes Parsma-*pada* terminations, to the base of a primitive or derivative root which it assumes before the third person plural termination of the Present Tense.

(422) When the root takes Atmanepada terminations, the affix मान is added to the base in the case of roots of the 1st, 4th, 6th and 10 classes and all derived roots. In the remaining conjugations आन is added to the weak base instead of मान.

(423) To form the Present Passive Participle the affix मान is added to the Passive base ending in य.

Roots	Par P P	Atm P P	Passive, P. P
भू 1 U	भवत्	भवमान	भयमान
क्रम् 4 U	क्राम्यत्	क्रममाण	क्रम्यमाण
तुद् 6 U	तुदत्	तुदमान	तुयमान
चुर् 10 U	चोरयत्	चोरयमाण	चोर्यमाण
द्विष् 2 U	द्विषत्	द्विषाण	द्विष्यमाण
धा 3 U	दधत्	दधान	धीयमान
सु 5 U	सुन्वत्	सुन्वान	सूर्यमान
रुध् 7 U	रुन्धत्	रुन्धान	रुध्यमान
तन् 8 U	तन्वत्	तन्वान	तन्यमान } तायमान }
क्री 9 U	क्रीणत्	क्रीणान	क्रीयमाण
बुध् Causal	बोधयत्	बोधयमान	बोध्यमान
बुध् Desid	बुबोधिष्यत्	बुबोधिष्यमाण	बुबोध्यमाण

(424) Irregular Present Participles

विद् 2 P forms विद्वत् or विद्वस् and आस् 2 A forms आसीन

(425) Note the meanings of the following present participles—

द्विष्—द्विषत् ‘an enemy’

सु—सुन्वत् ‘a person who extracts Soma juice in a sacrifice’

अर्ह—अर्हन् ‘a respectable person’

*पू—पवमान ‘wind’

यज्—यजमान ‘one who performs a sacrifice’

The declension and formation of the feminine base of the Participles have not been treated of in this work.

(b) Participles of the Future Tense.

(426) The Parasmaipada Future Participle is formed simply by dropping the final इ of the third person singular form of the simple Future and the Atmanepada as well as the Passive one by dropping से and adding मान to it

Roots	Par F. P.	Atm. F. P.	Passive F. P.
भू 1 U—	भविष्यत्	भविष्यमान	भविष्यमाण } भाविष्यमाण }
क्रस् 4 U—	क्रमिष्यत्	क्रस्यमान	क्रेस्यमान
तुद् 6 U—	तोत्स्यत्	तोत्स्यमान	तोत्स्यमान
चुर् 10 U—	चोरयिष्यत्	चोरयिष्यमान	चोरिष्यमाण } चोरिष्यमाण }
द्विष् 2 U—	द्वेष्यत्	द्वेष्यमान	द्वेष्यमान
धा 3 U—	धास्यत्	धास्यमान	धास्यमान
स्तु 5 U—	सोष्यत्	सोष्यमाण	सोष्यमाण } साविष्यमाण }
रुध् 7 U—	रोत्स्यत्	रोत्स्यमान	रोत्स्यमान
तन् 8 U—	तनिष्यत्	तनिष्यमाण	तनिष्यमाण
कु 8 U—	कारिष्यत्	करिष्यमाण	करिष्यमाण } कारिष्यमाण }
क्री 9 U	क्रेष्यत्	क्रेष्यमाण	क्रेष्यमाण } क्रारिष्यमाण }

(c) Participles of the Perfect

(427) To form the Reduplicated Perfect Participles, Par and Atm., the affixes वस् and आन are respectively added to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Reduplicated Perfect. In the case of Periphrastic Perfect, the Par and Atm. Participles are formed by adding to the base in आस् the Reduplicated Perfect Participial forms of the auxiliary verbs अस्—भू and कु viz आसिवस्, वभूवस्, चक्रवस् and चक्राण

(428) When the weak base contains one vowel only or when the root ends in आ, the affix वस् takes इ before it

(429) In the case of the roots जन् and सन्, the affix वस् does not take इ and their participles are formed from that base which they assume before the 2nd person singular termination.

(430) The affix वस् takes इ optionally after the roots गम्, हन्, दृश्, विश् and विद् 6 U The roots गम् and हन् when they do not take इ form their participles like those of जन् and सन्.

(431) Roots ending in long चक् change it to इर्, but in the case of the affix आन् the root is first reduplicated before the चक् is changed to इर्, while with वस्, the root is to be reduplicated after चक् is changed to इर्.

(432) The roots mentioned in section 331 drop their nasal before both वस् and आन्

Roots.	Par.	Perf.	P.	Atm.	Perf.	P.
नी 1 U		निनीवस्		निन्यान		
स्तु 2 U		तुष्टुवस्		तुष्टुवान		
कु 8 U		चक्रवस्		चक्राण		
दा 1 U		ददिवस्		ददान		
यज् 1 U		ईजिवस्		ईजान		
भू 1 U		वभूवस्		वभूवान		
क्रम् 4 U		चक्रणवस्		चक्रमाण		
हुइ 6 U		हुहुवस्		हुहुदान		
चुर 10 U		चोरयामासिवस्		चोरयामासिवस्		
		चोरयाबभूवस्		चोरयाबभूवस्		
		चोरयाचक्रवस्		चोरयाचक्राण		
द्विष् 2 U		दिद्विष्वस्		दिद्विषाण		
धा 3 U		दधिवस्		दधान		
सु 5 U		सुषुवस्		सुषुवाण		
रुध् 7 U		रुरुद्वस्		रुरुधान		
तन् 8 U		तेनिवस्		तेनान		
क्री 9 U		चिक्रीवस्		चिक्रियाण		
जन् 4 A		जजन्वस्		जज्ञान		

Root		Par	Par	P	Atm.	P.	P.
खन्	1 U			चखन्वस्		चखनान	
घस्	1 P			जक्षिवस्		—	
गम्	1 P	{		जग्मिवस्		संजग्मान	
with सम् A				जगन्वस्			
हन्	2 P	{		जघन्वस्		आजग्नान	
with आ A				जग्निवस्			
दृश्	1 P	{		दृव्यस्		ददृशान	
with सम् A				दृशिवस्			
विद्	6 P	{		विविडिवस्		विविशान	
with नि A				विविडवस्			
विद्	6 U			विविदिवस्	{	विविदान	
कु	6 P	{		विविदवस्	{		
with अप A				चकिर्वस्		चकिरान	
त्	1 P			तितीवस्		—	
श्	9 P			हिशीर्वस्		—	
प्	3 P			एप्प्रवस्		—	
जागृ	2 P			जजाग्वस्		—	
				जजागर्वस्		—	
छ with सम्				जागराचक्खवस्		—	
कच्छ्	6 P			संचस्क्रवस्		संचस्क्रान	
अज्ज्	7 P			आनुच्छुस्		—	
उन्द्	7 P			आजिवस्		—	
				उन्दामासिवस्		—	
				उन्दावभूवस्		—	
आस्	2 A		—			आसाच्क्रान	

(d) Past Passive Participles

(433) The Past Passive Participle is generally formed by adding त to the root or to any derivative verbal base

या	—	यात		स्मृ	—	स्मृत
श्रि	—	श्रित		त्यज्	—	त्यक्त
क्री	—	क्रीत		दृप्	—	दृप्त
च्यु	—	च्युत		बोधय् causal of बुध्—	—	बोधित
भू	—	भूत		चिकिर्ष Desid of कु—	—	चिकिर्षित

(434) The affix त is weak, viz no Guna or Vriddhi substitute takes place before it Exceptions —

(a) The roots शी, जाग्, पू 1 A स्विद्, धृष्, मिद्, सृष् and स्विद् take Guna when they admit of इ The last 6 roots, though Set, take इ optionally before त

Roots	P P. P	Roots	P P. P.
शी 2 A	शयित	धृष् 5 P	धर्षित or धृष्ट
जाग् 2 P	जागरित	मिद् 1 A } 4 P }	मेदित-मिन्न *
पू 1 A	पवित or पूत	सृष् 1 4 U } to endure } senses सृष्ट	मर्षित, in other
but पू 9 U	पूत or पून *	स्विद् 1 A	स्वेदित-स्विदित or स्विन्न*
स्विद् 4 P } 1 A }	स्वेदित or दिवण्ण *	स्विद् 4 P (anit)	स्विन्न

(b) The penultimate short उ of roots of the 1st class takes Guna optionally when the affix त is added with an intermediate इ and the participle is used impersonally or when it imports the sense of "beginning to perform the action or to undergo the state" expressed by the verb, as सुद्-सुदित 'delighted' but in the sense of 'beginning to delight' or when used impersonally it forms सुदित or मोदित, other instances are उखित or ओखित, युपित or गोपित or ज्ञुयुपित, रुचित or रोचित, शुभित or शोभित, शुचित or शोचित, from the roots उख्—युप्—रुच्—शुभ् and शुच् The following three roots, though Set, take इ optionally before त —

उख् 1 P to burn—उखित—ओखित or उट

क्षुभ् 1 A to be agitated—क्षुभित—क्षोभित or क्षुच्य

शुष् 1 P to proclaim—शुषित—घोषित or शुष्ट

(c) Those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vriddhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and

¹ See section 442

moods undergo the same change before the affix त when added with the intermediate इ, section 330 holds good in this case also Examples —चोरित—क्षालित—कथित कीर्तित—धर्षित—ज्ञापित—धूनित from the roots चुर, क्षल, कथू, कृत, धूण्, ज्ञा, and धू (all 10 U)

(435) The general rule about the augment इ has many exceptions in this case These have been noted below —

(a) Roots ending in vowels do not generally take इ before त.

Roots	P P P	Roots	P P P
दा 2 P	दात	शु 2 P	शुत
पा 2 P	पात	क्षण २	क्षणत
कै 1 P	कात	तु २	तुत
अि 1 U	अित	कू ० A	कूत
ली 1 P	लीत	धू १ ५ ९ U } ६ P	धूत
नी १ U	नीत		
यु 2 P	युत	भू १ U	भूत
रु २	रुत	मू २. ६ P	स्थूत
स्तु २	स्तुत	स्वृ १ P	स्वृत

Exceptions —

(1) The roots शी, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P. मे 1 A , मा 2 P ३ ४ A सो and स्था take इ before त The final vowel of these roots except शी and जागृ is dropped.

Roos.	P P. P	Roots.	P P P
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित	मा २ P } ३ ४ A }	सित
दो ४ P	दित	सो ४ P	सित
मे १ A	मित	स्था १ U	स्थित

For शी and जागृ see section 434

(2) The roots पा-धे and गै (all 1 P) also take इ before which the final vowel is dropped, but this इ is lengthened in their case धीत—पीत—गीत—from धे—पा and गै

(3) The roots छो and शो take इ optionally.

Roots

छो 4 P

शो 4 P

P. P. P.

छात or छित्

शात or शित्

(b) All Wet roots except क्लिश् 9 P and all Anit roots except क्षुध् and वस् 1 P do not take इ before त क्लिश् 9 P takes it optionally and क्षुध् and वस् necessarily.

Roots Past P. P.

अश् 1 5 P	अष्
अश् 5 A	अष्ट
कृप् 1 A	कृप
गाह् 1 A	गाढ
युप् 1 P	युत
	गोपायित

यह 1 U	यूठ
यह 1 A	यूठ
तक्ष् 1 5 P	तट
त्वक्ष् „	त्वट
त्रप् „	त्रप
तुप् „	तुप
दृप् „	दृप
दुह् „	दुर्गथ or दूठ
नश् „	नष्ट
बृह् } 6 P	बृठ
वृह् } 6 P	वृठ

Roots. Past P. P.

सुह 4 P	सुर्गध or सूढ
रथ् „	रस्त
स्त्रिह „	स्त्रिर्गध or स्त्रीढ
क्षुध् „	क्षुधित
सूज् 1 2 P	सूष्ट
सिध् 1 P	सिद्ध
स्त्वह् 6 P	स्तुढ
क्लिश् 9 P	क्लिशित or क्लिट
वस् 1 P	उपित
दह् „	दग्ध
नह् 4 U	नस्त
मिह् 1 P	मीढ
रुह् 1 P	रुढ
लिह् 2 U	लीढ
विज् 3 U	विक्त
विद् 7 A	वित्त
सूज् 4 A } 6 P }	सूष्ट

(c) The following Set roots do not take इ before त —

Roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending in अस् and इव्, and the roots श्वि—पू 9 U—शक् 5 P—शुच् 4 U—गुच्—मुच् and पृच्, लज्—विज्—भृज् and वृज्,—यद्—चित्—छद्—चृत्—नृत् and दृत्, उन्—छद्—मद्—लहाद—छृद् and दृद्, इन्ध—कृप्—गृध् and वृध्, खंत् and जन्, दीप् and लुभः;

जभ्—दभ्—सभ्—भंभ्—लभ् and दृभ्, ऊय्—क्षमाय्—पूय्—प्या and स्फाय्, ग्वर्—त्वर्—दुर् and पूर्, फल—धुर्व—क्षर् and भंग्; इष्—क्षर्—छुर्—रिष्—वृष्—दृष्—पूष् and प्लुष्, ग्रस्—ग्लस्—त्रस्—ड्वस्—यस्—शस्—शंस्—शास् 2 A and सम्, and सह 1 A.

Roots	Past P P	Roots	Past. P P.
इष् 6 P	इष्ट	पृच् 2 A } क्षर् 7 P }	पृक्
ऊर्णे	ऊर्णत	पूष् 1 P } प्लुष् }	पूष् प्लुष्
क्षध् 4 U	क्षद्	भृज् 1 A	भृत्
वृत् ”	वृत्	यत् ”	यत्
गृथ् ”	गृथ्	यस् 1 4 P	यस्त्
वृत् ”	वृत्	रिष् 1 ..	रिष्
कृत् ”	कृत्	लुप् ”	लुत्
ग्रस् } 1 A	ग्रस्त्	लुभ् ”	लुब्ध
ग्लस् } 1 A	ग्लस्त्	दृज् 1 7 P } दृष् 2 A }	दृत्
मुच् } 1 P	मुक्त	वृत् 1 A	वृत्
ग्लुच् } 1 P	ग्लुक्त	वृध् ”	वृद्ध
वृष् ”	वृष्ट	वृष् 1 P	वृष्
चित् ”	चित्	शक् 5 P	शक्
वृत् 6 P	वृत्	शस् 5 P	शस्त्
जभ् 1 A	जव्य	शास् 2 A	शास्त्
छुष् 6 A	छुष्	शुच् 4 U	शुक्त्
त्रस् 1 4 P	त्रस्त्	सह् 1 A	सोढ
दीष् 4 A	दीप		
दृभ् 6 P	दृब्ध		

(d) The following Set roots take इ optionally before तः—

See also section 434 (a and b)

अद्—अद्—कद्—क्षीद्—ज्ञप्—लस्ज्—त्वर्—सूच्छ् and शक् 4 U
 अञ्च—वृज् 10 U—ध्वन्—त्वन्—क्षुभ् 4 9 P—स्तंभ्, अम्—शम्;
 बङ्गिष् 4 A क्षर्—उष्—घुष्—धृष् 5 P—पृष् 1 P.—मिष्—रुष्—and हृष्
 —सम् and शम्.

Roots	Par. Past P.	Roots	Atm. Past. P.
अत् 1 P	अतित-अत्त	धृष् 5 P	धर्षित, धृष्ट
कट् "	कटित-कट्ट	मृष् 1 P	मर्षित मृष्ट
कष् "	कषित-कष्ट	रुष् 4 P	रुषित-रुष्ट
क्लिश् 4 A	क्लिशित-क्लिष्ट	लस् 1 P	लसित-लस्त
क्षुभ् 4 9 P	क्षुभित-क्षुब्ध	वज् 10 U	वर्जित-वृक्ष
हृष् "	हृषित-हृष्ट	श्वस् 2 P	श्वसित
जप् 10 U	जपित-ज्ञप्त	with वि } or आ }	विश्वस्त आश्वस्त

(436) Section 326 and exceptions 3 and 2 to section 322, and 323 hold good before the affix त also वे forms उत.

Roots.	Past P. P.	Roots	Past P. P.
वच् 2 P	उक्त	व्यच् 6 P	विचित
स्वप् "	सुप्त	व्रश्व् "	वृक्षण *
यज् 1 U	इष्ट	प्रच्छ् "	पृष्ट
वप् "	उत	प्रस्त् 6 U	भृष्ट
वह् "	ऊह	वे 1 U	उत
वस् 1 P	उषित	व्ये "	वीत
वद् "	उदित	द्वे "	हूत
भ्रह् 9 U	गृहीत	ज्या 9 P	जीन *
व्यध् 4 P	विद्ध	न्वि 1 P	नून *
वश् 2 P	उशित		

(437) A penultimate radical nasal is generally dropped. The roots मंथ्,—मंथ and अंथ् take इ before त and शंस् and स्तम् also take इ but retain the nasal in the Atmanepada

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P
इन्ध् 7 A	इङ्घ	भ्रस् 1 A	भ्रस्त
दम्भ् 5 P	दव्ध	स्त्रस् "	स्त्रस्त
ध्वस् 1 A	ध्वस्त	स्त्रभ् "	स्त्रव्ध
अंथ् 1 A } 4 P }	अंथ	दंश् 1 P	दृष्ट
		वंध् 9 P	वृद्ध

* See section 441.

Roots	Past P. P.	Roots	Past P. P.
रञ्ज् 1 U	रक्त	मन्थ् 1 9 P	मथित
सञ्ज् 1 P	सक्त	अन्थ् 9 P	अथित
स्वञ्ज् 1 A	स्वकृत	शंस् 1 P	शस्त
अञ्ज् 7 P	अकृत	1 A	शंसित
तञ्ज् „	तकृत	स्तंभ् 1 A	स्तंभित
दुञ्ह् 6 P	दृढ़	5 9 P	स्तञ्ध
ग्रन्थ् 9 P	गथित		

(438) Most roots ending in अम् except Anit ones lengthen the penultimate अ and change the म् to ए before the affix त The roots अम्, दम्, वम् and शम् take इ optionally before त

Roots	Past. P. P.	Roots	Past P. P.
कम् 1 A	कान्त	अम् 4 P	आन्ते
क्रम् 1 4 P	क्रान्त	क्षम् 1 A } 4 P }	क्षान्त
कुम् „	कुान्त	अम् 1 P	आन्त, अमित
चम् 1 P	चान्त	दम् 4 P	दान्त, दमित
तम् 4 P	तान्त	वम् 1 P	वान्त, वमित
भम् 1 4 P	भ्रान्त	शम् 4 P	शान्त, शमित

(439) The following roots drop the final nasal before the affix त and the roots जन्—सन्—खन् do the same but lengthen the penultimate अ.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
गम् 1 P	गत	क्षिण् 8 U	क्षित
नम् „	नत	तन् „	तत
यम् „	यत	वृण् „	वृत
रम् 1 A	रत	वृण् „	वृत
मन् 4 A	मत	मन् 8 A	मत
हन् 2 P	हत	वन् „	वत
वन् 1 P	वत	सन् 8 U	सात
क्षण् 8 U	क्षत	जन् 4 A	जात
क्षण् „	क्षत	खन् 1 U	खात

(440) Roots ending in इव् change it to य् and roots in य् drop it generally before the affix त स्फाय् changes its vowel to ई.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
सिव् 1 4 P	क्षत	कन्दू 1 A	कनूत
सिर् "	उदूत	क्षमाय्,,	क्ष्यात
दिव् 4 P	यूत or यून	पूय्,,	पूत
सिव्,,	स्यत	स्फाय्,,	स्फीत
ऊय् 1 A	ऊत		

(441) The affix त is generally changed to न in the case of roots ending in आ [including those in ए—ऐ and ओ by virtue of section 196 (b)] which begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as well in the case of roots ending in long च्छ or र or द. The radical इ is also changed to न. Radical व preceding र is changed to long ऊ and the final च्छ is changed to ईर्, or to ऊर् if a labial or र् precedes. The affix त is also changed to न in the case of the following roots —हा, च्छि ढी, दी, धी, री, ञ्ली, दु, यु, गृ, लू, वै, प्याय्, भञ्ज्, मञ्ज्, रञ्ज्, लञ्ज्, विज्, ब्रञ्ज्, हाइ, &c.

The vowel of हा 3 P is changed to ई, ज्या and च्छि follow exceptions 3 and 2 to section 322 and 323, प्याय् drops its या and substitutes ई optionally before न, and the roots दु and यु lengthen their vowel before न.

Exceptions —अद्, मद्, हाइ, ख्या, ध्यै, च्ये, ह्वै, &c are some of the irregularities अद् forms जग्ध, हाइ shortens its penultimate vowel, च्ये and ह्वै take Samprasārana and form बी and हू as the bases, and the roots मद्, ख्या, ध्यै, च्ये and ह्वै take त instead of न.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
ग्लै 1 P	ग्लान	स्त्रै 1 P	स्त्यान
द्रा 2 P	द्राण	चृ 1	ईर्ण
प्यै 1 A	प्यान	कृ 6 P } मृ 9 U }	कीर्ण
म्लै 1 P	म्लान	गृ 6 9 P	गीर्ण
आई,,	आण	जृ 1 4 9 P	जार्ण

Roots	P. P. P	Roots.	P. P. P.
त 1 P	तीर्ण	दु „	दून
दीर्ण 9 P	दीर्ण	धी „	धीन
पूर्ण 3 9 P	पूर्ण	री 4 A 9 P	रीण
वृर्ण 9 U	वृर्ण	ली 9 P	लीन
शृ 9 P	शीर्ण	द 1 P	दून
स्तृ 9 U	स्तीर्ण	मु 1 6 P	मून
हा 3 A	हान्	लू 9 U	लून
ज्वर् 1 P	जूर्ण	बै 1 P	बान
तर् 4 A	तूर्ण	प्याय् 1 A	पीन or प्यान
पद् „	पद्म	with आ	आपीन
गूर् „	गूर्ण	with प्र	प्रप्यान
क्षिद् 4 P	क्षिन्न	भज् 7 P	भग्न
क्षुद् 7 U	क्षुण्ण	मस्ज् 6 P	मग्न
सिद् 4 7 A } 6 P } <td>सिन्न</td> <td>रुज् 6 P</td> <td>रुण</td>	सिन्न	रुज् 6 P	रुण
छिद् 7 U	छिन्न	लग् 1 P	लग्न
हृद् „	हृण्ण	लज् 6 A }	लग्न
हुद् 6 U	हुन्न	7 P }	विग्न
हुद् 7 U	हुण्ण	ब्रश् 6 P	बृक्ण
शद् 1 P	शन्न		Exceptions
सद् „	सन्न	अद् 2 P	जग्ध, अन्न
स्कन्द् „	स्कन्न	मद् 4 P	मन्त
स्पन्द् 1 A	स्पन्न	हाद् 1 A	हन्न
ज्या 9 P	जीन	स्वया 2 P	स्वात
हा 3 P	हीन	ध्यै 1 P	धात
न्वि 1 P	शून	व्ये 1 U	वीत
दी 1 4 A	दीन	ह्वे 1 P	हूत
दी 4 A	दीन		

(442) The following roots take त or न optionally. They have certain peculiarities regarding vowel changes, &c. which have been noted below.

The vowel of आ changes to ऋ before त and that of क्षि is lengthened before न. यै of इयै is changed optionally to ई before न and necessarily before त.

अंच् takes इ in the sense of 'to worship' only, but when it means 'to go' it takes त or न

द्विद् and मिद् take Guna necessarily, and स्विद् optionally before त. The roots द्विद्, मिद्, स्विद्, त्वर्, पुर् 10 U, अर्द्, लस्ज् and छद् 10 U take इ before त and reject it before न

The roots विद्, भुज्, मी, ली and सू take त or न when they belong to the particular conjugations shown below

The root वा 2 P with the preposition नि॒र् takes न, otherwise it is regular.

Roots	P P P.
आ 2 P	आण, शृत
क्षि 1 5 P	क्षित, क्षीण
इये 1 A	इयान, इन, शीत
ग्रा 1 P	ग्रात, ग्राण
सि 5 9 U	सित, सिन. (a lump of food)
ह्री 3 P	ह्रीत, ह्रीण
पू 9 U	पूत, पून
ऋ 1 3 P	ऋत, ऋण (debt)
त्रै 1 A	त्रात, त्राण
अंच् 1 P	to worship
अंच् 1 U	to go
अक् 1 P	अक्त, अक्तन
मिद् 1 A } 4 P }	मेदित, मिच्च
दिव्	द्युत, द्युन
क्षिद् „ 4 A }	क्षेदित, क्षिवण्ण
पूर् „	पूर्ण, पूर्त
पूर् 10 U	पूर्ण, पूरित
स्विद् 1 A	स्विदित, स्वेदित
स्विद् 4 P	स्विन्न
अर्द् 1 P	अर्दित

Roots.	P. P. P.
अर्द्	समर्ण asked
लस्ज् 6 A	अभ्यर्ण near
छद् 10 U	लश्च, लज्जित
1 U	छन्न, छादित
विद् 4 P } 6 U }	विच्छ
7 A	वित्त
भुज् 6 P	भुझ
7 A	भुक्त
सू 2 A	सूत
4 A	सून
मी "	मीन
9 U	मीत
ली 1 P	लीत
ली 9 P 4 A	लीन
वा 2 P	वात
with नि॒र्	निर्वाण
उन्द् 7 P	उत्त, उच्च
तुद् 6 U	तुल्स, तुञ्च
भिद् 7 U	भिन्न, भित्तं
	(a fragment)
त्वर् 1 A	त्वरित, तूर्ण

(443) The following roots form their past passive participles irregularly —

Root	P P. P.	Roots	P P. P.
अद् 2 P	जग्ध	धा 3 U	हित
अज् 1 P	वीत also	ध्वन् 1 P	ध्वन्ति also ध्वनित
अव् 1 P	अजित	धाव् 1 U	to cleanse धौत
	उत also	पच् 1 U	पक्त
	अवित	फल् 1 P	फल्ल
कृश् 4 A	कृश	फल् with सम् } {	सफल्
with प्र	प्रकृशित	with उत् } {	उत्फल्
क्षीब् 1 A	क्षीब		
with प्र	प्रक्षीबित	with प्र	प्रफुल्ल-प्रफल्ल
क्षै 1 P	क्षाम	मूर्च्छ् 1 P	मूर्ति
ग्रह् 9 U	गृहीत		मूर्च्छित
चक्र् 2 A	स्थात्, क्षात्	म्लेच्छ् ,	म्लेष
दा 1 3 U } दे 1 A }	दत्	शाम् 1 P	शिष्ट
दा with प्र	प्रदत् or प्रत्	शुष् 4 P	शुष्क
दा with नि	निदत् or नित्	स्वन् 1 P	स्वान्ति
			स्वनिति

(444) The past active participle is formed by adding वत् to the past passive participle, as श्रुत—श्रुतवत्, भिद्—भिन्नवत्

GERUNDS

(a) THE GERUND IN त्वा

(445) The Gerund is formed by the addition of the affix त्वा to the root or derivative verbal base Examples, यात्वा, श्रित्वा, क्रीत्वा, च्युत्वा, भृत्वा, स्मृत्वा, त्यक्त्वा, बोधित्वा, चिकिरित्वा, &c

(446) The affix त्वा is weak Exceptus.—

(a) When the affix त्वा is added with the intermediate इ the final vowels of the roots शी, श्वि, डी, पू, जाग्, the penultimate short of roots beginning with vowels and the penultimate short

क्र of roots beginning with consonants with the exception of roots रुष्, रुष्, सृष् 4 U and तुष् take Guna necessarily सृज् takes Vriddhi and युद्ध lengthens its vowel optionally Roots ending in long क्र expect कृ 6 P and जृ 1 4 9 P do not take इ and change their vowel to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes The vowel of कृ 6 P and जृ 1 4 9 P takes Guna before त्वा and the augment इ is optionally lengthened

Roots	Gerund	Roots	Gerend
शी 2 A	शयित्वा	नृत् 4 P	नर्तित्वा
थि 1 P	थ्वित्वा	पृष्ट् 6 P	पर्णित्वा
डी 1 4 A	डयित्वा	सृष् 1 P	मर्षित्वा, सृष्टा
पू 1 A } 9 U }	पवित्वा	सृज् 1 2 P	मार्जित्वा
जाग् 2 P	जागरित्वा	युद्ध 1 U	युद्धित्वा यूहित्वा
इष् 4 P	एषित्वा	कृ 6 P	करित्वा, करीत्वा
उष् 1 P	ओषित्वा	कृ 9 U	कीर्त्वा
ऋच् 6 P	अर्चित्वा	जृ 1 4 9 P	जरित्वा, जरीत्वा
ऋत् ,	कतित्वा	जृ 9 P	ईत्वा
चृत् ,	चर्तित्वा	गृ 6 9 P	गीत्वा
धृष् 1 5 P	धर्षित्वा	तृ 1 P	तीत्वा

(b) The penultimate short इ or उ of roots beginning with consonant and the vowels of रुष्, रुष्, सृष्, 4 U and ऊर् take Guna optionally, when the affix त्वा is added with the intermediate इ

पिश् 6 P	पिशित्वा, पेशित्वा	तुष् 4 P	तुषित्वा, तर्पित्वा
पुष् 1 9 P	पुषित्वा, पोषित्वा	सृष् , U	सृषित्वा, मर्षित्वा
ऋग् 4 P	ऋशित्वा, कर्शित्वा	ऊर् 2 U	ऊर्णवित्वा, ऊर्णवित्वा

Counter exceptions — The vowels of the following roots do not take Guna.

Roots	Gerund.	Roots.	Gerund
कुच् 6 P	कुचित्वा	डुट् 4 6 P	डुटित्वा
विज् 6 A } 7 P }	विजित्वा	पुट् 6 P	पुटित्वा
कुद् 6 P	कुटित्वा	स्फुट् ,	स्फुटित्वा
		कुद् 1 P	कुटित्वा

Roots	Gerund	Roots.	Gerund
लृ 6 P	लुठित्वा	विद् „	विदित्वा
तृण् 8 U	त्रुणित्वा, तृत्वा	छुर् 6 P	छुरित्वा
सृद् 9 P	सृदित्वा	क्षिञ् 4 9 P	क्षिशित्वा, क्षिङ्टा
रुद् 2 P	रुदित्वा	कुश् 9 P	कुषित्वा
		भृष् „	भृषित्वा

(c) Sections 330 and 434 c also hold good here, as चोरयित्वा, क्षालयित्वा, कथयित्वा, कीर्तयित्वा, धर्षयित्वा, ज्ञापयित्वा, धूनयित्वा from the roots चुर्, क्षल्, कथ्, कृद्, धृष्, ज्ञा and धू, all 10 U.

About the Augment इ.

(447) Roots ending in vowels except those ending in long ऋ do not generally take इ before त्वा Roots ending in ए, ऐ and ओ, are to be taken as roots in आ

दा 2 P	दात्वा	मी 9 U	मीत्वा
पा „	पात्वा	यु 2 P	युत्वा
कै 1 P	कात्वा	स्वृ 1 P	स्वृत्वा
ली „	लीत्वा		

Exceptions —

(a) The roots शी, चिं, ढी, पू, जाण्, दरिद्रा, दो 4 P, मे 1 A, मा 2 P 3 4 A सो and स्था take इ before त्वा The final vowel of the last 6 roots is dropped कृ 6 P and जृ 1 4 9 P take इ and optionally lengthen it before त्वा

Roots	Gerund	Roots.	Gerund
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित्वा	स्था 1 U	स्थित्वा
दो 4 P	दित्वा	मा 2 P } 3 4 A } मे 1 A } जृ 1 4 9 P. } जरित्वा जरीत्वा	मित्वा
सो „	सित्वा		
क 6 P	करित्वा-करीत्वा		

(b) Exceptions 435 b and c hold good before त्वा also

धे 1 P	धीत्वा	छो 4 P	छात्वा, छित्वा
पा „	पीत्वा	शो „	शात्वा, शित्वा
गै „	गीत्वा		

(448) Amit roots except क्षुध् and वस् 1 P do not take इ before त्वा.

The root स्कंद् retains its nasal, roots सञ्ज्, बन्ध् and दण्ड् drop it, while रञ्ज्, स्वञ्ज्, and भञ्ज् retain it optionally. मस्ज् inserts a nasal.

क्षुध् 4 P	क्षुधित्वा, क्षोधित्वा	दह् 1 P	दग्धत्वा
तुष् „	तुष्टा	लिह् 2 U	लीह्वा
वस् 1 P	उषित्वा	नह् 4 U	नध्वा
शक् 5 P	शक्त्वा,	स्कन्द् 1 P	स्कंत्वा
पच् 1 U	पक्त्वा	सञ्ज् „	सक्त्वा
त्यज् 1 P	त्यक्त्वा	बन्ध् 9 P	बध्वा
छुइ् 7 U	छुत्वा	दण्ड् 1 P	दध्वा
युध् 4 A	युद्धा	रञ्ज् 1 4 U	रक्त्वा, रंक्त्वा
आप् 5 P	आप्त्वा	स्वञ्ज् 1 A	स्वकृत्वा, स्वंकृत्वा
दिश् 6 U	दिष्टा	भञ्ज् 7 P	भक्त्वा, भंकृत्वा
लम् 1 A	लव्द्वा	मस्ज् 6 P	मंकृत्वा

(449) Wet roots take इ optionally as usual

Roots	Gerund
-------	--------

क्लिङ् 4 P	क्लेदित्वा	क्लिनित्वा	क्लिन्त्वा,
नश् „		नशित्वा	नष्टा-नंष्टा
सुह् „	मोहित्वा	सुहित्वा	सुष्ट्वा-सूष्टा
सृज् 1 2 P	मार्जित्वा		सृष्टा
कृप् 1 A	कल्पित्वा		कृप्त्वा
गाह् „		गाहित्वा	गाह्वा
स्थन्द्		स्थनित्वा	स्थन्त्वा
युह् 1 U	युहित्वा	युहित्वा	युह्वा
क्लिश् 9 P		क्लिशित्वा only	क्लिष्टा
तञ्ज् 7 P		तञ्चित्वा	तक्त्वा
अञ्ज् „		अंजित्वा	अंकृत्वा-अकृत्वा

(450) The following Set roots take इ optionally before त्वा —

Roots ending in इ॒, roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending अ॒ except Amit ones and the roots

पू 1 A शक्त् 4 U, खन्, मुच्, गुच्, किंश् 4 A, अस् 4 P, ग्रस्, गलस्, यस्, शास्, लप्, लुभ्, सह्, वृत्, कृध्, गृध्, वृष्, वृद्, वृद्, सृष् 1 P वृध्, वृश्, डृष् 6 P, प्रुष्, रिष्, रुष्, भंच्, वंच् दंश्, स्तभ् 5 9 P, ब्रंश्, भ्रस्, धंस्, संभ्, संस् and शस्.

Roots ending in इव् change it to य् before त्वा without intermediate इ

Roots of the 8th conjugation and the root खन् drop the final nasal before त्वा and सन् and खन् lengthen the penultimate अ.

Regarding roots ending in अम् section 438 holds good before त्वा also, but the roots अम् and दम् take इ necessarily and the roots कम् and क्रम् have a third form कामयित्वा and क्रत्वा respectively

The penultimate nasal of the roots noted above is dropped before त्वा without the intermediate इ and retained when they take इ. It is optionally dropped in the case of वंच् even when it takes the intermediate इ. The roots अथ्, मंथ् and श्रथ् and लुञ्च् take इ necessarily but drop their nasal optionally.

Roots.	Gerund	Roots	Gerund
क्षिव् 1 4 P	क्षेवित्वा,	कुम् „	कुंत्वा
षिव् „	षेवित्वा,	भ्रम् „	भ्रांत्वा
दिव् 4 P	देवित्वा,	क्रम् „	क्रात्वा
सिव् „	सोवित्वा,	तम् „	तान्त्वा
कर्ण् 8 U	अणित्वा	अम् „	आत्वा
क्षण् „	क्षणित्वा	दम् „	दात्वा
क्षिण् „	क्षिणित्वा	शम् 4 P	शात्वा
तन् „	तनित्वा	चम् 1 P	चांत्वा
तृण् „	तृणित्वा	अम् „	अमित्वा
घृण् „	घृणित्वा	वम् „	वमित्वा
मन् „	मनित्वा	कम् 1 A	कात्वा
सन् „	सनित्वा	क्षम् 1 A } क्षांत्वा	कामयित्वा
वन् „	वनित्वा	4 P }	क्षमित्वा
खन् „	खनित्वा		

Roots	Gerund		Roots	Gerund	
अञ्च् 1 P	अक्त्वा	अचित्वा	अस् „	„	अस्त्वा असित्वा
वञ्च् „	वक्त्वा	वचित्वा	सह् „	„	सोह्ना सहित्वा
		वचित्वा	वृत् „	„	वृत्त्वा वर्तित्वा
शंस् „	शस्त्वा	शसित्वा	वृथ् „	„	वृद्ध्वा वर्धित्वा
लुञ्च् „		लुचित्वा	ग्रथ् 9 P		ग्रथित्वा
		लुचित्वा			मथित्वा
मुच् „	मुक्त्वा	मुचित्वा	मथ् 1 „	„	मथित्वा मथित्वा
यस् „	यस्त्वा	यसित्वा	अथ् 1 P		अथित्वा
घृष् „	घृष्टा	घर्षित्वा			अर्थित्वा
वृष् „	वृष्टा	वर्षित्वा	शक् 4 U	शक्त्वा	शकित्वा
प्रुष् „	प्रृष्टा	प्रुषित्वा	क्लिङ् 4 A	क्लिष्टा	क्लिशित्वा
		प्रोषित्वा	अस् 4 P	अस्त्वा	असित्वा
रिष् „	रिष्टा	रिषित्वा	लुप् „	लुप्त्वा	लुपित्वा
		रेपित्वा			लोपित्वा
मृष् 1 P	मृष्टा	मर्षित्वा	लुभ् „	लुब्ध्वा	लुभित्वा
दम्भ् 5 P	दम्भ्वा	दभित्वा	क्लध् „	क्लध्वा	अधित्वा
स्तम्भ् 5 6 P	स्तम्भ्वा	स्तम्भित्वा	गृध् „	गृध्वा	गर्धित्वा
ब्रव् 1 A	ब्रृष्टा	भ्रशित्वा	छृड् 7 U	छृत्वा	छर्दित्वा
ध्वस् „	ध्वस्त्वा	धर्षित्वा	हृद् „	हृत्वा	तर्दित्वा
स्त्रम् „	स्त्रम्भ्वा	स्त्रम्भित्वा	इष् 9 P	इष्टा	एषित्वा
पू „	पूर्वा	पवित्वा			

(451) The following Anit roots drop their final nasal before त्वा.

गम् 1 P	गत्वा	रम् 1 A	रत्वा
नम् „	नत्वा	मन् 4 A	मत्वा
यम् „	यत्वा	हन् 2 A	हत्वा

(452) Roots mentioned in Section 326 with the exception of वश्, व्यच्, and ब्रश् take Samprasāraṇa before त्वा. Exception 3rd to section 322 holds good before त्वा also.

Roots	Gerund	Roots	Gerund
वच् 2 P	उक्त्वा	वस् 1 P	उषित्वा
स्वप् "	सुप्त्वा	वद् "	उदित्वा
वश् "	वशित्वा	घह् 9 U	गृहीत्वा
यज् 1 U	इष्टा	व्यथ् 4 P	विध्वा
वप् "	उप्त्वा	प्रचल् 6 P	पृष्टा
वह् "	अह्वा	व्यच् "	व्याचित्वा
वे "	उत्वा	व्रश्व् "	व्रश्वित्वा
व्ये "	वीत्वा	भस्त् 6 U	भृत्वा
हैं "	हूत्वा	ज्या 9 P	जीत्वा

(453) The following roots form their Gerunds irregularly:

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद् 2 P	जग्त्वा	दा 1 3 U	दत्वा
शास् "	शिष्टा, शासित्वा	दे 1 A	
अज् 1 P	वीत्वा, अजित्वा	धा 3 U	हित्वा
चक्ष् 2 A	ख्यात्वा, कशात्वा	धाव् 1 U	धौत्वा-धावित्वा
		हा 3 P	हित्वा

(b) The Gerund in य.

(454) When a preposition is prefixed to a root, य is added instead of त्वा, as आदाय, अपनीय, अनुभूय, प्रमुच्य, &c.

(455) The affix य does not admit of the intermediate इ See section 185

(456) त् is prefixed to this य when a root ends in a short vowel, or when the radical short vowel combines with the vowel of a preposition to form a long one, examples, निश्चिय, अनुकृत्य, प्रसूत्य, अधीत्य ब्रेत्य, &c.

(457) Roots ending in इ॒॒ lengthen the radical vowel, as प्रश्नीय, आदीत्य, निष्ठीय, आसीत्य, &c

(458) Roots of the 8th conjugation ending in a nasal, except सन् and the roots हन् and मन् 4 A drop their nasal necessarily before य Amit roots ending in म् and the roots खन् जन् and सन्

do it optionally but the last 3 roots lengthen their vowel before य Examples, समृत्य—विक्षत्य—प्रक्षित्य—वितत्य—प्रतृत्य—प्रधृत्य—अवमत्य—प्रमत्य—प्रवत्य—निहत्य—आगम्य—आगत्य—प्रणम्य—प्रणत्य—नियम्य—नियत्य—विरम्य—विरत्य—उत्साय—उत्सवन्य—सजाय—सजन्य, &c.

(459) Roots mentioned in section 326 take Samprasārana before य Examples —पोच्य—प्रसुच्य—समिज्य—प्रत्युच्य—प्रोह्य—प्रोद्य—अनुद्य—संगृहा—आविध्य—आपृच्छ्य—प्रभृज्ज्य—आहूय—सविच्य—सवृश्य—उच्छूय, &c

(460) The roots वे and ज्या do not take Samprasārana; and वे takes it optionally when preceded by परि and सम्, as प्रवाय, प्रज्याय, प्रव्याय, परिवीय or परिव्याय, and संव्याय or सवीय.

(461) Section 23 (a) holds good before य, as प्रकीर्य, निगीर्य, अनुजीर्य, उत्तीर्य, विदीर्य, प्रपूर्य, सवूर्य, विशीर्य, विस्तीर्य, &c

(462) Penultimate nasal is generally dropped, as प्रशस्य, व्यज्य, निव्यज्य, विभज्य, उन्मथ्य, &c.

(463) The following roots form their Gerund in य irregularly —

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद्	—	प्रजग्ध्य,	प्रक्षीय
अज्	—	संवीय	जाग्य
शास् 2 P—	अनुशिष्य	जी	प्रजाग्य
मे 6 A—	निमाय, निमित्य	मि 5 U—	निश्य
ली 4 A—	विलीय, विलाय	दी 4 A—	संमाय
मी 9 U—	प्रमाय	दी 4 A—	प्रदाय

(464) The Vikarana अय of the 10th conjugation and Causals is dropped before the affix य except in the case of its being immediately preceded by a prosodically short syllable; as उत्तोल्य, विभूल्य, प्रक्षाल्य, but विरच्य, प्रकथ्य, प्रबोध्य, विकार्य, आनाथ्य, अपगम्य, &c

(465) अय is optionally retained in the Causal base of the root आप्, as प्राप्य or प्राप्त्य.

(466) The final अ of the Desiderative bases is dropped before य, as विजिगीव्य, प्रबोधिव्य, &c

(467) Frequentative bases in य drop the य when preceded by a consonant but they drop only the final अ when preceded by a vowel, as प्रबोद्धय, प्रबोधय, &c.

• (c) The Gerund in अम्

(468) The affix अम् is added to a root or to a Derivative verbal base which generally undergoes the same changes as take place before the third person singular termination of the Passive Aorist (see section 351 and 352), Examples — चापम् 'having gathered,' लापम् 'having cut,' गमम् or गामम् 'having caused to go'

The Infinitive.

(469) The Infinitive of purpose is formed by adding तुम् to a root or a Derivative verbal base which undergoes the same changes as take place before the ता of the Periphrastic Future.

Roots	Gerund	Roots	Gerund
स्था —	स्थातु	सू 2 4 A —	सोतुं, सवितुं
दरिद्रा —	दरिद्रितुं	ह —	हर्तुं
जि —	जेतुं	कृ 6 P 9 U —	करितुं, करीतुं
मि 5 U —	मातुं	जागृ —	जागरितुं
चि 10 U —	चपथितुं } चयथितुं }	छो —	छातुं
क्री —	क्रेतुं	कथ् 10 U —	कथथितुं
डी —	डथितुं	क्षाल् „ —	क्षालयितुं
दी 1 A —	दातुं	इष् 6 P —	एषितुं, पाषुं
मी „ —	मेतुं	कुष् —	कोषितुं
ली 4 A 9 P —	लातुं, लेतु	कुष् with निस्-निष्कोषितुं	निष्कोषुं
यु 9 U —	योतुं	कर् —	अर्तितुं } करतीयितुं }
यु 2 P —	यवितुं	कित् —	चिकितिस्तुं
ऊर्ण —	ऊर्णवितुं, ऊर्णवितुं	कम् —	कमितुं, कामयितुं
धू —	धवितुं	जभ् —	जंभितुं
धू 6 P —	धुवितुं		

Root	Gerund	Roots	Gerund
प्रचृ	प्रष्टु	रह्	रोहुं
नश्	नशितु, नंशुं	सत्	साहितुं, सोहुं
मस्त्	मक्तु	स्तिन्	स्तेनितुं, स्तेन्दुं
भ्रस्त्	भ्रष्टु, भ्रष्टुं		स्तेन्दुं
त्यज्	त्यक्तुं	अज्	वेतुं, आजितुं
मुच्	म्रष्टु, मर्षुं	लभ्	लोद्धुं लोभितुं
यह्	योहितुं, गोहुं	शक् 4U	शकितुं, शक्तु
ठह्	मोहितुं, मोग्नु	उध् Caus-	बोधयितु
	मोहुं	Desi	इबोधिपितु
वह्	वोहु		Atm freq — बोद्धुधितुं

CHAPTER XVIII

Dhātupātha

The list of roots as given by Panini in the order of conjugations is only arranged here alphabetically and certain general forms as well as almost all irregular and noteworthy ones in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods have been given under each root in the series of Active, Passive, Causal Desiderative and Derivative groups.

Note the following technical indicator letters used with each root by Panini to show the peculiarities explained below in each case —

- अ except in the case of the roots of the 10th conjugation is used to avoid the misapprehension of roots resulting from the rules of sandhi, as पठ्व्यक्तार्यां वाचि । अन्यथा पङ्ग्यक्तार्यां वाचत्येव स्यात् । अ helps here to show whether the root is पठ् or पङ्ग् by avoiding the combination of ठ् and ङ्.
- अ in the case of the roots of the 10th conjugation shows that the penultimate vowel remains unchanged, as in the case of कथ्, मग्, सूच्, &c see section 238.

- आ** indicates that the past passive and active participles formed from the root do not take the augment इ and that when the participles are used impersonally or when they import the sense of ‘beginning to perform the action or to undergo the state’ expressed by them, they take इ optionally, as अ-मिदा ज्ञेहने, here मिद् 1 A though Set, does not take इ and has मिन्न, मिन्नवत् as its past participles. In the latter sense, however, मिद् forms as मिन्न or मेदित्, मिन्नवत् or मेदितवत्.
- इ** points out that न् (नुम्) is inserted before the final consonant of a root, as वदि अभिवादन—स्तुत्यो here वादि is equal to वन्द्.
- इर्** shows that the root takes the second variety of the Aorist optionally, अशुतिर् क्षरणे। The root अशुत् takes II or V varieties, as अश्युत् or अश्योतीत्
- ई** indicates that the root does not take the augment इ in the case of past passive and active participles formed from it, as चिती संज्ञाने। चित् 1 P though Set, forms its participles, as चित्त, चित्तवत्
- उ** points out that the root takes the augment इ optionally before the termination त्वा of the gerund as शमु उपशमे। The root शम् forms its gerund in त्वा as शमित्वा or शांत्वा
- ऊ** shows that the root is Wet, as गुप्तु रक्षणे The root गुप् is Wet
- ऋ** indicates that the penultimate vowel of the root is not to be shortened in III variety of the Aorist, as चकास्त् दीप्तौ। The root चकास् has अच्चकासत्, see exception 1 to Section 235 e
- ल्ल** points out that the root takes II Variety of the Aorist, as गम्लु गतो। The root गस takes II Variety.

ए indicates that the radical vowel does not take Vriddhi in V Variety of the Aorist, as कटे वर्षावरणयो । The root कट् has अकटीत्. See exception to section 290.

ओ shows that the root forms its past passive and active participles in न and नवत् instead of in त and तवत्, as भुजो कौटिल्ये The root भुज् ६ P forms its participles as भुग्न, भुग्नवत्

कृ प्र॒ प् } These letters are used to show that roots belong to different padas or different conjugations as ओ-हा-कृ त्यागे; ओ-हा-इ गतौ दा-ण् दाने दा-प्रलवने हा ३ A, हा ३ P, दा १ P, दा २ P, &c

इ or अनुदात्सवर which is indicated by a stroke given at the foot of the last vowel of a root shows that the root is exclusively Atmanepadi, as शुद्ध अव्यक्ते शद्वे वदि आभिवादन-स्तुत्यो The roots शु I conjugation and वन्द् are Atmanepadi

ऋ or स्वरितस्वर which is indicated by a stroke given upwards of the last vowel of a root shows that the root is Ubhaya-padi, as चित्र चयने । दिशि अतिसर्जने । चि and दिग् are Ubhayapadi

ऋ indicates that the past passive participle ending in त is also used in the sense of the present tense, as ऋि-स्थिदा स्मेहन-मोचनयो । दिवण् changed or changing only.

इ shows that the feminine of the nouns derived from the root is formed by long ई, धेद्-पाने । The feminine of स्तनंधय is स्तनंधयी.

ड़ indicates that the root forms an abstract noun by the termination अशु (अथुच्) as डु-नदि सस्त्रौ, आनंदशु is the abstract noun from नन्द्

छ़ shows that the root forms an abstract noun by the termination छि म is added on to छि in the sense of 'being prepared,' as छु-कृ-अ॒ करणे । कृत्रिम from कृ.

अ॒ shows that the root forms an abstract noun in feminine by the termination अ (अ॒) and then by आ (टा॒), as जूष् वयोहानौ । जरा from जृ

अक् (Set) 1 P कुटिलायगतौ, to move tortuously, Act अकति, आक, अकितास्मि, अकिष्यति, आकीत, अक्ष्यास, Pass अक्षयते, अकि-
ष्यते आकि, Caus अक्षयति-ते आचिकद-त, Desid अचिकिष्यति-
Deri अकित, अकिरुं, अकित्वा, आकिवस्

अभ् (असू-Wet) 1 P व्यासौ, to pervade, to reach, to accumulate
Act अक्षति, आनश, आनक्षिथ or आनष्ट, अक्षितास्मि, अष्टास्मि,
अक्षिष्यति-अक्ष्यति, आक्षीत, आक्षिष्टां or आष्टां, अक्ष्यासं, Pass.
अक्ष्यते, अक्षिष्यते or अक्ष्यते, आक्षि, आक्षिष्टां or आक्षाता, Caus.
अक्षयति-ते, आचिक्षद-त, Desid. अचिक्षिष्टि or अचिक्षति, Deri
अष्ट, आक्षिरुं or अष्टु, अक्षित्वा or अष्टा, अक्षर् or अक्षण्वत्, अक्षिष्यत्
or अक्ष्यत्, आनक्षवस्

अग् (Set) 1 P कुटिलायांगतौ to wind, to go

अंक् (अकि-Set) 1 A लक्षणे to mark अंकते, आनंके, अंकिताहे,
अंकिष्यते, आंकिष्ट, आकिष्यत, अंकिषीय, Pass अंक्यने, अक्षिष्यते,
आकि Desid. अंचिकिष्टे Deri. अकित, अंकिरुं, अकित्वा, आनकान

अंग् (अगि Set) 1 P गतौ to go अंगति, आनग

अंव् (आचि-Set) 1 A गत्याक्षेपे । मधिकैतवेच । to go, to hasten, to
begin, to blame, to gamble

अच् (अच्छु-Set) 1 U गतौ याचनेच to go, to request अचति-ते,
आच-चे, अचितास्मि-हे, अचिष्यति-ते, आचीत—आचिष्ट, अच्यासं,
अचिषीय Pass अच्यते, अचिष्यते, आचि, Caus आचयति-ते
आचिचत-त, Desid अचिचिष्टति-ते, Deri अक्त, अचिरुं, अचित्वा
अचत्, अचिष्यत्, आचिवस्

अज् (Set) 1 P गति-क्षेपणयो । to go, to drive, to throw (वी
is optionally substituted in non-conjugational tenses). विवाय, विविध or विवेध, वेतास्मि, वेष्यति, अवैषीत्,
वीयासं Pass वीयते, वेष्यते or वायिष्यते, अवायि Caus वाययति-ते
अवीवयत-त Desid अजिजिष्टि or विवीषति, Deri अजित or
वीत, अजिरुं or वेतुं, अजित्वा or वीत्वा, अजत्, अजिष्यत् or वेष्यत्,
विवीवस्, other optional forms are similar to those of अच्.

- अंच्** (अच्चि-अञ्चु, Set) 1 U अव्यक्ते शब्दे । गतौ याचनेच, to speak indistinctly, to go, to request, to bend अंचति-ते, आनंच-चे, अचितास्मि-हे, अंचिष्यति-ते, आचीत-आचिष्ट, अच्यास-अचिषीव Pass अच्यते-अंचिष्यते, आचि Caus अचयति-ते आचिचत-त, Desid अचिचिष्टति Deri अक्त or अक्तन, अचितु, अक्तवा, आचिवस्-
अच् (अञ्चु-Set) 1 P पूजायास्, to worship, to honour or to revere. Ben अच्यास Pass अच्यते P P अचित Ger अंचित्वा Per P. आनंचवस् all other forms are the same as अच् above
अद् (Set) 1 P गतौ to wander.
अद्व् (अद्वु) 1 A. अतिक्रम-हिसयो । to transgress, to kill, अद्वुते, आन्द्रे, आद्विताहे, अद्विष्यते, आद्विष्ट, अद्विषीय, Pass अद्वृष्टे, अद्विष्यते, आद्वि, Caus अद्वृष्टति-ते, Desid अटिद्विष्टते, अद्विष्टते, अतिद्विष्टते, Deri अद्वित, अद्वितु, अद्वित्वा.
अद् (Set) 1 P. गतौ to go.
अंद् (अटि-Set) 1 A गतौ to go
अद् (Set) 1 P उद्यमे to exert, to try
अद्व् (Set) 1 P अभियोगे to join, to attack, to explain the sense of, to sue, to exert
अण् (Set) 1 P शब्दे to utter a voice, to sound
अत् (Set) 1 P. सातत्यगमने to go constantly, to obtain (mostly Vedic) Deri अतित or अत्त
अंत् } अति-Set } 1 P वधने to bind
अद् } अदि— , } 1 P वधने to bind
अंब् (आचि-Set) 1 P गतौ to go
अब् } अवि Set } 1 A शब्दे to sound
अभ् } अभि—,, } 1 A शब्दे to sound
अभ् (Set) 1 P गतौ to go, to wander about
अम् (Set) 1 P गत्यादिषु to go, to sound, to wait upon Deri आंत or अमित
अय् (अयु Set) 1 A गतौ to go

अर्ध् (Set) 1 P सूल्ये to be worth, to cost Act अर्धति आनर्ध अधितास्मि अर्धिष्यति आर्धीत् अर्धासं Pass अर्धते अर्धिष्यते आर्द्ध Caus अर्धयति-ते आर्जिघट्-त Desid अर्जिघिषति Deri. अर्धित अर्धितुं अर्धित्वा आनर्धस्

अर्च् (Set) 1 U पूजायाम् to worship, to honour, to shine, to praise (Vedic) Act अर्चति-ते, आनर्च-चे अर्चिनास्मि-हे, अर्चिष्यति-ते आर्चाद्—आर्चिष्ट अर्च्यासं—अर्चिष्टाय Pass अर्च्यते अर्चिष्यते आर्चि Caus अर्चयति-ते आर्चिच्छत्-त Desid अर्चि-चिषति-ते Deri अर्चित अर्चितु अर्चित्वा आनर्च्यस्.

अर्ज् (Set) 1 P अर्जने, to procure, to earn

अर्द् (Set) 1 P गतौ याचनेच to go, to beg or request, Deri* अर्दित, समर्ज solicited अर्द्धण near, proximate, close, drawing near (of time)

अर्ब् (Set) 1 P गतौ to go, to injure, to kill.

अर्व् (Set) 1 P हिंसायाम् to kill

अर्ह् (Set) 1 P पूजायाम् योग्यनेच. to worship, to deserve Desid, अर्जिहिषति Deri अर्हत् आनर्व्यस्

अल् (Set) 1 U भूषण—पर्याप्ति—वारणेषु. to adorn, to be competent or able, to ward off Act अलाति-ते. आल-ले-अलितास्मि-हे, अलिष्यति-ते आलीद्-आलिष्ट अलयासं—अलिष्य य Pass अलयते अलिष्यते आलि Caus आलयति-ते अलिलत्-त, Desid अलिलिषति-ते Deri अलित अलितु. अलित्वा अलत्, अलिष्यत्, आलिवस्

अब् (Set) 1 P. रक्षण—गति-काति—प्रीति—तप्त्यवगम-प्रवेश-श्वरण-स्वाम्यर्थ—याचन —क्रियेच्छा—दीप्त्यवाप्यालिगन—हिसा —दान—भाग—वृद्धिषु। to protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to take, to be, to grow Deri अवित or ऊत

अष् } अष—¹Set } 1 U गति-दीप्त्यादानेषु, to go, to shine, to
अस् } अस—, } receive.

अंह (अहि-Set) 1 A गतौ, to go.

आङ्छ (आङ्छि-Set) 1 P आयामे, to lengthen, to stretch, to make straight Act आङ्छति आङ्छ (according to some आनंछ) आङ्छितास्मि आङ्छिष्यति आङ्छीत आङ्छिष्यत भांछचास Caus आङ्छ-यति-ते Desid आचिङ्गिष्यति Deri आङ्छित आङ्छितुं आङ्छित्वा.

इ (Amit) 1 P गतौ to go Act अयति, इयाय इयिथ इयेथ एतास्मि एष्यति ऐष्यत् ईयासं Pass इयते एष्यते or आयिष्यते. आयि, Caus आययति-ते आयियत्-त Desid इयीष्यति Deri-इत् इतु, इत्वा, उदित्य अयत् एष्यत्, ईयिवस्

इख् (Set) 1 P गतौ to go, to move Act इखति इयेख एखितास्मि. एखिष्यति ऐखीत् ऐखिष्य इख्यास Pass इख्यते एखिष्यते ऐखि. Caus एखयति-ते ऐचिखत्-त Desid एचिखिष्यति, Deri इखित. एखित् एखित्वा ईखिवस्

ईख् (इखि Set) 1 P. गतौ to go, to move Act इखति, ऐखत्. ईखाचकार—आस—बभूव इखितास्मि इखिष्यति ऐखीत् इख्यासं. Pass इख्यते. इखिष्यते ऐखि । Caus इखयति-ते, ऐचिखद्-त, Desid ईचिस्खिष्यति Deri इखित इखितुं इखित्वा

ईंग् (इगि-Set) 1 P. गतौ to go, to move

इट (Set) 1 P गतौ to go

ईंद्र (इदि Set) 1 P. परमैश्वर्ये, to have superhuman faculties, to be powerful.

ईन्द्र (इवि Set) 1 P व्याप्तौ to pervade, to please, to be satisfied

ई (Amit) 1 P गतौ to go, forms like इ 1 P Perf अयां-चकार—आस—बभूव. Deri इत् ईत्वां अयाचक्लवस्

ईक्ष् (ईक्षि-Set) 1 A दर्शने to see Act ईक्षते ऐक्षत ईक्षांचक्रे ईक्षितहे ईक्षिष्यते ऐक्षिष्यत ऐक्षिष्य ईक्षिष्याय । Pass ईक्षते ईक्षिष्यते ऐक्षि Caus ईक्षयति—ते ऐचिक्षत्-त Desid ईचिक्षिष्यते Deri ईक्षित. ईक्षितुं ईक्षित्वा अपेक्ष्य ईक्षमाण, ईक्षिष्यमाण ईक्षांचक्राण

ईंग् {
ईख् } ईखि (Set) 1 P. गतौ to go

- ईज्** (ईज—Set) 1 A गति—कुत्सनयो to go, to censure, to blame.
ईर् (Set) 1 P गतौ to go Act ईरति ईराचकार ईरितास्मि—
 ईरिष्यति ऐरिष्यत् ऐरीति ईर्यसि Pass ईर्यते ईरिष्यते ऐरि Caus
 ईरयति—ते Desid ईरिरिषति Deri ईरिति ईरितु ईरित्वा ईराचकृ-
 वस्
ईर्ध्य् } हक्ष्य् } (Set) 1 P ईर्ध्यधीं to envy
हष् (हष—Set) 1 A गति—हिंसा—उर्शनेषु to escape, to kill, to see
हष् (Set) 1 P उर्छ्णे to glean
ईक् (ईह—Set) 1 A चेष्टायाम् to endeavour, to obtain, to aim at
 to wish Act ईहते ऐहत ईहांचक्रे ईहिताहे ईहिष्यते ऐहिष्यत्.
 ऐहिष्ट ईहिषीय Pass. ईहते ईहिष्यते ऐहि Caus ईहयति—ते-
 ऐजिहत्—त Desid ईजिहिषते Deri ईहिति ईहितु ईहित्वा ईहमान-
 ईहिष्यमाण. ईहाचक्राण.
उ (उड—Amit) 1 A शङ्के to utter a voice, to sound अवते. ऊवे,
 ओतास्मि ओष्यते औष्यत. औष्टु Deri उत ओतु
उक्ष (Set) 1 P सेचने to sprinkle, to wet, Act उक्षति औक्षत.
 उक्षाचकार उक्षितास्मि उक्षिष्यति औक्षिष्यत औक्षीद् उक्ष्यासि Pass
 उक्ष्यते उक्षिष्यत औक्षि Caus उक्षयति—ते औचिक्षेत्—त Desid
 उचिक्षिषति Deri उक्षित उक्षितुं उक्षित्वा प्रोक्षय उक्षाचकृवस्
उख् (Set) 1 P गतौ to go, Act औखति औखत उखोख औखि-
 तास्मि औखिष्यत् औखीद् उख्यासि Pass उख्यते औखिष्यते.
 औखि Caus औखयति—ते, औचिखत्—त Desid औचिखिषति Deri.
 उखित or औखित. औखितु औखित्वा ऊखिवस्
उंख् (उखि—Set) 1 P गतौ to go Act उखति औखत उखाचकार-
 आस—बभूव उखितास्मि उंखिष्यति औखिष्यत् औखीत उख्यासं-
 Pass उख्यते उखिष्यते औखि Caus उखयति—ते औचिखत्—त
 Desid उचिखिषति Deri. उखिते उखितुं, उंखित्वा उंखाचकृवस्.
उच्छ् (उच्छी—Set) 1 P विवासे to dwell abroad, to retire Act
 उच्छति, उच्छाचकार—आस—बभूव उच्छितास्मि उच्छिष्यति.
 औचिष्यत् औच्छीद् उच्छ्यासि Desid उचिच्छिषति Deri उष्टु
 उच्छित्वा उच्छितुम्

उज्जू (उच्चि-Set) 1 P उज्जे to glean.

उट् (Set) 1 P उपघाते to knock down.

उदं (उर्द्धि-Set) 1 A माने क्रीडायांच, to measure, to play, to taste, to grant, to be cheerful Act उर्दते उर्दीचक्रे उर्दिताहे उर्दिष्यते और्दिष्यत और्दिष्ट. उर्दिष्यीय Pass उर्द्यते और्दि Caus उर्द्यतिते और्दिद्वत् Desid. उर्दिदिष्यते Deri. उर्दित' उर्दितुं उर्दित्वा उर्दीचक्राण

उर्व् (उर्वी-Set) 1 P हिसायास्, to kill or hurt उर्वति उर्वाचकार—आस-बभूव उर्वितास्मि उर्विष्यति और्विष्यत् और्वर्ति. उर्वासं

उष् (Set) 1 P वाहे, to burn उवोय ओषाचकार—ज्ञास—बभूव Caus Aor औषिषत्-त Desid अषिषिषति Deri ओषित or उषित or उष ओषाचक्रवस्, ऊषिवस्

उह् (उहित-Set) 1 P अर्दने to hurt or kill, Aor औहीत् or औहृत्

ऊह् (Set) 1 P उपघाते to knock down

ऊय् (ऊयी Set) 1 A ततुसताने, to weave, to sew Act ऊयते, औषत ऊयाचक्रे ऊयिताहे ऊयिष्यते औयिष्येत औयिष्ट ऊयिषीय Pass ऊय्यते औयि Caus ऊययति-ते औयियत्-त Desid ऊयियिते, Deri ऊत ऊयमान ऊयिष्यमाण ऊयाचक्राण

ऊष् (Set) 1 P रुजायास्, to be ill Act ऊषति औषत ऊषाचकार—आस-बभूव ऊषितास्मि ऊषिष्यति औषिष्यत् औषात् ऊष्यास Pass ऊष्यते. ऊविष्यते औषि Caus ऊषयति-ते औषिषत्-त Desid ऊषिषिषति Deri ऊषित ऊषित्वा ऊषितुं ऊषाचक्रवस्.

ऊह् (ऊह-Set) 1. A. वितके to conjecture, to infer, to guess, to note, to expect, to reason (With any preposition U) ऊहते-ति औहत्-त् ऊहाचक्रे-चकार. ऊहिताहे-स्मि ऊहिष्यते-ति. औहिष्यत्-त् औहिष्ट-औहोत् ऊहिष्यै-ऊहासं Pass ऊहते ऊहिष्यते औहि Caus ऊहयति-ते औजिहत्-त Desid ऊजिहिष्यते—ति Deri ऊहित ऊहितुं ऊहित्वा समृद्ध ऊहांचक्राण-चक्रवस्

ऋ (Amnt) 1 P गतिप्रापणयो to go, to acquire, Act ऋच्छाति आर्ढत् भार आरिथ अर्तास्मि अरिष्यति, भारिष्यत् आर्षात् अर्यासं

Pass अर्थते आरि Caus अर्पयति-ते भाषिष्ठत्-त Desid अरिरिषति Freq अरार्थते Deri कृत (also कृणं debt) अर्तु कृत्वा समृत्य कृच्छत् अरिष्यत् आरिविस्

कृज् (कृज् Set) 1 A गति—स्थानार्जनोपार्जनेषु to go, to stand, to gain, to acquire, to be healthy. Act अर्जते आनृजे अर्जिताहे. अर्जिष्यते आर्जिष्यत आर्जिष्ट आर्जिषीय Pass कृज्यते अर्जिष्यते आर्जि. Caus अर्जयति-ते, आर्जिजत्-त Desid अर्जिजिषते Deri. कृजित, अर्जितु अर्जित्वा आनृजान

कृज् (कृजि Set) 1 A भर्जने, to fry Act कृजते कृजाचके—आस-बधूव कृजिताहे कृजिष्यते आर्जिष्यत आर्जिष्ट, कृंजिषीय Caus. कृजयति-ते Deri कृजित कृंजितु कृजित्वा

कृत् (Set-a sautra root) 1 A (in the non-conjugational tenses P when without ईय्) जुग्मसायाकृपायांच, to reproach, to pity, to go, to rival, to have power Act कृतीयते आर्तीयत. कृतीयाचके or आनर्त कृतीयिताहे or अर्तिस्तास्मि कृतीयिष्यते or अर्तिष्यति, आर्तीयिष्यत or आर्तीयत्, आर्तीयिष्ट or आर्तीय-कृतीयिषीय or कृत्यासं Pass कृत्यते or कृतीयिष्यते कृतीयिष्यथते or अर्तिष्यते आर्ति or आर्तीयि Caus अर्तयति-ते, कृतीययति-ते. आर्तितद—त or आर्तितीयत्-त Desid कृतितीयिषते or अर्तितिषति Deri कृतित or कृतीयित, अर्तितु or कृतीयितु अर्तित्वा or कृतीयित्वा कृतीयांचक्राण or आनृत्वस्.

कृश् (a sautra root-Set) 1 P हिसायागतौच to kill, to go, Act अर्शति आनर्श. अर्शितास्मि अर्शिष्यति आर्शिष्यत आर्शात् कृश्यासं Pass कृश्यते, अर्शिष्यते आर्शि Caus अर्शयति-ते आर्शिशत्—त ! Desid अर्शिशिषति Deri कृशित अर्शितु अर्शित्वा

एज् (एजृ-Set) 1 P कंपने to tremble or shake Act. एजति. एजां-चकार एजितास्मि एजिष्यति ऐजिष्यत् ऐजीत् एज्यासं Pass एज्यते एजिष्यते ऐजि Caus एजयति-ते, ऐजिजत्-त Desid एजिजिषति Deri एजित एजितु एजित्वा एजांचक्रवम्

एज् (एजृ-Set) 1 A दीप्तौ to shine Act एजते ऐजत एजांचके एजिताहे एजिष्यते. ऐजिष्यत ऐजिष्ट एजिषीय Desid. एजिजिषते Deri. एजमान एजिष्यमाण एजांचक्राण

एद् (एट्-Set) 1 A विवाधायाम् to annov, to oppose

एध् (एध्-Set) 1 A वृद्धौ to grow to increase, to prosper, to extend, to swell, to rise.

एष् (एष् Set) 1 A गतौ to go Caus Aor ऐषिष्टत—त

ओख् (ओख्—Set) 1 P शोषणालमर्थयो to be dry, to be able or sufficient, to adorn, to refuse, to prevent Act ओस्वति औखत् ओस्वाचकार ओस्वितास्मि ओस्विष्यति ओस्विष्यत् ओस्वीत् ओस्वास Pass ओखयते ओस्विष्यते ओस्वि Caus ओस्वयति-ते औचिस्त-त Desid ओचिस्विषपति Deri ओस्वित ओस्वितुं ओस्वित्वा, ओस्वाचक्षवस्

ओण् (ओण् Set) 1 P अपनयने to remove, to drag along Caus ओणयति-ते औणिणिदत्त Desid ओणिणिषति

ओलंज् (ओलंजि-Set) 1 P उक्षेषे to throw up Act ओलंजति, ओलंजत् ओलंजाचकार ओलंजितास्मि ओलंजिष्यति ओलंजिष्यत् ओलंजीत् ओलंजेयास

ओलंड् (ओलंडि—Set) 1 P क्षेषे to throw up

कक् (कक् Set) 1 A लौल्ये to wish, to be proud, to be unsteady, to be thirsty Act ककते चकके ककिताहे ककिष्यते अककिष्यत. अककिट. ककिषीय Pass ककयते ककिष्यते अकाकि Caus काकयति-ते अचीकक्त-त Desid चिककिषते Deri ककित ककिरुं-ककित्वा चककान

कख् (Set) 1 P हसने to deride or laugh at, Act कखति चकास्व कस्तितास्मि कस्तिष्यति अकस्तीत् अकस्तीत् or अकास्तीत् कख्यास. Pass कखयते, कस्तिष्यते. अकास्वि Caus काखयति-ते अचीकखद्-त Desid चिकस्तिषति Deri कस्तित कस्तिरुं कस्तित्वा

कख् (कखे-Set) 1 P हसने to deride Aor अकस्तीत् only Caus कखयति-ते (Pass Aor अकास्वि or अकासि the root being घटादि)

कग् (कगे-Set) 1 P क्रियामावे to perform or do anything or act Aor अकगीत् only Caus कगयति-ते (Pass Aor. अकागि or अकगि, The root being घटादि)

कर् (काकि—Set) 1 A. गतौ to go. Act. ककते अकंकत चकके कंकिता है ककिष्यते, अककिष्ट, ककिषीय, Pass कक्यते, ककिष्यते, अकंकि Caus कक्यति—ते, अचककदृ—त, Desid चिककिषते, Deri ककित, ककितु, ककित्वा, ककमान, चककान,

कच् (कच्च—Set) 1 A. बधने to bind

कच् (Set) 1 P रवे, to cry

कंच् (कच्चि—Set) 1 A दीप्ति—बंधनयो to shine, to bind

कद् (केटे—Set) 1 P. वर्षावरणयो to rain, to cover or to surround, Aor. अकटीत् only Caus. कटस्ति—ते

कद् (कटी—Set) 1 P गतौ to go or approach Aor. अकटीत् or अकाटीत् Caus काटयति—ते Deri कटू.

कद् (Set) 1 P कुच्छजीवने to drag on the days of life, to live in distress

कद् (Set) 1 P मदे to be confused, to be proud

कड् (Set) 1 P, कार्कश्ये to be harsh or rough, Aor अकड्हीत् Caus कड्हयति—ते

कण् (Set) 1 P, आर्तस्वरे to cry or bewail

कण् (Set) 1 P, गतौ, to go or approach Caus कणयति—ते, Aor अचीकणद—त or अचकणद—त

कंद् (कटि Set) 1 P गतौ, to go Act कटति, चकट, कटितास्मि, कंटिष्यति, अकंटीत, कव्यासं, Pass कव्यते, कटिष्यते, अकंटि. Caus. कंटयति—ते, अचकंटद—त Deri. कंटित, कंटितु, कंटित्वा

कंद् (कठि—Set) 1 A शोके, to grieve for, to miss.

कंद् (कडि—Set) 1 A. मदे, to be proud, to unhusk

कंद् (कडि—Set) 1 P मदे, to be proud

कस्थ् (कथ्य—Set) 1 A श्राघाघास्त, to praise, to boast, to flatter Caus कथयति—ते, अचकथ्यदृ—त, Desid. चिकात्थिषते, Deri विकस्थ्य, चकथान.

कद् (Set) 1 A वैकुञ्ज्ये, to be confounded, to grieve. Caus. कद-यति—ते

कन् (कनी—Set) 1 P दीपि—काति—गतिषु, to shine; to love; to wish, to go Vedic (to be contented), P P कात

कद् (कदि—Set) 1 P आह्वाने—रोदनेच । to call, to shed tears

कद् (कदि—Set) 1 A वैकुञ्ज्ये—वैरुल्येच, to be confounded, to grieve.

कर् (कर्त्ता—Set) 1 A वर्णे । to colour, Aor Caus अचकावद—ते

कस् (कस्तु—Set) 1 A. कातौ । to love, to long for, to have intercourse with to value highly Act कामयते अकामयत. चकमे or कामयाचक्रे, कमिताहे or कामयिताहे, कमिष्यते or कामयिष्यते, अकमिष्यत or अकामयिष्यत, अचकमत or अचकमत, कमिष्य or कामयिष्यीय Pass कम्यते or काम्यते, कमिष्यते or कामिष्यते or कामयिष्यते, अकामि अकमिषि or अकामिषि or अकामयिषि. Caus कामयति—ते, अचकिमद्—त or अचकमद्—त, Desid चिकमिषते or चिकामयिषते Deri कात, काम्य, कमितुं or कामयितु, कात्वा or कमित्वा or कामयित्वा, कामयमान, चकमान or कामयाचक्राण

कंप् (कपि—Set) 1 A चलने । to shake or tremble Caus कंपयति, Caus Aor अचकंपत

कंव् (Set) 1 P गतौ । to go

कर्ज् (Set) 1 P द्यथने । to pain Act कर्जति, चकर्ज, कर्जितास्मि. कर्जिष्यति, अकर्जिष्यत्, अकर्जात्, कर्जासि Pass कर्ज्यते, कर्जिष्यते, अकर्जि Caus. कर्जयति—ते Desid चिकर्जिषति. Deri, कर्जित, कर्जितुं, कर्जित्वा

कर्द् (Set) 1 P कुस्तितेशद्वे । to rumble, to caw.

कर्व् (Set) 1 P. गतौ । to go or approach

कर्त् (Set) 1 P. दर्षे । to be proud, to boast

कल् (कल—Set) 1 A शङ्ख—सख्यानयो । to sound, to count.

कल् (कलु—Set) 1 A अव्यक्ते शङ्खे । to sound indistinctly.

कव् (करु—Set) 1 A. स्तुतौवर्णनेच । to praise, to describe, to compose a poem, Caus' Aor अचकाश्वत्—त.

कश् (Set) 1 P शब्दे । to sound

कष् (Set) 1 P हिसायाम्, निष्पीडनेघर्षणेच । to kill or injure, to try on a touchstone to rub P P कषित्, also कष्ट painful.

कस् (Set) 1 P गतौ । to go

काक्ष् (क.क्षि—Set) 1 P (epic Atm. also) काक्षायाम् । to desire or long for Act काक्षति, चक्ष, काक्षितास्मि, काक्षिष्यति, अकाक्षीत्, काक्षायास Pass काक्षयते, कांक्षिष्यते, अकांक्षि. Caus कांक्षयति—ते, अनकाक्षत्—त Desid चिकाक्षिष्यति Deri कांक्षित, काक्षितु, काक्षिता, चक्षांवस्.

काच् (का.चि—Set) 1 A दीपि—बंधनयो । to shine, to bind. Act. काचते, चक्षते, काचिताहे, काचिष्यते, अकाचिष्ट, काचिषीय, Pass. काच्यते, काचिष्यते अकाचि Caus काचयति—ते, अचकांचत्—त Desid चिकाचिषते Deri कांचित्, काचितुं, काचित्वा.

काश् (का.श्—Set) 1 A दीप्तौ । to shine Act काशते, चकाशे, काशितोहे, काशिष्यते, अकाशिष्ट, काशिषीय Pass काशयते, काशिष्यते, अकाशि Caus. काशयति—ते, अचकाशत्—त Desid चिकाशिषते Deri काशित, काशितु, काशित्वा, प्रकाश्य, काशमान, चकाशान

कास् (का.स्—Set) 1 A शट्टकुत्सायाम् । to cough Perf. कासाचक्रे. Deri कासमान, कासाचक्राण

किट् (Set) 1 P ब्रासे गतौच । to fear, to frighten, to go or approach Act केटति, चिकेट, केटितास्मि, केटिष्यति, अकेटीत्, किट्यासं Pass किट्यते, केटिष्यते, अकेटि Caus केटयति—ते, अचीकिटत्—त Desid चिकेटिष्यति, Deri किटित, केटितु, केटित्वा

किर् (Set) 1 P or A निवासे-संशये-रोगापनयनेच । to live, to heal or cure, to doubt Act चिकित्सति—ते, चिकित्साचकार—चक्रे, चिकित्सितास्मि—हे, चिकित्सिष्यति—ते, अचिकित्सति—अचिकित्सिष्ट, चिकित्सासं, चिकित्सिषीय Pass चिकित्स्यते, चिकित्सिष्यते, अचिकित्सि Caus चिकित्सयति—ते, आचिकित्सत्—त Desid चिकित्सिष्यति—ते Deri चिकित्सित, चिकित्सितुं चिकित्सित्वा, चिकित्सांचकृ-वस्—चक्राण

कित् (Set) 1 P इच्छायाम् । to desire

कील् (Set) 1 P बधने । to bind to fit Act कीलति चिकील, कीलितास्मि, कीलिष्यति, अकीलिति. कील्यास Pass कील्यते, कीलिष्यते, अकीलि Caus कीलथनि-ते, अचिकीलत्-त Desid चिकीलिष्यति, Deri कीलिति, कीलिलुं कीलित्वा चिकीलत्वस्

कु (कुट्—Anit') 1 A शब्दे । to sound Act कवंत, चुकुवे, कोताहे, कोष्यते, अकोष्ट, कोषीय Pass इयते, कोष्यते or काविष्यते, अकावि, अकोषि or अकाविषि Caus कावयति-ते, अचूरुत्रद-त Desid चुक्षते Freq कोन्यते Deri कुत, कोतु, कुत्वा, कवमान, चुकुवान.

कुक् (कुक्—Set) 1 A आदाने । to take, to accept, to seize, Act कोकते, चुकुके, कोकिताहे, कोकिष्यते, अकोकिष्ट, कोकिर्षय. Pass कुक्षयते, कोकिष्यते, अंकाकि Caus कोकयति-ते, अचूकुकत्-त Desid. चुकुकिष्यते Deri कुकित, कुकितु, कुकित्वा, चुकुक्षस्

कुच् (Set) 1 P शब्दे तारे । सपन्तन-कौटिल्य-प्रतिष्ठभ-विलेखनेणु । to utter a shrill cry (as a bird), to contract, to bend, to be crooked, to impede, to write or delineate Act कोचाति, चुकोच, छोचितास्मि, कोचिष्यति, अकोचीत, चुच्यासं Pass कुच्यते, कुचिष्यते, अकोचि Caus कोचयति-ते, अचूकुचत्-त Desid चुकुचिष्यति Deri कुचित, कुचितु, कुचित्वा, चुकुच्वस्

कुच् (कुञ्ज Set) 1 P स्थेयकरणे । to steal Ger कोजित्वा or चुकत्वा

कुञ्च् (Set) 1 P कौटिल्यात्पी-भावयो । to make crooked, to bend or curve, to lessen Act कुचति, अकुचद, चुकुच, कुचितास्मि कुचिष्यति, अकुचीत, कुच्यास Pass कुच्यते कुचेष्यते अकुचि Caus कुचयति-ते, अचुकुचत्-त Desid चुकुचिष्यति Deri कुचित, कुचितु, कुचित्वा

कुद् (a sautra root) 1 P छेदने । to cut

कुद् (कुटि-Set) 1 P वैकल्ये । to be lame

कुद् (कुटि-Set) 1 P प्रतिधाते-मोचने-आलस्येच । to be mutilated or blunted, to loosen, to be dull or stupid or idle.

कुङ् (कुहि-Set) 1 P वैकल्य । to maim or mutilate

कुड् (कुडि—Set) 1 A दाहे । to burn Act कुडते, चुकुडे, कुडिताहे, कुडिष्यते, अकुडिष्ट, कुडिषीय, Pass कुंडयते, कुडिष्यते, अकुंडि, Caus कुडयति—ते, अचुकुंडत—त, Desid चुकुडिष्टते, Deri कुडित, कुडितुं, कुडित्वा.

कुद् (a sautra root) 1 P आस्तरणे । to cover

कुथ् (कुथि—Set) 1 P हिसा—हेजनयो । to hurt, to suffer pain,

कुभ् (Set) 1 P उद्रने । to wet,

कुप् (कुपि—Set) 1 P आच्छादने to cover, to dress,

कुव् (कुवि—Set) 1 P. आच्छादने । to cover,

कुभ् (कुभि—Set) 1 P आच्छादने । to cover,

कुर्द् (कूर्दि—Set) 1 A कीडायाम् । to play Act कूर्दते, चुकूर्दें, कूर्दिताहे, कूर्दिष्यते, अकूर्दिष्ट, कूर्दिषीय, Pass कूर्दते कूर्दिष्यते, अकूर्दि, Caus कूर्दयति—ते, अचुकूर्दत—त, Desid चुकूर्दिष्टते, Deri कूर्दित, कूर्दितुम्, कूर्दित्वा, कूर्दाच्चक्राण.

कुल् (Set) 1 P संस्थाने, बन्धुषुच । to collect, to be related or to behave as a kinsman, to proceed uninterruptedly, to reckon

कुश् (कुशि—Set) 1 P दीसौ । to shine

कुंस् (कुसि—Set) 1 P भाषायाम् । to speak;

कूज् (Set) 1 P अव्यक्ते शब्दे । to make any inarticulate sound, to hum, to coo, to warble Act. कूजति, चुकूज, कूजितास्मि, कूजिष्यति, अकूजित, कूज्यासं Pass कूज्यते, कूजिष्यते, अकूजि, Caus कूजयति—ते, अचुकूजत—त, Desid चुकूजिष्टति, Deri कूजित, कूजित्वा, कूजितुं.

कून् (Set) 1 P. आवरणे to cover, to hide, to screen, to protect to enclose.

कूप् or **कृप्** (कूप्—Wet) 1 A सामर्थ्ये । to be fit for, to be able Act, कल्पते, अकल्पत, चकूपे, चकूप्से or चकूपिषे, चकूप्वे or चकूपिष्वे, कल्पिताहे or कल्पताहे or कल्पास्मि, कल्पिष्यते or कल्पस्यते or

कल्पस्याति, अकलिप्यते or अकल्पयते or अकल्प्यत, अकृपत् or अकलिप्ष्ट or अकृप, अकृप or अकलिप्टा or अकृप्ण, कलिप्षीय or कृप्तीय, Pass कृप्यते, कलिप्यते or कल्प्यते, अकलिप, अकलिप्षि or अकृप्सि Caus कल्पयति-ते, अचकल्पत्-त or अचीकृप-त-Desid चिकलिप्षते or चिकृप्सते or चिकृप्सति, Deri कृप, कलिपत् or कल्पत्, कलिपत्वा or कृपत्वा, प्रकल्प्य, कल्पमान, चकृपान रूप् (Anit) 1 P. विलेखने । to draw, to plough, Act कर्षति, अकर्षत्, चकर्ष, कर्षास्मि or अद्वास्मि, कर्षयति or क्रक्षयति, अक्रक्षयत्, अक्रक्षयत्, अक्रार्थीत् or अक्राक्षीत् or अक्रक्षत्, क्रज्यासं Pass कृप्यते, कर्षयते or क्रक्षयते, अकर्षि, अलङ्घव्यं or अक्रक्षध्वं, Caus कर्षयति-ते, अचीकृष्टत्-त or अचकल्पत्-त, Desid चिकृक्षति, Deri कृष्ट, कर्षि or कृष्टि, कृष्टा, आकृष्ट्य, चकृष्टव्यम्

केप् (केहु-Set) 1 A कंपते । to shake or tremble, Act केपते चिकेपे, केपिताहे, केपिध्यते, अकेपिष्ट, केपिषीय, Pass केप्यते, केपिध्यते, अकेपि, Caus केपयति-ते, अचिकेपत्-त, Desid, चिकेपिषते, Deri केपित, केपितु, केपित्वा

केल् (केल्ह-Set) 1 P चलने to shake, to sport, Act केलति, चिकेल, केलितास्मि, केलिज्यति, अकेलीत्, केल्यासं, Pass केल्यते, केलिध्यते, अकेलि, Caus केलयति-ते अचिकेलत्-त Desid चिकेलिषति, Deri केलित, केलितु, केलित्वा

कै (Anit) 1 P शब्द् । to sound Act कायति, अकायत्, चकौ, चकाय or चकिय, कातास्मि, काम्यति, अकासीत्, कायासं Pass कायते, कास्यते or कायिध्यते, अकायि, अकासि or अकायिषि, Caus. कापयति-ते, अचीकृपत्-त, Desid चिकासति Deri कात, कातु, कात्वा, कायत्, कास्यत्, चकिवस्

क्रथ् (Set) 1 P हिंसायाम् to hurt, to injure, to kill

क्रूय् (Set) 1 A शब्दे-उन्देच । to make a creaking sound, to be wet, to sink Act कूयते, अकूयत्, चुकूये, चुकूयिष्वेहै, चूयिताहे, क्रूयिध्यते, अकूयिष्ट, कूयिषीय, Pass कूयते, कूयिध्यते, अपूयिषि, Caus कूयोपयति-ते, अचुकूपत्-त Desid चुकूयिषते, Deri कून्त, कूयितु, कूयित्वा, कूयमान, कूयिष्यमाण, चुकूयान.

कमर (Set) 1 P हूच्छिन् । to be crooked

कथू (Set) 1 P हिसायाम् । to injure, hurt or kill. Act कथति, चक्राथ, क्रथितास्मि, क्रथिष्यति, अक्रथीत् or अक्राथीत्, क्रथ्यास Pass क्रथते क्रथिष्यते, अक्रथि or अक्राथि, Caus क्रथयति-ते अच्चीकथत्-त, Desid चिक्रथिषति, Deri क्रथित् क्रथितु, क्रथिवा.

कद (Set) 1 A वैकल्प्ये, वैकल्प्येच । to be confounded, to grieve

कद (कदि-Set) 1 A. वैकल्प्ये-वैकल्प्येच to lament, to grieve, Act कंदिते, अक्रदत्, चक्रडे, कंदिताहे, क्रदिष्यते अकंदिष्ट, क्रदिषीय Pass कंद्यते, कंदिष्यते, अकंदि, Caus क्रद्यति-ते अचक्रदत्-त, Desid चिक्रदिषते, Deri क्रदित्, क्रदितु, क्रादित्वा, क्रदमाल, क्रदिष्यमाण, चक्रदान

कद (कदि-Set) 1 P आवहने गोढनेच to call out to cry. Act क्रदिति, चक्रंद, कंदिनास्मि, क्रदिष्यति, अक्रदिष्यत, अक्रदीत्, क्रद्यासं-Desid चिक्रदिषति, Deri क्रदत्, चक्रदस्

कप (कप-Set) 1 A. कृपायागतौच । to pity, to go, Act कपते, चक्रपे, क्रपिताहे, क्रपिष्यते, अक्रपिष्ट, क्रपिषीय, Pass क्रपयते, क्रपिष्यते, अक्रपि, Caus क्रपयति-त, अचक्रपत्-त Desid चिक्रपिषते, Deri क्रपित्, क्रपितु, क्रपित्वा

कम (कमु-Set) but Anit when Atmanepadi) 1 P पाद विक्षेपे, to walk, to step, to go, to cross, to leap, to ascend Act क्रामति, क्रमते अक्रामत्, अक्रमत् चक्राम, चक्रमे, चक्रमिथ, चक्रमिषे, क्रमितास्मि, क्रंतहे क्रमिष्यति, क्रंस्यते अक्रमति, अक्रंस्त, अक्रमिष्ट, अक्रंधर्व, अक्रमिष्ठ, अकंसि क्रम्यासं, क्रसीय Pass क्रमयते, क्रंस्यते, अक्रमि, Caus. क्रमयति-ते (with सम्, उत्, &c सक्रामयति-ते, उत्क्रामयति ते) अचिक्रमत्-त, Desid चिक्रमिषति, चिक्रसते, Deri क्रात, क्रमितुं, क्रमित्वा, or क्रात्वा or क्रंन्वा, सक्रम्य. क्रामत्, क्रममाण, क्रमिष्यत, क्रस्यमान, चक्रपवस्, चक्रमाण

कीदू (कीडू-Set) 1 P विहारे । to amuse oneself, to play, to gamble (with आ, अनु or परि, Atmanepadi, with सम् A when it means 'to play' and P when meaning "to make a noise or to creak or break") Act कीडति-ते, अक्रीडत्-त.

चिक्रीडि—हे, चिक्रीडिथे—जे, क्रीडितास्मि—हे, क्रीडिष्यति—ते, अक्री-
दीत्-अक्रीडिष्ट्, क्रीड्यासं—क्रीडिषीय, Pass क्रीड्यते, क्रीडिष्यते,
अक्रीडि Caus क्रीड्यति—ते, अचिक्रीडित—त Desid चिक्रीडिष्यति—
ते, Deri क्रीडित, क्रीडिषु, क्रीडित्वा, क्रीडित्, क्रीडमान, चिक्रीड्वस्-
चिक्रीडान.

कुंच् (Set) 1 P कौटिल्यालपी भावयो । to make crooked, to bend
or curve, to lessen, Act कुचति, चुकुच, कुचितास्मि, कुचिष्यति,
अकुचीत्, कुंच्यास, Pass कुचयते, क्रुचिष्यते, अकुचि Caus कुच-
यति—ते, अचुकुचत्—त, Desid चुकुचिष्यति, Deri कुचित, कुंचिषु,
कुचित्वा

कुश् (Amit) । P. आव्हाने रोदनेच । to call out, to cry Act कोशति,
चुक्रोश, चुक्रोशिथ, क्रोषामि, क्रोक्ष्यति, अक्रोक्ष्यत्, अकुशत्, कुश्यासं,
Pass कुश्यते, क्रोक्ष्यते, अक्रोशि, Caus क्रोक्षयति—त, अचुकुशत्—त,
Desid चुकुशति, Deri कुष्ट, कुष्ट्वा, क्रोशत्, क्रोक्ष्यत्, उकुश्वस्.

क्लथ् (Set) 1 P हिंसायास् । to hurt or kill Act क्लथति, चक्लाथ,
क्लथितास्मि, क्लथिष्यति, अक्लथीत्, अक्लाथीत्, अचिक्लथत्—त,
क्लथ्यास्मि, Pass क्लथ्यते, क्लथिष्यते, अक्लथि, Caus क्लथयति—
ते, अचक्लथत्—त, Desid चिक्लथिष्यति, Deri क्लथित, क्लथिषु,
क्लथित्वा.

कंद् (कृदि—Set) 1 P आव्हाने-रोदनेच । to call out, to cry

कंद् (कृदि—Set) 1 A वैकलन्ये—वैकलन्येच । to be confounded, to
lament, forms are similar to क्रद्, क्ल � being substituted
for क्र.

क्लम् (Set) 1 P. ग्लानौ । to be fatigued Act क्लामति, अक्लामत्,
चक्लाम, चक्लमिथ, क्लमितास्मि, क्लमिष्यति, अक्लमिष्यत्, अक्लम-
त्, क्लम्पासं, Pass क्लम्पते, क्लमिष्यते, अक्लमि, अक्लमिषि, Caus.
क्लमयति, अचिक्लमत्, Desid चिक्लमिष्यति, Deri क्लात, क्लमिषु,
क्लमित्वा or क्लात्वा, क्लामत्, क्लमिष्यत्, चक्लन्वस्.

क्लिद् (क्लिदि—क्लिदि—Set) 1 U. परिदेवने । to lament Act क्लिदति—ते,
चिक्लिद—दे, क्लिडितास्मि—हे, क्लिदिष्यति—ते, अक्लिदीत्-अक्लि-
दिष्ट्, क्लिद्यासं-क्लिदिषीय, Pass क्लिदयते, क्लिदिष्यते, अक्लिदि.

Caus. किन्दयति, अचिकिलश्तु, Desid. चिकिलादिष्टति-ते, Deri. किलदित, किलदितु, किलदित्वा, चिर्मिलद्वस्—चिर्मिलदान.

कलीबृ (कलीबृ—Set) 1 A अधार्थर्थे। to behave like a eunuch, to be timorous or modest or unassuming Act कलीबते, चिकलीबे, कलीबिताहे, कलीबिष्यते, अकलीबिट, कलीबिषीय, Pass कलीबिष्यते, कलीबिष्यते, अकलीबि, Caus कलीबयति-ते, अचिकलीबत्-त, Desid. चिकलीबिषते, Deri. कलीबित, कलीबितु, कलीबित्वा

कल (कलड—Anit) 1 A गतौ, । to go कलवते, चुकलेवे, कलोताहे, कलो-
ष्यते, अकलोष, कलोषीय, Pass कलूयते, कलोष्यते or कलाविष्यते
अकलावि, अकलोषी or अकलाविषि, Caus कलावयति-ते, अनूकलवत्-
त, Desid चुकलुषते, Deri. कलुत, कलोतव्य, कलव्य कलोतु, कलुत्वा,
कलवमान, कलोष्यमाण, चुकलुवान

कलेव (कलेव—Set) 1 A. सेवने । to serve, Act कलेवते, चिकलेवे, कले-
विताहे, कलेविष्यते अकलेविषि, कलेविषाय, Pass कलेव्यते, कलेविष्यते,
अकलेवि, Caus कलेवयति-ते, आचिकलेवत्-त, Desid चिकलेविषते
Deri. कलेवित, कलेवितु, कलेवित्वा

कलेश (कलेश—Set) 1 A अवक्तारां वाचि, बाधने इतिहुर्ग । to speak
inarticulately, to impede

कण (Set) 1 P. अव्यक्तशङ्के । to jingle, to tinkle, to hum, to warble, Act कणति, चकाण, चकणिथ, कणितास्मि कणिष्यति,
अकणीत् or अकाणति, कण्यास, Pass कणयते, कणिष्यते, अक्काणि,
अक्कणीषि, Caus कणयति-ते, अचिक्कणत्-त, Desid चिकणिषति,
Deri. कणित, कणितु, कणित्वा. चक्कणस् *

कथ (कथे—Set) 1 P निष्पाके । to boil, to decoct, to digest, Aor
अकथीत, Caus क्राथयति-ते, Deri उत्कथ्य

क्षज् (क्षज्जु—Set) 1 A वधे । to kill. Act. क्षजते, अक्षजत, क्षजताम्
क्षजेय, चक्षजे, क्षजिताहे, क्षजिष्यते, अक्षजिष्ट, क्षजिषीय, Pass
क्षज्यते, क्षजिष्यते, अक्षजिषि, Caus क्षजयति-ते, अचिक्षजत्-त,
Desid चिक्षजिषते, Deri क्षजित क्षजितु, क्षजित्वा.

क्षज् (क्षजि—Set) 1 A गतिदानयो । to go. to give. Act क्षजते,
क्षक्षजे, क्षंजिताहे, क्षजिष्यते, अक्षंजिष्ट, क्षंजिषीय, Pass क्षंज्यते,

क्षंजिष्यते, अक्षंजि or अक्षाजि, Caus. क्षजयति—ते, अचर्खंजद—त.
Desid. चिक्षजिष्यते, Deri क्षंजित, क्षंजितु, क्षंजित्वा

अइ (a sautra root-Set) 1 A. सपेण रक्षणयोँ । to cut, to protect,
to eat

क्षम् (क्षम्-ए. Wet) 1 A. सहने । to forgive, to suffer, to
allow, to put up with, to resist, to be able to do anything
Act क्षमते, चक्षमे, चक्षमिषे, or चक्षसे, चक्षमिष्वे or चक्षध्वे,
चक्षमिष्वहे or चक्षणवहे, चक्षमिष्महे or चक्षणमहे, क्षमिताहे or क्षंताहे,
क्षमिष्यते or क्षंष्यते, अक्षमिष्यत-अक्षस्यत, अक्षमिष्ट or अक्षस्त, अक्ष-
मिष्टा or अक्षस्था, अक्षमिध्व or अक्षध्व, अक्षमिषि or अक्षसि, क्षमिषीय
or क्षसीय, Pass क्षम्यते, क्षमिष्यते or क्षस्यते, अक्षमि, अक्षमिषि or
अक्षसि Caus क्षमयति-ते, अचिक्षमद-त Desid. चिक्षमिष्यते or
चिक्षस्ते, Deri क्षात, क्षमितु or क्षतु क्षमित्वा or क्षात्वा, सक्षम्य,
क्षममाण, क्षमिष्यमाण or क्षस्यमान, चक्षमान.

अंप् (Set) 1 P. क्षत्याम् । to forgive or endure

भर (Set) 1 P. क्षरसंचलने । to flow, to ooze, to wane to be-
come useless, to melt Act भरति, चक्षार, चक्षरिथ, क्षरितास्मि,
क्षरिष्यति, अक्षारीत्, क्षर्यासं, Pass क्षर्यते, क्षरिष्यते, अक्षारि, Caus.
क्षारयति, अचिक्षरत्, Desid चिक्षारिषति, Deri क्षरित, क्षरितु,
क्षरित्वा, चक्षर्वस्

क्षि (Amt) 1 P. क्षये । to decay, to wane, to waste Act क्षयति-
चिक्षाय, चिक्षयिथ or चिक्षेय, क्षेतास्मि, क्षेष्यति, अक्षेष्यत्
अक्षेषीत्, अक्षैषु, क्षीयास, Pass क्षीयते, क्षेष्यते or भायिष्यते, अक्षा-
यि, अक्षेषत् or अक्षायिषत-अक्षेष्व or अक्षायिध्व—हृ, Caus क्षायय-
ति-ते, अचिक्षयत-त, Desid चिक्षीषति Deri क्षित or क्षीण, क्षेय
(also क्षय), क्षेतुं, क्षित्वा, प्रक्षीय, क्षयत्, क्षेष्यत्, चिक्षिवस्

क्षिद् (Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to make an inarticulate sound,
Act क्षेदति, चिक्षेद, क्षोदितास्मि, क्षोदिष्यति, अक्षेदीत्, क्षियास,
Pass क्षियते, क्षोदिष्यते, अक्षेदि, Caus क्षेदयति-ते, अचिक्षिदत्-त,
Desid चिक्षेदिषति, Deri क्षिदित, क्षोदितु, क्षिदित्वा

क्षिद् (क्षिद्-Set) 1 P. निरसने । to eject from the mouth, to
vomit, to spit out Bene क्षीव्यास Pass. क्षीव्यते, Desid.
चिक्षेविषति or चुक्ष्यूषति, Deri क्ष्यूत, क्षेवित्वा or क्ष्यूत्वा, प्रक्षीव्य,
चिक्षिवस् .

क्षीज् (Set) 1 P अव्यक्तेशाव्दे । to speak inarticulately Act
क्षीजति, चिक्षीज, क्षीजितास्मि, क्षीजिष्यति, अक्षीजीत्, क्षीज्यासं,
Pass क्षीज्यते, क्षोजिष्यते, अक्षीजि, Caus क्षीजयति-ते, अचिक्षी
जत्-त. Desid चिक्षीजिष्यति Deri क्षीजित. क्षीजितु, क्षीजित्वा

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 A मदे । to be drunk or intoxicated, Act.
क्षीबते, चिक्षीबे, क्षीबिताहे, क्षीबिष्यते, अक्षीबिष्ट क्षीबिषीय Pass
क्षीबयते, क्षीबिष्यते, अक्षीबि Caus क्षीबयति-ते, अचिक्षीबत्-त
Desid चिक्षीबिषते Deri क्षीब, प्रक्षीबित, क्षीबितु, क्षीबित्वा,
चिक्षीबान्

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 A मदे । to be drunk or intoxicated

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 P निस्सने । to spit out

क्षुद् (छान्दस -Set) 1 P. गतौ । to go Act क्षोदति, चुक्षोद, क्षोदि-
तास्मि, क्षोदिष्यति, अक्षोदीत, क्षुद्यास Pass. क्षुद्यत, क्षोदिष्यते
अक्षोदि Caus क्षोदयति-ते, अचुक्षुदत्-त Desid उक्षुदिष्यति. Deri.
क्षुदित, क्षोदितुं, क्षोदित्वा

क्षुष् (a Sautra root-Set) 1 P. मदे । to be intoxicated

क्षुभ (क्षुभ—Set) 1 A संचलने । to be agitated, to disturb Act
क्षोभते, चुक्षुभे, क्षोभिताहे, क्षोभिष्यते, अक्षोभित—अक्षोभत् or
अक्षोभिष्ट, क्षोभिषीय, Desid चुक्षुभिषते or चुक्षोभिषते Deri
क्षुभ्य, क्षुभित्वा or क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य, क्षोभमान, चुक्षुभान

क्षुप् (छान्दस .—Set) 1 P. गतौ । to go, Act क्षुपति. चुक्षुप.
क्षुंपितास्मि क्षुंपिष्यति अक्षुपीत् क्षुप्यास Pass *क्षुप्यते क्षुपिष्यते
अक्षुपि Caus क्षुप्यति-क्षुप्यते Desid. चुक्षुंपिष्यति Deri. क्षुपित
क्षुंपितु क्षुंपित्वा.

क्षेव (क्षेबृ—Set) 1 P निरसने । to spit out Act क्षेवति चिक्षेव
क्षेवितास्मि क्षेविष्यति अक्षेवीत क्षेव्यासं Pass क्षेव्यते क्षेविष्यते.
अक्षेवि Caus क्षेवयति-ते Desid चिक्षेविषति Deri क्षेवित.
क्षेवितुं क्षेवित्वा or क्षेव्यत्वा

क्षै- (Anit) 1 P क्षये । to wane, to decline, to decay, to waste
away Act क्षायति चक्षौ. चक्षिथ or चक्षाथ क्षातास्मि क्षास्यति

अक्षास्यत् अक्षासीत् क्षायास or क्षेयास Pass क्षायते. क्षास्यते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षासि, अक्षायिषि, Caus क्षपयति—ते, अच्चिक्षपत्—त Desid चिक्षासति, Deri क्षाम, क्षेय, क्षातु, क्षात्वा, चक्षिवस् क्षमाय् (क्षमायी—Set) 1 A विधूनने । to tremble, to shake Act

क्षमायते, चक्षमाये, चक्षमायिद्धे—है, क्षमायिताहे, क्षमायिष्यते, अक्षमायिष्ट, अक्षमायिषि, क्षमायिर्णय Pass क्षमायते, क्षमायिष्यते, अक्षमायि, Caus. क्षमापयति—ते, अच्चिक्षमपत्—त Desid चिक्षमायिषते, Deri क्षमात्, क्षमायितु, क्षमायित्वा, क्षमायमान, चक्षमायान

क्षमील् (Set) 1 P निमेषणे । to wink, Act क्षमीलति, चिक्षमील, क्षमीलितास्मि, क्षमीलिष्यति, अक्षमीलीत्, क्षमील्यासं Pass क्षमाल्यते, क्षमीलिष्यते, अक्षमीलि Caus क्षमीलयति—ते Desid चिक्षमीलिषति Deri क्षमीलित, क्षमीलितु, क्षमीलित्वा

क्षिवद् (चिक्षिवडा—Set) 1 A स्नेहनमोचनयो । to be wet or watery, to discharge juice, to emit sap Aor क्षेडते; चिक्षिवडे, क्षेडिता है, क्षेडिष्ट or अक्षिवडत् or अक्षिवडत्, क्षेडिषीय Pass. क्षिवड्यते. क्षेडिष्यते अक्षेडि Caus क्षेडयति—ते अच्चिक्षिवडत्—त Desid. चिक्षिवडिषते or चिक्षेडिषते, Deri. क्षेडित, क्षिवडित्वा or क्षेडित्वा. क्षेडितुं, चिक्षिवडान

क्षिवद् (चिक्षिवडा—Set) 1 A स्नेहनमोचनयो । to be wet, &c Deri क्षिवण or क्षेदित क्षेदितव्य क्षेदितुं क्षिवदित्वा or क्षेदित्वा. क्षेदमान चिक्षिवदान

क्षेल् (क्षेल—Set) 1 P. चलने । to leap, to move, to shake, Act क्षेलति चिक्षेल क्षेलितास्मि क्षेलिष्यति अक्षेलीत् क्षेल्यासं, Pass क्षेल्यते क्षेलिष्यते अक्षेलि Caus क्षेलयति—ते अच्चिक्षेलत्—त. Desid चिक्षेलिषति Deri क्षेलित क्षेलितुं क्षेलित्वा

खक्खू (Set) 1 P हसने । to laugh at.

खज् (Set) 1 P, मन्थे । to churn, to agitate Aor अखजीत् or अखाजीत्

खज् (खजि—Set) 1 P गतिवैकल्ये । to limp. Act खंजाति, चखंज. खंजितास्मि, खंजिष्यति, अखंजीत्, खंज्यासं Pass खंज्यते, खंजिष्यते अखंजि Caus खंजयति—ते अच्चखंजत्—त Desid. चिखंजिषति. Deri. खंजित, खंजितु, खंजित्वा, चखंज्वस्

खट (Set) 1 P कांक्षाया । to desire.

खंडू (खंडि Set) 1 A भेदने । to break, to cut, to tear to pieces
Act खडते, चखंडे, खंडितहे, खंडिष्यते, अखंडिष्ट, खंडिषीय

खद् (Set) 1 P. स्थैर्ये हिंसायांच । to be firm, to kill.

खन (खनु—Set) 1 U अवदारणे । to dig up, Act, खनति-ते, चखान-
चरने, चखनिथ, चखिनषे खनितास्मि—हे, खनिष्यति—ते अखनि-
ष्यत्-त, अखनीत् or अखानीत्, अखनिष्ट खायास or खन्यासं, खनि-
षीय Pass खन्यते or खायते, खनिष्यते, अखानि, Caus खानयति-ते.
अचीखनत्-त Desid चिखनिषति-ते Deri खात, खेय, खनितु,
खात्वा or खनित्वा, उत्खाय or उत्खन्य, चखन्वसु or चरनान

खव् } (Set) 1 P गतौ । to go
खव् } (Set) 1 P गतौ । to go

खर्ज (Set) 1 P ध्यथने पूजनेच । to pain, to worship.

खर्दू (Set) 1 P ददश्के । to bite, to sting

खर्व् (Set) 1 P गतौ । to go

खर्व॒ (Set) 1 P दर्पे । to be proud or haughty

खळ (Set) 1 P संचये चलनेच । to gather or collect, to move or
shake Aor अखालीत्

खष् (Set) 1 P हिंसायात् to injure, hurt or kill

खाद् (खादृ—Set) 1 P. भक्षणे । to eat, to devour. Act खादति,
चखाद, चखादिथ-खादितास्मि, खादिष्यति, अखादीत् खायासं Pass.
खायते, खादिष्यते, अखादि, Caus. खादयति, अचखादत्, Desid.
चिखादिषति Deri खादित, खादितुं, खादित्वा, खादत, चखादस

खिट् (Set) 1 P. त्रासे । to fear, to frighten Act खेटति, चिखेट,
खेटितास्मि, खेटिष्यति, अखेटीत्, खिच्यास Pass खिट्यते खेटि-
ष्यते, अखेटि Caus खेटपति—ते. अचीखिटत्—त Desid चिखेटि-
षति or चिखिटिषति Deri खेटित, खेटितु, खेटित्वा

खु (खुझू—Set) 1 A शब्दे । to sound Act खवते चुखुवे. खोताहे.
खोष्यते, अखोष्ट, खोषीय

खुज् (खुज्जु-Set) 1 P. स्तेयकरणे । to rob, to steal Act. स्वोजाति चुखोज, स्वोजितास्मि, स्वोजिष्यति, अस्वोजीत, खुज्यासं Pass खुज्यते स्वोजिष्यते, अस्वोजि Caus स्वोजयति-ते अचूखुजत्-त्. Desid चुखुजिष्यति Deri खुझ, स्वोजित्वा, खुजत्वा, स्वोजितुं

खुइ (खुड़ि-Set) 1 A. खजे । to limp, to break into pieces. खुंडते, चुखुडे, खुडिताहे, खुडिष्यते, अखुडिट खुंडिषीय

खुर्द (Set) 1 A to play Act खुर्दते etc

खूर्द (Set) 1 A क्रीडायास । to play Act खूर्दते, चुखूर्दे, खूर्दिताहे, खूर्दिष्यते, अखूर्दिट खूर्दिषीय.

खेल् (खेलु-Set) 1 P चलने । to shake, to tremble, to play Act खेलति, चिखेल, खेलितास्मि, खेलिष्यति, अखेलीत, खेल्यासं Pass खेल्यते, खेलिष्यते अखेलि, Caus खेलयति, अचिखेलत Desi चिखेलिष्यति Deri खेलित खेलितुं खेलित्वा, चिखेलवस्.

खेव् (खेवृ-Set) 1 A सेवने । to serve Aor अचिखेवत्-त

खै (Anit) 1 P खदने । to strike to be firm, Act खायति, चखो, चसिथ, चखाथ, खातास्मि, खास्यति, अखासीत, खायास, Pass खायते, खास्यते or खायिष्यते, औखायि. Caus खापयति-ते अचीखपत्-त, Desid चिखासति, Deri खात, खातु, खावा, खायत्, खास्यत, चसिवस्

खोद खोड खोर खोल	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 10px;"> खोड खोडृ </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 10px;"> खोर खोरृ </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 10px;"> खोल खोलृ </div>	(Set) 1 P गति प्रतिघाते । to limp, to be lame
--------------------------	---	---

गज् (Set) 1 P शद्वेमदेच । to sound or roar, to be drunk or confused Act गजति, जगाज, गजितास्मि, गजिष्यति, अगजीत or अगाजीत, गज्यासं Pass गज्यते, गजिष्यते, अगाजि Caus गाजयति-ते, अजीगजत्-त Desid जिगजिष्यति Deri गजित गजितुं, गजित्वा, गजत्, जगज्वस्

गज् (गजि-Set) 1 P शद्वे । to sound, Perf जगंज, Aor अगंजीत्

गड् (Set) 1 P सेचने । to distil, Aor अगडीत, Caus. गडयति-ते अजीगडत्-त, Pass गड्यते Aor अगडि, अगडि.

गहूँ (गढि—Set) 1 P वदनैकदेशो । to affect the cheek

गहूँ (Set) 1 P व्यक्तायावाचि । to speak, to say

गंदूँ (गढि—Set) 1 P वदनैकदेशो । to affect the cheek.

गम् (गम्नू—Set) 1 P with सम् A गतौ । to go Act गच्छति
 (संगच्छते), जगाम (संजग्मे), जगमिथ or जगथ (संजग्मिषे)
 गतास्मि (संगताहे), गमिष्यति (सगस्यते), अगमिष्यत् (समगस्यत),
 अगमत् (समगत or समगस्त), अगमन् (समगसत or समगसत),
 अगम (समगथा or समगंथा), अगमत (समगध्वं or समगंध्व),
 अंगमै (समगसि or समगसि), गम्यास (सर्वंसीय or सगसाय) Pass
 गम्यते, गस्यते, अगामि, अगथा or अगस्था, अगध्वम्, or अगध्व,
 अगसि or अर्गसि Caus गमयति—ते अजीगमत्—त Desid जिग-
 मिष्यति (सजिर्गसते) Deri गत, गतु, गवा, आगम्य or आगत्य,
 जिमिवस् or जगन्वस् (सजगमान)

गर्जूँ { Set } 1 P शङ्खे । to roar, to growl, to thunder

गर्वूँ (Set) 1 P गतौ । to go

गर्वूँ (Set) 1 P दर्पे । to be roud

गर्वूँ (गहूँ—Set) 1 A (sometimes P also) कुत्साया । to blame
 to censure

गलूँ (Set) 1 P. अदने स्नावेच । to eat, to drip.

गल्मूँ (गल्भ—Set) 1 A (generally with प्र) धार्ढर्चे । to be bold
 or confident

गल्वूँ (गल्ह—Set) 1 A कुत्साया । to blame, to censure.

गा (गा-डू—Amit) 1 A गतौ, to go Act गाते, जगे, गाताहे, गास्यते,
 अगास्त, गासीय, गायते, गास्यते अगायि, Caus गापयति ते, अजी-
 गपत्—त Deri गत, गात्वा, गातु

गाधूँ (गाधू—Set) 1 A प्रतिष्ठा-लिप्सयोर्मन्येच । to set out for, to
 dive, to seek, to compile, to string together, to stay

गाहूँ (गाहू—Wet) 1 A विलोडने । to dive, to bathe, to penetrate,
 to agitate or churn, to be absorbed in, to hide oneself in,

to destroy, Act जाहने, जगाहि॒षे or जधाक्षे, जगाहिधि॒वे—दे॑
or जधाहु॑, जगाहिम॑ or जगाहस॑हे, गाहितोहे or गाढाहे गाहिष्यते or
धाक्षयते, अगाहिष्यत or अधाक्षयत अगाहिष्ट or अगाढ अगाहिष्ट or
अधाक्षत अगाहिष्टा or अगाढा, अगाहिध्व-हु॑ or अधाहु॑, अगाहिषि॑ or
अधासि॑. गाहिषीय or धाक्षीय Pass गाहिष्यते गाहिष्यते or धाक्षयते.
अगाहि॑, अगाहेषि॑ or अधासि॑ Caus गाहिष्यति—ते, अजीगाहत्-त.
Desid जिगाहिष्यते or जिधाक्षते Deri. गाढ, गाहिष्य or गाढन्य,
गाह्य, गाहितुं, or गाहु॑, गाहित्वा or गाह्वा, जगाहान

शु (शु—Anit) 1 A अव्यक्तेश्वदे॑। to speak inarticulately Act
गवते, शुयेव, शुयुविषे, गोताहे, गोध्यते, अगोष्ट, गोर्णीय Pass गूयते,
गोध्यते or गाविष्यते, अगाचि॑, अगोषि॑ or अगाविषि॑ Caus गाव-
यति—ते, अजूगपत्-त Desi. शुमूषते Deri शुत, गोरुं, शुत्वा,
गवमान, शुयुचान

शुज् (Set) 1 P कूजने॑। to hum or buzz,

शुज् (शुजि—Set) 1 P अव्यक्तेश्वदे॑। to hum or buzz, to sound
inarticulately, Act शुजति, शुयन्न, शुजितास्मि, शुजिष्यति, अयं-
जिष्यत, अयुंनीत, शुज्यास Pass शुज्यते॑ शुजिष्यते॑, अशुजि॑ Caus.
शुजयति—ते, अजूशुजत्-त. Desid शुयुजिपति Deri शुजित, शंजितु,
युंजित्वा, जुयुज्जवस्.

शुद् (शुठि—Set) 1 P बेष्टने॑। to enclose, to envelope,

शुद् (शुडि—Set) 1 P. बेष्टने—रक्षणे—चूर्णनेच॑। to envelope, to protect
to pound.

शुद् (शु—Set) 1 A. क्रीडायास्॑। to play.

शुद् (शुध—Set) 1 A. क्रीडायास्॑। to play

शुप् (शुरू—Wet) 1 P रक्षणे॑। to protect, to conceal, Act. गोपा-
यति, जुगोप or गोपायाच्च फार, &c जुगोपिथ or जुगोध्य, गोपायि-
तास्मि or गोपितास्मि or गोपास्मि गोपायिष्यति or गोपिष्यति or
गोप्यति अगोपायीत् or अगोपीत् or अगोप्सीत्, गोपायासं॑ or शुप्या-
सं, Pass. गोपाय्यते or शुप्यते, गोपायिष्यते or गोपिष्यते or गो-
प्यते, अगोपायि or अगोप Caus गोपाययति—ते or गोपायति—ते॑
अजूगोपायत्-त or अजूशुपत्-त, Desid जुगोपायिष्यति or जुगोपि-
ष्यति or जुयुपिष्यति or जुशुप्सति, Deri गोपायित or शुस गोपायितु

or गोपितु or गोप्तु, गोपायित्वा or गोपित्वा or गृष्टित्वा or गृष्टवा, सगोपायत् or सगृष्टय, गोपायत्, गोपायिष्यत् or गोपिष्यत् or गोप्स्यत् जुगुप्सस् or गोपायांचक्रवस्

गुप्त (**गुप्त—Set**) 1 A निंदायाम् गोपनेच । to censure, to despise, to hide Act जुगुप्सते, जुगुप्साचके, जुगुप्सिताहे, जुगुप्सिष्यते, अज्ञुगुप्सिष्यत, अज्ञुगुप्सिष्ट, जुगुप्सिषीय, Pass जुगुप्स्यते, जुगुप्सिष्यते अज्ञुगुप्सिस, Caus जुगुप्सयते—ते, अज्ञुगुप्सत्-त. Desid, जुगुप्सिष्टते, Deri जुगुप्सीत, जुगुप्सिष्टु, जुगुप्सित्वा, जुगुप्समान, जुगुप्सांचक्राण. The following are the regular forms—गोपते, जुगुप्ते, गोपिताहे गोपिष्यते अगोपिष्यत, अगोपिष्ट, गोपिषीय, Pass गुप्त्यते गोपिष्यते. अगोपि. Caus गोपयते—ते अज्ञुगुप्तत्-त Desid जुगोपिष्टते or जुगुपिष्टते, Deri गुपित or गोपित, गोपितुं, गोपित्वा or गृष्टित्वा, गोपमान, जुगुपान

युर्द्ध—गुर्द्ध (**युर्द्ध—Set**) 1 A क्रीडायाम् । to play, यु-गुर्द्धते, &c

गुर्व (**गुर्वा—Set**) 1 P उद्यमने, to endeavour, to elevate, गुर्वति, P P गुर्ण

गुह्य (**गुह्य—Wet**) 1 U सवरणे । to cover, to hide, Act गुहति-ते. जुगुह—जुगुहे, जुगुहिथ or जुगोह—जुगुहिषे or जुघुके, गृहितास्मि—हे or गोढास्मि—हे गृहिष्यति—ते or घोक्षयति—ते, अगृहिष्यत्—त or अघोक्षयत्—त अगृहात् or अघुक्षत्-अगृहिष्ट or अघुक्षत् or अगृढ, युद्यासं—गृहिषीय or शुक्षय, Pass गुहयते, गृहिष्यते or घोक्षयते अगृहि Caus गृहयति—ते अज्ञुगुहत्—त, Desid जुघुक्षति—ते, Deri गृढ, युद्या, गृहिष्यत् or गोढव्य, गृहितु or गोहु, गुहित्वा or गृहित्वा or गृह्णा, उपयुह्य, जुगुह्स-जुगुह्सान

गृ (**Amit**) 1 P सेचने । to sprinkle, to wet, Act गरति, जगार गर्तास्मि, गरिष्यति, अगार्षति अंशास. Pass श्रीयते, गरिष्यते or गारि ष्यते, अगारि Caus गारयति—ते, अजीगरत्—त. Desid जिगार्षति-Deri गृत, गर्तु, गृत्वा, जगृवस्

गृज् { **Set** } 1 P शब्दे । to sound, to roar, to grumble
गृज् { **मृजि** } 1 P शब्दे । to sound, to roar, to grumble

यह (गृह्-Wet) 1 A ग्रहणे । to take, to seize, Act गर्हते, जग्नहे, जग्निषे, or जघ्नक्षे, गर्हिताहे or गर्दाहे, गर्हिष्यते or घर्श्यते, अगर्हिष्यत, अधर्श्यत, अगर्हिष्ट or अधर्क्षत, गर्हिषीय or घर्शीय. Pass गृह्णते, गर्हिष्यते or घर्श्यते, अगर्है Caus गर्हयति-ते, अजिगृहत्-त or अजगर्हत्-त. Desid जिगर्हिषते or जिघृक्षते Deri गृह, गर्हितव्य or गर्दव्य, गर्हितुं or गर्हु, गर्हित्वा or गृह्वा, जग्नहाण

गेप् (गेपु-Set) 1 A कपने । to shake, Caus गेपयति-ते. Aor. अजिगेपत्-त.

गेव् (गेव्-Set) 1 A सेवने । to serve, Caus Aor अजिगेवत्-त

गेष् (गेषु-Set) 1 A अन्विच्छायाम् । to search, to investigate, Caus. Aor अजिगेषत्-त

ग (Amit) 1 P शब्दे । to sing, to relate Bene गेयासं Pass. गीयते Deri गीत, गीत्वा.

गोष्ट् (गोष्ट्-Set) 1 P संघाते । to assemble, to collect, to heap together.

ग्रंथ् (ग्रथि-Set) 1 A कौटिल्ये । to be crooked or wicked, to bend.

ग्रंथ् (Set) 1 P बंधने-संदर्भेच । to bind, to arrange in a regular order

ग्रस् { ग्रस् Set } 1 A अदने । to eat, to devour, to swallow; गलस् { गलस् Set } 1 A अदने । to consume, to seize, to eclipse, to destroy Caus भासयति, अजिग्रसत् Deri ग्रस्त, ग्रसितुं, ग्रसित्वा or ग्रस्त्वा, जग्रसान

मुच् { मुचु Set } 1 P स्तेयकरणे । to steal Aor अमुचत् or ग्लुच् { ग्लुचु Set } 1 P अमोचीद् Desid जुगोचिपति or जुगुचिपति, Deri मुक्त, ग्रोचित्वा or शुचित्वा or मुत्तवा.

ग्लह् (ग्लुह्-Set) 1 A ग्रहणे । to take.

ग्लुच् (ग्लुचु-Set) 1 P गतौ । to go Deri. ग्लुक्त. ग्लुचित्वा or ग्लुत्तवा

ग्लेप् (ग्लेपु-Set) 1 A दैन्येकर्पनेच । to be poor or miserable, to shake, Caus. Aor, अजिग्लेपत्-त.

ग्लेव् (ग्लेव्-Set) 1 A. सेवने । to serve or worship, Caus. Aor. अजिग्लेवत्-त.

ग्लेष् (ग्लेष्-Set) 1 A अन्विच्छायाम् । to seek, Caus Aor. अजिग्लेषत्-त

ग्लै (Anit) 1 P हर्षक्षये—क्लमेच । to despond to wane; to be fatigued, Perf जग्लौ Bene, ग्लायास or ग्लेयासं Caus ग्लापयति-ते or ग्लपयति-ते. (But प्रग्लापयति-ते) अजिग्लपत्-त Deri ग्लान, प्रग्लाय, ग्लेय, जग्लिवस्

घ्य् (Set) 1 P हसने । to laugh, Aor अघधीत् or अघाधीत्.

घट् (घट्-Set) 1 A चेष्टायाम् । to act, to be intently occupied with, to happen, to be united with, to come to, to reach Caus घटयति-ते, अजिघटत्-त, Pass Aor. अघाटि or अघटि

घट् (घट्-Set) 1 A चलने । to shake.

घंट् (घटि-Set) 1 P भाषायाम् । to speak, to shine.

घर्व् (Set) 1 P गतौ । to go

घस् (घस्त्-Amit) 1 P अदने । to eat, to devour (This is a defective root used only to form certain tenses of अद् viz — Perfect, Aorist, Desiderative It is not conjugated in the Perfect, the Benedictive, the Present, Passive, the Causal, &c Act घसति, अघसत् घसतु, घसेय, घस्तास्मि, घत्स्यति, अघत्स्यत्. नघसत् Pass घत्स्यते, अघासि, Desid जघत्सति, Deri घस्त, घस्तुं घस्त्वा

घिण् (घिणि-Set) 1 A ग्रहणे । to take.

घु (घु-ह्-Amit) 1 A शङ्खे । to sound

घुद् (घुट्-Set) 1 A परिवर्तने । to return, to exchange

घुण् (घुण्-Set) 1 A ग्रमणे । to stagger, to reel

घुण् (घुणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take

घुष् (घुषि-Set) 1 A कांतिकरणे । to be beautiful or brilliant. Aor अघोषिष्ट.

बुष् (बुषि-Set) 1 P अविशब्दने । to sound to proclaim, Aor. अधृषत् or अघोषीत्, Desid जुघोषिषति or जुघुषिषति Deri बुष्ट or बुषित or घोषित, बुषित्वा or घोषित्वा, सञ्चय, जुघुष्वस् .

बुष् (बुषि-Set) 1 A कांतौ । to diffuse lustre.

घूर्ण् (घूर्ण-Set) 1 A भ्रमणे । to whirl, to roll, to reel.

घृ (Amit) 1 P सेचने । to sprinkle

***घृण्ण्** (घृणि-Set) 1 A यहणे । to take.

घृष् (घृषु-Set) 1 P संघर्षे । to grind, to pound, to strike, to rub, to brush, to polish Caus Aor अजघर्षत्-त or अजीघृषत्-त, Deri घर्षित्वा or घृष्टा

ग्रा (Amit) 1 P गंधोपादाने । to smell, Act जिग्रति, अनिग्रह, जिग्रहु, जिग्रेयं, जग्रौ, जग्रिथ or जग्राथ, ग्रातास्मि, ग्रास्यति, अग्रा-स्यत्, अग्रात् or अग्रासीत्, ग्रेयासं, or ग्रायास Pass ग्रायते, ग्रास्यते or ग्रायिष्यते, अग्रायि, अग्रासि or अग्रायिषि Caus ग्रापयति—त, अनिग्रपत्-त or अनिग्रिपत्-त, Desid जिग्रासति Deri. ग्रात् or ग्राण, ग्रेय, ग्रातुं, ग्रात्वा, विग्राय, जग्रिवस्

डु (डुङ्क-Amit) 1 A शब्दे । to sound.

चक् (चक्र-Set) 1 A तुसौप्रतिधातेच्च । to be satisfied, to repel, to resist, to shine Aor अचकिष्ट Caus चाक्यति-ते अची-कचद्-त

चक् (घटादि-Set) 1 P तुसौ । to be satisfied, Aor अचकीत् or अचाकीत्, Caus चक्यति—ते अचीचक्त्—त. Pass चक्यते, अचाके, अचाकि.

चंक् (a sautra root) 1 P. भ्रातौ । to reel, to roll

चच् (चच्चु-Set) 1 P गतौ । to go, to shake, to leap

चट् (चटे—Set) 1 P वर्षावर्णयो । to break, to rain, to cover, Aor अचटीत्

चण (घटादि-Set) 1 P. गतौ शङ्खेच्च । to go, to sound Aor अचणीत् or अचाणीत्, Caus चणयति—ते, अचीचणत्—त Pass. चण्यते, अचणि or अचाणि

चद् (चडि—Set) 1 A कोपे । to be angry

चत् { चते¹—Set } 1 U याचने । to beg, to request, Aor अच-
चद् तीद—अचतिष्ठ, अचदीत्-अचदिष्ठ

चन् (घटादि —Set) 1 P हिसायाम् । to kill Aor अचनीत् or
अचानीत् Pass. चन्यते अचनि or अचानि, Caus. चनयति-ते,
अचीचनत्—त.

चद् (चादि—Set) 1 P आलहादे दीप्तौच to be glad, to shine

चप् (Set) 1 P सान्त्वने । to console, to soothe, Aor अचपीत्
or अचापीत्.

चम् (Set) 1 P अदने । to eat, to drink, (with आ to sip)

चमति (भाचामति), अचमत् (आचामत्), चमतु (आचामतु),
चमेयं (आचामेय), चचाम, चेमिथ, चमितास्मि, चमिष्यति, अच-
मिष्यत्, अचमीत्, चम्यास Pass चम्यते, चमिष्यते, अचामि, अचमिषि
Caus चामयति, अचीचमत्, Desid चिचमिषति Deri चात, चम्य,
चमितु, चमित्वा or चात्वा, आचम्य, चमत् (आचामत्), चेमिवस् .

चंप् (चपि—Set) 1 P गतौ । to go

चंब् (Set) 1 P गतौ । to go

चय् (चय—Set) 1 A गतौ to go,

चर् (Set) 1 P गतौ to go, to walk, to graze, to eat,
Pass Aor अचारि, अचरिषि, Deri चर्य, (also आचार्य
an instructor), चेरिवस्, चेराण,

चर्च् (Set) 1 P परिभाषण-हिंसा-तर्जनेषु । to discuss, to condemn,
to censure

चर्ब् (Set) 1 P गतौ । to go

चर्द् (Set) 1 P. अदने । to chew, to eat, to browse, to chop, to
bite

चल् (घटादि—Set) 1 P कम्पने । to shake, Pass. Aor अचालि or
अचलिषि. Caus चलयति (also चालयति changes, throws, &c)

चष् (चष—Set) 1 U छुक्षणे । to eat, Aor अचषीत् or अचाषीत् .

चह् (Set) 1 P परिकल्पने । to be wicked, to be proud, to cheat

चाय् (चाय॑—Set) 1 U पूजा-निशा-मनयो । to worship, to discern,
Caus Aor अच्चायत्-त

चिट् (Set) 1 P परिग्रेष्ये । to send out.

चित् (चिती—Set) 1 P सज्जने । to perceive, to think, to recover
consciousness, Desid चिचेतिषति or चिचितिषति, Deri चित्त,
चेतितु, चेतित्वा or चितित्वा.

चिंद् (चिंति—Set) 1 P स्मृत्या । to remember

चिल्लू (Set) 1 P शैथिल्ये-भावकरणेच । to become loose, to act
wantonly, to sport

चीक् (Set) 1 P आमर्जणे । to endure,

चीश् (चीश॑—Set) 1 A कथने । to coax, to boast, Caus Aor.
अचिच्छिभत् त.

चीव् (चीव॑—Set) 1 U आदान-संवरणयो to take, to wear, to
cover, Caus. Aor अचिच्छिवत्-त

चुच्च्य् (Set) 1 P अभिष्वे । to bathe, to churn, to press. *

चुडू (Set) 1 P भावकरणे । to sport, to hint one's meaning

चुद् (चुटि—Set) 1 P छेदने । to cut off

चुइ (चुडि—Set) 1 P. अलिप्पभावे छेदनेच । to become small, to
cut off

चुप् (Set) 1 P मदायागतौ । to move slowly.

चुब् (चुबि—Set) 1 P वक्त्रसंयोगे । to kiss

चुल्लू (Set) 1 P चलने । to swing, to rock, to agitate

चुलू (Set) 1 P भावकरणे । to sport, to make amorous gestures.

चूष् (Set) 1 P पाने । to drink

चृप् (Set) 1 P, संदीपने । to excite, to light.

चेल् (चेल—Set) 1 P. चलने । to shake, to go, Caus. Aor. अचि-
चेलत्-तं.

चेष्टा (चेष्टा-Set) 1 A चेष्टायाम् । to act, Caus चेष्टयति, अचिचेष्टद् or अचेष्टत्

च्यु (च्यु-द्-Anit) 1 A गतौ । to go, to drop down, to fall, to swerve Aor अच्योष्ट, अच्योहृं, अच्योषि Pass च्यूयते, च्योऽयते or च्याविष्यते, अच्यावि, अच्योवि or अच्याविषि, Caus च्यावयति-ते- अनुच्यवत्-त or अच्यवत्-त Desid चुच्यूषते Caus Desid चिच्यावयिषति-ते or चुच्यावयिषति-ते Deri च्यूत च्यव्य, (also च्यान्य)

च्युत (च्युतिर्—Set) 1 P आसेच्नेते । to flow, to trickle, Aor. अच्युतत् or अच्येतीत्, Dasid चुच्योतिष्ठति or चुच्यूतिष्ठति, Deri च्युतित् or च्योतित्, च्योतित्वा, च्युतित्वा

छद् (Set) 1 U आच्छादने । to cover, to veil, to hide, Aor. अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदिष्ट Deri छन्न, आच्छद्.

छन्द् (छदि-Set) 1 P संवरणे । to cover

छम् (छम्-Set) 1 P अदने । to eat, to consume Aor अच्छमीत् Deri छात, छमित्वा or छांत्वा

छष् (छष्—Set) 1 U हिसायाम् । to hurt, to injure, to kill Aor. अच्छषीत् or अच्छीषीत्, अच्छषिष्ट

छृद् (Set) 1 P संदीपने । to kindle

छृष् (Set) 1 P याचने । to beg or request

जज् (Set) 1 P युद्धे । to fight Aor अजजीत् or अजाजीत्.

जंज् (जंजि-Set) 1 P युद्धे । to fight.

जट् (Set) 1 P संधाते । to become matted (as hair) Aor. अजटीत् or अजाटीत्

जड् (Set) 1 P संधाते । to heap. Aor. अजडीत् or अजाडीत्,

जप् (Set) 1 P व्यक्ताया-वाचि—मानसेच । to mutter, to mediate, Aor. अजपीत् or अजापीत् Pass जप्यते, अजापि, अजपिषि. Caus. जापयति-ते, अजीजपत्-त Deri जेपिवस् .

जभ् (जभी-Set) 1 A गाच्विताने । to yawn to gape जभते, अजं-भत, जंभता॑, जंभेय, जजमे॒ जर्जभिषे॑, जंभितहे॑, जंभिष्यते॑. अजंभि-व्यत, अजंभिष्ट, जभिषीय Pass जभ्यते॑ जभिष्यते॑, अजंभि॑ Caus. जंभयति॑, अजजभत् Desid जिजभिषते॑ Deri जव्ध, जंभितु॑, जंभिष्वा॑, जंभंभान

जम् (जम्हु-Set) 1 P. अदने॑ । to eat, Aor अजमीत् Deri जांत, जमित्वा or जात्वा

जस् (Set) 1 P नाशने॑ । to destroy

जर्च्]
जर्द्ध् } (Set) 1 P परिभाषण-हिसा—तर्जनेषु॑ । to speak, to blame
जर्ज् } to kill, to threaten.

जल् (Set) 1 P घातने॑ । to strike, to be rich, to hide, to encircle, to be sharp, to be cold, stiff, dull, or dumb Aor. अजालीत्.

जल्ल् (Set) 1 P. व्यक्तार्थां वाचि॑ । to speak, to prattle, to babble, to murmer, to chatter, to praise प्रजल्प्य

जष् (Set) 1 P हिसायाम् । to kill, Aor अजषीत् or अजाषीत्

जस् (जम्हु-Set) 1 P हिसायां-ताङ्गेनेच । to injure, to strike Aor. अजसीत् or अजासीत् Deri जस्त, जसित्वा or जस्त्वा

जंश् (Set) 1 P रक्षणे॑—मोक्षणेच । to protect, to release,

जि (Amit) 1 P (but after चि or परा A) जये—अभिभवेच ; to conquer, to overcome, to surpass, to win, to restrain. जयति॑ते अजयत्-त, जयतु॑-तां, जयेयं॑-य, जिगाय-जिग्ये॑, जिगयिथ, ओ॒जिगेथ-जिगियष, जतास्मि॑-है॑ जेष्यति॑-ते॑, अजेष्यत्-त अजैषीत्-अजेष्ट, जीयासं॑—जेषीय. Pass. जीयते॑, जेष्यते॑ or जायिष्यते॑, अजायि॑. अजेषत् or अजायिषत् अजेष्टु॑—अजायिधं-हु॑, Caus जापयति॑ते॑. अजीजपत्-त, Desid जिगीषति॑-ते॑. Deri जित, जेय (also जय), जेतु॑, जित्वा, विजित्य, जयत्-मान, जिगीवस्—जिग्यान

जिन्व् (जिवि—Set) 1 P प्रीणने॑ । to please, to be lively, active busy, to excite, to animate, to promote, to confer.

जिष् (जिषु—Set) 1 P भक्षणे, । to eat Deri जिन्त, जेमित्वा, or जिन्त्वा.

जिष् (जिषु—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, Deri जिष्ट, जेपित्वा or जिष्ट्वा

जीव् (Set) 1 P. प्राणधारणे । to live, to revive, to live upon.
Perf जिजीवि Caus जीवयति—ते अजीजिवत्-त or अजिजीवत्,
-त Desid जिजीविषति

जु (a Sautra root Auit) 1 U गतौवेगेच । to go, to be quick,
जवति—ते जुजाव—जुजुवे, जोतास्मि—हे जोष्यति—ते, अजौषीत्-
अजोष्ट जूयासं—जोषीय, Pass. जूयते, जूष्यते, अजावि, Caus
जावयति—ते, अजूजवत्—त Desid जुज्जृष्टि—ते Deri जुत,
जुत्वा, जोतु

जुग् (जुगि-Set) 1 P वर्जने । to abandon, to exclude,

जुत (जुतु-Set) 1 A भासने । to shine Caus Aor अजुजोत्तर—त.

जुष् (Set) 1 P परितर्कणे—परितर्पणेच । to reason, to investigate,
to be satisfied, to hurt

जूष् (Set) 1 P हिसायाम् । to kill, to hurt,

जूंभ् (जूमि-Set) 1 A गात्रविताने । to gape, to yawn, to expand,
to open, to spread, to increase, appear, to rise, Perf.
, जजूमे

जृ (Set) 1 P वयोहानौ । to grow old, to waste away, to
decay, Act जरति, अजरत्, जरतु, जरेय जनार, जजरिश, जरि-
तास्मि or जरीतास्मि, जरिष्यति or जरीष्यति, अजरिष्यत् or अजरी-
ष्यत्, अजारीत्, जीर्यासि, Pass जीर्यते, जरिष्यते, or जरीष्यते, or
जारिष्यते अजारि, अजरिषत or अजरीषत or अजीषत or अजी-
रिषत, Caus जारयति—ते Desid जिजरिषति or जिजरीषति or
जिजीर्यति, Deri जरिण, जरितुं or जरीतुं, जरित्वा, जरीत्वा, जरत्.

जेष् (जेष्टु-Set) 1 A. गतौ । to go Perf जिजेषे Caus. जेष्यति—ते,
अजिजेषत्-त

जेह् (जे॒है—Set) 1 A प्रयत्ने गतावपि । to try, to go Caus जेहयति
—ते. अजिजेहत्-त.

जै (Anit) 1 P क्षये । to decay.

ज्यु (ज्यु-द्वा॑-Anit) 1 A. गतौ । to go

ज्रि (Anit) 1 P. जये अभिभवेच । to conquer, to defeat, to grow
old,

ज्वर् (Set) 1 P रोये । to be hot with fever or passion, to be
ill Aor अज्वारीत् Caus ज्वरयति, अजिज्वरत् Pass ज्वर्यते
अज्वरि, अज्वारि, Deri. जूर्ण

ज्वल् (Set) 1 P दीसौ । to blaze, to glow, to shine, Aor.
अज्वालीत्, Caus ज्वलयति—ते, ज्वालयति—ते, (but with प्र
प्रज्वलयति—ते) Pass ज्वल्यते, अज्वलि or अज्वालि Deri
प्रज्वल्य

झद् (Set) 1 P. संधाते । to become matted together (as hair),
to become confused or entangled Aor. अझटीत् or अझाटीत्

झम् (झम्भु—Set) 1 P अदने । to eat, to consume Aor अझमीत्
Deri झात, झामित्वा or झांत्वा, झामितुं.

झर्म् (Set) 1 P परिभाषण—हिसा—तर्जनेषु । to speak, to hurt, injure
or kill, to menace, Aor अझर्म्मत्.

झष् (Set) 1 P हिसायाश् । to hurt, injure or kill

झष् (झर्ष Set) 1 U आदान—संवरणयो । to take, to put on or
wear Aor अझषीत्, अझाषीत्, अझषिष्ठ

टंक् (Set) 1 P बधने । to bind

टल् (Set) 1 P बैङ्कच्ये । to be confused Aor अटालीत्

टिक् (टिकृ—Set) 1 A गतौ । to go ; टेकते. Caus टेकयति—ते. अटिटे-
कद-त.

टीक् (टीकृ—Set) 1 A गतौ । to go, to resort to टीकते Caus
टीकयति—ते. अटिटीकत्-त.

टौक् (टौकृ—Set) 1 A. गतौ । to go.

द्वूः (Set) 1 P वैकुव्ये । to be confused, Aor अद्वालीत्.

डी (दी—दू—Set) 1 A विहायसागतौ । to fly, to pass through the air, Act डयते, डिड्चे, डिडिघपे, डयिताहे, डयिष्यते, अडयिष्यत, अडयिट, डयिषीयं Pass डीयते, डयिष्यते or डायिष्यते अडायि Caus डाययति—ते. अडीडयत्-त Desid डिडिष्यते Deri डयित डयित्वा डयितु.

डौक् (डौकू—Set) 1 A गतौ । to go, to approach P डुडौक्, Caus. डौक्यति—ते. अडुडौकत्-त Desid उपडौक्य. डुडौकान

तक् (Set) 1 P हसने—सहनेच । to laugh at, to bear, to fly or rush upon, Aor अतकीत् or अताकीत्.

तक्ष् (तक्षू—Wet) 1 P तनूकरणे । to cut off, to make thin, to wound, to form, Act तक्षति, ततक्ष, ततक्षिथ or ततष्ट, तक्षितास्मि or तटास्मि, तक्षिष्यति or तक्ष्यति, अतक्षिष्यत् or अतक्ष्यत्, अतक्षीद् or अताक्षीत्, तक्षासं Pass तक्ष्यते, तक्षिष्यते or तक्ष्यते, अतक्षि Caus तक्षयति—ते, अतनक्षत्-त, Desid तितक्षिष्यति or तितक्षति Deri तष्ट तक्षितव्य or तष्टव्य, तक्षितुं or तष्टुं तक्षित्वा or तष्टा, संतक्ष्य

तक्ष् (Set) 1 A त्वचने—संवरणेच । to eat, to pare, to cover, Aor. अतक्षीत,

तंक् (तकि—Set) 1 P कृच्छ्रजीवने । to live in distresss

तंग् (तगि—Set) 1 P गतौ स्वलने कपनेच । to go, to stumble, to tremble

तंच् (तंच्चु—Set) 1 P गतौ । to go Deri तक्त तंचित्वा or तक्त्वा तंचितु

तद् (Set) 1 P उच्छ्राये । to be raised, to rise, to groan, Aor अतटीत् or अताटीत्.

तंड् (तडि—Set) 1 A ताडने । to strike

तन् (तनु—Set) 1 P श्रद्धोपकरणयो । to confide in, to assist, to pain with disease, to be harmless, to sound, Aor अतनीत् or अतानीत्. Deri तत, तनित्वा or तत्वा, तनितुं.

तद् (तद्रि a sautra root) 1 P अवसादे—मोहेच । to be exhausted, to be disturbed in mind

तप् (Amit) 1 P संतापे । to shine, to be hot, to make hot, to suffer pain, to injure or hurt, to undergo, to perform penance (A with a limb of the agent's body for its object) Act तपति-ते, तत्पत्-तेपे, तेपिथ, तत्पथ, तप्तास्मि-हे, तप्त्यति-ते, अताप्सीत् अतप्त तप्यास Pass तप्यते, तप्त्यते, अतप्त अतापि Caus तापयति-ते, अतीतपत्-त, Desid तितप्सति-ते Deri तप्त, तप्तु, तप्त्वा सतप्त्य, तेपिवस्, तेपान.

तथ् (तय—Set) 1 A गतौ । to go

तर्ज् (Set) 1 P भर्त्सने । to threaten, to terrify, to scold to mock

तर्द् (Set) 1 P हिसायाम् । to injure, to hurt or kill

तस् (तसि—Set) 1 P अलंकरणे । to decorate (also A when Vedic) to shake, to pour out, to request

ताय् (तायृ—Set) 1 A सतान—पालनयो । to spread, to protect to preserve, Caus ताययति—ते अततायत्-त

तिक् (तिक्र—Set) 1 A गतौ to go or move, तेकते Caus तेकय-ति-ते अतितेकद-त

तिज् (तिज—Set) 1 A निशाने । to whet, Act तेजते, तितिजे, तेजिताहे, तेजिष्यते, अतेजिष्ट, तेजिषीय Pass तिज्यते, तेजिष्यते अतेजि Caus. तेजयति-ते, अतीतिजत्-त Desid तितेजिषते or तितिजि-षते, Deri तिजित, तिजित्वा or तेजित्वा, तेजित्तु

तिज् (तिज—Set) 1 A क्षमाया । to endure or bear patiently Act तितिक्षते, अतितिक्षत, तितिक्षतां, तितिक्षेय, तितिक्षांचक्रे, तितिक्षिताहे, तितिक्षिष्यते अतितिक्षिष्यत अतितिक्षिष्ट, तितिक्षिषीय, Pass तिति-इयते, तितिक्षिष्यते अतितिक्षि, Caus तितिक्षयति-ते, अतितिक्षत्-त, Desid तितिक्षिषते, Deri तितिक्षित, तितिक्षित्तु, तितिक्षित्वा

तिष् (तिष्व—Amit) 1 A क्षरणे । to drop, to ooze, Act तेपते, अतेपत तेपता, तेपेय, तिक्षेपे, तेस्तहे, तेष्यते, अतेष्यत, अतिस्त, तिष्टीय,

Pass तिष्यते, तेष्यते, अतेषि, Caus तेषयति—ते, अतितेपत्—त,
 Desid तितिष्यते, Deri तिष्य, तेष्यु, तिष्यवा, तेषमान, तितिपान
 तिल् (Set) 1 P गतौ । to go तेलति
 तिल् (Set) 1 P गतौ । to go तिलाति
 तीक् (तीक्-Set) 1 A गतौ । to go. तीकते Caus तीकयांत—ते,
 अतीतीकत्—त
 तीव् (Set) 1 P स्थौल्ये । to be strong or fat or corpulent
 तुज् (Set) 1 P हिसायाम् । to hurt, injure or kill. तोजति
 तुज् (तुजि-Set) 1 P प्राप्ण-हिसा-बलीदान-निक्रेतन-पालनेषु । to
 reach, to kill, to be strong, to take, to dwell, to protect to
 clothe, to strike, to push, to emit, to incite, to give
 तुड् (तुड्-Set) 1 A तोडने । to split, to push, to injure, to hurt,
 Caus. Aor अतुतोडत्-त
 तुड् (तुडि-Set) 1 P अनादरे । to disregard, to condemn
 तुड (तुडि-Set) 1 A तोडने । to press out, to break
 तुप् (Set) 1 P हिसायाम् । to injure hurt or kill तोपति
 तुफ् (Set) 1 P हिसायाम् । to injure, hurt or kill तोफाति.
 तुभ् (तुभ्-Set) 1 A हिसायाम् । to injure hurt or kill तुतुभे, Aor
 अतुभत् or अतोभिष्ट
 तुंप् { Set } 1 P हिसायाम् । to injure, hurt or kill Bene,
 तुंक् { Set } तुप्यात्, तुप्यात् Pass तुप्यते, तुप्यते
 तुंब् (तुंबि-Set) 1 P अद्विते । to distress, to hurt
 तुर्व् (तुर्वि-Set) 1 P हिसामाम् । to kill तु-तुर्वति, तुतुर्व-तुर्व,
 तु-तुर्वितार्सि, तु-तुर्विष्यति, अतुर्वात्-अतर्वात्, तु-तुर्वर्यसि
 तुस् (Set) 1 P शब्दे । to sound
 तुह् (तुहिर्-Set) 1 P. अद्विने-वधेच । to hurt, to kill, to pain, Aor
 अतुहत् or अतोहीत्
 तुइ (तुइ-Set) 1 P तोडने—अनादरेच । to split, to disregard
 Caus Aor अतुनूडत्-त.

तूल् (Set) 1 P. निष्कर्षे । to weigh, to measure

तृष्ण (Set) 1 P. तुष्टौ । to satisfy or to be satisfied,

तुक्ष (Set) 1 P. गतौ । to go.

तृ (Set) 1 P. पूवन-तरणयो । to swim, to cross over, to float, to surmount, to master completely, to fulfil, to escape from, Act तरति, ततार, तेरिथ, तरितास्मि or तरीतास्मि, तरिष्यति or तरीष्यति, अतरिष्यत् or अतरीष्यत्, अतारीत, तीर्यासि, Pass तीर्यते, तरिष्यते or तरीष्यते or तारिष्यते, अतारि, Caus तारयति—ते, अतीतरद्-त Desid तितीर्षति or तितरिषति or तितरीषति Deri तीर्ण, तरितव्य or तरीतव्य, तरितुं, or तरीतु, तीर्त्वा, उत्तीर्य, तरत्-तरिष्यत् or तरीष्यत्, ततीर्विस्

तेज् (Set) 1 P. पालने । to protect

तेष् (तेषु-Set) 1 A. क्षरणे-कपनेच । to ooze, to shake Caus.

Aor अतितेष्ट-त

तेव् (तेवु-Set) 1 A. देवने । to lament, to play, Caus Aor.

अतितेवत्-त

तोड् (तोडु-Set) 1 P. अनादरे । to disregard, Caus Aor अतु-तोडत्-त

त्यज् (Anit) 1 P. हानौ । to abandon, to leave, to quit, to let go, to renounce, to except, to distribute, to disregard, Act त्यजति, तत्पाज, तत्पञ्चिथ, तत्यक्ष्य, त्यक्तास्मि, त्यक्ष्यति अत्याक्षीत्, त्यज्यासि, Pass त्यज्यते, त्यक्ष्यते, अत्याजि, Caus त्याजयति—ते, अतित्यजत्-त, Desid तित्यक्षति, Deri त्यक्त, त्यक्तवा, त्यक्तुं, संतज्ज्य, तत्यज्ज्वस्

त्रग् (Set) 1 P. गतौ । to go Aor. अत्राखीत् or अत्राखीत्

त्रक् (त्रक्ति-Set) 1 A. गतौ । to go

त्रंख् { त्रमि } Set 1 P. गतौ to go
त्रग् { त्रगि } Set 1 P. गतौ to go

त्रंद् (त्रदि-Set) 1 P. चेष्टायाम् । to act, to try, to be busy or active

त्रप् (त्रप्तु-ष्ट—Wet) 1 A लज्जायाम् । to be ashamed or abashed; to be embarrassed, Act त्रपते, त्रेपे, त्रेपिषे, त्रेप्से, त्रपिताहे—त्रप्ताहे, त्रपिष्यते,—त्रप्स्यते, अत्रपिष्यत or अत्रप्स्यत, अत्रपिष्ट—अत्रस, त्रपिषीय—त्रप्सीय, Pass त्रप्यते, त्रपिष्यते or त्रप्स्यते, अत्रापि, Caus त्रपयति-ते, अतित्रपत्-त, Desid तित्रपिषते or तित्रप्सते, Deri त्रप्त, त्रपितव्य or त्रप्सव्य, त्रपितु or त्रप्सु, त्रपित्वा or त्रप्स्वा, त्रेपाण

त्रस् (त्रसि—Set) 1 P भाषायाम्-दीप्तौच । to speak, to shine.

त्रिख् (त्रिखि—Set) 1 P गतौ । to go

त्रृप् डुर् डुप् डुक्	} Set 1 P }	हिंसायाम् । to kill, injure or hurt.
--------------------------------	------------------	--------------------------------------

त्रै (त्रै-इ—Amit) 1 A पालने । to protect Act त्रायते, त्रे, त्रिषे, त्राताहे, त्रास्यते, अत्रास्यत, अत्रास्त, त्रास्ति, त्रास्ति, Caus त्रापयति-ते, अतित्रपत्-त, Desid तित्रासते, Deri त्रात or त्राण, त्रातुं, त्रात्वा परित्राय

त्रौक् (त्रौक्तु—Set) 1 A गतौ । to go Caus Aor अतुत्रौकत्-त

त्वश् (त्वश्श—Wet) 1 P तनूकरणे । to make thin (forms are similar to तश्श-त्व being substituted for त)

त्वग् (त्वगि—Set) 1 P गतौ कपनेच । to go, to tremble

त्वच् (त्वचु—Set) 1 P गतौ । to go, Bene त्वच्यासं Pass त्वच्यते Deri. त्वक्त, त्वचित्वा or त्वक्त्वा, त्वंचितु

त्वर (त्रि—त्वरा—Set) 1 A संप्रमे । to hurry, to make haste, Caus.

त्वरयति-ते, अत्वरत्-त, Pass त्वर्यते, अत्वारि or अत्वरि Deri. त्वरित, तूर्ण

त्विष् (त्विष—Anit) 1 U दीप्तौ । to shine, to glitter Act त्वेषति-ते तित्वेष—तित्विषे, त्वेष्टास्मि—हे, त्वेष्टति-ते, अत्वेष्टयत्-त, अतिवेष्टत्-त, त्विष्यास—त्विषीय, Desid तित्विषति—ते, Deri त्विष्ट त्वेषु, त्विष्टा.

त्वस् (Set) 1 P छङ्गतौ । to creep, to crawl, to proceed crookedly or fraudulently.

शुर्व् (शुर्वा—Set) 1 P हिंसायाम् । to injure, hurt or kill, शु-शूर्वति
तुशुर्व-तुशुर्व, शु-थूर्वितास्मि, शु-थूर्विष्यति, अशु-थूर्वात्, शूर्वासं

दक्ष् (दक्ष—Set) 1 A वृद्धौ शीघ्रार्थेच । to increase, to do or act
quickly

दक्ष् (दक्ष घटादि—Set) 1 A गतिहिसनयो । to go, to kill, Caus
दक्षयति—ते, अददक्षत्—त, Pass दक्ष्यते, अदीक्ष or अदाक्षि

दद् (ददु—Set) 1 A दाने । to give, to offer, to present Perf दददे,
Caus दादयति—ते, अदीददत्—त

दध् (दधु—Set) 1 A धारणे । to hold to possess Perf देधे.

दश् (दशि—Anit) 1 P दशने । to bite, to sting, दशति, अदशत्,
दशतु, दशेयं, दसंश, दर्दशिथ or ददंष्ट, दंष्टास्मि, दक्ष्यति, अदंक्ष्यत्,
अदांसीत, दश्यासं, Pass दश्यते, दक्ष्यते अदशि, Desid दिदक्ष्यति,
Deri दष्ट, दष्टु, दस्ता, उपदश्य

दय् (दय—Set) 1 A दान—गति—रक्षण—हिसादाऽऽदानेषु । to pity
to give, to go, to protect, to kill, to take, दयते, दयाचक्रे
Caus दायथति—ते, अर्दीदयत्—त.

दल् (Set) 1 P विशरणे । to break, to split, to expand, to
open, Caus दलयति—ते, or दालयति—ते, अदीदलत्—त

दह् (Amit) 1 P भस्मीकरणे । to reduce to ashes, to burn, to
scorch, to torment Act दहति, ददाह, देहिथ, ददग्ध, दग्धास्मि,
धश्यति, अधाक्षीतु, दह्यासं Pass दद्यते, धक्ष्यते, अदाहि Caus
दाहयात—ते, अदीदहत्—त, Desid दिधक्षति, Deri दग्ध-दग्धवा,
सदह्य, दग्धु

दा (दा-ण—Anit) 1 P दाने । to give 'with सम् A ' Act
यच्छति—ते, अयच्छत्—त, यच्छतु, यच्छतां, यच्छेय—य, ददौ—दे,
ददिथ, ददाथ, ददिषे, दाताभ्यम—हे दास्यति—ते, अदास्यत्—त,
अदात्, अदित, देयासं, दासीय, Pass दीयत, वास्यते or दायिष्यते
अदायि, Caus दापयति—ते, अदीदपत्—त, Desid दिस्सति—ते
Deri दत्त, दातव्य, देय, दातु, दत्वा, संदाय, यच्छत्, यच्छमान,
दास्यत्, दास्यमान, दिवस्, ददान

दाव (दान् Set) 1 U संडने—आर्जवेच । to cut off; to straighten, Act.
 दीदांसति—ते, दीदांसाचकार—चक्रे, दीदांसितास्मि—हे, दीदासि-
 ष्यति—ते. अदीदांसिति, अदीदांसिष्ट, दीदांस्यासं, दीदांसिषीय, Pass
 दीदास्यते, अदीदांसि, Caus दीदांसयति—ते, अदीदांसत—त, Desid.
 दीदासिष्पति—ते, Deri. दीदांसित, दीदासितुं, दीदांसित्वा

दाय (दाय—Set) 1 A दाने । to give, Caus Aor अददायत्—त

दाश (दाशृ—Set) 1 U. दाने । to give, to offer an oblation, Caus,
 Aor अददाशत्—त.

दास् (दासृ—Set) 1 U दाने । to give, Caus Aor अददासत्—त

सिन्धू (दिव—Set) 1 P प्रीणने । to be glad or pleased, to gladden,
 to please

दिव् (दिवु—Sev) 1 P. देवने । to lament, देवति Deri देवित्वा or दूत्वा.

शिक्ष (दीक्षा—Set) 1 A. मौणडे-ज्योपनयन—नियम—ब्रतादेशेषु । to be
 shaved, to perform a sacrifice, to invest with a sacred
 thread, to practise self-restraint, to teach religious
 observances, to prepare oneself for the performance of a
 sacred rite, to dedicate oneself to

हु (Amit) 1 P गतौ । to go, Act दवति, हुदाव, दोतास्मि, दोष्यति,
 अदौषीत्, हूयात्, Deri हुन, हूत्वा, होतुं.

हुर्व (हुर्वी—Set) 1 P हिंसायाम् । to kill, Act हु-हुर्वति, Deri. हूर्त

हुह (हुहिर—Set) 1 P अर्दने । to injure, hurt or kill, Aor अहुहत्
 or अदोहित्

हृ (Set) 1 P संदीपने । to light, to kindle, to inflame, दर्पति.

हृत्र (Set) 1 P ग्रथे । to tie, to string

हृश (हृशिर—Amit) 1 P. प्रेक्षणे । to see, to behold, to visit, to
 learn, to investigate, (with सं A to see well, to behold)
 Act. पश्यति—ते, अपश्यत्—त, पश्यतु—तां, पश्येय—य, दर्दर्श—
 दृष्ट्ये, दर्दर्शिथ or द्रव्रष्ट—दृष्टिषे, द्रष्टास्मि—हे, द्रष्यति—ते, अद्रष्यत्—त
 अदर्शत् or अद्राक्षीत्—अदृष्ट, दृश्यास—दृक्षीय, Pass दृश्यते, द्रक्ष्यते
 or दर्शिष्यते, अदर्शि, Caus दर्शयति—ते, (But दर्शयते only when

reflexively used), अदीदृशत्—त or अददर्शत्—त Desid दिदृक्षते
Deri दृष्ट द्रष्टव्य, दृश्य, द्रष्टु दृष्ट्वा, सदृश्य, पश्यत्-मान, द्रक्ष्यत्—माण,
ददृश्वस् or ददृशिवस्—ददृशान् ॥

दृह (Set) 1 P वृद्धौ । to increase, to prosper, to fasten, to be
firm

दृहि (दृहि-Set) 1 P The same as above

दृ (Set-घटादि) 1 P भये । to fear, दरति, ददार, दरितास्मि-दरी-
तास्मि, दरिष्यति, दरिष्यति, अदारीत्, दोर्यासं, Caus दरयति-ते, अदी
दरत्-त Deri दर्णि

दे (दे-द्व—Anit) 1 A रक्षणे । to protect, Act दयते, दिग्ये,
दाताहे, दास्यते, अदित्त, अदिथा, अदिङ्गु, अदिषि, दासीय, Pass दीयते,
अदायि, Caus दापयति-ते, अदीदपत्, Desid दित्सते, Deri दत्त,
दातु, दत्वा, दपमान, दास्यमान, दिग्यान.

देव (देव-Set) 1 A देवने । to play, to sport, to lament Caus
Aor अदिदेवत्-त

दै (दै-प्-Anit) 1 P शोधने । to purify, to cleanse, to be
purified, Act दायति, अदायत्, दायतु, दायेय, Pre P दयत्

शुत् (शुत्-Set) 1 A दीसौ । to shine, to be bright, घोतते,
दिशुति, अशुत् or अघोतिष्ठ, Caus घोतयति-ते, अदुशुत्-त,
Desid दिद्युतिष्ठते or दिद्योतिष्ठते Deri शुतित or घोतित, विशुत्य,
दिशुतान

घै (Anit) 1 P न्यक्करणे । to despise, to disfigure, Act Bene,
आयास or घेयासं

इम् (Set) 1 P गतौ । to go, to run.

द्राख् (द्राख् Set) 1 P शोषणालमर्थयो । to become dry, to be able,
to prevent, to adorn. Caus. Aor अद्राखसत्-त.

द्राय् (द्राय्-Set) 1 A. सामर्थ्ये—आयानेच । to be able, to
stretch, to exert oneself, to be weary, to vex, to wander
about, Caus Aor अद्राघत्—त.

द्राश् (द्राक्षि—Set) 1 P काक्षायाम्—घोरवासितेच्च । to desire, to utter a discordant sound.

द्राङ् (द्राङ्—Set) 1 A विशरण्णे । to cut, to split. Caus Aor अद्राङ्गत—त

द्राइ (द्राहृ—Set) 1 A निद्राक्षये । to wake Caus Aor अद्राहत—त
हृ (Anit) 1 P गतौ । to go, to flow, to run, to retreat, to melt, to attack, to rush Act द्रवति, दुद्राव, दुब्रोथ, डोतास्मि, द्रोष्यति, अदुद्रवत्, द्र्यासं, Caus द्रावयति only अदुद्रवत् or अदि-द्रवत्, Desid दुद्रूपति (दिद्रावयिषति or दुद्रावयिषति is the Desid of the Caus form)

द्रेक् (द्रेक्—Set) 1 A शब्दोत्साहयो । to sound, to show joy, to be exhilarated Caus Aor अद्रेकत—त

द्रै (Anit) 1 P स्वप्ने । to sleep, (mostly with नि) Bene. द्रायात् or द्रेयात्, Caus द्रापयति—ते, अदिद्रपत्—त Deri द्राण, द्रावा, द्रातु, निद्राय

हृ (Anit) 1 P. संवरणे अंगीकृतौच्च । to cover, to appropriate, धृण् } (Set) 1 P शहृणे । to sound, Aor. अधण्यति or अधाणीत्, धन् } अधनीत् or अवानीत्.

धन्व् (धवि—Set) 1 P गतौ । to go.

धाव् (धावु—Set) I U गति-शुद्धयो । to run; to flow, to cleanse, to wash Caus, Aor अदीधवत्-त Deri धावित or धौत, धावितुं, धावित्वा or धौत्वा.

धिन् (धिवि—Set) 1 A संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle, to be harassed or weary, to live

धिन्व् (धिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to delight (This root is conjugated as धि of the 5th conjugation) Act धिनोति, धिन्वति, धिनुव-धिन्व अधिनोत, अधिनवं, धिनोतु, धिनु, धिनवाम, धिन्या.

धुक्ष् (धुक्षि—Set) I A संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle, to be harassed or weary, to live

धुर्व् (धुर्वा—Set) 1 P हिसायाम् । to injure, hurt or kill, धु-धूर्वति, Deri धूत्.

धू (Set) 1 U कपने । to shake, to excite, धवति-ते Caus धूनयति, also धावयति, अदूधुनत्, also अदूधवत्.

धूप् (Set) 1 P सतापे । to heat, to fumigate, to perfume, to be heated, Act धूपायति, दुधूप or धूपायाचकार, दुधूपित्थ or धूपायाचकर्थ, धूपितःस्मि or धूपायितास्मि, धूपिष्यति or दूपायिष्यति, अधूपिष्यत् or अधूपयिष्यत्, अधूर्पीत् or अधूपार्यीत्, धूप्यासं or धूपाय्यास Pass धूप्यने or धूपाय्यते, धूपिष्यते or धूपायिष्यते, अधूपि or अधूपायि Caus धूपयति-ते or धूपाययति-ते, अदूधुपत् —त or अदूधूपायत्—त Desid दुधूपिष्यति or दुधूपायिष्यति Deri धूपित or धूपायित, धूपितुं or धूपायितुं, धूपित्वा or धूपायित्वा, दुधू-पत्सु or धूपायाचक्रवस्

धृ (धृ-अनि—Anit) 1 U धारणे । to hold, to support, to possess, to keep, to seize, to place, धरति—ते, Bene. ध्रियास—धर्षीय, Pass ध्रीयते, Caus धारयति-ते, अदीधरत्-त्

धृज् { Set
धृज् { धृजि—Set } 1 P गतौ । to go.

धृष् (Set) 1 P प्रसहने । to come together, to hurt or injure, to offend

धे (धे-ट—Anit) 1 P. पाने । to suck, to drink, to draw, Act. धयति—दधौ, दधिथ, दधाश, धातस्मि, धास्यति, अधात् or अदधत् or अधासीत्, धेयासं, Pass धीयते, धास्यते or धायिष्यते, अधायि, Caus धापयते, अदीधपत, Desid धित्सति, Deri धीत, धातुं, धीत्वा, संधाय.

धोर् (धोर्क्ष—Set) 1 P गतिचातुर्ये । to go quickly, to run, to trot; to be skilful Caus Aor. अदूधोरत्-त्

धमा (Amit) 1 P. शद्वान्निसंयोगयो । to blow, to breathe out, to produce sound by blowing, to blow a fire, to manufacture by blowing Act धमति, अधमत्, धमतु, धमेर्य, दधमौ, धमातास्मि, धमास्यति, अधमासीत्, धमायासं or धमेयासं, Caus.

धमापयति-ते, अद्विद्मपद्-त, Desid. दिध्मासति, Deri आधमाय, धमतु, धमात्यत् दधिमवस्

अनि (Anit) 1 P चिन्नतायाम् न to think of, to meditate, to recollect Act धयायति, अधयायत्, दध्यौ, दध्याथ or दधियथ, धयाता-स्मि, धयास्यति, अधयास्यत्, अधयासीत्, धयायासं or धयेयासं Pass धयायते, धयास्यते or धयायिष्यते, अधयायि, Caus धयापयाति-ते, अद्विधयपद्-त, Desid दिध्यासति, Deri धयात, धयातुं, धयात्वा, अनुधया-य, धयायत्, धयास्यत्, दधियवस्.

अज् (Set) 1 P गनौ। to go, Aor. अध्रजीत् or अध्राजीत्.

अंज् (अंजि-Set) 1 P गतौ। to go.

अण् (Set) 1 P, शब्दे। to sound as a drum or other instru-
ment Aor अध्रणीत् or अध्राणीत्

अस् (Set) 1 P उठते to glean, Aor अध्रसीत् or अध्रासीत्.

ध्राघ् (ध्राघृ-Set) 1 P शोषणालमर्थयो। to be dry, to be able.
Caus Aor अदध्राघत्-त

ध्राघ् (ध्राघृ—Set) 1 A सामर्थ्ये। to be able or competent.
Caus Aor अदध्राघत्-त

ध्रांश् (ध्रांक्षि—Set) 1 P काक्षायाम् घोरवासितेच। to desire, to caw;
to crow

ध्राङ् (ध्राङृ—Set) 1 A विशरणे। to divide, to split, Caus Aor.
अदध्राङत्-त.

ध्रिष्य् (Set) 1 P गतौ to go.

ध्रु (Anit) 1 P स्थैर्ये 1 to be firm ध्रवति.

ध्रेक् (ध्रेक्षि-Set) 1 A शः दोत्साहयो। to sound, to be filled with
joy Caus Aor अदध्रेकत्-त.

ध्रै (Anit) 1 P तृप्तौ। to be pleased Bene ध्रायात, ध्रेयात.

ध्रवज् (Set) 1 P गतौ। to go, Aor अधरजीत्, अधगजीत्

ध्रवज् (ध्रवजि)-Set 1 P. गतौ। to go.

ध्रवण् (Set) 1 P शब्दे। to sound, Aor. अध्रणीत् अध्राणीत्.

ध्वन् (Set) 1 P शब्दे to sound, Caus to ring (a bell) बंटां
ध्वनयति—ते to cause, to articulate indistinctly ध्वानयति—
ते (अप्पाक्षरमुच्चारयतोत्यर्थ) P P ध्वनित, ध्वान्तं (darkness)

ध्वंस् (ध्वंसु—Set) 1 A. अवस्थासने गतौच । to fall down, to perish;
to go, Deri ध्वस्त. ध्वंसित्वा or ध्वस्त्वा विध्वस्य, ध्वंसितुं

ध्वांश् (ध्वांशि—Set) 1 P. कांक्षायांघोरवासितेच । to desire; to
caw, to crow

धृ (Amit) 1 P. हूच्छुने । to bend, to kill.

नक्ष् (णक्ष—Set) 1 P गतौ । to go. Aor अनक्षीत्

नख् (णख—Set) 1 P गतौ । to go Aor अनखीत् or अनाखीत्.

नंख् (णखि—Set) 1 P गतौ । to go.

नट् (णट—Set) 1 P नृतौ नाट्येच । to dance, to act (as a dramatic
part) Aor अनटीत् or अन टीत् Caus नटयति—ते. also
नाटयति—ते in the sense of 'to act' अनीनटत्—त Pass Aor.
अनटि, अनाटि

नद् (णद—Set) 1 P शब्दे । to sound, to roar, to thunder;
Aor अनदीत् or अनादीत्, Caus नादयति—ते Deri नाय, प्रणय.

नंद् (दुनदि—Set) 1 P समृद्धौ । to be glad or satisfied

नभ् (णभ—Set) 1 A. हिंसायामभावेपि । to destroy, to perish.

नम् (णम—Amit) 1 P प्रहृत्वे शब्देच । to salute, to sink, to bend;
to sound, नमति, ननाम, नेमिथ or ननथ, नताभ्मि, नस्यति, अनै-
स्पत्, अनसीत्, नम्यास Pass नम्यते, नस्यते, अनामि also
अनस्त, अनंसि, Caus नमयति—ते or ना-यति—ते, (but with
any preposition नमयति—ते as उक्तमयति—ते), अनीनमद—त,
Desid निनंसति Deri नत, नतव्य, नम्य, नंतु, नवा, विनम्य or
विनत्य, नमत, नंस्यत्, नेमिवस्

नय् (णय—Set) 1 A गतौ । to go.

नर्द् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to roar

नल् (णल—Set) 1 P. गंधेबधनेच । to smell, to bind.

नस् (णस-Set) 1 A कौटिल्ये । to be crooked

नाथ् { नाश् } (Set) 1 P यांचोपतापैश्वर्यजी पु to ask, to harass;
 नाध् { नाव् } to be master, to bless (always A in the last
 sense) Caus Aor अननाधत्-त, अननाधत्-त

नास् (णास्-Set) 1 A शब्दे । to sound, Caus Aor. अननासत्-त.

निक्ष् (णिक्ष-Set) 1 P चुरने । to kiss

निद् (णिद्-Set) 1 U कुत्सा—संनिकर्षयो । to ridicule, to reach,
 Caus Aor अनिनेदत्-त

निन्द् (णिदि-Set) 1 P कुत्साया । to blame, to censure, to condemn.

निभ् (णिभि-Set) 1 P सेचने—सेवनेच । to sprinkle, to attend.

निश् (णिश-Set) 1 P समाधौ । to meditate upon,

निष् (णिष-Set) 1 P सेचने । to sprinkle, to moisten,

नी (णी-ञ्-Anit) 1 U. प्रापणे । to lead, to carry, to bring; to
 pass, to spend, to trace, Act नयति-ते, निनाय-निन्ये, निनेथ or
 निनयिथ निन्येषे, नेतास्मि-हे, नेष्यति ते, अनेऽवत्-त, अनैषीभ्—अनेष्ट
 नीयास—नेष्यिय Pass नीयते, नेष्यते or नायिष्यते, अनायि, Caus.
 नाययति-ते, अनिनयत्, Desid. निनीषति-ते Deni नीत नेतु, नीत्वा.

नील् (णील-Set) 1 P वर्जे । to be of a dark colour, to dye dark.

नीव् (णीवि-Set) 1 P खौल्ये । to become fat

नृ (Set) नये । to carry, नरति.

नेद् (णेद्-Set) 1 U कुत्सासन्धिकषयो to censure, to be near Caus.
 Aor अनिनेदत्-त

नेष् (णेष्-Set) A गतौ । to go, Caus. Aor अनिनेषत्-त.

पक्ष् (Set) 1 P परिमदे । to seize, to accept to take aside

पच् (डु-पच्-ष—Anit) 1 U. पाके । to cook, to bake, to burn, to
 digest, to ripen, to develop, (A when meanin' to cook for
 oneself) Act पपाच, पेचे, पेचिथ or पपङ्घ, पेचिष पक्षास्ति-हे,
 पक्षयति-ते अपक्षयत्-त, अपाक्षीत् अपक्ष पक्ष्यास, पक्षीय, Pass.
 पक्ष्यते, पक्ष्यत, अपाक्ष, अपक्षि, Caus. पाक्षयति—ते अपीपक्षत्-त,

Desid. पिपक्षति-त्, Deri पक्, पाक्य, पक्तुं, पक्त्वा, पाक्त्रम्
(ripened, matured, cooked)

पंच् (पञ्चि—Set) 1 A व्यक्तीकरणे । to make clear

पद् (Set) 1 P गतौ । to go Aor अपटीत् or अपाटीत्

पद् (Set) 1 P व्यक्तायावाचि, लिखिताक्षरवाचनेच । to declare, to mention, to cite, to study, to read, to recite, Aor अपटीत् or अपाटीत् Caus पाठयति-ते

पण् (पण—Set) 1 A. व्यवहारे । to transact business, to deal in, to barter, to bet, to stake,

पण् { Set } 1 P (A when without आय्) स्तुतौ । to praise,
पन् { Set } पणायति, अपणायत्, पणायतु, पणायेत्, पणायाचकार
or पेण, पणायितास्मि or पणिताहि, पणायिष्यति or पणिष्यते अप-
णायिष्यत् or अपणिष्यत्, अपणायीत् or अपणिष्ट, पणायास or
पणिषीय Pass पणाययते or पणयते, अपणायि, अपाणि, or Caus.
पणाययति-ते or पणायति-ते, Desid. पिपणायिषति or पिपणिषते.
Deri पणायित or पणित, पणायितुं or पणितु, पणायित्वा or पणित्वा.

पद् (पद्धि—Set) 1 A गतो । to go

पत् (पत्तू—Set) 1 P. गतौ । to fall, to fly, to alight, to sink,
to be degraded, to attack Aor. अपपत्, Desid. पिपतिषति or
पित्सति.

पृथ् (पृथे—Set) 1 P. गतौ । to go, Aor अपर्थीत्

पथ् (पथ—Set) 1 A. गतौ । to go

पर्द् (पर्द—Set) 1 A कुत्सिते शद्वे । to break wind.

पर्प् { Set } 1 P गतौ । to go.

पर्व् (Set) 1 P पूरणे । to fill.

पल् (Set) 1 P गतौ । to go

पा (Amt) 1 P. पाने । to drink, to feast on, to swallow up, Act पिन्नति, अपिचर पिबतु, पिवेयं, पापौ, पपिथ or पपाथ, पातास्मि, पास्यति, अपास्यत्, अपात्, पेयासं, Pass पीयते, Caus. पाययते-पाययति (when not conveying a reflective sense, as वस्तान्पाययतिपय), अपीप्यत or अपीप्यद् Desid पिपासति Deri. पीत, पेय, पार्तु, पीत्वा, निपाय, पिबत् .

पिंद् (Set) 1 P शङ्कुसंघातयो । to sound, to assemble, to heap together

पिठ् (Set) 1 P हिसास्केशनयो । to injure, to kill, to feel pain

पिंड (पिडि—Set) 1 A संघाते । to roll into a lump, to heap,

to unite

पिन्व् (पिवि—Set) 1 P सेचने सेवनेच । to sprinkle, to serve

पिस् (पिस्त्र—Set) 1 P गत्तौ । to go Caus Aor अपिषेसद्-त्.

पील् (Set) 1 P प्रतिष्टंभे । to check, to impede, to obstruct.

पीव् (Set) 1 P स्थौल्ये । to be fat or thick

उद् (Set) 1 P मर्दने । to grind.

उङ्ड (उडि—Set) 1 P खंडने । to grind, to pound

उंश् (उथि—Set) 1 P हिसास्केशनयो । to kill, to suffer pain

उर्व् (Set) 1 P पूरणे । to fill, पुर्वति

उल् (Set) 1 P महत्वे । to be great or large, to be lofty or high, to be heaped up

उष् (Set) 1 P पुष्टौ । to nourish, to develop, to support, to enhance, to get, Desid पुषुषिषति or उपोषिषति. Deri उषित or पोषित, पोष्य, पोषितुं, उषित्वा or पोषित्वा

पू (पूङ्क—Set) 1 A पवने । to purify to clean from chaff, पवने, अपवत, पवता पवेय, पुपवे, पविताहे, पविष्यते, अपविष्ट, अपविषि पविषीय, Pass पूयत or पाविष्यते अपावि, अपविषि or अपाविषि, Caus पावयति—ते, अपीपवत्—त, Desid पिपविषते, Deri पूत or पवित, पवय or पावय, पविर्तु, पवित्वा or पूत्वा, पवमान, पविष्यमाण, उपवान.

पूर्य (पूर्यी—Set) 1 A विशरणे, दुर्गंधेच । to split, to stink,
Deri पूत्र

पूल् (Set) 1 P संघाते । to collect, to gather, to heap up,
to assemble

पूष् (Set) 1 P वृद्धौ । to nourish, to increase, to grow

पूष् (पूषु—Set) 1 P सेचने हिसासंक्षेपनयोश्व । to sprinkle, to
hurt, to vex, Deri. पर्खित्वा or पूष्टा

पेल् (पेलू—Set) 1 P गतौ । to go Caus Aor अपिपेलत्

पेव् (पेवृ—Set) 1 A सेवने । to serve, Caus Aor अपिपेवत्-त् .

पेष् (पेषृ—Set) 1 A निश्चये, प्रयत्नेच । to resolve upon, to strive
deligently for, Caus Aor अपिपेषत्—त

पेस् (पेसृ Set) 1 P. गतौ । to go Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पै (Amit) 1 P शोषणे । to dry, to wither पापति

पैण् (पैणृ—Set) 1 P. गति-प्रेरण-श्रेष्ठणेणु । to go, to send, to
touch, to embrace, Caus Aor अपिपैणत्—त.

प्याय् (ओ—प्यायी—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow, to increase, to
swell, Perf. पिव्ये, पिपिषे, Deri. पीन or प्यान, प्रध्यान, आपीन.

प्यै (प्यै-ङ्—Amit) 1 A वृद्धौ । to grow, प्ययते.

प्रथ् (प्रथ—Set) 1 A. प्रस्थाने । to become famous, to increase, to
spread abroad, to arise, to appear.

प्रस् (प्रस—Set) 1 A. विस्तारे । to extend, to expand

पु (पु-ङ्—Amit) 1 A गतौ । to go, to jump. Caus प्रावयति,
अपिप्रवद् or अपुप्रवत्, Desid. पुपूषते, Desid of Caus. पुप्रा-
वयित्वति or पिप्रावयिषति.

पुट् (Set) 1 P मर्दने । to rub

पुष् { पुष } (Set) 1 P. दाहे । to burn, to reduce to ashes, Desid.

{ पुषुषिति or पुप्रोषिषति Deri. पुष्ट, प्रोषितु पुष्टा or पुषि }

प्लुष् { प्लुषु } त्वा or प्राषित्वा.

प्रेष् (प्रेषृ—Set) 1 A. गतौ । to go Caus. Aor. अपिप्रेषत्—त.

प्रोथ् (प्रोथू—(Set) 1 U पर्स्तौ । to be equal to, to be a match for, to be complete, Caus Aor अप्रोथद—त

प्रक्ष (Set) 1 U अइने । to eat.

प्रिह (प्रिह—Set) 1 A गतौ । to go.

प्लु (प्लु-ड—Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump, to fly, to float, to swim, Caus प्लावयति-ते, अपुलवत्-त or अपिलवत्-त, Desid पुप्लुषते, Desid of the Caus पुप्लावयिषति-ते or पिप्लावयिषति-ते Deri प्लावय.

फक्क (Set) 1 P नीचैर्जन्ते । to behave ill, to go softly

फण् (Set) 1 P गतौ । to go, to produce easily Perf पफाण पफाण or केणु, पफणिथ or फणिथ Aor अफणीत् or अफाणीत्. Caus फणयति-ते (also फाणयति-ते according to some) Deri फणित, फाणट in the second sense केणिवस् or पफणवस्.

फल् (Set) 1 P निष्पन्नौ । to bear fruit, to result, to succeed, to be useful or fruitful, Perf पफाल. केलु, केलिथ, Caus फलयति—ते Deri फलित, फलित्वा, फलितु

फल् (फ्रि—फला—Set) 1 P विशरणे । to burst open, to split, Deri झुङ्ग, उत्फुङ्ग, सफुङ्ग. ब्रह्मलत

फुल् (Set) 1 P विक्सने । to open, to expand, to blow,

फेल् (फेल—Set) 1 P गतौ । to दो Caus Aor अपिफेलत्—त

बन् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor अबणीत् or अबाणीत्

बद् (Set) 1 P स्थैर्ये । to be steady or firm, Aor अबदीत्. or अबादीत्

बध् (Set) 1 P चिन्तविकारे । to loathe, to be disgusted with, to shrink from, Act बीभत्सते, अबीभत्सते, बीभत्सतां, बीभत्सेय, बीभत्स चर्ने, बीभत्सिताहे बीभत्सिष्यते अबीभत्सिष्यत अबीभत्सिष्ट, बीभत्सिर्घ य, Pass बीभत्स्यते बीभत्सिष्यते अबीभत्सि Caus बीभत्सिति-ते, अबीभत्सद—त Desid बीभत्सिष्टति. Deri बीभत्सित बीभत्सितु, बीभत्सित्वा

- बैद्** (Set) 1 P जितौ । to go
बर्द् (बर्द्—Set) 1 A परिभाषण-हिसा-प्रदानेषु । to be pre-eminent,
 to speak to kill, to give,
- बल्** (बल्—Set) 1 P प्राणने, धान्यावरोधेच । to breathe, to hoard grain.
- बलह्** (बलह्—Set) 1 A प्राधान्ये । to be pre-eminent
- बंह्** (बंहि—Set) 1 A वृद्धौ । to grow, to increase.
- बाह्** (बाहृ—Set) 1 A. आप्नाव्ये । to bathe, to dive, Caus Aor.
 अबवाहत्-त
- ब्राध्** (ब्राध्—Set) 1 A लोडने । to oppress, to torment, Caus. Aor.
 अबवाधत्-त
- बाह्** (बाहृ—Set) 1 A प्रयत्ने । to endeavour, Caus Aor
 अबबाहत्—त
- बिद्** (Set) 1 P आक्रोशे । to swear, to curse, to shout. .
- बिदि** (बिदि—Set) 1 A अवयवे । to split, to cleave, to divide.
- बुक्ख** (Set) 1 P भणे । to bark, to sound, to yelp, to speak.
- बुध्** (बुधि॒—Set) 1 U बोधने । to know, to understand, to think,
 Aor अबुधत् or अबोधीत्, अबोधिष्ट.
- बुर्** (Set) 1 P. अवगमने । to make known, to inform, to
 teach.
- बुंद्** (उ-बुन्दि॒—Set) 1 U. निजामने । to perceive, to apprehend,
 Aor अबुन्दत् or अबुन्दीत् अबुन्दिष्ट Deri बुङ्ग, बुङ्दित्वा or बुत्वा.
- बूह्** (बूहि॒—Set) 1 P वृद्धौ । to grow, to increase, Aor.
 अबूहत् or अबूहीत्.
- बृंह** (बृंहि—Set) 1 P. वृद्धौ शब्देच । to increase, to sound *
- बेह्** (बेहृ—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour
- भज्** (भज॑—Set) 1 U. अदने । to eat
- भज्** (भज॑—Anit) 1 U सेवाया । to worship, to honour, to
 to be attached to, to serve Perf बभाज-भेजे बभक्थ o

भेजिषे भक्तास्मि—हे. भक्षयति—ते अभक्षयत्-त अभाक्षीत्-अभक्त. भज्यास—भक्षीय. Caus. भाजयति—ते Desid विभक्षाति—ते. Derl. भक्त भाज्य or भाग्य भक्तुं भक्त्वा.

भद्र (Set) 1 P. भृतौ । to hire, to nourish, Aor. अभटीत् or अभाटीत्

भद्र (घटादि.) 1 P. परिभाषणे । to speak, Caus भट्यति-ते

भण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, to call, Aor अभणीत् or अभाणीत्

भंड (भड्हि-Set) 1 A. परिभाषणे । to speak, to jest, to chide

भंद् (भदि-Set) 1 A. कल्पाणे सुखेच । to be prosperous or glad.

भई (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill

भल् { भल् } (Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा-दनेषु । to speak, to

भल् { भल् } kill, to give

भष् (Set) 1 P. भर्सने । to bark, to revile Aor अभषीत् or अभाषीत्.

भास् (भास-Set) 1 A. क्रोधे । to be angry.

भाष् (भाष-Set) 1 A. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say, to call, to describe.

भास् (भासू-Set) 1 A. दीसौ । to shine, to appear, to become evident. Caus Aor अबभासत्-त अबीभासत्-त.

भिञ्च (भिङ्खि-Set) 1 A. भिक्षायामलाभे लाभेच । to ask, to beg for without obtaining, to be weary or distressed, to obtain.

भिंदि (भिंडि-Set) 1 P. अवयवे । to split, to divide.

भू (Set) 1 P. सत्तायाम् । to be (A or U. to obtain, to attain). Perf बभूत—बभूवे Aor अभूत—अभविष्ट Pass भूयते भविष्यते or भाविष्यते. अभावि अभविषि or अभाविषि Desid बुभूषति-ते. Derl. भूत भाव्य or भव्य.

भूष् (Set) 1 P अलंकारे । to adorn, to decorate

भृ (भृ-अनु-Set) 1 U भरणे । to support, to bear, to have, to fill, Perf बभार-बभ्रे बभर्य-बभृषे, भर्तारिम-हे, भरिष्यति—ते अभरिष्यत्-त अभार्षीत्-अभृत् भ्रियास-भृषीय, Pass भ्रियते, भरिष्यते or भारिष्यते अभारि अभृषि or अभारिषि Caus भारयति—ते, Desid बुभ्रूषति—ते or विभरिषति—ते Deri भृत भार्य भर्तुः भृत्वा

भृज् (भृजी-Set) 1 A भर्जते । to parch, to fry, P P भृक्

भेष् (भेष्टु-Set) 1 U भयोगतौच । to fear, to go, Caus Aor अविभेषत्-त.

भ्यस् (भ्यस्—Set) 1 A. भये । to fear

भ्रक् (भ्रक्ष—Set) 1 U अदने । to eat

भ्रण् (Set) 1 P. शब्द । to speak, Aor अभ्रणीत् or अभ्राणीत्.

भ्रम् (भ्रमु—Set) 1 P चलने । to roam about, Deri. भ्रात् भ्रामित्वा or भ्रात्वा Caus भ्रमयति (also भ्रामयति according to some).

भ्रश् (भ्रज—Set) 1 A अवस्थासने । to fall, to drop down

भ्रङ्ग् { (भ्रशु) } (Set) 1 A अवस्थासने । to fall, to drop down, Aor or { (भ्रषु) } अध्रशात् or अध्रशिष्ट. Deri भ्रष्ट, भ्रशित्वा or भ्रष्टा.

भ्राज् (हु—भ्राज्—Set) 1 A दीप्तौ । to shine, to glitter, Perf बभ्राजे or भ्रेजे Caus Aor अविभ्रजत्—त or अवभ्राजत्—त

भ्राग् (हु—भ्राग्—Set) 1 A दीप्तौ । to shine, to glitter Caus. Aor अवभ्राशत्—त.

भ्रेज् (भ्रेजु—Set) 1 A दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus Aor. अविभ्रेजत्—त

भ्रेष् (भ्रेष्टु-Set) 1 U. भये गतौच । to fear, to go. Caus. Aor अविभ्रेषत्—त.

भ्लक्ष् (भ्लक्षु-Set) 1 U. अरने । to eat

भ्लाश् (हु—भ्लाश्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor अवभ्लाशत्—त.

भ्लेष् (भ्लेषृ—) 1 U. दीतौ । to shine, to glitter, Caus Aor. अविभ्लेषत्—त.

मक्ष (Set) 1 P सधाते । to collect.

मख् (Set) 1 P गतौ । to go, Aor अमखीत् or भमाखीत्.

मक्ष (मक्षि—Set) 1 A. मडने । to adorn, to decorate.

मंख् { मसि } { मगि } (Set) 1 P. गतौ । to go.
मग् { मसि } { मगि } (Set) 1 P. गतौ । to go.

मद् (मधि—Set) 1 A. गत्याक्षेपे गत्यारंभे कैतवैच । to go, to blame, to be moving, to cheat.

मंद् (मधि—Set) 1 P. मडने । to adorn, to decorate

मच् (मच्—Set) 1 A दंभे-कथने-कलनेच । to cheat, to boast, to pound

मज् (Set) 1 P मदने शब्दार्थेच । to be mad, to sound. Aor. अमजीत् or अमाजीत्.

मंच् (मचि—Set) 1 A धारणोऽहाय—पूजनेषु । to hold, to grow high, to adore

मंज् (मजि—Set) 1 P शब्दे । to sound

मद् (Set) 1 P मर्दनिवासयो । to grind, to dwell, Aor. अमठीत् or अमाठीत्.

मण् (Set) 1 P शब्दे । to sound, to murmur, Aor अमणीत् or अमाणीत्.

मंद् (मडि—Set) 1 A शोके । to remember with regret, to grieve for

मंड् (मडि—Set) 1 A. विभाजने । to divide, to clothe, to surround.

मंद् (मडि—Set) 1 P. भूषायाम । to adorn oneself

मंश् (मये—Set) 1 P. विलोडने । to churn, to stir, Aor अमथीत्.

मंश् (मधि—Set) 1 P. हिंसा-क्लेशनयो । to kill, to injure; to be afflicted; to suffer pain

मथ् (Set) 1 P विलोडने । to churn, to stir, to shake, to kill, to crush, to tear off, Bene मृथ्यासम्, Pass मृथ्यते Deri मर्थित. मर्थित्वा or मर्थित्वा मेर्थिवस्

मद् (मदि-Set) 1 A सुति—मोद—मद—स्वप्न—साति—गतिषु । to praise, to be glad, to be proud, to sleep, to shine, to move slowly

मध् (Set) 1 P गतौ । to go,

मय् (मय-Set) 1 A गतौ । to go

मर्व् (Set) 1 P गतौ । to go

मर्व (Set) 1 P पूरणे । to fill

मल् {मल-(Set)}
मल् {मल्ल-(Set)} 1 A धारणे । to hold, to possess

मङ् (Set) 1 P बन्धने हिसायाच । to bind, to kill Aor अमरीत् or अमारीत्

मव् (Set) 1 P बन्धने । to bind

मश् (Set) 1 P शब्दे-कोपेच । to sound, to be angry Aor अमशीत् or अमाशीत्

मष् (Set) 1 P हिसायाम् शद्रेच । to kill, to sound, Aor अमषीत् or अमाषीत्

मस्क् (मस्क-Set) 1 A गतौ । to go

मह् (Set) 1 P पूजायाम् । to worship, to revere

मह् (महि-Set) 1 A दृढौ । to grow old

मांश् (मांशि-Set) 1 P. कांक्षायाम् । to desire to wish

मान् (मान-Set) 1 A जिज्ञासाया । to investigate, to examine, मीमांसते मीमांसाच्के मीमांसितहि मीमांसिष्यते अमीमांसिष्यत अमीमांसिष्ट मीमांसिषीय Pass मीमांस्यते. अमीमांसि Caus. मीमांसयंति-ते, अमीमांसत्-त Desid मीमांसिष्यते, Deri. मीमांसित मीमांसिषु. मीमांसित्वा

माह् (माहू—Set) 1 U. माने । to measure.

मिथ् (मिथू—Set) 1 U मेधा-हिसयो । to understand, to hurt

मिद् (मिमिदा—Set) 1 A स्नेहने । to love to melt, Aor अमिदत् or अमेदिट Caus Aor अमीमिदत्—त Desid मिमिदिषते or मिमेदिषते Deri मिन्न or मेदित, मिदत्वा or मेदित्वा मेदितुं

मिद् (मिदृ—Set) 1 U मेधा-हिंसयो । to understand, to kill, Caus Aor अमिमेदत्—त

मिध् (मिधृ—Set) 1 U मेधा-हिंसयो । to understand, to kill, Caus Aor अभिमेधत्—त

मिन्व् (मिवि—Set) 1 P. स्नेहने—सेचनेच । to love, to sprinkle

मिङ् (Set) 1 P शब्दे—रोषक्रतेच । to make noise, to be angry

मिं (मिषु—Set) 1 P सेचने । to sprinkle, to wet, to serve, Desid मिमिषिषति or मिमेषिषति. Deri मिष्ट, मिषित्वा or मेषित्वा or मिष्टा मेषितुं

मिङ् (Set) 1 P शब्दे—रोषक्रतेच । to make noise, to be angry
Deri मेषित मेषित्वा

मिह् (Anit) 1 P सेचने । to sprinkle, to make water, to wet
मेहति मिमेह मेढाभि मेक्षयति अमेक्षयत अमिक्षत्. मिह्यास Desid
मिमिक्षति Deri मीढ. मेढव्य मेहुं मीढ्हा

मीम् (मीमृ—Set) 1 P गतौ । to go Caus, Aor अमिमीमीत—त

मील् (Set) 1 P निमेषणे । to close the eyes, to twinkle to fade,
to disappear, Caus Aor अमीमिलत्—त or अमिमीलत्—त

मीत्र् (Set) 1 P स्थौल्ये । to grow fat or large.

सुज् (Set) 1 P शब्द । to sound.

मुच् (मुचि—Set) 1 A. कल्कने-कथनेच । to cheat, to be wicked,
to tell

मुञ्ज् (मुञि—Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मुद् } (Set) 1 P मर्दने । to crush, to grind, to break.

मुद् (मुठि—Set) 1 A. पालने-पलायनेवा । to protect, to run away.

- मुद् (मुडि—Set) 1 A मार्जने मज्जनेवा । to be pure, to sink.
 मुङ् (भुडि—Set) 1 P खडने । to grind, to shave, to shear
 मुद् (मुद—Set) 1 A हर्षे । to be glad, to rejoice, Desid मुमुदिष्टते
 or मुमोदिष्टते Deri मुदित or मोदित मुदित्वा or मोदित्वा मोदितुं.
 प्रस्थ
 मुर्द् (मुच्छा—Set) 1 P. मोह-समुच्छाययो । to faint, to increase, to
 grow, to become strong, to take effect on. मुर्द्धति. Deri.
 मुच्छित or मूर्त
 मुर्व् (मुर्वी—Set) 1 P. बन्धने । to bind, P P. मूर्ण.
 मू (मू-ड—Set) 1 A बन्धने । to bind. मवते मुमुवे मविताहे मवि-
 ष्टते, अमविष्ट मविष्ट, Caus मावयति—ते. अमीमवद-त Desid
 मुमूपते Desid Caus मिमावयिषति—ते.
 मूल् (Set) 1 P प्रतिष्ठायाम् । to take root, to be firm, to
 accumulate
 मूष् (Set) 1 P स्तेये । to steal, to rob.
 मृभ् (Set) 1 P सघाते । to collect, to rub
 मृज् (मृज्जू—Wet) 1 P शौचालंकारयो । to cleanse, to wipe off.
 to adorn, to sharpen. Act मार्जति अमार्जत् मार्जतु मार्जेयं
 ममार्ज ममार्जिथ or ममार्द मार्जितास्मि or मार्दास्मि मार्जिष्यति
 or मार्द्यति अमार्जिष्यत् or अमार्द्यत् अमार्जित् or अमार्क्षित्.
 मृज्यास Pass मृजयते. मार्जिष्यते or मार्द्यते. अमार्जि Desid.
 मिमार्जिष्यति or मिमृज्याति. Deri मृष्ट मृज्य. मार्जितु or मार्द्य.
 मार्जित्वा or मृद्गा परिमृज्य
 मृथ् (मृधु—Set) 1 U उन्दने हिंसायांच । to moisten, to kill, Deri.
 मृद्ध मर्धित्वा or मृद्गा मर्धितु
 मृष् (मृषु—Set) 1 P. सेचने सहनेच । to sprinkle, to endure, Caus.
 Aor अमर्षत्-त or अमीमृषत्-त Desid. मिमर्षिष्यति-ते Deri.
 मृष्ट मृद्गा. मृषित्वा or मर्धित्वा. मर्धितुं.

मे (मे-ह—Anit) 1 A. प्रणिदाने। to return, to exchange मयते ममे मातोहे-मास्यते अमास्त मासीश Caus. मापयति—ते असीम-पद—त Desid मित्सते Deri. मित मित्वा निमाय or निमित्य. अपनित्य अपमाय मातुं.

मेथ् **मेथृ—Set** 1 U मेधा-हिसयो। to know, to understand, to kill, to hurt, Caus Aor. असिमेथत्—त

मेध् (मेधृ—Set) 1 U मेधा-हिसयो संगमेच। to know, to kill, to meet, Caus. Aor. असिमेधत्—त.

मेप् (मेपृ—Set) 1 A गतौ। to go, Caus Aor असिमेपत्—त.

मेव् (मेवृ—Set) 1 A सेवने। to serve, to worship

म्ना (Anit) 1 P अभ्यासे। to study, to repeat, to remember, to think. Act मनति, अमनत्. मनतु मनेय मम्नौ मम्निथ or मम्नाथ मनातास्मि म्नास्यति अम्नास्यत् अम्नासीत् म्नायासं or मनेयास Pass मनायते म्नास्यते or म्नायिष्यते. अम्नायि अम्नासि or अम्नायिषि Caus म्नापयति—ते असिम्नपत्—त. Desid मिम्ना सति. Deri म्नात मनेय म्नातुं म्नात्वा

म्रक्ष् (Set) 1 P सधाते। to collect, to rub.

ब्रह् (ब्रह—Set) 1 A मर्दने। to crush, to pound, Pass Aor अब्रादि, अब्रादि. Caus ब्रदयति—ते

ब्रुच् {**ब्रुचु**} (Set) 1 P गतौ। to go or move Aor अब्रुचत् or {**अब्रोचीत्** Desid सुब्रुचिषति or सुब्रोचिषति Deri **म्लुच्** {**म्लुचु**} ब्रुक्त, ब्रोचित्वा or ब्रुचित्वा or ब्रुक्त्वा

ब्रुच् (ब्रुचु—Set) 1 P गतौ। to go, to move. Deri ब्रुक्त, ब्रुचित्वा or ब्रुक्त्वा

ब्रेद् {**ब्रेह्**} (Set) 1 P उन्मादे। to be mad Caus. Aor असिम्ब्रेटत्-
ब्रेड् {**ब्रेह्**} त असिम्ब्रेहत्—त

म्लुच् (म्लुचु—Set) 1 P. गतौ। to go, to move

म्लेच्छ् (Set) 1 P अच्यक्ते शद्वे। to speak indistinctly.

म्लेश् { म्लेह् } (Set) 1 P उन्मादे । to be mad. Caus. Aor
म्लेह् { म्लेह् } अभिम्लेष्टत्—त अभिम्लेष्टत्.

म्लेव् (म्लेव्—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship. Caus. Aor.
 अभिम्लेवत्—त.

म्लै (Amit) 1 P. हर्षक्षये । to be sad, to become weary, to fade,
 to be emaciated म्लायति, मम्लौ, मम्लिथ or मम्लाथ, म्लातास्मि.
 म्लास्यति अम्लास्यत् अम्लासीत्, म्लायास, म्लेयासं Pass म्लायते.
 म्लास्यते or म्लायिष्यते अम्लायि अम्लासि or अम्लायिषि Caus.
 म्लापयति—ते, अभिम्लपत्—त Desid. मिम्लासति, Deri. म्लान.
 म्लेय म्लातुं म्लात्वा. प्रम्लाय

यज् (यज्—Amit) 1 U देववृजा—संगतिकरण—यजन—दानेषु । to
 make an oblation to a deity, to associate with, to sacrifice,
 to worship, to give Act इयाज्—ईजे, इयजिथ or इयष्ट—ईजिषे.
 यष्टास्मि—हे, यक्षयति—ते, अयक्षयुत्—त अयाक्षीत्—अयष्ट. अयाष्टास्मि.
 अयक्षाताम् इज्यासं—यक्षीय Pass इज्यते यक्षयते अयाजि, अयक्षत.
 Caus याजयति—ते, अयीयजत्—त Desid. यियक्षति—ते *Deri.
 इष्ट, यष्टव्य, याज्य, यष्टुं, इष्टा, समिज्य

यत् (यती—Set) 1 A प्रयत्ने । to strive after, to be watchful,
 Caus यातयति—ते Deri यत्त, यतितव्य

यभ् (Amit) 1 P मैथुने । to cohabit, Act. यभति, ययाम, येभिथ,
 ययन्ध, यव्यास्मि, यस्यति, अयाव्यसीत् यभ्यासं Caus. याभयति—ते,
 Desid यियप्सते यब्ध, यब्धवा, यर्च्छुं.

यम् (Amit) 1 P उपरमे । to check, to stop, (For¹A see page 17).
 Act यच्छति—ते. अयच्छत्—त यच्छतु—तां. यच्छेयं—य, ययाम—
 इयमे, इयमिथ or ययन्ध—येमिषे, यंतास्मि—हे यस्यति—ते, अयंस्यत्—त
 अयंसीत्—अयंस्त, यम्यासं, यंसीय, Caus. यामयति—ते, but with आ-
 आयामते only, with नि-नियमयति—ते According to स्वामी, Deri
 यत, यम्य, यंतु, यत्वा, नियम्य or नियत्य, यच्छत्—मान, येमिवस्—येमान.

यस् (Set) 1 P. प्रयत्ने । to endeavour, Caus यासयति—ते, but
 with आ, आयासयते only. Deri यस्त, यास्य, यसित्वा or यस्त्वा.

याच् (हु, याचृ—Set) 1 U (generally A in use) यांचायाम् । to beg, to ask, to solicit, Caus Aor अययाचत्—त.

युग् ((युगि—Set) 1 P वर्जने । to abandon, to desert.

युच्छ् (Set) 1 P प्रमादे । to err, to be negligent.

युज् (Amit) 1 P संयमने । to unite, to bind, to yoke, Act योक्तास्मि, योश्यति, अयोक्ष्यत् अयोक्षीत्, युज्यासं. Desid युयोजिष्टि—ते, युयुक्षति—ते Deri युक्त.

युत् (युत्—Set) 1 A भासने । to shine Caus Aor अयुयोतत्—त.

यूष् (Set) 1 P हिंसायाम् । to injure, hurt or kill

येष् (येषु—Set) 1 A प्रयत्ने । to try, to attempt, Caus Aor. अयिष्येषत्—त

यौद् { यौड् } (Set) 1 P बदे । to bind, Caus Aor अयुयौटत्—त.
यौड् { यौड् } अयुयौडत्—त

रक्ष् (Set) 1 P पालने । to protect, to watch, to take care of, Caus रक्षयति—तै.

रख् (Set) 1 P गतौ । to go, Aor. अरखीत् or अराखीत्

रग् (रगे-घटादि—Set) 1 P शंकायां । to doubt, Aor अरगीत् Caus रगयति—ते

रंव् { रस्वि } (Set) 1 P गतौ । to go, to move
रंग् { रगि } (Set) 1 P गतौ । to go, to move

रंघ् (रंघि—Set) 1 U. गतो । to go, to hasten

रंज् (Amit) 1 U. रागे । to be coloured, to redden, to dye, to be attached to, to be excited, to be pleased with रंजति—ते अरंजत्—त, रंजतु—तां, रंजेय—य, रंजन—जे, रंजिथ or रंवथ—रंजिषे, रंकतास्मि—हे, रंक्ष्यति—ते अरंक्ष्यत्—त, अरांक्षीत्—अरंक्त, रज्यासं—रंक्षीय Pass रज्यते, रंक्ष्यते, अरंजि, अराक्षि, Caus रंजयति—ते, also रंजयति—ते (to hunt deer), अररंजत्—त, also अरीरंजत्—त Desid रिरंक्षति—ते Deri रंक्त, रंक्तुं, रंक्त्वा, or रंक्त्वा, उपरंज्य

रद् { (Set) 1 P परिभाषणे । to roar, to yell, to proclaim aloud, to shout, Aor अरटीत् or अराटीत्, Caus राटयति—ते

रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to ring, to jingle, Aor अरण्यति or अराणीति, Caus रण्यति—ते.

रण् (घटादि—Set) 1 P गतौ । to go, Caus रण्यति—ते, Pass Aor अरणि, अराणि.

रप्त् (रवि—Set) 1 P गतौ । to go

रद् (Set) 1 P विलेखने । to split, to scratch, Aor. अरदीत् or अरादीत्

रप् (Set) 1 P व्यक्तायावाचि । to talk, to speak, Aor अरपीत् or अरापीत्

रक् (Set) 1 P हिसायां गतौच । to kill, to go Aor अरफीत् or अराफीत्.

रभ् (रभ—Amit) 1 A राभस्ये । to begin, to desire, to act rashly.
Aor रव्धाहे, रप्त्यते, अरप्त्यत, अरव्ध, अरप्त्सत, रप्त्सीय, Caus रभ-यति—ते, अररभद्—त, Desid रिप्सते, Derl. रव्ध, रभ्य रव्धु, रब्धवा आरभ्य.

रम् (रम—Amit) 1 A (For P see page 17) क्रीडायाम् । to sport, to rest, to be pleased, to rejoice at, to have sexual intercourse with, Act रेमे, रेमिषे, रंथ, रंताहे—स्मि, रंस्यते—ति, अरस्यत—त्, अरस्त, अरंसीत्, रंसीय, रम्यास, Caus रम्यति—ते, अरीरम्, Desid रिरंसते—ति, Derl. रत, रम्य, रुं, रत्वा, or रमित्वा, विरम्य or विरत्य.

रंक् (रफि—Set) 1 P गतौ हिसायाच । to go, to kill

रंब् { राबि } (Set) 1 A शब्दे । to sound
रभ् { राभि } (Set) 1 A शब्दे । to sound

रय् (रय—Set) 1 A गतौ । to go, to move

रश् (a sautra root—Set) 1 P. स्वने । to sound, Aor अरशीत् or अराशति.

रस् (Set) 1 P शब्दे । to roar, to cry, to make noise, to praise, Aor अरसीत् or अरासीत्.

रह (Set) 1 P. त्यागे । to abandon, to quit.

रहे (रहि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

राघ् (राघ्-Set) 1 P. शोषणालमर्थयो । to dry, to adorn, to be able,
Caus Aor. अरराघत्-त

राघ (राघ्-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus Aor अरराघत्-त,

राज् (राज्-Set) 1 U. दीसौ । to shine, to glitter, to appear like,
Act रराज-रराजे-रेजे, रराजिथ-रेजिथ, रराजिषे-रेजिषे

राश् { राश् } Set 1 A. शब्दे । to sound, Caus. Aor अरराशत्-त,
रास् { रास् } अररासद्-त

रिख् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिख् { रिखि } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिच् (Amit) 1 P. वियोजन-स्पर्चनयो । to separate, to divide, to
join, Act रेक्तास्मि, रेक्ष्यति, अरेक्ष्यत, अरेक्षीत, रिच्यासं, Deri.
रिक्त, रिक्त्वा, रेक्तु.

रिण् (रिवि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move

रिष् (Set) 1 P. हिसायाम् । to kill, to destroy, to injure. रेष्टास्मि
or रेषितास्मि, Desid. रिनिषिष्टि or रिरेषिष्टि, Deri. रिष्ट, रेषितव्य
or रेष्टव्य, रेषितु or रेष्टु, रिषित्वा or रेषित्वा or रिष्टा.

रु (रुड्—Amit) 1 A. गतिरेषणयो । to go, to kill. रवतें, रुखे, रवि-
ताहे, रविष्टते, अरविष्ट, रविषीय.

रुच् (रुच्—Set) 1 A. दीप्तावभिग्रीतौच । to shine, to please, to like,
to appear good, Aor. अरुचत् or अरोचिष्ट. Caus. रोचयते, अस्त-
रुचत, Desid. रुरुचिष्टते or रुरोचिष्टते, Deri. रुचित or रोचित,
रुचित्वा or रोचित्वा.

रुद् (रुट-Set) 1 A. प्रतिधाते । to strike, to oppose, Aor. अरुटत्
or अरोटिष्ट.

रुद् (Set) 1 P. उपधाते । to strike down, to fell.

रुद् (रुटि—Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob

रुद् (रुटि—Set) 1 P. स्तेये गतौच । to steal, to be lame, to go.

रुद् (रुटि—Set) 1 P. स्तेये । to steal.

रुद्ध (Set) 1 P. हिसायाम् । to kill, Act रोषितास्मि, रोष्टास्मि, Desid रुषिषति or रुरोषिषति Deri रुष्ट, रुषित्वा or रोषित्वा or रुष्टा, रोषितुं or रोष्टुं

रुह (Amit) 1 P. बीजजन्मनिप्रादुर्भवेच । to grow from seed, to become manifest, to grow, to rise, to ascend रोढास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरुक्षत, स्थास, Caus रोह्यति—ते or रोपयति—ते, अस्तुह—त—त or अस्तुपत्—त, Desid रुक्षति, Deri रुठ, रोहा, रोहुं, रुष्टा, आरुहा

रुष् (Set) 1 P^f भूषाया । to decorate, to smear, to cover.

रेक् (रेक्त—Set) 1 A. शंकायाम् । to doubt, Caus Aor अरिरेकत्—त

रेद् (रेहृ—Set) 1 P परिभाषणे । to speak, to ask, to request, Caus. Aor अरिरेटत्—त.

रेप् (रेप्तु—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor अरिरेपद्—त

रेख् (रेखृ—Set) 1 A. शब्दे । to speak, Caus Aor अरिरेखद्—त

रेव् (रेवृ—Set) 1 P प्लावगतौ । to leap, to go, to move, Caus. Aor अरिरेवत्.

रेष् (रेषृ—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to utter an inarticulate sound, to neigh, to roar Caus Aor अरिरेषद्—त.

रे (Amit) 1 P. शब्दे । to sound.

रोड् (रोड्त—Set) 1 P. अनादरे उम्मादेच । to despise, to be mad, Caus Aor अरुरोडत्—त.

लम्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor अलसीत, अलासीत.

लग् (लगे—घटादि—Set) 1 P. संगे । to adhere to, to become united, to come in contact, to happen, to approach, to touch, to produce an effect Caus लग्यति—ते, अलीलगत—त, Pass Aor. अलगि, अलागि, Deri लश, rarely लगित.

लंग् (लसि—Set) 1 P गतौ । to go or move

लंग् (लगि—Set) 1 P. गतौ । to go, to limp.

लघ् (लघि—Set) 1 P शोषणे । to dry up, to diminish, to mount upon.

लंघ् (लघि—Set) 1 A गत्यर्थे-भोजननिवृत्तौच । to go, to fast, to transgress.

लच्छ् (Set) 1 P. लक्षणे । to mark.

लच् (Set) 1 P भर्जने । to fry, to roast, Aor अलजीत् or अलाजीत्

लच् (लजि—Set) 1 P भर्जने । to fry, to roast, to blame, to traduce

लद् (Set) 1 P बाल्ये । to be a child, to act or talk like a child, to cry. Caus. अलटीत्-अलाटीत्.

लड् (Set) 1 P विलासे । to play, 'Aor अलडीत्, अलोडीत्, Caus लाडयति-ते

लड् (घटादि—Set) 1 P. जिङ्हान्मथने । to loll the tongue, to churn, to blame, to harass, Aor अलडीत्, अलाडीत्, Caus लडयति-ते Pass Aor अलडि, अलाडि

लड् (ओलडि—Set) 1 P उत्क्षेपणे । to throw up, Desid लिलिंपैति-

लङ् (लडि—Set) 1 P भाषायाम् दीप्तौच । to speak, to shine

लप् (Set) 1 P व्यक्तायां बाचि । to speak, to prate, to whisper, Aor अलपीत् or अलापीत्

लभ् (हु-लभ्-ष—Anit) 1 A. प्राप्तौ । to get, to obtain, to take, to have to find, to be able, to know लब्धाहे, लप्स्यते, अलप्स्यते. अलब्ध, लप्सीय, Pass लभ्यते, लप्स्यते, अलभि or अलाभि, but with प्र, उप Aor प्रालंभि, उपालंभि, Caus लंभयति-ते, अललभद-त-Desid लिप्सते, Deri लब्ध, लभ्य, with आ-आलभ्य, लब्धुं, लब्धवा, लाब्धिम (produced by gain), लभा (gain).

लब् (लवि—Set) 1 A शब्देऽवस्त्रसनेच । to sound, to delay, to fall, to hang down.

लृ (लय—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

लृ॒(Set) 1 P गतौ । to go, to move.

लू॒(Set) 1 P विलासे । to play, Caus लालयति

लृ॒(लृ—Set) 1 U कातौ । to wish, to long for.

लृ॒(Set) 1 P श्लेषणक्रीडनयो । to embrace, to play, to shine.

Aor अलसीत् or अलासीत् Deri. लासित, also लस्त (embraced),

लास्य.

लाघू॒(लाघू—Set) 1 P शोषणालमर्थयो । to dry, to adorn, to suffice, Caus Aor अललाघत—त.

लाघू॒(लाघू—Set) 1 A सामश्ये । to be able, Caus Aor अललाघत—त.

लाज् { Set } 1 P भर्त्सने भर्जनेच । to blame, to fry
लाज् { लाजि }

लांचू॒(लांचि—Set) 1 P लक्षणे । to mark, to distinguish

लिगू॒(लिगि—Set) 1 P गतौ । to go, to move, (with आ to embrace)

ली॒(Anit) 1 P द्रवीकरणे । to melt—लयति, अलयत्, लयतु, लयेयं, लिलाय, लिलयिथ or लिलेथ, लेतास्मि, लेष्यति, अलेष्यत्, अलैषीत्, लीयास, Pass लीयते, लेष्यते or लायिष्यते, अलायि, अलेषि or अला-यिषि, Caus लाययति—ते, अलीलयत्—त Desid .लिर्लीषति, Deri लीत, लेय, लेतु, लेतव्य, लीत्वा, लयत्, लेष्यत्.

लुंचू॒(Set) 1 P. अपनयने । to remove, to pluck, Pass लुच्यते Deri लुचित्वा or लुंचित्वा.

लुंचू॒(लुजि—Set) 1 P हिसा—बलीदान—निकेतन—भाषायां—दीसौच । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine.

लू॒(Set) 1 P विलोडने । to churn, to agitate, to be connected, to wallow, to roll, Caus Aor अलूलुटत्—त or अलुलोटत्—त, Desid लुलुटिष्पति or लुलोटिष्पति, Deri लुटित or लोटित, लुटित्वा or लोटित्वा.

लू॒{ Set } 1 A प्रतिघाते । to resist, to oppose, Aor अलुटत् or अलूटत्, अलूठत् or अलोटिष्ट, Desid लुलुटिष्पते or लुलुटिष्पते, लुलुटिष्पते or लुलोटिष्पते

लुट् (Set) 1 P उपधाते । Aor to strike, to knock down, Caus. A
अलुलुठत्-त or अलुलोडत्-त Desid. लुलुठिषति or लुलोडिषति.

लुइ् (Set) 1 P विलोडने । to churn, to stir, to disturb, Desid.
लुलुडिषति or लुलोडिषति, Deri. लुडित or लोडित, लुडित्वा or,
लोडित्वा.

लुंद् { लुटि } (Set) 1 P. स्तेये—आलस्ये प्रतिधातेच । to steal, to rob,
or
लुइ् { लुटि } to plunder, to be idle, to resist, to be lame.

लुंद् (लुडि—Set) 1 P स्तेये । to steal or rob.

लुथ् (लुथि—Set) 1 P. हिसा—क्लेशनयो । to strike, to suffer pain.

लुञ् (लुचि—Set) 1 P अर्दने । to torment

लुल् (Set) 1 P विधूने । to move to and fro, to stir, to make
tremulous

लुष् (Set) 1 P. भूषायाम् । to decorate

लेप् (लेपृ—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus Aor. आलि—
लेपद-त.

लैण् (लैण्—Set) 1 P. गति—प्रेरण-श्लेषणेषु । to go, to approach, to
embrace, to send.

लोक् { लोक् } (Set) 1 A दर्शने । to see, to perceive, Caus. Aor.
or { लोचृ } अलुलोकत्-त, अलुलोचत्-त

लोड् (लोडृ—Set) 1 P उन्मदे । to be mad, Caus Aor अलुलोडत्-त.

लोष् (लोष्ट—Set) 1 A. संधाते । to heap up.

वक् (Set) 1 P रोपे संधातेच । to be angry, to collect

वख् (See) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor अवस्थीत् or अवास्थीत्

वंक् (वंकि—Set) 1 A. कौटिल्ये गतौच । to be crooked, to go.

वंख् { वंखि } Set 1 P. गतौ । to go, to move.

वघ् (वघि—Set) 1 A. गत्याक्षेपे । to go, to blame.

वज् (Set) 1 P गतौ । to go, to move, Aor अवजीत् or अवाजीत्

वंच् (वंचु—Set) 1 P गतौ । to go, Pass वच्यते, Deri वंचित्वा or वचित्वा or वक्त्वा

वद् (Set) 1 P वेष्टने । to cover, to surround, Aor अवटीत् or अवाटीत्, Caus वाटयति—ते

वट् (घटादि —Set) 1 P परिभाषणे । to speak, Caus वटयति—ते, अवीवटत्—त, Pass Aor अवटि or अवाटि

वठ् (Set) 1 P स्थौल्ये । to become fat, Aor अवठीत् or अवाठीत्

वण् (Set) 1 P शब्दे । to sound Aor. अवणीत् or अवाणीत्, Caus Aor अवीवणत्—त, or अववाणत्—त

वंद् { वटि } { वडि } (Set) 1 P विभाजने । to divide

वद् (वटि—Set) 1 A एकचर्योऽयांसं । to go alone

वद् (Set) 1 P (for A see pages 17 & 18) व्यक्तोऽयांवाचि । to speak, to tell, to describe, to utter, Act उवाद—ऊदे, उवादिथ—ऊदिषे, उद्यासं—वदिषीय, Pass उद्यते, Deri उदित, वाद, also अवद्य (despicable), अनुद्य (unutterable), वदितु, उदित्वा, अनूद्य, वदत्—मान, ऊदिवस्—ऊदान.

वन् (Set) 1 P शब्दे संभक्तौच । to sound, to honour, to aid, Aor अवनीत् or अवानीत् Caus वानयति—ते, Deri वनित, वनितु, वनित्वा.

वन् (वनु—घटादि —Set) 1 P क्रियासामान्ये । to act, Caus. वनयति—ते, Deri वत, वनित्वा, वत्वा.

वंद् (वटि—Set) 1 A अभिवादनस्तुत्यो । to salute respectfully, to praise.

वप् (डु—वप्—Anit) 1 U बीजसताने छेदनेच । to sow, to plant, to procreate, to weave, to shave, to shear, Act उवाप—ऊपे, उवपिथ, उवध्य—ऊपिषे वपास्मि—हे, वप्स्यति—ते, अवप्स्यत्—त, अवप्सीत्—अवप्स. उप्यासं—वप्सीय, Pass उप्यते, वप्स्यते, अवापि, अवप्सि,

Desid विवप्सति—ते, Deri उप्त, वप्तव्य, वाप्य, वप्तुं, उप्त्वा, प्रत्युप्य,
अपिवक्ष ऊपान, उप्त्रिम

वभ् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

वम् (हु-वम—Set) 1 P उद्धिरणेः; to vomit, to drop, to emit, to
give out, to reject, Caus वमयति-ते or वामयति-ते, but with
उद्, उद्वामयति-ते, Deri वमित or वामित, वांत

वय् (वय—Set) 1 A. गतौ । to go, to move

वर्च् (वर्च—Set) 1 A दीप्तौ । to shine

वर्ष् (वर्ष—Set) 1 A स्नेहने । to melt, to love.

वह् (वह—Set) 1 A परिभाषण-हिसा-प्रदानेषु । to speak, to kill or
hurt to give

वल् (वल—Set) 1 A सचरणे सचरणेच । to cover, to move, Caus.
वालयति-ते

वल् (घटादि—Set) 1 P संचरणे सचरणेच । to cover, to move, Caus.
वलयति—ते, Pass. Aor. अवलि, अवालि

वल्ग् (Set) 1 P गतौ । to go, to move, to jump, to gallop, to be
pleased

वल्भ् (वल्भ—Set) 1 A. भोजने । to eat, to devour

वल्ल् (वल्ल—Set) 1 A संचरणे । to be covered, to go, to move.

वल्ह् (वल्ह—Set) 1 A परिभाषण—हिसा-प्रदानेषु । to speak, to kill
or hurt, to give

वश् (Set) 1 P हिंसायाम् । to hurt, to kill, to injure, Aor अव-
षित् or अवाषित्

वस् (Amit) 1 P निवासे । to dwell, to live, Act उवास, उवसिथ
or उवस्थ, वस्तास्मि, वत्स्यति, अवत्स्यत, अवात्सीति, उप्यासै, Pass.
उष्यते, वत्स्यते, अवासि, Caus वासयते, Desid विवत्साति, Deri.
उषित, उषित्वा, प्रोष्य, वस्तुं.

वस्क् (वस्क्-Set) 1 A गतौ । to go, to move.

वह् (Anit) 1 U प्राप्णे to bear, to carry, to flow, to marry, to propel, Act उवाह—ऊहे, उवहिथ or उवोह—ऊहिषे, बोढास्मि-हे, वक्ष्यति—ते, अवक्ष्यतु—त, अवाक्षीत्, अबोह, उद्यास—वक्षीय Pass उद्याते, वक्ष्यते, अवाहि, अवाक्षि, Caus वाहयति-ते, अवीवहत्—त, Desid विवक्षति—ते, Deri ऊढ, वाहा or वद्य, बोहु, ऊद्वा, प्रोहा, वहत्—मान, वक्ष्यत्-माण, ऊहिवस्—ऊहान

वाक्ष् (वाक्षि-Set) 1 P कांक्षायां । to wish, to desire

वांछ् (वाञ्छि-Set) 1 P वांछायाम् । to desire, to wish

वाह् (वाह्-Set) 1 A प्रयत्ने । to endeavour, Caus Aor अव-वाहत्-त

विद् (Set) 1 P आक्रोशेशब्देच । to curse, to sound.

विध् (विधि-Set) 1 A याचने । to beg, to ask, Caus Aor अवि-वेधत्-त

विष् (विषु-Anit) 1 P सेचने । to sprinkle, Act वेषति, विवेष वेष्टास्मि, वेक्ष्यति, विष्यास, Deri विष, विषित्वा or विष्टा, वेषुं

द्वंग् (द्वंगि-Set) 1 P. वर्जने । to abandon, to leave

द्व् (द्व-अ-Set) 1 U आवरणे । to cover, to conceal, Act. वरति-ते, ववार—वव्रे, वरितास्मि—वरीतास्मि-हे, वरिष्यति—वरीष्यति-ते, अवी वरत्—त, अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत, व्रियास वरिषीय.

द्वक् (द्वक्-Set) 1 A आदाने । to accept, to seize, वर्कते, Caus Aor अविट्कत्-त, अववर्कन्-त

द्वभ् (द्वभ्-Set) 1 A आवरणे । to cover

द्वच् (द्वजी-Set) 1 P वर्जने । to avoid, द्वक्षत

द्वत् (द्वत्-Set) 1 A वर्तने । to be, to happen, to be present, to act, to tend to, वर्तते, वृत्ते, वर्तिताहे, वर्तिष्यते, वर्त्स्यति, अवृत्त् अवर्तिष्ट, वर्तिषीय, Caus. Aor अवीवृतत्-त or अववर्तत्-त Desid. विवर्तिषते or विवृत्स्ति, Deri द्वत्त, वतित, वर्तित्वा, द्वत्वा अलुद्वस्य, वर्तितुं.

वृध् (वृधु—Set) 1 A (but P also in the second Future, Aorist, Conditional and Desiderative). वृद्धौ । to increase, to grow, to continue, to become joyful वर्धिष्यते or वर्त्याति, अवर्धिष्यते or अवर्त्यते, अवृधत् or अवर्धिष्ट, वर्धिषीय, Caus. Aor अवीवृधत्—त or अववर्धत्—त, Desid विवर्धिषते or विवृत्सति, Derl वृद्ध, वर्धितुं, वृद्धा or वर्धित्वा.

वृष् (वृषु—Set) 1 P सेचन—हिंसा—क्लेशनेषु । to rain, to sprinkle, to kill, to afflict, to give pain, Caus Aor अवीवृषत्—ते or अववर्षत्—त, Derl. वृष्ट, वृष्ट or वर्षित्वा.

वे (वे—क्र—Anit) 1 U तंतुसंताने । to weave, to sew, to compose वयति—ते उवाय—ऊवे or ऊये, उवयिथ—ऊविषे or ऊयिषे (also ववै—ववे, वविथ or ववाथ—वविषे), वातास्मि—हे, वास्यति—ते, अवास्यत्—त, अवासीत्—अवास्त, ऊयास—वासीय, Pass. ऊयते, वाताहे or वायिताहे, अवाहि, अवासि or अवायिषि, Caus वाययति—ते, अवीवयत्—त, Desid विवासति—ते, Derl उत, वेय, वातव्य, वातुं उत्वा, प्रवाय, वयत्—मान, वास्यत्—मान

वेण् { वेणृ } —Set 1 U गति—ज्ञान—चिता—निशामन—वादित्र—ग्रह—
or { वेन् } जोषु । to go, to know, to consider, to play on an
वेन् { वेन्त् } instrument, to take, Caus Aor अविवेणत्—त,
अविवेनत्—त.

वेथ् (वेयृ—Set) 1 A याचने । to beg, to ask, Caus. Aor.
अविवेथत्—त

वेप् (हु—वेप्—Set) 1 A कपने । to tremble, to shake, Caus. वेपयति,
Aor. अविवेपत्.

वेल् { वेल } Set 1 P. चलने । to go, to move, to shake, to
वेल् { वेल् } tremble, Caus वेलयति, Aor अविवेलत्

वेष्ट् (वेष्ट—Set) 1 A वेष्टने । to surround, to dress, Caus. Aor.
अविवेष्टत्—त or अववेष्टत्—त *

वेह् (वेह—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor.
अविवेहत्—त

बै (ओ—बै—Anit) 1 P शोषणे । to be dry, to be languid, Act वायति, Caus वापयति—ते, but when meaning “ to shake, to tremble ” वाजयति—ते, Aor अवीवपत्—त or अविवजत्—त Desid. विवासति, Deri. वान, निर्वाण

चरथ् (घटादि—Set) 1 A भयचलनयो । to be vexed, to fear, to become dry, Caus न्यशयति only Aor अविव्यथत्—त, Pass. Aor. अव्यथि—अव्याथि.

चय् (चय्य—Set) 1 U गतौ । to go, to move

छो (छे—छ्र—Anit) 1 U संवरणे । to cover, to veil, Act व्ययति—ते, विव्याय—विव्ये, विव्ययिथ, विव्यिषे, व्यातास्मि—है, व्यास्यति—ते, अव्यास्यत्—त, अव्यासीत्—अव्यास्त, वीयासं—व्यासीय, Pass-वीयते, व्यास्यते or व्यायिष्यते, अव्यायि, Caus व्याययति—ते, अविव्ययत्—त, Desid विव्यासति—ते Deri वात, व्येय, व्यातुं वीत्वा संव्याय, परिव्याय or परिवीय

ब्रज् (Set) 1 P. गतौ । to go.

ब्रण् (Set) 1 P शब्दे । to sound, Aor अब्रणीत् or अब्राणीत्.

शंक् (शकि—Set) 1 A शंकायाम् । to fear, to doubt, to suspect.

शच् (शच—Set) 1 A व्यक्तायाम्बद्धाचि । to speak, to say, to tell

शद् (Set) 1 P रुजाविशारणगत्यवसादेनषु । to be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary, Aor अशाठीत् or अशाटीत्

शद् (Set) 1 P कैतवे । to cheat, to defraud, Aor. अशाठीत् or अशाटीत्

शण् (घटादि—Set) 1 P दानेगतौच । to give, to go, Aor अशणीत् or अशाणीत्, Caus शणयति—ते, Pass Aor अशणि—अशाणि

शङ् (शडि—Set) 1 A रुजायां संघातेच । to hurt, to cause disease, to collect.

शद् (शद—Anit) 1 P (A in conjugational tenses) शातने ।
to perish, to fall, to wither, to decay शीयते, अशीयत, शीयतां, शीयिथ, शशाद, शेदिथ, or शशत्थ, शत्तास्मि, शत्तयति, अशत्तयता

अशदृत्, शाद्यास, Caus. शातयति-तं, but शाद्याति ते, meaning 'to cause to go' अशीशतत्-त, अशीशदृत् Desid. शिशत्सति, Deri शन्न, शच्चं, शत्वा, आशद्य, शीयमान.

शाप् (शप्—Anit) 1 U आक्रोशि । to curse, to imprecate, to swear (A to conjure, to promise, to blame) शापस्मि—हे, शप्त्यति—ते, अशप्त्यद—त, अशाप्तीत्—अशास, शप्त्यास, शप्तीय, Caus. शापयति—ते, अशीशपत्—त, Desid. शिशप्ति—ते, Deri शप्त, शप्त्य, शप्तुं, शप्त्वा

शर्व् (Set) 1 P गतौ । to go, to move

शर्व् (Set) 1 P हिसायाम् । to kill

शल् (Set) 1 P गतौ । to go, to move

शल् (शल्—Set) 1 A चलनसवरणयो । to shake, to cover.

शल्भ् (शल्भ—Set) 1 A कृत्यने । to praise, to boast

शब् (Set) 1 P गतौ । to go, to move, Aor अशबीत्—अशाबीत्.

शञ् (Set) 1 P प्लुतगतौ । to jump, to dance, Aor अशञीत् अशाशन्ति

शष् (Set) 1 P हिसायाम् । to kill, Aor. अशषीत्, अशाषीत्.

शम् (शमु—Set) 1 P. हिसायाम् । to kill, Aor अशस्ति, अशास्ति, Deri. शस्त, शस्त्वा, or शसित्वा

शंस् (शंस्तु—Set) 1 P स्तुतौ दुर्गतौच । to praise, to be in distress, to tell, to indicate, Bene शस्यास, Pass शस्यते, Deri शस्त.

शस्य or शंस्य, शंसितुं, शसित्वा or शस्त्वा, प्रशस्य

शस् (आदृशसि—Set) 1 A always with आ इच्छायाम् । to wish, to expect, to bless, Bene आजंसिषीय, Pass आशम्यते, Deri आशस्ति

शाम् (शाम्—Set) 1 P. व्यासौ । to pervade, Caus Aor अशाशास्तत्.

शाङ् (शाङ्—Set) 1 A श्रुतायाम् । to praise, Caus Aor अश-शाङ्तत्—त.

शान् (शान्—Set) 1 U तेनने । to whet, Act शीशांसति—ते, शीशासाचकार—चक्रे, शाशासितास्मि—हे

शाल् (शाल्व—Set) 1 A. श्लाघायांदीसौचं । to praise, to shine, to be endowed with, to tell, Caus Aor अशशालत्—त

शिक्ष् (शिक्ष—Set) 1 A. विद्योपादाने । to learn, to practise.

शिव् (शिवि—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शिव् (शिवि—Set) 1 P. आग्राणे । to smell.

शिद् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

शिष् (considered Anit by Madhav and others but it is Set according to Bopadeo and others) 1 P हिंसायास् । to kill, to leave as a remainder शेषति, शेषितास्मि—शेषास्मि, शेषिष्यति—शेषयति

शिक् (शीकु—Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, to wet, Caus Aor अशीशीकत्—त

शीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to be angry, to touch, Caus Aor अशीशिकत्—त

शीभ् (शीभृ—Set) 1 A. कल्पने । to boast, Caus Aor अशीशीभत्—त

शील् (Set) 1 P. समाधौ । to meditate, to intend.

शुच् (Set) 1 P. शोके । to regret, to grieve for, to bewail, Desid. शुशोचिष्यति or शुद्धुचिष्यति, Caus. Aor अशुशुचत्—त, Deri. शुचित or शोचित, शुचित्वा or शोचित्वा

शुच्य् (Set) 1 P. स्नान—पीडन—सुरा—संधानेषु । to perform ablution, to squeeze out juice, to distil

शुद् { Set } 1 P. प्रतिघाते । to resist, to go lame
शुद् { शुठि } 1 P. शुद्धौ । to purify.

शुभ् { Set } 1 P. भाषणे भासने हिंसायांचं । to speak, to shine, to kill, Aor. अशोभीत्, Desid शुशुभिषति or शुशोभिषति, शुशुभिषति.

शुभ् (शुभ—Set) 1 A. दीसौ । to shine, to look beautiful, Aor. अशुभत् or अशोभिष्ट Desid शुशुभिषते or शुशोभिषते, Deri शुभित or शोभित, शुभित्वा or शोभित्वा.

शूल (Set) 1 P रुजायांसंघातेच । to be ill, to collect.

शूष् (Set) 1 P प्रसवे । to bring forth.

शृथ् (शृथु—Set) 1 A (but P also in the 2nd Future, Aorist and Conditional) शब्दकुत्सायां । to break wind, शर्धिताहे, शर्धिष्यते or शर्त्यति, अशर्धिष्यत, अशर्त्यत, अगृधत्, अशर्धिष्ट, Caus Aor अशर्शर्थत्—त, or अशिगृधत्—त Desid शिशर्धिष्टते, शिशृत्सति, Deri शृद्ध, शृद्धा or शर्धित्वा

शृध् (शृथु—Set) 1 U उन्दने । to moisten, to wet, to cut off.

शेल् (शेलु—Set) 1 P गतौ । to go, to move, Caus, Aor. अशिशेलत्—त.

शेव् (शेवु—Set) 1 A सेवने । to worship, to serve, Caus. Aor. अशिशेवत्—त

शै (Anit) 1 P पाके । to cook, शायति, शशौ, शशिथ, शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशासीत, शायासं

शोण् (शोणू—Set) 1 P. वर्णगत्यो । to be red, to go, Caus Aor. अग्नुशोणत्—त.

शौद् (शौद्ध—Set) 1 P गर्वे । to be proud, Caus Aor अग्नुशौटत्—त.

श्चुत् { श्वुतिर् } (Set) 1 P क्षरणे । to ooze, to diffuse Aor अश्च- or श्चुत् { तत् or अश्वेतीत्, Desid चुश्चुतिष्पति, or चुश्वोतिष्पति श्चयुत् } श्वयुतिर् { श्चुतित् or श्वातित, श्चुतित्वा, or श्वोतित्वा }

श्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink

श्यै (श्यै—ट्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to move, to wither to dry up, Deri श्यान, also शीनि or शीत (cold).

अंक { अकि—Set) 1 A. } गतौ । to go, to move.
अंग् { अग्नि—Set) 1 P } गतौ । to go, to move.

अण् (घटादि—Set) 1 P दाने । to give, Aor. अशणीत्, भशणीत्, Caus अणयति—ते, Pass. Aor अभाणि

अथ् (घटादि—Set) 1 P. हिसायाम् । to kill

अंथ् (आथि—Set) 1 A शैथिल्ये । to loosen.

अंभ् (अंभु—Set) 1 A प्रमादे । to be careless, to err.

अभि (अभि—Set) 1 U सेवायां । to serve, to depend upon अयति—ते, शिश्राय—शिश्रिये, अयितास्मि—हे, श्रीयासं—अयिषीय, Pass. अयते, Caus आशयति—ते, अशिश्रयत्—त, Desid शिश्रीषति—ते or शिश्रायिषति—ते.

अभिष् (अभिषु—Set) 1 P दाहे । to burn, Deri अभिष्ट, अभिषित्वा, अभिष्ट्वा or अभिष्टा.

अग् (Anit) 1 P गतौ । to go, to move

अग्नि (Amit) 1 P. अपणे । to cook, Bene आयासं or अरेयास.

ओण् (ओणृ—Set) 1 P. संघाते । to heap together, to collect

शुल्कः { शुलक्ति—Set 1 A. } गतौ । to go, to move.
शुल्गः { शुलगि—Set 1 P. }

श्लथ् (घटादि—Set) 1 P हिंसायास् । to hurt, Aor अश्लथीत्, अश्लाथीत् Caus. श्लथयति—ते Pass Aor अश्लधि, अश्लाधि.

शाख् (शाखृ—Set) 1 P. व्याप्तौ । to pervade, to penetrate, Caus. Aor अशाश्लासत्—त.

श्लाघ् (श्लाघ—Set) 1 A कर्त्थने । to praise, to flatter, to boast
Caus Aor अशाश्लाघत्—त

शिष् (शिषु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. अभिष्ट, अभिषित्वा, अभिष्ट्वा or अभिष्टा.

शोकः { शोकृ—Set } 1 A संघाते । to heap together, to collect, to versify, Caus. Aor अशुश्लोकत्—त

ओण् (ओणृ—Set) 1 P संघाते । to collect, Caus. Aor. अशुओणत्—त,

श्वकः { श्वकि }
श्वच् { श्वच्चि }
श्वच् { श्वच्चि } (Set) 1 A. गतौ । to go.

श्वल्, श्वल् (Set) 1 P आशुगमने । to run.

श्वि (हु—ओ—श्वि Set) 1 P गतिवृद्ध्यौ । to moye, to increase, to

श्वयितास्मि, अश्वयीत्, अश्वियत्, अश्वत्, शूयासं, Pass शूयते, श्वयिष्यते or श्वायिष्यते, अश्वायि, Caus श्वाययति—ते, Aor अश्व-श्वयत्-त, or अश्वश्ववत्—त, Desid श्वश्वयिषति, Desid. of the Caus श्वश्वाययिषति—ते, or श्वश्वाययिषति—ते, Deri. शून्, श्वय, श्वयितुं, श्वयित्वा, उच्छृङ्घ

श्वित् (श्विता-Set) 1 A. वर्णे । to be white, Aor. अश्वितत्, अश्वेतिट, Deri. श्वेदित्, श्वित्

. **श्विद्** (श्विदि-Set) 1 A. श्वेते । to be white

***षिद्** (षिदु-Set) 1 P. निरसने । to spit, to sputter षीषति, तिषेव or टिषेव, Cau Aor अटिषिवत् or अतिषिवत्, Desid तिषेविषति, तुष्ठृष्टाति, द्वुष्ठृष्टाति, Deri. षधूत, षेवित्वा, षचूत्वा

ष्वष्क् (ष्वष्क-Set) 1 A. गतौ । to go

सग् (षगे-घटादि—Set) 1 P संवरणे । to cover, Caus. सगयति—ते.

सच् (षच्-Set) 1 A. सेचने सेवनेच । to sprinkle, to serve.

संच् (षंच्-Set) 1 U. समवाये । to be associated with, Aor अस-चीत्, असाचीत्.

संज् (षंज्-Anit) 1 P. संगे । to cling to, to fasten, to embrace, Act सजति, असज्जेत्, सजत्, सज्जेयं, ससंज, ससजिथ, ससंकथ, संकता-स्मि, सक्षयति, असंक्षयत्, असांक्षीत्, सज्यासं, Pass सज्यते, संक्षयते, असंजि, Desid सिसंक्षति, (अभिषिष्क्षति). Deri सक्त, संज, संक्षतुं; सक्त्वा, सजत्, सेजिवस्.

सद् (षद्-Set) 1 P अवयवे । to be a part or portion, Aor असटीत्, असाटीत्.

सद् (षद्-Anit) 1 P. विशारणगत्यवसादनेषु । to divide, to break,

* A number of roots beginning with स् are written in the Dhâtupâtha with श् to indicate that the स् is changed to श् after certain prepositions. These roots will be found under स् in their proper order.

to go, to wither, to despond, to be weary, Act सीदति, असी-
दत्, सीदतु, सीदेयं, (निषीदति), ससाद, सेविथ, ससत्थ, सत्तास्मि,
सत्स्यति, असत्स्यत्, असदत्, सद्यासं, Desid सिषत्सति, निषित्सति,
Deri. सक्त, साद, सन्तु, सत्त्वा, निषय, सीदत्, सेदिवस्.

सन् (षण्—Set) 1 P. संभक्तौ । to divide, Aor. असनीत्, असानीत्,
Bene सन्यासं, सायासं, Pass सन्यते, सायते, असानि. Caus. सान-
यति—ते, असीषनत्—त, Desid सिषानिति or सिषासति

सप् (षप्—Set) 1 P. समवाये । to connect, Aor. असपीत्, असापीत्

सम् (षष्ठि—Set) 1 P. वैकल्ये । to be composed

संव् (षब्—Set) 1 P. संवधते । to go, to creep

सर्व् (षर्व—Set) 1 P. गतौ । to go, to move

सर्व् (षर्व—Set) 1 P. गतौ हिसायांच । to go, to kill

सल् (षल्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move

सस्त्र् (षस्त्र¹—Set) 1 U. गतौ । to go, to become ready, Act
सज्जति—ते, etc.

सह (षह—Set) 1 A मर्षणे । to suffer, to forbear, to be patient,
to wait, to be able to resist, to conquer, to stop, Act सेहि-
ताहे or सोढाहे, Deri सोढ, परिसोढ, विसोढ, सहितव्य or सोढव्य,
सहितु or सोढुं, सहित्वा or सोढ्वा, प्रसद्य, सहमान, सेहान

सिद् (षिट्—Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

सिध् (षिधु—Set) 1 P. गतौ । to go, (The initial स् is not changed
to ष् after prepositions in this case) Desid सिसिधिष्ठि or
सिसेधिष्ठि, Deri. सिद्ध, सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्धा

सिध् (षिधू—Wet) 1 P. शाक्षे मांगत्येच । to ordain, to instruct,
to do an auspicious act, to turn out auspiciously, to ward
off, to restrain, to interdict, Act सिषेध, सिषेधिथ or सिषेद्ध,
सेधितास्मि, or सेद्धास्मि सेधिष्ठति or सेत्स्यति, असेधिष्ठत् or असे-
त्स्यत्, असैत्सीत् or असेधीत्, सिध्यासं, Desid. सिषित्सति or सिसे-
धिष्ठति or सिसिधिष्ठति, Deri. सिद्ध, सेद्धव्य or सेधितव्य, सेधितुं or
सेढुं, सिध्वा, or सेधित्वा or सिधित्वा

सिन्ध् (षिवि—Set) 1 P सेचने । to sprinkle

सिभ् (षिभु—Set) 1 P हिंसायां । to kill, Derl. सिंध, सिभित्वा, सेभित्वा, सिंध्वा, सेभित्वा.

सिभ् (षिभु—Set) 1 P हिंसाया । to kill, Derl. सिंध, सिभित्वा, सिंध्वा-
सीक् (सीक् Set) 1 A सेचने । to sprinkle, Caus. Aor. असिसीकत्-त.

उ (उ—Anit) 1 P प्रसवैश्वर्ययो । to bring forth, to possess power or supremacy, to permit Act सवति, सुवाद, सुषविथ, सुषोथ, सोतास्मि, सोष्यति, असार्षीत्, असार्षीत्, सूयासं, Pass सूयहे असार्वि, Caus सावयति—ते, असूर्षवित्—त, Desid छुसूषति, Derl. उत, सुत्वा, प्रसुत्य, सोतुं

उभ् { उभ् } { उभ् } { उभ् } (Set) 1 P भाषाहिसयो । to speak, to kill

सूद् (शूद्—Set) 1 A क्षणे । to distil, to strike, to hurt, to destroy, to leak, to deposit

सूर्क्ष् (शूर्क्ष्—Set) 1 P आदरे । to respect

सूर्क्ष्य् (शूर्क्ष्य्—Set) 1 P ईर्ष्यायां । to envy, to despise.

सृ (Anit) 1 P गतौ । to go, to move, to approach, to slip, to blow, to flow, Act सराति, ससार, सर्तास्मि, सरिष्यति, असरिष्यत्, असार्षीत्, स्त्रियासं, Pass स्त्रियते, सरिष्यते or सारिष्यते, असारि, Caus सारयति—ते, असीसरत्-त, Desid सिसीर्षति, Derl. सृत, सर्तव्य, सार्य, सर्तुं, सृत्वा, अपसृत्य, सरत्, सरिष्यत, सस्त्रवस्.

सृ (Anit) 1 P आशुगमने । to run, Act धावति, अधावत, धावतु, धावेयं

सृप् (मृप्त—Anit) 1 P गतौ । to go, to creep, Act सर्पति, सर्पस्य, सर्पास्मि or स्त्रप्तास्मि, सप्त्यति or स्त्रप्त्यति असप्त्यत् or अस्त्रप्त्यत्, असृपत्, सृप्यासं, Pass सृप्यते, सप्त्यते, or स्त्रप्त्यते, असार्पि, Caus. सर्पयति—ते, असर्पत्—त or असीसृपत्—त Desid. सिस्त्रप्तसति, Derl. सृप्त, सर्पितव्य or स्त्रप्तव्य, सृप्त्य, सर्प्तुं. or स्त्रप्तुं.

स्वभू { शृष्टु } (Set) 1 P, हिंसायां । to kill, to slay, Deri सूच्य, संभू { शृष्टु } सूभित्वा or सूच्यत्वा.

सेहू (सेण्ठु—Set) 1 A गतौ । to go, to move, Caus Aor असिसेकत्-त सेल (पेल—Set) 1 P गतौ । to go, to move, Caus Aor असिपेलत्-त.

सेवू (जेवू—Set) 1 A सेवने । to serve, to honour, to follow, to use, to enjoy, to cultivate, to practise, to devote oneself to, to inhabit, to frequent, to guard, to protect, Caus Aor. असिषेवत्-त.

सै (ऐ—Amit) 1 P क्षये । to waste away, to decline

स्कद् (स्कंदिर—Amit) 1 P गतिशोषणयो । to go, to be dry, Act स्कंत्तारिमि, स्कंत्स्यति, अस्कंत्स्यत्, अस्कदत्, or अस्कांत्सीति, स्कद्यास Pass स्कद्यते, Deri स्कन्न, विस्कन्न, परिस्कन्न, or, परिष्कण, स्कंतुं, स्कच्चा

स्कंश् (स्काभि—Set) 1 A ग्रातिबंधने । to obstruct.

स्कुँद् (स्कुडि—Set) 1 A आप्रवणे । to jump, to raise, to lift

स्खद् (घटादि—Set) 1 A विद्रावणे । to destroy, to cut, Caus. स्खदयति—ते

स्खल् (घटादि—Set) 1 P संचलने । to stumble, to totter, to deviate, to blunder, to err, to stammer, to drop, Caus. स्खलयति—ते

स्तक् (षक्ष-घटादि—Set) 1 P. प्रतिघाते । to resist, to repel, Aor. अस्तकीत्, अस्ताकीत्, Caus स्तकयति—ते

स्तक्ष् (षक्ष—Set) 1 P. गतौ । to go, to move

स्तग् (षगे-घटादि—Set) 1 P संवरणे । to cover, Caus स्तगयति—ते, अतिष्ठगत्-त,

स्तन् (घटादि—Set) 1 P शब्दे । to sound, to thunder.

स्तम् (षम—Set) 1 P. वैक्ष्ये अवैक्ष्येच । to be confused, not to be confused.

स्तंभ् (षभि—Set) 1 A ग्रातिबंधने । to stop, to hinder, to become stiff or naughty, to paralyze, to fix firmly.

स्तिप् (शिपु—Set) 1 A. शरणे । to ooze, Caus Aor. अतिष्टेपत्-त.

स्तुच् (शुच्—Set) 1 A प्रसादे । to be pleased

स्तुभ (शुभ—Set) 1 A. संभे । to stop, Deri स्तुध्य, स्तुभित्वा,
स्तोभित्वा, स्तुद्वा

स्तुक्ष (शुक्ष—Set) 1 P गतौ । to go, to move.

स्तेप् (शेपु—Set) 1 A. क्षरणे । to ooze, Caus Aor अतिष्टेपत्-त

स्तै (ष्टै—Anit) 1 P वेष्टने । to cover, to adorn

स्त्यै (ष्ट्यै—Anit) 1 P शब्दसंघातयोऽि to sound, to collect into a
heap, to spread about, to crowd, Caus स्थापयति—ते आतस्त्य-
पत्-त or अतिष्टयत्-त Desid तिस्त्यासति, तिष्ट्यासति

स्थग् (षग्—घटादि—Set) 1 P संवरणे । to cover, to conceal, Caus
स्थगयति—ते, अतिष्टगत्-त

स्थल् (षल्—Set) 1 P स्थाने to stand firm

स्था (षा—Anit) 1 P (for A see page 18). गतिनिवृत्तौ । to stand,
to stay, to be, तिष्टति—ते, तस्थौ-स्थे, तस्थिथ or तस्थाथ-स्थिषे.
स्थातास्मि-हे अस्थात्-अस्थित स्थेयास-स्थासीय. Pass स्थीयते
स्थास्यते or स्थायिष्यते अस्थायि Caus स्थापयति—ते अतिष्टिपत्-
त Desid तिष्टासति—ते Deri स्थित-स्थेय. स्थातुं. स्थित्वा. तिष्टाय,
तिष्टद-मान. स्थमस्यत्-मान तस्थिवस्-तस्थान

स्तै (ष्टै—Anit) 1 P. वेष्टनेशोभायाच । to cover, to wrap, to adorn

स्पंद् (स्पदि—Set) 1 A. किञ्चिच्चलने । to throb, to quiver, Caus.
स्पंदयति, अपस्पंदत.

स्पर्ध् (स्पर्धि—Set) 1 A. संघर्षे । to contend with, to vie with, to emu-
late, to challenge

स्पश् (स्पश्च!—Set) 1 U बाधन स्पर्शनयो । to obstruct, to touch, to
perceive clearly, to undertake, to string together, Aor
अस्पशीत्, अस्पशीति.

स्फाय् (स्फायी—Set) 1 A दृढ़ौ । to grow fat, to increase, to expand, Caus स्फावयति—ते, अपिस्फवत्—त. Deri स्फीत.

स्फुद् (स्फुट—Set) 1 A. विकसने । to burst, to blossom, to blow, Desid पुस्फुटिष्ठते, पुस्फोटिष्ठते, Deri स्फुटित or स्फोटित.

स्फुद् (स्फुटिर—Set) 1 P. विशरणे । to split open, Aor अस्फुटत् or अस्फोटीत्, Desid एस्फुटिष्ठति or पुस्फोटिष्ठति.

स्फुंद् { स्फुटि—Set 1 P }
स्फुड् { स्फुटि—Set 1 A } विकसने । to open, to expand

स्फुच्छ्वा (स्फुच्छा—Set) 1 P विस्तृतौ । to spread, to extend, to forget, Act स्फुच्छति, Deri स्फुच्छित्, स्फुर्ण.

स्फूर्ज् (हुओ—स्फूर्जा—Set) 1 P वत्रनिघोषे । to thunder, to explode, to glitter, to burst, Deri स्फूर्जित्, स्फूर्ण स्फूर्जश्च (a clap of thunder)

स्मि (मि—इ—Anit) 1 A ईषद्वसने । to smile, to expand, to bloom, Act. समयते, सिभिष्ये, स्मेताहे, स्मेष्यते, अस्मेष्यत, अस्मेष्ट, स्मेषीय, Pass स्मीयते, स्मेष्यते or स्मायिष्यते, अस्मायि, अस्मेषि or अस्मायिषि, Caus स्माययति or स्मापयते, असिष्यमयत् or असिष्यमपत्, Desid सिस्मयिषते

स्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink

स्मृ (Amit) 1 P चितायाम् । to remember, to recollect, to think upon, to recite mentally, to record in a “ Smriti ”, Act स्मरति, सस्मार, सस्मर्थ, स्मर्तास्मि, स्मरिष्यति, अस्मरिष्यत्, अस्मार्पात्, स्मर्यासि, Pass स्मर्यते, अस्मारि, स्मरिष्यते or स्मारिष्यते, Caus स्मरयति—ते, Desid स्मस्मूषते, Deri. स्मृत, स्मर्तुं स्मृत्वा

स्मृ (घटादि—Amit) 1 P आव्याने । to long for, to regret, Caus स्मरयति—ते.

स्यंद् (स्यंड—Wet) 1 A प्रस्त्रवणे । to ooze, to feel, Act सस्यंदे, सस्यंदिषे or सस्यंस्से, स्यंदिताहे—स्यंत्ताहे, स्यंदिष्यते or संत्स्यते—ति, अस्यंदत्, अस्यंद्रिष्ट, अस्यंत्त, स्यंदिषीय or स्यंत्सीय, Pass. स्यंद्यते,

स्यंदिव्यते, or स्यत्यते, अस्यंदि, Desid सिस्यंदिष्टते or सिस्यत्यते-
ति, Deri स्यन्न, स्यदितव्य or स्यंतव्य, स्यदितुं or स्यंतुं, स्यंदित्वा,
स्यत्त्वा

स्यम् (स्यम्—Set) 1 P शब्दे । to sound, to shout, Deri. स्यात्,
स्यमित्वा, स्यांत्वा

स्नंक् (स्नकि—Set) 1 A गतौ । to go, to move

स्नभ् (स्नभु—Set) 1 A प्रमादे विश्वासेच । to err, to entrust Aor
अस्मभत्, अस्मधिष्ठ, Deri. स्नध, स्नमित्वा, स्नव्यवा

स्नस् (स्नसु—Set) 1 A अवस्थसने । to fall down, to drop, to slip off,
to hang down Aor अस्मसत् or अस्मसिष्ट

बु (Amit) 1 P गतौ । to go, to flow, Aor, अन्नोद्यत् or
असुषुवत्

स्नेह् (स्नेहु—Set) 1 A गतौ । to go, to move, Caus Aor
असिनेकत्—त

स्वंज् (व्वंज—Amit) 1 A परिव्यगे । to embrace, to clasp, to encircle,
Act स्वजते, अस्वजत, स्वजतां, स्वजेय, सस्वजे, or सस्वजे, स्वंकाहे,
स्वक्षयते, अस्वक्षयत, अस्वंकत, स्वक्षीय, Pass स्वज्यते, स्वंक्षयते, अस्वंजि,
Desid सिस्वंक्षते, Deri स्वक्त, स्वंकतुं, स्वंकत्वा or स्वकत्वा,
परिव्यज्य.

स्वद् (व्वद्—Set) 1 A आस्वादने । to be pleasant to the taste,
to be liked, to taste, to eat, to please, Caus. Aor.
असिष्वदत्—त.

स्वन् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to sing, Aor. अस्वनीत् or
अस्वानीति, Caus स्वानयति—ते, Deri स्वनित, आस्वांत or आस्व-
नित् स्वानं (the mind).

स्वन् (घटादि —Set) 1 P. अवतसने । to deck, to adorn, Caus.
स्वनयति—ते

स्वई (स्वई—Set) 1 A आस्वादने । to taste, to be pleasing

१ स्वाद् (स्वाद्—Set) 1 A. आस्वादने । to taste, to be pleasing, Caus
Aor असिस्वादत्-त

स्विद् (चि—चिद्—Set) 1 A स्नेहनमोचनयो । to be greasy, to
perspire, to be disturbed, to quit, Aor अस्विदत् or अस्वे-
दिष्ट, Caus, Aor असिचिदित्-त, Desid सिस्वेदिषते or सिस्व-
दिषते, Deri स्विद्ध or स्विदित or स्वेदित, स्वेदित्वा or स्विदित्वा.

सृ (Wet) 1 P (but A after स) शब्दोपतापयो । to sound,
to praise, to pain, to go, Act स्वरितास्मि—हे or स्वर्तास्मि—
हे, स्वरिष्यति—ते, अस्वरिष्यत्—त, अस्वारीत् or अस्वार्षित्, स्वर्यास्,
स्वरिषीय or स्वर्षीय, Pass स्वर्यते, स्वरिष्यते or स्वारिष्यते, अस्वारि,
Derid सिस्वरिषति—ते or भुस्वर्षति—ते, Deri. सृत्, स्वरित्व्य or
स्वर्तव्य, स्वरितुं or स्वतुं

हृ (Set) 1 P दीप्तौ । to shine, Aor अहटीत्, अहाटीत्

• हृ (Set) 1 P प्लुतिष्ठत्वयो । to leap, to be wicked, to treat
with violence, Aor अहटीत्, अहाटीत्

हृ (Amit) 1 A पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement,
Act हृदते, जहदे, हत्ताहे, हत्त्यते, अहत्त, हत्तीय, Caus हादयति,
अनजिहृदत् Desid जिहत्तते, Deri. हञ्च, हत्त्वा, हत्तुं

हम्म { Set } 1 P गनौ । to go, to move
हय् { Set } 1 P गतिकांत्यो । to go, to shine

हल् (Set) 1 P विलेखनेगतौच । to plough, to make fur-
rows, to go

हस् (Set) 1 P हसने । to laugh, to smile, to joke, to open,
to resemble, to ridicule

हिक् (हिक्—Set) 1 U अव्यक्तेशब्दे । to make any indistinct
sound

हिट् (Set) 1 P आक्रोशे । to curse, to swear, to shout

हिड् (हिडि—Set) 1 A गत्यनादश्यो । to go, to wander, to
disregard

हिन्द् (हिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to satisfy.

हिंस् (Set) 1 P. हिसायाम् । to kill

इइ (इइ—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus Aor अजुहूडत—त.

इुइ (इुडि—Set) 1 A संघाते-वरणे-हरणेच । to collect, to select, to take away.

हुर्क् (हुर्ढा—Set) 1 P कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हुर्छति, Deri हुर्छित, हुर्ण

हुख् (Set) 1 P. गतौ । to go

हुइ (हुइ—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus Aor अजुहूडत—त

ह (ह-अ-—Anit) 1 U. हरणे । to carry, to bring, to take, to steal, to acquire, to captivate, to charm, Act हराति—ते, जहार, जहे, जहर्थ, जहिषे, हर्तास्मि-हे, हरिष्यति—ते, अहरिष्यत्—त, अहार्षित्, अहृत, हियासं, हृषीय, Pass हियते, हरिष्यते or हारिष्यते, अहारि, Caus हारयति—ते, अजिहरत—त, Desid जिही-र्षति—ते, Deri हृत हर्तव्य, हार्य, हृतु, हृत्वा.

हुष् (हुषु—Set) 1 P. अलीके । to tell a lie Caus Aor अजहर्षत—त or अजीहृषत—त, Deri हृष्ट, हृषित्वा or हृष्टा, हृषितु.

हेद् { हेट् } Set 1 A विवाधायां । to be wicked, to vex, Caus Aor.
हेद् { हेठ् } अजीहिठत्—त, अजिहेठत्—त

हेड् (घटादि—Set) 1 P. वेणने । to surround, to clothe, Caus. हिड्यति—ते, Pass हेड्यते, Aor अहिडि or अहीडि.

हेड् (हेडु—Set) 1 A अनादरे । to disregard, Caus Aor अजिहेडत्—त

हेष् (हेषु—Set) 1 A अव्यक्ते शङ्खे । to bray, to roar, (in general) to neigh (as a horse)

होइ (Set) 1 P. चलने । to go, to move

होइ (होइ—Set) 1 A अनादरे । to disregard, Caus Aor अजुहोडत्—त

झाल् (घटादि—Set) 1 P. चलने । to shake, to go, Caus झालयति—ते or झालयति—ते, when with a preposition, झालयति—ते only.

१ हग् (हगे घटादि—Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Aor
अहगीति, Caus हगयति—ते

हस् (Set) 1 P शद्वेलाघबेच । to sound, to become small, Aor.
अहसीत् or अहासीत्

हाद् (हाद्—Set) 1 A. अव्यक्तेशद्वे । to sound, to row.

हीछ् (Set) 1 P लज्जायाम् । to be ashamed or modest, to
blush,—हीच्छति

हेष् (हेष्—Set) 1 A. अव्यक्तेशद्वे । to neigh (as a horse), to go,
to creep, Caus, Aor अजिहेषत्-त

हग् (हगे-घटादि—Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus.
हगयति—ते, Aor. अहगीत्

हस् (Set) 1 P शद्वे । to sound, Aor अहसीत्, अहासीत्

हाद् (हादी—Set) 1 A. अव्यक्तेशद्वेसुखेच । to sound, to be glad,
Deri हन्त

हल् (Set) 1 P चलने वैकुञ्ज्येच । to move, to shake, to be confused,
to be afflicted, Caus हलयति—ते, ह्वालयति—ते but with a
preposition हलयति—ते only.

हृ (Amit) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हृतास्मि,
हृरिष्यति, अह्रार्थात्, हृर्यासं, Pass हृर्यते, Desid ज्ञहृष्टति.

हे (हे—अ—Amit) 1 U स्पर्धयांशद्वेच । to vie with, to challenge,
to call, to ask, to invoke, Act हृयति—ते, अहृयत्-त हृयतु-तां,
हृयेयं-य, ज्ञहाव, ज्ञवेह, ह्वातास्मि-हे, ह्वास्यति—ते, अह्वास्यत्—त,
अहृत्—त or अह्रास्त, हृयासं, ह्वासीय, Pass हृयते, ह्वास्यते
or ह्वायिष्यते, अह्रायि, Caus ह्वाययति—ते, अज्ञहृवत्—त or अज्ञहा-
वत्—त, Desid ज्ञहृष्टति—ते, Desid of the Caus ज्ञहावयिष्यति—ते,
Deri हृत, हृय, ह्वातुं हृत्वा, आहृय, हृयत्—मान, ज्ञहृवस्—वान

॥ इति शब्दिकरणोभ्वादिगणः प्रथमः ॥

॥ अथलुग्विकरणोऽदादिगणोद्धितीयः ॥

अद् (Amit) 2 P भक्षणे । to eat, Act. अत्ति, आदत्, अन्, अस्ति,
अद्या, आद् or जघास, आदिथ or जघसिथ, अत्तास्मि, अत्स्यति,
'आत्स्यत्, अधस्त—अद्यासं, Desid, जिघत्सति, Deri जग्ध or अन्न
(food), अन्नु, जग्धा, प्रजग्ध्य, आदिवस् or जक्षिवस्

अन् (Set) 2 P प्राणे । to breathe अनिति, आनीत् or आनत्,
अनितु, अनिहि, अन्या, आन, आनीत्

अस् (Set) 2 P भुवि । to be अस्ति, आसीत्, अस्तु, or स्तात् स्यां,
आस् (आस—Set) 2 A उपवेशने । to sit, to be आस्ते, आस्ता, आस्त,
आसीत्, आसांचक्रे, आसिताहे, आसिष्ट, आसिंचीय, Desid आसि-
सितते, Deri आसीन, उपास्य.

इ (इ-एन्न Amit) 2 P. गतौ । to go एति, ऐत्, एतु, इयात्, इयाय,
एतास्मि, एष्यति, ऐष्यत्, अगात्, इयास्, Pass ईयते, एष्यते or आयि-
ष्यते, अगायि, Caus गमयति-ते, (with प्रति-प्रत्याययति-ते) Aor
अजीगमद्-त, Desid जिगमिषति (with प्रति-प्रतीषिषति) Deri¹
इत, एतु, इत्वा, उपेत्य, यत्, एष्यत्, ईयिवस्.

इ with अधि (इ-हु-Amit) 2 P स्मरणे । to think of, to remember
अध्येति, अधीयाय, अध्येतास्मि अध्येष्यति, अध्यैष्यत्, अध्वगात्, अ-
धीयासं Pass अधीयते, Aor अध्यगायि, Caus. अधिगमयति—ते,
Aor अध्यजीगमद्—त Desid अधिजिगमिषति, Deri अधीत,
अधीत्य, अध्येतु

इ with अधि (इ-हु-Amit) 2 A अध्ययने । to study, अधीते, अध्यैत,
अधीतां, अधीयति, अधिजगे, अध्येताहे, अध्येष्यते, अध्यैष्ट, or अध्य-
गीष्ट, अध्येषीय, Pass अधीयते, अध्येषते or अध्यायिष्यते, अध्यगायि
or अध्यायि Caus अध्यापयति, अध्यापिष्ट, or अध्यजीगपत्, Desid.
अधिजीगासते, Desid of the Caus अधिजिगापयिषति or
अध्यापिषयिषति.

ई (Amit) 2 P गति—व्यासि—प्रजन—कांत्यसन—खादनेषु । to go, to
pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat एति, अयां-

चकार, एतास्मि—एष्यति, ऐष्यत्, ऐषीत्, ईयासं, Deri ईत, एतु, ईत्वा, अयत्, अयाच्छवस्

ईड (ईड—Set) 2 A स्तुतौ । to praise, ईद्वे, ईडांचक्रे, ऐडिष्यत, ऐडिष्ट

ईर (ईर—Set) 2 A गतौ कपनेच । to go, to shake ईर्ते, ईरांचक्रे, ऐरिष्यत, ऐरिष्ट

ईश (ईश—Set) 2 A. ऐश्वर्ये । to rule, to command, to possess power ईष्टे, ईशाचक्रे, ऐशिष्यत, ऐशिष्ट.

ऊर्ण (ऊर्ण—अ—Set) 2 U आच्छादने । to cover, (for conjugational forms see pages 73 and 74) ऊर्णनाव—ऊर्णतुवे, ऊर्णतुविथ or ऊर्णनविथ, ऊर्णतुविषे, ऊर्णवितास्मि—हे or ऊर्णवितास्मि—हे, और्णविष्यत—त or और्णविष्यत—त, Perf और्णवीत् or और्णवीत् or और्णवीत् ऊर्णयासं—ऊर्णविषीय or ऊर्णविषीय, Pass ऊर्णयते, और्णवि, Caus ऊर्णवयति—ते, और्णनवत्—त, Desid ऊर्णनवति—ते or ऊर्णतुविषति—ते or ऊर्णनविषति—ते, Deri ऊर्णत, ऊर्णवितव्य or ऊर्णवितव्य, ऊर्णवितुं or ऊर्णवितुं, ऊर्णवित्वा or ऊर्णवित्वा, ऊर्णतुवस्—ऊर्णतुवान

कश { कश } Set 2 A गतिशासनयो । to go, to punish कष्टे, चकशे, कस् { कस् } कंस्

कंस् (कंसि—Set) 2 'A गतिशासनयो । to go, to destroy कंस्ते, चकंसे.

कु (Amit) 2 P शब्दे । to hum, Act कौति, अकौत्, कौतु, कुहि, कुयां, चुकाव, चुकोथ or चुकविथ, कोतास्मि, कोष्यति, अकोषीत्, क्लयासं

क्षु (दुक्षु—Set) 2 P झब्दे । to sneeze, Act क्षवितास्मि, क्षविष्यति, अक्षविष्यत्—अक्षावीत्

झण (Set) 2 P तेजने । to whet, (with सं A)

ख्या (Amit) 2 P प्रकथने । to relate, to tell, Act ख्याति, अख्यात्, अख्यात् or अख्यु ख्यातु, ख्याहि, ख्यायां, चख्यौ—ख्ये, ख्यातास्मि—हे, ख्यास्यति—ते, अख्यास्यत्—त, अख्यत्—त, ख्यायासं or ख्येयास, ख्यासीय Caus १ यापयति—ते, अचिख्यपत्—त, Desid. चिख्यासति—ते.

चकास् (चकास्—Set) 2 P दीसौ । to shine, to be bright or prosperous चकास्ति, चकासति, अचकात्—दू, चकाधि or चकाद्वि, Caus. Aor अचचकासद्-त or अचीचकासत्-त.

चक्ष् (चक्षि-डु—Set) 2 A व्यक्तायांवाचि । दर्शनेऽपि । to speak, to tell, to see (This root is defective in all non-conjugational tenses and substitutes स्था or कशा (U) except when it means 'to shun') चष्टे, चक्षते, चचक्षे or चस्थ्यौ-स्थ्ये, स्थातास्मि—है or कशातास्मि—है, अस्थयत्-त or अकशासीद्—अकशास्त, स्थायास or स्थेयासं or कशायास or कशेयास, स्थासीय or कशासीय, Pass स्थायते or कशायते, Caus स्थापयति—ते or कशापयति-ते, Desid स्थिल्यासति-ते, Deri स्थात or कशात, स्थातुं or कशातुं, स्थात्वा or कशात्वा

जक्ष् (Set) 2 P भक्ष—हसनयो । to eat, to consume, to laugh जक्षिति, जक्षति, अजक्षत् or अजक्षीत, अजक्ष or अजक्षीः, जाक्षितु, जक्ष्यां, जजक्ष, जजाक्षिथ, अजक्षीत्.

जाग् (Set) 2 P. निद्राक्षये । to be awake or watchful जागर्ति, जागति, अजाग, अजागरु, जागर्तु, जाग्रतु, जाग्रहि, जागृयां, जजागार or जागराच्चकार, जागरितास्मि, जागरिष्यति, अजागरिष्यत्, अजागरीत, जागर्यासं, Pass जागर्यते, अजागरि, Caus जागरयति-ते; अजजागरत्—त, Desid जिजागरिष्यति, Deri. जागरित, 'जागरितुं, जागरित्वा; जजागृवस् or जजागर्वस् or जागराच्चक्षवस्.

द्व (a sautra root—Amit) 2 P गति—दृद्धि—हिसासु । to go, to grow, to kill, Act तौति or तवीति, अतौत् or अतवीत्, तौतु or तवीतु, तुयां or तुवीया, तुताव, तुतोथ or तुतविथ, तोतास्मि—तोष्यति, अतोष्यत्, अतौषीत्, तूयासं, Pass तूयते, अतावि, Caus तावयति-ते, अतूववत्—त, Desid. तुतूषति, Deri तुत, तोतुं, तुत्वा, तुवर् तुतुवस्

दरिद्रा (Set) 2 P. दुर्गतौ । to be poor, to be distressed दरिद्राति, दरिद्रिति; अदरिद्रात्, अदरिद्रु, दरिद्रातु, दरिद्रिहि, दरिद्रियात् ददरिद्रौ or दरिद्रांचकार, दरिद्रितास्मि, अदरिद्रीत् or अदरिद्रासीत्, दरिद्र्यासं, Pass दरिद्र्यते, अदरिद्रायि, Caus दरिद्रयति-ते Desid हिदरिद्रासति or दिदरिद्रिष्यति, Deri दरिद्रित, दरिद्रित्वा, दरिद्रितुं, दरिद्रित्, ददरिद्रिवस् or दरिद्रांचक्षवस्

दा (दा—प—Anit) 2 P लवने । to cut दाति, अदात् or दू, अदु oः अदान्, दातु, दाहि, दायां, दहौं, दिथि or दहाथ, दातास्मि, दास्यति; अदास्यत्, अदासीत्, दायासं, Pass दायते, अदायि, Caus दापयति-ते, अदीदिपत्-त, Desid दिदासति, Deri. दात, दात्वा, अवदायः दातुं, दात्, ददिवस्

दिह् (दिह—Anit) 2 U उपचये । to increase, to anoint, smear, to soil देखिध-दिहये, दिहन्ति-दिहते, धेक्षि-धिक्षे, दिग्ध—धिग्धे, अधेक्ष-अदिग्ध, देग्धु-दिग्धा, दिग्धि—धिक्षव, दिहा—दिहीय, दिहे-दिहे, दिदिहि-दिदिहिषे, देग्धास्मि-हे, धेक्षयति-ते, अधेक्षयत्-त अपिक्षत्—अधिक्षत् or अदिग्ध, दिहासं—धिक्षीय, Pass दिहते अदेहि, Caus देहयति-ते, अदिदिहत्-त, Desid दिधिक्षति-ते, Deri दिग्ध, दिग्धुं, दिग्धवा, धेक्षयत्-माण, दिदिहस-दिदिहान

दीधी(दीधी—ड—छान्दस —Set) 2 P दीति—देवनयो । to shine, to appear, दीधीति, दीधर्णचक्र, दीधिताहे, दीधिष्यते, अदीधिष्ट, दीधिषीय

दुह (दुह¹-Anit) 2 U प्रपुरणे । to milk, to extract, to yield दोग्धि-दुग्धे, दुहन्ति—दुहते, घोक्षि-धुक्षे, हुग्ध-धुग्धे, अधोक्ष-अदुग्ध, दोग्धु-दुग्धा, हुग्धि-धुक्षव, दुह्या—दुहीय, हुदोह—दुहुहे, दुदोहिय—दुदुहिषे, दोग्धास्मि-हे, घोक्षयति-ते, अधोक्षयत्-त, अधुक्षत्-त, oः अदुग्ध, दुह्यासं-धुक्षीय, Pass दुह्यते, also दुग्धे, अदोहि also अधुक्षत् or अदुग्ध, Caus दोहयति-ते, अदुदुहत्-त, Desid दुधुक्षति-ते, Deri दुग्ध, दुह्य, or दोह्य, दोग्धु, दुग्धवा, घोक्षयत्-माण, दुदुहस-दुहुहान

शु (Anit) 2 P अभिगमने । to assail, to advance towards शौति, अशौत्, शौतु, शौहि; शूर्या, दुश्याथ, दुश्यविथ, दुश्योथ, शौतास्मि शौष्यति, अशौष्यत्-अशौषीत्, शूर्यासं, Pass शूर्यते, शौष्यते; o शाविष्यते, अश्यावि, Caus शावयति-ते, अदुश्यवत्-त, Desid दुश्यपति, Deri शूत, शूव्य or शौव्य, शौतु, शूत्वा, दुश्युवस्

द्रा (Amit) 2 P कुत्सायों गतौ स्वप्नेच । to run, to fly, to be spoiled, to sleep, Bene. द्रायासं or द्रेयास; Deri द्राण, निद्राय

द्विष् (द्विष¹-Amit) 2 U अप्रीतौ । to hate, to dislike. द्वेष्टि—द्विष्टे अद्वेष्ट—अद्वेष्ट, अद्विष्ट, आद्विष्टन्—भद्विषु, अद्विषत, द्वेष्टु-द्विष्टां, द्विष्या-

द्विशीय, द्वेष्ट्रैप-द्विषे, द्वेषास्मि—हे, द्वेष्यते—ते, अद्वेष्यत्—त, अद्विक्षत्—त, द्विष्यासं—द्विशीय, Pass द्विष्यते, द्वेष्यते, अद्वेषि, Desid. दिद्विक्षति—ते, Deri. द्विष्ट, द्वेषु, द्विष्टा

निज् (णिजि—Set) 2 A. चुद्रौ । to wash, निंके, अनिंक्त, निंकां, निजीय, निनिजे, निजिताहे, अनिजिष्ट, निजिषीय

निंस् (णिसि—Set) 2 A. चुबने । to kiss निस्ते, निनिसे, निसिताहे, अनिनिष्ट, निसिषीय

नु (णु—Set) 2 P स्तुतौ । to praise. (A. with आ) नौति—नुते, अनौत्—अनुत, नौतु—नुता, नुहि—नुष्व, नुया—नुवीयां, नुनाव—नुरुवे, नुनविथ—नुनुविषे, नवितास्मि—हे, नविष्यति—ते, अनावीत्—अनविष्ट, नूयास—नवीषीय, Pass नूयते, नविष्यते, or नाविष्यते, अनावि, Caus. नावयति—ते, Desid नुनूषति—ते, Deri नुत, नव्य or नाव्य or नवितव्य, नवितु, नुत्वा

पा (Amit) 2 P रक्षणे । to protect, to govern, to preserve पाति, अपात्, अपान्—अभु, अपासीत्, पायास Caus. पालयति—ते अपीपलद—त, Desid पिपासति, Deri पात, पात्वा, पातु

पिज् (पिजि—Set) 2 A वर्णे—सपर्चने—अवयवे—अव्यक्ते शद्वेच । to tinge, to colour, to join, to divide, to speak inarticulately. पिंके, पिपिजे, पिजिताहे, पिजिष्यते, अपिजिष्ट, पिजिषीय

पृच् (पृच्ची—Set) 2 A संपर्चने । to come in contact with, to touch पृक्षते, पृचते, पृक्षे, पृग्धवे, अपृक्त, पृक्तां, पृचाय, पपृचे, पपृचिषे, पर्चिताहे, पर्चिष्यते, अपर्चिष्यत, अपर्चिष्ट, पर्चिषीय, Caus Aor अपपर्चद—त or अपीपृचद—त, Desid पिपर्चिषते, Deri. पृक्त, पर्चित्वा, पर्चितु, पृचान.

पृंज् (पृंजि Set) 2 A. वर्णे । to dye. पृंकते, पृंजे, पृंजिताहे, अपृंजिष्ट, पृंजिषीय

प्रा (Amit) 2 P पूरणे । to fill, Bene. प्रायात् or प्रेयात्.

प्सा (Amit) 2 P भक्षणे । to devour, to eat, Bene. प्सायासं or प्सेयासं.

- ब्रू** (ब्रू—भ्र—Set) 2 U व्यक्तायांवाचि । to speak, to say, to tell
 ब्रवीति (आह)—ब्रूते, अब्रवीत्—अब्रूत, ब्रवीतु—ब्रूतां, ब्रूहि—ब्रूध्व, ब्रयां—
 ब्रुवीय, Pre P ब्रुवत्, ब्रुवण. This is a defective root and has
 no forms in the non-Conjugational tenses, Passive,
 Causal, Desiderative, etc for which the forms of ब्रूत् are sub-
 stituted उवाच, उच्चे, वक्तास्मि—हे, वक्ष्यति—ते, अवोचत्—त,
 उच्यासं, वक्षीय, Pass उच्यते, अवाचि, Caus वाचयति—ते, अवी-
 वचत्—त, Desid विवक्षति—ते, Derl उक्त, उक्त्वा, ब्रवुं
- भा** (Amit) 2 P दीसौ । to shine, to appear, to be
- मा** (Amit) 2 P. माने । to measure, to limit, Bene मेयास, Pass
 मीयते, मास्यते, or मायिष्यते, Desid मित्सति, Derl मित, मातव्य,
 मेय, मातुं, मित्वा, उन्माय
- सूज्** (सूज्—Wet) 2 P सुद्धो । to cleanse, to purify, to wipe off.
 मार्ष्टि, सूजन्ति or मार्जन्ति, अमार्द—इ, मार्ष्टु, सूड्हि, सूजंतु or मार्जंतु,
 सूज्या, Pre P मार्जत् or सूजत्. The remaining forms are like
 those of सूज् । P
- या** (Amit) 2 P प्रापणे । to go, to attend to, to go or pass away,
 to attempt, to perceive
- शु** (Set) 2 P मिश्रणऽमिश्रणेच । to mix, to join, to separate,
 Desid युश्यति or यियविषति, Desid of the Caus यियावयिषति—
 ते, Derl युत, यव्य or याव्य, यवित्य, यवितुं, युत्वा, युयवस्.
- रा** (Amit) 2 P दाने । to give, to grant
- क** (Set) 2 P शब्दे । to cry, to roar, to shout, to sound रौति
 or रवीति, अरौद् or अरवीत्, रौतु or रवीतु, रहि or रुवीहि, रुया or
 रुवीयां, रुराव, रवितास्मि, रविष्यति, अरविष्यत्, अरावीत्, रुयासं,
 Pass रुयते, रविष्यते or राविष्यते अराचि, Caus रावयति—ते,
 अरीरवत्—त, Desid रुरूपति, Desid. of Caus. रिरावयिषति—ते,
 Derl रुत, रव्य or राव्य, रवितुं, रुत्वा
- रुद्** (रुदिर—Set) 2 P अश्रुविमोचने । to shed tears, to cry, to
 weep, to lament रोदिति, अरोदीत् or अरोदव्, रोदितु, रुदिहि, रुया,
 रुरेद, रुरोदिथ, रोदितास्मि, रोदिष्यति, अरोदिष्यत्, अरुदत् or
 अरोदीत्, रुयासं.

ला (Anit) 2 P आदाने दानेच | to take, to give, to melt, Caus—लापयति—ते In the last sense, लालयति—ते, Deri लात, लास्यत्, ललिवस्

लिह (लिह^१—Anit) 2 U आस्वादने | to lick, to taste लेडि—लीहे, लेखि—लिक्षे, अलेट्—अलिड, लेहु—लीढां, लीडि—लिक्ष्व, लिह्यां—लिहीय, लिलेह—लिलिहे, लेहास्मि—हे, लेह्यति—ते, अलेक्ष्यत्—त, अलिक्षत्—त or अलीढ, लिह्यासं—लिक्षीय, Desid लिलिक्षति—ते, Deri लीढ, लेहव्य, लेह्या, लेहुं, लीढ़ा

वच् (Anit) 2 P (but U in the non-Conjugational tenses). परिभाषणे | to speak, to read, to name, to call, to announce, वक्ति, वक्षि, वक्तु, वग्धि, वच्या (For other forms see ब्रू)

वश् (Set) 2 P कांतौ | to wish, to long for वष्टि, अवट्, वष्टु उड्हि, उश्यां, उवाश, वशितास्मि. अवशीत् or अवाशीत्, उश्यासं, Pass. उश्यते, Deri उशित, वशितु—वशित्वा, ऊशिवस्

वस् (वस—Set) 2 A आच्छादने | to wear, to dress वस्ते, अवस्त, वस्ता, वसीय, वसे, वसिताहे, Deri वसित, वसितुं, वसित्वा

वा (Anit) 2 P. गतिर्घनयो | to go, to blow, to hurt, to injure, to kill, to move, Caus वापयति—ते In the last sense, वाजयति—ते

विद् (Set) 2 P ज्ञाने | to know, to learn, to find out, to consider, (A with सं to recognize) वेत्ति, वित्ते, वेंदं, वेनु—विदांकरोतु, विवेद, विदाच्चकार, वेदितास्मि—हे, वेदिष्यति—ते, अवेदीत्, अवेदिष्ट, विद्यासं, वेदिषीय.

वी (Anit) 2 P गति—व्यासि—प्रजनन—कात्यसन—खादनेषु | to go; to pervade, to be born, to be impregnate, to desire, to throw, to eat, to conceive वेति, अवेत्, अवियत् or अव्यत्, वेतु, वीहि, वीयां, विवाय, वेतास्मि, अवेषीत्, वीयासं, Pass वीयते, Caus वाययति—ते In the last sense, वापयति—ते

वृज् (वृजी—Set) 2 A वर्जने | to avoid, to abandon वृक्ते, वृजते, वृक्षे, वृग्धवे, अवृक्त, वृक्ता, वृजीय, वृज्जे, वर्जिताहे, वर्जिष्यते, अवर्जिष्ट, वर्जिषीय, Caus Aor अवीवृजत्—त or अववर्जत्—त Desid. विवर्जिषेत

वृज् (वृजि—Set) 2 A वर्जने । to avoid, to abandon वृक्ते, वृत्त्वे
वृजिताहे, अवृजिष्ट, वृजिषीय

वेवी (वेवी—इ—a Vedic root-Set) 2 A. गति-द्याति-प्रजनन—
कांत्यसन-स्वादनेषु । to go, to pervade, to be born, to impre-
gnate, to desire, to throw, to eat वेविते, वेव्याचक्रं, वेविताहे,
वेविष्यते, अवेविष्ट, वेविषीय

शास् (शासु—Set) 2 P अनुशिष्टौ । to teach, to inform, to rule,
to command, to punish, to advise शास्ति, अशास्-अशाद्, शास्तु
शासतु, शाधि, शिष्या, शशास, शासितास्मि, शासिष्यति, अशासिष्यत्
अशिष्यत्, शिष्यास, Pass शिष्यते, शासिष्यते, अशासि, Caus Aor
अशाशासत्-त, Desid शिशासिष्यति, Deri शिष्ट, शिष्य, शासित्वा,
or शिष्टा, अनुशिष्य

शास् (आइ—शासु—Set) 2 A इच्छायाम् । to desire, to seek, to bless,
to praise, (generally with आ) आशास्ते आशशासे, आशासि-
ताहे, आशासिष्ट, आशासिषीय, Pass शास्यते

शिंज् (शिंजि—Set) 2 A अध्यक्ते शद्वे । to tinkle, to rattle, to
whisper शिंजते, शिंजिजे शिंजिताहे, शिंजिष्यते, आशिंजिष्ट
शिंजिषीय

शी (शी इ—Set) 2 A स्वेष्ट । to sleep, to lie down शोते, शोरते,
अशेत, अशेरत, शोता, शोरतां, शयीय, शिश्ये, शयिताहे, शयिष्यते
अश्यायष्ट, शयिषीय Pass शय्यते, शयिष्यते, or शायिष्यते, अशायि
Caus शाययति—ते, अशीशयत्-त Desid शिशयिष्यते Deri शयित,
शेष, शयितुं, शयित्वा

आ (घटादि—Amit) 2 P पके । to cook, to boil, Bene श्रेयासं or
आयासं, Caus. श्रपयति—ते, अशिश्पत्-त, Deri अण, शृत, श्रातुं,
श्रात्वा, शश्रिवस्

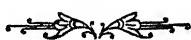
श्वस् (Set) 2 P प्राणते । to breathe, to sigh, to hiss. श्वसिति, अश्व-
सीत्, अश्वसत्, श्वसितु, श्वसिहि, श्वस्यां, श्वशास, श्वसितास्मि, अश्व-
सीत्, श्वस्यासं, Caus. श्वासयति,—ते अशिश्वसत्-त, Deri. श्वसित,
आश्वस्त, विश्वस्त, श्वासित्वा, आश्वस्य, विश्वस्य, श्वसितु

Pass सुप्यते, स्वप्स्यते, अस्वापि, Caus स्वापयति-ते, असिष्वपत्-त,
Desid सुषुप्तस्ति, Deri सुप्त, सुषुप्त, विषुप्त, सुप्तवा, प्रसुप्त, स्वप्नुं

हन् (Amit) 2 P (but A after आ) हिसागत्यो । to kill, to go,
हन्ति—हते, अहन्—अहत, हन्तु—हतां, जहि, हस्व, हन्या, श्रीय, जथान,
जघनिथ, जघन्थ, हतार्स्मि—हे, हनिष्यति—ते, अहनिष्यत—त, अवधीत,
अहत or अवधिष्ठ, वध्यास, वधिष्याय, Pass हन्यते, हनिष्यत or घानि-
ष्यते, अघानि or अवधि, Caus. घातयति—ते, अजीघनद—त, Desid
जिघांसति—ते Deri हत, हंतव्य, घात्य or वध्य, हंतु, हत्वा, निहत्य
घत्, घनानै, हनिष्यत, जघन्वस् or जघनिवस्—जघनान

हु (हु—ह्—Amit) 2 A अपनयने । to conceal, to take away, to
deny हुते, भहुत, हुता, हुवीय, छहुते, होताहे, होष्यते, अहोष्ट, होष्यि-

॥ अथश्लु-विकरणोजुहोत्यादिगणस्तृतीयः ॥

ऋ (Amit) 3 P गतौ । to go (A with सं to join) इयति, इयर्तुः
ऐय, इयृयात्, आरत्, (other forms are like those of ऋ 1 P)

कि (a Vedic root—Anit) 3 P. ज्ञाने । to know चिकेति, चिकेतु,
अचिकेत्, चिकियात् चिकाय, अकैषीत्

गा (a Vedic root—Anit) 3 P सुतौजन्मनिच । to praise, to be
born जिगति, जिगतु, अजिगात्, जिगीयात्, जगौ, गातार्स्मि, गा-
स्यति, अगासीत्, गायास्

घृ (a Vedic root—Anit) 3 P क्षरणदीप्यो । sprinkle, to shine
जिधर्ति, जिधर्तु अजिध, जिधृयात्, जघार, धर्तार्स्मि, घरिष्यति, अघ-
र्णित्, ग्रियासं.

जन् (a Vedic root—Set) 3 P जनने । to be born जजंति; जजात ।
जज्ञति, जजंतु, अजजन्, जजन्यात्, जजायात्, जजान, जन्यास,
जायास्

तुर् (a Vedic root—Set) 3 P. त्वरणे । to make haste, तुतोर्ति,
तुतोर्तु, अतुतो, तुत्यर्ति, तुतोर, अतोरीत्

दा (डु-दा॑-ञ्—Anit) 3 U दाने to give ददाति, दत्ते, ददति-ददते अददात्—भदन्त, ददातु, दत्तां-देहि, दत्स्व, दयां-दर्शीय (other forms are like those of दा 1 P.)

धन् (a Vedic root-Set) 3 P धान्ये । to bear fruit, to produce crops of grain. दधन्ति, दधन्तु, अदधन्, दधन्यात्, दधान, धनिता-स्मि, धनिष्यति, अधनीत् or अधानीत्, धन्यास

धा (डु-धा॑-ञ्—Anit) 3 U धारण-पोषणयो । दानेच । to hold, to put, to maintain, to give, to grant, to bear, to assume, to have दधाति-धत्ते, दधातु-धत्ता, अदधात्-अधन्त, दध्यात्-दर्शीत, दधौ-दधे, दधिथ or दयाथ-दधिषे, धातास्मि—हे, धास्यति-ते, अधास्यत्-त, अधात्-अधित, धेयासं—धासीय, Prss धीयते, धास्यते, or धायिष्यते, अधायि Caus धापयति—ते, अदीधपत्-त, Desid धित्स्ति-ते, Deri हित, धेय, धार्तु, हित्वा, दधत, दधान, दधिवस्—दधान

धिष् (a Vedic root-Set) 3 P. शब्दे । to sound दिधोष्टि, दिधेष्टु; दिधिषाणि, दिधिषाव, दिधिषाम, अदिधेद्-द्व्, दिधिष्यातं, दिधेष; धेषितास्मि, धेषिष्यति, अधेषीत्, धिष्यास

निज् (णिजिर—Anit) 3 U शौच—पोषणयो । to wash, to purify, to nourish नेनेक्ति-नेनिक्ते, नेनेक्तु-नेनिक्ता, अनेनेक् or गृ—अनेनिक्त, नेनिज्यात्—नेनिजीत, निनेज—निनिजे, निनेजिथ, निनिजिषे, नेक्तास्मि—हे; नेक्यति-ते, अनेक्यत्—त, अनिजत् or अनेक्षीद—अनिक्त, निज्यास—निक्षीय, Deri निक्त, निज्य, नेक्तुं, निक्तवा

पू (Anit) 3 P पालनपूरणयो । to protect, to fill, to promote, to deliver पिपार्ति पिपर्तु अपिप, पिपृथात्, पपार पपर्थ, पर्तास्मि पर्ति-व्याति अपार्षात् प्रियास Pass प्रियते परिव्यते or पारिव्यते अपारि Caus पारयति—ते अपीपरत्-त Desid उपुर्षति Deri. पृत पार्य or पृत्य पर्तु पृत्वा.

पृ (Set) 3 P पालनपूरणयो । to protect, to fill, to gratify (as hopes), to blow (as conch or flute) पिपार्ति. पिपूर्ति पिपर्तु. पिपृता. अपिप, अपिपूर्ता. पिपूर्यात् पपार पपर्थ or पशु, परि(री)-तास्मि परि(री)व्यति. अपरि(री)व्यत् अपारीत्. पूर्यासि Pass

पूर्यते. परि(री)व्यते or पारिष्वते अपारि. Desid पिपरि(री)
पति or पुष्पर्षति Deri पूर्णं परि(री)तुं, पृत्वा, प्रपूर्यं पुष्पवस्तु ।
पशुवस्तु

भस् (a Vedic root—Set) 3 P भर्त्सन्-दीप्तयो । to censure, to
blame, to shine वभस्ति वभस्तु अग्रम्, वप्स्यात्, वभास भसितास्मि
भसिष्यति अभसीत् or अभासीत् भस्यासं

भी (जि-भी-*Amit*) 3 P भये । to fear, to be afraid of, to be
anxious about विभेति विभीति or विभित, विभ्यति. विभेतु. विभी-
ता or विभिता विभ्यतु अविभेत अविभी(भि)तास् अविभयु,
विभी(भि)यात् विभाय or विभयाचकार विभेत विभयिथ ॥
विभयाचकर्थं भेतास्मि भेष्यति अभेष्यत अभैषीत् भीयासं Caus
भाययति or भाषयते or भीषयते अवीभयत् अवीभषत अवीभिषत
Desid विभीषति Deri भीत भीता भेतु

भृ (ङु-भृ-च्—*Anit*) 3 U धारणणोषणयो । to bear to support,
to nourish, to protect, to produce, to bestow, to hire
विभर्ति-विभृते, विभर्तु—विभृता अविभ-अविभृत. विभृयात्-विभ्रीत
वभार वभ्रे or विभ्राचकार—चक्रे. (Other forms are like भृ 1 P
the Desid being बुभृषति—ते only)

मा (मा-द्—*Amit*) 3 A माने । to measure, to weigh, to limit,
to compare in size मिमीते मिमीतां अमिमीत ममे ममिषे.
मातोहे. मास्यते. अमास्यत अमास्त मासीय Desid मित्सते

विच् (विचिर—*Amit*) 3 U पृथग्भावे । to separate, to divide, to
distinguish, to discern वेवेक्ति—वेविक्ते वेवेक्तु—वेविक्ता अवे-
वेक् or ग—अवेविक्त वेविज्यात्—वेविजीत विवेज—विविजे वेक्ता-
स्मि-हे वेक्ष्यति—ते अविजत् or अवैक्षीत्-अविक्त विज्यासं विक्षीय.
Desid विविक्षति-ते. Deri विक्त वेक्तु विक्ता

विष् (विष्ट्—*Anit*) 3 U. व्याप्तौ to pervade वेवेषि—वेविषे. वेवेषु—
वेविषा. अवेवेद्-ड—अवेविष वेविष्यत—वेविषीत विवेष—विविषे. वेष्टा-
स्मि-हे वेक्ष्यति—ते अविषत्-अविक्षत विष्यासं विक्षीय Der. विष्ट.

- त्व (a Vedic root-Anit) 3 P गतौ । to go ससर्ति असस , ससर्तुं. ससृयात्. ससार ससर्थ सर्तास्मि सर्तिष्यति असरत्, नियासं (Other forms are like those of त्व 1 P)
- हा (ओ-हा-क्ति-Anit) 3 P त्यगे । to abandon, to leave, to desert, to omit, to neglect जहाति जही(हि)त जहति अजहात् अजही(हि)तास्, अजहु जहातु जही(हि)तां जहाहि जही(हि)हि, जहतु जहात्. जहौ जहिथ हातास्मि हास्यति, अहासीत्. हेयास Pass हीयते Caus हापयति—ते अजहिपद—त Desid. जिहासति. Deri हीन. हातुं हित्वा.
- हा (ओ-हा-क्ति-Amit) 3 A गतौ । to go, to attain जिहीते अजिहीत. जिहीता जिहीत जहै जहिषे हाताहे हास्यते अहास्त Desid. हान हेय हातुं हात्वा
- हु (Anit) 3 P दानादनयो । प्रीणनेपि । to sacrifice, to eat, to please जुहोति जुहूति अजुहोत् अजुहूतु, जुहोतु जुहूतु. जुहधि जुहया जुहाव जुहवांचकार जुहविथ or जुहोथ or जुहवांचकर्थ. होतास्मि होष्यति अहोष्यत् अहौषीत् हूयासं Caus हावयति—ते. अजूहवत—त. Desid जुहूषति Deri हुत हुत्वा. होतुं
- हु (a Vedic root-Anit) 3 P प्रसद्यकरणे । to take forcibly. जिहर्ति, अजिह , जिहर्तु, जिहयात्, (other forms are like those of हु 1 P)
- च्वी (Amit) 3 P लज्जायास् । to blush, to be ashamed जिहेति, जिहियति, अजिहेत्, अजिहयु , जिहेतु, जिहियतु, जिहीय, जिहयांचकार, हेतास्मि, हेष्यति, अहैषीत्, Caus हेष्यति—ते, अजिहिपद—त, Desid. जिहीषति, Deri हीत or हीण, हेतुं, हित्वा

॥ अथ श्यन् विकरणोदिवादिगणश्रुतुर्थः ॥

अण् (अण—Set) 4 A प्राणने । to breathe, अण्यते, आणे, आणिताहे, अणिष्यते, आणिष्यत, आणिष्ट, अणिषीय, Pass अण्यते, अणिष्यते, आणि Caus आणयति—ते. आणिणत—त, Desid अणिणिषते, Deri अणित, अणितुं, अणित्वा

अन् (अन—Set) 4 A प्राणने । to breathe

अस् (अस्तु—Set) 4 P क्षेपणे । to throw, (U with any preposition) अस्यति—ते, आस—आसे, असितास्मि—हे, असिष्यति—ते आस्यत्—त, अस्यां, असिषीय, Pass अस्यते, असिष्यते, आसि. Caus आसयति—ते, आसिस्त—त, Desid असिसिषति—ते, Deri अस्त, असितु, असित्वा or अस्त्वा, आसिवस्—आसान

इष् (Set) 4 P गतौ । to go, इष्यति, इयेष, एषितास्मि, एषिष्यति, एषिष्यत्, ऐषीत, इष्यार्त.

ईं (ई-इ—Anit) 4 A गतौ । to go, ईयते, ऐयत, ईयता, अयाचक्रे, एताहे, एष्यते, ऐष्यत, ऐष्ट, ऐषीय, Caus आययति—ते, आयियत्—त, Desid इयीषते, Deri ईत, एतु, ईत्वा

उच् (Set) 4 P समवाये । to be gathered together

ऋय् (ऋघु—Set) 4 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, ऋध्यति, आधर्यत्, ऋध्यतु, आनधे, अधितास्मि, अधिष्ययति, अधिष्यत्, आधर्यत्, ऋध्यासं, Desid अर्दिषिषति, ईत्सति, Deri ऋद्ध, अर्धित्वा, ऋध्वा, अर्धितुं

काश् (काश्—Set) 4 A दीसौ । to shine, काश्यते (Other forms are like those of काश् 1 A)

कुद् (Set) 4 P कुद्दने । to break into pieces.

कुथ् (Set) 4 P पूतीभावे । to become putrid

कुप् (Set) 4 P कोषे । to be angry, Desid चुकोपिषति or चुकु-पिषति, Deri कुपित्वा or कोपित्वा

कुस् (Set) 4 P सङ्लेषणे । to embrace, to surround Desid चुकुसि-षति or चुकोसिषति, Deri कुसित्वा or कोसित्वा, कुसितुं or कोसितुं

कुच् (Set) 4 P तनुकरणे । to make or become emaciated, Caus. Aor अचकर्षत्—त or अचीकृशत्—त, Deri छश, प्रकृशित, कर्शितुं, कृशित्वा or कर्शित्वा.

क्रस् (क्रस्—घटादि—Set) 4 P ह्ररणदीप्त्यो । to be crooked in mind or body, to shine, Aor अक्रसीत् or अक्रासीत्, Deri क्रस्त, क्रसित्वा or क्रस्त्वा, क्रसितुं

कुर् (Anit) 4 P क्रोधे । to be angry, F क्रोऽद्वास्मि, क्रोत्स्यति, अक्रो-
त्स्यत्, अक्रुधत्, कृध्यासं, Desid चुकुचति, Deri कुद्ध, कुद्धा, क्रोद्धु.

कुद् (कुद्—घटादि —Set) 4 A. वैकल्ये । to make defective.

कुम् (कुष्ठ—Set) 4 P रुलानौ । to be fatigued, कृाम्यति, अकृाम्यत्,
कृाम्यतु, Deri कृान्त, कृमितुं, कृमित्वा or कृत्वा

कुह् (कुहू—Wet) 4 P आर्द्धभावे । to become wet, कैत्तास्मि or
कैदितास्मि, कैत्स्यति or कैदिष्यति, अकैत्स्यत् or अकैदिष्यत्; अक्षि-
दत्, क्षियास, Desid चिक्षित्सति or चिक्षिदिषति or चिक्षेदिषति,
Deri क्षित्त, कैत्तव्य or कैदित्व्य, कैत्तु or कैदितु, क्षित्वा or क्षिदि-
त्वा or कैदित्वा

कुश् (कुश—Set) 4 A (also P according to some) उपतापे । to
be afflicted, to torment, Desid चिक्षिशिष्टे or चिक्षेशिष्टे,
Deri क्षिशित or क्षिष्ट, क्षिशेत्वा or क्षिष्टा, कैशितु

क्षम् (क्षम्—Wet) 4 P सहने । to endure, to forgive, क्षाम्यति;
अक्षाम्यत्, क्षाम्यतु, क्षाम्येयं, क्षमितास्मि or क्षतास्मि, क्षमिष्यति or
क्षस्यति, अक्षमिष्यत् or अक्षस्यत्, अक्षमत्, क्षम्यास Desid चिक्षमि-
षति or चिक्षंसति, (other forms are like those of क्षम् 1 A)

क्षिप् (Anit) 4 P घ्रेणे । to throw क्षिष्यति, चिक्षेप, क्षेपास्मि, क्षेप्स्य-
ति, अक्षैप्सीत्, क्षिप्यास, Deri क्षिप्त, क्षिप्त्वा, क्षेप्तुं

क्षिव् (क्षिवु—Set) 4 P निरसने । to spit, क्षीव्यति, अक्षीव्यत्, क्षीव्यतु,
क्षीव्यास Desid चुक्षुषति, चिक्षेविषति, Deri क्षयत्, क्षयत्वा, क्षेवित्वा,
क्षेवितुं.

क्षी (Anit) 4 A हिसायाम् । to kill, क्षीयते, चिक्षिये, क्षेतास्मि, क्षेष्यते,
अक्षेष्ट, क्षेषीय, Caus क्षाययति-ते अचिक्षयत्-त Desid चिक्षीषते

क्षुध् (Anit) 4 P बुखुक्षायाम् । to be hungry, क्षोऽद्वास्मि, क्षोत्स्यति,
अक्षोत्स्यत्, अक्षुधत्, क्षुध्यास, Desid चुक्षुत्सति, Deri क्षुधित, क्षुधि-
त्वा or क्षोधित्वा, क्षोद्धु

क्षुभ् (Set) 4 P. संचलने । to be agitated, to shake, Desid चुक्षुभि-
षति or चुक्षोभिषति, Deri क्षुभित or क्षुब्ध

४ श्विड् { श्रि-श्विडा } (Set) 4 P स्नेहनमोचनयो । to melt, to discharge, श्विद्यति, चिक्षेद, क्षेदितास्मि, क्षेदिष्यति श्विद्यासं, Desid. चिक्षेदिष्टि-ते or चिक्षेदिष्टि-ते, Deri श्विण्ण ro क्षेदित, क्षेदि-तु, श्विदित्वा or क्षेदित्वा

स्विद् (स्विद्—Anit) 4 A दैन्ये । to be distressed, सेत्ताहे सेत्यते, असेत्यत, असित्त, सिल्सीय, Deri स्विन्न, सेत्तु, सित्त्वा

शुभ् (Set) 4 P परिवेष्टने । to cover

शुप् (Set) 4 P व्याकुल्लवे । to be confused or disturbed, Desid. जुहपिषति or जुगोपिषति, Deri शुष्टित, शुष्टित्वा, or गोपित्वा

शूर् (शूरी—Set) 4 A हिसागत्यो । to kill, to go, Deri शूर्ण. शूरित्वा, शूरितु

शृण् (शृण्य—Set) 4 P अभिकांक्षायां । to covet, to long for, Caus Aor अजीशृधत्—त or अजगर्थत्—त Deri शृद्ध, गर्थितुं, गर्थित्वा or शृद्ध्या

शूर् (शूरी—Set) 4 A हिसा—वयोहान्यो । to kill, to become old, P P शूर्ण

चूर् (चूरी—Set) 4 A ढाहे । to burn, P P चूर्ण

छो (Anit) 4 P छेदने । to cut, to mow, छर्ति, अछचत्, छर्तु, छर्येयं, चर्छौ, चच्छिथ, or चच्छाथ, छातास्मि, छास्यति, अच्छास्यत् अच्छात् or अच्छासीव, छायत्ते, Pass छायते, अच्छायि, Caus छायत्यति-ते, अचिच्छयत-त, Desid चिच्छासति Deri छात or छित, छातु, छात्वा or छित्वा

जन् (जनी—Set) 4 A प्रादुर्भावे । to be born, to grow, to become जायते, अजायत, जायतां, जायेय, जज्ञे, जज्ञिषे, जनिताहे, जनिष्यते अजनिष्यत, अजनि अजनिष्ट, जनिषीय, Pass जन्यते, or जायते अजनि, Caus जनयति, अजीजनत्, Desid जिजनिषते, Deri जात, जनितु, जनित्वा

जस् (जस्तु—Set) 4 P. मोक्षणे । to set free, Deri जस्त, जसित्वा, or जस्त्वा, जसितु.

जूर (जूरी—Set) 4 A हिसावयोहान्यो । कोपेच । to kill, to grow old, to be angry with P P जूर्ण

जृ (जृ—ष्—Set) 4 P वयोहानौ । to grow old, to decay, to perish, to be digested जीर्यति, अजीर्यत्, जीर्यतु, जीर्येय, जजार, जजरु or जेरु. जजरिथ, or जेरिथ, जरि(री)तास्मि, जरि(री)ध्यति अजरि(री)ध्यत्, अजरत्, or अजारीत्, जीर्यासं, Pass जीर्यते, जरि(री)ध्यते, अजारि, Caus जरयति—ते, अजीजरत्—त, Desid जिजरि(री)षति or जिजीर्यति, Deri जीर्ण, जरि(री)तव्य, जार्य, जर्य, जरि(री)तु जरि(री)त्वा, अनुजीर्य, जीर्यत्, जिजीर्वस्

झृ (झृ—ष्—Set) 4 P वयोहानौ । to grow old

डिप् (Set) 4 P क्षेपे । to throw

डी (डी—ट—Set) 4 A विहायसागतौ । to fly डीयते, अडीयत, डीयता, डिडेय, Deri डीन, डीयमान (Other forms are like those of ढी 1 A)

तप् (तप्—Anit) 4 A. ऐश्वर्ये । to be powerful, to injure, to perform penance तेषे, तप्ताहे, तप्त्यते, अतस, तप्सीय, Caus ताप्यति—ते, अतीतपद्—त, Desid तितप्सते, Deri तस, तप्त्वा, तप्तुं तेपान

तम् (तम्—Set) 4 P काक्षायाम्—खेदेच । to desire, to be fatigued. ताम्यति, अताम्यत्, ताम्यतु, तताम, तेमिथ, तमितास्मि, अतमत्, तम्यासं, Caus तमयति—ते, अतीतमत्—त, Deri तांत, तमित्वा or तांत्वा, तमितुं

तस् (तस्—Set) 4 P उपक्षये । to fade away, to become exhausted, Deri तस्त, तसित्वा or तस्त्वा, तसितुं

तिम् (Set) 4 P आद्र्द्धभावे । to be wet, to be moist, Desid. तितिमिषति or तितेमिषति, Deri तिमित, तिमित्वा or तेमित्वा, तेमितुं

तीम् (Set) 4 P क्लेदने । to be wet or moist.

तुभ् (Set) 4 P हिसायाम् । to kill

तुष् (Anit) 4 P. तुष्टौ । to be pleased or delighted तुतोष, तोषास्मि, तोक्ष्यति, अतोक्ष्यत्, अतुपत्, तुष्यासं, Deri. तुष्ट, तुष्टा, परितुष्य, तोष्टु

तूर (तुरी-Set) 4 P गतित्वरणहिंसयोः । to go quickly, to make haste, to hurt or kill, P P तूर्णे.

तृप् (Wet) 4 P तृत्सौ । to be satisfied or pleased, to please or satisfy. तत्पर, तत्पर्थ or तत्पर्य or तत्प्रय, तपितास्मि, तप्तास्मि or त्रप्तास्मि, अतृपत्, अताप्सर्ति, अत्राप्सीत्, अतप्तिं, तृप्त्यासं Caus Aor अततप्तत्—त, अतीतृपत्—त, Desid तिरुप्तसति, तितप्तिषाति, Deri तृप्त, तपित्वा, तृप्त्वा, तप्तिं, तप्त्वा, तप्तु.

तृष (ज्ञि-तृषा—Set) 4 P पिपासायां । to be thirsty, to wish, Caus Aor अतीतृष्टत्—त, अततप्तत्—त Deri तृषित, तप्तिं, तप्तिक्वा or तप्तित्वा.

त्रस् (त्रसी-Set) 4 P. उद्गेगे । to fear, to tremble, Aor. अत्रसीत्, अत्रासीत्, Deri त्रस्त, त्रसित्वा, त्रसिं.

दम् (दम्भ—Set) 4 P उपशमे । to be quiet, to restrain, to tame, to subdue दास्यति, अदास्यन्, दास्यन्, दास्येयं, Caus दमयते only अदीदमत्, Deri दमित, दात, दमित्वा, दात्वा, दमित्वा, दमथु

दस् (दस्तु—Set) 4 P उपश्ये । to perish, Deri दस्त, दसित्वा, दस्त्वा, दसिं.

दिव् (दिव-Set) 4 P. क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-श्युति—स्तुति—मोद—मद-स्वप्न-काति—गतिषु । to play with dice or gamble, to desire, to overcome, to traffic, to shine, to praise, to be glad, to be mad or drunk, to be sleepy, to wish for, to go दीव्याति, अदीव्यत, दीव्यन्, दीव्येयं, दीव्यास, Pass दीव्यते, Desid दिदेविषति or दुद्यूतिः, Deri शून or शूत, वेवितुं, देवित्वा or शूत्वा, दीव्यत्, देवि-ज्यत्, दिदिवस्.

दी (दी-इ-Anit) 4 A. क्षये । to perish, to decay दाताहे, दास्यते अदास्यत, अदास्त, अदास्था , दासीय, Caus दापयति-ते, अदीदपत्-त, Desid दिदीषते; Deri. दीन, चातव्य, दातुं, दीत्वा, प्रदाय, दिदीयान

दीप् (दीपी-Set) 4 A. दीप्तो । to shine, to burn, to be illustrious, Caus. Aor. अदीदिपत्-त or अदीदीपत्-त, Deri दीप, दीपित्वा, दीपिं.

दुष् (Anit) 4 P वैक्षये । to be soiled, to be impure, to sin, —
दोषास्मि, दोक्षयति, अवोक्षयत्-अदुषत्, दुष्यासं, Caus. दुषयति—ते,
also दोषयति—ते, to make depraved, to corrupt, Desid
दुष्यक्षति, Deri दुष्ट, दोषुं, दुष्टा.

दू (दू-ड—Set) 4 A. परितापे । to suffer pain, to be sorry, to
inflict pain, Caus दावयति—ते, Deri दून, दाव्य, or दृव्य, दाविनुं,
दूत्वा

दृप् (Wet) 4 P हर्षमोहनयो. । to be glad, to be proud ददर्प, दर्प-
र्पिथ, or ददर्प्य or दद्रप्य, दर्पितास्मि or दर्पास्मि or द्रस्मास्मि, अदृपत्,
अदर्पात्—अदार्पसीत्, अद्राप्सीत्, Caus Aor अदीदृपत्-त or अदद-
र्पत्—त, Desid दिदर्पिषति or दिदृप्साति, Deri दृप्स, दर्पित्वा or
दृप्स्वा, दर्पितु or दर्पतु or द्रस्तुं

दो (Adit) 4 P अवसंघने । to cut, to mow यति, अयत्, यतु, येयं,
Deri दिन, दित्वा, दातु, other forms are like those of दा 1 P.
to give.

दुह (Wet) 4 P जिघांसाया । to bear hatred, to seek to hurt.
दुद्रोह, दुद्रोहिथ or दुद्रोग्ध or दुद्रोढ, द्रोहितास्मि, द्रोग्धास्मि, द्रोढा-
स्मि, द्रोहिष्यति or ध्रोक्षयति, अदुहत्, Desid दुद्रोहिषति or दुद्रुहिषति or
दुधुक्षति, Deri दुर्ग or द्रूढ, द्रोग्धव्य or द्रोढव्य or द्रोहितव्य, द्रोग्धु
or द्रोहुं or द्रोहितुं, दुर्गवा or द्रूढा or द्रुहित्वा or द्रोहित्वा

धी (धी—ड—Anit) 4 A आधारे । to support, to hold, to de-
spise धेताहे, धेष्यते, अधेट, धेषीय, Caus धाययति—ते, Deri. धीन,
धेतु, धीत्वा

धर (धरी—Set) 4 A. हिंसागत्यो । to kill, to go, P. P धर्त

नश् (णश्—Set) 4 P हिसायास् । to kill

नश् (णश्—Wet) 4 P अदर्शने । to disappear, to perish, to run
away, to be unsuccessful ननाश, नेशिथ, or ननंष, नशितास्मि
or नष्टास्मि, नशिष्यति or नक्षयति, अनशिष्यत् or अनक्षयत्, नश्यासं,
Caus नाशयति only Desid निनशिषति or निनक्षति, Deri. नष्ट,
नष्टुं or नशितुं, नष्टा or नंष्टा or नशित्वा.

नह् (णह—Anit) 4 U. बंधने । to tie, to arm or to put on oneself
 (mostly A in the last sense) नद्धास्मि—हे, नत्स्यति—ते, अना
 त्सीत—अनद्ध, नद्यासं, नत्सीय, Deri नद्ध, नद्धुं, नद्धवा.

नृत् (नृती—Set) 4 P गाविक्षेपे । to dance, to jesticulate. नर्ति-
 तास्मि, नर्तिष्यति or नर्तर्यति, अनर्तिष्यत् or अनर्तर्यत्, Caus नर्त-
 यते only Caus Aor अननर्तत, or अनन्त्रृतत, Desid. निनर्तिष्यति or
 निन्त्रृत्यति, Deri. नृत्त, नृत्य or नर्त्य, नर्तिणुं, नर्तिवा.

पत् (पत्—a Vedic root—Set) 4 A. ऐश्वर्ये । to be master of, to
 rule, to possess, to be fit for

पद् (पद—Anit) 4 A गतौ । to go, to attain, to observe पत्ताहे,
 पत्स्यते, अपत्स्यत, अपादि, अपत्सत, पत्सीय, Desid पित्सते, Deri.
 पत्ता, पत्ता, पत्तु, प्रपय

पी (पी—ह—Anit) 4 A पाने । to drink. Caus पाययति—ते

पुश् (Set) 4 P हिसायाम् । to kill

पुष् (Anit) 4 P पुष्टौ । to nourish, to support, to develop, to
 increase, to possess पोष्टास्मि, पोश्यति, अपोक्ष्यत, अपुक्षत्, Deri.
 पुष्ट, पोष्टुं, पुष्टा, पोष्य.

पुष्प् (Set) 4 P. चिकसने । to blow, to flower.

पूर् (पूरी—Set) 4 A आप्यायने । to fill, to satisfy, to be full, to
 be satisfied, Aor अपूरिष्ट or अपूरि, Deri पूर्ण or पूर्त.

प्री (प्री—ह—Anit) 4 A. प्रीतौ । to please, to be satisfied, to
 feel affection for प्रेताहे, प्रेष्यते, अप्रेष्ट, Caus प्राययति—ते

पुष्ल् (Set) 4 P दाहे । to burn, to scorch, Desid पुष्लिष्यति or
 पुष्लोषिष्यति, Deri पुष्लित्वा or पुष्लित्वा.

बस् (बसु—Set) 4 P स्तम्भे । to stop.

विस् (Set) 4 P क्षेपे—प्रेरणेच । to throw, to instigate, to go, to
 split, to grow.

ज्ञात् (ज्ञात—Anit) 4 A बोधने । to know, to understand, to
 awake, to be restored to one's senses. ज्ञोद्धाहे, भोत्स्यते, अभो

त्स्यत्, अत्तुद्ध or अबोधि, भुत्सीय, Caus. बोधयति, अवृत्तुधत्, Deri.
त्तुद्ध, बोडु, तुद्धवा, प्रत्तुधय

तुस् (Set) 4 P उत्सर्गे । to discharge, to emit.

व्युस् (Set) 4 P विभागे । to divide

भृश् (भृश्य—Set) 4 P. अथ पतने । to fall down, Deri. भृष्ट, भ्रशित्वा
or भृष्टा, भर्शितुं.

भ्रम् (भ्रम्य—Set) 4 P अनवस्थाने । to be unsteady, to wander, to
totter आम्यति, अभ्राम्यत्, आम्यतु, आम्येय, Aor अभ्रमत् Pre P.
आम्यत्, (other forms like those of भ्रम् 1 P)

भ्रंश् (भ्रंश्य—Set) 4 P अध पतने । to fall down, to decrease, to
escape भ्रश्यति, अभ्रश्यत्, भ्रश्यतु, भ्रश्येय, अभ्रशात्, भ्रश्यासं, Deri
भ्रश्यत्, भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्टा, भ्रंशितुं.

मद् (मदी-घटादि—Set) 4 P. हर्षग्लेपनयो । to rejoice, to be poor
or distressed, to be intoxicated or mad माद्यति, अमाद्यत्,
माद्यतु, माद्येय, Caus. मदयति—ते, also मादयति—ते, (to madden,
to inebriate). Deri. मत्त, मदित्वा, मदितु

मत् (मन्—Anit) 4 A ज्ञाने । to think, to suppose, to regard as,
to esteem, to honour, to know. मंताहे, मंस्यते, अमंस्यत, अमंस्त,
मंसीय, Caus. मानयति—ते, Deri. मत, मंतु, मत्वा, मान्य.

मत्र (मसी—Set) 4 P परिमाणे । to measure, to charge for, Deri.
मस्त, मसित्वा, मसितुं.

मा (मा—इ—Anit) 4 A. माने । to measure

मिद् (चि—मिदा—Set) 4 P. स्नेहने । to be greasy, to be soft, to melt,
Desid. मिमिदिषति or मिभेदिषति

मी (मी—इ—Anit) 4 A. हिसायाम् प्राणवियोगेच । to die, to
perish, to kill, to hurt, Caus. माययति—ते Deri. मीन, मेतुं, मीत्वा.

मुष् { 4 P खंडने । to destroy, to break, to steal, Desid
Set { मुमुषिपति or मुमोषिपति, Deri. मोषित, मोषितुं, मोषित्वा

सूक्ष्म (Wet) 4 P वैचित्र्ये । to loose sense, to faint, to be bewildered, to err, to be foolish सुमोह or सुमोहिथ or सुमोढ़ or सुमोग्धः; मोहितःस्मि or मोग्धास्मि or मोढास्मि, मोहिष्यति or मोक्षयति, अमो-हिष्यत् or अमोक्षयत्, अमुहत्, सुशासं Caus मोहयति-ते but परिमोहयते only. Desid सुमुहिष्यति or सुमोहिष्यति or सुमुक्षति, Der. सुग्ध or सूड, मोहितव्य or मोग्धव्य or मोढव्य, मोहितु or मोग्धुं or मोढुं, मोहित्वा or मुहित्वा or मुग्धत्वा or सूडत्वा

सूक्ष्म (Set) 4 P. अन्वेषणे । to seek, to hunt.

सूष (सूष—Set) 4 U तितिक्षायाम् । to bear, to endure, to suffer; to allow Desid, मर्षित, सूषित्वा or मर्षित्वा.

यस् (यसु—Set) 4 P प्रयत्ने । to strive, to endeavour, to labour, Caus यात्ययति-ते, but आयासते only Der. यस्त, यसितुं, यसि-त्वा or यस्त्वा.

युज् (युज—Anit) 4 A. समाधौ चित्तवृत्तिनिरोधे । to meditate, to curb one's mind, to concentrate the mind योक्ताहे, योक्षयते, अयुक्त, Caus योजयति Der. युक्त, योग्य or योज्य, योक्तुं, युक्त्वा.

युध् (युध—Anit) 4 A. सप्रहारे । to fight, to contend with. योद्धाहे, योस्त्यते, अयोत्स्यत, अयुद्ध, युत्सीय, Caus. योधयति only Der. युद्ध, योद्धुं, युद्धा.

युप् (युप—Set) 4 P विमोहने । to confuse, Der. युप्त, युपित्वा or योपित्वा or युप्त्वा, योपितुं.

रंज् (रंज—Anit) 4 U. रज्जति-ते, अरज्जत—त, रज्जतु-तां, रज्येयं—य.

रध् (Wet) 4 P. हिंसा-सराध्यो- । to kill, to injure, to cook, to finish रंध, रधितास्मि or रन्धास्मि, रधिष्यति or रत्स्याति, अरधि-ष्यत् or अरत्स्यत्, अरधत्, रध्यासं; Caus रंधयति—ते, अरंधत—त; Desid. रिरधिष्यति or रिरत्स्याति, Der. रन्ध, रधितुं or रन्धुं, रधित्वा or रन्धा.

राध् (Amit) 4 P दृच्छो । to grow, to be ready, to be favourable, to look to the welfare of. राद्धास्मि, रात्स्यति, अरात्स्यत्; अरा-त्सीतु, Der. राद्ध, राद्धुं, राद्धा.

रिष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy.

री (रि—द्व—Anit) 4 A. स्रवणे । to ooze, to flow, Caus. रेपयति—ते, Deri रीण, रेतुं, रीत्वा.

रुध् (with अनु. रुध—Anit) 4 A. कामे । to desire, to love, to comply with, to obey रोद्धाहे, रोत्स्यते, अरुद्ध, रुत्सीय, Deri. रुद्ध, रोद्धुं.

रुप् (रुहु—Set) 4 P. विमोहने । to violate, to confound, to disturb, Desid. रुरुपिषति or रुरोपिषति, Deri. रुम, रुपित्वा or रोपित्वा or रुप्त्वा.

रुष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

लिश् (लिश—Anit) 4 A. अल्पीभावे । to decrease, to become small. लेटाहे, लेक्ष्यते, अलेक्ष्यत, अलिक्षत.

ली (ली—ङ—Anit) 4 A. श्रोषणे । to adhere to, to be absorbed, to be dissolved, to hide in, to rest on, to disappear लेताहे or लाताहे, लेष्यते or लास्यते, अलेष्यत or अलास्यत, अलेष्ट or अलास्त, लेषीय or लासीय, Caus लाययति—ते or लापयति—ते but विलाययति—ते or विलीनयति—ते or विलापयति—ते or विलालयति—ते, Deri लीन, लेतु or लातुं, लीत्वा, विलाय or विलीय.

***लुद्** (Set) 4 P. विलोडने । to churn, to agitate, to roll, to wallow, to be connected with

लुप् (लुहु—Set) 4 P. विमोहने । to be confused to vanish. Desid. लुलुपिषति or लुलोपिषति Deri लुम, लोपितुं, लुप्त्वा or लुपित्वा or लोपित्वा.

लभ् (Set) 4 P. गार्द्ये । to covet, to long for, to allure लोभितास्मि or लोब्धास्मि, Desid. लुलाभिषति or लुलोभिषति, Deri. लुब्ध, लोभितुं or लोब्धुं, लुब्ध्वा or लुभित्वा or लोभित्वा.

वस् (वसु—Set) 4 P. स्तंभे । to fix, to be straight, Deri. वस्ता वसित्वा or वस्त्वा, वसितुं.

वावृत् (वावृत्तु—Set) 4 A. वरणे । to choose. Deri वावृत्त, वावर्तित्वा or वावृत्त्वा, वावर्तितुं

शाश् (शाग्—Set) 4 A. शब्दे । to howl, to growl, to roar, Caus.

Aor अवशाशद्—त

विद् (विद्—Anit) 4 A सत्ताया । to be, to exist वेत्ताहे, वेत्स्यते,
अवित्त, वित्सीय, Desid विवित्सते, Deri विन्द, विच्चा, वेत्तुं.

विस् (Set) 4 P प्रेरणे । to send

द्विस् (Set) 4 P विभागे । to divide

दृद् (दृतु—Set) 4 A वरणे । to choose, to like

दृश् (Set) 4 P वरणे । to choose, to like

व्यध् (Anit) 4 P ताडने । to strike to hurt, to stab, to pierce,
विध्यति, अविध्यत्, विध्यतु, विध्येयं, विव्याध, विव्यधिथ or विव्यद्ध,
व्यद्धास्मि, व्यरस्यति, अव्यरस्यत्, अव्यात्सीत्, विध्यासं, Pass विध्यते,
Desid विव्यत्सति, Deri विद्ध, विध्दा

व्युष् (Set) 4 P विभागेद्वाहेच । to divide, to burn, Aor अव्युषत्,
In the last sense अव्योषित्

व्री (व्री-द्—Anit) 4 A वरणे । to choose, P P व्रीण

व्रीड् (Set) 4 P चोदनेलज्जायांच । to throw, to be ashamed

शक् (शक्¹—Set) 4 U मर्षणे । to endure, to be able शकितास्मि—हे
or शक्तास्मि—हे, शकिष्यति—ते or शक्यति—ते, अशकिष्यत्—त or
अशक्यत्—त, अशक्त, अशक्किष्ट or अशक्त, शक्यास—शक्षीय, or
शक्षीय,, Desid शिशकिष्णति—ते or शिक्षाति—ते, Deri शकित or
शक्त, शकितु or शक्तु, शकित्वा or शक्त्वा, शेकिवस—शेकान

शप् (शप्¹ Anit) 4 U आक्रोशे । to curse, to swear

शम् (शसु—घटादि—Set) 4 P उपशमे । to be calm, शाम्यति, अशा-
म्यत्, शाम्यतु, शाम्येयं, Caus शमयति—ते or शामयति—ते, (but with
नि-निशामयति—ते only) Deri शात, शम्य or शाम्य, शात्वा or
शमित्वा, शमितुं.

शुच् (शुचिर्—Set) 4 U. पूतिभावे (हळदे) । to be wet, to be clean,
Aor. अशुचत् or अशोचीत्, अशोचिष्ट, Desid शुशुचिष्टति—ते or
शुशोचिष्टति—ते, Deri शुक्त, शुचित्वा or शोचित्वा, शोचितुं.

शुद्ध (Anit) 4 P शौचे । to become pure, to be made clear,
शोद्धास्मि, शोत्स्यति, अशोत्स्यत्, अशुद्धत्, शुद्धार्सं, Desid शुद्ध-
त्सति, Deri शुद्ध.

शुष्क (Anit) 4 P शोषणे । to become dry, to be withered, शोषास्मि,
शोक्ष्यति, अशोक्ष्यत्, अशुष्पत्, शुष्प्यार्सं, Desid शुश्क्षति, Deri.
शुष्क, शोषुं, शुष्पा

श्वर (शरी—Set) 4 A. हिसा-स्तभनयो । to strike, to be firm, P.
P. शर्ण.

शो (Anit) 4 P तनूकरणे । to whet, to make thin, इयति, अश्यत्,
इयतु, इयेय, शशिथ or शाशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशास्यत्,
अशात् or अशासीत्, शायार्सं, Pass शायते, Desid शिशासति,
Deri शित or शात, शंसित (well finished), शातुं, शात्वा or
शित्वा.

अम् (अम्बु—Set) 4 P तपसिखेदेच । to perform acts of penance, to
be fatigued, आम्यति, अभ्राम्यत्, आम्यतु, आम्येयं, Caus अमयति
—ते or आमयति—ते, Deri आत, अमित्वा or आत्वा, अमितुं

श्रीष् (Anit) 4 P आलिंगने । to embrace, to adhere to, to unite,
श्लेष्टास्मि, श्लेक्ष्यति, अश्लेक्ष्यत्, अश्लिष्टत् In the first sense,
अश्लिक्षत्

***षिद्** (षिद्वु—Set) 4 P निरसने । to spit, षीव्यति, अषीव्यत्, षीव्यतु,
षीव्येय, (other forms are like those of षिद् 1 P).

सम् (षमी—Set) 4 P परिणामे । to change form, P P सांत

सह् (षह—Set) 4 P. तृतौ । to satisfy, to be pleased, सहितास्मि,
सहिष्यति, असहिष्यत्, असहीत्, Deri सहित, सहितु, सहित्वा

सिध् (षिद्यु—Anit) 4 P संराद्धौ । to be accomplished, to succeed,
to be thoroughly prepared सेज्जास्मि, सेत्स्यति, असेत्स्यत्, असि-
धत्, Caus साधयति—ते, also सेधयति—ते, to cause to ascertain
the truth, Desid सिधिसति, Deri सिद्ध, सेद्धु, सिद्धा.

सिद् (षिद्वु—Set) 4 P तंतुसंताने । to sew, to sow (as seed) सीव्यति,
असीव्यत्, सीव्यतु, सीव्येयं, Desid सिसेविषति or सुस्पष्टति, Deri.
स्पृत, सेवित्वा or स्पृत्वा, सेवितुं

सुह (शुह—Set) 4 P. तृतीये । to be satisfied.

सू (शू-डू—Wet) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child, P P सून.

सूज (सूज—Anit) 4 A विसर्गे । to be abandoned, to drop, नष्टाहे, लक्ष्यते, अस्त, स्तशीय, Caus Aor अससर्जत्—त or असीमृजत्—त, Desid सिस्त्यक्षेत, Deri सृष्ट, सृष्टुं, सृष्टा.

सो (षो—Anit) 4 P अतकर्मणि । to put an end to, to kill, to finish, स्पति, अस्यत्, स्यतु, स्येय, असात् or असासीत्, सेयात्, Pass. सीयते, Caus साययति—ते, Desid सिषासति, Deri. सित, सातुं, सित्वा.

स्तिम् { षिम् } (Set) 4 P. आद्रिभावे to become wet, to moist स्तीम् { षीम् }

स्तूप (ष्टूप—Set) 4 P. सपुच्छाये । to pile, to collect, to erect.

स्तन् (ष्णसु—Set) 4 P निरसने । to reject, to eject, Aor अस्त्रीत् or अस्त्रासीत्. Caus स्त्रसयति—ते or स्त्रासयति—ते (according to some) Deri स्त्रस्त, स्त्रसित्वा, or स्त्रस्वा, स्त्रसितु

स्तिह (षिह—Wet) 4 P स्त्रेहे । to feel affection for, to love, to be kind to, सिष्णोह, सिष्णोहिथ, or सिष्णोह or सिष्णोगध, स्त्रेहितास्मि or स्त्रेहास्मि or स्त्रेहास्मि, स्त्रेहिष्यति or स्त्रेक्षयति, अस्त्रिहत्, Desid. सित्रिक्षति or सित्रिहिष्यति or सित्रेहिष्यति, Deri स्त्रिग्ध or स्त्रीढ़, स्त्रिहित्वा or स्त्रेहित्वा or स्त्रिग्धवा or स्त्रीढ़वा, स्त्रेहितुं, स्त्रेहुं, or स्त्रेग्धुं.

स्तुस् (ष्णुसु—Set) 4 P. अदने । आदान इत्येके । अदर्शन इत्यपरे । to eat, to take, to disappear, Deri. स्तुत्त, स्तुसित्वा or स्तुस्वा, स्तोसितुं

स्तुह (ष्णुह—Wet) 4 P उद्दिरणे । to vomit.

स्त्रिव् (स्तिडु—Set) 4 P गतिशोषणयो । to go, to dry, स्त्रीव्यति, असीव्यत, स्त्रीव्यतु, स्त्रीव्येयं, Desid. सित्रेविषति or सुस्त्रयष्टति, Deri. स्त्रयत स्त्रेवित्वा or स्त्रिवित्वा or रुद्धत्वा, स्त्रेवितुं.

स्त्रिद् (ष्णिदा—Anit) 4 P गात्रप्रक्षरणे । to perspire, स्वेत्तास्मि, स्वेत्यति, अस्वेत्यत्, अस्विदत् Desid. सित्रित्सति, Deri स्विन्न, स्वित्वा, स्वेतुं.

हृष् (शेष) 4 P तुष्टौ । to rejoice, to exult, to stand erect as hair,
Caus Aor अजहर्षत—त or अजीहर्षत—त, Deri हृष्ट or हृषित,
हृषितुं, हृषित्वा.

॥ अथ श्रु-विकरणः स्वादिगणः पञ्चमः ॥

अश् (अश्यु—Wet) 5 A. व्यासौसंवातेच । to pervade, to heap, to obtain, to go to, अश्नुते, अश्नुवते, आश्नुत, अश्नुतां अश्नुवीय, आनशे, आनशिषे or आनक्षे, अश्निताहे or अष्टाहे, अश्निष्यते or अक्ष्यते, आश्निष्यत or आक्ष्यत, आश्निष्ट or आष्ट, अश्निषीय or अक्षीय, Deri अष्ट, अश्नितुं or अष्टु, अश्निवा or अष्ट्वा

अह् (a Vedic root—Set) 5 P व्यासौ । to pervade, अहोति

आप् (आप्ल—Amit) 5 P व्याप्तौ । to pervade, to obtain, to occupy, to reach, आप्नोति, आप्नुवंति, आप्नोतु, आप्नोतु, आप्नुया, आप आपि-य, आपास्मि, आप्स्यति, आप्स्यत्, आपत् Desid इप्सति, Deri आप, आप्नुं, आप्स्वा.

ऋ (a Vedic root—Amit) 5 P हिसायाम् । to kill, ऋणोति

ऋक्षि (a Vedic root—Set) 5 P हिसाया । to kill, ऋक्षिणोति

ऋष् (ऋधु—Set) 5 P वृद्धौ । to increase, to prosper, to please, कृध्नोति, आध्नेत्, कृध्नोतु, आर्ध्नित्, non-conjugational forms are like those of ऋधु 4 P.

क्षि (a Vedic root—Amit) हिसायां । to kill, क्षिणोति, क्षिण्व-क्षिण्व, अक्षिणोत, क्षिणोतु, क्षिणुया, non-conjugational forms are like those of क्षि 1 P

ऋ (ऋ—अ—Amit) 5 U हिसायां । to kill, कृणोति—कृणते, कृणवंति—कृणवते, कृणव—कृणव, अकृणोत—अकृणत, कृणोतु—कृणतां, कृण—कृणव्य, कृणया—कृणवीय, चकार—चक्रे, कर्तास्मि—हे, करिष्यति—ते, अकरिष्यत्—त, अकार्षीद्, अकृत, क्रीयासं—कृषीय, Pass क्रीयते, Caus कारयति—ते, Desid चिकीर्षति—ते, Deri कृत, कर्तु, कृत्वा.

ऋष (चष्ट—*a Vedic root—Set*) 5 P. भक्षणे, to eat, चम्नोति.

चि (चि—ज्—Anit) 5 U. चयने । to collect, to cover, चिनोति—
चितुते, चितुव—चिन्व, चितुवहे—चिन्वहे, अचिनव, अचिन्वि, अचि-
नोत, अचितुत, चिनोतु, चितुतां, चितुयां, चिन्वीय, चेतास्मि—हे,
चेष्यति—ते, अचेष्यद—त, अचैर्षित, अचेष्ट, चीयास, चेषीय, Pass
चीयते, Caus चाययति—ते or चापयति—ते, Desid चिचीषति—ते
or चिकिषति—ते, Deri चित, चेतुं, चित्वा.

चिरि { Vedic roots—Set } 5 P हिसायाम् । to kill, चिरिणोति,
जिरि { जिरि } जिरिणोति.

तिक् { Set } 5 P आस्कदन—गति—वधेषु । to assail, to go, to
seek, to injure or kill, to challenge, तिक्रोति, तिश्योति.

तिघ् (Set) 5 P हिसायाम् । to kill, to challenge, तिघ्नोति

तुप् (Set) 5 P प्रीणने । to please or to be pleased, तुप्नोति, Caus
Aor अतर्पत्—त or अतीतुपत्—त

दघ् (a Vedic root—Set) 5 P घातनेपालनेच । to destroy, to
protect, दघ्नोति, Aor अदघीत् or अदाधीत्

दभ् (दंभु—Set) 5 P दभ्ने । to deceive, to injure, दभ्नोति, अद-
भ्नोत, दभ्नोतु, दभ्नुयाम्, ददंभ, दभितास्मि, दभिष्यति, अदभीत्,
दभ्यासं. Pass दभ्यते, Desid धिप्सति or धीप्सति or दिदभिष्यति,
Deri दब्ध, दंभितुं, दव्ध्वा, or दभित्वा

दाश् (a Vedic root—Set) 5 P हिसायां । to kill, दाशोति

हु (हु—हु—Anit) 5 P उपतापे । to give pain, to burn, to be dis-
tressed, हुनोति, हुद्वाव, हुदविश—हुदोथ, दोतास्मि, दोष्यति, अदौषीत्—
दूयासं, Pass दूयते, Deri हुत, दोतुं, हुत्वा.

हृ (a Vedic root—Anit) 5 P हिसायाम् to kill, हृणोति, दवार,
दर्तास्मि, दरिष्यति, अदार्षीत्, द्रियासं

हु (हु—ज—Anit) 5 U. कंपने । to shake, to tremble, धुनोति,
धुजते, धुधाव, धुध्येव, धोतास्मि—हे, धोष्यति—ते; अधौषीत्—अधोष्ट;
धूयासं—धोषीय, Caus धावयति only

- धू** (धू॑-अ॒—Wet) 5 U कंपने । to shake, to excite, to kindle, to treat roughly, धूतोति, धूते, धोतास्मि—हे or धवितास्मि—हे, Deri. धृत, धोतुं, धवितुं, धृत्वा.
- धृष्** (जि—धृषा—Set) 5 P प्रागलभे । to be bold, confident, impudent or impatient, to challenge, धृष्णोति Caus. Aor. अद्वृष्ट-पत्—त or अद्वृष्ट्—त, Deri धृष्टिं or धृष्ट, धृष्टुं-धृष्टिवा
- पृ** (a Vedic root—Anit) 5 P प्रीतौ । to please, पृणोति.
- मि** (दु॑-मि॒-अ॒—Anit) 5 U प्रक्षेपणे । to throw, to scatter, Deri. मित, मित्वा, मातुं, मित्रिम (मयनेननिवृत्तम्).
- राध्** (Anit) 5 P संसिद्धौहिंसायांच । to accomplish, to kill, to propitiate राज्ञोति
- रि** (a Vedic root—Anit) 5 P हिंसायां । to kill रिणोति.
- वृ** (वृ॑-अ॒—Set) 5 U वरणे । to choose, to solicit, to cover, to surround, to restrain वरि(री)तास्मि-हे, अवारीत्, अवरि(री)इ, Desid विवरि(री)षति-ते or दुवृष्टिं—ते, Deri वृत, वरि(री)-सु, वृत्वा.
- शक्** (शक्ल॑—Anit) 5 P शक्तौ । to be able, to be powerful, to bear, शक्नोति, शशाक, शेकुः शक्तास्मि, शक्षयति, अशक्त् Desid शिक्षति, Deri शक्त, शक्तुं, शक्त्वा
- शि** (शि॑-अ॒—Anit) 5 U निशाने । to whet, to excite.
- सघ्** (षध्—Set) 5 P हिंसाया । to kill, Aor असधीत्, असाधीत्
- साध्** (षाध्—Anit) 5 P संसिद्धौ । to accomplish साज्ञोति, साद्वा-स्मि, सात्स्यति Desid सिषात्सति.
- सि** (षि॑-अ॒—Anit) 5 U बंधने । to tie, P P सित, सिन (mouthful), सित्वा, सेतुं
- स्फ** (शु॑-अ॒—Anit) 5 U स्नपन—पीडन—स्नान—सुरा—सधानेषु । to cause to bathe to churn, to pour out, to bathe, to press out juice, to distil
- स्तिघ्** (इंघ—Set) 5 A आस्कंदने । to ascend, to assail

- स्तु (स्तु-अ॒-अ॑) 5 U. आच्छादने । to cover.
 स्पृ* (a Vedic root—Anit) 5 P प्रीति—पालनयो—प्रीतिचलनयो—
 स्थित्यन्ये । to gratify, to defend, to shake.
 स्मृ (a Vedic root—Anit) 5 P. चिताया । to remember, to
 recollect.
 हि (Amt) 5 P गतौ वृद्धौ च । to go, to grow.

॥ अथ श-विकरणस्तुदादिगणः षष्ठः ॥

- इल् (Set) 6 P स्वप्नेष्पणयो । to sleep, to throw इलति, इयेल,
 एलितास्मि, एलिष्यति, ऐलिष्यत्, ऐलीद्, इल्यास, इलित, एलित्वा,
 एलितु.
- इष् (Set) 6 P इच्छायाम् । to wish इच्छति, इयेष, एषितास्मि, or
 एषास्मि Deri इष, एषितु or एषु, एषित्वा or इष्टा, इच्छत्, ईषिवस्.
- उज्ज्व् (Set) 6 P. उत्सर्गे । to abandon, to leave
- उंच् (उच्छि-Set) 6 P उंछे । to glean.
- उब्ज् (Set) 6 P. आर्जवे । to make straight
- उभ् { Set } 6 P पूरणे । to fill with.
- कृच् (Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, कृच्छति, आनर्च, अर्चितास्मि, अर्चि-
 ष्यति, आर्चिष्यत्, आर्चीत्, कृच्यासं, Desid. अर्चिच्छिष्यति, Deri.
 * कृचित, अर्चितु, अर्चित्वा.
- कृच्छ् (Set) 6 P गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेण । to go, to fail in facul-
 ties, to become hard or congeal, (A with सं) कृच्छति, (with
 प्र or सं प्राच्छिति समृच्छते) आनर्च, कृच्छितास्मि, कृच्छिष्यति,
 आर्चिष्यत्, आर्चीत्, कृच्छ्यासं, (समृच्छितहे, समृच्छिष्यते,
 समार्चिष्ट, समृच्छिष्यीय) Pass कृच्छयते

क्रह् { Set } 6 P हिंसायां । to kill

क्रष् (क्रषी—Set) 6 P. गतौ । to go or approach. क्रषति, (with प्र, प्रार्षति)

कड् (Set) 6 P मदे । to be proud

किल् (Set) 6 P. श्वैत्यक्रीडनयो । to become white, to sport किलति.

कु (कु-ङ्क-कुटादि —Anit) 6 A आर्तस्वरे । to moan, कुवते, अकुवत्, कुवता, चुकुवे, कुतोहे, कुष्यते, अकुष्यत, कुषीय, Pass क्षयते.

कुच् (कुटादि -Set) 6 P सकोचने । to contract, to shrink, to be crooked, (generally with स)

कुइ (कुटादि -Set) 6 P कौटिल्ये । to be crooked, to bend

कुड् (कुटादि -Set) 6 P बाल्यसंघातेच । to act as a child, to heap

कुण् (Set) 6 P शब्दोपकरणयो । to sound, to support with gifts

कुर् (Set) 6 P शब्दे । to sound, कुरति, Bene कुर्यास

कु (कु-ङ्क-कुटादि —Set) शब्दे । 6 A to sound, to groan, कुवते, अकुवत, कुवतां, चुकुवे, कुवितोहे, कुविष्यते, अकुविष्ट, कुविषीय, Pass क्षयते.

कुड् (Set) 6 P दाढेयभक्षणेच । to become firm, to eat

कुड् (कुटादि —Set) 6 P घनत्वे । to become thick, कृडति

कृत् (कृती—Set) 6 P छेदने । to cut, कृतति, अकृतत्, कृततु, कृतेय, चर्कर्त, कर्तितास्मि, कर्तिष्यति or कर्त्यति, अकर्तिष्यत् or अकर्त्यत्, अकर्तीत्, कृत्यासं, Caus Aor अचीकृतत्-त, अचर्कर्तत्-त, Desid चिकर्तिष्यति or चिकृत्सति, Deri कृत्त, कर्तितु, कर्तित्वा

कृष् (कृष—Anit) 6 U. विलेखने । to draw, to plough कृषति—ते, कर्णास्मि—हे or क्रष्टास्मि—हे, कर्ष्यति—ते or क्रक्ष्यति—ते, अकार्षीत् or अक्राक्षीत्, अकृक्षत् or अकृष्ट.

कृ (Set) 6 P विक्षेपे । to scatter, to throw, (A with अप to scratch the ground for food or abode), किराति, अकिरत्,

किरतु, चकार, करि(री)तास्मि, करि(री)व्याति, अकरि(री)व्यत्, अकारीत्, कीर्यासि, Pass कीर्यते, Caus कारयति—ते, Desid. चिक-रिष्टि only, Deri कीर्ण, करि(री)तुं, करि(री)त्वा.

कुड़ (कुटादि -Set) 6 P निमज्जनेघनिभावेच्च । to sink, to become thick, कुडति

क्षि (Anit) 6 P निवासगत्योः to dwell, to go.

क्षिप् (क्षिप्ति -Anit) 6 U प्रेरणे । to throw.

क्षुर (Set) 6 P विलेखने । to scratch.

क्षिद् (Anit) 6 P परिधाते परितापेच्च । to strike, to afflict, to be displeased स्थिदति, अस्थिदत्, स्थिदतु, चिखेद, खेत्तास्मि, खेत्स्यति, अखेत्स्यत्, अखैत्स्यत्, स्थिदासि, Deri स्थिदा.

क्षिल् (Set) 6 P उछें । to glean.

क्षुद् (कुटादि —Set) 6 P सवरणे । to cover

क्षुर (Set) 6 P छेदने । to cut

यु (कुटादि -Anit) 6 P पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement युवति, Deri. गून.

युच् (कुटादि —Set) 6 P शब्दे । to sound. युजति

युद् (कुटादि —Set) 6 P रक्षणे । to protect. युहति

युक् { Set } 6 P. बंधे । to string together

युर् (युरी-कुटादि —Set) 6 A उद्यमने । to make an effort. Pass गूर्यते, Desid. जुयुरिषते or जुगोरिषते, Deri गूर्ण.

गृ (Set) 6 P निगरणे । to swallow, गिरति or गिरति, अगिरत—अगिलत्, गिरतु-गिलतु, गिरेण or गिलेण, जगार-जगाल, गरि(री)-तास्मि—गलि(ली)तास्मि, गरि(री)व्यति, गलि(ली)व्यति, अगारीत्, अगालीत्, गीर्यासि, Pass गीर्यते, Caus गारयति-गालयति only. Deri गीर्ण, गीर्त्वा, गरि(री)तुं, गलि(ली)तुं

बुट् { कुटादि —Set } 6 P. प्रतिधाते । to strike against

छुण् (Set) 6 P भ्रमणे । to roll

छुर् (Set) 6 P भीमार्थशङ्कयो । to frighten, to sound.

छर्ण् (Set) 6 P भ्रमणे । to roll, to whirl.

चल् (Set) 6 P विलसने । to play, to amuse oneself

चिल् (Set) 6 P वसने । to dress, चिलाति.

चुद् (कुटादि—Set) 6 P छेदने । to cut चुटाति

चुड् (कुटादि—Set) 6 P संवरणे । to conceal चुडाति.

चृत् (चृती—Set) 6 P हिसाधंथनयो । to kill, to hurt, to connect
together, चृतनि, अचृतत्, चृतंतु, चृतेयं, चर्चत्, चर्तितास्मि, चर्ति-
ष्यति or चर्त्स्यति, अचार्तिष्यत् or अचत्स्यत्, अचर्तीत—चृत्यासं, Caus.
•Aor अचीचृतत्—त or अचर्चत्—त, Desid चिचर्तिष्यति or
.चिचृत्साति Deri चृत्, चर्तितु, चर्तित्वा.

छुद् (कुटादि—Set) 6 P भेदने । to cut, छुटाति

छुइ् (कुटादि—Set) 6 P संवरणे । to cover, छुडाति.

छुप् (Set) 6 P स्पर्शे । to touch, छुपाति

छुर् (कुटादि—Set) 6 P भेदने । to cut, to engrave, to envelop.

जर्ज् (Set) 6 P परिभाषण—हिंसा—तर्जनेषु । to say, to blame, to kill,
to reprove

जुद् (कुटाद—Set) 6 P बंधने । to bind, जुटाति

जुह् { Set } 6 P गतौ । to go, जुडाति, जुनाति

जुष् (जुषी—Set) 6 A प्रीतिसेवनयोः । to please, to like, to take
delight in, to suffer, to enter, जुषते, Desid जुजोषिष्यते or जुजु-
षिष्यते, Deri जुष्ट, जोषितुं, जोषित्वा or जुषित्वा.

झर्म् (Set) 6 P परिभाषणभर्तर्सनयो । to speak, to blame, to menace.

तिल् (Set) 6 P स्नेहे । to oil, to anoint तिलाति.

तुद् (कुटादि—Set) 6 P कलहकर्मणि । to quarrel, to cut, तुटाति.

तुइ् (कुटादि—Set) 6 P तोडने । to tear, to kill, तुडाति.

तुण् (Set) 6 P कौटिल्ये । to curve.

तुद् (तुद—Amit) 6 U व्यथने । to wound, to strike, to pain, to vex, तोतास्मि-हे, तोत्स्यति-ते, अतोत्स्यत्—त, अतौत्सीति—अतुत्त, तुयासं, तुत्सीय, Deri. तुच्च, तुत्वा, तोचुं.

तुप्तुंप् { Set } 6 P हिसायां । to kill
तुफ्तुक् { Set } 6 P हिसायां । to kill

तुप्तुंप् { Set } 6 P प्रीणने । to please or to be pleased.
तुफ्तुक् { Set } 6 P हिसायां । to kill, तहितास्मि—तर्ढास्मि, तुहित्-

वहृ { वहृ } Wet 6 P हिसायां । to kill, तहितास्मि—तर्ढास्मि, Caus Aor अततहत्—त अतीवहत्-त, अतरुहत्-ते, Deri तुद, तहित्वा, तुह्वा, तहितुं, तहुं, तुहितुं, तुहुं.

तुद् (कुटादि—Set) 6 P छेदने । to cut, to break.

त्वच् (Set) 6 P संवरणे । to cover

थुद् (कुटादि—Set) 6 P संवरणे । to cover.

दिग् (विंश—Anit) 6 U अतिसर्जनेआज्ञापनेकथनेच । to give, to order, to tell to show, to grant, देष्टास्मि-हे, देश्यति-ते, आदि-क्षयद्—त, आदिक्षत्-त, दिक्षीय, Deri दिङ्, दिष्टा, देष्टुं.

दृ (दृ—द्—Anit) 6 A आदरे । to honour, to care for, (mostly with आ), आद्रियते, आद्रियत, आद्रियतां, आद्रियेय, आद्रेन, आद-र्ताहे, आद्रिष्यते, आद्रिष्यत, आद्रित, आद्रिषीय, Pass आद्रियते, Caus. आदरयति-ते, आदीदरत्-त, Desid आदिद्रिष्यते, Deri. आदृत. आदर्तुं, आदृत्य.

दृप् (Set) 6 P उत्क्षेपे । to give pain

दृफ् (Set) 6 P. क्षेपे । to give pain.

दृभ् (दृभी—Set) 6 P. ग्रथे । to string, to connect, (mostly with सं), Caus. Aor अदीदृभत्-त or अददर्भत्—त, Deri. दृध्व, दर्भितुं, दर्भित्वा

दृष्ट् (Set) 6 P उत्क्षेपे । to give pain

द्रुण् (Set) 6 P. गतिहिंसाकौटिल्येण । to go, to kill, to make crooked."

धि (Amit) 6 P. धारणे । to hold, to possess. धेतास्मि, धेष्यति, अधे-
षीत्, धीयासं, Pass धीयते ।

धू (कुटादि -Set) 6 P विशूनते । to shake, to cause to tremble.
धुवति, अधुवत्-धुवतु, धुवेय, दुधाव, धुवितास्मि, धुविष्यति, अधु-
विष्यत्, अधुवीत्.

धृ (ध—हृ—Amit) 6 A अवस्थाने । to be, to exist, ध्रियते, अ-
ध्रियत, ध्रियता, ध्रियेय, दधे, धर्तहि, धरिष्यते, अधरिष्यत, अधृत.

धु (कुटादि —Amit) 6 P. गतिस्थैर्ययो । to go, to be fixed ध्रुवति.

ध्रुव् (Set) 6 P गतिस्थैर्ययो । to go, to stand firm.

निल् (पिल्-Set) 6 P गहने । to understand with difficulty, to
become thick

तुद् (एण्ड—Amit) 6 U प्रेरणे । to throw, to push, to urge on, to
drive, to remove, to direct, नोचास्मि—हे, नोत्स्यति—ते, अनो-
स्यद्-त, अनौत्सीत—अनुत्त, तुद्यासं-तुत्सीय, Deri तुत्त or तुत्त,
तुच्चा, नोन्तुं

तुद् (एण्ड—Amit) 6 P. प्रेरणे । to throw, कर्त्तभिग्रायेऽपिफले परस्मै-
पदार्थे तुन पाठ (सिद्धांत कौमुदी). This root should be Para-
maipadī even when the fruit of the action refers to the
agent

तू (ए—कुटादि —Set) 6 P स्तुतौ । to praise, तुवति, अतुवत्, तुव-
तु, तुनाव, तुवितास्मि, तुविष्यति, अतुवीत्, त्यासं.

पि (Amit) 6 P गतौ । to go.

पिश् (Set) 6 P अवयवे—समूहस्याशभावे-दीपनायांच । to form, to be
reduced to constituent part, to light पिशति, अपिशत्-पिश-
तु, Pass पिश्यते, Desid पिपिशिष्यति, or पिषेण्डिष्यति, Deri पिशित,
पेशितुं, पिशित्वा or पेशित्वा.

उद् (कुटादि —Set) 6 P संश्लेषणे । to embrace, to intertwine,

उह् (कुटादि -Set) 6 P. उत्तर्गे । to quit, to dismiss.

शुण् (Set) 6 P. शुभकर्मणि । to be^{*} pure or virtuous, to do a holy work.

उर् (Set) 6 P. अग्रगमने । to precede; to lead.

उल् (Set) 6 P. महत्वे । to be great or large

मृ (पृ—इ—Anit) 6 A. (always with व्या) व्यायामेव्यापारेच । to be busy or active, व्याप्रियते, व्यापत्तिहै, व्यापृत, व्यापृषीय, Pass. व्याप्रियते, Desid व्यापुष्टिर्थते

पृद् (Set) 6 P. सुखने । to gladden

पृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please, to propitiate, Caus Aor अपर्णत्-त or अपीपृणत्-त

प्रच्छु (Anit) 6 P. ज्ञाप्तायां । to ask, to seek, to desire, to know, (A. with आ) पृच्छति—ते, अपृच्छत्-त, पृच्छतु—तां, पृच्छेयं—य, पप्रच्छु—पप्रच्छे, प्रष्टास्मि—हे, प्रक्षयति—ते, अप्रक्षयत्—त, अप्राक्षीत्—अप्रष्ट, पृच्छयास—प्रक्षीय, Pass पृच्छयते, Deri पृष्ट, पृष्टा, प्रष्टुं

विल् (Set) 6 P. भेदने । to break

बुड् (कुटादि—Set) 6 P. त्यागेस्वरणेच । to discharge, to cover

बृह् (बृह—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour बहितास्मि or बर्दीस्मि, बर्हिष्यति or भक्ष्यति, अबहिष्पत् or अभक्ष्यत्, अबर्हात् or अभक्षत्, Caus Aor अबर्हत् or अबीबृहत्, Desid बिबर्हिषति or बिभक्षति, Deri बृह, बर्हितुं or बर्हें, बर्हित्वा or बृद्वा

भुज् (भुजो—Anit) 6 P. कौटिल्ये । to bend, to curve, to be crooked भोक्तास्मि, भोक्ष्यति, अभोक्ष्यत्, अभोक्षीत्, Deri भुझ, भोक्तु, भुक्त्वा

भ्रस्ज् (भ्रस्जे—Amit) 6 U. पाके । to fry, to roast, to parch भ्रजति—ते, अभ्रजत्—त, भूजतु—तां, भूजेयं—य, बधज्ज—बध्ज, or बभ्रज्जे or बभज्जे, भ्रष्टास्मि—हे or भर्षास्मि—हे, भ्रक्षयति—ते or भक्षयति—ते, अभ्रक्षयत्—त, अभ्राक्षीत् or अभाक्षीत्—अभ्रष्ट, अभर्षु, भूजज्यासं—भक्षीय or भक्षीय, Pass भूजज्यते, Caus भ्रजज्यति—ते or भर्जयति—ते, Aor अवभ्रज्जत्—त or अवभर्जत्—त, Desid बिभ्रक्षति—ते or बिभर्षति—ते or बिभ्रज्जिष्यति—ते or बिभार्जिष्यति—ते Deri भृष्ट, भ्रष्टु or भर्षु, भृष्टा.

भुइ (कुटादि—Set) 6 P आ॒च्छादने—संचये—निमज्जन इत्येके । to cover, to collect, to plunge.

मर्ज (हु—मरजो—Anit) 6 P. झुङ्गौ । to sink down, to be immersed in water, to be disheartened, मज्जति, अमज्जत, मज्जतु, मज्जेय, ममज्ज, ममज्जिथ or ममंकथ, मंकतास्मि, मध्यति अमंक्ष्यत, अमांक्षीत, मज्ज्यास, Pass मज्ज्यते, Caus मज्जयति—ते, अममज्जत—त, Desid मिमक्षति, Deri मग्न, मंकुं, मंकत्वा, मज्जशु

मिच्छ (Set) 6 P उत्क्रेष्टो । to annoy, to hurt, to obstruct.

मिळ (मिल—Set) 6 U. संगमे । to be united with, to meet, to join, to clash, to happen Desid मिमिलिष्टि—ते or मिमेलिष्टि—ते, Deri मिलित, मेलितु, मिलित्वा or मेलित्वा

मिष्ठ (Set) 6 P स्पर्धायां । to rival, to contend with, to look on or at

मुच् (मुच्च—Anit) 6 U मोक्षणे । to free, to liberate, to release, to loosen, to abandon, to grant, to except, to shed, to discharge to dismiss, to utter, to void, मुचति—ते, अमुचत्—त, मुचतु—ता, मुचेय—य, मुमोच—मुचे, मोक्षास्मि—हे, मोक्षति—ते, अमोक्ष्यत—त, अमुचत्—अमुक्त, मुच्यास—मुक्षीय, Pass मुच्यते, Desid मुमुक्षति—ते or मोक्षयते, Deri मुक्त, मोक्तिंतुं, मुक्तत्वा

मुद (Set) 6 P. आक्षेप—मर्दन—बंधनेषु । to blame, to crush, to bind.

मुण् (Set) 6 P प्रतिज्ञाने । to promise

मुर् (Set) 6 P सर्वेष्टने । to surround, to bind together, Bene मूर्यासं

मृ (मृ—इ—Anit) 6 A. (but P in all non-conjugational tenses except the Aorist and the Bene) प्राणत्यागे । to die, म्रियते, अम्रियत, म्रियतां, म्रियेय, ममार, मर्तास्मि, मरिष्यति, अमरिष्यत, अमृत, मृषीय, Pass म्रियते Caus. मारयति—ते, अमीमरत्-त, Desid मुमृष्टति Deri मृत, मर्तु, मृत्वा

मुहू (Set) 6 P. मुखने । to make happy, to rejoice.

मुण् (Set) 6 P. हिंसायां । to kill

सूर् (Anit) 6 P आमर्शनेप्रणिधानेच । to touch, to consider, to reflect, Act मर्षास्मि or म्रष्टास्मि, मर्श्यति or म्रष्यति, अमर्श्यत् ० अम्रक्षयत्, अमृक्षत् or अमाक्षीत् or अम्राक्षीत्, Caus Aor. अमीमृश्यत् -त or अममर्श्यत्-त, Desid मिमृक्षति, Deri सूष, मर्षुं or म्रष्टुं, सूषा.

रि (Anit) 6 P गतौ । to go, to move

रिफ् { Set } 6 P कथने कथनेवा । युद्ध-निंदा-हिसा-दानेषु । to boast, रिह { Set } to speak, to fight, to censure, to kill, to give.

रिक् (Anit) 6 P हिंसाया । to kill, रेषास्मि, रेश्यति, अरेक्षयत्, अरिक्षत्, Deri रिष्ट, रेष्टुं, रिष्टुा

रुच् (रुजो—Anit) 6 P भगे । to break, to destroy, to bend, to pain, to injure, रोक्तास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरोक्षीत्, Deri रुण, रोक्तुं, रुक्त्वा.

रुत् (Anit) हिंसाया । to kill, रोष्टास्मि, रोक्ष्यति, अरुक्ष्यत्, Deri. रुट, रुष्टा, रोष्टु

लज् (ओलज्जी—Set) 6 A ब्रीडने । to be ashamed, to be bashful
Deri लझ, लजितु, लजित्वा

लस्त् (ओलस्जी—Set) 6 A ब्रीडने । to be ashamed, to be bashful, लजते, अलज्जत, लज्जता, लज्जेय, ललज्जे, लजिताहे, लजिष्यते, अल-जिष्ट, लजिषीय, Pass लज्जयते, Caus लज्जयति, Desid लिलज्जिष्टते, Deri लझ or लजित, लजितुं, लजित्वा.

लिख् (Set) 6 P. अक्षरविन्यासे । to write, to scratch, to draw, to touch, to peck Desid लिलिखिषति or लिलेखिषति. Deri. लिखित, लिखित्वा or लेखित्वा.

लिप् (लिप—Anit) 6 U उपदेहे । to anoint, to besmear, to cover, to spread over, to stain, to pollute, लिपति—ते, अलिपद—त, लिपतु—ता, लिपेय—य, लिलेप-लिलिपे, लेप्तास्मि—हे, लेप्त्यति—ते, अले-प्त्यद—त, अलिपत्—त or अलिप्त, Deri. लिस, लेप्तु, लिप्त्वा.

लिश् (Anit) 6 P गतौ । to go, to move, लेष्टास्मि, लेश्यति, अलेक्ष्यत्, अलिक्षत्, Deri. लिष्ट, लेष्टुं, लिष्टा

छूद् { कुटादि — Set } 6 P. संश्लेषणे । to wallow, to roll about, to join

छूप् (छूप्ल—Anit) 6 U. छेदने । to cut, to break, to rob, to plunder, to seize, to suppress, छृपति—ते, अछुपत्—त, छृपतु—तां, छृपेय—य, छूलोप—छुल्पे, लोपास्मि—हे, लोप्स्यति—ते, अलोप्स्यत्—त, अछुपत्—अछुप, Deri छृप, लोप्नुं, छृप्वा.

छुभ् (Set) 6 P. विमोहने । to confound, to disturb, Deri छुभित, छुभित्वा or लोभित्वा, छुध्वा

विच्छू (Set) 6 P. गतौ । to go, to move, विच्छायति, अविच्छायत; विच्छायतु, विच्छायेय, विच्छिंछ or विच्छायाचकार, विच्छितास्मि or विच्छायितास्मि, विच्छिष्यति or विच्छायिष्यति, अविच्छायिष्यत or अविच्छिष्यत, अविच्छीत or अविच्छायीत, विच्छयासं or विच्छायासं, Pass विच्छयते or विच्छायते, Caus विच्छयति—ते or विच्छाययति—ते, Desid विविच्छिष्पति or विविच्छायिष्पति, Deri विच्छित or विच्छायित, विच्छितुं or विच्छायितु, विच्छित्वा or विच्छायित्वा.

विज् (ओविजी—Set) 6 A. भयचलनयो । to fear, to tremble (generally with उद्) P. P. उद्दिश्य.

विद् (विदू—Anit but Set according to some) 6 U लाभे । to get, to obtain, to find, to take in marriage, विदाति—ते, अविदत्—त, विदतु—तां, विदेय—य, विवेद—विवेदे, वेत्तास्मि—हे or वेदितास्मि—हे, वेत्स्यति—ते or वेदिष्यति—ते, अवेत्स्यत्—त or अवेदिष्यत्—त, अविदत्—अवित or अवेदिष्ट, विद्यास—विद्यीय or वेदिणीय, Desid विवित्सति—ते or विविदिषति—ते or विवेदिषति—ते, Deri वित्त or विन्न, वेत्तुं or वेदितुं, विदित्वा, वित्त्वा or वेदित्वा

विध् (Set) 6 P. विधाने । to pierce, Desid विविधिषति or विवेधिषति.

विल् (Set) 6 P. संवरणे । to cover, to conceal

विड् (Anit) 6 P. प्रवेशने । to enter, (A after नि) वेष्टास्मि—हे, वेक्ष्यति—ते, अवेक्ष्यत्—त, अविक्षत्—त, Deri विष्ट, वेष्टुं, विष्ट्वा

वृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please, to gratify

बृह (बृह—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour, (see बृह).

इच्छा (Set) 6 P याजीकरणे । to deceive, to defraud, विच्छि, अविच्छद्, विचतु, विचेयं, विचाच, अव्यचीत् or अव्याचीत्

प्रश्व (ओवरश्व—Wet) 6 P छेदने । to cut, to tear, to wound, उश्वति, अउश्वत्, उश्तु, उश्वेयं, वत्श्व, व्रश्वितास्मि or ब्रास्मि, व्रश्विष्यति or ब्रश्यति, अव्रश्विष्यत् or अव्रश्यत्, अव्रश्वीत् or अव्रा-क्षीत्, Deri बृकण, व्रश्वितुं or ब्रुष्टं, व्रश्वित्वा.

ब्रह्म (कुटादि—Set) 6 P संवरणे । to cover, to heap

शिल् (Set) 6 P उंडे । to glean

शद् (शङ्कु—Anit) 6 P शातने । to perish gradually (Forms are like those of शद् 1, P.)

शुक्र (Set) 6 P गतौ । to go

शुभ् { Set } 6 P शोभाया । to shine.

सद् (पङ्कु—Anit) 6 P विज्ञारणगत्यवसादनेषु । to divide, to break, to go, to wither, to despond, to be weary, (forms are like those of सद् 1 P)

सिंच् (पिंच—Anit) 6 U शरणे । to sprinkle to moisten, to scatter, सिंचति-ते, असिंचत्—त, सिंचतु—तां, सिंचेयं—य, सिंषच—सिंषिचे, सेकास्मि-हे, सेक्ष्यति-ते, असेक्ष्यत्—त, असिंचत्—त or असिंक्त, Deri सिंक्त, सेक्तुं, सिंक्त्वा.

सिल् (पिल्—Set) 6 P उंडे : to glean.

षुभ् (शुभ—Set) 6 P भाषाहिसयो । to speak, to kill

षुर् (शुर—Set) 6 P. ऐश्वर्यदीप्तयो । to rule, to shine

स्फ (शू—Set) 6 P प्रेरणे । to impel, to drive, to discharge, to remit, षुवति, अषुवद्, षुवतु, षुषाव, सवितास्मि-सविष्यति, असावीत्, Deri सूत, सवितु, सूत्वा

स्त्रज् (Anit) 6 P विसर्गे । to leave, to create, to let loose, to let off, to throw, to produce, to put on, स्नष्टास्मि, स्नक्ष्यति, अस्नक्ष्यत्, अस्नास्मित्, Deri. सृष्ट, स्नुष्टं, स्नद्वा

स्तृह (दृह्—Wet) 6 P हिंसायां । to kill, to hurt, to strike, स्तर्हि—
तास्मि or स्तर्हास्मि, स्तर्हिष्यति or स्तक्ष्यति, अस्तर्हित् or अस्तुक्षत्,
Desid तिस्तर्हिष्यति or तिस्तुक्षति, Derl. स्त्रृह, स्तर्हित् or स्तर्हु,
स्तर्हित्वा or स्तुद्वा.

स्थुद् (कुटादि—Set) 6 P संवरणे । to cover, to hide.

स्पृश् (Anit) 6 P* स्पस्शने । to touch, to cling to, to act upon,
to affect, to accept, to reach, to wash, स्प्रष्टास्मि or स्पर्दास्मि,
स्प्रक्ष्यति or स्पक्ष्यति, अस्प्रक्षयत् or अस्पक्ष्यत्, अस्प्रक्षत् or अस्प्राक्षीत्
or अस्पाक्षीत्, Caus Aor अपिस्पृशत्—त or अपस्पर्शत्—त, Desid.
पिस्पृशति, Derl. स्पृष्ट, स्प्रष्टु or स्पर्षु, स्पृष्टा

स्फर् (कुटादि—Set) 6 P संचलने । to tremble, to move

स्फुद् (कुटादि—Set) 6 P विकसने । to blow, to blossom, to break.

स्फुद् (कुटादि—Set) 6 P सवरणे । to cover

स्फुर् (कुटादि—Set) 6 P स्फुरणे । to throb, to palpitate, to become agitated, to start, to appear clearly, to flash, Caus स्फारयति—ते or स्फोरयति—ते, Aor अपुस्फरत—त or अपुस्फुरत—त.

स्फुल् (कुटादि—Set) 6 P. सचलने । to tremble, to throb.

हिल् { Set } 6 P भावकरणे । to express amorous inclinations.

हुड् (Set) 6 P सघाते । to collect

॥ अथ श्रम्—विकरणो रुधादिगणः सप्तमः ॥

अंज् (अंजू—Wet) 7 P व्यक्ति—म्रक्षण—कांति—गतिषु । to make clear, to anoint, to be beautiful, to go, अनक्ति, आनक्त—ग्,
अनक्तु, अज्यां, आनज, अजितास्मि or अक्तास्मि, अंजिष्यति or
अंक्ष्यति, आजिष्यत् or अंक्ष्यत्, अंजीत, अज्यासं, Pass अज्यते,
Derl अक्त, अजितुं or अंक्तुं, अंजित्वा or अंक्त्वा or अक्त्वा.

हृष्टि (अ—इन्धी—Set) 7 A दीप्ति । to shine, to kindle, इंद्रे, सेंद्रे,
इंस्त्राम्, इंधीय, इधाचक्रे, इंधिताहे, इंधिष्यते, ऐधिष्यत, ऐधिष्ट Pass-
इध्यते, P P. इद्ध.

उन्द्र (उंदी—Set) 7 P. क्लेदने । to moisten, उनत्ति, औनत, उनत्तु,
उंदा, उदांचकार, उंदितास्मि, उदिष्यति, औदीत्, उद्यासं Pass.
उद्यते, P P उत्त or उन्न

ऋत (ऋती—Set) 7 P वेष्टने । to surround, ऋणत्ति

श्वद् (श्वदिर—Anit) 7 U सपेषणे । to pound to crush, श्वणत्ति—
श्वन्त, अश्वण्द—अश्वन्त, श्वणत्तु—श्वन्तां, श्वयां—श्वीय, उश्वोद—श्वदे,
क्षोत्तास्मि—हे, क्षोत्स्यति—ते, अक्षोत्स्यत्—त, अश्वदत्—अक्षोत्सीत्—
अश्वत्, Deri श्वण, क्षोन्तु, श्वत्वा

खिद् (खिद—Anit) 7 A दैन्ये । to be displeased or distressed,
खिते, अखिदि, खित्ता, खिदीय.

छिद् (छिदिर—Anit) 7 U द्वैधीकरणे । to cut, to interrupt, to des-
troy, छिनत्ति—छिते, अच्छिनत्—अच्छित्त, छिनत्तु—छितां, छियां—
छिदीय, चिच्छेद—चिच्छिदे, छेत्तास्मि—हे, छेत्स्यति—ते, अच्छेत्स्यत्—त,
अच्छिदत् or अच्छैसीत्—अच्छित्त, Deri छिन्न, छेत्तु, छित्वा

छृद् (उ—छृदिर—Set) 7 U दीसिदेवनयो । to shun, to play, छृणत्ति,
छृंते, छृदिष्यति—ते or छृत्स्यति—ते, छृयासं, छृदीषीय or छृत्सीय,
Oaus Aor अच्छृदृह or अच्छृदृष्ट—त, Desid चिच्छृदिष्टि—ते
or चिच्छृत्सति—ते, Deri छृक्क, छृदिरुं, छृदित्वा or छृत्वा.

तञ्च { तंचू—Wet } 7 P संकोचने । to contract, to shrink, तनक्ति,
तंज् { तंजू—Wet } तचितास्मि, तंजितास्मि, तंकास्मि, तच्यासं, तज्यासं,
Pass तच्यते, तज्यते, Deri तक्त, तंजित्वा, तंचित्वा, तक्तवा, तंक्त्वा.

तृद् (उ—तृदिर—Set) 7 U. हिसानादरयो । to kill, to disregard,
तृणत्ति—तृते, तर्दितास्मि—हे, तर्दिष्यति—ते, तर्स्यति—ते, अतर्दीत—
अतृदत्, अतर्दिष्ट, तृयासं—तर्दीषीय, तृत्सीय, Oaus Aor अततर्दृत्—त
or अतीतृदृत्—त, Desid तिर्दिष्यति—ते or तिरृत्सति—ते Deri.
तृण, तर्दिरुं, तर्दित्वा or तृत्वा.

तृह् (Set) 7 P हिसायां । to kill, तृणेष्टि

पिष् (पिष्ट—Anit) 7 P सचूर्णने । to grind, to pound, to crush

पिनष्टि, अपिनद्-हृ, पिनष्टु, पिढ़ि, पिशया, पेष्टास्मि, पेश्यति, अपेक्ष्यत्, अपिष्ट, Deri पिष्ट, पेष्टु, पिष्टा.

पृच् (पृची—Set) 7 P संपके । to touch, to bring into contact with, to unite, to satiate, to increase, पृणवित्, अपृणक्, पृण-क्तु, पृच्यां, पपर्च्. Deri पृक्त, पर्चितु, पर्चित्वा

भंज् (भजो—Anit) 7 P. आमर्दने । to break, to split, to interrupt, to frustrate, to disappoint, भनक्ति, अभनक्, भनक्तु, भंज्या, बभंज, भंकतास्मि, भक्षयति, अभंक्ष्यत्, अभाक्षीत्, भज्यासं, Pass. भज्यते, Desid बिभंक्षति, Deri भज्ञ, भंक्तुं, भंक्त्वा or भक्त्वा

भिद् (भिदिर—Anit) 7 U विवारणे । to break, to cut asunder, to transgress, to divide, to open, to cause to expand, to change, to perplex, to distinguish, to disturb, to betray, to set at variance, भिनत्ति-भित्ते, अभिनद्-अभित्त, भिनच्चु-भित्ता, भिद्या—भिदीय, बिभेद—बिभिदे, भेत्तास्मि-हे, भेत्यति-त्ते, अभेत्यत्-त, आभिद् or अभैत्सीत्-अभित्त, Deri भिन्न or भित्तं (a fragment), भेत्तुं, भित्त्वा.

भुज् (Anit) 7 P पालने । to protect, to govern, to rule, [A अन-वने । to eat, to enjoy, to endure, to pass (as time)] भुनक्ति-भुक्ते, अभुनक्-अभुक्त, भुनक्तु-भुक्ता, भुञ्ज्या—भुजीय, भुओज—भुञ्जे, भोक्तास्मि-हे, भोक्ष्यति-ते, अभोक्ष्यत्—त, अभौक्षीत्—अभुक्त, Caus. भोजयति-ते, (but भोजयति only in the sense of eating), Deri भुक्त, भोञ्ज्य or भोग्य, भोक्तु, भुक्त्वा.

युज् (युजिर—Anit) 7 U योगे । to join, to unite, to apply, to use, to meditate, to concentrate the mind, to prepare, to grant, to intend, (A after a preposition ending in a vowel), युनक्ति-युक्ते, अयुनक्—अयुक्त, युनक्तु—युक्तां, युज्यां—युंजीय, युयोज-युयुजे, योक्तास्मि-हे, योक्ष्यति-ते, अयोक्ष्यत्—त, अयुजत् or अयौ-क्षीत्—अयुक्त.

रिच् (रिचि॑र—Anit) 7 U विरेचने । to purge, to empty, to evacuate, रिणक्ति—रिक्ते, अरिणक्—अरिक्त, रिणक्तु—रिक्तां, रिच्यां—रिचीय
रिरेच—रिरिचे, रेक्तास्मि—हे, रेक्ष्यति—ते, अरेक्ष्यत्—त, अरिच्चत् ॥
अरैक्षीत्—अरिक, Deri रिक्त, रेक्तु, रिक्त्वा

रुध् (रुधि॑र—Amit) 7 U आवरणे । to oppose, to obstruct, to be siege, to enclose, to obscure, to harass, रुणद्धि—रुद्धे, अरुणत्—
अरुंद्ध, रुणद्धु—रुद्धा, रुध्या—रुधीय, रुरोध—रुरवे, रोद्धास्मि—हे
रोस्थ्यति—ते, अरोस्थ्यत्—त, अरुधत् or अरौत्सीत्—अरुद्ध, Desid
रुरुत्साति—ते, Deri रुद्ध, रोद्धु, रुद्धा

विच् (विचि॑र—Anit) 7 U पृथग्भावे । to divide, to separate, to discern, to remove from, विनक्ति—विक्ते, अविनक्त—अविक्त,
विनक्तु—विक्तां, विच्छा—विचीय, विवेच—विविचे, वेक्तास्मि—हे, वेक्ष्य
ति—ते, अवेक्ष्यत्—त, अविच्चत् or अवैक्षीत्—अविक्त, Desid विवि
क्षति—ते, Deri विक्त, वेक्तु, विक्त्वा

विज् (ओ—विजी—Set) 7 P भय—चलनयो । to fear, to tremble, to be disgusted, विनक्ति, अविनक्त, विनक्तु, विज्या, विवेज, विजि
तास्मि, P P. विग्र

विद् (विद्—Anit) 7 A विचारणे । to discuss, to reason upon, to consider, to understand, विंस्ते, अविंदत, विंता, विदीय, Deri
विन्न or वित्त, वेत्तु, विच्वा, (other forms are like those of
विद् 4 A)

वृच् (वृची—Set) 7 P वर्जने । to abandon, to exclude, वृणक्ति, P P
वृक्त.

वृज् (इजी—Set) 7 P वर्जने । to avoid, P P वृक्त

***शिष्** (शिष्ट—Amit) 7 P विशेषणे । to distinguish, to leave as a remainder, शिनष्टि, अशिनट्, शिनष्टु, शिष्यां, शिशेष, शेषास्मि
शेष्यति, अशेष्यत्, अशिष्ट, Desid शिशिक्षति, Deri शिष्ट, शेष्टु
शिष्टा.

हिस् (हिसि—Set) 7 P हिन्नायाम् । to kill हिन्नस्ति, अहिन्नत, हिन्नस्तु
हिंस्यां, जिहिस, Pass. हिंस्यते

॥ अथ उ-विकरणस्तनादिगणोऽष्टमः ॥

—० ०० ०—

कर् (कर्णु—Set) 8 U गतौ । to go, कर्णोति—कर्णते or *अर्णोति, अर्णुते, आर्णोत्—आर्णुत, कर्णोतु—कर्णता or अर्णोतु—अर्णुतः, कर्णयां—कर्णवीय or अर्णयां—अर्णवीय आनर्ण—आनृणे, अर्णितास्मि—हे, अर्णिष्यति—ते, आर्णीत्—आर्णिष्ट or आर्त, कर्णयासं—अर्णिषीय, Pass कर्णयते, Caus अर्णयति—ते, Desid. अर्णिनिषति—ते, Deri करत, अर्णितु, अर्णित्वा or करत्वा

क (कु—कृ—अनि—Anit) 8 U करणे । to do, to make, करोति—कुरुते, अकरोत्—अकुरुत, करोतु—कुरुता, कुर्या—कुर्वीय, चकार—चक्रे, कर्ता स्मि—हे, करिष्यति—ते, अकरिष्यत्—त, अकार्षूद्—अकृत, क्रियास—कृषीय, Pass क्रियते, Caus कारयति—ते, Aor अचीकरत्—त, Desid. चिकीर्षति—ते, Deri कृत, कर्तु, कृत्वा

क्षण् (क्षणु—Set) 8 U हिंसायाम् । to wound, to hurt, to kill, क्षणोति—क्षणते, अक्षणोत्—अक्षणत, क्षणोतु—क्षणता, क्षणयां—क्षणवीय, चक्षाण—चक्षणे, क्षणितास्मि—हे, क्षणिष्यति—ते, अक्षणिष्यत्—तः, अक्षणीत्—अक्षणिष्ट or अक्षत, क्षण्यासं—क्षणिषीय, Pass. क्षणयते, Caus क्षणयति—ते, अचिक्षणत्—त, Desid. चिक्षणिषति—ते, Deri. क्षण, क्षणितु, क्षणित्वा or क्षत्वा

क्षिण् (क्षिण—Set) 8 U हिंसायाम् । to kill, to hurt, क्षिणोति or क्षेणोति—क्षिणते or क्षेणते, अक्षिणोत् or अक्षेणोत्—अक्षिणत or अक्षेणत, क्षिणोतु or क्षेणोतु—क्षिणतां or क्षेणतां, क्षिणयां or क्षेणयां—क्षिणवीय or क्षेणवीय, चिक्षेण—चिक्षिणे, अक्षेणीत्—अक्षेणिष्ट or अक्षित, क्षिण्यास—क्षेणिषीय, Pass क्षिणयते, Desid. चिक्षिणिषति—ते or चिक्षेणिषति—ते, Deri क्षित, क्षणितु, क्षिणित्वा or क्षेणित्वा * or क्षित्वा

घृण् (घृणु—Set) 8 U दीप्तौ । to shine, to burn

* The roots कर्, क्षिण्, घृण्, तृण्, etc (all of the 8th conjugation) have their penultimate vowels gunated optionally before the conjugational sign

त्वर् (तनु—Set) 8 U विस्तारे । to spread, to stretch, to do, to spin out

दृण् (दृणु—Set) 8 U. अदने । to eat, to graze

मन् (मनु—Set) 8 A. अवबोधने । to know, to think मने, अमनिष्ट
or अमत, Desid मिमनिष्टते, Deri. मत, मनितुं, मनित्वा or मत्वा

बन् (बनु—Set) 8 A याचने । to beg, to request, to seek, Deri बत्
बनितु, बनित्वा or बत्वा.

सन् (सणु—Set) 8 U दाने । to give, to honour, to obtain, to wor-
ship, Aor असानीत् or असानीत्-असनिष्ट or असात् Bene सन्या-
स or सायासं, सनिषीष, Pass सन्धते or साथते, Desid. सिसनिष्टि-
ते or सिषासति-ते, Deri सात्, सनितु, सनित्वा or सात्वा

॥ अथ श्रा-विकरणः क्रयादिगणो नवमः ॥

अग् (Set) 9 P भोजने । to eat, (with प्र to drink) अश्नाति,
आइनात्, अश्नातु, अश्नीयां, आश, अशितास्मि, अशिष्यति, आशि-
ष्यत्, आशीत्, अश्यास, Caus आशयति, Desid अशिशिष्टति,
Deri अशित, अशितु, अशित्वा

इष् (Set) 9 P आभीक्षण्ये । to repeat, इष्णाति, ऐष्णात्, इष्णातु,
इष्णीयां, (other forms are like those of इष् 4 P)

उध्रस् (Set) 9 P उच्छ्वे । to glean, उध्रस्नाति, उध्रसाचकार, उध्रसिता-
स्मि, उध्रसिष्यति, औध्रसिष्यत्, औध्रासीत्, उध्रस्या.

ऋ (Set) 9 P गतौ । to go, ऋणाति—आर्णात्, ऋणातु. ऋणीहि
ऋणीयां, अरांचकार, अरि(री)तास्मि, अरि(री)ष्यति, अरि(री)-
ष्यत्, आरीर, ईर्यासं, Pass ईर्यते, Caus आरयति-ते, Desid ईर्यी-
षति, Deri ईर्ण, अरि(री)तु, ईर्त्वा

कुरु { Set } 9 P सश्लेषणे सङ्केशेच । to cling to, to hurt
कुरुते { } कुरुताति

कुष् (Set, but Wet when preceded by निस्) 9 P निष्कर्षे । to draw out, to extract, to tear, to expel, कुण्णाति, अकुण्णात्, कुण्णातु, कुण्णीयां, चुकोष, कोषितास्मि, (निष्कोषितास्मि or निष्कोषान्मि), कोषिष्यति, (निष्कोषिष्यति or निष्कोक्ष्यति), अकोषिष्यत (निरकोषिष्यत् or निरकोक्ष्यत्), अकौषीत् (निरकौषीत् or निरकुक्षत्), कुष्यासं, Desid चुकोषिष्यति or चुकुषिष्यति, (निश्चुकोषिष्यति or निश्चुकुक्षति), Deri कुषित but निष्कुषित only, कोषित् (निष्कोषित् or निष्कोषुं), कुषित्वा only

कू (कू-अ-Set) 9 U शब्दे । to sound कुनाति-कुनीते, चुकाव—चुकुवे, कवितास्मि—हे, कविष्यति—ते, अकावीत्—अकाविष्ट, कूयासं—कविषीय

कृ (कृ-अ-Set) 9 U हिंसायाम् । to kill, to hurt, कुणाति-कुणीते, अकुण्णात्—अकुणीत्, कुणातु—कुणीतां, कुणीया-कुणीय, चकार—चकरे, करि(री)तास्मि—हे, करि(री)ष्यति—ते, अकारीत्—अकरि(री)-ष्ट or अकीर्ष, कीर्यासं—करिषीय or कीर्षीय, Pass कीर्यते, Deri कीर्ण, करि(री)तुं, कीर्त्वा

कूर् (कूर्-अ-Set) 9 U शब्दे । to sound' कूर्नाति—कूर्नीते

क्री (डु-क्री-अ-Anit) 9 U द्रव्यविनिमये । to buy, क्रीणाति-क्रीणीते, अक्रीणात्—अक्रीणीत, क्रीणातु—क्रीणीता, क्रीणीया-क्रीणीय, क्रेतास्मि—हे, क्रेष्यति—ते, अक्रैषीत्-अक्रेष्ट, क्रीयासं—क्रेषीय Caus क्रापग्राति—ते, अचिक्रपद-त, Deri क्रीत, क्रेतु, क्रीत्वा.

कृथ् (Set) 9 P हिसने । to kill, कुर्थनाति

किंश् (किंशू-Wet) 9 P विबाधने । to torment, to distress. किंशनाति, अकिंशनात्, किंशनातु, किंशनीयां, चिक्षेश, कैशितास्मि or कैशास्मि, कैशिष्यति or कैक्ष्यति, अकैशिष्यत् or अकैक्ष्यत, अकैशीत् or आक्षीत्, किंशयासं, Desid चिक्किशिष्यति or चिक्केशिष्यति or चिक्किशति, Deri किंशित or किंष्ट, कैशितु or कैक्षुं, किंशित्वा or किंद्वा.

क्षी (क्षीष्-Anit) 9 P हिंसायाम् । to kill, क्षि(क्षी)णाति, अक्षि(क्षी)णात्, क्षि(क्षी)णातु क्षि(क्षी)णीया (Other forms are like those of क्षि 1 P.) Deri क्षीत, क्षेतु, क्षीत्वा

क्षुभ् (Set) 9 P सचलने । to tremble, to agitate, क्षुभाति. अक्षुभात्, क्षुभत्, क्षुभनीया, Aor अक्षोभीत्, Pre, P क्षुभन् (Other forms are like those of क्षुभ् 4 A)

सच्च् (Set) 9 P भूतप्रादुर्भवि । to be born again, to come forth

यद् (Set) 9 P रोषे । to be angry.

गृ (Set) 9 P शब्दे । to sound, to speak, to praise, जगार, Desid जिगरि(रि)षति or जिगीर्षति (Other forms are like those of कृ 9 P. with ग् for क्)

ग्रथ् (Set) 9 P. सदर्भे । to put together, to compose, to arrange, to fasten ग्रथनाति, अग्रथनात्, ग्रथनात्, ग्रथनीया, जग्रथ or ग्रेथ, अग्रंथीत्, ग्रथ्यासं, Pass ग्रथयते, Deri ग्रथित, ग्रथितुं, ग्रथित्वा or ग्रथित्वा

ग्रह् (ग्रह—Set) 9 U उपादाने । to take, to captivate, to buy, to understand, गृह्णाति—गृह्णीति, अगृह्णात्—अगृह्णीत, गृह्णात्—गृह्णीतां, गृह्णीया—गृह्णीय जग्राह—जग्यहे, ग्रहीतास्मि—हे, महीग्रहिति—ते, अग्रही-ग्रहत्—त, अग्रहीत्—अग्रहीष्ट, गृह्णास—महीषीय, Desid जिगृह्णति—ते, Deri गृहीत, महीतु, गृहीत्वा

जृ (Set) 9 P ब्रयोहानौ । to grow old, to waste away, to decay, जृणाति, Aor अजारीत् (Other forms are like those of कृ 9 P with ज् for क्)

ज्ञा (Amit) 9 U अवजोधने । to know, to ascertain, to recognize; to consider, जानाति—जानीति, अजानात्—अजानीत, जानातु—जानीतां, जानीयां—जानीय, जज्ञौ—जज्ञे, ज्ञातास्मि—हे, ज्ञास्यति—ते, अज्ञास्यत्—त, अज्ञासीद—अज्ञास्त, ज्ञेयास or ज्ञायास—ज्ञासीय, Pass ज्ञायते, Caus ज्ञापयति—ते, also ज्ञपयति—ते (to cause to see, to exhibit, to gratify, to slay) Desid जिज्ञासते, Deri. ज्ञात, ज्ञेय, ज्ञातुं, ज्ञात्वा.

ज्या (Amit) 9 P वयोदानौ । to become old, to decay, जिनाति, अजिनात्, जिनातु, जिनीहि, जिनीया, जिज्यौ, ज्यातास्मि, ज्यास्यति, अज्यास्यत्, अज्यासीत्, जीयास, Pass. जीयते, Caus ज्यापयति—ते, Desid जिज्यासति, Deri जीन, ज्यातुं, जीत्वा

- ज्वृ** (Set) 9 P. वयोहानौ । to become old, to decay, (forms are like those of कृ 9 P with ज्वृ for कृ).
- तुभ्** (Set) 9 P हिंसायाम् । to kill, तुभनाति
- द्रृ** (Set) 9 P विदारणे । to tear, to split open, to fear, Caus दारयति—ते, also दरयति—ते in the last sense, (other forms are like those of कृ 9 P with द्रृ for कृ)
- द्वृ** (द्रृ-ज्-Set) 9 U हिसायाम् । to kill, द्वुणाति-द्वुणीते, दुद्राव-दुद्रुवे, द्रवितास्मि—हे, द्रविष्यति—ते, अद्रावीत्—अद्रविष्ट, द्रूयासं—द्रविषीय
- धृ** (धृ-ज्-Wet) 9 U कंपने । to shake, to tremble, धुनाति-धुनीति; अधुनात्-अधुनीति, धुनात्-धुनीतां, धुनीयां-धुनीय, P P धून, Pre P धुनत्-धुनान् (Other forms are like those of धृ 5 U)
- जृ** (Set 9 P) वयोहानौ । to grow old (Forms are like those of कृ 9 P. with जृ for कृ)
- ध्रस्** (उध्रस्-Set) 9 P. उछे । to glean, प्रस्ताति, Deri ध्रस्त, ध्रसित्वा or प्रस्त्वा, ध्रसितुः.
- नभ्** (णभ्—Set) 9 P हिंसायां । to kill नभनाति
- नृ** (घटादि —Set) 9 P नये । to lead, Caus. नरयति—ते (नये), नारयति—ते (नयादन्यत्र) (Other forms are like those of कृ 9 P with नृ for कृ).
- पुष्** (Set) 9 P. पुष्टै । to nourish, to bring up, to develop, to support, to augment, to show, to have, पुष्णाति, अपुष्णात्, पुष्णात्, पुष्णाण, पुष्णीया, P P पुषित Pre P. पुष्णत्. (Other forms are like those of पुष् 1 P)
- पू** (पू-ज्—Set) 9 U पवने । to purify, to discern, to contrive, पुनाति—पुनीते, अपुनात्—अपुनीत, पुनात्—पुनीतां, पुनीया—पुनीय, पुपाव—पुपवे, पवितास्मि—हे, पविष्यति—ते, अपविष्यत्—त, अपावीत्—अपविष्ट, पूयासं—पविषीय, Deri. पूत, पून (destroyed), पवितुं, पूत्वा
- पृ** (Set) 9 P पालनपूरणयो । to protect, to nourish, to fill, to blow, to satisfy, पृणाति, अपृणात्, पृणात्, पृणीयां, Pre. P पृणत्. (Other forms are like those of पृ 3 P.)

श्री (प्रा—त्र—Anit) 9 U तर्पणेकांतौच । to please, to delight, to show kindness to, to love, to desire, to take delight in. (Forms are like those of क्री 9 U with त् for क्)

पुष् { 9 P. स्नेहन—सेचन—पूरणेषु । to become wet, to or Set } { sprinkle, to fill, प्रुणाति, P P प्रुषित, Ger प्रोपित्वा, प्लुष् } { प्लुणाति (Other forms are like those of पुष्, and प्लुष् 1 P.) }

प्ली (Anit) 9 P गतौ । to go, प्लीनाति, पिप्लाय, फ्लेतास्मि, फ्लेष्यति, अफ्लेषात्, प्लीयास

बंध् (Anit) 9 P बंधने । to bind, to attract, to catch, to imprison, to wear, to form, to compose, to fix on, to bear fruit, बधनाति, अबधनात्. बधनातु, बधनीया, बंध, बंदास्मि, भस्यति, अभंत्यत, अभात्सीर्, बध्यासं, Pass बध्यते, Desid विभंत्सति, Deri बद्ध, बंद्धु, बद्धा.

भृ (Set) 9 P भर्त्सने । भरणेऽप्येके । to blame, to censure, to nourish to maintain, Bene भूर्यस्, Pass भूर्यते, Desid भुर्भूषति, Deri. भूर्ण, भूर्वा (Other Forms are like those of कृ 9 P with भ् for क्)

भ्री (Anit) 9 P भये । भरइत्येके । to fear, to support (Forms are like those of क्री 9 P with भ् for क्)

मंथ् (Set) 9 P विलोडने । to churn, to shake, to destroy, to afflict, मथनाति, अमथनात्, मथनातु, मथनीया, Pre P मथन्. (Other forms are like those of मंथ् 1 P.)

मी (मी—त्र—Anit) 9 U हिंसायाम् । to kill, to destroy, to hurt, to lessen, मीनाते—मीनीते, अमीनात्—अमीनीत, मीनातु—मीनीतां, मीनीयां—मीनीय, Deri मीत, मातुं, मीत्वा (Other forms are like those of मि 5 U.).

मुष् (Set) 9 P स्तेये । to steal, to carry off, to excel, to cover; to captivate, मुष्णाति, अमुष्णात्, मुष्णातु, मुषाण, मुष्णीयां, Aor अमोषीत्, Desid मुमुषिति. (Other forms are like those of मुष् 4 P.)

मृद् (Set) 9 P. क्षोदे सुखेच । to pound, to be happy, मुद्राति—
(Other form are like those of मृद् 6 P).

मृद् (Set) 9 P क्षोदे । to grind, to crush, to bruise, to squeeze, to
press, to pound, to rule, to overcome, मुद्राति, अमुद्रात्,
मुद्रातु, मुद्रान, मुद्रीयां

मृ (Set) 9 P हिसायाम् । to kill, to injure, Bene. मूर्यसं, Pass.
मूर्यते, Desid मुर्यर्षति Deri मूर्ण, मूर्त्वा. (Other forms are like
those of कृ 9 P).

यु (यु—च—Anit) 9 U बधने । to bind, सुनाति—युनीते, असुनात्—
असुनीत, सुनातु—सुनीता, सुनीया—सुनीय, युयोव—युयोवे, योतास्मि—
हे, योष्यति—ते, अयोष्यत्—त, अयौषीत्—अयोष्ट, सुयासं—याषीय,
Pass यूयते, Desid सुयूषति—ते, Deri युत, योतु, युत्वा.

री (Anit) 9 P गतिरेषणयो । to go, to move, to howl, रिणाति,
अरिणात्, रिणातु, रिणीयां, रिराय, रेतास्मि, रेष्यति, अरेष्यत्, अरै-
षीत्, रीयास, Caus रेपयति—ते, Desid. रिरीषति, Deri रीण, रेतुं,
रीत्वा.

ली (Anit) 9 P शेषणे । to adhere to, to melt, to be absorbed in,
लिनाति, लिठाय, ललौ, लिलिथ or लिलेथ or लालिथ or ललाथ,
लातास्मि or लेतास्मि, लास्यति or लेष्यति, अलास्यत् or अलेष्यत्,
लीयासं, Desid लिलीषति, Pre P लिनत् (Other forms are
like those of ली 4 A)

लू (लू-च—Set) 9 U (but generally A after व्यति) छेदने । to
cut, to pluck, to divide, to destroy, लुनाति—लुनीते, लुलाव—
लुलुवे, लवितास्मि—हे, लविष्यति—ते, अलावीत्-अलविष्ट, लूयासं—
लविषीय, Pass लूयते, Caus लावयति—ते, Desid लुलूषति—ते, Deri.
लून—लव्य or लाव्य, लूत्वा, लवितुं

विष् (Anit) 9 P विप्रयोगे । to separate, to disjoin, विष्णाति

वृ (वृ-च—Set) 9 A संभक्तौ । to serve, to worship, वृणीते, अवृ-
णीत, वृणीतां, वृणीय, वब्रे, वरि(री)ताहे, वरि(री)व्यते, अवरि-
(री)व्यत, अवरि(री)ष्ट or अवृत, वरिषीय or वृषीय, Desid.

- विवरि(री)षते or दुवृष्टिं (Other forms are like those of कृ ५ U.).
- वृ (वृ—ज्ञ—Set) ९ U वरणे । to choose, to select, (but A only in the sense of " to support, to bear ") वाचार-वधरे, अवारात्-अवरिं(री)दृ or अवृष्टं Bene दर्शासं—वरिषीय or वृष्णीय Pass. वृथते, Deri वृण्ण, वृत्वा (Other forms are like those of कृ ९ U with कृ for कृ).
- ब्री (Amit) ९ U वरणे । to choose, to select, to hold, to go ब्रीणाति, विनाय, ब्रेतास्मि, ब्रेष्यति, अब्रैषीत, ब्रीयास, Caus ब्रेपयति—ते, Desid ब्रिविषति Deri ब्रिण, ब्रेतुं, ब्रीत्वा.
- ब्ली (Amit) ९ P वरणे । to choose, to select, to hold, to go. (Forms are like those of ब्री ९ P with ल् for र्)
- शृ (Set) ९ P हिसायाम् । to tear asunder, to split in pieces, to hurt, to kill, शाशार (Other forms are like those of कृ ९ P with श् for कृ)
- अथू (Set) ९ P विमोचन-प्रतिहर्ष-सदभेषु । to loosen, to liberate, to gladden, to bind, to arrange अथनाति, शार्थ, अथात्, Pass. अथयते, Deri अथित, अथित्वा or आथित्वा
- ओ (ओ—ज्ञ—Amit) ९ U पाके । to cook, to dress, Caus आययति—ते, अशिश्यत्—त (Other forms are like those of ब्री with श् for कृ).
- सि (सि—ज्ञ—Amit) ९ U बधने । to tie, to bind, सिनाति-सिनीति, असिनात्—असिनीत, सिनातु—सिनीतां, सिनीयां—सिनीय, Pre. P. सिनत्—सिनान. (Other forms are like those of सि ५ U).
- स्कम् (स्कम्भु—a sautra root-Set) ९ P रोधन—संभनयो । to obstruct, to stop, स्कम्भाति, चर्सकम्, स्कंभितास्मि, स्कंभिष्यति, अस्कम्भत् or अस्कम्भीत्, स्कम्भासं, Deri स्कब्ध, स्कंभित्वा, स्कृद्वा, स्कंभितुं
- स्कु (स्कु—ज्ञ—Amit) ९ U. आप्रवरणे । to go by leaps, to cover, to raise, स्कुनाति—स्कुनीते, (स्कुनोति—स्कुलुते), चुस्काव-

चुस्कुवे, स्कोतीस्मि—हे, स्कोष्यति—ते, अस्कौषीत्—अस्कोष, स्कू-
यासं—स्कोषीय, Caus. स्कावयति—ते, Deri स्कुत, स्कोर्तुं, स्कुत्वा.

स्कुभ्र (Set—a sautra root) 9 P रोधने—धारणेच । to hinder, to hold, स्कुभ्नाति, चुस्कुभ, स्कुभ्यासं, Pass स्कुभ्यते, Deri स्कुब्ध, स्कुभित्वा or स्कुब्धत्वा

स्तभ्र { Set } 9 P रोधने—धारणेच । to stop, to support, स्तभ्ना-
स्तभ्र { } ति, तस्तभ, अस्तभत् or अस्तभीत्, स्तभ्यासं, Pass.
स्तभ्यते, Deri. स्तब्ध, स्तंभित्वा, स्तंभित्वा or स्तब्धत्वा

स्तृ (स्तृ—ज्—Set) 9 U आस्तरणे । to cover, to spread, तस्ताग—
तस्तरे (Other forms are like those of कृ 9 U. with स्त्
for कृ).

हिठ { Set } 9 P. भृतप्रादुर्भवि । to be born again, to come
हेद् { } forth
हेद् (Set) 9 P विद्वाधायाम् । to be wicked, to vex, to hinder.

॥ अथ णिजन्तश्चुरादिगणो दशमः ॥

अघ्र (Set) 10 U पापकरणे । to sin, अघ्यति—ते, अघ्यांचकार—चक्रे—
वभूव—आस, अघ्यितास्मि—हे, अघ्यिष्यति—ते, आजिघत—त,
अघ्यासं—अघ्यिषीय.

अंक् (Set) 10 U पदेलक्षणेच । to go, to mark, अकर्यति—ते, (also
अंकाप्यति—ते), आचकत—त, Pass अंक्यते, also अंकाप्यते.

अंग् (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंग्यति—ते;
(अंगाप्यति—ते).

अंच् (अचु—Set) 10 U. विशेषणे । to distinguish, to particularise

अंज् (आजि—Set) 10 U. भाषायां । to speak.

अंटु (Set) 10 U. अनादरे । to despise.

अंध् (Set) 10 U. दृष्ट्युपधाते दृष्ट्युपसहारे । to become blind, to shut eyes.

अम् (Set) 10 U. रोगे । to be ill, to afflict with sickness.

अंबर् (Set) 10 P सभरणे । to bring together.

अर्क् (Set) 10 U स्तवनेतपनेच । to praise, to heat.

अर्ध् (Set) 10 U मूल्ये । to be worth

अर्च् (Set) 10 U पूजायाँ । to worship.

अर्ज् (Set) 10 U प्रतियत्नेसंपादनेच । to procure.

अर्थ् (अर्थ—Set) 10 A उपयाचाया । to request, to beg, अर्थयते also अर्थापयते, Pass अर्थयते, also अर्थाद्यते

अङ् (Set) 10 U हिसायाम् । to kill, to hurt

अह् (Set) 10 U पूजायाम् । to worship.

अवधीर् { or Set { 10 U अवधीरणे । to despise, to disregard Desid. अवधीर् } अविवधीरयिषति—ते or अवदधीरयिषति—ते.

अंश् (Set) 10 U. विभाजने । to distribute, अंशयति—ते, also अंशापयति—ते

अंस् (आसि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak.

अंस् (Set) 10 U. समाधाते । to distribute.

अंह् (आहि—Set) 10 U भासने । to shine

आंदोल् (Set) 10 U आंदोलने । to swing, Desid आंदुलयिषति—ते.

आप् (आपू—Set) 10 U लंभने । to obtain.

इल् (Set) 10 U प्रेरणे । to send, to cast, एलयति—ते

ईड् (Set) 10 U स्तुतौ । to praise.

ईर् (Set) 10 U क्षेपे । to throw, to pronounce.

उध्रस् (Set) 10 U उँछे । to glean.

उलंड् (उलडि—Set) 10 U उत्क्षेपणे । to throw up.

ऊन् (Set) 10 U. परिहाणे । to lessen, to deduct

ऊर्जा (Set) 10 U बलप्राणनयो । to be strong, to live,

ओलंडू(ओलंडि-Set) 10 U. क्षेपे । to throw.

कण् (Set) 10 P. निमीलने । to wink.

कंदू (कांडि—Set) 10 U. आध्याने । to be anxious, to remember with regret.

कंदू (कांडि—Set) 10 U. भेदने । (वितुषीकरणे) रक्षणेच । to separate the chaff from the grain, to protect.

कव्र् (Set) 10 U शैथिल्ये । to slacken, कव्रयति—ते; (also कव्रापयति—ते)

कथू (Set) 10 U वाक्यप्रवधे । to tell, कथयति—ते, (also कथापयति—ते), Pass कथयते, also कथाप्यते.

कर्णि (Set) 10 U भेदने । to bore, (with आ, to hear).

कर्दू (Set) 10 U शैथिल्ये । to slacken.

कलू (Set) 10 U क्षेपे । to throw, कालयति—ते, Aor. अचीकलत्—त.

कलू (Set) 10 U. गतौसंख्यानेच । to go, to count, to hold, to know, to regard, कलयति—ते, Aor अचकलत्—त.

कालू (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time, Aor. अचकालत्—त.

किर् (Set) 10 P. निवासे । to dwell, केत्यति.

किलू (Set) 10 U. प्रेरणे । to send.

किष्कू(किष्क—Set) 10 A वधे । to kill.

कीटू (Set) 10 U वर्णे । to tinge, to colour

कुदू (कुट—Set) 10 A छेदने । to break to pieces, कोटयते.

कुदुबू(कुदुबू—Set) 10 A धारणे । to support, कुदुंबयते.

कुहू (Set) 10 U. छेदन-भत्सनयो । to cut, to censure.

कुहू (कुहू—Set) 10 A. प्रतापने । to boil.

कुणू (Set) 10 U. आमंत्रणे to invite, कुणयति—ते.

कुंद् (कुंडि—Set) 10 U वेष्टने । to cover

कुंड् (कुंडि—Set) 10 U. रक्षणे । to protect.

कुत्स् (कुत्स—Set) 10 A अवक्षेपणे । to despise, to blame.

कुट् (Set) 10 U मिथ्योक्तौ । to tell a lie.

कुट्र् (कुट्रि—Set) 10 U. अनृतभाषणे । to tell a lie.

कुप् (Set) 10 U भाषायाद्यौच । to speak, to shine.

कुमार् (Set) 10 U क्रीडायाम् । to play.

कुंप् { कुपि }

कुंब् { कुबि } (Set) 10 U आच्छादने । to cover, to dress.

कुम् { कुभि }

कुंश् (कुशि—Set) 10 U. दीप्तौ । to shine.

कुस् (कुसि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak

कुस्म् (कुस्म—Set) 10 A कुस्मितस्मयने । to smile improperly.

कुह् (कुह—Set) 10 A विस्मापने । to surprise, to deceive कुहयते-

कुद् (Set) 10 U परितापेषरिदाहेच । to burn, to give pain.

कुर् (कुट—Set) 10 A आप्रवणे अवसादनेच । to avoid giving, to render indistinct or unintelligible.

कुण् (कुण—Set) 10 A संकोचने । to contract.

कुण् (Set) 10 U आभाषेमत्रणेच । to speak, to hold a consultation.

कुप् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, कुपयति—ते.

कुप् (कुपु—Set) 10 U सामर्थ्ये । to be able, कल्पयति—ते.

कुत् (Set) 10 U. संशब्दने । to mention, to celebrate कीर्त्यति—ते

केत् (केत—Set) 10 U श्रावणे-निमंत्रणे-आमंत्रणेच । to make hear, to call, to advise.

क्रथ् (घटाडि—Set) 10 U हिंसायाम् । to kill, क्लथयति—ते.

कङ्क् (Set) 10 U क्रदसातत्ये । to cry out continually, (generally with आ)

कङ्ख (घटादि -Set) 10 U वधे । to kill, कृथयति-ते

कङ्प (घटादि —Set) 10 U अव्यक्ते शब्दे । to whisper, कृपयति-ते

कंञ् (क्षजि'—Set) 10 U. कृद्गजीवने । to live in distress

क्षप् (Set) 10 U. क्षेपेप्रेरणेच । to throw, to cast, क्षपयति-ते.

कंप् (क्षपि—Set) 10 U क्षत्या । to endure, to forgive.

क्षल् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to wash, to cleanse, क्षालयति-ते, अक्षालयत्-त, क्षालयतु—ता, क्षालयाचकार—चक्रे, क्षालयितास्मि-हे, क्षालयिष्यति—ते, अचिक्षलत्—त, क्षाल्यास-क्षालयिषीय, Pass. क्षाल्यते, क्षालिल्यते or क्षालयिष्यते, अक्षालि, Desid. चिक्षालयिषति-ते Derl. क्षालित, क्षालयितुं, क्षालयित्वा. प्रक्षाल्य.

क्षेद् (Set) 10 U भक्षणे । to eat

क्षोद् (Set) 10 U क्षेपे । to throw, to cast

खच् (Set) 10 U बंधने । to fasten, to set खचयति—ते

खड् (Set) 10 U संवरणे । to cover, to screen

खड् (Set) 10 U भेदने । to break in pieces.

खंड { खडि'—Set }
खुड् { खुडि'— } 10 U भेदने । to break in pieces.

खेद् { Set } 10 U भक्षणे । to eat

खोट् { Set } 10 U. क्षेपेभक्षणेच । to throw, to eat.

गञ् (Set) 10 U शब्दे । to sound, गजयति—ते.

गण् (Set) 10 U सख्याने । to count, गणयति-ते, also गणापयति, Pass गण्यते, also गणाप्यते

गद् (गदी —Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, गदयति—ते.

गैध् (गध—Set) 10 A अर्दने । to injure, to ask, गंधयते

गर्ज् (Set) 10 U शब्दे । to roar

गर्व् (Set) 10 U. शब्दे । to sound.

गर्व् (Set) 10 U अभिकाक्षायास् । to desire.

गर्व् (गर्व—Set) 10 A. माने । to be proud, गर्वयते.

गह् (Set) 10 U विर्णिदने । to censure, to blame.

गल् (गल—Set) 10 A लगणे । to flow, to dissolve, गालयते.

गवेष् (Set) 10 U मारणे । to seek, to hunt after

गह (Set) 10 U गहने । to be thick, to enter deeply into,
गहयति—ते.

गुण् (Set) 10 U आमत्रणे—आम्बेडने—आदृतौच । to invite, to
advise, to multiply गुणयति—ते

गुद् (गुडि —Set) 10 U (generally with अद) वेष्टने । to enclose,
to envelop.

गुंड् (गुंडि —Set) 10 U वेष्टने—रक्षणे—चूर्णनेच । to enclose, to pro-
tect, to pound

गुंद् (गुंडि —Set) 10 U मिथ्याकथने । to tell a lie

गुप् (Set) 10 U. भाषायांभासनेच । to speak, to conceal, to shine.

गुर्द् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, गुर्दयति—ते.

गूर (गूर—Set) 10 A उद्यमने । to make an effort

गूर्द् (Set) 10 U स्तुतौ । to praise

गु (Set) 10 A. विज्ञाने । to know, गारयते.

गृह (गृह—Set) 10 A ग्रहणे । to take, to seize, गृहयते.

गोम् (Set) 10 U. उपलेपने । to smear, to anoint

ग्रंथ (Set) 10 U बंधनेसंदर्भेच । to bind, to arrange

ग्रस् (Set) 10 U ग्रहणे । to take, to devour.

ग्राम् (Set) 10 U आमत्रणे । to invite, to conceal.

घट् (Set) 10 U. चलने—सधाते—भाषायांच । to move, to collect, to speak.

घटू (Set) 10 U चलने । to shake, to stir.

घंटा (घटि¹ —Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine

घुण् (घुषिर—Set) 10 U विशब्दने । to proclaim, to announce.

घृ (Set) 10 U प्रस्रवणेछादनेच । to sprinkle, to cover, घारयति—ते.

चक्र् (Set) 10 U. व्यर्थने । to suffer, to give pain.

चह् (Set) 10 U. भेदने । to kill, to injure, to break

चंडू (चडि —Set) 10 U. कोपने । to be angry.

चन् (Set) 10 U अद्वोपहनयो । to believe, to kill.

चण् (Set) 10 U परिकल्पने । to grind, चपयति—ते.

चंप् (चंपि¹ —Set) 10 U गतौ । to go.

चर् (Set) 10 U. संशये । to doubt, (with वि, असशये to think)

चर्चू (Set) 10 U अध्ययने । to peruse, to study.

चर्व् (Set) 10 U भक्षणे । to eat, to chew.

चल् (Set) 10 U मृतौ । to foster, to cherish.

चह् (Set) 10 U. दंभेशाठयेच । to be wicked, to be proud, to cheat, चहयति—ते.

चि (चि—ज्—Set) 10 U. चयने । to collect, चययति—ते or चपयति—ते, Pass चरयते or चपयते.

चिक् (Set) 10 U व्यथने । to give pain

चिद् (Set) 10 U परप्रेष्ये । to send out.

चित् (चित्—Set) 10 A संचेतने । to think, to perceive, to see, to regain consciousness, चेतयते.

चित्र् (Set) 10 U चित्रकरणे अङ्गुतदर्शनेच । to paint, to make variegated, to see or regard anything as wonderful.

चित्र (चिति—Set) 10 U. स्मृत्यां । to contemplate, to think to discuss.

चिह्न (a sautra root—Set) 10 U. लक्षणे । to mark.

चीक्ख (Set) 10 U. आमर्षणे । to suffer.

चीव् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine

चुक्ख (Set) 10 U व्यथने । to suffer pain.

चुट् { —Set
चुट् { चुटि } 10 U छेदने । to cut
चुटि }

चुट् (Set) 10 U अल्पीभावे । to become small.

चुट् (Set) 10 U संचोदने । to drive, to put forward, to press, to push on

चुंब् (चुंबि—Set) 10 U. हिसायाम् । to kill

चुर् (Set) 10 U स्तेये । to steal, to assume

चुल् (Set) 10 U समुच्छ्राये । to raise, to elevate

चूर्ण् (Set) 10 U प्रेरणे सकोचनेच । to pulverize, to crush, to drive, to contract,

चृप् (Set) 10 U संदीपने । to excite, to light

च्यु (Set) 10 U. सहनेहसनेच । to endure, to laugh, च्यावयति—ते.

च्युस् (Set) 10 U सहनेहसनेच । to endure, to laugh

छद् (Set) 10 U आच्छादने । to close, to conceal, to cover, P. P. छन्न or छादित.

छद् (Set) 10 U अपवारणे । to conceal, to cover, छदयति—ते.

छद् (छदि—Set) 10 U संवरणे । to cover, to please, to persuade

छर्द् (Set) 10 U वमने । to vomit

छिद् (Set) 10 U भेदने । (कर्णभेदने, करणभेदने) to perforate, to bore.

छृट् (छृटि—Set) 10 U. संदीपने । to kindle, छर्दयति—ते

छृप् (Set) 10 U. सदीपनेयाचनेच । to kindle, to beg.

छेद् (Set) 10 U. वैधीकरणे । to divide, to cut.

जभ् (जभि—Set) 10 U नाशने । to destroy.

जल् (Set) 10 U अपवारणे । to cover.

जस् (जस्तु—Set) 10 U. हिसायाताडनेच । to hurt, to strike.

जस् (जस्ति—Set) 10 U रक्षणोमोक्षणेच । to protect, to release.

जिन्व् (जिन्वि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak.

जुड् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to direct.

जुष् (Set) 10 U परितर्कणेपरितर्पणेच । to think, to examine, to be satisfied.

जृ (Set) 10 U वयोहानौ । to grow old, to decay, जारयति—ते.

ज्ञप् (Set) 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच । to know, to cause to know, to see, to please, ज्ञपयति—ते, Desid जिज्ञपयिषति—ते or ज्ञीप्सति—ते, P. P. ज्ञप्त or ज्ञपित.

ज्ञा (Set) 10 U. नियोगे । (generally with आ) to command, to direct, आज्ञापयति—ते.

ज्ञि (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, ज्ञायति—ते.

टंक् (टक्कि—Set) 10 U. बंधने । to build.

टिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.

ठप् (ठप—Set) 10 A. संघाते । to collect, डापयते

डब् (Set) 10 U क्षेपे । to throw, to send.

डिप् (डिप—Set) 10 A. सघाते । to collect, to heap together.

डिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.

तड् (Set) 10 U. आधातेभाषायांच । to strike, to beat, to play upon a musical instrument, to speak.

तन् (तनु—Set) 10 U. अद्वोपकरणयो । to confide in, to assist.

तंत्र् (तंत्रि—Set) 10 A कुटुंबधारणे । to support, to maintain, to govern, तंत्रयते.

तप् (Set) 10 U संतापे । to heat, to burn, to afflict

तैक् (Set) 10 U दीप्तायांकाक्षायावितर्केच । to shine, to intend, to suppose, to guess, to think of.

तर्ज् (तर्ज—Set) 10 A. भर्त्सने । to menace, to censure, तर्जयते.

तल् (Set) 10 U प्रतिष्ठायाम् । to be full or complete, to fix, to establish.

तंस् (तंसि—Set) 10 U अलंकरणे । to adorn, to deck

तिज् (Set) 10 U निशाने । to whet, to sharpen, (with उद्ध to excite)

तिल् (Set) 10 U स्नेहे । to oil, to be greasy

तीर् (Set) 10 U पारगतौकर्मसमाप्तौच । to finish, to get through.

तुज् { —Set } 10 U हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । to strike, to
तुज् { तुजि } be strong, to take, to live

तुत्थ् (Set) 10 U आवरणे । to cover.

तुंब् (Set) 10 U अदर्शने अद्दनेच । to be invisible, to trouble.

तुल् (Set) 10 U उन्माने । to weigh, to measure.

तृप् (तृण—Set) 10 A. पूरणे । to fill up

तृप् (Set) 10 U तृसौसंदीपनेच । to be satisfied, to light

त्रस् (Set) 10 U ग्रहणधारणेवारणेच । to take, to hold, to oppose.

त्रंस् (त्रंसि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak

तुट् (तुट्ट—Set) 10 A. छेदने । to cut

दंड् (Set) 10 U दंडनिपातनेदमनेच । to punish, to fine, to be subdued

दंभ् (Set) 10 U प्रेरणे । to send, to propel

दल् (Set) 10 U विदारणे । to cut, to tear

दंग् (दंशि—Set) 10 A. दंशने । to bite, to sting

दंश् (दंशि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak.

दस् (दस्—Set) 10 A दर्शनदंशनयो । to see, to bite, दासयते

दंस् (दंसि—Set) 10 A दर्शनदंशनयो । to see, to bite

दस् (दसि—Set) 10 U भाषायाम् । to speak.

दात् (Set) 10 U छेदने । to cut, to divide

दिव् (दिवु—Set) 10 U मर्दने । to rub

दिव् (दिवु—Set) 10 A परिकूजने । to cause to lament.

दुख् (Set) 10 U. दुखक्रियाम् । to give pain, दुखयति—ते, also
दुखप्रयति—ते, Pass दुखयते, also दुखाप्यते

दुल् (Set) 10 U. उत्थेपे । to shake to and fro.

दृप् (Set) 10 U. सदीपने । to light, to kindle

दृभ् (दृभि—Set) 10 U. भये । to fear.

दृभ् (Set) 10 U. संदर्भे । to string, to connect

धक्ख (Set) 10 U. नाशने । to kill, to destroy.

धू (धू—च्र—Set) 10 U. कंपने । to shake, to agitate, धूनयति—ते,
Pass. धून्यते.

धूप् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

धूर् { **धूष्** { Set } 10 U. कांतिकरणे । to make splendid.
धूष्

धृ (Set) 10 U. धारणे । to hold, to owe, धारयति—ते.

धृष् (Set) 10 U. प्रसहने । to offend, to overcome.

धेक् (Set) 10 U. दर्शने । to see

ध्रस् (उध्रस्—Set) 10 U. उछे । to glean

ध्वन् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to sound, ध्वनयति—ते.

नक्ख (Set) 10 U. नाशने । to perish

नद् (णट—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

नैदू { पद् } (Set) 10 U भाषायाम् । to speak, to shine.
लूल { पल् } (Set) 10 U आच्छादने । to cover.

निष्कृ (णिष्क—Set) 10 A परिमाणे । to measure, to weigh.

पक्ष (Set) 10 U परिग्रहे । to seize, to accept, to take aside.

पच् (पचि—Set) 10 U. विस्तारवचने । to spread, to make clear.

पद् (Set) 10 U भाषायावेष्टनेच । to speak, to cover.

पद् (Set) 10 U अथे । to string, to envelop, to clothe, पटयति—ते.

पंड (पडि—Set) 10 U. नाशनेसहतौच । to destroy, to collect.

पत् (Set) 10 U देवशब्देगतैवा । to thunder, to go, पतयति—ते

पश् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw

पद् (पदु—Set) 10 A गतौ । to go, to move, पदयते

पंथ् (पथि—Set) 10 U. गतौ । to go

पर्ण (Set) 10 U हस्तिभावे । to make green.

प्लूलू (Set) 10 U लवनपवनयो । to cut, to wash in water impregnated with alkaline salt.

पश् (Set) 10 U बधने । to bind, to fetter

पश् (Set) 10 U गतौ । to go, to move, पषयति—ते.

पस् (पसि—Set) 10 U नाशने । to destroy.

पाइ (Set) 10 U. कर्मसमाप्तौ । to bring to a conclusion, to accomplish.

पालू (Set) 10 U रक्षणे । to protect, to govern.

पिच्छू (Set) 10 U कुट्टने । to split, to cut, to divide

पिजू (Set) 10 U हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । to kill, to be strong, to take, to dwell.

पिञ्ज् (पिजि—Set) 10 U. भाषायादीसौच । to speak, to shine.

पिङ् (Set) 10 U संघाते । to roll into a lump, to heap.

पिस् (Set) 10 U गतौ । to go.

पिंस् (पिसि—Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine

पीइ् (Set) 10 U. अवगाहने । to afflict, to harass, to annoy, to squeeze, to press, to oppose, to give pain

पुद् (Set) 10 U भाषायादीसौच । to speak, to shine

पुद् (अदत—Set) 10 U संसर्गे । to be in contact, to bind together, पुटयति—ते.

पुद्धू (Set) 10 U अल्पीभावे । to decrease, to diminish.

पुण् (Set) 10 U संघाते । to collect.

पुंद्र { पुटि } (Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

पुर्व् (Set) 10 U निकेतने । to dwell, to invite, पूर्वयति—ते.

पुल् (Set) 10 U संघातेमहत्वेच । to heap, to be great or large.

पुश् (Set) 10 U धारणे । to maintain, to promote.

पुस्त् (Set) 10 U अभिवर्धने । to increase, to crash, to pain, to punish.

पुस्त् (Set) 10 U आदरानादरयो । to honour, to dishonour, to respect, to disrespect.

पूज् (Set) 10 U पूजायां । to worship, to honour.

पूर् (पूरि—Set) 10 U आप्यायने । to kill, to cover, to intensify

पूर्ण् { Set } 10 U. संघाते । to collect

पृच् (Set) 10 U. संयमने । to hinder, to oppose, to join

पृथ् (Set) 10 U प्रस्त्रेषे । to throw, to send, to direct.

पृ (Set) 10 U पालनपूरणे । to protect, to fill, पारयति—ते

प्रथ् (Set) 10 U प्रख्याने । to proclaim, to manifest, to increase, to throw, to publish, प्रथयति—ते.

प्रे (Set) 10 U. तर्पणे । to please, to gratify, प्रीणयति—ते also (प्राययति—ते), प्रीणयांचकार—चक्रे, प्रीणयितास्मि—हे, प्रीणयिष्यति—ते, अपिप्रीणत—त, प्रीणयासं—प्रीणयिषीय, Pass प्रीणयते, Desid. पिप्रीणयिषत—ते, Deri प्रीणित, प्रीणयितुं, प्रीणयित्वा

प्रेसोल् (Set) 10 U आंदोलने । to swing, to shake.

बध् { Set } 10 U सयमने । to bind, to restrain
बंध् { Set } 10 U सयमने । to bind, to restrain

बर्द् (Set) 10 U. हिसायां । भाषायांदीसौच । to kill, to speak, to shine.

बल् (घटादि—Set) 10 U श्राणने । to breathe, बलयति—ते

बलह् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

बस्त् (बस्त—Set) 10 A अद्वने । to injure, to ask, to go

बिल् (Set) 10 U. भेदने । to break, to split, to divide.

बुक्क् (Set) 10 U भषणे । to bark, to speak.

बुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयो । to respect, to disrespect.

ब्रूस् (Set) 10 U. हिसायाम् । to kill, to hurt

भद्र् (Set) 10 U अदने । to eat, to devour, भशयति—ते.

भज् (Set) 10 U विश्राणने । to give, to cook.

भंज् (भंजि—Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

भड् (भडि—Set) 10 U कल्याणे—सुखे-प्रतारणेच । to be fortunate, to be happy, to cheat.

भर्तुं (भर्त्सु—Set) 10 A तर्जने । to menace, to reprove, to beride

भल् (भल—Set) 10 A आमङ्गने । to see, to behold.

माज् (Set) 10 U. पृथक्करणे । to divide, to distribute.

माम् (Set) 10 U क्रोधे । to be angry

मू (Set) 10 U. अचकल्कने । to be purified, to consider, to mix,
भावयति—ते.

मू (मू—Set) 10 A. ग्रासौ । to obtain, to attend, भावयते.

भृष् (Set) 10 U. अलकारे । to adorn.

भृंग् (भृशि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

भृण् (भ्रृण—Set) 10 U. आशाविशकनयो । to hope to fear.

मंड् (मडि—Set) 10 U. भूषायाँ । to adorn.

मद् (मद—Set) 10 A तुम्हायोगे । to gratify, to please.

मन् (मन—Set) 10 A स्तम्भे । to be proud, to stop.

मत् (मत्ति—Set) 10 A गुप्तपरिभाषणे । to consult, to advise, to ponder over मत्तयते

मर्च् (Set) 10 U शब्देश्वरणेच । to sound, to take.

मह् (Set) 10 U पूजाया । to worship, महयति—ते.

मह् (महि—Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, shine.

मान् (मान—Set) 10 A स्तम्भे । to stop, to be proud.

मान् (Set) 10 U पूजाया । to worship

मार्ग् (Set) 10 U. अन्वेषणे । to seek, to strive after, to obtain.

मार्ज् (Set) 10 U. शब्देश्वरणैच । to sound, to cleanse, to purify.

मिज् (मिजि—Set) 10 U भाषायादीसौच । to speak, to shine

मिद् (मिदि—Set) 10 U. स्नेहने । to love, to melt, to become far.

मिश्र (Set) 10 A. सपर्के । to mix, to add, to combine.

मी (Set) 10 U गतौ । to go, to move माययति—ते.

मुच् (Set) 10 U प्रमोचने मोदनेच । to loosen, to liberate, to rejoice.

मुद् (Set) 10 U. सचूर्णने । to crush, to grind, to break.

मुद् (Set) 10 U. संसर्गे । to mix, to unite

मुस्त् (Set) 10 U. संघाते । to collect

मूत्र् (Set) 10 U. प्रक्लवणे । to discharge urine.

मूल् (Set) 10 U. रोपणे । to cause to grow, to rear

सृग् (सृग्—Set) 10 A. अन्वेषणे । to seek, to examine, to investigate, to beg, सृगयते

सृच् (सृज्—Set) 10 U. शौचालंकारयो । to wipe off, to adorn. मार्जयति—ते.

सृष् (Set) 10 U तितिक्षायां । to forgive.

श्रक्ष् (Set) 10 U संयोजने—स्नेहने—म्लेच्छनेच । to combine, to smear, to speak indistinctly.

म्लेच्छ् (Set) 10 U अव्यक्तेशब्दे । to speak indistinctly.

यक्ष् (यक्ष—Set) 10 A पूजायां । to honour.

यत् (Set) 10 U निकारोपस्कारयो । to torture, to encourage

यन् (यन्त्रि—Set) 10 U संकोचे । to restrain, to bind.

यम् (घटादि—Set) 10 U परिवेषणे । to cover, to surround
यमयति—ते

यु (यु—Set) 10 A ज्ञुण्प्साया । to censure, to despise, याचयते

युच् (Set) 10 U सयमने । to bind, to restrain.

युष् (a sautra root) 10 U. सेवने । to serve.

रक् { **रग्** { **रघ्** } } 10 U आस्वादनेप्राप्तौच । to taste, to obtain

रंघ् (रघि—Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine

रच् (Set) 10 U. प्रतियत्ने । to arrange, to compose, to effect,
रचयति—ते.

रस् (Set) 10 U आस्वादनस्नेहनयो । to taste, to relish, to love
रसयति—ते.

रह् (Set) 10 U त्यागे । to abandon, रहयति—ते, Aor. अररहत्-त,
Pass Aor. अरहि.

रह् (घटादि—Set) 10 U त्यागे । to abandon, Aor अरीरहत्-त,
Pass Aor अरहि or अराहि

रह् (रहि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच | to speak, to shine.

रेच् (Set) 10 U. वियोजनसपर्चनयो | to separate, to join, to mix.

रुज् (Set) 10 U. हिंसायां | to kill.

रुद् (Set) 10 U. रोषे | to be angry.

रुद् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच | to speak, to shine.

रुश् { रुशि }
रुस् { रुसि } (Set) 10 U. भाषायांदीसौच | to speak, to shine

रुष् (Set) 10 U. रोषे | to be angry.

रुक्ष् (Set) 10 U. पारुव्ये | to be harsh or rough, to make dry.

रुप् (Set) 10 U. रूपक्रियायां | to form, to represent on the stage, to see, to consider.

लक्ष् (Set) 10 U. दर्शनाकनयो | to observe, to mark.

लक्ष् (लक्ष—Set) 10 U आलोचने | to see, to look at.

लग् (Set) 10 U आन्वादनेप्राप्तौच | to taste, to obtain.

लंध् (लंधि—Set) 10 U. भाषायादीसौ सीमातिक्रमेच | to speak, to shine, to transgress.

लज् (Set) 10 U. अपवारणे | to cover.

लज् (Set) 10 U. प्रकाशने | to appear, to seem, to shine, लजयति—ते.

लंज् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु। भाषायांदीसौ प्रकाशने-च | to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine, to be manifest.

लद् (Set) 10 U. उपसेवायां | to fondle, to caress.

लंड् (ओलंडि—Set) 10 U उत्थेपणे | to throw up.

लंड् (लंडि—Set) 10 U भाषायांदीसौच | to speak, to shine.

लल् (लल—Set) 10 A इप्सायां | to desire, to seek, लालयते.

लग् { Set } 10 U शिल्पयोगे । to exercise an art, to do anything scientifically.

लार् (Set) 10 U, ब्रेरणे । to throw, to direct

लिंग् (लिङ्गि—Set) 10 U चित्रीकरणे । to paint, to variegate

ली (Set) 10 U द्रवीकरणे । to melt, लायति—ते

लुच् (लुजि Set) 10 U हिसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायादीसौच । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine.

लुद् (Set) 10 U भाषायादीसौच । to speak, to shine

लुट् (Set) 10 U स्तेये । to steal, to plunder

लुंब् (लुंबि—Set) 10 U अश्वनेऽद्दनेच । to be invisible, to torment.

लुष् (Set) 10 U. हिंसाया । to injure, to hurt

लोक् (लोक्तु—Set) 10 U भाषायादीसौच । to speak, to shine. Desid. लुलोकथिषति—ते

लोच् (लोच्तु—Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive, Desid. लुलोचयिषति—ते

वच् (Set) 10 U परिभाषणे । to speak, to tell, to read.

वज् (Set) 10 U. मार्ग—सस्कार—गत्यो । to prepare the way, to feather an arrow.

वंच् (वच्चु—Set) 10 A प्रलंभने । to deceive.

वट् (Set) 10 U ग्रंथविभाजनेच । to tie, to string, to connect, to divide, वटयति—ते

वद् (Set) 10 U. घंथे । to tie.

वंद् { वंटि } { वंडि } (Set) 10 U. विभाजने । to divide.

वद् (Set) 10 U. सदेशवचने । to inform, to communicate.

वर् (Set) 10 U ईप्सायां । to wish, to obtain, to desire, वरयति—ते.

वर्ण् (अर्दत —Set) 10 U. वर्ण—क्रिया—विस्तार—गुण—वचनेषु । प्रेरणे वर्णन इत्येके । to paint, to delineate, to extend, to praise, to describe, to drive.

वर्ध् (Set) 0 U छेदनपूरणयोः । to cut, to fill.

वल्क् (Set) 10 U परिभाषणे । to speak.

वस् (Set) 10 U स्नेह—च्छेदापहारणेषु । to love, to cut, to take away.

वस् (Set) 10 U निवासे । to dwell, वसयति—ते.

वस्त् (वस्त्—Set) 10 A. अर्द्धने । to hurt, to torment, to go, to ask.

वात् (Set) 10 U सुखसेवनयोः । to make happy, to serve, to fan.

वास् (Set) 10 U उपसेवाया । to perfume, to incense

विच्छू (Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

विडब् (Set) 10 U. विडंबने । to mock, to imitate, to ridicule

विद् (विट्—Set) 10 A. चेतनाख्याननिवासेषु । to feel, to experience, to tell, to dwell, वेदयते.

विल् (Set) 10 U क्षेपे । to throw, to cast

विष्कू (विष्क—Set) 10 A. हिंसायाम् । to kill.

विष्कू (Set) 10 U दर्शने । to see, to perceive

वीज् (Set) 10 U वयजने । to fan

वीर् (वीर—Set) 10 A. विक्रांतौ । to display heroism, to be powerful.

बुद्ध् { बुद्धि } (Set) 10 U. हिंसाया । to kill.

बृ (बृ—ज्—Set) 10 U. आवरणे । to cover, to conceal

बृज् (बृजी'—Set) 10 U. वर्जने । to avoid.

बृष् { बृष्टि } (Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

बृष् (बृष—Set) 10 A. शक्तिबंधने । to have the power of production.

बृह् (बृहि'—Set) 10 U भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

वेल् (Set) 10 U. कालोपदेशो । to count the time.

व्युय् (Set) 10 U. वित्तसमूहत्वं । to expend.

ब्रज् (Set) 10 U. मार्गसंस्कारगत्योः । to clear the way, to go.

ब्रण् (Set) 10 U. गात्रविचूर्णने । to wound, to hurt, ब्रणयति—ते.

शद् (Set) 10 U. असंस्कारगत्यो । to leave unfinished.

शद् (शठ—Set) 10 A. शुभायाम् । to praise.

शद् (अदंत—Set) 10 U. सम्यग्वभाषणे । to speak ill or well, शठयति—ते.

शब्द् (Set) 10 U. आविष्कारे । (अनुपसर्गात्) आविष्कार माषणयोः (उपसर्गात्) to make manifest (when without preposition), to make any sound, to utter (when with a preposition).

शम् (शम—Set) 10 A. आलोचने । to look at, to inspect, to show.

शंक् (Set) 10 U. सर्वधने । to accumulate.

शिष् (Set) 10 U. असर्वोपयोगे । to leave a residue.

शिक् (Set) 10 U. भाषायादीसौ आमर्षणेच । to speak, to shine, to be angry, to touch

शील् (अदत—Set) 10 U. उपधारणे । to practise repeatedly, to exercise, to visit, to honour.

शुद् (Set) 10 U. आलस्ये । to be lazy.

शुद्ध (शुद्धि—Set) 10 U. शोषणे । to dry, to become dry.

शुध् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to purify, to make clean.

शुल्क (Set) 10 U. अतिस्पर्शने । to leave, to forsake, to pay, to give, to gain.

शुल्क् (Set) 10 U. माने । to measure

शूर् (शूर—Set) 10 A. विक्रांतौ । to be powerful, to be valiant

शूय् (Set) 10 U. माने । to measure.

शृथ् (शृथु—Set) 10 U. प्रहसने । to insult, to mock at

अण् (Set) 10 U. दाने । (generally with वि) to give

अथू (Set) 10 U प्रयत्नेप्रस्थान इत्येके । to make effort, to set out

अथू (अदत —Set) 10 U दौर्बल्ये । to be weak, अथयति—ते

अथू (Set) 10 U मोक्षणेहिसायाच । to liberate, to kill.

अथू (Set) 10 U ग्रथसदर्भे । to arrange

अलिष् (Set) 10 U श्रुेष्णे । to embrace, to collect.

श्वद् { श्वठ' } (Set) 10 U अस्सकारगत्ये । to leave unfinished,

श्वद् { श्वठ' } to go

श्वद् (अदंत.—Set) 10 U सम्यगवभाषणे । to speak ill or well.

श्वम् { श्वर्त् } Set 10 U गतौ to go, to move.

श्वल्क् (Set) 10 U परिभाषणे । to tell, to narrate

संकेत (Set) 10 U आमत्रणे । to invite, to counsel.

संग्राम् (संग्राम्—Set) 10 A. युद्धे । to fight.

सद्गु (षड्गु—Set) 10 U द्विसाया । to hurt, to kill

सत् (सत्र—Set) 10 A. सतानक्रियायां । to extend, to spread.

सद् (षद्गु—Set) 10 U गतौ । to go, to approach

सभाज् (Set) 10 U प्रीतिदर्शनयो । to please, to serve, to salute, to honour.

संब् (Set) 10 U संबंधने । to collect.

सह् (षह—Set) 10 U. मर्षणे । to forbear, to be able

सांत्व् (Set) 10 U. सामप्रयोगे । to appease,to console

साम् (Set) 10 U सात्प्रयोगे । to conciliate, to console

संब् (Set) 10 U संबंधने । to collect.

सार् (Set) 10 U दौर्बल्ये । to be weak.

सुख् (Set) 10 U सुखक्रियायाम् । to make happy.

सुद् (षुड्गु—Set) 10 U. अनादरे । to disrespect

सूच् (अदन्त —Set) 10 U. पैशून्ये । to betray, to reveal, to show, to ascertain

सूच् (Set) 10 U. बेष्टने । to try, to bind.

सूद (शूद—Set) 10 U. क्षरणे । to strike, to wound, to distil, to deposit

स्तर्च (Set) 10 U दैवशब्दे । to thunder, स्तनयति—ते

स्त्रप् (शूष्प—Set) 10 U. समुच्छ्राये । to collect

स्तेच (Set) 10 U चौर्ये । to steal.

स्तोम् (Set) 10 U आधायाम् । to praise.

स्थूल् (स्थुल—अदन्त—Set) 10 A. परिवृंहणे । to become stout, to grow fat.

स्तिह् (Set) 10 U स्नेहे । to love, to account, to dissolve.

स्पग् (स्पग्न—Set) 10 A. ग्रहण—संश्लेषणयो । to take, to embrace.

स्पृह् (Set) 10 U ईप्सायां । to wish, to envy स्पृहयति—ते.

स्फद् (Set) 10 U. स्नेहने । to feel affection for.

स्फङ्ग् (Set) 10 U हिसायां । to kill.

स्फूट् (Set) 10 U भेदने । to burst, to break open.

स्फूट् { **स्फूटि** } (Set) 10 U. परिहासे । to laugh at, to joke

स्मिद् (Set) 10 U. अनादरे । to disrespect, to slight, to despise.

स्यम् (स्यम्—Set) 10 A. वितके । to consider, to think

स्वद् (Set) 10 U. आस्वादने । to make sweet.

स्वर् (Set) 10 U आक्षेपे । to blame, to find fault with, स्वरयति—ते

स्वाइ (Set) 10 U. आस्वादने । to taste.

हिक्क (हिक्क—Set) 10 A. हिसायां । to injure, to kill

हिष्क { **हिष्क** }
हिस् { **हिसि** } Set) 10 A. हिसायां । to injure, to kill.

ह्लप् { Set } 10 U. व्यक्तायांवाचि । to speak, to sound